

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

"No life"

Om gadelivsstil, territorialitet og maskulinitet i et forstadskvarter

Hviid, Kirsten

Publication date:
2007

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Hviid, K. (2007). *"No life": Om gadelivsstil, territorialitet og maskulinitet i et forstadskvarter*. Institut for Historie, Internationale Studier og Samfundsforhold, Aalborg Universitet. Spirit PhD Series Nr. 9

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- ? Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- ? You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- ? You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

SPIRIT
Doctoral Programme

Aalborg University
Fibigerstraede 2-97
DK-9220 Aalborg East

Phone: +45 9940 7195
Fax: +45 9635 0044

Mail: spirit@ihis.aau.dk

**“No life” – om gadelivsstil,
territorialitet og maskulinitet
blandt unge mænd i et
forstadskvarter**

Kirsten Hviid

SPIRIT PhD Series

Thesis no. 9

© 2007 Kirsten Hviid
**“No life” – om gadelivsstil, territorialitet og maskulinitet blandt unge
mænd i et forstadskvarter**
SPIRIT – Doctoral Programme
Aalborg University
Denmark
SPIRIT PhD Series
Thesis no. 9

ISSN 1903-7783

Published by
SPIRIT & Department of History, International and Social Studies
Aalborg University

Distribution
Download as PDF on
<http://spirit.ihis.aau.dk/>

Front page lay-out
Cirkeline Kappel

The Secretariat
SPIRIT
Fibigerstraede 2, room 97
Aalborg University
DK-9220 Aalborg East
Denmark
Tel. + 45 9940 7195
Fax. + 45 9635 0044

E-mail: spirit@ihis.aau.dk
Homepage: <http://spirit.ihis.aau.dk/>

Forord

Afhandlingen er baseret på et ph.d.-projekt, der blev finansieret af midler til 'Etablering af et center uden mure for forskning i migration' i 2000. Projektet blev støttet af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd (SSF) og Statens Humanistiske Forskningsråd (SHF). Ph.d.-studiet er tilknyttet og udarbejdet ved Akademiet for Migrationsstudier i Danmark (AMID), Aalborg Universitet, Institut for Historie, Internationale Studier og Samfundsforhold. Endvidere har Annick Prieur og Lars Holmberg været tilknyttet ph.d.-projektet som henholdsvis hoved- og bivejleder. Denne afhandling ville aldrig have set dagens lys uden en kontinuerlig støtte fra disse vejledere. Og jeg skylder en stor tak til Annick Prieur for at have givet en kvalificeret vejledning og støtte i svære perioder, hvor hun altid har kunnet bidrage med nye idéer og inspiration til at komme videre.

Afhandlingen er endvidere blevet til med hjælp fra en lang række af personer indenfor Karlebo Kommune. Her har jeg kunnet indhentet datamateriale, tilladelser samt vejledninger. Endvidere har de lokale Klubber bidraget med lokaler og ressourcer til projektet. Helsingør Politi har bidraget med oplysninger og materiale omkring Karlebo Kommune. Kriminalforsorgen og sagsbehandlere har været behjælpelig med at skaffe adgang og kontakt til unge indenfor kriminalforsorgen og uden deres hjælp var afhandlingen aldrig blevet til i denne form. Jeg takker derfor alle disse personer, der har bidraget med informationer og vejledning igennem forløbet og stillet deres ressourcer og viden til rådighed for mine undersøgelser. Tak især til Lars, Thomas, Steen, Allan, Jesper, Helle, Ivan, Poul og alle andre, som har vist mig tillid og opbakning til at udføre mine idéer og projekter. Jeg siger også tak til de musikere, der indvilligede i at deltage i rapprojektet: Brant Tilds og Søren Hansen. De har været medvirkende til, at give de unge et håb og nye idéer til at fortsætte med at udvikle deres kreative talenter. Sune Qvotrup Jensen har bidraget med mange gode idéer og kritiske indfaldsvinkler til afhandlingen og jeg har sat stor pris på vores samarbejde. Jeg takker også forskerne fra CUF, Susanne Branner Jespersen og Anthony Ansel-Henry for deres samarbejde og informationer igennem en tid, hvor alle var pressede med hensyn til tid og rum. Hvis det ikke havde været for akademiets sekretærers støtte var denne afhandling, som et produkt, ikke nået langt. Tak!

Endelige skylder jeg en stor tak til alle de unge, som har vist mig deres tillid og lukket mig ind i deres hverdag og personlige liv, igennem fortællinger og informationer og delt deres bekymringer og håb med en fremmed. Jeg ønsker alle disse unge held og lykke fremover med deres kamp for en tilværelse med uddannelse, job og familie og håber, at de må få opfyldt deres drømme og ambitioner i fremtiden. Og til sidst tak til min familie, der har måttet undvære min tilstedeværelse igennem lange perioder og til min søster, der har hjulpet mig igennem forløbet i Aalborg.

Indholdsfortegnelse

FORORD	1
KAPITEL 1 'GADEBANDER' VERSUS FÆLLESSKABER PÅ GADEN?	7
KRIMINALISERING?	9
VALG AF CASE	13
IDENTITETSPROCESSER INDENFOR SOCIALE OG KULTURELLE ARENAER.	15
KAPITEL 2 PRÆSENTATION AF TEORETISKE PERSPEKTIVER OG INDFALDSVINKLER TIL STUDIET AF UNGE MÆND MED IMMIGRANTBAGGRUND INDENFOR URBANE SOCIALE BOLIGOMRÅDER.....	19
KRIMINELLE BANDER.....	20
STUDIET AF BANDEN SOM AFSPEJLENDE KULTURELLE OG KLASSEMÆSSIGE KONFLIKTER	23
MIGRATIONSPROCESSEN: AFVIKLING (DISBECOMMING) OG TILBLIVELSE (BECOMMING)	24
DEN SUBJEKTIVE KAMP	28
ETNICITET OG KRIMINALITET	30
KAPITEL 3 METODEKAPITEL	35
VALG AF EMPIRI.....	35
AT STARTE I FELTEN	36
RAPPROJEKTET	39
RAPGRUPPERNE	39
ULEMPER VED RAPPROJEKTET SOM METODE	40
UNGE INDENFOR KRIMINALFORSORGEN.....	41
KAPITEL 4 STEDET: ET URBANT UDVIKLINGSPROJEKT	45
SKOLEOMRÅDET: MAMMUTSKOLER OG INTEGRATIONSPROJEKTER	46
BOLIGSOCIAL INDSATS	48
TILFLYTNING AF IMMIGRANTER I 1980	51
INDVANDRERE OG EFTERKOMMERE FRA MINDRE UDVIKLEDE LANDE	54
TO-SPROGEDE BØRN OG UNGE I KARLEBO KOMMUNE	54
KAPITEL 5 KAMPEN FOR ET VÆRESTED: MARGINALISERING, EKSKLUSION OG IDENTITETSPROCESSER	67
HISTORIEN OM KLUB 1188: UDVIKLINGEN AF ETNISCHE STRATEGIER OG ETNICITET	68
UDVIKLINGEN AF KULTUREL IDENTITET OG ETNICITET	76
WESTSIDE	86
KAPITEL 6 FYSISKE RUM OG GRÆNSEDRAGNINGER.....	997
BEGREBSAFKLARING AF 'RUM'	99
FYSISKE OG SOCIALE RUM	100
KØNSLIG STRUKTURERING AF RUM.....	100
DET URBANE RUM OG HIERARKISK STRUKTURERING	102
'TREDJE RUM'	104
RUM SOM 'STED'	106
'HANDLINGSRUM' (TASKSCAPE).....	107
TERRITORIALITET OG TILHØRSFORHOLD IGENNEM HANDLINGSRUM.....	111
TERRITORIALITET	111
TILHØRSFORHOLD	113
RECIPROCITET	113

KAPITEL 7 OPLEVELSER I FYSISKE RUM OG GRÆNSEDRAGNINGER I SOCIALE LANDSKABER	117
KRIGSLANDSKABER: SÅ ER DE BARE DØD LIGE PLUDSELIG.....	117
'FRIHEDSLANDSKABER': JEG ELSKER DEN FRIHED	121
GRÆNSELANDSKABER: JEG ER DØMT FOR AT KOMME HER	123
TURISTLANDSKABER: VI TAGER PÅ HOTELLER OG FYRER DEN AF	125
ØDELANDSKABER: 'DU KAN IKKE BARE GÅ UD AF DØREN OG CYKLE NED TIL KIOSKEN'	127
DELKONKLUSION	130
KAPITEL 8 DRENGE-ZONER OG FÆLLESSKABER.....	133
BYCENTRE OG BOLIGOMRÅDER: KAMPEN FOR ET STED AT VÆRE.....	134
'KAMPZONER': MAGT OG MODMAGT.....	138
AT FORSVARE HINANDEN	140
'VORES CENTER': HIERARKISERING AF RUM.....	142
VORES BY: MOBILISERING IGENNEM FORSVAR AF TERRITORIUM	143
DELKONKLUSION	145
KAPITEL 9 HJEMMET: EN PRIVATSFÆRE UNDER PRES/FORANDRING.....	147
SLAGTERHUS: SANKTIONER OG DISCIPLINÆRE FORMER FOR SOCIAL KONTROL	148
TVANGSFJERNELSE HJEMMEFRA.....	151
DET TOMME HJEM	152
FAMILIEFORSØRGER DERHJEMME.....	153
FADER/SØN-RELATIONER OG MIGRATION: AFVIKLING OG TILBLIVELSE?	155
DELKONKLUSION	160
KAPITEL 10 FÆNGSLET.....	161
ISOLATION : ANGST FOR DET RUMMET	163
NYE FÆLLESSKABER INDENFOR FÆNGSLET: VI FINDER HURTIGT SAMMEN	167
IDENTITETSBILLEDER: INDENFOR ER DU UDENFOR.....	169
AT VÆRE KRIMINEL.....	172
DELKONKLUSION	174
KAPITEL 11 FORSTÅELSER AF MASKULINITET OG SUBKULTURER	177
TEORETISKE PERSPEKTIVER PÅ MASKULINITET OG LIVSSTIL	179
DEN KØNSLIGE KRISE OG OPBLØMSTRINGEN AF NYE MASKULINITETSFORMER.....	180
SUBKULTUREL LIVSSTIL OG MASKULINITETSFORMER	185
DELKONKLUSION	189
KAPITEL 12 GADELIVSSTIL OG MASKULINITETSFORMER	193
BILLEDER AF EN LIVSSTIL: 'NO LIFE' OG 'GANGSTER'-STILEN'	194
G-TØJSTILEN	195
PITTBULL, 'MASKOT' ELLER 'VÅBEN'?.....	197
MOBILITET: JEG SKAL HAVE EN SORT BWM, NÅR JEG FÅR KØREKORT	198
DISKOTEKER: SPEJLSALEN	199
MASKULINITET IGennem KROPSLIG VOLUMEN: 'MACHO'- MODELLER	200
MUSIKALSK STIL: 'GANGSTER-ALI'	202
'MACHO'- SPROGLIG STIL.....	205
'BØSSE': HVILKEN TYPE MUSIK LYTTES DU TIL?.....	208
SANKTIONER I FORBINDELSE MED GADESPROGET	210
UNGDOMSMEDARBEJDERNES SYN PÅ DE UNGES GADESPROG	211
DELKONKLUSION	217

KAPITEL 13 FIRE FORTÆLLINGER OM MASKULINE IDENTIFICERINGER	223
INTERNE OG EKSTERNE DEFINITIONER AF LOKALE LIVSSTILSFORMER: 'GANGSTERTYPEN' OG 'GANGSTERLIVSSTILEN'	226
LIVSSTIL OG EKSPRESSIV MASKULINITET	227
STEREOTYPER SOM POSITIV MASKULINITET	232
GADELIVSSTILENS SOCIALE ASPEKTER: BILAL: BARE DEN FØLELSE AF VENSKAB DE GIVER MIG, GØR MIG UTROLIG GLAD	234
MASKULINITET I TEENAGEALDEREN:	240
DELKONKLUSION	242
KAPITEL 14 LIVSSTIL OG KRIMINALITET	245
KRIMINALITET SOM 'ØKONOMISK STRATEGI'	246
HAMID: DET HANDLER OM AT HAVE FLOT TØJ, FLOT BIL OG NOGLE SØDE DAMER	247
BILAL: MAN BLIVER FRISTET TIL AT GÅ UD OG PRØVE ÉT ELLER ANDET	249
VOLD OG EKSPRESSIV MASKULINITET	252
HASSAN: VI HAR IKKE EN CHANCE	253
AYMEN: JEG SER SORT	261
DELKONKLUSION	267
KAPITEL 15 KONKLUSION: SOCIAL EKSKLUSION OG DANNELSEN AF KOLLEKTIVE IDENTITETER	271
FORMATIONEN AF KOLLEKTIVE IDENTITETER	271
GADENS BETYDNING OG FUNKTION INDENFOR GADELIVSSTILEN	272
SORT, EKSPRESSIV MASKULINITET INDENFOR GADELIVSSTILEN.	273
TYPER AF STRATEGIER I OPNÅElsen AF STATUS.	273
KRIMINALITETENS BETYDNING I FORHOLD TIL GADELIVSSTILEN - OG DENS KONSEKVENSER.	274
ETNISKE BANDEIDENTIFICERINGER?	274
HVOR BLIVER RESPEKTEN AF	277
LITTERATURLISTE	283
APPENDIKS A KLUBAFTENER	289
APPENDIKS B RESUMÉ	291
APPENDIKS C ENGLISH ABSTRACT	295

Kapitel 1

'Gadebänder' versus fællesskaber på gaden?

Denne afhandling tager udgangspunkt i et problemfelt, der omhandler en udviklingsproces med hensyn til grupper af unge mænd med immigrantbaggrund i forhold til kollektive identitetsdannelser, social eksklusion og kategoriseringsprocesser, der i de senere år har taget form og fart, og som på flere punkter er blevet et symptom på de strukturelle forandringsprocesser og fællesskabsdannelser, der i de seneste årtier har fundet sted i en række europæiske lande.

Overordnet betragtet kan denne udvikling ses som udtryk for forandringsprocesser, der er forårsaget af globaliseringens nye tids- og rumhorisonter, hvormed teknologi, økonomi og information har skabt nye betingelser for forandringer indenfor fysiske rum, fællesskaber og identitetsdannelser. Således beskriver Arjun Appadurai eksempelvis formationen af nye fællesskabsdannelser og udviklingen af kollektive identiteter ud fra nye 'forestillede verdener', forårsaget af *deterritorialiseringen* og de *globale strømme* af teknologi, kapital, information og mennesker, der i stigende omfang og intensitet bevæger sig kloden rundt (Appadurai, 1990). Anthony Giddens beskriver udviklingen af det postmoderne samfund, hvor globaliseringen har skabt lokale forandringer, der får konsekvens i forhold til identitetsdannelser, hvor tidligere bundne fællesskaber indenfor staten, kirken og familien afløses af et frisat individ, der bliver selvstyrende i forhold til at vælge nye fællesskaber, bygge intime relationer, skabe identitet og navigere mellem risiko og sikkerhed ud fra hjælp fra ekspertsystemet (Giddens, 1990). Og Zygmunt Bauman beskriver et samfund, hvor fællesskabsdannelser og identiteter bliver mere flygtige, symbolske og overfladiske, hvorfor de tidligere fællesskaber ikke længere har den overordnede betydning i forhold til udviklingen af kollektive og individuelle identitetsdannelser (Bauman:1992).

Men hvordan ser disse forandringer ud i en dansk kontekst, og hvordan har globaliseringen skabt ændringer i en dansk kontekst, når man ser på forholdene gældende unge mænd med immigrantbaggrund og udviklingen af kollektive identitetsdannelser?

Forandringsprocesser skabt af denne globaliseringsproces afspejles på en række punkter indenfor Danmark på et overordnet plan. Demografisk set er der således sket en øgning i antallet af befolkningsgrupper med migrantbaggrund, forårsaget af stigningen i globale migrationsstrømme. Denne forandring ses i en voksende gruppe af 'efterkommere' af migranter, der er fordoblet siden 1990'erne.

Med hensyn til det socioøkonomiske område har forandringsprocesser indenfor produktionsapparatet skabt nye arbejdspladser indenfor erhverv, handel og serviceindustrien, hvor der er fremkommet nye økonomiske nicher. Men med udflytningen af sværindustrien til udviklingslande er der samtidig opstået en systemisk arbejdsløshed, der rammer skævt i forhold til køn, alder, klasse og etnicitet. Denne udvikling synes især at ramme migranter og efterkommere med ingen eller lav uddannelse. En nylig rapport fra "Zoom på arbejdsmarkedet" (2005) viser således, hvordan gruppen af efterkommere har haft en faldende erhvervsfrekvens; 64,1%, hvilket viser, at denne gruppen har større vanskeligheder ved at komme ind på arbejdsmarkedet

end tilsvarende danske grupper, der ligger på 81,2 %, og at et lavere uddannelsesniveau er forklaringen, eftersom arbejdsmarkedet ikke har brug for unge uden uddannelse (www.ugebreveta4.dk/smcms/ugebrevet/7422/9445/9469/9488: 2-4). Og ser man på denne gruppe af unge indenfor uddannelsessektoren falder flere efterkommere fra ungdomsuddannelserne, således at procentvis færre unge fuldfører en kompetencegivende uddannelse i sammenligning med gruppen af danske unge, hvilket betyder, at flere unge fra gruppen af 'efterkommere' også fremover får vanskeligere ved at konkurrere på det nationale arbejdsmarked, med mindre der sættes på opkvalificeringer (www.ugebreveta4.dk/smcms/ugebrevet/7422/9445/9469/9488: 2-4, Hummelgaard, Rosholm, 2003).

Endvidere har globaliseringen påvirket den urbane udvikling i form af urbane vækstområder med kapitalinvesteringer, hvormed multinationale koncerner koncentrerer, og hvor den politiske magt, finanser, industri, service og teknologi udvikles indenfor globale netværk, der udvikles i globale metropoler (Sassen. www.interlog.com/-blake/Sassen.1-6). I Danmark ses denne udvikling indenfor hovedstadsområdet i København, der er blevet et vækstområde for disse globale netværk. Men modsvarende udvikling, der foregår indenfor den sociale boligmasse beliggende i periferien af de urbane og industrielle vækstområder, hvor en økonomisk underudvikling er foregået. Her udgør immigrantgrupper ofte over halvdelen af indbyggerne i den sociale boligmasse. Disse områder har endvidere været genstand for stigmatisering, hvor de sættes i forbindelse med sociale problemer, arbejdsløshed, misbrug, vold og kriminalitet generelt, og flere af disse boligområder har mistet attraktivitet på boligmarkedet blandt yngre danske familier.

På det kulturelle område ses i dag en eksplosiv teknologisk udvikling og brug af computere, internet, mobiltelefoner og TV, hvor filmprodukter, musik, billeder og spil forbruges i stigende omfang, og udbud heraf er tilgængelige som aldrig før. Dette marked for kulturelt forbrug har skabt nye betingelser for udviklingen af en global ungdomskultur og nye ungdomskulturelle arenaer, hvor unge mødes på diskoteker, i chatrooms, i klubber, på caféer og til koncerter og disse arenaer er i fremvækst. Men samtidig ses også en sektion indenfor disse ungdomskulturelle arenaer, hvor man af forskellige årsager flere steder ikke tillader at gruppen af unge mænd med immigrantbaggrund at få adgang.

Indenfor det sidste årti ses endvidere en kriminalitetsfrekvens, hvor gruppen af unge teenagere og mænd med immigrantbaggrund, især fra udviklingslandene, ses at være overrepræsenterede i undersøgelser fra Danmarks Statistik, hvor kategorien 'efterkommere' tegner sig for forskellige former for kriminalitet og straffelovsovertrædelser. Dette er tilsyneladende ikke et forbigående fænomen, men en udviklingstendens blandt gruppen af unge mænd med immigrantbaggrund. Denne udvikling går således stik imod generelle tendenser, der viser, at unge igennem de sidste 15 år bliver mindre kriminelle, mere veluddannede og får bedre chancer for at opnå social mobilitet, samtidig med at de er blevet en vigtig forbrugergruppe, der tiltrækker kapitalinvesteringer og udvikling med hensyn til forbrug, livsstil og fritid.

Man kan derfor også stille spørgsmålet om, hvorvidt der med globaliseringen og nye mulighedsstrukturer også har indfundet sig nogle sociale marginaliseringstendenser,

således at unge, der af forskellige årsager ikke har eller får den fornødne kulturelle, økonomiske og sociale kapital, også har vanskeligere ved at vinde et fodfæste indenfor det økonomiske marked, hvor viden og teknologi bliver mere efterspurgt.

Meget tyder på, at der blandt gruppen af unge mænd med immigrantbaggrund er begyndt at ske en afidentificering i forhold til deltagelse indenfor danske samfundsinstitutioner og den gængse vej til succes og social mobilitet, igennem skolegang og uddannelse, eftersom flere oplever, at erhvervslivet og markedet ikke har brug for dem, uanset kvalifikationer. Det er blandt disse unge, at nogle giver op overfor skoler og uddannelsessektoren og i forhold til at finde et job, og blandt denne gruppe finder flere sammen i fællesskaber nede på gaden eller i det lokale center, fordi de mangler andre væresteder, og hvor de tilbringer dagen med 'at hænge ud'. Udviklingen af gadelivsstil og stigningen blandt disse grupper af unge i forhold til kriminalitet har således givet anledning til en anden bekymrende udvikling indenfor det sidste årti, nemlig konstruktionen af 'indvandrerbander' og kriminaliseringen af unge 2. generationsindvandrere på gaden.

Kriminalisering?

Det typiske spørgsmål, der er udsprunget af disse kriminalitetsstatistikker, har på et overordnet plan været diskuteret indenfor en integrationsdiskurs (og ikke globaliseringsdiskurs!) om, hvorfor integrationen af denne gruppe af immigranter har slået fejl, og hvorfor gruppen tilsyneladende klarer sig dårligere end andre danske unge. Denne diskurs har naturligt nok affødt en række initiativer til at iværksætte handlingsprogrammer på nationalt og lokalt plan. Men man har også kunnet se, hvordan disse tal er blevet anvendt i forbindelse med en 'bande'-diskurs, hvor tallene er blevet taget som et udtryk for, at denne ungegruppe er mere orienteret mod kriminalitet, enten på grund af deres kulturelle baggrund eller på grund af samfundets liberale lovgivning, der ikke staffer disse unge hårdt nok. Og det er denne diskurs, der har spillet en vigtigst rolle i udviklingen i de senere år med hensyn til udlændingepolitikken.

Eksempelvis har man i medierne i perioden kunnet observere, hvordan sociale kategorier af ungegrupper med immigrantbaggrund, der sættes i forbindelse med voldskriminalitet og andre former for grov kriminalitet, er blevet konstrueret. Eksempelvis skriver Ritzaus Bureau en beskrivelse af en rapport fra Det kriminalpræventive Råd: "Etniske grupper; kriminalitet og forebyggelsen" (1998), at det drejer sig om en: *"hård kerne af kriminelle anden generations indvandrere (der) udgøres af ca. 100 unge, som fortrinsvis bor i Vollsmose i Odense, Gellerup i Århus og Greve ved København. Disse unge er det nærmest umuligt at nå via socialt arbejde(...) Drengene/mændene fra anden generation er betydelig mere kriminelle end deres forældre (...) At den 'tunge' kriminelle gruppe af indvandrerbørn i dag udgøres af de 15-29årige, hvor det tidligere var de 15-19årige. I sig selv en foruroligende udvikling, idet unge mænd generelt aftrapper kriminaliteten fra 24års alderen (...) At der også blandt de 10-18årige lovovertrædere er overvægt af indvandrerbørn (...) At unge mænd fra mindre udviklede lande er mere kriminelle end andre udlændinge ('Rapport: Hård kerne af unge indvandrere', Ritzaus Bureau, 01.10.1998, (http://search.polininfo.dk/Servlet/WWW_Polininfo). Udtrykket 'hård kerne', nævnes ingen*

steder i rapporten, tværtimod advarer rapporten mod diskrimination og stempling af disse grupper af unge minoriteter, der blot 'befordrer udviklingen af kriminel adfærd' (Etniske grupper; Kriminalitet og forebyggelse).

Men netop betegnelser som 'den hårde kerne' af unge anvendes indenfor en række artikler fra midten af 90'erne og fremefter. I en artikel fra 1997 skriver Jyllandsposten en gruppe af unge indvandrere som den 'hårde kerne' med 'ringen af unge lige udenom denne hårde kerne'. (Unge indvandrere skal mandsopdækkes, Jyllandsposten 2.07.1997, 1.sek.2) http://search.polinfo.dk/Servlet/WWW_Polinfo). Udtrykket 'den hårde kerne' i denne mediediskurs stammer fra et bandebegreb, der har været anvendt indenfor politiets arbejde med henblik på at takle ungdomskriminalitet blandt ungegrupper med immigrantbaggrund i gademiljøet. Ved at anvende betegnelser som 'hård kerne' og 'ringen omkring den hårde kerne', konstrueres disse ungegrupper som tilhørende kategorien 'bander' og dermed som organiserede 'kriminelle'. Det er samtidig i 1998-1999, at politiet udsender en rapport om 'Gadebander i Danmark', hvor disse gadebander defineres som "En gruppe børn og/eller unge, der på gadeplan udøver kriminalitet og/eller anden uroskabende og aggressiv adfærd, og som af omgivelserne og sig selv opfattes som en gruppe". Gadebandemedlemmer er ifølge politiets rapporter typisk drenge/unge mænd med indvandrerbaggrund, der i stigende omfang udøver mere og mere grove og organiserede former for kriminalitet (Situationsrapport om organiseret kriminalitet i Danmark 2001, www.politi.dk/NL/rdonlyres/14835FFA-47E4-444E-9F2D-F76680996E60/0/organkrim_2001-endeligversionpdf. :9; www.ibt.ku.dk/nsfk/newsletter/nk261.htm: 13-14).

Med disse artikler og politiets banderapport sker der i perioden fra midt i 90'erne og til først i 2001 en kategorisering af en specifik gruppe, 'den hårde kerne', der afgrænses i forhold til alder og etnisk identitet, og denne sociale kategori forbindes til en anden kategori, unge '2. generations indvandrere', der igen forbindes med handlinger, som 'bandekriminalitet' og 'organiseret kriminalitet' indenfor mediediskursen og i en vis udstrækning indenfor politiets rapporter.

Diskursen får imidlertid en ekstra dimension, da en gruppe af unge indvandrerdrengene udførte en gruppevoldtægt mod en dansk pige i Bispehaven i starten af 2000. Retssagen udløste fængselsdomme til alle de unge mænd. I medierne sker der imidlertid en tendentiøs opdækning af sagen, og flere aviser anvender denne begivenhed for at slå fast, at der er tale om tilstedeværelsen af grupper af hårde kriminelle unge indvandrere i samfundet, der står udenfor socialpædagogisk rækkevidde, hvorfor politikere og domstolene må sætte ind med hårdere straffe overfor denne gruppe (*Unge løsladt efter voldtægt*. 05.2000, www.avisdata.dk/BTAD/BASIS/bt9802/WEB). Til denne kategorisering af 'kriminelle anden generationen' tilføjes et kønsaspekt. Diskursen kæder etnisk identitet og køn sammen i en problematisering af 'anden generationen' i forhold til deres kønsopfattelser. Dermed konstrueres en særlig kategori af drenge, som er *forskellige* fra danske unge og danske drenge, ikke blot i forhold til etnisk identitet, køn og kultur, men også i forhold til deres seksualitet. Gruppen *essentialiseres* igennem deres fælles kønslige og aldersmæssige karakteristika, samt fælles kulturelle og etniske baggrunde, som kriminelle og som seksuelle afvigere. Denne kategorisering bevirker historierne; de pågældende unges opfattelser og deres

indbyrdes relationer og ungdomsseksualitet i forbindelse med de konkrete handlinger indenfor en kontekst indsættes i en overordnet diskurs om 'indvandrerbander' på en sådan måde, at handlinger som gruppevoldtægt og kriminalitet dehistoriseres, kollektiviseres og ikke mindst essentialiseres. Denne diskurs om 'indvandrerbander', deres 'hårde former for kriminalitet', som 'gruppevoldtægt, mord, overfald, våbenbesiddelse, narkokriminalitet og bankrøverier', der nævnes i forbindelse med grupperne af den 'hårde kerne' af unge med immigrantbaggrund i gademiljøet og former for gadekriminalitet, synes i medierne at skabe nogle offentlige billeder og kategorier af en særlig gruppe af unge forbrydere, der skiller sig ud fra andre ungegrupper og andre kriminelle grupper, hvormed konstruktionen af en kriminel 'prototype', 'unge mænd med mørk hudfarve, fortrinsvis med mellemøstlig baggrund', forgår udfra alder, køn, etnisk identitet.

Men også på det politiske område sker der i samme periode en udvikling indenfor udlændingeloven og indenfor straffeloven. I 1998 indføres en ny udlændingelov, under ledelse af den socialdemokratiske-radikale regering under Nyrup Rasmussen og med Thorkild Simonsen som indenrigsminister. I udlændingeloven og straffeloven lægges der op til en række stramninger af loven på en række punkter, herunder indskærpelser i forhold til tilladelser til tildeling af asyl, familiesammenføringer samt opholdstilladelse og udvisningsregler. Med hensyn til asyllovgivningen sker der en ændring fra tidsubegrænsede opholdstilladelser til tidsbegrænsede opholdstilladelser samt begrænsninger mht. familiesammenføringer, hvor man afskaffer retten for asylansøgers ret til at indgå ægteskab i Danmark. Men især sker der en ændring af udvisning af udlændinge med opholdstilladelse (Ændringer af udlændingeloven i beretningsperioden; 1, <http://www.fln.dk/Publikationer%20og%20statistik/beret7/kap09htm>) Det er især sidstnævnte lovændring, der får betydning for visse grupper af unge, der har 'udlændingestatus', det vil sige efterkommere uden dansk statsborgerskab. Her indføres udvisningsregler for kriminelle, hvor "udlænding med mere en 7 års ophold udvises efter fire års fængsel" efter § 49a.¹ Endvidere vedtages en stramning af lovgivningen vedrørende ungdomskriminalitet på en række punkter mod forhøjede straffe. I 1997 indføres Voldpakken II, der giver mulighed for hurtigere strafudmåling i forbindelse med voldskriminalitet, medens man samtidig søger at opprioritere en forbyggende indsats mod unge, der begår former for voldskriminalitet.

Men herudover eksisterer der den generelle opfattelse blandt politikere, at der også er tale om udviklingen af en ny 'underklasse' i samfundet, der især repræsenteres af immigrantgrupper i sociale boligbyggerier. Opfattelsen bygger på, at udbredelsen af at denne demografiske komposition i sig selv forhindrer integration, eftersom

¹ Ændringerne består blandt andet i, at der ikke længere skal rekvireres en udtalelse fra flygtningenævnet efter § 7-8 angående risikoen for, at en udvist kan risikere forfølgelse efter ankomst til sidste opholdsland. Denne vurdering flyttes over i Udlændingestyrelsen, der herefter skal foretage en sådan vurdering. Ændringen betyder i praksis, at kontrollen og ansvarsområdet flyttes til et politisk styret ministerium. Kritiske røster om disse ændringer lød fra flere eksperter og især advokater, hvor man mente, at lovændringen i realiteten kom til at betyde, at der ville kunne forekomme udvisninger, hvor der ikke blev taget hensyn til menneskerettigheder, og derfor skaltede og valtede man med de udviste personers sikkerhed, samt at loven var i strid med FNs Flygtningekonvention (www.faklen.dk/dk/fakkelvagten/98/01).

ressourcestærke familier flytter fra området, og resourcesvage bliver boende. Hermed kan man påpege, at man indenfor den politiske diskurs sammenstiller stigningen af flygtninge-indvandrere indenfor sociale boligbebyggelser med det forhold, at arbejdsløsheden er stigende indenfor gruppen af indvandrere-flygtninge. Denne politiske diskurs forklarer, at udviklingen af en underklasse i samfundet, der er marginaliseret og står uden for erhverv, skyldes den ringe grad af indvandrer/flygtninges kulturelle, økonomiske og sociale tilpasning, *fordi* man bor i sociale ghettoområder og lever indenfor lukkede etniske samfund. Man kan derfor tilføje, at der med konstruktionen af den 'kriminelle 2.-generationsindvandrer' udfra faktorer som alder, etnicitet og køn også følger et klasseaspekt, hvormed man antager, at de kriminelle ungegrupper er at finde blandt 'underklassen' i immigrantsamfundet i disse sociale 'ghettoer', hvor man lever af overførselsindkomster og reproducerer en underklasselivsstil og kriminalitet og derfor ganske enkelt mangler motivationen til at integrere sig, hvorfor den nuværende VK-regering har indført skærpselser i forhold til bistandshjælpen til flygtninge.

Der er således sket en generel skærpelse af lovgivningen i en *restriktiv* retning i forhold til spørgsmål vedrørende straffeloven med hensyn til voldskriminalitet og udvisningsregler i forbindelse med kriminalitet for gruppen af udlændinge og dermed for unge med 'efterkommerstatus' uden dansk statsborgerskab, samt i retten til asyl og familiesammenføringer og indførelsen af en spredningspolitik og stramning af bistandshjælp. Stramningerne af Udlændingeloven og Straffeloven løber således parallelt med et overordnet fokus i medierne på *stigningen* i voldskriminalitet, samt overrepræsentativiteten af kriminalitet blandt gruppen af 'efterkommere', for ikke at tale om konstruktionen af 'kriminelle 2.- generationsindvandrere' udfra alder, etnicitet, køn og klasse.

For at gå bagom disse statistiske oplysninger og de selvforstærkende processer, hvormed der sker en konstruktion og en stempling af visse befolkningsgrupper i forhold til kriminalitet, er det nødvendigt at inddrage forskningen med hensyn til hvilke andre forklaringsfaktorer, der kan anvendes i en analyse af disse forhold udfra en mere kritisk indfaldsvinkel. Eksempelvis skriver antropologen Lars Holmberg, at der i politiets praksis, indgår 'et skøn' af sociale typer og grupper, der mistænkes for kriminalitet: "*Det er mit klare indtryk, at etniske minoriteter i visse sammenhænge vækker mistanke alene på grund af deres udseende*" (Holmberg; 1999: 158). Holmberg påpeger hermed, at der indenfor politiet foregår en specifik forhåndsudvælgelse af visse særlige 'kategorier' af personer, der sættes i forbindelse med kriminalitet, og én af disse 'kategorier' er grupper af unge med indvandrerbaggrund på gaden.

Britta Kyvsgaard har undersøgt og efterforsket udviklingen indenfor med henblik på kriminalitet i forhold til indvandrere og efterkommere indenfor en længere årrække, og hendes forskning har vist flere interessante resultater. Eksempelvis skriver hun i en artikel i Juristen fra 2001, at: "Undersøgelsen tyder på mange måder på, at de unge mænd med fremmed etnisk baggrund i højere grad end andre har politiets og retssystemets opmærksomhed, hvilket indebærer, at der er en større sandsynlighed for, at den kriminalitet, de har begået, bliver opdaget. Hvis de tilhører en gruppe, hvor politiet forventer meget kriminalitet, vil politiet søge der. Dermed kan det, der foregår

hos politiet og i retssystemet, være med til at *forstærke* det statistiske billede, der er af kriminalitet blandt unge mænd fra minoriteter”. (Kriminalitet, retshåndhævelse og etniske minoriteter, 2001: 373). Dette argument bygger Kyvsgaard blandt andet på statistiske tal, der viser, at relativt flere sigtelser, der foretages mod gruppen af unge mænd, senere viser sig grundløse (Kriminalitet, Retshåndhævelse og etniske minoriteter, 2001:373).

I en undersøgelse fra 2001 med henblik på gruppen af efterkommere indenfor kriminalforsorgen kan Kyvsgaard ikke finde belæg for, at gruppen af efterkommere udgør en særlig ’problemgruppe’ indenfor kriminalforsorgen, som det er blevet påpeget af personalet indenfor kriminalforsorgens institutioner (Etniske minoriteter, 2001: 68). Og i en rapport fra 2003, hvor Kyvsgaard og Clausen foretages en ny undersøgelse af kriminalitetsniveauet i kommuner og politikredse, i forhold til den forventede og faktiske kriminalitet, inddrages en række kausale variabler i forhold en forøget risiko for kriminalitet, herunder socioøkonomiske, demografiske og boligmæssige faktorer, der kan medvirke til at forudsige kriminalitet. Variablen ’indvandrere og efterkommer’ viser sig ikke udslagsgivende i denne undersøgelse i forhold til forskellene i kriminalitetsniveauet, og dette skyldes, ifølge de to forskere, at ”efterkommere og indvandrere trods alt kun står for en mindre del af den samlede kriminalitet og at den højere hyppighed af kriminalitet blandt indvandrere og efterkommere hænger sammen med de samme sociale og økonomiske forhold, der generelt er med til at forklare forskellene i kriminalitetsniveauerne” (Clausen & Kyvsgaard, 2003: 26). En række forhold karakteriserer således gruppen af unge efterkommere i det offentlige rum, nemlig, at denne gruppe ’kategoriseres’ af politiet i forbindelse med kriminalitet og stemples af medierne i forhold til bandekriminalitet på den ene side, og på den anden side er denne gruppe generelt mere udsat med hensyn til socioøkonomiske marginaliseringsprocesser indenfor erhvervslivet og i forhold til deres opvækst indenfor det sociale boligbyggeri, karakteriseret af sociale problemer og et højere kriminalitetsniveau generelt. Endvidere påpeger Flemming Balvig, at hovedparten af ungdomskriminalitet i dag finder sted blandt belastede unge med en ”gadeorienterede livsstil”, der lever en livsstil med fester og alkohol, hvor kriminaliteten og volden bliver en måde at opretholde denne livsstil på, samt en ’her og nu’-strategi med hensyn til dækning af eget konsum (Balvig; 1999: 207). Man kan derfor tilføje endnu et aspekt til gruppen af unge efterkommere, eftersom det at leve en gadelivsstilsform kan være en yderligere risikofaktor for gruppen af unge mænd med immigrantbaggrund i forbindelse med kriminalitet, når de unge mænd finder sammen omkring et fællesskab og en gadeorienteret livsstil i det offentlige rum.

Valg af case

Dette projekt tager afsæt i dette overordnede problemfelt og undersøger, hvordan disse sociale marginaliseringsprocesser og sociale kategoriseringer spiller sammen og styrer de sociale processer, indenfor hvilke den sociale interaktion i forhold til grupper af unge mænd med immigrantbaggrund foregår på forskellige niveauer.

For at afdække dette problemfelt og foretage en analyse af de sociale marginaliseringsprocesser og konstruktionen af den ’kriminelle 2.

generationsindvandrere' indenfor mediediskursen har jeg fundet, at en empirisk analyse var formålstjenstlig, eftersom jeg ved at tage udgangspunkt i konkrete, lokale forhold ville kunne vise, dels hvordan de strukturelle processer indvirker på de sociale processer, og hvordan stigmatiseringen af denne gruppe afspejler sig på lokalt plan i forhold til kommunale problemstillinger vedrørende arbejdet med unge med immigrantbaggrund, dels indenfor kommunalpolitik med henblik på SSP-samarbejdet og fritids- og klubområdet.

Efter at have fulgt den politiske debat om indvandrere/flygtningedebatten i Karlebo Kommune igennem en tiårig periode forinden projektopstarten lå det lige for at foretage undersøgelsen og empiriske studier indenfor denne kommune. I kommunen eksisterer to større sociale boligbebyggelser, der rummer en relativ høj procentvis fordeling af immigranter, der siden midten af 1970'erne og op til i dag har flyttet til området og skabt en heterogen befolkningsgruppe med forskellige sociale, etniske, kulturelle, religiøse, kønslige og aldersmæssige baggrunde. Endvidere figurerede der i lokalområdet synlige grupper af drenge og unge mænd med immigrantbaggrund, der opholdte sig på gadeplan nede i det lokale center, og en lokal drengegruppe var på det pågældende tidspunkt på den politiske og mediemæssige dagsorden, hvor de af politikere, politiet, medierne og andre borgere blev forbundet med kategorien 'indvandrerbander', samt anset for årsagen til stigningen i kriminalitet, i form af hærværk, gaderøverier og indbrud indenfor kommunen. De sociale, demografiske og politiske betingelser for at undersøge dette problemfelt var derfor til stede indenfor denne lokale kontekst.

Den førnævnte liberale mediediskurs, politiets praksis samt politiske, strategiske handlingsprogrammer kunne ses at blive reproduceret indenfor Karlebo Kommune. I denne kommune kunne man eksempelvis indenfor den gældende periode i lokale ugeaviser læse om 'indvandrerbander' og observere, hvordan 'bandedefinitionerne' blev anvendt i forbindelse med det kommunale sociale præventive arbejde med ungegrupperne indenfor det sociale boligbyggeri, hvor man i den pågældende periode havde haft problemer med fire unge, der udviste kriminel adfærd og skabte uro og hærværk i området. I en artikel fra 2001 skriver lokalavisen *Ugebladet* i en artikel i et ordvalg, der reproducerer diskursen fra dagspressen fra sidst i 90'erne, om 'den hårde kerne' af unge fra 'Minimafia'en', der stod bag grove former for hærværk og gaderøverier (Ugebladet, 27.12.01). Men artiklen undlod at forklare de tidligere forhold vedrørende denne gruppe af 14årige, der igennem flere år havde opholdt sig på gaden udenfor forældres, pædagogens og læreres opsyn, uden at dette havde været årsag til, at man fra kommunens side havde skredet til handling overfor disse børn på et tidligere tidspunkt. Artiklen blev endvidere skrevet op til et forestående kommunalvalg, og flere partier søgte at profilere sig med politiske løfter om at skabe tryghed og løse problemet med de kriminelle unge. Historien om disse fire unge er derfor interessant, da den er et symptom på en række forhold, der involverer de samfundsmæssige økonomiske og politiske interesser, der forvaltes indenfor kommunerne og styrer udviklingen med hensyn til de sociale, økonomiske og kulturelle områder herindenfor. Disse kommunale politiske interesser afføder en række lokale socio-økonomiske og kulturelle udviklingsprocesser, hvor man i kommunen kan observere sociale eksklusionsprocesser.

Denne udvikling afspejles i måden, hvorpå interessegrupper organiseres og mobiliseres i forbindelse med forskellige spørgsmål. Disse grupper indgik i den politiske forhandlingsproces om magten og ressourcefordelingen indenfor kommunerne. Med andre ord synes diskursen angående 'indvandrerbander' også at handle om politisk indflydelse og magt samt et spørgsmål om en økonomisk politik vedrørende opgaverne forbundet med kommunens sociale problemer, herunder problemet med kommunens udsatte unge, arbejdsløshed og social marginalisering med henblik på beboergrupper indenfor kommunens sociale boligmasse.

Identitetsprocesser indenfor sociale og kulturelle arenaer.

Et andet overordnet spørgsmål har derfor været at undersøge, hvordan disse magtforhold og typer af sociale marginaliseringsprocesser spiller ind på ungegruppernes egne identitetsprocesser og handlinger. Et centralt spørgsmål i afhandlingen er at undersøge udviklingen af de kollektive identitetsdannelser, der finder sted indenfor det lokale område. Spørgsmålet lyder som følgende:

Hvordan dannes og forhandles identitet i forhold til alder, køn, etnicitet og klasse blandt ungegrupperne igennem den sociale interaktion indenfor forskellige arenaer på lokalt plan?

Med dette spørgsmål ønsker jeg at afdække, hvordan de politiske diskurser har påvirket udviklingen af identitetsdannelser indenfor den lokale kontekst, hvor 'gadebander' var på dagsorden i Karlebo Kommune. Efter at der i længere tid været et fokus på 'Mini-Mafiaen' i de lokale medier, opstod spørgsmålet, hvorvidt denne fokusering på 'bander' havde haft en indvirkning på måden, hvorpå de unge opfattede disse repræsentationer af sig selv.

Og eftersom man kunne høre unge teenagere anvende bandenavnene '*MiniMafia*' og '*kernegruppen*' i deres eksterne definition, synes en undersøgelse af, hvorfor og hvordan unge anvendte disse betegnelser samt reaktioner herpå i forhold hertil fra andre grupper, at være relevant.

For at undersøge dette spørgsmål har jeg valgt at se på, hvordan unge forhandler identitet indenfor forskellige sociale kontekster, som eksempelvis i det offentlige rum og på andre ungdomskulturelle arenaer i klubber eller diskoteker, men også indenfor fængslet. Hermed ønsker jeg at undersøge, hvilke forskellige identitetsfaktorer, der spiller en rolle i de forskellige konkrete møder med andre aktører.

Min hypotese i projektet blev derfor:

- at den sociale marginalisering af visse gruppe af unge med immigrantbaggrund samt stigmatiseringer som følge af 'bandekategorien' producerer nogle selvforstærkende processer, hvormed unge mænd yderligere marginaliseres og ekskluderes, når de optræder indenfor gade-fællesskaber og finder sammen omkring en kollektive gadelivsstil.

Undersøgelsen vil første søge at afdække dels årsagerne til, at en gruppe af unge mænd med immigrantbaggrund tilsyneladende stod udenfor skolen, klubber, uddannelse og job og tilbragte deres hverdag på gaden foran indkøbscentre i kommunen, hvor de levede en gadelivsstilsform, dels at undersøge de faktorer, der kunne tænkes at have haft betydning herfor, eksempelvis socioøkonomiske, kønslige, etniske og aldersmæssige, foruden de kulturelle faktorer, som det blev nævnt i én af kommunens rapporter om årsagen til problemet med de unge mænd, den sociale uro og ungdomskriminaliteten. Dernæst har jeg tænkt mig at analysere den lokale gadelivsstilsform, som man kunne høre nogle af de unge kaldte for '*No Life*', samt undersøge de unges hverdagsliv og sociale organisationsformer heromkring. Et vigtigt spørgsmål i forhold hertil er, hvordan formationen af sociale fællesskaber i forhold til gadelivsstilen ud fra typer af sociale organisationer bestemt af de unges placeringen i den sociale struktur, finder sted. Dette spørgsmål inddrager faktorer som alder, køn, etnicitet og klasse. Her har det været hensigten at undersøge *hvilke* identitetsfaktorer, der har spillet en væsentlig rolle i forhold til fællesskaberne blandt grupperne af unge mænd indenfor gadelivsstilsformen, og hvorfor netop disse identitetsfaktorer har været væsentlige. Endvidere ønsker jeg, at belyse forholdet mellem udviklingen af sociale rum og fysiske rum, for at se om der eksisterer en dannelse af betydning omkring gaden i forhold til gadelivsstilen, eksempelvis om dette rum tillægges symbolske betydninger, som eksempelvis tilhørsforhold. Her tænkes specifikt på, hvorvidt forholdet mellem fysisk tilgang og position indenfor rummet hænger sammen med social position i forhold til social organisation. Dette ville kunne afklare spørgsmål om hvorfor former for sociale konflikter og kampe mellem forskellige unge i forhold til andre sociale aktører, eksempelvis politiet finder sted indenfor disse rum. Dernæst vil spørgsmål omkring udviklingen af identitetsformer i forbindelse med gadelivsstilen blive behandlet, her drejer det sig specifikt om forholdet mellem gadelivsstilsform og kulturelle, kønslige og aldersmæssige identitetsformationer. Dette spørgsmål vil endvidere inddrage forholdet mellem symbolske interaktionsformer og kriminelle handlinger. Her tænkes specifikt på udviklingen af subkulturelle stilformer, typer af sociale strategier i forhold til opnåelse af symbolsk status og værdier, samt former for social mobilitet i forbindelse med gadelivsstilsformen.

Ud fra nedenstående spørgsmål ønsker jeg at analysere gadelivsstilsformen og de sociale organisationsformer herindenfor, hvormed unges 'kriminelle' handlinger kan analyseres og dermed problematisere konstruktionen af ungegrupperne som værende 'gadebander'.

Spørgsmålene lyder følgende:

- a.) Hvordan foregår formationen af fællesskaber indenfor gadelivsstilen?
- b.) Hvilken betydning og funktion har 'gaden' indenfor gadelivsstilen?
- c.) Hvilke former for maskulinitet dannes igennem den symbolske interaktion indenfor unges gadeorienterede livsstil?

- d.) Hvilke typer af strategier anvender unge i forbindelse med opnåelsen af status indenfor fællesskaberne, og hvilke typer af værdier eksisterer indenfor disse fællesskaber?
- e.) Hvilken betydning spiller kriminaliteten i forbindelse med gadelivsstilen? Og hvilke konsekvenser har den?

Afhandlingen består af følgende dele:

Del I: Spørgsmålet.

Kapitel 2 præsenterer klassisk kriminologiske studier og nyere sociologiske handlingsteorier. Kapitel 3 beskriver valg af metode og tilgang til feltet. Kapitel 4 er en introduktion til stedet og beskriver demografiske, socioøkonomiske og politiske udvikling i kommunen.

Del II:

Kapitel 5 omhandler udviklingen indenfor en lokal ungdomsklub i forhold til udviklingen af etnicitet, segregation og social eksklusionsprocesser. Her beskrives opstarten på en ungdomsklub og hvilken betydning denne ungdomsklub får for udviklingen af sociale konflikter i området.

Kapitel 6 afdækker den begrebslige tilgang til krydsningsfeltet mellem rum, territorialitet og tilhørsforhold. Her introduceres begreber om sociale og symbolske rum.

Kapitel 7 analyserer forskellige typer af 'handlingsrum' og konstruktioner af symbolske landskaber.

Kapitel 8 analyserer udviklingen af territorielle rum og fællesskaber. Kapitlet omhandler organiseringen og mobiliseringen af fællesskaber og dets sociale rutiner og strukturering af hverdagen, samt forholdet til andre sociale aktører; politiet, unge i naboområdet, kammerater og andre unge.

Kapitel 9 analyserer opfattelser hjem og hvilke typer af sociale relationer unge indgår i indenfor hjemmet.

Kapitel 10 analyserer betydninger omkring fængslet og de processer, hvormed unge organiseres og mobiliseres indenfor fængslet, samt hvordan fængselsopholdet indvirker på den pågældende unges psykiske forhold og identitetsdannelse.

Kapitel 11 ser på forskellige teorier omkring maskulinitet. Her belyses former for maskulinitetskonstruktioner. Kapitel søger vise, hvordan unge mænd med minoritetsbaggrund kan konstruere former for maskulinitet, hvormed de søger at omvende social lavstatus.

Kapitel 12 beskriver gadelivsstilen og dens former for subkulturelle udtryk og maskuline symbolik, samt hvilken symbolske betydninger disse stilmarkører har indenfor gade-fællesskabet. Kapitlet søger at besvare spørgsmålet om hvilke former for status unge kan opbygge igennem gadelivsstilen, og hvordan disse statusformer indgår i forhold til konstruktioner af attraktiv maskulinitet.

Kapitel 13 sætter skarpt på fire unge og indeholder deres fortællinger om maskuline identificeringer.

Kapitel 14 analyser sammenhængen mellem udviklingen af maskulinitetsformer og livsstilsformer, der involverer adgang til rum og ressourcer i forhold til forskellige *livsfaser*.

Del III: Om social udstødelse.

I kapitel 15: Konklusion. Dette kapitel gennemgår resultater fra besvarelsen.

Kapitel 2

Præsentation af teoretiske perspektiver og indfaldsvinkler til studiet af unge mænd med immigrantbaggrund indenfor urbane sociale boligområder

I dette kapitel vil jeg introducere nogle teoretiske redskaber jeg har valgt at anvende i analysen af kollektive identitetsdannelse, gadelivsstilsformer og handlinger blandt grupper af unge mænd med immigrantbaggrund i urbane sociale boligområder, udviklingen af gadelivsstilsformer og fællesskaber. Jeg vil først tage udgangspunkt dels i klassiske og nyere kriminologiske studier, dernæst introducere sociologiske handlingsteorier og erfaringssociologien. Dette kapitel beskriver på et overordnet plan forskellige teoretiske indfaldsvinkler til studiet af unge immigranter, ungdomskriminalitet og gadelivsstilsformer. Disse forskellige teoretiske udviklinger har dannet rammen for valg af optik på afhandlingens problemfelt og som en håndgribelig måde, hvorpå at anskue, behandle og analysere de forskellige komplekse sammenhænge problemstillingen afspejler, som både berører spørgsmål omkring sociale marginalisering og kriminalitet, samt spørgsmål om identitetsprocesser, herunder etnicitet og maskulinitet, samt udviklingen af sociale strategier, handlinger og subjektivitet. Ved at inddrage de forskellige teoretiske skoler og kombinere dem i analysen er det muligt at opnå et bredere teoretisk perspektiv og favne forskellige aspekter indenfor disse komplekse sammenhænge.

. Det er med denne korte præsentation ikke meningen at gå i dybden med alle disse teoretiske studier, men blot at inddrage disse som redskaber i den senere analyse. Et udvalg af relevante teorier og begreber vil senere blive behandlet mere dybdegående under de forskellige kapitler, hvor de vil blive inddraget i forhold til kapitlernes overordnede spørgsmål og analyse.

I dette kapitel vil jeg først præsentere teoriretninger, der beskæftiger sig med spørgsmålet omkring forhold gældende for immigranter, i forbindelse med migrationsprocesser, både med henblik på sociale og strukturelle forhold vedrørende immigranter og samfundsforandringer, samt forhold omkring sociale identitetsdannelser, livsstil og handlinger.

Jeg har forsøgt at fremhæve forskellige synspunkter og skoler indenfor kriminologien, for at præsentere forskellige forklaringer på forhold vedrørende unge med immigrantbaggrund og social eksklusion og ungdomskriminalitet. Således afspejler de forskellige teoretiske indfaldsvinkler forskelle i analysemetoder, samt hvilken betydning immigranternes specifikke baggrund tillægges i disse studier. Denne gennemgang af teorier vil, som nævnt langt fra at være udtømmende i forhold til kriminologiske studier, der beskæftiger sig med problemstillingen, men der er foretaget en udvælgelse, som vil danne et overordnet perspektiv på feltet indenfor studierne, samt deres indflydelse på udviklingen af spørgsmål tilknyttet unge med immigrantbaggrund og ungdomskriminalitet generelt i kriminologiske studier, men også i forhold til politiske beslutningsprocesser, retssystemet og samfundsinstitutionerne, skolen, arbejdspladsen, etc. og i medierne, der i høj grad er medvirkende til i at danne den

offentlige opinion, men dette vil blive behandlet i et kapitel senere. De tre forskellige teoretiske sociologiske skoler, som jeg vil præsentere er følgende: Den klassiske kriminologi præsenteret igennem Merton's teori om 'Pres'(straintheory) og Chicagoskolen, repræsenteret igennem Sutherland og Cohen, samt nyere kriminologi, repræsenteret af Tony Waters og hans analyse af migrationsprocesser. Til sidst vil jeg præsentere Handlings- og Erfaringssociologien, repræsenteret henholdsvis af Alain Touraine og Francois Dubet. Her vil jeg inddrage et studie af Kevin McDonald, hvor disse teorier anvendes i studiet af unge i et forstadskvarter i udkanten af Melbourne.

Kriminelle bander

Chicago-skolen udvikledes i 1920 og 1930'erne hvor samfundsforandringer forårsaget af industrialisering, tilstrømning af arbejdsmigranter og en hastig urban udvikling skabte nogle socioøkonomiske tilstande, hvor sociale forskelle i byernes slumkvarteret skabte forhold hvor negative sider af industrialiseringen blev synliggjorte. Disse forhold ramte især nyankomne arbejds- immigranter, der måtte flytte ind i de urbane slumkvarterer, præget af fattigdom og dårlige boligforhold, uden adgang til sociale institutioner, som hospital, skole, religiøse eller kulturelle institutioner, og med gaden som eneste opholdsstedet for kvarteret børn og unge.

Chicago-skolen blev centrum for forskning foretaget netop i slumkvarterne og deres sociale organisationsformer, eller mangel på samme, i et forsøg på at vise det presserende behov en social politik. Shaw og McKays's forskning indenfor ungdomskriminaliteten var et resultat af sociale programmer. Men deres forskning fik betydning for Chicagoskolens teoretiske fokus på slumkvarteret og dets sociale stratum og subkulturelle univers. Shaw og McKay arbejdede ud fra Burgess' teori om social disorganisation som årsag til afvigende adfærd og kriminalitet og de påviste, at ungdomskriminalitet især forekom indenfor zoner i transition. Her påvistes igennem indsamlingen af empiriske data, at eksistensen af kriminelle traditioner, der eksisterede indenfor boligområder præget af disorganisation, gik i arv fra en generation af drenge til en anden, opvokset i samme kvarterer, hvorved hverken racemæssige, religiøse, sproglige faktorer kunne udpeges som udslagsgivende. Årsagen skulle findes i kvarterets transmission af kriminelle adfærdsmønstre; en kulturel arv for kommende ungdomsgenerationer af drenge at overtage (Lily, Cullen & Ball, 2002:35-37) John Pitts tolker Shaw og McKays's teori som en form for tilpasningsproces:

“One of the things which happens in a zone of transition is acculturation, the process by which the younger members of an incoming group take on some of the values, styles and survival techniques of the incumbent population while simultaneously developing modes of resistance to their hostility and violence.”(Pitts, 2001:170).

Kvarterernes heterogene sammensætning, forårsaget af immigrantgruppernes tilflytning og en vedvarende strøm af udflyttere betød en nedbrydning af kvarterenes sociale strukturer og kontrollen fra forældrene eller andre voksne. Denne mangel på kontrol muliggjorde at kriminelle handlinger kunne udvikle sig, fordi voksne ikke

intervenerede. Social opløsning forklarede således udviklingen af de kriminelle traditioner og udviklingen af en kriminel subkultur indenfor disse kvarterer, ifølge Shaw og McKay. Denne teori videreføres til Chicagaskolen og efterfølgende kriminologiske teorier.

Jeg vil præsentere tre sociologer, der har haft en stor betydning for udviklingen af kriminologiske studier indenfor sociologisk teori, samt hvis teoretiske arbejde har været grundlæggende for efterfølgende teoriretninger indenfor kriminologien. Herunder teorier omkring ungdomskriminalitet i betydning for måden, hvorpå det forskningsmæssige fokus blev anlagt, samt hvilken analytisk status, individet og dets individuelle historiske livsforløb (*Lifecourse Theory*) og (*Social Bond Theory*), samfundet og samfundsudviklingen (*Strain Theory*), i form af økonomiske og social strukturer (*Strain Theory* og *Control Theory*) eller det offentlige system og dets repræsentanter som magtudøvende agenter og retssystemet, repræsenteret igennem samfundseliter (*Conflict Theory*) eller kønsmæssige og etniske relationer (*Critical Theory*) som det forskningsmæssige fokus.

Chicagaskolen var grundlæggende for denne videreudvikling indenfor kriminologien. Skolen udviklede nogle grundlæggende teoretiske redskaber, hvormed en forståelse af handlinger, som afvigende og kriminelle, kunne behandles indenfor en sociologisk teoretisk forståelsesramme. Denne tog først og fremmest sit udgangspunkt i den klassiske sociologiske teori, bl.a. baseret på Durkheim's sociologiske forklaring på samfundsudviklingen og integrationsprocesser, baseret på det kollektive og individet styret af samfundsmæssige strukturer, hvilket kunne observeres som 'social facts'. Ifølge Durkheim er vi, som individer: "*victims of the illusion of having ourselves created that which actually forced itself from without*" (James 1996:69). Samfundet manifesterer sig således igennem individet, som handler ud fra dets sociale placering indenfor samfundsinstitutionerne, der er bestemmende for individets værdisystemer og normer for handling. Durkheim pointerede dermed 'subjektivitetens kollektive basis og sociale praksis' (James 1996:85). Eftersom samfundsudviklingen, ifølge Durkheim, altid vil gå fra de simple former til mere komplekse former, sker det, at samfundsinstitutionerne forandres og fordrer en tilpasning til nye og mere komplekse samfundsforhold. Det skaber et behov for integration igennem samfundsinstitutionerne, der må kunne imødegå udviklingen og skabe former for normer og regler for handlinger og udvikling af solidaritet, som bindevævet på tværs af samfundsinstitutionerne. Hvis disintegration præger samfundsinstitutionerne, vil individet blive kastet ud i en tilstand af *anomi* og Durkheim peger på selvmordet, som et eksempel på, hvordan individets oplevelse af fremmedgørelse, forårsaget af en manglende evne til at leve op til værdier og forventninger i samfundet, kan føre til individets totale udslettelse. *Anomi* oplevedes især i storbyens univers, ifølge Durkheim. (Hylland Eriksen:1998, 95:51).

Robert K. Merton (1939) overtog dele af Durkheims samfundsteori i sine egne betragtninger omkring afvigeradfærd og kriminelle handlinger. Han tog afstand fra tidligere teorier om det kriminelle individ, samt forsøg på at klassificere det kriminelle menneske, som et typologisk og fysiologisk patologisk fænomen. Merton fokuserede i stedet på, hvordan det amerikanske samfund bar på et potentiale for afvigeradfærd indenfor sine egne sociale strukturer. På den ene side eksisterede det økonomiske

værdikriterium for individuel succes og status, i form af den amerikanske drøm, hvor det herskende værdimæssige fundament byggede på opfattelsen af, at alle havde lige mulighed for at realisere ønsker om økonomisk og materiel velstand, hvis man arbejdede hårdt for det og på den anden side fandtes en samfundsstruktur, der i form af sine sociale strukturer forhindrede, at alle havde samme adgang til de legitime midler til opnåelsen af disse mål for succes.

Merton opstillede typer for alternative former for tilpasningen og adgangen til mål for statusberigelse, hvorunder indgik som mulige former, kriminelle aktiviteter. Han skelnede mellem 5 former for tilpasningsstrategier: Konformitet (Conformity), Opfindelse, (Innovation), Ritualister (ritualists) Tilbagetrækkelse (retreatists) og Oprør (rebellion). Denne klassifikation viste former for handlingsmåder, hvormed individer kunne håndtere det samfundsmæssige pres til opnåelse af succes. Især overtog Merton Durkheim's begreb om anomi, som han benyttede i forklaringen på afvigeradfærd indenfor samfundsinstitutioner, der svækkede i deres regelsæt, muliggjorde normbrud og overtrædelser af regler for ansatte eller medlemmerne indenfor institutionerne. (Lily, Cullen & Ball 2002:51-52).

En anden fremtrædende teoretiker indenfor Chicagoskolen var Edwin H. Sutherland (1920), der igennem udviklingen af sin teori om *differentiel associering* leverede et virkningsfuldt analyseredskab til måden hvorpå at forstå, hvorfor individer indenfor bestemte sociale organisationer fremviste kriminel adfærd, og ikke indenfor andre. Sociale og kulturelle faktorer blev medtaget i en analyse, således at kriminelle handlinger ikke blot blev tillagt de amerikanske fattige slumkvarterer og de laveste grupper i samfundet, men også omfattede unge fra middelklassen og de højere sociale grupper. Differentiel associering løste denne form for sociokulturel stereotypificering igennem en beskrivelse af sociale organisationer som bestående af segmenter med modsatrettede kulturelle mønstre og handlingsformer. Igennem differentieret associering ville individer tillæres forskellige former for tekniske handlinger samt færdes i kulturelle miljøer, hvor disse handlinger ville være legitime og endog ønskværdige, om ikke ligefrem nødvendige for deltagelse indenfor denne sociale organisation (Lily, Cullen & Ball 2002:130). Kriminelle handlinger kunne hermed fravristes en social og kulturel stereotyp samfundskategori og opfattes som mulige typer adfærd indenfor alle samfundet sociale kategorier. Disse indbefattede børshandlere såvel som unge arbejdsløse på gaden: ingen af disse ville kunne blive kriminelle, medmindre de havde lært at udføre handlingernes teknikker eller medmindre disse handlinger ikke var blevet legitimerede. Motivationen kunne derfor ikke være eneste faktor i udviklingen af kriminelle subkulturelle miljøer som alternative løsninger på presset mod samfundets succeskriterier, indlæring udgjorde en mindst lige så væsentlig faktor i forståelsen af udviklingen af kriminelle subkulturelle miljøer.

En anden teoretiker indenfor Chicagoskolen var Albert K. Cohen (1955) og hans teorier omkring slumkvarterenes betydning for udviklingen af subkulturelle kriminelle ungdomsmiljøer.

Cohen fokuserede på *banden*, som typen af ungdomssocial organisation, hvor udviklingen af en kriminel subkultur formedes, som resultat af unge, der fejlede i forhold til eksisterende værdier indenfor skolens regi, og som herigennem kunne finde

sammen om en forkastelse af disse værdier, og i stedet udvikle egne modværdier, der kom til at udgøre nye værdikriterier for status. Status indenfor gruppen blev dermed det værdimæssige kriterium, medlemmer søgte og rettede sig efter. Banden blev således et alternativ for andre samfundsinstitutioner, der muliggjorde tilfredsstillelse af individuelle behov for anerkendelse, samt en plads indenfor en social organisation. Efterhånden opstod alternative subkulturer til den dominerende kultur, der fik deres eget liv, og udviklede attraktive alternative løsninger for unge (Lily, Cullen & Ball 2002:55).

Men fælles for Chicagoskolen var dens opfattelse af byens områder som resultatet af en naturlig udviklingsproces og ikke som et resultat af klasseforhold eller magtrelationer. Forklaringen på slumkvarterers opkomst indgik ikke i Chicagoskolens teoretiske analysefelt og individet blev i vid udstrækning indordnet sociale organisationsformer og samfundets værdimæssige hierarkier, normer og regelsæt som de styrende indenfor samfundsinstitutionerne. Roller og handlinger tillærtes, de blev ikke opfundet eller udviklet af det enkelte individ indenfor den sociale organisation. Det teoretiske perspektiv var rettet mod en forståelse af samfundsudviklingen, som det overordnede styrende igennem dets strukturelle indflydelse på sociale organisationsformer, igennem en påvisning af sociale disintegrationsprocesser eller det samfundsmæssige pres mod individet, samt de sociale strukturer, hvilke dermed blev bestemmende for hvorfor individet søgte mod alternative handlingsløsninger, herunder kriminelle handlinger.

Chicagoskolen udviklede teoretiske analytiske begreber rettet mod samfundsforandringen og påvirkningen heraf på sociale organisationsformer, og udviklingen af subkulturelle miljøer. Immigranter som samfundsgruppe fik ikke tildelt en særskilt analytisk status i disse studier, man søgte ikke at sammenkoble etnisk tilhørsforhold med kriminelle subkulturelle miljøer eller isolere migration som strukturel faktor i samfundøkonomiske sammenhænge.

Studiet af banden som afspejlende kulturelle og klassemæssige konflikter

Flere forskere fulgte McKay's og Cohens teorier om de subkulturelle miljøer og bander som sociale organisationsformer tilbydende alternative statusgivende værdikriterier. Flere studier inddrog den empiriske metode i en forståelse af ungdomsbanderne i slumkvartererne i de indre bydele og dens subkulturelle univers. Forskellige teorier omkring bandens funktion som integrerende og som strukturerende for handling og kriminelle praksisformer belyses igennem disse studier.

Cloward og Olin (1960) med baggrund i Chicagoskolen forklarede, at personer udviklede forskellige typer af kriminelle handlinger alt efter adgang til persongrupper hvor deres adfærdsformer blev indlært. Ungdomsgrupper fra lavere klasser oplevede et dobbelt nederlag, hvor deres adgang både til legitime og illegitime veje til succes var blokerede og disse deltog i stedet i misbrugsfællesskaber eller fællesskaber med voldelige adfærd igennem banden (Ibid., 2002:57). Ifølge Trascher (1936) producerede banden en form for social organisation og struktur igennem konflikt med andre. Banden opstod spontant, som et resultat af, at unge opholdte sig indenfor det samme område, delte fælles vilkår, nederlag og andre økonomiske og sociale problemer, og derfor fandt

sammen i grupper, men at bander konstitueredes eller integreredes igennem konflikt med andre (McDonald, 1999:126).

Whyte's biografiske værk (1947) om feltarbejdet blandt unge efterkommere af italienske immigranter i Cornerville blev en klassiker indenfor studier af bander. Whyte kom tæt ind på livet af unge, hvis sociale og kulturelle baggrund lå fjernt fra hans egen middelklassebaggrund, men der udviklede sig et venskab mellem forsker og informanter, der gav Whyte et unikt indblik i en verden, hvor 2. generationen af immigranter fra Italien og deres fællesskab, der formede sig omkring dette Lille Italien i slumkvarterets gader, som eneste alternativ til arbejdspladsen for de arbejdsløse unge i Cornerville. Whyte beskrev en proces, hvormed forandringen fra et traditionelt samfund til et moderne samfund nedbrød tidligere former for autoriteter, især faderens autoritet, som ikke længere reproduceredes i de nye omgivelser, da han var blevet arbejdsløs. Faderen kunne ikke længere fungere som rollemodel for sine sønner, der oplevede samme mangel på statusgivende karrieremuligheder, og som derfor heller ikke respekterede denne faderautoritet. Opløsningen af de sociale mønstre indenfor familien og manglende mulighed for deltagelse i det moderne forbrugersamfunds goder, nedbryder dette italienske traditionelle netværk hastigt og efterlader et vakuum, som udfyldtes af kammeraterne på gaden, banden og dens leder. Whyte's studie viste, hvordan banden producerede loyalitet, hierarki og kontrol over territorier igennem konfrontationen med andre bander.(McDonald, 1999:126).

Disse studier af ungdomsbander bestående af unge med immigrantbaggrund gav et indblik i de forandringsprocesser indenfor slumkvarternes i de amerikanske indre bydele, der i høj grad var medvirkende til konflikter mellem de unge og deres immigrantfamilier og skolen og den deraf følgende svækkede sociale kontrol overfor den næste generation og mangelfulde sociale integration. De unge søgte i stedet banden med dens hierarkiske struktur og udvikling af alternative værdikriterier, som erstatning for den manglende succes indenfor det amerikanske samfunds institutioner og dets økonomiske marked.

Migrationsprocessen: afvikling (disbecomming) og tilblivelse (becomming).

Tony Waters kritiserer tidligere kriminologiske teorier for ikke at have udviklet en forklaringsmodel for hvornår, hvor og hvordan ungdomskriminalitet opstår indenfor immigrantgrupper. Problemet kan, ifølge Waters, ikke forklares ved hjælp af teorier om "pres", "subkulturer" eller "social kontrol" eller "stempling", derimod ligger forklaringen i:

“...challenges associated with cross-generational transmission of culture in immigrant groups.”(Waters 1999: 21)

Tony Waters beskæftiger sig i bogen: *Crime and immigrant Youth* (2000) med transformations-processer, der sker som følge af migrationen. Han pointerer, at unge 2. generationsimmigranter befinder sig i en proces af 'disbecomming' og 'becomming', henholdsvis afvikling og tilblivelse. Denne proces forklarer hvorfor forskellene blandt unge fra 2. generationen indenfor immigrantsamfundet er polariserede imellem de, som

klarer sig indenfor det nye samfund med fuldbyrdelse af skolegang og senere uddannelse og de som involverer sig i kriminalitet og kommer indenfor retssystemet og fængselsvæsenet. Denne polarisering ses indenfor de samme familier, hvorfor selve familien som sådan ikke kan betragtes som årsag. Migrationen ser han som en proces, hvor tilpasningsprocesser fra det tidligere samfunds værdier og det nye samfunds normer og værdier forløber i forskellige tempi, og er påvirket af faktorer som alder og køn, samt tilstedeværelsen af aktive agenter, hvormed denne proces kan accelereres. Eksempler på aktive agenter er f.eks. massemedierne og masseuddannelsessystemet, der især påvirker de unge indenfor immigrantgrupper med modtagerlandets nye værdier, hvilket forstærker nedbrydning af tidligere værdier indenfor immigrantfællesskabet. Hvis denne transmission foregår i for hastigt et tempo, således at handlingsmønstre fra tidligere traditioner ikke kan danne basis for nye handlingsstrategier i det nye samfund, opstår et brud, hvor næste generation overlades til selv at udvikle egne handlingsstrategier. De står dermed i en situation, hvor de ikke kan indgå i en kontinuerlig forandringsproces med familien i etniske netværk. Herved svækkes forældreautoriteten og kontrollen over næste generation. Modsat viser det sig at hvor det etniske netværk fastholder det traditionelle økonomiske netværk i værtslandet, vil næste generation kunne overtage dette netværk og undgå kriminalitet. Kulturelle og økonomiske institutioner fra udvandrerlandet kan derfor være vitale i transformationsprocessen for den kommende generation.

Forklaringen skal altså findes indenfor processerne, hvormed en gruppe af immigranter videregiver kulturelle mønstre til næste generation. Waters benytter Shaw og McKays begreber om social disorganisation, men fokuserer blot på immigrantgrupper, samt alders- og kønsfaktorernes indflydelse på disse processer indenfor immigrantsamfundene (Waters, 1999: 23).

Migrationsprocesser involverer ofte selektive dele af en befolkning, flygtninge, arbejdsmigranter, eller blot sæsonmigranter, der ikke vil repræsentere typiske udsnit af befolkningen, men eksempelvis udsnit af befolkningen i den fertile alder. Indenfor immigrantgrupperne kan der på forskellige tidspunkter forventes et babyboom, der senere resulterer i større ungdomsgrupper end hos andre migranter, der ikke har passeret den fertile alder eller som er på vej med en 3. generation og dermed allerede har passeret den kritiske fase i integrationsprocessen. Kønsfaktorer spiller, ifølge Waters, en afgørende rolle, kriminalitet hovedsagelig bliver begået af drenge. Endvidere viser det sig, at der eksisterer en tydelig sammenhæng mellem forekomsten af en stor drengegruppe i forbindelse med et babyboom indenfor et immigrantsamfund, der træder ind i aldersgruppen 17-25 år, samt forekomsten af ungdomskriminalitet, sammenholdt med andre variabler, herunder svækket social kontrol og manglende kendskab til landets retssystem. Derfor kan man tale om 2. generationen af unge drenge i aldersgruppen 17-25 år, som værende en risikogruppe for udviklingen af ungdomskriminalitet, hvis ovennævnte faktorer er tilstede, ifølge Waters (Waters, 1999:90-91).

Et andet forhold som bør medtages i forbindelse med transformationsprocesser, som følge af migrationen gælder immigranternes forståelse af retssystemet og de regelkodeks, der eksisterer herindenfor. Mangel på kendskab til regler kan medføre misforståelser, der øger risikoen for at komme i konflikt med retssystemet, men også i

forhold til forældrenes opdragelse byggende på normer og regler fra tidligere kulturelle baggrund²

”The point is that any new legal interaction between immigrants and authorities is a potential source of mutual misinterpretation, as both groups assign labels and categorize behaviour based on preconceived notions. Given the culturally/morally ground expectations inherent to the law, it is not surprising that both groups do so in imprecise fashion. But out of the imprecise structured reordering of legal contingencies, the relationships between immigrant groups and law enforcement are socially reconstructed” (Waters, 1999:14).

På den ene side producerer immigranterne forståelseskategorier omkring det amerikanske retssystem, og på den anden konstruerer det amerikanske retsvæsen kategorier omkring immigrantgrupper og disses kulturelle praksisser. Disse kategorier bundet i fejltolkninger og misforståelser og bliver dermed genstand for yderligere fejltolkninger. Eksempelvis kædes immigranternes kultur sammen med gentagne lovovertrædelser. Individuelle handlinger får konsekvens for den øvrige immigrantgruppe, og en kategorisering opstår, som ordensmagten senere handler ud fra. På samme måde kan forekomsten af kriminalitet blandt en gruppe af immigranter, eks. immigranter fra Laos, hvis de af myndighederne kategoriseres som sydøstasiater, få betydning for andre immigrantgrupper, der dermed kategoriseres som kriminelle, til trods for deres lave kriminalitetsprocent og dermed blive genstand for politiets kontrol (Waters, 2001:143).

Kategoriseringen træder i kraft, når politiet observerer handlinger begået af unge fra immigrantgrupper, hvorfra der tidligere har været bandekriminalitet. Eksistensen af sådanne bander kendes af politiet samt af banderne selv, men ikke nødvendigvis af de pågældende unge indenfor immigrantgruppen. Unge, der opholder sig i grupper på tre-fire personer og involveres i småkriminalitet, kategoriseres af politiet som tilhørende disse bander. Disse kategoriseringer kan få alvorlige konsekvenser for de unge, der sættes i forbindelse med hård kriminalitet, fordi politiet dømmer ud fra kategorierne (Waters, 1999:162).

² Waters nævner som eksempel herpå forældrenes misforståelse af revselsesparagraffen, som de tolker som at forældre ikke må opdrage deres børn, som de plejer fra det tidligere samfund. Det lammer forældrene i deres opdragelse, og børnene benytter denne uvidenhed overfor deres forældre i konfliktsituationer. Endvidere nævner

Waters en række domme, der kunne have været undgået, hvis personer havde kendt til retspraksis. Eks. kan personer slippe med bøder, hvis man indrømmer sine overtrædelser, men netop immigranter fra diktaturstater vil ofte aldrig turde at indrømme, fordi tidligere erfaringer fra hjemlandet lærte dem aldrig at indrømme. Dette er eksempler på modsatrettede normsæt, der kan medføre højere straffeprocenter i forbindelse med immigranter eller svække forældreautoriteten p. g. a. uvidenhed omkring lovgivning i værtslandet. Men det kan også resultere bl.a. i sameksistens af forskellige regelsæt og fortolkningskategorier, der kan udspilles indenfor selve retssalen: ”*legal pluralism* is accentuated by the migration process”, skriver Waters, og påpeger hermed endnu en vigtig faktor for forståelsen af forekomsten af højere risiko for kriminalitetsrater blandt immigrantgrupperne og deres efterfølgere (Waters, 2001:197).

Eksistensen af forskellige fortolkningsvarianter, der eksisterer mellem immigranter og det juridiske system på den ene side, samt social praksis ud fra misforståede tolkninger af regler resulterer i konstruktionen af kategorier, hvoromkring nye handlinger finder sted og *retslig pluralisme*, eksistensen af forskellige typer retspraksis indenfor samfundet bliver en realitet. Samtidig foregår der en kontinuerlig forhandling mellem traditionelle opfattelser af regler og normer blandt immigrantgrupper og den amerikanske retsplejepspraksis, der skaber særordninger indenfor straffesystemet.

Socioøkonomiske faktorer spiller en rolle i udviklingen af ungdomskriminalitet, for så vidt, at der kan være tale om svækkelse af solidariteten indenfor den pågældende immigrantfamilie og immigrantnetværket, samt tilstedeværelse af større ungdomsårgange af drenge. Flere immigranter oplever i forbindelse med migrationsprocessen en forringelse af deres tidligere sociale status. Det kan vise sig vanskelig at finde job som svarer til forventningerne, og mange familier oplever store socioøkonomiske forandringer i forhold til tidligere status fra hjemlandet. Grundlaget for familiens status ligger i hjemlandet og hvordan dette kan fungere som familiens nye socioøkonomiske basis beror på mulighederne i indvandrerlandet og familiernes evne til at udnytte disse nye muligheder, enten ved at skifte til nye erhvervsgrene eller forsætte forretningsmæssige eller økonomiske netværk fra hjemlandet. Det kan imidlertid være et problem hvis en familie marginaliseres økonomisk og gøres afhængig af bistandshjælp og bor i sociale boligområder, præget af høj arbejdsløshed, samt tilstedeværelsen af ungdomskriminelle miljøer.

Hvor sådanne situationer eksisterer kan immigrantgrupper med en større ungdomsgrupper opleve forekomster af ungdomskriminalitet blandt efterkommere, der vokser op i disse miljøer og som ikke har mulighed for at udvikle økonomiske strategier eller social mobilitet på baggrund af familiens netværk. Dette vil især skabe en svækket solidaritet mellem forældre og deres sønner og forældrene kan få en socioøkonomisk status, der vil ligge lavere end deres efterkommere. Men en lav socioøkonomisk status alene skaber ikke ungdomskriminalitet, ifølge Waters. Denne faktor skal forbindes med de øvrige faktorer; alder, køn, samt manglende forståelse for og udnyttelse af det nye lands retssystem for at være udslagsgivende, og den forklaring adskiller sig dermed fra tidligere kriminologiske forklaringsmodeller (Waters, 1999:196).

Man kan derfor, ifølge Waters, analytisk adskille 2.-generationen af unge indenfor immigrantgruppen i forhold til andre ungdomsgrupper, idet migrationsprocessen stiller disse unge i en strukturel set anderledes position end andre unge, der ikke har gennemgået en afvikling og tilblivelsesprocessen, som følge af migration med deres familier. Trods dette forhold gælder naturligvis socioøkonomiske faktorer og solidaritet som basis for forældrekontrol for begge grupper som variabler for ungdomskriminaliteten, for unge med eller uden immigrantbaggrund, blot skal årsagerne sættes i en anden sammenhæng, ifølge Waters, idet *migrationen* skaber præmisser for, hvordan social mobilitet og integrationsprocesserne i det nye samfund skal analysere. Det er netop disse migrationsprocesser andre kriminologiske studier har undladt at analysere i forbindelse med ungdomskriminalitet, idet man har undladt at forholde sig komparativt til immigrantgrupper, hvor kriminalitetsprocenten har været lav. Herved har man ikke kunnet påvise, hvordan immigrantgrupper i perioder i

migrationsprocessen har været i en risikofase, men ikke i andre perioder. Men Waters begrænser sin analyse til at vise individuelle muligheder på baggrund af tilblivelsesfasen og afviklingsfasen i migrationsprocesser.

“...a group necessarily passes through a liminal state in which there is confusion about when, where and what normative expectations are relevant to social action. This occurs across generations, not within individuals (...) the ideal typical bonds holding together sons, father, grandfathers and so forth are broken as immigrant children search for a normative structure consistent with their day to day interaction. This normative structure is found in the form of peer group interactions, whether with schoolmates, playmates, or fellow gang members “(Waters, 1999, 181-182).

Waters viser ikke, hvordan aktører skaber nye sammenhænge. Tilstedeværelsen af legal pluralisme, peer-gruppens subkultur og påvirkningen fra massesamfundets socialiseringsformer skaber muligheder for fortolkningsmodeller og rum åbent for forhandling, integrationen ses som en bevægelse fra en et tidligere samfund og dets normer og værdier ind i et nyt samfund med eksisterende institutioner og systemer.

Jeg vil her præsentere nogle andre måder, hvorpå at forstå ungdomskriminalitet, men fastholde et fokus på migrationsprocessen og at der tale om unge med immigrantbaggrund, samt tilværelsen i sociale boligområder. Der vil endvidere være tale om unge som befinder sig grupper, hvor der findes muligheden for udviklingen af ungdomskriminalitet, men udfra et noget anderledes perspektiv.

Studierne tager udgangspunkt i Alain Touraine's sociologiske handlingsteorier og Francois Dubets ungdomsstudier, der befinder sig indenfor erfaringssociologien.

Den Subjektive kamp

Alain Touraine introducerer *subjektet* i sine teorier om det afindustrialiserede samfund som løsning på dilemmaet, der kendetegner det afindustrialiserede samfund, der bevæger sig imellem to poler, der trækker i hver sin retning og skaber splittelse og social disintegration, både indenfor institutionerne og nationalstaten. Verden ser ikke længere ud idag, som da de klassiske sociologer udarbejdede teorier om sociale organisationsformer, familien, skolen, politiske partier, arbejdspladsen, fagforeninger, etc. med tilhørende værdisystemer som gældende for handling og normativ adfærd og solidaritet. Resultatet af globaliseringen, som vi ser i dag, er nedbrydelsen af nationalstaten og det offentlige rum, samt en afinstitutionalisering, en nedbrydelse af institutionernes tidligere socialiseringsmønstre og en genopståen af de små fællesskaber, uden nogen indbyrdes form for kommunikation, samt udbredelsen af et uahæmmet og ekspanderende marked, uden former for regulerende mekanismer og fysiske grænser. Denne fragmentering, forårsaget af globaliseringen mellem økonomien og det frie marked på den ene side, samt de kulturelle fællesskaber med deres indadvendte og autoritære former, truer individet og personernes integritet og identitet. Splittelsen giver sig udtryk i valget mellem et forbrugersamfund, der igennem marketing og reklamer trækker individet i hvilken som helst retning, det ønsker, eller

modsat findes de fundamentalistiske religiøse fællesskab, der lukker sig om individet med sine krav om renhed og afvisning af markedet, udfra en totalitær autoritetsform. Som eksempel herpå skriver Touraine om unge algeriske immigranter, der oplever denne splittelse i særlig grad:

“The young unemployed Algerians who use the black market of the cities to gain access to Western-style consumer goods also take part in Islamicist demonstrations. As a result their personalities are fragmented, and they are dependent upon mass culture and neo-communitarian political leaders. What can be done to make them reject such contradictory behaviour in favour of demands that are both social and cultural?” (Touraine, 2000:56).

Eneste løsning på dette dilemma er at introducere subjektet, der vil kunne navigere imellem disse to poler udfra en drivkraft, der går imod totaliteten i fællesskabet på den ene side og normløsheden og de uhemmede pengemarkederne på den anden, ved at skabe muligheder for sameksistens indenfor institutionerne udfra et møde med andre subjekter igennem dialogen. Subjektet søger mod friheden og løsriver sig fra disse modsatrettede kræfter og genfinder respekten for den Anden igennem en søgen mod lykken og kærligheden. Det er selve lidelsen igennem oplevelsen af splittelsen forårsaget af kræfter, der truer med destruktionen af den frie vilje, der skaber de bedste vilkår for at subjektet vil søge mod selv-realisering og modstand mod undertrykkelse (Touraine, 2000:60). Lidelsen opstår i forbindelse med marginalisering og social eksklusion driver subjektet til kamp mod de kræfter, der søger at ødelægge det. Dette kan ske igennem kollektiv handling. Subjektet kan sammenlignes med afvigeren, der uden tanke for konsekvensen af sine handlinger, sætter sit liv på spil.

“The dissident is the very personification of this refusal, and his strength of conviction is all the greater in that he supports no ideology and no party, and denounces the intolerable and the scandalous.” (Touraine, 2000:64).” In an integrated society, loneliness and the feeling of having been rejected are the worst forms of suffering; in our divided culture, the collapse of the Subject and the loss of subjectivation are the worst forms of suffering”. (Touraine, 2000: 65)

Touraine's sociologi er baseret på handling som udgangspunktet for subjektet. Subjektet er ikke et produkt af deres ideologiske drivkraft, men et produkt af dets bevægelse mellem modsætningen mellem lidelse og lykke, mellem liv og død, mellem lys og mørke. Subjektet styres altså af en drivkraft mod kontrol over egen historie og over kontrollen over kroppen igennem handling, der ligeledes er en del af subjektets vilje mod selvkontrol, kort sagt subjektet styrer mod at blive sit eget livs aktør (Touraine, 2000:56). Touraines sociologi er handlingssociologi og Dubet arbejder videre med denne sociologi som han kalder *erfaringssociologien*. Denne handlingsteori overtager subjektteorien:

”...it is the capacity of actors to construct their experience and to give it coherence which is the object of a sociology of experience and the subject. The heterogeneity of logics of action implies the work of an actor in the construction of their experience; this alone can combine logics and rationalities when actor and system cease to be unified (Dubet, 1995:112, McDonald, 1999:9).

Francois Dubet og Danilo Martuccelli (1996) har beskrevet, hvordan skolen og socialiseringen, der foregår herindenfor er under forandring. Trods skolens tidligere rolle som socialiserende i forhold til samfundets funktionelle behov for samfundsborgerne stadig eksisterer i folkeskolen, er forholdet lærer-elev i afvikling efter 5. klasse, og især forholdet mellem elever fra de laveste sociale grupper i samfundet, herunder efterkommere af immigranterne og lærerne fra middelklassen så dårlige, at skolen ikke kan fungere som socialiserende institution i forhold til disse grupper af elever. Eleverne føler sig fremmedgjorte i forhold til den akademiske kultur. Konsekvensen er elevernes total afvisning af skolen, samt en til tider aggressiv og voldsom adfærd mod lærerne (Touraine, 2000:37, 287). Unge kæmper med modsatrettede krav forårsaget af differentiering, der foregår mellem krav om beherskelse af den teknokratiserede verden i det globaliserede samfund og deres egne evner til at kunne mobilisere ressourcer til at imødegå disse krav. Eleverne oplever nederlag som personlige og marginaliserede og socialt dårligt unge stillede er ekstra sårbare overfor lærernes bedømmelse og fordømmelse af deres præstationer og adfærd, der af eleverne bliver til et spørgsmål om respekt og evnen til at vise ansigt:

”’Face’ appears as the supreme good, and it is all the more fragile as the individual, often excluded, dominated or stigmatised, depends to a great extent upon the judgements of others, with little ’interior’ ability to reassure themselves. The majority of fights between young people, just as the confrontations with adults and teachers, have their origins in the imperative of saving face: he disrespected me, he gave me the look, he affronted me, he shames me in front of others” (Dubet, 1994:192, McDonald, 1999:112.) .

Touraines handlingssociologi, såvel som Dubets erfaringssociologi leverer et teoretisk grundlag for at kunne forstå unge subjektive kamp for at opnå kontrol over deres egne liv, med en fokus på unge efterkommere af immigranter, hvor subjektets kamp er særlig påkrævet, idet disse unge, foruden den sociale marginalisering, i høj grad konfronteres med magtfulde autoritære fællesskaber. Unge med immigranthaggrund, der oplever en afvisning fra samfundets side ses at tilslutte sig militante organisationer, der afviser det vestlige samfunds værdigrundlag (Touraine, 2000:195).

Etnicitet og kriminalitet

Kevin McDonald, sociolog, benytter disse to teoretiske indfaldsvinkler i sin empirisk funderede analyse af unge i sociale boligområder i Melbournes forstæder. McDonald beskriver ungdomseksistenser, hvis familiemæssige, kønsmæssige og etniske forhold

er forskellige, men et fælles træk ved disse unge er deres kamp for subjektiv overlevelse i et samfund, der er i forandring og opløsning. De unge oplever en kontinuerlig nedbrydelse i sammenhænge mellem deres oplevelser indenfor skolesystemet, arbejdspladsen og bistandssystemet, mødet med politiet og myndigheder og deres forsøg på at skabe en positiv identitet og subjektivitet. Disse unge står på yderkanten af samfundet, hvor globaliseringen viser sig i form af manglende økonomiske muligheder for deltagelse i forbrugersamfundet og skolesystemets forældede former for socialisering til det forandrede samfund i form af kompetencer. Disse unge har opgivet at finde arbejde, er smidt ud af skolen og de ser ingen fremtid i eksisterende arbejdspladser eller beskæftigelsesprogrammer, som de oplever fører dem længere ud i periferien af mulighedernes verden.

McDonald møder disse unge udfra en position, som medierende mellem de unge og en verden, de forsøger at finde en forklaring på. Forskeren giver blot de unge en stemme og deltager således i de unges kamp for at finde forståelse og sammenhæng i et liv, der konstant modarbejder deres forsøg på social og subjektiv overlevelse. Men studiet tager ikke udgangspunkt i ungdomskriminalitet eller i udbredelsen af narkomiljøet som sådan, det tager udgangspunkt i de unges egne subjektive erfaringer omkring dette miljø og deres oplevelser af social død eller sociale muligheder indenfor rammerne af dette samfund. Nogle af disse unge er involveret i kriminalitet, andre er i gang med uddannelse og andre igen forsøger at skabe en tilværelse mellem det etniske netværk og det øvrige samfund.

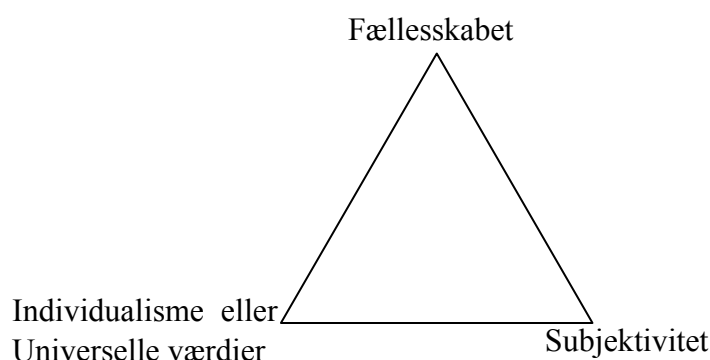
Med udgangspunkt i unge efterkommere og deres erfaringer med familien, det etniske netværk, det australske samfund, skolen og uddannelsessystemet, banden og konfrontationerne med politiet, forklarer McDonald de unge kollektive identitetsdannelser udfra en anderledes indfaldsvinkel:

“We do not have to explore customs as do anthropologists, in order to analyse ethnicity. We must engage with a social terrain of the struggle for freedom, the struggle for subjectivity in an increasingly global and invasive market and in constraining communities. In that sense, as Touraine argues, the experience of immigrants are not only those of a marginal category. They amplify dilemmas at the centre of advanced societies (McDonald. (1997a:237).

Etniciteten som et udtryk for immigranternes møde mellem det traditionelle samfunds kulturelle normer og værdier og det postindustrialiserede samfund, kan således ikke lokaliseres som værende en del af migrationsprocessen. Der er tale om etnicitet som et aspekt af et større felt og som gælder for alle i det postindustrialiserede samfund. Unge efterkommere oplever blot denne transformation i en forstærket form. Alle unge oplever derfor konsekvenserne af samfundsforandringerne, men immigranternes efterkommere må i højere grad sammendrage deres subjektive erfaringsverdener fra forskellige baggrunde og institutioner, forskellige sociale normer og kulturelle mønstre. Men strukturelt set befinder de sig ikke i anderledes position end andre, der oplever splittelse mellem subjektive oplevelser og deres forsøg på konstruktionen af et sammenhængende selvbillede og en subjektivitet.

Unge immigranternes identitetsformationer er præget af subjektive kampe for at skabe sammenhænge mellem handling og mening. Men der kan være meget store forskelle på, hvorledes denne identitet kommer til udtryk. Grundstrukturernes for identitetsprocesserne og etniciteten gælder for alle, men måderne hvorpå unge kan sammensætte disse varierer fra person til person. Disse 3 grundstrukturer eller elementer indenfor etnicitet stammer fra Wiewiorka (1993a:125):

Figur A: Etnicitetstrekanten

Wiewiorka's model indeholder tre dimensioner i rammen for unge immigranter og deres oplevelsesverden: "Fællesskabet" med dets historie, symbolverden og værdier og religion, som individet kan vælge som primær eller sekundært tilhørsforhold. "Individualisme" som udtryk for individets adgang til det markedet og dets valgmuligheder. "Universelle værdier" repræsenteret igennem uddannelsessystemet, indenfor hvilke individet kan indgå i forskellige grader og til sidst "subjektivitet", som individets kreativitet og nyudvikling, samt dets evne til at søge nye veje mod frihed, individuelt eller ved hjælp af kollektive handlinger (McDonald, 1999:193).

Etnicitet er en oplevelse som ligger i bevægelsen mellem disse tre poler. Individet kan bevæge sig mod det etniske fællesskab og blive fastholdt indenfor disse rammer, eller det kan bevæge sig mod individualisme og det frie marked, men det gælder at individet selv må styre dets orientering indenfor disse rammer for at fastholde kontrollen over sin egen udvikling (McDonald, 1999:193).

En anvendelse af denne model for subjektive strategier som udtryk for etnicitet, gør det muligt at undgå at reducere individuelle strategier til et udtryk for kollektive eller traditionelle mønstre for handlinger, men netop vise handlingerne på baggrund af subjektive strategier og oplevelser.

Modellen kan forklare, hvorfor efterkommere ofte polariseres, således at nogle vælger uddannelsessystemet og de universelle værdier, som udgangspunkt for individuel bevægelse mod frihed, men fastholder en respekt mod fællesskabet og dets værdier, medens andre vælger individualisme, det frie marked, men kommer for langt væk, både fra fællesskabet og fra verdenen af individualisme og i stedet oplever eksklusion og marginalisering fra det frie samfunds goder, p. g. a. arbejdsløshed eller

uarbejdsdygtighed, samt en eksklusion fra det fællesskab, som kunne udgøre et alternativ hertil (McDonald, 1999:194).

Unge, der ikke kan få kontrol over deres subjektive oplevelsesverden og fremtiden, enten fordi de er ekskluderet fra det etniske fællesskab og dermed afskåret fra de erhvervsmuligheder, dette netværk kan tilbyde eller ekskluderet fra individuelle og universelle muligheder, p.g.a. eksklusion fra skolen og arbejdsmarkedet risikerer handlingslammelse og udviklingen af en identitetskrise forårsaget af, at den unge ikke formår at skabe sociale relationer:

”The loss of the sense of identity is at the centre of an experience of marginalisation that saps the capacity of action, increasing the danger of vulnerability to the point of closing off the future.”(McDonald, 1999:190)

Potentialet for handling ligger således i subjektets evne til handling og til at skabe mening ud fra dets handlinger. Passivitet er ikke, som neo-konservative teorier omkring underklassen forklarer, et karakteristika ved en samfundsmæssige underklasse, som er resultatet af unge enlige mødre på bistandshjælp, der ikke evner at videregive en arbejdsmoral til deres sønner, der derfor ender som kriminelle. Passiviteten er et tegn for en manglende evne til at forbinde sammenhænge mellem erfaringsverdenen og de subjektive handlinger. Og hvis sociologen kigger godt efter, vil han/hun blandt marginaliserede unge i boligområder med høj arbejdsløshed, socialt dårlige stillede familie og tilstedeværelse af ungdomskriminalitet kunne observere eksempler på *subjektive kampe* i en verden, der er truet af globaliseringens sociale slagside og den stadig voksende sociale og økonomiske afstand til uddannelsessystemet, arbejdsmarkedets og forbrugersamfundets goder. Sociologen ville kunne, hvis han/hun lyttede efter de unges fortællinger forstå, at deres handlinger; modstand mod ydmygende lærere og arbejdsformidlere, samt deltagelsen i bandekriminalitet blot er udtryk for disse manglende muligheder. Eksklusionen fra fællesskabet og den følgende marginalisering tilbyder ingen anden vej end disse alternative måder, hvorpå at kunne deltage i et forbrugersamfund ud fra de muligheder, de unge har til deres rådighed og hvorved en smule selvrespekt ville kunne opretholdes.

En informant viser denne resignation tydelig igennem en manglende evne til at forbinde sin oplevelsesverden med en potentiel fremtid og handling:

“If I had a job, I get the money, buy the house...a future. Now, I have no future. If I had a job, get married. I might live somewhere...fine” I think I will kill myself. I have no place to live “(McDonald, 1999:188-189).

Man kan således se på forskelle mellem forklaringsmodeller, der placerer unge efterkommere af immigranter i risiko-grupper, p.b.a. deres opvækst i sociale boligområder, blokering af socialmobilitet igennem skole og uddannelse og en afstandtagen til middelklassenormerne, afstand til forældreautoritet, svækket social kontrol, tilstedeværelse af kriminelle subkulturelle miljøer igennem peer-gruppen (Chicagoskolen). Eller forklaringsmodeller, der sporer årsagerne i selve

migrationsprocessen med en kombination af demografiske, køns- og aldersmæssige og socioøkonomiske faktorer samt manglende kompetencer og svækket social solidaritet. Denne tredje forklaringsmodel rummer andre elementer i en forståelse af ungdomskriminaliteten blandt unge immigranter, der på forskellig vis må finde egne subjektive løsninger ud fra tre basale poler: fællesskabet, det individuelle og universelle værdier og subjektivitet. Ved introduktionen af subjektet som social aktør i denne forklaringsmodel giver det en mulighed for at medtage endnu et niveau i analysen af ungdomskriminalitet blandt unge immigranter, ikke som ungdomskriminalitet som sådan eller som særligt afvigende handlinger, men som *subjektive løsningsmodeller* på overlevelse, hvad enten dette gælder for 2. generationen af immigranter, piger som drenge, med eller uden minoritets- eller immigrantstatus, studerende, arbejdsløse eller bandemedlemmer. Alle indgår i en kamp for subjektiv overlevelse og forsøg på at skabe sammenhænge mellem subjektive oplevelser og handlinger. Hvor dette ikke længere er muligt og identiteten er i fare for opløsning, således et selvbillede ikke længere kan opretholdes, træder faren for subjektets fuldstændige fragmentering frem: subjektet kan ikke længere skabe en kontinuitet mellem jeget og selvet, mellem oplevelse og handling, mellem liv og død.

Årsagen hertil skal søges ikke blot i migrationsprocesserne som sådan, imellem afvikling og tilblivelse, men i selve subjektets evne til at navigere i et samfund, hvor det er fanget i processen mellem afvikling af industrialiseringen og tilblivelse af noget, vi endnu ikke ved, hvad vil blive, vi kan blot se konturerne igennem subjekternes erfaringsverdener. Sociologen må kunne indfange disse processer, hvis denne skal kunne forklare forandringerne og subjektets svar på disse forandringer:

”We need to produce instruments of analysis capable of recognising conflict where there appears only pathology, of exploring the creativity, for memory, for bodily coherence, for encounter with the other. It introduces the idea of choices and debates, rather than measuring the adequacy of adoption to the imperatives of mobilisation.” (McDonald, 1999:217)

Touraines *handlingssociologi* og Dubets *erfaringssociologi* introducerer nogle anderledes måder, hvorpå man kan betragte unge immigranter, der oplever eksklusionen og marginaliseringen, ikke blot i forhold til deltagelsen i det økonomiske marked, men også i forhold til deltagelse i skolen og i uddannelsessystemet, og deres følelse af fremmedgørelse og manglende evne til at forbinde deres fragmenterede identitet, indenfor et konfliktforhold, som skal ses i forbindelse med sociale bevægelser. Dette betyder at risiko-faktorer skal ses i forhold til at udviklingen af handlingsstrategier, der kan forbinde nutiden og fremtiden med handlinger. Blokeringer i forhold til handlinger skaber udbrud af vold og former for bandekriminalitet, netop fordi banden træder ind som strukturerende for handlinger og integrationen indenfor dette hierarki sker igennem konfrontationen med andre og udviklingen af identitet foregår igennem bandens brug af symbolske værdier (McDonald, 1999: 126).

Kapitel 3 Metodekapitel

Valg af empiri

Men udgangspunkt i afhandlingens overordnede problemfelt omkring unge mænd med immigrantbaggrund og ungdomskriminalitet har jeg valgt en tilgang baseret på et eksplorativt studie med undersøgelser indenfor en kommune. Denne kommune rummede som tidligere nævnt en række begivenheder og problemstillinger, som faldt indenfor afhandlingens overordnede emneramme. Ved at tage udgangspunkt i én kommune, har det været muligt, at belyse spørgsmålet ud fra nogle komplekse sammenhænge, der er søgt afdækket igennem en dybdegående analyse af de sociale processer, der har haft betydning i forhold til udviklingen af ungdomskriminalitet indenfor kommunen med henblik på gruppen af unge mænd med immigrantbaggrund. Med henblik herpå har jeg forsøgt at afdække faktorer på forskellige niveauer indenfor kommunen. For at undersøge strukturelle faktorer har jeg foretaget en dataindsamling baseret på statistiske oplysninger omkring demografiske, socioøkonomiske og boligmæssige forhold. Her blev statistiske opgørelser fra kommune og boligselskabet indsamlet. Med henblik på at undersøge de lokalhistoriske og politiske udviklinger har jeg indsamlet datamateriale fra lokalarkivet og lokalaviser fra 1970 og fremefter. Med henblik på at undersøge forhold på et mikrosociologisk niveau har jeg valgt at foretage feltarbejde indenfor lokalområdet.

Samtidig har det været nødvendigt at forholde sig til flere metodiske overvejelser i forhold til problemstillingen, dels i forhold til hvilke typer af data, der ville være relevante for en sådan afhandling og dels en overordnet tilgang med hensyn til måden, at indsamle disse data på.

Da emnet er blevet politisk og mediemæssigt defineret og kategoriseret, har etiske overvejelser omkring tilgangen til dette emne derfor været et hovedpunkt på den metodiske dagsorden. Jeg valgte, som udgangspunkt, et kritisk perspektiv i undersøgelsen af forhold omkring unge med immigrantbaggrund og ungdomskriminalitet, set i forhold til mediernes bandekonstruktion på den ene side og udviklingen af gadelivstilsformer og identitetsdannelser på den anden. At undersøge gadelivstilsformer var på sin vis en lettere opgave end at undersøge former for ungdomskriminalitet empirisk, men ikke mindre relevant. Undersøgelsen skulle således i første omgang afdække spørgsmålet vedrørende denne sammenhæng og hvorvidt man kunne vise, at unge, der lever en gadelivsstil begår mere kriminalitet end andre unge, der ikke lever denne livsstil eller hvorvidt de oftere blev anholdt, fordi de var synlige i det offentlige rum. Dette spørgsmål blev et centralt udgangspunkt for undersøgelsen. Deltagerobservation baseret på et feltarbejde var derfor en relevant metode, at vælge for at kunne undersøge sammenhængen nærmere i forhold til at følge grupper af unge ude i det offentlige rum i lokalområdet. Men eftersom der i den pågældende periode var åbnet en klub for de unge, der tilbragte det meste af tiden på gaden, valgte jeg at færdes i de lokale ungdomsklubber, samtidig med, at jeg i perioder opholdte mig i centeret, på boldbanerne eller omkring stationen, alt efter hvor de unge holdt til.

At starte i felten

Min egen sociale, klassemæssige, nationale, kønslige, aldersmæssige baggrund og position har i høj grad været bestemmende for, hvilke typer af data og informationer, jeg fået adgang til i dette eksplorative studie og bestemmende for forløbet i deltagerobservationen. Men dette har jeg til søgt at tage højde for ved at så eksPLICIT som muligt, at inddrage disse forskelle i undersøgelsen, ikke mindst i forbindelse med min rolle i klubben.

Men én ting er de faglige overvejelser og hensyn, noget andet er virkeligheden og de problemer, man støder på og hvordan man tackler de problemer, der stiller sig i vejen for at få adgang til informationer. Jeg vil derfor heller ikke lægge skjul på, at feltarbejdet har været en meget vanskelig proces med mange personlige nederlag. At være en kvinde i fyrrerne, have majoritetsbaggrund, bosiddende i nabokommunen, studerende fra et universitet i Jylland, var ikke en social identitet, der på nogen måde virkede befordrende for at etablere kontakt og bygge tillidsrelationer med de unge teenagere indenfor klubberne, tværtimod. I øvrigt havde kvinder havde ingen adgang til klub 1188 og Westside, der kun var for mænd eller personale og min majoritetsbaggrund gjorde mig til potentiel racist og politispion. End ikke rollen, som personale kunne jeg indgå i, eftersom jeg ikke havde en nøgle og ikke måtte stå i caféen [hvilket alligevel lykkedes nogle gange]. Det var derfor i opstartsfasen et spørgsmål om at finde en måde, hvorpå jeg kunne opbygge tillidsrelationer og finde en rolle i forhold til at deltage indenfor klubben og i forhold til ungegrupperne. Min deltagelse i informanternes verden har ikke været optimal i den forstand, at jeg flyttede ind og blev en integreret i hverdagen i det sociale boligområde, som andre feltarbejdere, der rejser ud i felten og lever blandt deres informanter i længere perioder. Jeg boede i nabokommunen og var til stede, når klubberne åbnede til de lukkede eller færdedes i området i dagtimerne. Informanterne kunne derfor ikke opsøge mig, som jeg kunne opsøge dem. Alligevel lykkedes det at udvikle tillid og uformelle relationer til de unge igennem anvendelse af en kombination af forskellige metoder, som vil blive beskrevet i det følgende. Jeg vil først nævne vigtige begivenheder i løbet af perioden med deltagerobservation.

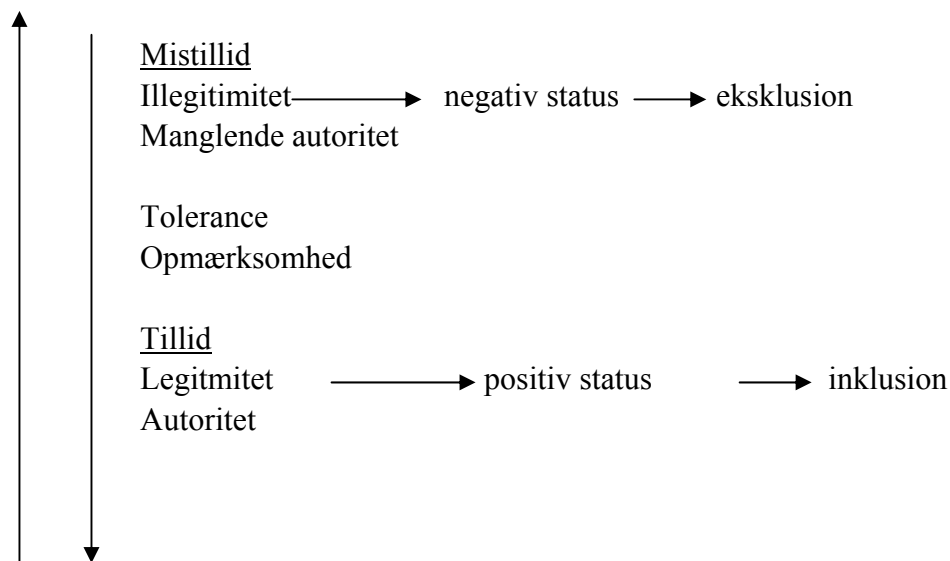
En episode der fik konsekvenser for min deltagelse indenfor klubben, hvor jeg havde fået tilladelse af kommunen og klublederen til at deltage i forbindelse med feltarbejdet var, da to forskere fra RUC's ungdomsforskningsafdeling, CUF, også skulle foretage et feltarbejde i samme klub i forbindelse med en bestillingsopgave fra Rigspolitiet. Jeg valgte at tage kontakt til Børne- og familiechefen i Karlebo Kommune, Niels Dueholm, der havde givet mig tilladelsen, for at høre om dette projekt. Han kendte imidlertid intet til dette og blev først senere orienteret herom. Klublederen var derimod orienteret og meget positiv indstillet heroverfor og de valgte at bakke op bag dette projekt. Herefter blev min aftale med klubben den, at forskeren fra CUF og jeg delte klubaftenerne imellem os. Jeg valgte følgende at tage kontakt til en anden klub i nabokommunen, hvor de yngste medlemmer fra klubben også gik. Metodisk set betød dette, at jeg fik adgang til en større gruppe af unge, både med dansk og anden etnisk baggrund fra både Nivå og Kokkedal og dermed adgang til flere grupper af unge med anden etnisk baggrund indenfor Karlebo Kommune, der frekventerede denne klub.

Hermed blev muligt at studere unge interagere på forskellige ungdomskulturelle arenaer og i forhold til interaktion mellem forskellige sociale aktører, hvor jeg endvidere deltog til flere klubaftener, som Varm Lørdag i Egedalshallen, hvor alle klubberne i området sendte en medarbejder. Dette kom til at betyde, at bredden i forhold til ungegrupperne i Karlebo Kommune blev desto større.

En anden episode, der fik betydning for forløbet i klubben, var da jeg begik en alvorlig fejl tidligt i forløbet. Uden at have talt med de unge og personalet viste jeg nogle unge min medbragte digitale båndoptager. Denne blev omgående revet ud af hånden på mig af én af de to unge medarbejdere og bogstavligt talt smidt rundt mellem gruppen af unge. Et ældre klubmedlem, ikke medarbejderen, kom mig til undsætning. Episoden udløste øjeblikkeligt en krise mellem de unge, medarbejderen og mig, da de unges mistillid til mig som politispion blev styrket og min mistillid til medarbejderen brød ud i lys lue. Medarbejderne var *gatekeepere* til gruppen af unge medlemmer og min afhængighed af dem, som formidlere var fuldkommen. Samarbejdet blev derfor heller aldrig befordrende imellem mig og de to medarbejdere, der stod for den ene klub, Westside, jeg var blevet tilknyttet. Dette lykkedes imidlertid for den anden RUC-forsker, og resultatet heraf blev, at hun fik adgang til de unge medarbejdere, der styrede klubben og gruppen heromkring af venner, fætre og brødre. Jeg fulgte gruppen af unge, der pendlede mellem klubberne ved at stillede mig til rådighed med at køre dem frem og tilbage. Dette var naturligvis en risiko at løbe med hensyn til personlig sikkerhed, eftersom jeg ikke ville kunne regne med de andre ansattes beskyttelse, når jeg kørte alene med ungegruppen. Men med denne metode, ville det være muligt at kunne bekræfte eller afkræfte påstandene, rygterne og myterne om, hvor farlige, voldelige og kriminelle disse unge var, som især medierne på det pågældende tidspunkt havde påstået. En kvindelig medarbejder i klubben forstod således heller ikke, at jeg turde køre med de unge alene. Men samtidig var dette en metode, der lignende metoderne i bogen: 'Fieldwork on the edge' af Ferrell and Hamm (1988). En bog jeg havde fået anbefalet af min bivejleder, hvor forskellige etnografiske metoder i forbindelse med feltarbejde indenfor illegale områder beskrives og hvor feltarbejderen selv må krydse grænser, hvis de vil følge informanterne i den verden, der går på tværs af lovens rammer. I et tilfælde I bogen beskrives et eksempel på en feltarbejder, der blev lammet fra halsen og nedefter; metoden indebærer, at man må kalkulere med visse risici. Jeg deltog imidlertid ikke i illegale eller halsbrækkende aktiviteter udover hvad alle voksne en gang imellem gør, når de lader deres børn køre på lukkede biveje. Under disse ture var det muligt at tale om de unge uden andres opsyn og fik jeg en del oplysninger omkring de unges opfattelser af personale, hinanden og andre. Jeg fik et indblik i metoder til at åbne og starte en bil uden nøgler. Jeg fik endvidere oplysninger om hvem, der havde stået bag de forskellige former for hærværk, der ramte klubben i perioden, og hvorfor de var blevet begået. Men det lykkedes aldrig at få foretaget nogle interviews med de unge i klubben.

Ved at vise, at jeg ikke var bange og vise tillid, blev det muligt at etablere en gensidig relation til flere af de unge i gruppen, der var blandt de mest udsatte unge, hvilket var min målgruppe. Et tillidsforhold opbyggedes, hvorefter jeg også bedre kunne udfordre dem og deltage i deres pseudokrænkelser og spil, eksempelvis når jeg blev kaldt for 'arkash', politispion. Metoden var derfor vellykket.

Her var det yderligere en fordel at kunne forstå og tale tyrkisk, således at jeg til unge med tyrkisk baggrund, kunne sætte grænser, svare igen på tyrkisk tiltale og også følge samtaler på trods af de sproglige skift indenfor samtalerne. Tillidsforholdet og etableringen af sociale relationer til unge indenfor gruppen skiftede igennem perioden, som modellen nedenfor illustrerer:

Det var muligt i løbet af perioden at se, hvordan min egen position og rolle skiftede fra en position, hvor jeg på grund af alder, køn, majoritetsbaggrund, klasse og etnicitet blev placeret nederst i hierarkiet i klubben. På grund af denne position var jeg ikke accepteret og ikke anerkendt og det gav mig ingen legitimitet til at udøve sanktioner eller magt, som episoden med båndoptageren viste.

Men med de unges accept, fortrolighed og samarbejde skifter denne legitimitet, således at jeg kunne udøve autoritet overfor den unge, standse bilen og sætte en stopper for balladen på bagsmækken. I en anden situation kunne jeg standse en konflikt, der var ved at udvikle sig mellem en medarbejder og en ung, der kunne have betydet eksklusion af denne pågældende unge, hvor jeg opfordrede ham til at gå væk og undlade en konfrontation, hvilket han respekterede. Dette betyder imidlertid også, at jeg ikke selv var passiv observatør og til tider selv deltog i den sociale interaktion, der var udgangspunktet for deltagerobservationen. Ved en lejlighed var én af de to mandlige ungdomsmedarbejdere fra Westside på arbejde i Ungdomsklubben for alle unge, hvor han skulle stå i garderoben. Jeg ankom med nogle af de unge i bilen, der skulle med til festen. Vi hilste på hinanden, som var vi kollegaer nede fra den anden klub, hvor jeg stadig havde min gang, og hvor han normalt ikke hilste eller tiltalte mig på denne måde. Jeg blev her opmærksom på, at medarbejderne her ikke besad den samme autoritet og position, som i den anden klub. Dette var en arena, hvor majoriteten havde kontrollen, og hvor man derfor også måtte optræde efter andre kulturelle koder. Her tilhørte jeg

således denne majoritet og ikke minoriteten. Men jeg blev ved denne lejlighed klar over, hvordan social position skifter i forhold til arenaer, hvor henholdsvis 'majoritet'- 'minoritet'forholdet kan vendes op og ned og hvordan dette forhold påvirker autoritet og position.

Rapprojektet

Forsøg på at opstart af et Rapprojekt blev støttet af Ungdomsskolen for alle Unge. Ved at indgå i et projekt sammen med en ungdomsmedarbejder fra og på stedets musiklokale blev det muligt at indgå i ungdomsklubbens aktiviteter, der kunne hjælpe med at etablere kontakt til peergrupper, der havde en interesse for rap. Rapprojektet var set ud fra klubbens interesse med til at give et tilbud til de unge, der ikke deltog i de andre aktiviteter, andet end diskoteket og computerspil. For mit vedkommende kunne dette projekt være en måde, hvorpå jeg igennem rapmusikken kunne få et indblik i subkulturen og adgang til data omkring gruppernes subkulturelle identitetskonstruktion. Her var projektets tanke, at rapperne selv skulle skrive deres tekster og optræde, samt at resultatet skulle indspilles og udgives. Tanken var endvidere, at der skulle dannes to rapgrupper fra hver sin klub og med hver sin producer.

Rapgrupperne

Rapgruppedeltagerne var dels en gruppe unge 15-årige fra Ungdomsklubben for alle Unge fra Nivå og fra den anden gruppe var en gruppe fra Klub Westside på 17 år.

Der blev indkaldt til et møde med begge grupper og deres respektive producere og vi lavede aftaler om, at de unge skulle skrive raplyrik og rappe. Ved at anvende denne metode var den unge selv forfatter og medansvarlig for produktet og jeg og den anden ungdomsmedarbejder skulle blot levere rytme og musik.

Projektet foregik i Ungdomsskolens musiklokale, der også stillede deres instrumenter til rådighed, ligesom jeg selv medbragte mine instrumenter. Der blev endvidere taget kontakt til nogle af klubbens piger, der også skulle være med på indspilningsprojektet. Interessen for projektet blandt de unge var overvældende. Der opstod et konkurrenceforhold mellem de forskellige grupper og deltagere; dette rapprojekt var ikke blot en chance for mig til at vinde accept og tillid blandt de unge, det var også en chance for de mest marginaliserede unge at vinde prestige og status overfor andre unge i klubben. Men Rapprojektet havde også sine omkostninger. Eksempelvis skete der det uheldige, at ungdomsmedarbejderen fra Ungdomsklubben for alle unge, der deltog i projektet fik stjålet sin basguitar. Dette skabte mistillid til mig, da jeg havde haft ansvaret for lokalet den pågældende aften. Endvidere opstod der i forløbet nogle rygtespredninger imellem de to klubber og blandt de unge, der ligeledes skabte mistillid, når jeg blev citeret for at have rost den ene gruppe mere end den anden. Men stort set forløb øveaftenerne uden de store problemer og hvor den ene medarbejder ikke havde tid, tog jeg over. Under disse enetimer kom jeg tæt på forskellige unge specielt indenfor de to peer-grupper fra de to forskellige klubber, Westside og Ungdomsklubben for alle unge.

Eksempelvis havde jeg flere enetimer med en ung, der gerne ville lære at spille trommer, hvor han gjorde sig umage, når vi var alene. Men hvis kammeraterne kom op

endte det ofte med kaos og larm. Det var meget givende at følge ham på tæt hold og følge hans udvikling. Der opstod således et interessefællesskab og en kontakt mellem os igennem musikundervisningen, hvor jeg lærte ham at spille på trommesæt og han lærte mig om gangsterrap. At kunne kommunikere så tæt igennem sang og spil forudsætter et tillidsforhold. Resultatet blev i første omgang vellykket og gruppen fungerede godt musikalsk sammen, hvilket var en god forudsætning for at kunne lave et godt produkt. Men herefter indtraf en række omstændigheder, hvorved projektet kuldsejlede. Foruden at ungdomsmedarbejderens basguitar blev stjålet, brød ungdomsklubbens leder sig ikke om sproget i raplyrikken. Han mente sproget var for voldsomt og vulgært. Endelig kunne klubben ikke afse ressourcer i form af et personalemedlem til musikaftenerne. Men først og fremmest var årsagen nok den, at man var bange for at tingene ville blive stjålet eller ødelagt samt at de ikke havde tillid til, at vi kunne styre forløbet.

I forbindelse med den anden rapgruppe fra Westsidegruppen lavede jeg en aftale med en professionel musiker, der medbragte sit musikanlæg til musiklokalet. Hans professionalismisme betød at de unge blev usikre og tilbageholdne. Han gav heller ikke gruppen medbestemmelse i forhold til musikken. De skulle kun levere lyrik og rap, derefter ville han stå for samplingen, mixet og produktet. Herved gik en vigtig værdi tabt for de unge i forbindelse med projektet, nemlig at skabe subjektivitet igennem musikken. Herudover opstod yderligere et finansielt problem i forhold til denne musiker, der skulle have 5.000 kr for at producere en CD. Jeg opfordrede de unge, som medansvarlige for projektet, til at søge finansiell støtte fra CopyDan og rekvirerede ansøgningsskemaer herfra. Men dette betød at de mistede modet til dette ambitiøse projekt, da de ikke troede, det var muligt at skaffe pengene.

Selvom rapprojektet mislykkedes i den forstand at vi ikke fik indfriet vores ambitioner om at indspille to CD'er, havde de givet en mængde informationer og data til brug og ikke mindst en meget tæt kontakt til de unge rapmusikere, der var med i projektet og hvis samarbejde, tillid og kreative indsats og umage havde givet mig en indsigt i en subkulturel verden og et socialt fællesskab, jeg på ingen måder, ville have fået, hvis jeg havde holdt mig til almindelig observation og til den første klub. Projektet gav mig en anden synsvinkel på de unge, der ellers gik for at være frække, utilpassede og udenfor pædagogisk rækkevidde, ustyrlige og hvad der ellers bliver sagt om ungegruppen. Med denne metode lykkedes det at opbygge et tillidsforhold, der var en forudsætning for, at kunne indsamle kvalitative data i forbindelse med at studere forhold omkring gadelivsstilformen, og de handlinger, der knytter sig til dette fællesskab samt subkulturelle koder og værdier.

Ulemper ved rapprojektet som metode

Ulempen ved denne mere aktionsprægede og fokusgruppemetode var, at den oprindelige kontakt til gruppen af de unge på 15 år, jeg tidligere kørte til og fra klubben, blev forsømt under dette projektforsøg. Denne gruppe var også tidligere blevet svigtet af andre ungdomsmedarbejdere i forbindelse med et fodboldprojekt, hvilket derfor var uheldigt, da der blandt denne gruppe var flere unge der var indenfor kriminalforsorgen, og tydeligvis en gruppe, der tilbragte det meste af deres tid på gaden eller på at pendle

mellem klubberne, og derfor også var relevante informanter i forhold til afhandlingens problemstilling.

I slutningen af perioden med deltagerobservation lukkede den ene klub, efter konflikter og hærværk. En aften, da jeg var på vej ned til klub 1188 for at lede efter rapgruppen og ikke vidste at den var lukket, mødte jeg peergruppen på de 15 år ude på gaden. De ville have mig til at køre dem over til naboområdet. De kedede sig synligt og sparkede til lysmaster og forsøgte at hoppe op på en bil. Jeg fornemmede, at de havde et eller andet for og atmosfæren var spændt. Jeg afventede lidt og én bror til en ung i rapgruppen stod ikke langt derfra. Han lavede tegn til mig, om ikke at køre dem. Disse unge kedede sig, når klubben var lukket og de ingen steder havde at gå hen. En af de unge reagerede på afvisningen ved at kalde mig for en 'racist'. Denne bemærkning tog jeg som en advarsel fra den unge om, at jeg ikke længere var hans accept værdig, hvorfor tilliden også kan gå den anden vej som modellen viser.

Unge indenfor kriminalforsorgen

Jeg tog kontakt til flere af kriminalforsorgen lukkede ungdomsinstitutioner, men her var de pågældende unge enten forflyttet, på længerevarende ture eller varetægtsfængslet. Endvidere krævede institutionerne tilladelse både fra den unges forældre og kommunen. Tilladelser det ikke lykkedes at indhente. Af gruppen af indenfor ungdomsinstitutionerne, lykkedes det at få kontakt til én af de fire unge efter dennes løsladelse. Jeg kontaktede derefter kriminalforsorgen og fik formel tilladelse til at indsamle interviews i fængslerne. Med hjælp fra en sagsbehandler lykkedes det at få kontakt til unge indenfor Horserød statsfængslet, hvor jeg interviewede 4, to af disse unge blev interviewet af to omgange. En blev interviewet i Helsingør Arrest og senere besøgte jeg denne i Vridsløselille få dage inden han blev udvist. En sjette blev interviewet i Køge Arrest, hvor en indsat var blevet overflyttet af disciplinære årsager. Desuden fik jeg adgang til domsmateriale efter at have fået skriftlig tilladelse af de unge selv.

Ved at kontakte unge indenfor kriminalforsorgen håbede jeg på, at det ville være muligt få indblik i de handlinger, de havde fået dom for, for at se om der her var en sammenhæng mellem gadelivsstilsformen og former for kriminelle handlinger. Disse oplysninger var vanskelige at få adgang til, når jeg var i klubberne, hvor kriminalitet kun blev omtalt fortroligt imellem de unge, og aldrig, når voksne var til stede. Denne fortrolighed opnåede jeg kun i ganske få tilfælde. Jeg håbede at ved at komme indenfor kriminalforsorgen, ville der måske være en mulighed for at få informanterne i tale og få oplysninger eftersom unge ikke længere ville have interesse i at skjule deres kriminelle handlinger. Her anvendte jeg det uformelle interview med følge af en række emner, jeg havde forberedt inden. Men hovedsagligt var det hensigten, at informanterne selv fortalte om deres oplevelser omkring deres hverdag. Især fandt jeg deres oplevelser fra livet ude på gaden, livsstil og subkultur, forhold til politiet, klubberne, familien og kammerater interessante og fremhævede disse situationer. At skulle tale med en fremmed omkring oplevelser forbundet med lidelse og fængselsopholdet, var på flere måde vanskeligt for informanten, og eftersom jeg selv forbandt dette møde med fængslet med stor ubehag, var det vanskelig ikke fatte medfølelse for den indsatte og

dennes situation. Min tilgang til interviewet har været baseret på Bourdieus begreb om forståelse, en tilgang han benyttede i *La misère du monde*, hvor man ved hjælp af interviewet kan få et indblik i handlinger, der giver mening ud fra informanten specifikke sociale position og livssituation (Bourdieu, 1999: 607-626). At denne forståelse er gået så vidt, som at forsøge at 'forstå', hvorfor en informant havde lyst til at myrde sin veninde, var set udfra dette perspektiv, ikke umuligt at følge, selvom det ikke kunne billiges, for det fortæller om den lidelse, der følger med en stigmatiseret position, og de manglende handlingsmuligheder, der gør unge mænd ekstra magtesløse, når de udsættes for psykiske belastninger og pres.

Jeg har derfor også tillagt fortællingerne en betydning som vidneudsagn omkring unges sociale position og de lidelser, der knytter sig til denne position. Specielt har jeg tillagt informanternes fortællinger omkring subjektive oplevelser, stor betydning, og anvendt disse interviews som vidneudsagn i forhold til, hvordan de unge konstruerede identitet, rum og handlinger indenfor forskellige livsfaser. Da det ikke lykkedes at interviewe teenagere i de lukkede ungdomsinstitutioner, er disse interviews også præget af et syn, som de fleste unge får indenfor en livsfase, efter 18 år, hvor de opfatter sig selv i transitionsfasen, som voksne i forhold til afhængighed af familie og i forhold til et fremtidigt familieliv og arbejdskarriere. Dette betød endvidere, at den unge lettere kunne efterrationalisere overfor tidligere 'dumheder', i forhold til en teenagealder, og hvor det at blive stemplet som kriminel for længst var blevet en barsk lærestreg og virkelighed, der havde fået konsekvenser for informantens følgende livsforløb. Dette perspektiv var samtidig baseret på en oplevelse, der i en meget konkret forstand betød, at informanterne gerne ville deltage i interviewet og derigennem bidrage til et præventivt arbejde. Hensigten var derfor ikke at gøre indtryk og prale, men at medvirke til at forbedre forholdene for andre unge og at dette var en pligt de hermed bidrog til igennem oplysningsarbejde. Interviewet kan derfor også være et middel og et instrument i et politisk henseende. At der kan være et 'budskab' og 'en dagsorden' i disse interviews, mener jeg ikke er et dilemma, eftersom samfundsforskningen altid vil reflektere politiske spørgsmål og også vil være et produkt af magtrelationer og forskerens og informanternes sociale positioner. Jeg mener at disse magtrelationer også afspejles i selve interviewsituationen, eftersom jeg har mulighed for at tolke og repræsentere de unge, men ikke omvendt. Derfor har det været vigtigt, efterfølgende at vise informanten, hvilke oplysninger jeg har valgt at offentliggøre. Derfor har jeg taget kontakt med informanter efterfølgende, der har læst hvad jeg har skrevet og kommenteret dette og fået deres godkendelse til at offentliggøre deres udtalelser, hvor det har været muligt. Herved har det været muligt at følge informanten over en længere tidsperiode og i et tilfælde indenfor to fængsler. Således har jeg kunnet opbygge et tillidsforhold til nogle af disse informanter indenfor murerne ved gentaget besøg.

I et tilfælde forærede jeg bogen *Kellybanden* af Peter Carey, til en informant, hvis livshistorie mindede mig om hovedpersonens livshistorie og død. Da jeg efterfølgende tog kontakt med ham to år senere, havde han læst bogen og købt filmen hertil og vi kunne diskutere handlingen. Bogen var en nøgle til en dybere forståelse af hans situation mellem os, eftersom den afspejler problematikken omkring en minoritetsposition, familieroller og endelig kønsroller og ikke personens etniske

identitet i forhold til kriminalitet. Ned Kelly bliver i dag set som en nationalfigur i Australien, selvom han var leder af en eftersøgt bande. Samtidig beskriver bogen, hvorfor Ned blev kriminel, og senere skudt af politiet.

Jeg har igennem disse interviews og deltagerobservation fået indsigt i en verden, der også har forandret mit syn på og forståelse af problematikker vedrørende unge tilhørende 2.-generationen i Danmark. Dette syn og disse historier vil denne afhandling komme til at afspejle, eftersom min udvælgelse af data og analyse, vil være foretaget udfra dette perspektiv og udfra denne 'forståelse'.

Interviewmaterialet, der er fortroligt, kan rekvireres af medlemmerne af bedømmelsesudvalget.

Kapitel 4

Stedet: Et Urbant Udviklingsprojekt

I 1963 vedtog sognerådet i Karlebo en plan, udarbejdet sammen med Københavns byudviklingsudvalg, hvor man projekterede to større bilbyer beliggende henholdsvis i Kokkedal og Niverød/Nivåområde. Begge områder forventedes at kunne få boligkapacitet til et befolkningstal på en størrelsesorden af 10.000 indbyggere i hver af byerne. Planerne for bebyggelsernes art var parcelhuse, lave tætte bebyggelser, samt boligblokke af et vist omfang. Boligkomplekserne skulle placeres mellem Kongevejen på den ene side og Strandvejen på den anden side og med adgang til det eksisterende jernbanesystem. Endvidere skulle et industri kvarter anlægges mellem Kongevejen og den planerede motorvej. Samtidig fastlagde man en plan for bybevarelse for de eksisterende landsbyer i området, herunder det ældre landsbykvarter ved Nivå området, samt arealerne vest for motorvejen, til landbrug, gartnerier og grønne arealer. Planen var imidlertid tiltænkt som en 20årig udviklingsproces, for at komme en alt for eksplosiv vækst i forkøbet (Berlingske tidende, 21. okt.1963:11). Men statistiske opgørelser og artikler fra perioden afslører at trods disse forbehold, oplevede kommunen over en ti-årig periode mellem 1973-1983 en udvikling i fødselstallet og befolkningstilvæksten, som kan betegnes netop som eksplosiv. Denne befolkningstilvækst fandt sted primært i de nye beboelsesområder i Kokkedal og Niverød/Nivå-området, hvilket på mange områder skabte en del strukturproblemer, men også en række sociale problemer, som for eksempel overbelastning af daginstitutioner- og skoleområdet, samt problemer omkring sociale integrationsprocesser i de nyere blokbebyggelser: Egedalsvænge og Islandshøjparken. Det var fortrinsvis meget unge familier fra Københavns indre bydele, der udflyttede til området, hvilket betød at mange af familierne ikke havde et eksisterende socialt netværk. Note:(artikel:"*Vera, Sonny, Martin, Maiken og lille Malene flyttede fra Nørrebro til Kokkedal*", F.A.A. 1976, "*Nu har vi også fået venner her*". F.A.A. 19.09.76)

Blokbyggeriet Egedalsvænge i Kokkedal tages i brug med 500 lejligheder med plads til 1500-2000 indbyggere i starten af 1973. Boligbyggeriet, der udlejedes af Fagforeningernes Boligforening, kunne i første halvdel af halvfjerdserne undgå huslejestigninger, men senere blev stigninger en realitet for ejendommens beboere, p.g.a. et driftsunderskud. Note "*Egedalsvænges huslejer er blandt dem der stiger mindst*" Lokalavisen, 1976, Godkendelser, Lokalavisen 1.06.1077.) Til- og fraflygtningen har fra starten været relativ høj og i årenes løb er der blevet forsøgt flere løsningsmodeller herfor.

Egedalsvænge har været et medieopblæst boligkvarter siden starten af byggeriet. Omtalen har været både af positiv og negativ karakter. Men især syntes den negative omtale at have været mest dominerende i medierne. Emner som kriminalitet, utilpassede unge i området og manglende beskæftigelse for de unge, samt manglende sociale faciliteter for beboerne har været gennemgående temaer i den offentlige medieomtale. Således bliver Blokbyggeriet allerede året efter det tages i brug forbundet med "et dårligt rygte" igennem mediernes omtale. Et rygte, der trods beboerblad, beboerforeninger, fritidshjem og daginstitutioner tilhørende Egedalsvænge igen og igen

dukker op i forbindelse med medieomtalen. Ikke mindst er der blevet fokuseret på ungegruppen i området og tilfælde af hærværk, asocial adfærd og manglende beskæftigelsesmuligheder (*"Beboerne i Egedalvænge vil dæmme op for et dårligt rygte"*. Lokalavisen 13.02.1974).

Skoleområdet: Mammutskoler og integrationsprojekter

Projekteringen af en udbygning af to større skoler i Kokkedal: Holmegårdsskolen og Egedalsskolen vakte en del bekymring blandt områdets forældre, idet disse skoler var tiltænkt en elevstørrelse om året på omkring 1200 elever. Forskellige løsningsmodeller omkring skolernes struktur var under debat i hele perioden, idet mange forældre oplevede skolerne som 'mammutskoler', hvor det kunne blive vanskeligt at skabe trygge rammer for de yngre elever, resulterende i urolige børn i klasserne. Her var medierne imidlertid heller ikke sene til at udnytte denne bekymring. Debatten mellem Skoleinspektøren, Borgmesteren og bekymrede forældre forløb især om problemer i de to store skoler Nivå Central skole og Holmegårdsskolen med nogle børn og unges fravær fra skolerne, samt tilfælde af hærværk og tyveri i området *udenfor* skolerne (*"Balladen i Karlebo i Karlebo er ikke i skolerne"*. F.A.A. , 12.02.1974, *"Kan mammutskoler fortsat accepteres"*, Frederiksborg Amts Avis, 9.2.1974, *"Hold kæft, skolelærere"*, F.A.A., 5.2.1974, *"Den voldsomme tilflytning årsag til store problemer"*, F.A.A. 4.2. 1974, *Redegørelse fra borgmesteren vedr. avisomtale om elevforholdene i kommunens skoler*, 20.02.74(Arkiv. : F o43), og *"Der er ikke ballade i Karlebos skoler, og børnene løber ikke rundt på bordene."*(Arkiv 043), *Skoleproblemer er ikke specielle for Karlebo Kommune*, F.A.A.,21.02.1974.).

I 1977 udtrykte en gruppe klubledere i kommunen deres bekymringer omkring en gruppe unge, som stod udenfor skolernes og institutionernes regi og som var på vej ind i kriminelle løbebaner. Dette medførte nedsættelse af et udvalg, der skulle forsøge at imødekomme de sociale problemer omkring børn og unge i kommunen: Problemdefinitionens ordlyd var følgende: *" Aktuelle problemer med et antal unge, der ikke føler sig tiltrukket af eksisterende fritidstilbud, samt en konstateret afsmitning overfor de voksende, yngre aldersgrupper. Problemerne er overvejende af voldelig, alkoholisk og ledigheds-mæssig art."* Det blev i denne forbindelse foreslået af udvalget at indlede forsøgsordninger, for at dels imødekomme isolation ved tilflytningen til området og dels for at skabe mere tilfredsstillende sociale rammer for børn og unge. Man forsøgte sig bl.a. med en adoptionsordning mellem ældre og yngre elever på skolerne, således de ældste elever fik ansvaret for en yngre elev (en model, der praktiseres på regionens øvrige skoler den dag i dag) og andre sociale aktiviteter, som en busordning med bedsteforældreudflugter med områdets børn, for at skabe nogle kontakter på tværs af generationerne i området, en model, der også dukker op i skoleregi i dag. Specifikt for de unge med sociale tilpasningsvanskeligheder, hvor man formodede dette var gældende for ca. 20 unge i kommunen, foreslog arbejdsudvalget etableringen af en 'helhedsskole' med socialpædagogisk virksomhed. Denne var tiltænkt som et alternativt til folkeskolen, således at den pågældende elev for en kortere tid kunne forlade skole, og indgå i et tæt forløb med en voksen i heldagsskolen og derefter vende

tilbage til folkeskolen efter endt forløb, fungerende på et højere niveau.(K.K. Rapport, 1977:5-10)

Perioden afspejler således sociale vanskeligheder forbundet med tilpasningen af sameksistensen af mange forskellige boligkvarterer, befolket af tilflyttede familier uden eksisterende socialt netværk på den ene side og isolationsproblemer i starten, børn og unge i en vanskelig tilpasningsfase med nye kammerater og omgivelser, samt strukturproblemerne i skolerne og institutionerne. Men disse problemer ansås af kommunen og beboerne i området som værende begyndervanskeligheder, forbundet med de nye projekter og ikke eksempler på at beboerne i sig selv var utilfredse med boligkvarteret, hvor man tværtimod kunne spore en identifikation blandt familierne med deres nye omgivelser og som borgere i kommunen.

Da kommunen i løbet af perioden bliver en dyrere skattekommune med de højeste priser for institutionsordninger udgjorde dette en kilde til betænkeligheder hos de af kommunens politikere, der ønskede at bevare et lavt skatteniveau. I 1984 foretager Karlebos byråd, med konservative og venstre som flertal, en skattenedsættelse, ligesom Farum kommune, med et uændret driftsbudget.(Karlebo og Farum letter på skatten, F.A.A., 29.08.84). Følgende beslutter byrådet på baggrund af fremskrivningsbefolkningsprognosen fra perioden, at foretage nedskæringer på skoler og institutioner. Nedskæringerne medfører lukning af daginstitutioner, omlægning af 3-sporede skoler til 2 spor og lukning af ungdomsklubber. Beslutningerne omkring nedskæringerne medfører et oprør fra forældre og skolenævnet, samt lokale protester mod lukning af institutioner. Herunder nedlægges klubpladser for de 10-17 årige i Kokkedal. Klubledere protesterer over beslutningen: *"Vi anser det dybt uansvarlig at nedlægge institutionspladser for de 10-17-årige i Kokkedal"- set i lyset af de "massive ungdomsproblemer"* i Karlebo, lyder udtalelser fra klubledere.

Skolenævnet påtænker en tilbagetrækning, som følge af beslutningerne omkring planerne om en ændring fra en 3-sporet to 2-sporet skole, til trods for at skolestrukturen har været projekteret med to lige store skoler på 3-spor. Man mener at beslutningen hviler på misbrug af skolenævnets udtalelser, der foreslog en nedskrivning til 2,5 spor i starten af 1990-91, når en reel tilbagegang i børnetallet havde vist sig. Ole Taagely, formanden for nævnet udtaler sig om beslutningen: *"Nævnet finder beslutningen unødvendig og baseret på et grundlag, som skolestrukturmæssigt og lokalemæssigt ikke er sagligt funderet"*. Han forudser, at *"Indtil 1990 kan byrådets beslutning meget vel medføre yderligere overbelægning på begge skoler med deraf følgende uro for børn, forældre, lærere og administration. (Skolenævn overvejer nu at trække sig tilbage, F.A.A., 03.10.84, Udtalelser misbrugt, Lokalavisen, 03.10.84).*

Forældre deler klubledernes og skolenævnets bekymringer: *"Alle børn, der er - eller vil blive ramt af "nedskæringerne", hvor kan vi finde dem? På gadehjørner, i centre og omkring deres gamle institution. Deres tid vil gå med at genere andre børn og lave hærværk. Fordi de keder sig og er jaloux på de andre børn, som har en mere behagelig tilværelse. (Institutioner Lokalavisen, 03.10.84).*

Det fremgår således af artiklerne, at skattelettelse i Karlebo kommune søgtes finansieret ved hjælp af store besparelser på børne- og ungeområdet især i Kokkedal,

hvor der i forvejen var problemer med børn og unge, herunder unges ophold på gaden, uden tilknytning til eksisterende skole og fritidstilbud.

I en rapport omkring børne- og ungdomstilbud i Karlebo Kommune, kaldet Karlebo Viften, viser en opgørelse at Karlebo kommune har den højeste statistik med hensyn til "udsatte børn", opgjort på baggrund af sociale og demografiske forhold, der viser at enlige forsørger og kontanthjælpsmodtagere ligger højest i Karlebo kommune, med undtagelse i kontanthjælpsudgifter, som er højere i Farum Kommune. Familieindtægtsforhold ligger lavest i Karlebo kommune, 107.502 kr. (Birkerød: kr.134.877., Fredensborg-Humlebæk: kr.114.411 og Farum kr.136.187). Karlebo kommune har det højeste antal af ufaglærte arbejdere på 1.508 personer (Birkerød: 1.104 pers., Fredensborg-Humlebæk 1.364 pers. og Farum 1.274 pers.) og med den største fordeling af alment boligbyggeri 35,4% (Birkerød: 20,0%, Fredensborg-Humlebæk: 20,7% og Farum: 34,4%) pr. indbygger. Karlebo kommune har endvidere den største gruppe af børn og unge, 0-16 årige af de fire kommuner, sammenligningen gælder på 5.225 personer (Birkerød, 4.107, Fredensborg-Humlebæk 3.921, og Farum på 3.945, Viften: 11) Rapporten finder det naturligt at antage, at der således også eksisterer et højere serviceniveau med hensyn til skole- og daginstitutionsområdet, således at disse ville kunne rumme et større antal socialt belastede børn, men som rapporten viser, er dette ikke tilfældet, idet borgerne skal betale og "da børnefamilierne i gennemsnit har en lavere indtægt end i de øvrige kommuner, er det ikke muligt at pålægge disse familier yderligere udgifter". Karlebo har således i året 1989/90 det laveste lærerskematimeforbrug på 111,9 t./elev. Også med hensyn til Lærerskematimeforbrug i specialundervisningen ligger Karlebo lavest med 24,6 timer pr. elev. Da tallene stammer fra henholdsvis 1986/87 og 1989/90 kan man formode at nedskæringerne har haft en effekt i forhold til disse statistiske tal på skoleområdet i Karlebo Kommune, og undersøge hvilke konsekvenser, disse nedskæringer har haft i forhold til det social og sundhedsmæssige arbejde omkring børn og unge. Udviklingen bør ansues i lyset af politiske beslutninger i perioden.

Det antages derfor at der indenfor at børne- og ungdomsgrupperne, som følge vilkår, som tidligere beskrevet med hensyn til skoleområdet i perioden fra sidst i 80'erne og til starten af 90'erne, findes tilstedeværelse af børn og unge, der på grund af nævnte sociale og demografiske forhold befinder sig i en risikogruppe med hensyn til marginalisering indenfor skolen og ungdomstilbud, og som befinder sig i en yderligere fare for ikke at kunne følge eksisterende kommunale tilbud på området og som en konsekvens heraf kan være motiveret for deltagelse i gruppedannelser med tilholdssteder udenfor de eksisterende tilbud.

Boligsocial indsats

I 1986 vedtages en plan omkring ombygning af store 4-værelseslejligheder og ungdomshybler til 54 mindre 2-værelseslejligheder, samt udbygning af karnap med glastruder i Egedalsvænge. Herudover planlagdes en beplantning og inddeling af fællesarealerne med forskellige aktiviteter som rammer for bebyggelsens beboere. Årsagen til ombygningen var at huslejestigninger, 13,9% i 1983, som følge af et driftsunderskud, og en deraf fraflytninger af de 4-værelseslejligheder, var medvirkende

til at flere af de store lejligheder stod tomme. Endvidere var der et stort behov for en gennemgribende renovation af bygningerne, der var hårdt medtaget af bygningsskader, som følge af byggesjusk. (*Støtte til udbedring af skader for 14,2 mill., Ugebladet, 1984, 28 nov., 12, 28 store og små boliger bliver til 54 2-værelses. Frederiksborg Amts Avis, 1987, 25. okt.*). Renoveringen af bygningen resulterer i forbedringer i en sådan arkitektonisk og kvalitetsmæssig grad af byggeriet får tildelt en kommunal pris (*Præmie til Egedalsvænge F.A.A., 14.11.90, En grim cølling blev til en smuk svane. F.A.A., 04.02.98, Usikkerhed om tal på eksploderede ruder, Nu må vi have sikkerhed, Sådan er servicen også i Egedalsvænget, Ugebladet, 04.07.90*). Men på trods af byggeriets meget roste udvendige fremtrædelse, og udvendige arealer, efter renovationen, samler opmærksomheden sig omkring boligkompleksets sociale forhold og især problemer omkring områdets truede børn og unge.

I 1993 viser en rapport udfærdiget af Statens Byggeforskningsinstitut (SBI), at man, på trods af tilfredsheden med de omfattende renoveringer af landets betonbyggerier, kan konkludere, at der indenfor disse sociale boligbyggerier er opstået ghettodannelser med "massive sociale problemer". Rapporten angiver således at der bør iværksættes sociale forbedringer og initiativer, først og fremmest foranstaltet af de pågældende boligselskaber og den kommune forvaltning. Rapporten nævner de pågældende boligkomplekser, hvor disse forhold er gældende, og Egedalsvænge er blandt de nævnte betonkomplekser (*Betonhuse rummer sociale problemer, F.A.A., 16, 04, 93*)

I 1993 nedsættes *Regeringens Byudvalg*, med et tværministerielt samarbejde mellem By- og Bolig-, Finans, Indenrigs-, Undervisnings og Kirkeministeriet.

Udvalget havde til formål at udarbejde bolig-sociale forbedringer, der ville kunne imødekomme en u hensigtsmæssig udvikling indenfor landets sociale boligbyggeri, der synes at styre mod fysisk og social segregation og stor grad af nedslidning og forfald i bygningsstandarten, resulterende i beboerfraflytning af ressourcestærke familier og kriminalitet, som følge af koncentration af belastede og socialt svage, samt en stigende andel af indvandrere og flygtninge i beboersammensætningen. Opgaven for Regeringens Byudvalg var således at satse på en boligmæssig forbedring af disse forhold, dels igennem tilførsel af økonomiske tilskud, dels igennem igangsættelse af projekter af bolig-social karakter. Økonomisk finansieredes projekterne af Staten, kommunerne og de pågældende Boligselskaber. Beløbene svarede til et samlet tilskud på ca. 10,2 mia. kr. fordelt på fysiske forbedringer, sociale indsatser, herunder ansættelse af beboerrådgivere og igangsættelse af sociale aktiviteter, og huslejenedsættelser igennem omprioriteringer af boliglån. Op mod 500 boligområder fik gavn af tilskuddene, alt efter behov, enten i form af tilskud til fysiske forbedringer, huslejenedsættelser eller sociale foranstaltninger. (Effekten af den boligsociale indsats over for indvandrere og flygtninge, AMID Working Paper Series 16/2002:1)

Indsatsen blev ikke mindst rettet mod den udvikling i beboersammensætningen, som havde fundet sted over en længere årrække i beboersammensætningen: koncentration af minoriteter, flygtninge og 1. og 2.-generationen af indvandrere, der var steget stødt fra 70'erne og op igennem 80'erne for at tage en kraftig stigning i 90'erne, med en stor koncentration af flygtninge i visse boligområder, fortrinsvist i de sociale boligbyggerier i storbyerne, København, Århus og Odense. Således var andelen af

flygtninge fra mindre udviklede lande, herunder Mellemøsten, Afrika, Det tidligere Jugoslavien og Østeuropa, i visse områder indenfor det almene boligbyggeri steget med ca. 60% indenfor perioden mellem 1991-1997(Ibid:13). Indsatsen overfor stigningen i segregationen og koncentrationen af ressourcessvage grupper var at fastholde ressourcestærke danske familier samt at igangsætte integrationsfremmende aktiviteter, og imødekommende uheldige gruppedannelser mellem børn og unge, for at undgå hærverk og ungdomskriminalitet, samt at skabe sociale kontakter mellem indvandrere og danskere, dels igennem beboerforeninger og dels igennem undervisningstilbud (Ibid:3).

I Karlebo nedsættes således i nov. 1994 et "Byudvalg" bestående af beboerrådgiver i en 4-årig periode med det formål at starte boligsociale forbedringer, efter Regeringens Byudvalgs initiativ, i området; Egedalsvænge, Byengen og Nordengen. Man koncentrerede sig her især omkring *nærmiljøstrategien* d.v.s. en indsats i nærmiljøet med inddragelse af lokale ressourcer på fremfor *konkurrenceevne-strategien*, d.v.s. forbedringer af stedets attraktivitet, idet en omfattende renovering af byggeriet allerede havde fundet sted(Ibid:2).

Opgaven for udvalget blev ifølge udvalgets rådgiver, at gøre en speciel indsats overfor den gruppe af unge, 40,9%, der er under 18 år, og med udenlandsk statsborgerskab, hvoraf en stor del af de unges familierne levede af overførselsindkomster. Indsatsen overfor de unge og deres familier samledes i den lokale klub. I 1996 indviedes tillige "Mødestedet", en beboerforening, den første af sin art, i beboelsen, hvor beboerne i bebyggelsen kunne mødes og udveksle erfaringer og skabe kontakter. Initiativet til "*Mødestedet*" kom fra beboerrådgiver, der var ansat i beboelsen fra 1996-99, hvor han imidlertid opsagde sin stilling, p.g.a. uoverensstemmelser med boligselskabet omkring lønforhold. (*Beboerrådgiver til Kokkedal, Lokal-Avisen, 08.11.94, Indvielsen af nyt mødested i Egedalsvænge, 28.11.96., Egedalsvænge har fået sit mødested, Ugebladet 04.12.96, Egedalsvænges beboerrådgiver har sagt op. Ugebladet 11.10.99, Jeg er hverken showmaster eller mirakelmager. Ugebladet, 17.07.96*).

I 1999 opsummeredes i en rapport udfærdiget af Byudvalsprojektet i Egedalsvænge følgende forhold for området, her skitseret af boligrådgiver *Mikkel Pedersen*, Egedalsvænge:

"På trods af den gode boligstandard og forbedrede udearealer har udviklingen i beboersammensætningen overhalet den gode udvikling generelt i perioden 1994 til 1998 indenom. Andelen af beboere med en anden kulturel baggrund steg støt, mens andelen af danskere - ikke mindst de ressourcestærke - faldt drastisk. Den høje koncentration af tosprogede børn og unge medførte en problematik, som handler om manglende tilpasning og indlæring af danske normer, der er gældende i boligområdet, såvel som i skoler, institutioner og foreninger. En negativ udvikling, der forstærkes når de ressourcestærke familier - som tilfældet har været - flytter fra området. Det har desuden de sidste år været sådan, at den stigende gennemsnitsindkomst generelt i Karlebo Kommune i 90'erne er gået helt uden om Egedalsvænge, således at der set over en femårs periode har været tale om et reelt

fald i gennemsnitsindkomst i Egedalsvænge". Men Mikkel Pedersen udtalte, at der havde været gode resultater med hensyn til indsatsen overfor områdets børn og unge og rækken af aktiviteter, som udvalget havde støttet: Varm lørdag, Fodboldskole, lektiecafé, teatergruppe, internatcafé og pigeclub for muslimske piger 13-16 år, samt ansættelse af opsøgende og unge medarbejdere. (*Gode takter i Egedalsvænge, 08.11-00*)

Det skal i den forbindelse nævnes at ikke alting gik problemfrit i perioden, der vidner om tilfælde af ungdomskriminalitet og hærværk, samt tilfælde af vold og trusler, tyverier.

Tilflytning af Immigranter i 1980

Sidst i 70'erne og i begyndelsen af 80'erne sker der en tilflytning af immigranter til Kokkedal og Niverød/Nivå i de eksisterende blokbyggerier. Familierne består fortrinsvis af tyrkiske arbejdsmigranter fra Konya-provinsen og kurdere fra Sivas-regionen. De nye boligblokke med de små ungdomshybler passer perfekt til de enlige mandlige migrantarbejdere, og i forbindelse med familiesammenføringer flytter immigrantfamilierne ind i de større lejligheder i Kokkedal og Nivås sociale boligbyggerier. Men også andre familier fra andre europæiske og ikke-europæiske lande flytter ind, således at beboergruppernes heterogene karakter yderligere forstærkes igennem tilstedeværelsen af familier med børn og unge med andre sprog- og religionsbaggrund i skolerne og institutionerne. Pr. 01.01.1980 findes i alt 396 tyrkiske immigranter i kommunen, heraf er 130 børn og unge under 14 år. I 1990 ligger tallet på 708 personer, heraf er halvdelen borgere under 18 år og 71,3% under 30 år. Således er ca. 1/2 af kommunens tyrkiske borgere under 18 år, ifølge en prognose fra Karlebo Kommune. Denne sammensætning i gruppens demografiske struktur betyder således en markant stigning igennem 90'erne af store årgange i skolerne. Den næststørste immigrantgruppe er gruppen af Libanesere, der i 1990 udgør 33 personer. Den etniske fordeling forholder sig følgende: "Ser man på fordelingen af bosætningsmønstret mellem kurdere og tyrkere, viser det sig, at der bor flest kurdere i Nivå og flest tyrkere i Kokkedal", siger prognosen. Man kan heraf slutte at der i områderne eksisterer nogle bosætningsmønstre, der i nogen grad reducere den meget heterogene sammensætning af forskellige nationaliteter. Stigningen i antallet af tyrkiske immigranter er i løbet af 80'erne således fordoblet, medens den i ungegruppen er steget relativt højere end for resten af gruppen. Det anslås at i alt 40,9% af alle unge i Egedalsvænge under 18 år har immigrantbaggrund. (Lokalavisen, 08.10.1994.)

I slutningen af 1980'erne og begyndelsen af 1990 rejser et stigende antal tosprogede elever i kommunens større skolerne en debat i medierne omkring spørgsmålet af kvaliteten af undervisningen, samt en debat omkring økonomiske og sociale konsekvenser af et stigende antal flygtninge i kommunen. I denne forbindelse blev et arbejdsudvalg nedsat til at undersøge spørgsmålet: "*De unge indvandreres hverdag, kan man udnytte de økonomiske ressourcer bedre, og hvordan effektiviseres undervisningen af de fremmedsprogede?*". Denne arbejdsgruppe udarbejdede en rapport fra Karlebo kommune i 1991, hvor den fokuserede på "Generelle problemer for unge indvandrere",

herunder *samværsproblemer* beskrevet af skoler og andre institutioner i kommunen. Rapporten fastslår at der både i forbindelse med gruppen af sent ankomne børn og unge, samt i gruppen af 2.generations tyrkiske immigranter i kommunen tegner sig et mønster med manglende gennemførelse af videregående skolegang og uddannelse, samt en høj grad af arbejdsløshed, således at unge mellem 16 -18 ofte faldt helt udenfor uddannelsesområdet. Man havde også konstateret at de unge af tyrkisk herkomst ikke deltog i klubtilbud, eller i kommunens eksisterende sportsklubber, men kun i egne klubber og man påpegede problemer omkring drengenes sociale adfærd: "drengene pjækker fra skolen og risikerer at løbe ind i småkriminalitet, i uhensigtsmæssige gruppedannelser og lignende (Rapporten:*Generelle problemer for unge indvandrere*,1991, 04 :4).

Rapporten søger en årsagsforklaring i de unges tyrkiske baggrund: familiemønsteret, gruppens manglende sociale og kulturelle integration i det danske samfund og deraf manglende sproglige og kulturelle kompetencer og forældrenes misforståelse af den sociale kontrol over de tyrkiske unge i det danske samfund, samt intolerance fra jævnaldrene danske unges side og forskelle i kønsrollemønstre generelt (Rapporten:*Generelle problemer for unge indvandrere*,1991, 04 :4-5). Til trods for at rapporten referer til en undersøgelse foretaget af SFI om tyrkernes lavere socioøkonomiske position i det danske samfund, fastslås det at tyrkiske *kulturmønstre* og *traditioner* er devæsentlig årsagsforklaring på tilpasningsproblemerne omkring de unge tyrkiske unges manglende integration i kommunens uddannelsesstilbud og ungetilbud.

Løsningsmodeller foreslået i rapporten satser på en kulturel formidlingsmodel af kommunens tilbud, samt tiltag til udviklingsmodeller for viden omkring det danske uddannelsessystems (Rapporten: *Generelle problemer for unge indvandrere*, 1991, 04 :7).

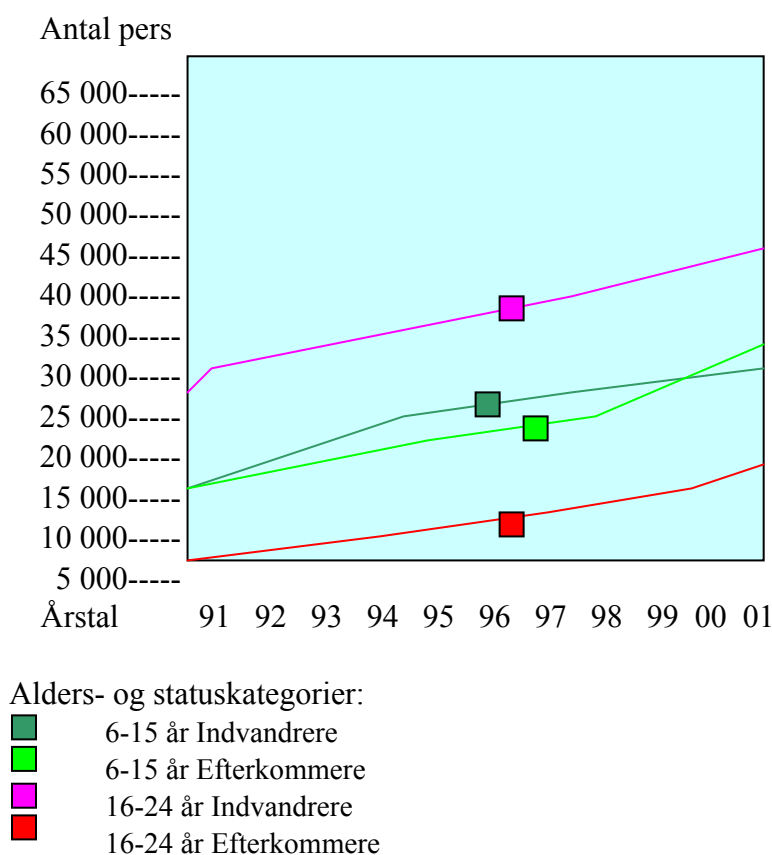
Afslutningsvist pointerer rapporten at konsekvensen af kulturkonflikter i andre lande har resulteret i en stigning i kriminaliteten, idet man for sent har opdaget disse grupper af unge, der befinder sig mellem "2 kulturer og føler sig usikre"(Rapporten: *Generelle problemer for unge indvandrere*,1991, 04:9).

I løbet af 1990'erne stiger antallet af flygtninge markant i Karlebo kommune. Dette skyldes ikke mindst det velegnede sociale boligbyggeri, hvor de små lejligheder og ungdomshybler egner sig specielt godt til unge enlige mandlige flygtninge, men også at huslejen i boligbyggerier ligger relativt lavt. Endvidere betyder placeringen af et asylcenter i området, at mange flygtninge vælger at flytte ind i Karlebo Kommune. Beskriv ombygningen af lejligheder som ungdomshybler til unge flygtninge og flygtningefamilier.

Antallet af skoleelever i Karlebo kommunes 5 skoler udgør pr. 1990 i alt 2.561 elever. Heraf udgør elever med ikke europæisk baggrund 11% af antallet på 282 elever. Elever med tyrkisk baggrund udgør 6,5 %, med 166 elever fordelt på de 5 skoler. I 2002 ligger antallet af elever med ikke-europæisk baggrund på 20,5 % af det samlede antal på 2521 elever, med 517 elever, medens elever med tyrkisk baggrund udgør 10%, på 253 elever. Dette svarer i 2002 til næsten en fordobling i procentantallet af elever med ikke-europæisk/tyrkisk baggrund i forhold til 1990, hvilket således er en markant stigning af

elevantallet af børn og unge med ikke-europæisk/dansk i forhold til antallet af børn og unge med dansk baggrund. Hvorvidt denne stigning kan sammenlignes med et tilsvarende fald i antallet af danske skolebørn, kan observeres, idet elevantallet samlet er faldet i ti-årsperioden med 40 elever, altså er elevantallet af danske elever faldet i den tilsvarende årrække. Man kan derfor formode at det i prognosen forudsatte fald i elevantallet på kommunens skoler er blevet udlignet af en tilsvarende stigning i antallet af børn og unge med ikke-europæisk/tyrkisk baggrund.

Figur B: Indvandrere og Efterkommere mellem 6-15- og 16-24-årige i Danmark

Figur B viser stigningen i antallet af Indvandrere og Efterkommere mellem 6-15 år og mellem 16-24 år fra starten af 1990'erne og begyndelsen af år 2000 i Danmark.

På kurverne ses en stødt stigning i antallet af indvandrere og efterkommere mellem 6-15 år (13.842–24.587) blandt indvandrere og (12.116–31.306) blandt efterkommere. I 1999 krydses kurverne, således at antallet af efterkommere overstiger antallet af indvandrere, med en stærk stigning i slutningen af 90'erne og i begyndelsen af år 2000. Den mest markante stigning kan observeres mellem 1998-2001 blandt 5-16 årige personer (fra 22.030-31.306).

I perioden sker lidt under en fordobling i antallet af indvandrere mellem 16-24 år (25.709-41.127) og tilsvarende en næsten tredobling i antallet af efterkommere mellem 16-24 år (3.507-11.223).

Således er antallet steget forholdsmæssigt kraftigere end antallet af indvandrere, der dog sammenlagt ligger langt højere end antallet af efterkommere indenfor denne alderskategori.

Tilsammen viser kurverne et stødt stigning i antallet af indvandrere og efterkommere i begge alderskategorier (25.958–55.893) blandt 6-15 årige, lidt *over* en fordobling, samt en mindre stigning (29.216–52.350) blandt de 16-24 årige og *under* en fordobling. Således er differencen i stigningen på 6,801 personer mere blandt de 6-15 årige end blandt de 16-24 årige. Antallet af indvandrere indenfor de to alderskategorier ligger på 65.714 personer, medens den blandt efterkommere ligger på 42.529 personer, i alt en forskel på i alt 23.185 personer. Men hvis tendenser fortsætter vil gruppen af efterkommere snart indhente antallet af indvandrere, hvilket kurven på Fig. B. antyder (Danmarks Statistiske Årbog, 2001:32)

Indvandrere og Efterkommere fra Mindre udviklede lande

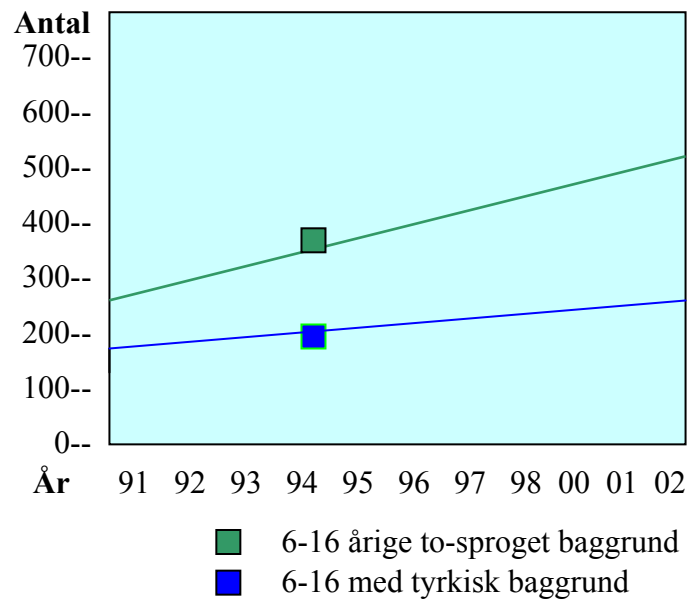
Samme udvikling kan ses i en sammenligning af indvandrere og efterkommere fra mindre udviklede lande: Irak, Iran, Libanon, Pakistan, Somalia og Tyrkiet. Stigningen i Indvandrere fra 86.129 – 156.481 svarer dermed til lidt *under* en fordobling i antallet, set i forhold til antallet af efterkommere fra mindre udviklede lande fra 23.025–64.948, hvor stigningen er mere markant og langt *over* en fordobling i antallet. Dette gælder imidlertid for samtlige alderskategorier, hvor en aldersopdeling ikke er foretages. Man kan på trods heraf alligevel antage, at hvis tendensen er fortsættende, vil man også her kunne forvente en stadig større andel af efterkommere blandt indvandrere generelt (Danmarks statistiske Årbog, 2001:32).

Figur B viser en stigning i antallet af indvandrere og efterkommere i perioden fra først i 1990'erne og til starten af år 2000.

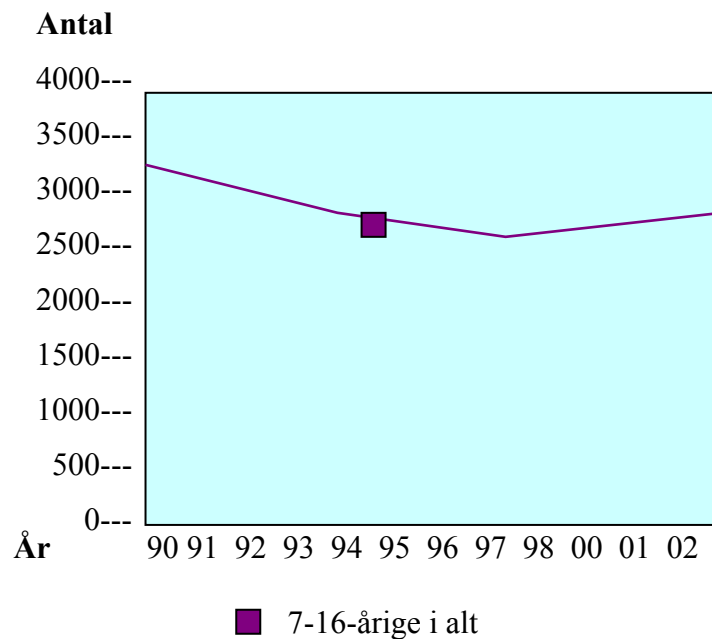
To-sprogede børn og unge i Karlebo Kommune

Tilsvarende statistiske materiale findes ikke i forhold til Karlebo kommune, men følgende datamateriale på børn og ungeområdet i fra 1990 og 2002, viser en markant stigning i antallet af børn og unge med indvandrerbaggrund.

Figur C: 6-16-årige i Karlebo Kommune

Figur D: 7-16-årige i Karlebo Kommune

De to figurer der henholdsvis viser antallet af gruppen af børn og unge mellem 6-16 år med tosproget baggrund fordelt på 5 skoler i kommunen og antallet af børn og unge mellem 7-16 år i alt i Karlebo Kommune. Figur C viser at tendensen på landsplan i forhold til unge med indvandrere/efterkommer status med en markant stigning, også kan iagttages på lokalt plan i Karlebo kommune. På Figur D med samme alderskategori, her

dog fra 7-16 år, kan en mindre nedgang spores i løbet af 90'erne med en mindre stigning i slutningen af 90'erne, men med en generel nedgang i antallet af denne alderskategori.

I 1990 udgør andelen af to-sprogede elever på 282 fordelt på kommunens 5 skoler med i alt 2.561 elever, udgørende 11 %, heraf ligger de tyrkiske børn på 181 elever og dermed 6,5% af antallet. Den tyrkiske gruppe er den største gruppe indenfor to-sprogede elever.

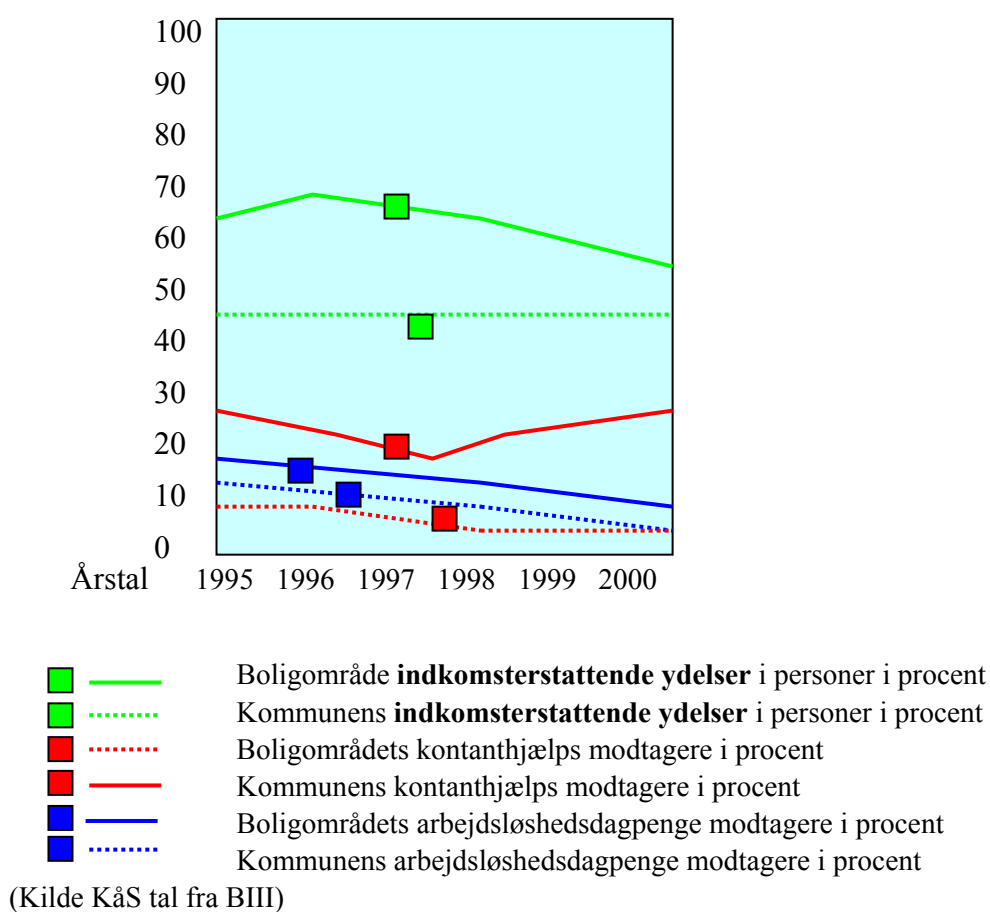
I 2002 er antallet af to-sprogede steget til 517 elever og udgør dermed 20% af skolernes i alt 2.521 elever. Andelen af tyrkiske elever på 253 udgør 10% af det samlede antal. Heraf fremgår det, at indvandrere og efterkommeres antal i aldersgruppen 6-16 årige er stigende i Karlebo kommune, der i samme periode har oplevet en samlet nedgang af børn og unge indenfor samme alderskategori, hvilket Figur D viser, og hvilket også ses på antallet af skoleelever, der ligger på 40 elever lavere i 2002. Andelen af børn og unge med indvandrer/efterkommer status må derfor forventes at komme til at udgøre en stigende andel af det samlede antal børn og unge indenfor denne alderskategori. (*Kort beskrivelse af Karlebo kommunes indvandrere, Foråret 1991:2-3, Fællesark for hele kommunen, Karlebo kommunen, 2002:2, To-sprogsprocent på skolerne i Karlebo 2001*). En opgørelse over tosprogede elever fordelt i Karlebos Kommuneskoler viser at fordelingsprocenten varierer for skolerne, således at det højeste antal tosprogede elever findes i Kokkedal, hvor de to skoler Holmegårdsskolen og Egedalsskolen ligger på henholdsvis 25,90% og 29,60% og Ungdomsskolen på 30,00 %. Derefter kommer de to skoler i Nivå, Nivå Centralskole og Niverødgårdsskolen, begge på 21 %, medens Karlebos kommuneskole ligger på 0%. Gennemsnittet for hele kommunen ligger på 21,6% tosprogede elever i 2001 på skolerne, hvilket er dobbelt så højt som i 1990.

Der synes der at være sket en forskydning af antallet af tosprogede elever på skolerne, idet der i 1991 var 107 elever på Nivå Centralskole, og antallet på Holmegårdsskolen og Egedalsskolen lå på henholdsvis 35 og 78 elever, og med 60 elever på Niverødgårdsskolen. Andelen af tosprogede børn og unge på Holmegårdsskolen og Egedalskolen er dermed steget forholdsvis mere end antallet af tosprogede elever på skolerne, Niverød og Nivå Centralskole, efter tallene at dømme. Det er imidlertid ikke muligt at sammenligne de statistiske opgørelser direkte, da antal elever figurerer på den ene opgørelse fra 1991 og procentsatser på opgørelsen fra 2001. Opgørelserne viser imidlertid, at man ud fra det generelle billede kan slutte, at *andelen* af tosprogede elever i Kokkedal har overhalet *andelen* i Nivå/Niverød-området i løbet af en ti-årsperiode. Hvorvidt denne forskydning skyldes en generel tilbagegang i antallet af elever med dansk baggrund eller en reel stigning i antallet af to-sprogede elever i skolerne kan følgende følgende prognosetal belyse.

I løbet af 90'erne og til starten af år 2000 viser en befolkningsprognose af 7-16 årige for Egedalsvænge/Engene at antallet er faldende til begyndelsen af år 2000, hvorefter tallet stiger svagt. En anden opgørelse fra 2000 viser, at tallene for Kokkedal reelt er faldet fra midt i 90'erne fra 1881 – 1701 blandt de 7-16 årige i 2000, hvor efter den stiger igen. Faldet i perioden (sum:1997 og 2002) er på 142 personer. Prognosen viser at alderskategorien 7-16 årige generelt er faldende i Kokkedal, medens antallet af børn og unge med indvandrer/efterkommer status derimod er stigende. Man kan der for

også forvente en større stigning procentvis i antallet af to-sprogede elever på skolerne i Kokkedal. Tallene understøttes endvidere fra en opgørelse omkring flyttemønsteret i Karlebo kommune, der viser at nettotilflytningen for de 5-9 årige og 10-14 årige er negativ. Da fraflytningen overstiger tilflytningen generelt for kommunen, må man formode at denne også har en vis effekt med hensyn til Egedalvænge/Engene, hvor fraflytningen ligger højere generelt. I Nivå/Niverød har der i samme periode været et fald på 309 personer i alderen 7-16 år(sum:1997 og 2002), altså næsten en fordobling i faldet end i Kokkedal i tilsvarende periode. Karlebos gruppe af 7-16 årige forventes at ville falde yderligere i løbet af 2002-2016 og ligge lavere end på landsplan. (Befolkningsprognose Karlebo, 2002:3, 5,15) Man vil derfor ud fra opgørelserne kunne forvente en stadig stigning i andelen af børn og unge fra 7-16 år med indvandrer/efterkommer status. Det fremgår endvidere med tydelighed at den større andel af børn og unge i Holmegårdsskolen og Egedalsvænge, skyldes en større gruppe af børn og unge med af efterkommer.

Figur E Befolkningsgrupper efter sociale ydelser, indkomstforhold, samt indkomstgrupper indenfor tilflyttere og fraflyttere i boligområdet og i kommunen.

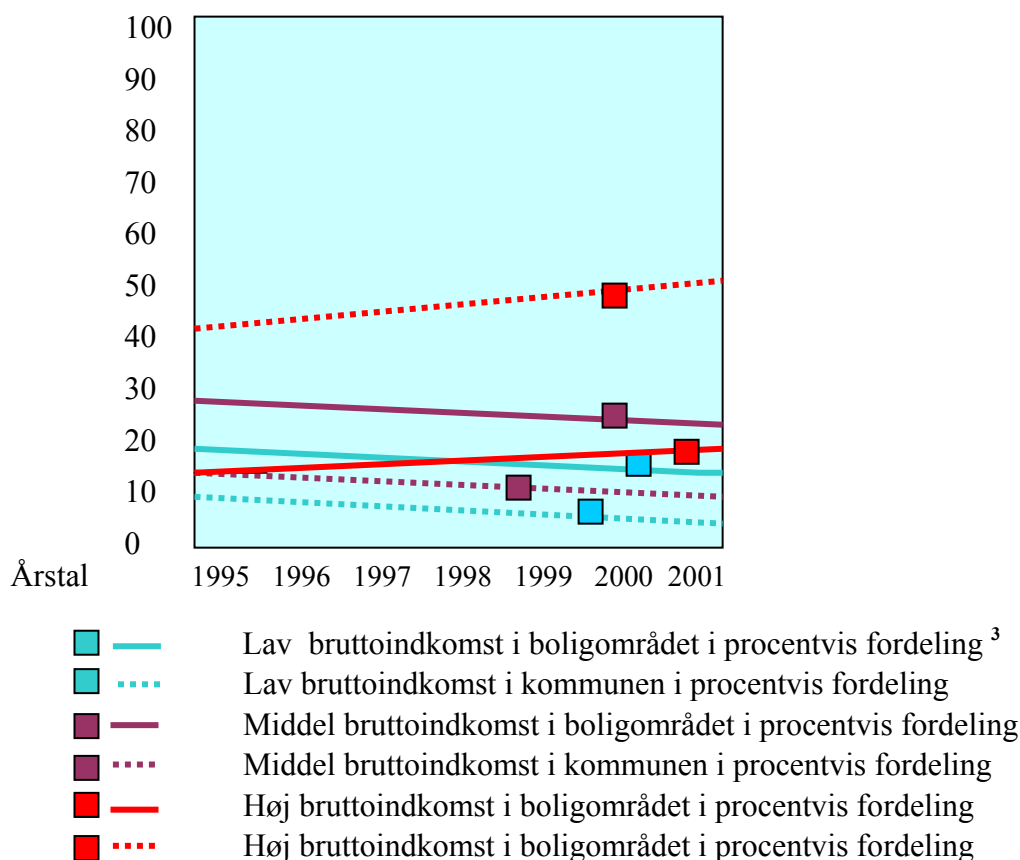

Som ovenstående figur viser, ligger niveauet for indkomsterstattende modtagere højest i boligområdet, hvor disse udgør over halvdelen af befolkningen, 64,8%, i området af 1995. Denne gruppeandel falder i 2000 til lidt over halvdelen, nemlig 58%. Samme udvikling gør sig gældende i kommunen, hvor andelen af indkomsterstattende modtagere falder fra 43,9% til 42,2% og denne andel er dermed lidt mere stabil end i boligområdet. Ser man på andelen af kontanthjælpsmodtagere tegner der sig et anderledes billede, idet andelen af kontanthjælpsmodtagere i starten af 1995 og frem til 1997 er faldende, men derefter stigende indtil år 2000, fra 19,9% og til 22%. Denne stigning ses ikke på kommuneplan, idet andelen af kontanthjælpsmodtagere er stødt faldene igennem hele perioden fra 9,9% og til 6,3%. Antallet af modtagere af arbejdsløshedsdagpenge følger til gengæld en faldende tendens i boligområdet fra 16,4% til 9,1% i perioden, hvilket ligner udviklingen på kommuneplan hvor denne falder fra 11,2% og til 6,8% indenfor samme periode. Det gælder således for boligområdet, der generelt ligger højere i forhold til disse indkomsterstattende ydelser end det tilsvarende niveau for kommunen, at kontanthjælpsmodtagere er i stigning efter 1997 og personer, der modtager arbejdsløshedsdagpenge er faldende over hele perioden, eftersom kurven for indkomsterstattende ydelser generelt er faldende for boligområdet, må man formode, at kontanthjælpsmodtagere således kommer til at udgøre en stadig større andel af de indkomsterstattende ydelser og modtagere af arbejdsløshedsdagpenge, der har en tilknytning til arbejdsmarkedet, en forholdsvis mindre andel.

Som det fremgår af figur F kan det ses at skattepligtige personer med lav indkomst eller lavindkomstgruppen ligger højere i boligområdet end i kommunen generelt. Også middelindkomstgruppen ligger højere i boligområdet end hos kommunen i procentvis fordeling. Den høje bruttoindkomstgruppe ligger til gengæld væsentlig højere i kommunen generelt end i boligområdet, hvor denne gruppe udgør den mindste af de tre indkomstgrupper i starten af 1995, men overhaler lav indkomstgruppen i løbet af midten af perioden. Hovedgruppen af indkomstgrupperne udgøres af middel bruttoindkomstgruppen i boligområdet.

På kommuneplan ligger den høje bruttoindkomstgruppen langt over de andre to andre indkomstgrupper.

Figur F: Antal skattepligtige personer i procent på 15 år eller derover, fordelt efter bruttoindkomst

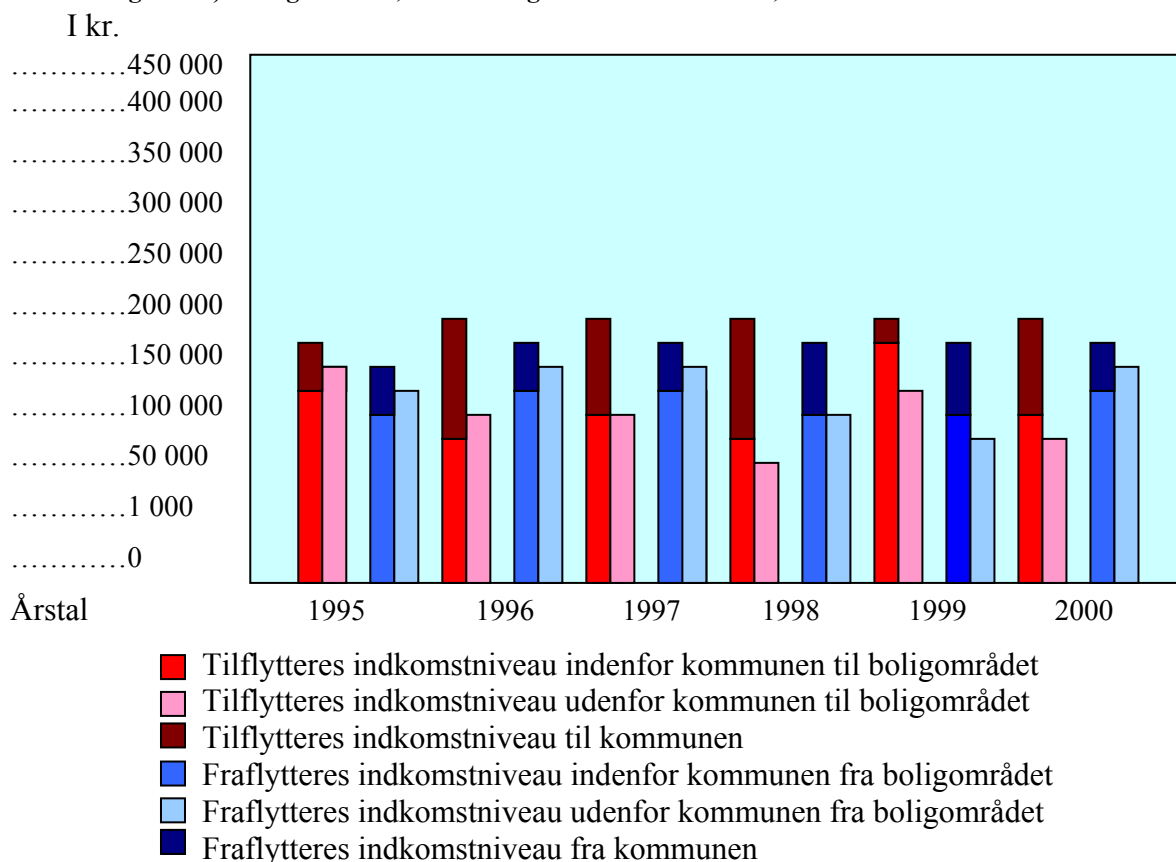

Kilde:(KÅS-tal fra BII).

Generelt tegner der sig et billede af at den høje bruttoindkomstgruppe er i stigning, medens de to andre indkomstgrupper er faldende. Dette gælder således både for boligområdet, såvel som for kommunen generelt. Stigningen betyder at gruppen af høj indkomst stiger til lidt over halvdelen af indkomstgruppens fordeling, nemlig på 52% for kommunens vedkommende, medens den stiger til ca.1/4 af boligområdets indkomstgruppedeling, på 24,35.%, i forhold til skattepligtige personer.

³ Lav bruttoindkomst er sat til kr.o-49.999.Middel-bruttoindkomst er sat til 100.000-149.000. Høj bruttoindkomst er sat til 200.00 og derover. Denne kategorisering, ”lav”, ”middel” og ”høj”, som ikke eksisterer i kilden, skal her blot vise niveauforskelle i indkomstfordelingen. Termene lav, middel og høj er ikke nødvendigvis svarende til de reelle indkomstniveauer, hvor ”høj” kunne svare til middelindkomst, d.v.s. 200 000 kr. i andre sammenhænge, hvis man vil se på en middelniveauet indenfor en indkomstgruppe. Tallene er baseret på KÅS-tabeller, der ikke differentierer lønindkomster over kr. 200 000 i niveauer. Endelig kunne det være interessant at se familieindkomstfordelingen, idet de fleste familier består af to lønindkomster, hvilket ikke fremgår af følgende tabel.

Figur G: Gennemsnitlig bruttoindkomst fordelt på befolkningen af til- og fraflyttere (opgjort i kr. og årstal) i boligområdet, indenfor og udenfor kommunen, samt i kommunen

Kilde:(KÅS-tal fra BIII)

Som det fremgår af figuren ligger tilflytterindkomsten over fraflytter gennemsnitsindkomsten indenfor boligområdet i 1995. Men i 1996 ligger fraflytterindkomsten over tilflytterindkomsten, hvilken tendens gentager sig 1997 og 1998. I 1999 sker der en kraftig stigning i tilflytteres gennemsnitsindkomst, der således ligger markant højere end fraflytter gennemsnitsindkomst. I år 2000 har ligger niveauet igen, som de foregående år med en gennemsnitlig højere indkomst for fraflyttere. Tilflyttere fra udenfor kommunen ligger i 1995-1997 højere i indkomst end tilflyttere indenfor kommunen. Dette billede vender i 1998, hvor tilflyttere fra indenfor kommunen ligger højere. Fraflyttere udenfor kommunen ligger generelt højere i gennemsnitsindkomst end fraflyttere indenfor kommunen. Til- og fraflyttere til kommunen generelt ligger højere i gennemsnitsindkomsten, hvor tilflyttere ligger på ca. på 200 000 kr. i gennemsnitlig indkomst. Fraflyttere ligger lavere med en gennemsnitlig indkomst på 150.000 kr. Indkomstforskelle mellem tilflyttere til boligområdet og tilflyttere til kommunen ligger mellem 75.000- 100.000 kr. pr. gennemsnitsindkomst.

Figuren viser i det store hele følgende resultater i indkomstforhold hos henholdsvis tilflyttere og fraflytter til og fra boligområdet og til og fra kommunen i relation til

positiv og negativ tilvækst i forhold til til-og fraflytternes gennemsnitlige indkomstniveau:

Figur H: Forholdet mellem tilflytteres og fraflytteres gennemsnitsindkomst for boligområdet og kommunen

	Boligområdet	Kommunen
1995	+	+
1996	-	+
1997	-	+
1998	-	+
1999	+	+
2000	-	+

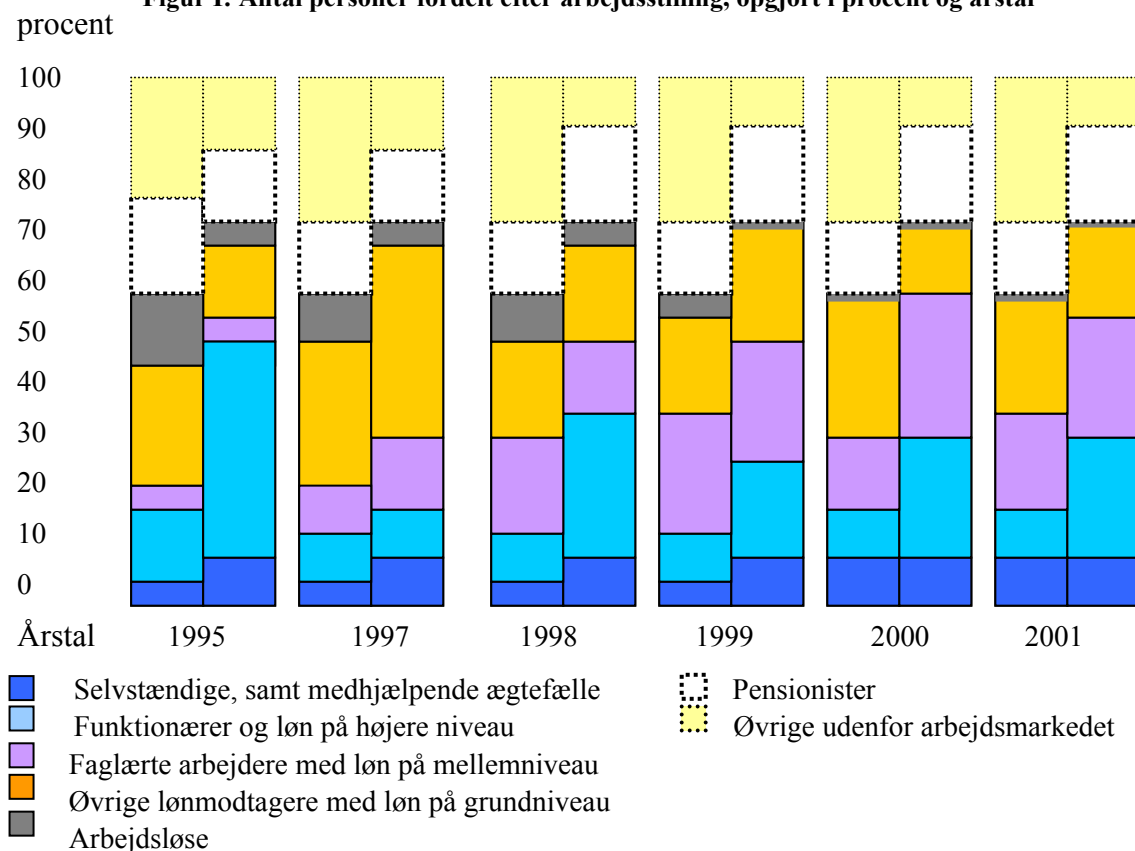
Af denne opgørelse fremgår det, at til- og fraflytningen i forhold til indkomstgennemsnit betyder en stigning i indkomstniveauet hos tilflyttere i forhold til fraflyttere i kommunen, hvorimod det for boligområdet betyder et fald i indkomsten blandt tilflyttere i forhold til fraflyttere. Dette peger på en tendens til, at jo bedre økonomiske indkomstforhold, jo større er fraflytningen. Her overfor peger tendensen for kommunen generelt på, at tilflytningen generelt betyder bedre indkomstforhold end hos fraflyttere. Dette kan måske også forklare hvorfor antallet af kontanthjælpsmodtagere er stigende i boligområdet, medens det er faldende i kommunen generelt.

Endvidere kan dette måske forklares med de relativt unge tilflyttere til boligområdet, samt antallet af tilflyttere fra indenfor kommunen, hvor man kan observere en tendens til at unge med indvandrerbaggrund bosætter sig tæt på familien indenfor boligområdet eller i naboområdet med andre unge og familier med samme kulturelle og sociale baggrund, og hvor der er institutions- og skolefaciliteter for næste generationen.

Den generelt højere gennemsnitlige indkomst blandt fraflyttere i boligområdet peger, som allerede nævnt, på det forhold, at jo højere gennemsnitsindkomst, jo større tendens til at fraflytte boligområdet. Det er således meget almindeligt at familier fra boligkomplekset indflytter i andre beboelsestyper, herunder andre rækkebebyggelser, indenfor kommunen. Dette ses således på den noget højere indkomst blandt fraflyttere indenfor boligområdet, hvilket kunne være børnefamilier med udearbejdende forældre, medens de med en endnu højere gennemsnitsindkomst fraflytter området, for at flytte indenfor det private boligmarked, enten indenfor eller udenfor kommunen. Endeligt skal det nævnes at tilflyttere til boligområdet, der er billigt, tiltrækker personer eller familier med sociale ydelsesbehov, så som ældre, handicappede eller enlige mødre, hvilket også kan forklare den lave gennemsnitsindkomst blandt tilflyttere til beboelsesområdet, frem for tilflyttere til kommunen. Det kan således være ældre, der ikke længere kan overkomme egen bolig eller familier, der går i opløsning p.g.a. skilsmisse årsager.⁴

⁴ Disse scenarier bygger på personlig kommunikation med disse eksempler på til- og fraflytningsmønstre. Der eksisterer naturligvis mange andre muligheder, men det viser sig at mange med immigrantbaggrund vælger at bosætte sig i boligområdet, netop fordi det er forholdsvist billigt, samt at der eksisterer de

Figur I: Antal personer fordelt efter arbejdsstilling, opgjort i procent og årstal

Kilde: Kås Tal fra BIII.⁵

Figuren, der inddeler erhvervsgrupper i 5 kategorier, alt efter erhverv og lønniveau, samt grupper udenfor arbejdsmarkedet, skal illustrere forskelle i erhvervsgrupperne indenfor, såvel som imellem boligområdet og kommunen generelt. Dette gælder også for de to øvrige kategorier, udenfor arbejdsmarkedet.

Der eksisterer markante forskelle i mellem erhvervsgruppernes andel af den samlede arbejdsstyrke, men forskellene viser sig også i udviklingen indenfor perioden henholdsvis i boligområdet og indenfor kommunen. Mest markant er størrelsen på den

fornødne faciliteter med institutioner, samt butikker med etniske varer, samt andre familier og personer med samme sociale og kulturelle baggrund. Blot udtrykker en del unge sig negativt i forhold til forbuddet mod at holde husdyr. Dette gælder også danske familier, hvilket også gives som årsag til at ville fraflytte denne bebyggelse. Endvidere viser andre forskningsresultater, at dette netop er vigtige begrundelser for familier med immigrantbaggrund at bosætte sig indenfor disse beboelsesområder, på trods af regeringsbestræbelserne for en spredningspolitik (Børresen, 2002; Hummelgaard og Husted, 2001). Med hensyn til socialt svage stillede grupper er det ligeledes et velunderbygget argument, at disse grupper bliver boende i de sociale boligbebyggelser, og bliver overrepræsenterede, når andre ressourcestærke familier fraflytter området. Flere rapporter fra området kalder således boligbyggerier som disse for sociale ghettoer, hvilket dog blot yderligere forstærker stigmatisering af sådanne boligbyggerier. Man kan således observere en årelang kamp fra beboernes side imod denne stempelingseffekt på kommunalt plan indenfor medierne, hvor også politikere udtrykker deres bekymring for at stempelingseffekter afholder nye tilflyttere fra boligområdet.

⁵ Tal fra 1996 mangler, hvilket måske kan forklare den store forskel mellem år 1995 og 1997.

samlede arbejdsstyrke, der for boligområdet generelt ligger lavere end i kommunen generelt. For boligområdets vedkommende sker der over perioden en svag stigning i den samlede arbejdsstyrke, hvilket også gælder for kommunen, men kun på få procent.

Endvidere kan man observere en tydelig nedgang i procentfordelingen af arbejdsløse, både for boligområdets vedkommende, fra 13,2 % i 1995 og til 3,8 % i 2001, og for kommunens gælder ligeledes en markant nedgang fra 7,0% i 1995- 1,8% i 2001.

Man kan endvidere spore en generel og markant udvikling indenfor de enkelte erhvervsgrupper i forhold til hinanden og enkeltvis over tid, og ikke kun i mellem boligområdet og kommunen generelt. Således kan man formode at nedgangen i arbejdsløse har medført en stigning indenfor de andre erhvervsgrupper, men at tilflytning og fraflytningen til boligområdet og til kommunen også har haft en indflydelse på erhvervsgruppernes enkeltvise udvikling. Men også indenfor grupperne udenfor arbejdsmarkedet er der sket en markant udvikling, som kan skyldes forskellige årsager, hvoraf til- og fraflytningen kan være en faktor. Det er således ikke utænkeligt at tilflytningen af flygtninge eller andre grupper med sociale tilskudsordninger kan påvirke udviklingen indenfor kategorien af øvrige, udenfor arbejdsmarkedet, ligesom det er nærliggende at antage at gruppen af pensionister, vil være foranderlig p.g.a. naturlige årsager eller fraflytning, samt at de større ungdomsgrupper vil være en faktor i forbindelse med udviklingen af lavt lønnede erhvervsgrupper og øvrige udenfor arbejdsmarkedet.

I forhold til gruppen af selvstændige med ægtefælle kan der spores en stigning indenfor boligområdet, der i slutningen af perioden nærmer sig niveauet for kommunen generelt. Gruppen af funktionærer med højt lønniveau ligger nogenlunde stabilt igennem perioden, imedens gruppen af faglærte med mellem lønniveau haft undergået en markant stigning igennem perioden, dog med en nedgang i 2000.

Gruppen af øvrige indenfor arbejdsmarkedet med grundløn er i boligområdet steget kraftigt i begyndelsen af perioden, fra 24% i 1995 til 37,7% i 1997, hvorefter den er undergået en kraftig nedgang i 1998 til 17%. Gruppen er derefter steget til et mere stabilt niveau omkring de 19%, hvor den ligger i 2001 og er væsentlig mindre end kategorien af faglærte på mellem niveauet, som ligger på 24%. Denne udvikling viser en meget tydeligt fremgang for de højere lønnede grupper, i forhold til de lavtlønnede grupper indenfor perioden i boligområdet, hvilket kan forklare den positive økonomiske fremgang personer indenfor boligområdet er gennemgået som helhed. Tilvæksten i kategorien af faglærte kan skyldes den meget synlige nedgang af arbejdsløse indenfor samme periode. Samtidig kan den forholdsvis stabile udvikling af kategorien af arbejdere med grundløn måske forklares med udviklingen af unge, der bliver boende i boligområdet og indgår i et ufaglært job eller får en læreplads.

Man kan observere at den samlede andel af grupper indenfor kategorien udenfor arbejdsmarkedet ligger stabilt over hele perioden. Imidlertid sker der en kraftig stigning i gruppen af øvrige udenfor arbejdsmarkedet på bekostning af gruppen af pensionister, der er mindsket i perioden. Således er gruppen af øvrige udenfor arbejdsmarkedet større end gruppe af faglærte på mellemniveau på arbejdsmarkedet., der i 2001 ligger på henholdsvis 24% for gruppen af mellem lønniveau og 27% for gruppen af øvrige

personer udenfor arbejdsmarkedet. Men ser man sammenlagt på forholdet mellem disse to kategorier, er der i perioden sket en markant fremgang af dette forhold til fordel for gruppen af faglærte, der i 1995 var syv gange mindre end gruppen af øvrige udenfor arbejdsmarkedet, der således har været en positiv udvikling. Dette kan således forklare det forhold, at der er sket en økonomisk fremgang indenfor boligområdet. Samtidig med at gruppen af kontanthjælpsmodtagere er steget stødt igennem hele perioden. Man kan således pege på en tendens indenfor boligområdet i form af en polarisering af gruppen af grupper med højere eller mellem lønniveau, og gruppen af kontanthjælpsmodtagere udenfor arbejdsmarkedet. Denne udvikling fra 1995 betyder til forskel fra kommunen generelt en tilnærmelse til billedet for lønmodtagergrupper indenfor erhvervslivet, medens forskelle indenfor grupperne udenfor erhvervslivet er blevet mere markerede indenfor boligområdet og den øvrige kommune, hvor gruppen af pensionister har været stødt stigende og gruppen af øvrige udenfor arbejdsmarkedet markant faldende, altså det omvendte billede af boligområdet.

At finde en forklaring på netop denne udvikling kræver inddragelse af andre faktorer som så alder, bosætningsmønstre, som jeg allerede tidligere har været inde på, samt i forhold til til- og fraflytningstabellen, demografi, såsom en generel stigning i gruppen af pensionister og ungegrupperne, samt migrationsstrømme, der måske kan forklare at gruppen af flygtninge tilflyttet boligområdet har været stigende, i forhold til kommunen generelt. Endvidere kan man inddrage sociale eller politiske beslutningsprocesser, både på lokalt, men også nationalt plan. Af sådanne faktorer kan man pege på forandringen på Balkan, hvor etnisk udrensning har skabt flygtningestrømme mod det øvrige Europa og Skandinavien. Det er således forklaringen på, at gruppen af flygtninge er steget igennem hele perioden fra 1995-2000. Det er også muligt at andre flygtninge eksempelvis fra Somalia, herunder uledsagede flygtningebørn har påvirket billedet, samt at flygtninges familiesammenføringer i forhold til andre grupper, herunder flygtninge fra Libanon har påvirket dette billede. I Danmark gælder således regler hvor det ikke er tilladt for grupper med flygtninge status, at indtræde på arbejdsmarkedet, hvilket også forstærker dette billede af personer udenfor arbejdsmarkedet, der ikke er pensionister. Det skal endvidere nævnes at kommunen med den tidligere borgmester i spidsen har stået for en positiv flygtningepolitik med hensyn til bosættelse i det pågældende boligområde. Tilgangen af personer med udenlandsk statsborgerskab var således på 85 personer i perioden 1996-2001. Denne positive udvikling med hensyn til indflytning af flygtningegrupper skal naturligvis modsvares med naturaliseringen, d.v.s. tilegnelse af dansk statsborgerskab, der således har påvirket adgang til arbejdsmarkedet af tidligere flygtningegrupper, samt personer tilflyttet igennem familiesammenføringer og tilflytning til boligområdet fra andre områder.

Det kan dog være svært at se hvor stor denne faktor har været i forbindelse med det specifikke mønster for boligområdet med hensyn til stigningen i øvrige udenfor arbejdsmarkedet, i forhold til kommunen, så selvom naturalisering af statsborgerskab, der, som nævnt tidligere, er et faktum i forbindelse med immigranter indenfor boligområdet, samt tilflytningen af personer med udenlandsk statsborgerskab kan man også forsøge at se på andre faktorer.

Det er ifølge feltstudier foretaget i boligområdet været eksempler på unge, der står udenfor skole, uddannelsesforløb og som også har svært ved at komme ind på arbejdsmarkedet. Denne gruppe har været i stigning indenfor den gældende periode. Rapporten fra 1991 behandlede spørgsmålet i forhold til netop denne specifikke gruppe af unge, der ikke kommer i gang med et forløb efter endt skolegang, og som ikke har mulighed for at finde praktikplads eller et job (Rapporten, Karlebo Kommune). Det er således tænkeligt at denne gruppe befinder sig i en gråzone indenfor statistiske opgørelser. Man kan forsøge at stille spørgsmålet om, hvorvidt denne gruppe af unge, der er hjemmeboende og får tildelt kontanthjælp også figurerer indenfor gruppen af øvrige udenfor arbejdsmarkedet, selvom gruppen måske tilhører gruppen af erhvervsaktive. Det er imidlertid vanskeligt via statistiske opgørelser at finde frem til netop en sådan gruppe. Overgangen mellem skole-uddannelsessystemet og erhvervslivet og modtagelse af kontanthjælp er flydende, og personer her indenfor kan være vanskelige at rubricere.

Det er ligeledes tænkeligt at personer, der modtager kontanthjælp, samtidig er ansat indenfor en eller anden løn form indenfor andre kategorier af erhvervsdrivende, herunder selvstændige. Det er ligeledes tænkeligt at personer forsøger at skaffe en standard indkomst på forskellig vis, ved skiftevis arbejde på daglejerbasis og modtagelse af kontanthjælp, da lønnen ikke er nok til at opretholde en standard livsstilform. Sådanne forklaringer kan imidlertid ikke godtages indenfor et statistisk materiale, hvor man må forsøge at forklare med beregnelige faktorer, der fremgår af tabellerne og figurerne. Denne type forklaringsmodel som jeg imidlertid er inde på tilhører en gråzone, hvor forskellige ubekendte faktorer spiller en rolle, så som indtægter via illegalt arbejde eller økonomiske aktiviteter indenfor det sorte marked, eller mere domestiske indtægter baseret på en uformel økonomi, hvor hele familien udgør en samlet økonomisk enhed, baseret på et kollektivt plan frem for et individuelt beregningsgrundlag, som ligger til grund for statistiske opgørelser. Personer kan således optræde indenfor flere kategorier i tabellerne. Det er således ikke ualmindelige at personer både tilhører gruppen indenfor arbejdsmarkedet, evt. funktionærer og samtidig tilhører de gruppen øvrige udenfor erhverv, hvis de for eksempel har flygtningestatus, men samtidigt fungerer i forbindelse med tolkebistand. Det er heller ikke umuligt at gruppen af studerende med SU eller kontanthjælp, også figurerer i gruppen af lønmodtagere med grundløn. Det er således ved hjælp af det kvalitative datamateriale, at man kan forsøge at komme en forklaring nærmere på disse meget synlige forskelle i forhold til kategorier udenfor arbejdsmarkedet.

Kapitel 5

Kampen for et Værested: Marginalisering, eksklusion og identitetsprocesser

I forbindelse med den voksende demografiske udvikling indenfor en tiårig periode af børn og unge med forskellige baggrunde, herunder etniske, aldersmæssige, kulturelle, sociale og nationale, som det blevet konstateret i det foregående afsnit, udgør en stigende andel af denne tilvækst børn og unge med immigrantbaggrund. I dette afsnit vil udviklingen af ungdomsgrupperinger og sociale netværk, identitetsprocesser samt anvendelse af forskellige kulturelle strategier i opnåelsen af nye sociale og symbolske rum blive behandlet. Datamaterialet, der anvendes i denne forbindelse, stammer fra deltagerobservation foretaget hovedsagelig indenfor to ungdomsklubber indenfor lokalområdet indsamlet over en 4 måneders periode fra september 2002 til januar 2003. Her har det været muligt at iagttage de unges forsøg på at deltage på lige fod med andre unge i samfundet i udbud af de økonomiske og kulturelle goder, som globaliseringen har ført med sig, i form af teknologi, varer og underholdning, social mobilitet, politisk medbestemmelse og adgang til information og viden på linie med andre unge. De unges behov for at deltage i nye rum og vinde indpas indenfor nye sociale arenaer har givet sig udslag i benyttelsen af sociale og kulturelle strategier i oprettelsen af nye klubber for unge med etnisk immigrantbaggrund. Men ungdomsgrupperne, der er differentierede med hensyn til alder, etnicitet og social baggrund, står også i modsætningsforhold til hinanden, og der eksisterer interessemæssige konflikter resulterende i sociale og etniske segmenteringsdannelser indenfor de lokale klubber. Men flere ungegrupper indenfor det sociale boligbyggeri synes i høj grad at dele forhold, der skaber nogle fælles interesser, der danner grobund for sociale, etniske og aldersmæssige grupperinger, som fremstår som meget synlige kammeratfællesskaber, hvilket afspejles i deres fælles handlingsmønstre, der legitimeres indenfor gruppens værdiopfattelser og symbolske univers med inspiration enten fra de globale kulturelle strømninger eller fra den transnationale diasporakultur.

Hvor spørgsmål vedrørende den politiske repræsentation af lokalområdets unge typisk udspilles indenfor de offentlige medier, fortrinsvis omhandlende de unges kriminalitet, kan man blandt de unge iagttage, at deres egen kamp for et socialt livsrum ofte udspilles på gadeplan, hvor de unges politiske budskab ofte formuleres på en udpræget militant eller voldelig facon.

Ungegrupperne har udviklet forskellige handlingsstrategier, hvoraf nogle over tid er blevet udmøntet i konkrete og organisatoriske tiltag og givet adgang til social mobilitet, hvilket vidner om de positive resultater forbundet med disse. Men man har også kunne konstatere bølger af ungdomskriminalitet, hvilket har skabt eksterne socialpolitiske initiativer, der har været mere eller mindre vellykkede.

Følgende afsnit er dels en redegørelse for, hvordan unge med immigrantbaggrund i et samspil med kommunale repræsentanter og lokale, kommunale institutioner har haft succes i udviklingen af etniske handlingsstrategier i forbindelse med tilegnelsen af nye

sociale rum, udviklingen af ungdomsfællesskaber, indtrædelsen på nye sociale arenaer og adgang til social mobilitet, samt udviklingen af en kulturel identitet.

Historien om Klub 1188: udviklingen af etniske strategier og etnicitet

Det sociale klima i lokalområdet havde været anstrengt på grund af en gruppe unge, der i perioden 1991-96⁶ havde forårsaget konflikter og konfrontationer i forhold til politiet og andre offentlige repræsentanter. Dette havde udmøntet sig i hærværk og provokationer. Kommunen og politiet samt institutioner fra området blev mobiliseret i et forsøg på at løse problemet, fordi presset mod lokalområdet efterhånden blev for stort. De unge krævede en selvstændig klub, fordi de mente, at de ikke havde et sted, hvor de kunne være. De ønskede ikke at være i de eksisterende klubber, men ville have deres egen klub for unge med samme baggrund i lokalområdet. De unges krav blev imødekommet fra kommunens side, efter at arbejdsudvalgets forslag om klubbens rammer var blevet udarbejdet således, at både klubrepræsentanter og politiet, samt Børne- og kulturforvaltningens krav blev imødekommet. Kommunalpolitikerne i kommunen bevilligede således et økonomisk tilskud til etableringen og driften af klubben.

Klubben blev en realitet i 1996, hvor en gruppe unge fra lokalområdet med immigrantbaggrund fik lov til at starte deres egen klub, der blev placeret i forlængelse af Institutionen, der til gengæld afsatte en medarbejder og andre serviceydelser, herunder rengøring, en café og computerværksted samt andre væresteder, til rådighed. Klubben blev normeret til 25 unge i alderen 17-25 år. Bestyrelsen, der bestod af repræsentanter for de unge (udpeget af daværende nærpolichef) udarbejdede selv deres ordensreglement. De unge 1188'ere har således fra starten været tildelt en ledelsesmæssig og ansvarsmæssig rolle i forbindelse med oprettelsen af Klub 1188, dog under tilsyn fra arbejdsgruppen og SSP-udvalget. Men de unge 1188'ere var også ansvarlige for andre forhold, herunder blev der fra politiet og kommunens side stillet en række krav om frafald af støtte, hvis medlemmerne var årsag til uro eller optøjer i området. Også politiet fik en klausul af de unge om frit at kunne besøge klubben. Til trods for at klubben ikke blev etableret i SSP-regi, var den alligevel dannet i et meget tæt samarbejde med SSP-repræsentanter. Følgende bygger på beretninger om klubbens start.

Daværende bestyrelsesformand (Ahmed):

(...) der havde været en gruppe unge i området, efter at mange flygtninge var flyttet dertil, som ikke havde nogle steder at være. Der blev smadret vinduer og lavet ballade, og politiet var begyndt at blive trætte af dem og havde startet med at forhandle med dem. Det havde været nærpolichefen som primært stod for kontakten til de unge og kommunen. Klubben blev placeret i boligområdets fritidsklub, men det var dem selv, som valgte deres formand og stod for klubbens indretning og indkøb. Ahmed var blevet valgt som formand.

⁶ Rapport: Generelle problemer for unge indvandrere, 1991:2-3.

Denne version af klubbens begyndelse bekræftes af daværende nærpoltichef. Han fortæller:

”For 10 år siden (...) der havde vi ret store problemer ude i (lokalområdet) omkring etniske unge, der var begyndt at gruppere sig og begyndte at sætte sig op mod politiet, når de kom derud og det kulminerede på et tidspunkt med at (...) en patruljevogn ude på en ganske almindelige politiforretning faktisk blev bombarderet væk derfra med sten og alt muligt (...) vi kom frem til at de unge, de havde igennem meget, meget lang tid, havde de anmodet kommunen om et fristed for dem. Altså en eller anden klub, som var beregnet på dem, hvor de kunne hænge ude, så de var fri for at stå nede i centeret”.

Daværende politichef fortæller videre:

”De (de unge) blev lovet at vi ville gøre hvad vi kunne. Hvor de ku’ få deres vilje med et sted at være, ikk! (SSP-koordinatoren) og mig og to af dem, Ahmed og Mahmut satte os for at tegne projektet. Stationslederen og politimesteren og så ledelsen i kommunen, kommunaldirektøren og børnekulturdirektøren. (...) Vi gav faktisk de unge lov til at selv at indrette stedet. De skulle selv have bevillingerne, og de skulle selv stå for stedet og selv styre det. De skulle og det var det værste af det, de skulle selv lave ordensreglerne! Selv hjælpe dem selv i gang. Og det gik de så tilbage med.” (Interview 10.10.02)

Klublederen i Institutionen fortæller om begyndelsen til klubbens etablering i Institutionen:

”SSP-koordinatoren og Nærpoltichefen og forvaltningen og borgmesteren begyndte at diskutere, fordi der var problemer med de unge oppe i centret! (...) De var mange og de var højrøstede og de smadrede nogle vinduer (...) Men så begyndte man at snakke om hvad man skulle gøre (...), så nedsatte de nogle arbejdsgrupper, hvor de unge var med, for at diskutere, hvad var det, de gerne ville ha’. De unge ville gerne have en klub, altså en helt almindelig klub, og de sagde der var ikke nogen steder, de kunne være, og de ville ha’ en klub, hvor de kunne spille bordtennis og badminton.”

”Men gamle erfarne klubfolk ved, at det kan man ikke! Man kan ikke sige til de unge: Her er et lokale, klar det selv, altså. Enten så går det nedenom og hjem eller også bliver det junglelov... Men det vi så sagde til forvaltningen det var: vi vil gerne være med til en klub (...) under nogle forudsætninger, ikke. De forudsætninger vi satte dengang var at vi skulle være to voksne i åbningstiden. Men det ville de ikke. Kun én voksen i åbningstiden. (...) Vi er jo den eneste institution, der er åben om søndagen og så var det jo mest logisk at lægge den hos os, for vi var jo i forvejen på arbejde. Og så bestemte vi (...) at der skulle komme 25 unge, og det skulle så koste 100 kr. for et halvt år., og de skulle få 25.000 kr. om året og så skulle de selv indrette lokalet og så skulle de selv holde det, male det og finde møbler. (...) men de fik det sådan, at de fik én medarbejder fra [Institutionen] herved om aftenen”(Interview, 20.10.02).

Disse beretninger om, hvordan og hvorfor klubben blev oprettet, vidner om eksistensen af et samarbejde mellem forskellige parter, herunder repræsentanter fra politiet, kommunen og institutionerne og de unge selv, hvilket var en forudsætning for selve klubbens oprettelse. Samarbejdet byggede på eksisterende interesser, som var drivkraften i forhandlinger med de unge. Samarbejdsprocessen afspejler en koordinering af disse forskellige interesseområder, samt hvordan de tilgodeses. Interaktionen med de unge ændredes fra en eksklusiv strategi, hvor kommunen ikke tilgodeså de unges behov, og til en inklusiv strategi, hvor alle parter indgik i en dialog og integrerede de unges ønsker indenfor institutionsområdet. Samarbejdet kom således i stand på baggrund af nogle fælles aftaler og betingelser, om hvilke parterne indgik i et samarbejde eller i transaktioner vedrørende fælles opgaver. Dette gjaldt ikke blot imellem de offentlige repræsentanter og de unge, men også indbyrdes imellem de forskellige SSP-repræsentanter.

Dette samarbejde kom i stand, fordi der eksisterede fælles interesser for problemløsning af social uro i lokalområdet med etniske ungegrupperinger. Man havde ikke kunnet finde løsninger efter sædvanlige praksisformer, og nye metoder måtte tages i brug. De unge ændrede ligeledes handlingsstrategier fra modstand overfor med politiet til et samarbejde med følgende ansvar og forpligtelser. Denne spontane og løst sammensatte ungegruppe, ekskluderet og stigmatiseret, omformedes til en organiseret ungegruppe, der organiserede deres valg af klub med en demokratisk valgt bestyrelse og med deltagelse i legale former for aktiviteter igennem regler og normer for handlinger. Hermed ophører de unges konfliktforhold til politiet og de offentlige repræsentanter, der indgik som samarbejdspartnere i forløbet.

Nærpolitichefen fortæller:

”Og så på et tidspunkt, hvor det hele går op i hat og blå briller, så tromler vi noget interessant sammen og det var SSP-folk og Skolekonsulent og nogle af os, og nogen fra klubberne og sagde: ”vi bliver simpelthen (...) nødt til at lave et eller andet og det blev så i løbet af en uge faktisk kunne åbne [Institutionen] om aftenen. Der blev indkøbt, eller lånt, computere rundt omkring på skolerne, som man fik opgraderet og fik sat ind i [Institutionen] og så blev der åbnet for de her unge, dernede ved dem. Og så blev der bevilliget ekstra folk og det skete faktisk i løbet af en uge vi fik etableret det (...) der ringede jeg så til ham, Ahmed, sådan, sådan og sådan. Jeg skal bruge dig til at være dernede. Ja, sagde han så. Jeg vil ringe til dig i morgen. Så ringede han dagen efter. Der var jeg sgu imponeret. Fem af de unge, frivillige arbejdere, det blev så til at de fik medarbejdere med. Men én af dem er faktisk opsøgende medarbejder. SSP-medarbejder. Mange af dem er faktisk blevet ansat i Institutionen på deltid. Hvor de så står for køkkenet og noget.”(Interview, 10.10.02)

Klublederen:

”..timerne blev lagt af mig. Udgangspunktet blev lagt at det skulle være uddannet og ikke frivillig, og de blev lagt ud af den pulje, vi har. Det er en kommunal institution og der er nogle, hvad skal man sige, standardregler.

KH: Hvad så dem, der var med fra starten, var de medansvarlige?

Klublederen: Jo, jo, jo. De var i bestyrelsen (...) De gik meget op i at holde stormøder og vælge formand, det var de vældig optaget af, og vi holdt en indvielsesfest, der sagde spar to til at arrangere og Arne (borgmesteren) kom ned og klippede snor over...(...) De var virkelig initiativrige de unge. De havde en formand, Ahmed han var virkelig initiativrig. (...) Så har det så funket alt sammen. Det er så fem år siden og dengang var de jo så 17-18 år gamle. (...) vi (...) fandt ud af, hvordan de var som voksne, så hyrede vi jo nogle af dem over 18 år, som medarbejdere. Det har været godt. Så er vi jo kommet til at snakke meget med nogle af dem, altså, når de er på medarbejdersiden, for så pludselig, er de der jo. Det synes jeg har været mere vigtig, end det at klub [1188] har været her, hvis ikke vi kunne arbejde sammen, hvis vi ikke kunne have dem som medarbejdere, nu til hverdag..(...) så undervejs så siger [1188]: ” Vi vil gerne være med til at vise de 14-15-årige, hvordan de skal opføre sig. Vi kan godt være storebrødre og model for dem. Ok, de 16-årige må godt være med”” (Interview, 20.10.02 : 7-8).

De unge Klub 1188'ere kom til at spille en central rolle i det præventive SSP-samarbejde. Samtidig foregik der et tæt samarbejde mellem politiet og de ansvarlige bestyrelsesmedlemmer.

Nærpolitichefen:

”Men den episode der, hvor der faktisk var en, der ringede til mig og sagde: ”Nu bliver I kraft'ed' me nødt til at gøre noget for nu er de ved at sætte sig ud i bilerne med køller og alt muligt skidt og møj, og vi ved fandt' me ikke hvad der er gået amok... Han ringede hjem til mig, hvor jeg så tog min mobiltelefon og ringede ud til én af gutterne og siger: ”Ved du hvad, nu kan I kraft'ed' me godt slappe lidt af!””. ” (vi) havde en episode for et stykke tid siden, hvor jeg så sad som vagthavende og ikke kunne køre ud og der var noget tumult, der var samlet 150 mennesker nede i Bakkevejscenteret. Hvor jeg så... der har jeg så det held at jeg kender mange og kan sige til hundefolkene, der så kører derned (...) ” Prøv at se om du kan få fat på ham og ham og ham, og så be' dem om at gå ind og løse det lort!””(Interview:10.10.02).

At dette samarbejde mellem nærpolitiet og de unge klubmedarbejdere hvilede på et gensidigt tillidsforhold vidner holdninger fra de tidligere og nuværende ansatte om.

Klubbestyrelsesmedlemmerne fik således en rolle i det lokale nærmiljø som mæglere, ikke blot indenfor deres egen ungegruppe, men også i forhold til andre grupper i lokalområdet i forbindelse med konfliktløsninger, og derved indgik de i et meget tæt samarbejde med myndigheder i forhold til lokalområdet.

De unge bestyrelsesmedlemmer overtog således lokale, sociale samt pædagogiske ansvarsopgaver i forbindelse med de unge indenfor klubben og ude i lokalområdet, hvilket har givet klubbestyrelsesmedlemmerne en vis indsigt og ledelsesmæssige kompetence samt viden om at indgå i et samarbejde med danske offentlige institutioner og offentlige repræsentanter, herunder også med politiet og kommunen. De unge bliver fra at være en løst sammensætning af spontane sociale grupper, ekskluderede og

stigmatiserede indenfor kommunen, til at blive *etniske entreprenører*⁷, der kan begå sig indenfor etniske fællesskaber og indenfor det omgivende majoritetssamfund og dets institutioner.

Imidlertid ophørte samarbejdet med bestyrelsesformanden efter en periode på fem år, og klubben blev lukket, da inddragelsen af en yngre gruppe af 15-årige indenfor klubben ikke fungerede. Forklaringer er omstridte og optræder, både i formelle og uformelle samtaler og fortællinger. Årsagerne forklares dels ud fra generationskløfter, interesseforskelle og forskelle med hensyn til kompetenceområder.

Klublederen:

”Der var ikke kammeratskabsgrupper, de kendte dem jo selvfølgelig, men det er ikke det samme, så de måtte lukke det igen. For mange af de unge, det er dem der er 17 nu, de er det noget andet med. De har ikke været med til at starte klubben, de har ikke lagt hjerteblod til. De har bare sagt: ”Vi skal ha!” Der er ikke lagt noget i det, de har ikke Ahmeds syn på det. Det er et stort problem! Plus at tiden undervejs har ændret sig, ja det har den! Den er løbet hurtigt af sted i løbet af to år. Dem der er 15 år nu og som kun var 13 dengang. De er opdraget eller gået i skole på en helt anden måde. Og det er ikke dem alle sammen, der er små brødre. Nogle af dem er storebrødre. Det vil sige, at deres familier ikke er så gamle. Det er der meget, meget stor forskel på.

KH: Vil det sige at det virker ikke med de store som rollemodeller?

Klublederen: ”Lidt, lidt. Men undervejs, så er der jo også kommet flygtninge ind i billedet. De oprindelige det var tyrkiske gæstearbejdere, og de har en anden indstilling til tingene, og de har ikke valgt at bo her og sige: ”Nej, her er dejligt, her vil vi bo!” Det er en stor forskel. Jeg mener, det er en stor del af problemet. De har en helt anden indstilling til tingene, en helt, helt anden. Jeg ved ikke om autoriteter, politi og mange af familierne, mange af fædrene har boet i flygtningelejre, og så er de kommet hertil. Det betyder virkelig, virkelig meget. De har ikke de samme familieformer. De tager ikke ansvar på samme måde, så skulle du se de gamle gæstearbejdere, der var fand’me styr på familien. Respekt i familien, kontinuitet...”(Interview, 20.01.02).

Institutionslederen forklarer således, at årsagen til, at klubsamarbejdet måtte ophøre, skyldtes generations- eller aldersforskelle samt forskelle i familiemønstre og migrationsbaggrunde. Den pædagogiske arbejdsmetode, hvor de etniske, tyrkiske, unge medarbejdere fungerede som modeller og brødre for de yngre generationer, kunne ikke anvendes overfor ungegruppen på 14-15 år. Disse unge kom enten fra flygtningefamilier med en opvækstbaggrund i palæstinensiske flygtningelejre eller fra yngre familier uden

⁷ Barths beskriver den etniske entreprenør som en person, der har udviklet en dobbelt kulturel kompetence indenfor to eller flere forskellige etniske fællesskaber, således at den etniske entreprenør kan drage personlig fordel og udbytte af sine transaktioner og udvekslinger mellem de to grupper. Barth beskriver den etniske entreprenør, som en ’cultural broker’: en person, der har kunnet skaffe sig viden og kompetence indenfor udbud af muligheder eksempelvis indenfor majoritetssamfundets kultur, som denne kan benytte med fordel. Etniske entreprenører, beskriver Barth, kan endvidere manipulere indenfor etniske politiske arenaer for at forfølge personlige politiske ambitioner, som ikke nødvendigvis tilgodeser eller repræsenterer den etniske gruppes kulturelle ideologi (Barth. 94:12).

samme familiemønstre som de tidligere immigrantfamilier. Institutionslederen taler om en anderledes indstilling til integrationen i det danske samfund, hvor forældrene har det primære ansvar i forbindelse med børneopdragelsen, og hvor denne opdragelse bygger på respektkoder og social kontrol. Dette mener Institutionslederen er manglende i forbindelse med denne ungdomsgeneration, der ikke kan indordne sig under klubbens regelsæt eller normer. Institutionslederen forklarer således misforholdet mellem forventninger, krav og normer fra skolen, institutionernes og kommunens side på den ene side og de nyere ankomne familiers flygtningebaggrund og heraf følgende problematiske integration indenfor de danske institutioner, der dels bygger på et forældreansvar i forbindelse med opdragelsen af børnene og dels på et samarbejde mellem forældrene og det pædagogiske personale, på den anden.

Denne årsagsforklaring om lukningen af Klub 1188 deles ikke af klubbens tidligere bestyrelsesformand, der til gengæld påpeger, at en basal forskydning af magtforholdet imellem de to ledere i institutionen og klubben var den egentlige årsag til klubbens lukning. Den tidligere bestyrelsesformand, der nu er leder for en ny klub, "FC Ottoman", fortæller, hvorfor samarbejdet med klubben ophørte, og hvorfor den pædagogiske model ikke kunne længere kunne fungere:

"I de sidste måneder, hvor jeg var derovre, begyndte ledelsen at flytte timer fra mig over til andre medarbejdere. Til sidst havde jeg næsten ikke flere timer, jeg følte det som om at de ville fryse mig ud. Men jeg fik aldrig at vide hvorfor. De ansatte bare nogle medlemmer, som jeg ikke havde tillid til, uden at tale med mig eller vælge en ny formand." Dette var ifølge Ahmed, personer, som ikke burde være pædagogiske medarbejdere, fordi de selv havde en kriminel fortid eller havde problemer med alkohol. Endvidere fortæller han om en episode, hvor én af medarbejderne også bliver overfaldet af et medlem af [Klub 1188], uden at blive straffet for det på nogen måde. Han har heller ikke meget tilovers for Institutionens pædagogiske arbejde: "De har computere og fjernsyn og der foregår ikke nogle aktiviteter, hvor børnene lærer noget, som kan give dem nogle færdigheder. De fleste af personalet er ikke uddannet, men personer som er døtre eller søstre til lederen af klubben. Det skulle være uddannet pædagogisk personale, ifølge ham. Han mener endvidere at ét af problemerne med, at han ikke blev tolereret i klubben længere var, at han havde for megen magt! Han var blevet for populær: "Der kan ikke være to ledere på et sted" forklarer han. Derfor skulle han neutraliseres. Ingen havde givet ham en afskedsgave eller sagt ham tak for hans arbejde. Normalt får man en gave som afsked, det havde han aldrig fået!"

Ifølge den tidligere klubbestyrelsesformand skyldtes selve samarbejdsophøret en magtkonflikt på kompetenceområdet mellem ham, som medarbejder og repræsentant for de etniske familier og deres børn, og lederen for institutionen. Han er endvidere kritisk overfor institutionens socialisering af børnene i Institutionen.

"Hvorfor ansætter man sådanne arbejdere? De er jo ikke uddannede. Hvad skal børnene tænke?"

Og så står de og ryger foran børnene. De laver ikke præventivt arbejde derude. De sørger ikke for at børnene ikke lærer at lave kriminalitet!” Mange af dem der er i klubben nu, er selv kriminelle, ifølge Ahmed. Derfor har han ikke lyst til at være i klubben. ” De siger, at de unge ikke er integrerede. Men det er de jo. Hvis de ikke var integrerede, så ville de jo ikke lave sådan noget, som de går og laver. Det er ikke mellemøstlig kultur, der står for den slags opførsel. De er forkælede, de får alting foræret og kan ikke tage ansvar for sig selv. Se bare på deres tøj, siger han og deres dyre mobiltelefoner. De forventer at få alting foræret! Vi har måttet kæmpe for det hele selv. Vi er 2. generationen, medens de er 3. generationen. De aner ikke hvem de selv er, og hvor de kommer fra. De tror vi er blevet for danske, når vi siger, at de ikke må drikke og ryge. Men det er jo netop det, der gør at de er integrerede. Andre unge drikker også. De laver kriminalitet, så det er ikke mangel på integration! Men det er identitetsforvirring! De går med kasketter og identificerer sig med gangstere fra amerikanske film. De mener selv, at de er en del af hip hop kulturen, men nej, der findes ikke bander i lokalområdet. Det med ’ The Bronx’, det er noget politiet kalder dem. De ved ikke hvad de skal stille op med sig selv. De går ikke i skole eller noget! Så drikker de, og kommer ind i slagsmål og den slags”.

Jeg spørger ham om de gamle 1188’ere ikke kunne være noget for de unge. Han mener ikke at de kunne tage sig af de unge, som jo ikke følte noget for klubben. De kom endvidere og ødelagde ting derinde. Han fortalte også at klubben ikke kunne tilbyde disse unge, der var så identitetsforvirrede og rodløse noget, der ville kunne gavne dem. Klubben var jo bare et sted man kunne være, folk kom der for samværets skyld

Det fremgår af ovennævnte samtale med den tidligere medarbejder og bestyrelsesformand, at det afbrudte samarbejde skyldes en række forhold, der ikke kunne forklares med manglende integration, mellemøstlig kultur og familiernes forskellige migrationsbaggrunde. Forholdet, som han tillægger en årsagssammenhæng, er netop integrationen, via pædagogiske medarbejdere og den danske ungdomskultur, hvor drengene igennem samvær med Institutionens medarbejdere indoptager liberale, danske holdninger til rygning, alkohol og kriminalitet. Denne yngre gruppe har, ifølge formanden, blot ”fået alting foræret” af samfundet og forældrene. De har ikke måttet kæmpe for at få del i både de materielle goder, og de rettigheder, som den ældre kammeratskabsgruppe har kæmpet for at få andel i. Denne materielle forkælelse ligger således i selve grundlaget for den manglende respekt for de ældre brødre, ikke i den anderledes kulturelle baggrund. Indlæringen af danske normer og forkælelsen af disse unge giver, ifølge formanden, denne generation manglende drivkraft mod dette etniske kammeratsfællesskab, samt en manglende selvidentitet. Fordi de unge ikke ved, ”hvor de kommer fra eller hvem de er”, retter de sig mod rollemodeller fra amerikanske film og hip hop-kulturen. Dette skaber således en fremmedgjort gruppe unge, der ikke kan forene sig med de ældre generationers værdier og fællesskab. Derfor kan formanden og dennes generation ikke fungere som ’rollemodeller’, da de unge har fundet sammen omkring nogle andre og ”amoralske” værdier, legitimeret igennem lokale, kulturelle

normer og amerikanske kultur, der ligger langt fra den mellemøstlige, kulturelle baggrund, som formanden repræsenterer.

Under en samtale med lederen, hvor vi sammen kigger på billeder fra indvielsesfesten i forbindelse med åbningen af Klub 1188, lyder lederens kommentar: ”*Ja, det var før, de gik hen og blev religiøse*”). Institutionslederen samt en ansat, som har været ansat i en længere årrække, forklarer, at man havde fundet materiale fra organisation *Hizbu-t-Tahrir* inde i Klub 1188. Dette havde skabt et mistillidsforhold fra kommunens side i forhold til klubbens aktiviteter, der, ifølge Institutionens leder, derefter havde påbudt Institutionen om at stoppe klubbens aktiviteter. Dette kommenteres ikke af den tidligere formand, der til gengæld anklager Institutionen i forbindelse med et manglende beløb på 25.000 kr., bevilliget af kommunen. Hvorvidt dette beløb således var frafaldet klubben på ordre fra kommunen er uvist, men et modsætningsforhold mellem Institutionen og den nye fodboldklub, FC Ottoman, som den tidligere bestyrelsesformand har oprettet med kammeratskabsgruppen, afspejles i de indbyrdes fortællinger om historien bag samarbejdsophøret.

På baggrund af disse beretninger om Klub 1188, dens opstart og afslutning kan man imidlertid slutte, at dette tidligere udbytterige samarbejde mellem forskellige offentlige repræsentanter og ungegrupper over en på årrække på 5 år skabte forholdsvis ro og stabilitet indenfor lokalområdet. De unge bestyrelsesmedlemmer, der også fungerede som ansatte i institutionen og som samarbejdspartnere med SSP-personalet, virkede i rollen som konfliktlødere med hensyn til sammenstød og konfrontationer mellem de unge og andre grupper. Denne relativt rolige periode blev imidlertid afbrudt af en ny periode med uro med en yngre generation, som ikke havde kunnet tilpasse sig klubbens normer og regelsæt og var medvirkende til at begå hærværk, vold og tyveri mod klubben og dens medarbejdere. Endvidere opstod et mistillidsforhold mellem klubbestyrelsens og de øvrige samarbejdsrepræsentanter, herunder Institutionen og kommunen, hvilket var en yderligere årsag til, at samarbejde ikke længere kunne fungere. Endvidere blev flere personer indenfor SSP-samarbejdet udskiftet, herunder SSP-koordinatoren og nærpoltichefen, samt en langtidssygemelding fra skolekonsulenten, hvorved det tidligere så tætte samarbejdsnetværk ophørte med at eksistere mellem de forskellige instanser. Eksempelvis eksisterede der ikke længere en kontakt mellem kommunens SSP-repræsentanter og Institutionen, ligesom nærpoltichefen ikke var bekendt af de nuværende medarbejdere i klubben.

Men samarbejdet muliggjorde en transformation af en spontan og løst sammensat ungdomsgruppes udvikling til en socialt organiseret ungdomsgruppe, hvor det lykkedes at organisere sig på baggrund af fælles organisationsformer og demokratiske valgprocedurer samt vedtægter for medlemskabet i klubben, hvoraf strenge forbud mod rygning og alkohol blev opretholdt. Samtidig indgik flere af medlemmerne i et tæt socialt og pædagogisk samarbejde, hvoraf flere senere fik stillinger indenfor klubstrukturen og det præventive SSP-arbejde. Man kan således hævde, at disse unge, der tidligere havde været centrum for social uro, havde udviklet sig til *etniske entreprenører* med fodfæste indenfor det etniske samfund såvel som udenfor i det lokale samfund og institutionerne. Flere af medlemmerne er i dag ingeniørstuderende og enkelte færdiguddannede ingeniører. Succes'en forklares af bestyrelsesformanden med

den velfungerende *kammeratskabsgruppe* og *fællesskabet*, der gjorde klubben overlevelsesdygtig. Ungegruppen skiftede således fra brugen af en spontan taktik overfor myndigheder og konfrontation med politiet til en mere organisatorisk strategi igennem samarbejdet med Institutionen og SSP-personalet og myndighederne. Og med hensyn til social mobilitet er det endvidere lykkedes flere indenfor denne gruppe via uddannelsessystemet at udvikle langsigtede uddannelsesstrategier med hensyn til opnåelsen af social mobilitet og vinde indpas indenfor samfundet. Hvor man tidligere kunne tale om denne ungegruppe som marginaliserede og ekskluderede fra lokalområdets klubstruktur, kan man i dag tale om en integreret gruppe af unge entreprenører, der på en lang række punkter har banet vejen for efterfølgende unge med hensyn til etableringen af en klub for unge med immigrant- baggrund. Medlemmer af gruppen er endvidere trådt ind på nye økonomiske *arenaer* for social mobilitet, her indenfor uddannelsessystemet, og har via kammeratgruppen kunnet etablere sig som kammeratskabsgruppe indenfor universitetssystemet også. Gruppen er endvidere blevet bekendt med måder, hvorpå at opnå adgang til offentlige ressourcer, hvormed medlemmer har kunnet gendanne deres egen nye forening baseret i lokalområdet.

Udviklingen af kulturel identitet og etnicitet

Kammeratskabsgruppen har endvidere udviklet en fælles kulturel identitet, med udgangspunkt i en nyfortolkning af muslimsk identitet, baseret på en mellemøstlig, kulturel identitet med bevarelsen af det tyrkiske sprog og normer, herunder segregation mellem køn i det offentlige rum, familier med mænd i familieforsørgerrollen, frem for tidligere slægtskabsformer, kombineret med en uddannelse indenfor universitetet, islamiske religiøse værdier deltagelse i fredagsbønnen og normer og forbud mod alkohol og fri seksualitet.

Eftersom medarbejdere har fungeret som etniske medarbejdere med varetagelsen af socialiseringen af børnene fra de muslimske familier i lokalområdet, kan det vel tænkes, at de etniske medarbejdere har skullet kunne indgå i et tillidsforhold mellem de muslimske familier og Institutionen. Et sådant tillidsforhold ville naturligvis være vanskeligt at opbygge, såfremt adfærd i strid med muslimsk praksis og normsæt var gældende i Institutionen og indenfor klubben. Dette forhold har betydet, at medarbejderne har befundet sig i en specifik position i forhold til at viderebringe og opretholde muslimske normer. Det betyder således også, at spørgsmål om tilhørsforhold til kulturel identitet er kommet i fokus i denne proces. Det fremgår af bestyrelsesformanden, hvorledes han positionerer sig og udtrykker sin kulturelle identitet igennem modstillinger. Disse modstillinger nævnes via parametre og sociale kategorier for sociale og kulturelle identiteter: *integreret/ikke integreret* og *mellemøstlig/dansk kultur* og det udtrykkes endvidere af et værdisystem, hvorved disse elementer tillægges betydning: *dansk og amerikansk kultur, forkælelse, uvidenhed, udemokratisk handlinger, individualisme* og *nydelseskultur* repræsenterende amoralsk adfærd og negative værdier. *Mellemøstlig kultur, afholdenhed, uddannelse, socialt engagement, demokrati* og *fællesskab* repræsenterer positive værdier. Denne positionering i forhold til andre grupper i området viser, at gruppen har udviklet former for en fælles kulturel identitet, baseret på positive opfattelser af etnicitet baseret på en

modidentitet knyttet til det, som disse unge forstår ved en amoralsk, vestlig kulturel identitet, repræsenteret af det pædagogiske personales ligegyldighed overfor socialiseringen og ansvaret for næste generation. Endelig tillægges klubarbejdet også betydning som *frivilligt* og *demokratisk* projekt. Det personlige engagement og offer for sagen i forhold til kammeratskabet og autonomi tillægges stor værdi, i modsætning til klubarbejde som lønnet arbejde. Klubfællesskabet og det sociale engagement er det, som skal stå i centrum for arbejdet.

Dette afspejles i medarbejderen Osman, der har en kurdisk baggrund fra Tyrkiet, er opvokset i hovedstaden og ansat i en af kommunens øvrige klubber ved siden af sit job i Institutionen. Han fortæller dels om sit kendskab både til den tidligere Klub 1188 og til den nuværende fodboldklub, FC Ottoman.

Jeg spørger Osman om han har gået i 1188 (for nu slår han op på en Islamisk hjemmeside: Det sorte og hvide flag med ord på arabisk). Han fortæller at han kun har gået der (Klub 1188) i ganske kort tid, fordi han havde været over de 25 år. Jeg spurgte om han gik i andre klubber. ”Nej, det er jeg for gammel til”, siger han. Jeg fortæller at min mand tit ønskede at der var en pub i nærheden af hvor vi bor. Så fortæller Osman at han nogle gange, når hans kone fik venindebesøg gik ned på FC Ottoman- klubben for at spille kort. Der kunne de sidde til langt ud på natten. Jeg sagde at jeg godt kendte klubben. ”Spiller du også fodbold?”, spørger jeg. Det gør han og fortæller, hvordan de var rykket op meget hurtigt. Han fortæller også at klubben har eksisteret i ca. 3 år. (Han har stadig hjemmesiden med det islamiske program kørende). Men han tænker på at holde op, fordi han synes at det er uretfærdigt at nogle spiller så meget og andre så lidt og stadig bliver betragtet som de andre, der lægger meget tid der. Nu tænker han på at starte i sin tidligere klub i København. Han fortæller også omkring HFF, der nu betaler sine spillere. For eksempel fyren, der lige havde været inde i lokalet, var én af de betalte fodboldspillere. Jamen, spørger jeg, skaber det ikke megen konkurrence og splid mellem spillerne? Det mener han, at det gør. Nu vil de alle sammen jo gerne tjene penge og det går ud over kammeratskabet, mener han også”.

Også Ahmed lægger vægt på at vise, at klubben FC Ottoman fungerer på frivillig basis, hvor alle medlemmer efter evne giver et tilskud til fællesskassen. Dette kommer til udtryk igennem opfattelsen af udviklingen med klubben:

”[Institutionen] har tydeligvis trådt ind over [Klub 1188]’s kompetenceområde, ifølge Ahmed, og nu er den meget mere blot en forlængelse af [Institutionen], end det nogensinde havde været meningen”.

Nogle af de tidligere Klub 1188-medlemmer og nuværende medarbejdere i klubben fortæller om de tidligere oplevelser i klubben som tydeligvis afspejler, at de dengang tilhørte kammeratskabsgruppen om bestyrelsen. Fordi de havde arbejdet frivilligt i klubben, havde medlemmerne fået tilbudt en udflugt af kommunen som belønning. De havde været 5-6 medlemmer sammen på turen. Ferhan fortæller:

”Vi skulle have været til Amsterdam, men det ville de sgu ikke give os lov til, fordi de troede at vi ville købe stoffer”, fortæller han. ”De ville heller ikke give os lov til

at tage til Prag” De grinede. Underforstået, tænk sig at kommunen mistænkte dem som narkosmuglere, og så fra Prag! Men så var de kommet på idéen om Berlin og det havde kommunen accepteret! Ferhan fortæller videre om Kreuzberg i Berlin. ”Det var ligesom at være i Tyrkiet med pazarer, caféer, restauranter, osv. Ferhan plejer at være mere afmålt (...) men nu synes han at have glemt min tilstedeværelse. De snakker og snakker om oplevelserne fra Amsterdam, om bøsser, Berlin, osv. Kammeratgruppen tager senere af sted på flere ture sammen med bil”.

Beretningerne vidner om værdsættelse af det frivillige aspekt i klubarbejdet, som udgjorde et vigtigt element i fællesskabet og kammeratskabet. Også reglen om autonomi og en demokratisk valgt bestyrelse var et vigtigt middel til at bevare klubben som attraktiv overfor medlemmerne.

Det fremgår heraf at former for aktiviteter eller handlinger, der udefra kunne true uafhængigheden og selvbestemmelsen over klubbens anliggender, blev opfattet som negative. Det ses i forbindelse med Institutionens overtagelse af ledelsen i klubben, i forbindelse med klubbens økonomiske midler samt kommunens indblanding i de frivillige medarbejderes ønske om en udflugt til Amsterdam. Men dette kan også observeres i forbindelse med holdningen til det frivillige aspekt af klubarbejdet og indenfor klubaktiviteterne, herunder fodboldspillet og dets betydning for sammenholdet, der trues af professionalisme eller forskelle i relation til engagement. Disse tendenser mod *individualisering* igennem professionalisme, lønnet arbejde og individuelle ambitioner på bekostning af fællesskabet opfattes som negative og kan føre til ekskluderende handlinger. Dette kunne observeres i forbindelse med Institutionens indblanding i klubbens interne anliggender, herunder ansættelse af medarbejdere, der ikke var valgt af bestyrelsen samt indblanding i klubbens offentlige formidling og i forbindelse med medlemmer, der ikke kunne indordne sig efter bestyrelsens regler, herunder den yngre generation eller andre medlemmer, som ikke deltog i fællesskabet. Disse ekskluderende strategier kom endvidere til udtryk i forbindelse med de yngre medlemmer og deres medbragte kærester i klubben. Den tidligere bestyrelsesformand understreger, at klubben netop er for unge mandlige medlemmer og ikke for piger.

Klubbens valg af eksklusive og inklusive strategier, hvormed fællesskabet konstitueredes og reproduceredes, kan betegnes som værende baseret på sociale grænsedragninger i forhold til Institutionen, hvorved klubbens rammer og kompetencer afgrænses. Der eksisterer således nogle skarpe skillelinier, der søges opretholdt imellem de to sociale organisationer ved hjælp af overordnede regler og normer, herunder normer gældende for moralsk adfærd. Disse sociale grænsedragningsprocesser⁸ bygger endvidere på nogle stereotypificerede former for identitetskonstruktioner, der kan betegnes som oppositionelle. Amoralisk adfærd som rygning og indtagelsen af alkohol, fri seksualitet og kriminalitet fordømmes og sanktioneres, uvidenhed og personer eller

⁸ Barth udvikler dette begreb i sin bog fra 1969: *Ethnic groups and social boundaries*. Etnicitet udvikles igennem sociale grænsedragninger, hvormed etniske grupper opretholder sociale distinktioner i forhold til andre grupper igennem transaktionsprocesser indenfor en given økologiske niche, hvoromkring gruppernes sociale reproduktion, værdisystem og statussystem reproduceres og bevares.

grupper, der af bestyrelsesformanden *kategoriseres* som udøvende denne amoralske adfærd, udsættes for eksklusion af klubben.

Inklusive strategier kan imidlertid observeres i forbindelse med medlemmer, der kan tilskrives moralsk adfærd og det overordnede fællesskab baseret på islamiske normer, herunder overholdelse af fredagsbønnen, og mellemøstlig kultur, som kønslig segregation, frivillige engagement, sport, uddannelse og demokrati. Det er disse værdier, hvorpå dette kammeratfællesskab baseres og reproduceres. Disse værdier skaber et tilhørsforhold og en identitet internt i klubben via klubbens vedtægter, der sikrer dette interne fællesskab igennem differentiering i forhold til den anden sociale institution. Endvidere styrkes dette fællesskab eksternt igennem *kollektive strategier*, som kommunen og repræsentanter for SSP-samarbejdet anvender i samarbejdet med klubbestyrelsesmedlemmer, hvor disse tildeles rollen som repræsentanter for ungegrupperne og deres familier med immigrantbaggrund i lokalområdet, hvorved de frivillige bestyrelsesmedlemmer bliver *etniske entreprenører*, der kan begå sig indenfor både fællesskabet bestående af familier med immigrantbaggrund og indenfor de danske institutioner.

Denne udvikling af fællesskabsværdier baseret på en blanding af religiøse og universalistiske normer og værdier, som demokrati, uddannelse og selvbestemmelse, kan signalere en udvikling og en nyfortolkning af islamiske værdier, som ungdomsbevægelser i Mellemøsten repræsenterer, herunder de islamiske bevægelser i Mellemøsten. Meijer beskriver, hvorledes den nye orientering er rettet mod to centrale områder indenfor samfundene:

” (...) the process of 're-Islamisation' which Arab and Muslim societies are experiencing at present is closely linked to generational transition. It is far from being merely a return to traditional roots, but is more a phenomenon in which the young use the benefits of modernity and invest in two public arenas that belong to them, cities and universities- and by doing so show how different they are from the previous generation.(...) it is important to understand that in sociological terms, the Islamic movements-whose leadership and grassroots are primarily young and urban, which in turn underlines the link between Islamic fundamentalism and the new generation-represent above all the emerge of a new political elite that is an integral part of the modernisation process of the Arab world. This phenomenon was born without any conceptual frame work, brought about by the so called 'socio-economic imperatives'- the drift from the countryside, emigration, consumerism, urbanisation, the evolution of the family relationship, globalisation-and by the adoption of a modern political framework, that of the national state (whatever the prevalence of nepotism within the regime) (Meijer, 2000:24).

Meijer et al. alter påpeger flere pointer i denne sammenhæng. For det første skal orienteringen mod islamiske værdier ikke ses som en regression til tidligere traditionelle religiøse værdier. Tværtimod skal udviklingen forstås i lyset af moderniserings- og globaliseringsprocesser i Mellemøsten. De skal endvidere ses som en ungdomsbevægelses indtræden på nye arenaer, for her at drage fordel af de muligheder,

globaliseringen har ført med sig. Samtidig er denne version af Islamisk religiøsitet en nyfortolkning og en afstandtagen og differentiering i forhold til forældregenerationen. Den betyder et skridt væk fra det tidligere rurale socioøkonomiske og slægtskabsbaserede reproduktionssystem til nye socioøkonomiske reproduktionsformer indenfor den urbane struktur og universitetssystemet. Foruden afstandtagen til den tidligere generation og orientering mod nye arenaer for reproduktion spiller selve nationalstatsudviklingen ligeledes en rolle, idet denne medfører nye former for politiske og økonomiske strukturer, medførende muligheder for politisk og økonomisk deltagelse og undergravende tidligere rurale og slægtskabsbaserede former for *autoritet*. Moderniseringsprocesser og nationalstatsstrukturer medfører således en række nye områder for adgang til social mobilitet, politisk medbestemmelse og adgang til information og viden, og dette vil nødvendigvis medføre en forandring i forhold til de tidligere strukturer, hvorfra forældregenerationen kommer. Det er imidlertid i forbindelse med en blokering af de unge i adgang til forandringsprocessernes nye muligheder, at ungdomsgenerationen træder ind i nogle radikale former for politiske, kulturelle eller religiøse bevægelser. Fundamentalistiske, islamiske bevægelser er blot ét identitetsudtryk blandt mange forskellige ungdomsbevægelsers reaktioner overfor udviklingen i Mellemøsten, hvoriblandt man også finder modkulturelle bevægelser. Disse bevægelser er reaktioner på en 'fremmedgørelse' samt 'frustration' blandt de unge, hvis aspirationer om at kunne udnytte det moderne samfunds ressourcer og frihedsmuligheder ikke opfyldes, bl.a. fordi de lande, de nye generationer befinder sig i, ikke muliggør indfrielse af disse aspirationer og som sådan blokerer for ungdomsgenerationens andel i og udnyttelse af de goder og muligheder, som udviklingen indenfor de urbane strukturer, markedet og globaliseringen fører med sig. Munoz refererer til en sociologisk undersøgelse foretaget i 1994-1995 af *GRES (Sociological Research and Studies Group, Artsfaculty Rabat)* (Meijer, 2000:26, n.9) blandt unge i Jordan, Egypten, Libanon og Palæstina, der viser at fremmedgørelsen, det vil sige utilfredsheden med eget liv og manglende identifikation med det politiske og økonomiske system, er størst blandt de unge, som har opnået uddannelse, og jo større fremmedgørelsen er, jo mere støtte gives til de islamiske fundamentalister (Meijer, 2000:23).

Man kan imidlertid stille spørgsmålet, hvorvidt herværende ungegruppe af *etniske entreprenører*, med udgangspunkt i tolkninger af universelle og islamiske religiøse værdisystemer, på nogen måde kan sammenlignes med de bevægelser, som beskrives fra de arabiske nationalstater, opstået af specifikke socioøkonomiske omstændigheder. Kan man tale om en blokering af adgang til socioøkonomiske ressourcer for social mobilitet samt manglende opfyldelse af de aspirationer, som unge 2.-generations immigranter må have som følge af migrationen og opvækst indenfor det danske samfund, hvor deltagelsen indenfor det danske velfærdssamfund med politisk og økonomisk deltagelse synes tæt på, men alligevel uopnåelig? Og kan man tale om en generel tendens til at jo højere et uddannelsesniveau, disse unge har, jo større fremmedgørelse og utilfredshed med egen situation og position indenfor det politiske og økonomiske system og dermed jo større sandsynlighed for at give støtte til fundamentalistiske organisationer?

Da dette spørgsmål falder udenfor denne afhandlings emneområde, der beskæftiger sig med unge i Danmark i forhold til gadelivsstil, vil disse spørgsmål ikke søges besvaret, men set i lyset af den empiriske kontekst forekommer spørgsmålene imidlertid interessante indenfor denne sammenhæng, hvor afhandlingen søger en forklaring af valg af strategier, enten fællesskabsbaserede, universelle, eller individuelle for adgang til sociale og kulturelle arenaer for social mobilitet indenfor samfundet.

Det forekommer endvidere interessant, at forskere indenfor ungdomsbevægelser i Mellemøsten peger på en *sammenhæng* mellem fremmedgørelse, der opstår som følge af de samfundsforandringer, forårsaget af globaliseringen, migration, urbaniseringen og forandringer i de slægtskabsbaserede reproduktionsforhold og nye autoritetsstrukturer og reaktionsformer, hvor den islamiske fundamentalisme blot én af disse sociale bevægelser. Andre kan være udviklingen af modkulturelle bevægelser, samt en stigning i narkomisbrug og kriminalitet. Byen og universiteterne, som nye mulighedsstrukturer, kan altså, som nævnt i citatet af Meijer, også i Danmark ses benyttet som socioøkonomiske arenaer for udviklingen af strategier for social mobilitet og subjektivitet, her i form af tilegnelsen af kulturel kapital.

Herværende empiriske datamateriale synes at pege i retning af en sammenhæng mellem gruppen af uddannede eller studerende, de tidligere bestyrelsesmedlemmer i klubben, deres organiseringen omkring fællesværdier, herunder islamiske værdier i deres nye forening, samt deres inspiration fra Islamiske fundamentalistiske organisationer fra Mellemøsten (Internettet). Herværende empiriske data kan imidlertid ikke *dokumentere*⁹ denne sammenhæng, da dette ikke er blevet bekræftet direkte af medlemmerne selv, ligesom det heller ikke kan underbygges i form af dokumenter fra kommunen eller Institutionen.¹⁰

Hvad herværende analyse imidlertid *kan* argumentere for, og hvad dette datamateriale også kan underbygge er, at de unge *etniske entreprenører*, og herunder især bestyrelsesformandens *etniske strategi*, har været *succesrig* i en sådan grad, at hans *status* som medarbejder og klubleder på et tidspunkt må have overskredet grænsen for, hvad en medarbejders status i forhold til lederens status kan acceptere indenfor denne type af social organisation. Således kan bestyrelsesformandens forklaring på samarbejdsophøret siges at have en forklaringsværdi, hvis man følger Barths analysemetode af sociale transaktioner indenfor sociale organisationer baseret på statussystemer. Ifølge Barth kan sociale organisation forklares ud fra nogle meget simple former for regler bag sociale transaktioner. Disse bygger på en generel antagelse om transaktionens positive gevinst for deltagende parter, samt at transaktionen hviler på reciprocitet forstået som: "*the process which results where parties in the course of their*

⁹ Den af kommunen udpegede leder af kommunens specielt rettede indsats mod unge i lokal området, Ungeindsatsen, udtalte under et interview: Hvis jeg var kommunen, så ville jeg være meget opmærksom på, hvad der skete indeni det lokale (FCOttoman). Ikke fordi at jeg er bange, men fordi jeg gerne vil diskutere med dem, jeg vil præge dem, påvirke dem, så ikke de bliver snæversynede (...) Hizbu-t-tahria! Jamen så må man diskutere det med hinanden! (Interview: 04.11.02:56).

¹⁰ Andre undersøgelser viser en sammenhæng mellem uddannelse og fremmedgørelse, eksempelvis Flemming Mikkelsen: Integrationens paradoks (2002), der underbygger tesen om jo højere uddannelse jo større grad af utilfredshed med immigranternes situation i Danmark.

transactions systematically try to assure that the value gained for them is greater or equal to the value lost. (Barth, 66: 4) Disse transaktioner, der er byggesten i sociale organisationsformer, hviler igen på en nogle underlæggende værdier, hvorefter handlinger og tildeling af status bedømmes, og hvorefter tildelingen af rettigheder tilskrives: *"Transactional behaviour takes place with reference to a set of values which serve as generalized incentives and constraints on choice; it also takes place with reference to a pre-established matrix of statuses, seen as a distribution of values on positions in the form of minimal clusters of jurally binding rights"* (Barth, 66: 5). Eftersom værdierne fungerer som parametre for handlinger og tilskrivelse af status indenfor den pågældende organisationsform, er disse af vital betydning for hele den sociale organisationsform, der igen afspejler specifikke mønstre for adfærd og handlinger. Det er disse mønstre af handlingsformer, der kan observeres i forbindelse med aktørernes forsøg på at overdrive eller underdrive former for social adfærd, også kaldet "impression management"¹¹. Ifølge Barth kan disse adfærdsformer observeres empirisk, og man kan herudfra, netop ud fra denne teori om generative sociale modeller, altid via regnestykket om transaktionernes overordnede balance i forhold til parternes indbyrdes positive udkomme samt en vurdering af værdisystemet, forklare handlinger og status indenfor den sociale organisationsform i forhold til aktørernes udspil af sociale roller.

Følger man således denne forklaringsmodel, er det således muligt at forklare, at der i forbindelse med et skift i det værdimæssige system ligeledes er sket en forandring i relationerne bygget op omkring dette med et deraf følgende skift i tildeling af status og rettigheder indenfor Institutionen.

Overskridelse af statusfordelingen mellem Institutionslederen og Bestyrelsesformanden er sket på et tidspunkt, hvor børne- og ungegruppen med anden etnisk baggrund indenfor Institutionen, er kommet i langt overvejende flertal, således at de etniske medarbejdere og deres børne- og ungegruppe med etnisk baggrund på et tidspunkt er kommet til at dominere indenfor Institutionen. Dette kan bekræftes i forhold til det statistiske materiale, hvor der er sket en stigning i antallet af børn og unge med immigrantstatus i bebyggelsen (se tidligere afsnit s...), samt fra interviews med lederen, hvor denne fortæller om udviklingen indenfor Institutionen, der fra at være en institution med en fordeling på 50 % danske børn og 50 % børn med immigrantbaggrund, udvikler sig til at blive en "ren indvandrerklub" indenfor en kortere årrække. Lederen gør status:

¹¹ Impression management er et begreb som Barth videreudvikler fra Ervin Goffman, der i sin bog *The Presentation of Self in Everyday Life* (1978, 1950) benytter begrebet til at beskrive overdrevet adfærd knyttet til "frontstage"-

situationer, hvormed aktøren forsøger at påvirke den eksterne vurderinger af graden af succes, hvormed aktøren udspiller sin rolle indenfor en formel situation. Barth benytter begrebet i forbindelse med overdrivelsen af sociale roller indenfor en given type social organisation med et givet statussystem, hvormed handlinger måles i forhold til. Igennem "impression management" kan aktører med fordel opnå eller bevare den status, der følger med den sociale rolle indenfor det pågældende værdisystem (Hylland Eriksen, 1994: 40-41).

”De fleste må jo gerne komme herved nu, for der er ingen danske børn. Så siger deres forældre, der må du da gerne blive medlem! Det er kun for jer. Det har vi erfaret her nu på det sidste! Og man tænker hold da kæft! (...) Jamen, prøv at se rundt. Her er ingen danske børn! Det er kun det sidste ¾ år, og det er jo lige så overraskende for os! Vi har jo haft læssevis af danske børn!”(Interview: 15).

Endvidere er Institutionen nødt til at udskifte danske kulturelle normer ud med normer, der er i overensstemmelse med islamiske normer og etik, herunder Institutionens årlige juletradition, afskaffelsen af grise som husdyr samt påbud om *halal*-madvarer.

Denne forskydning i børnegruppen til fordel for børn med muslimske forældre med muslimske normer, forrykker hele magtbalancen mellem det pædagogiske personale og de etniske medarbejdere, eftersom forældrene føler et større tillidsforhold til de etniske medarbejdere. Denne manglende respekt overfor det danske, pædagogiske personale udgjorde et punkt for en daglig kamp for opnåelsen af autoritet i forhold til Institutionens og klubbens danske personale og forhandling af legitimitet i forhold til børnene og de unge. Den overdrevne adfærd i forbindelse med lederens respekt-indgydende sanktioner kan forklares som en form for impression management, fordi lederen herigennem fremhæver at have autoritet over børnene og de unge, der udgør det grundlæggende element indenfor værdisystemet i Institutionen. Hvis ledelsen i mangel af kulturel kompetence ikke længere kan opretholde samme suverænitet i forhold til tidligere, og hvis statusposition derfor er under forhandling med fare for at blive overtaget af andre med mere kontrol overfor børnene og de unge, kan dette få alvorlige konsekvenser for dennes legitimitet som leder.

Lederen taler om hvem, der kan styre børnene og de unge, og giver gentagne gange udtryk for at den etniske medarbejder fra den tidligere klub, ikke kan styre børnene, som ikke ”respekterer” ham. Lederen viser hermed tydeligt former for ”impression management”, hvorpå status og autoritets måles. Adfærd med respekt og kontrol som primær værdi for Institutionen synes at udgøre et socialt mønster i interaktionen i Institutionen, og respektindgydende adfærd udspilles i den daglige interaktion som en måde, hvorpå at opretholde eller opnå status indenfor Institutionen og klubben, herunder en næsten overdreven nidkærhed i forbindelse med kontinuerlige og overdrevne måder at fremhæve regler og normer indenfor Institutionen for således at manifestere og styrke kontrollen med børnene og de unge og herigennem fremhævelsen af sin overordnede autoritet og lederposition.

Bestyrelsesformanden taler om en atmosfære af angst, som hersker indenfor Institutionen. Adfærd blandt medarbejdere byggende på udvisning af autoritet, kontrol og fysiske og sociale *respektskabende* adfærdsformer, i form af kropslige eller verbale respektkoder, udgør således *observable frequency patterns, or regularities* i interaktionen, som i dette tilfælde forklarer, hvordan roller udspilles og status tildeles i forhold til disse former for adfærdsmønstre, der hviler på værdimønstre og herskende normer for social kontrol: ”*respekt*” (Barth, 66 :3).

Eftersom et vigtigt element af transaktioner indenfor en given social organisation, byggende på en arbejdsdeling og udfyldelse af sociale roller, bygger på ”tillid”, dvs. villighed til at indgå i en underordnet position, enten i form af investeringer eller

udsættelse af belønning, men med forventninger om et positivt personligt udkomme af en sådan underordning eller risiko for tab af værdi eller sikkerhed, og dette tillidsforhold til lederen af institutionen af forskellige årsager bringes i fare, vil denne kunne risikere *ikke* at kunne opretholde sin sociale position indenfor den pågældende sociale organisation og miste status og legitimitet og dermed autoritet i forhold til en anden medarbejder, der således kan træde ind som ”leder”(Barth, 1966:10). Hvis lederen i Institutionen med andre ord ikke kan indfri forventninger, dels fra børnene og deres forældre, samt fra personalet, der befinder sig i underordnede og risikofyldte positioner vedrørende kontrol over Institutionens ressourcer og børnene og de unge, risikerer lederen at miste autoritet, dels i forhold til sine medarbejdere, men også i forhold til sine overordnede, hvorved forventningerne om et økonomisk udkomme kan bringes i fare, eftersom den forventede service, *social kontrol*, ikke kan siges at varetages.

Set i lyset af denne analysemodel kan man forklare, hvorfor to ledere, der konkurrerer om de samme økonomiske ressourcer, og hvor ”*nichen*” kommer til at udfylde hele det økonomiske ressourcefelt med varetagelsen af socialiseringen af børn og unge med immigrantbaggrund, begge søger at vise, at *de* har den sociale kontrol over om børnene og de unge. Begge søger således at så usikkerhed om den andens kompetence for at påvirke ”tilliden” i transaktionen mellem børnenes forældre og ledelsen. Bestyrelsesformanden søger således at fremstille lederen som ”ikke havende kontrol” over børnene og de unge, der ”ikke aflærer kriminalitet”, og personalet, der ”ryger og drikker”, hvorved han kan påvirke tillidsforholdet mellem de *sunnimusliske* forældrene og den danske Institutionsleder. Institutionslederen søger for sin del at så tvivl om bestyrelsesformandens kontrol over børnene, som værende medlem af en forbudt organisation, *Hizbu-t-Tahrir*, hvilket påvirker tillidsforholdet til kommunen og bestyrelsesformanden.

Ifølge Barths analysemodel forrykkes balancen indenfor hele denne sociale organisation og hele det værdigrundlag, hvorpå statusfordelingen hviler til fordel for den etniske medarbejder, der således opnår en højere status indenfor denne Institution, hvis denne kan udøve handlinger i forbindelse med det gældende værdisystem og udøve social kontrol over børnene og de unge, et job denne efter sigende var usædvanlig god til.

Ifølge denne forklaringsmodel spiller *etnicitet* som strategi en rolle, for så vidt at den sikrer adgang til økonomiske og sociale ressourcer, hvilket i dette tilfælde kan siges at have været en meget vigtig forudsætning for bestyrelsesmedlemmerne og deres rolle i et etableret samarbejde med offentlige repræsentanter og myndighederne. I anvendelsen af *etnicitet* i det pædagogiske samarbejde kunne medarbejderne udfylde en niche indenfor Institutionen i arbejdet med børn og unge med immigrantbaggrund. Medarbejderne blev *etniske entreprenører*, der fungerede i rollen mellem to befolkningsgrupper og som brobyggere i forbindelse med de danske SSP samarbejdspartnere og forældrene til børnene og de unge i Institutionen og klubben. Men kompetencefordelingen og den underliggende statusfordeling forandres i det øjeblik, hvor børne- og ungegruppen med immigrantbaggrund kommer til at udgøre flertallet indenfor institutionen. Hermed får bestyrelsesformanden for klubben en

betydelig større og mere fremtrædende rolle, der underminerer ledelsen i Institutionen i forhold til forældrene med *sunnimuslimsk* baggrund, der igennem en årrække har opbygget et tillidsforhold til bestyrelsesformanden pga. af dennes kulturelle identitet eller *etnicitet*. Ledelsen, der derimod således ikke kunne sikre sin egen status indenfor institutionen og kontrollen over de økonomiske ressourcer, der i dette tilfælde synes at udgøre det økonomiske grundlag for lederen og flere af dennes familiemedlemmer, samt en manglende loyalitet fra bestyrelsesformanden og dennes manglende tillid til ledelsen, kan det tænkes nødvendigt, at denne forsøger at marginalisere denne trussel, for at sikre kontrollen på sin side. Ledelsen sår derfor tvivl om bestyrelsesformandens *etnicitet*, som er hans varemærke i forbindelse med udfyldelsen af nichen, hvor han varetager pædagogiske opgaver i forbindelse med børn og unge med immigrantbaggrund. Denne taktik har været frugtbar, idet kommunen tilsyneladende har fjernet det økonomiske grundlag, hvorefter bestyrelsesformanden ikke længere havde en interesse i samarbejdet og forlod Institutionen og klubben. Dette kunne foregå, fordi det øvrige SSP-samarbejde også var gået i opløsning, således at bestyrelsesformandens autoritet ikke længere fandt opbakning blandt de offentlige repræsentanter og myndighederne, herunder politiet.

Etnicitet, som Barth påpeger, skal altså ikke opfattes som det kulturelle indhold¹² i personers eller sociale gruppers identitet, men kulturelle symboler, sproget, religion skal ses som *etniske markører*, hvormed de sociale grænsedragninger finder sted og markeres via inklusive og eksklusive strategier, hvormed personer eller grupper søger at opretholde distinktionen udadtil og indadtil i mobiliseringen af fællesskaber baseret på værdisystemer. Dette kunne observeres i forbindelse med brugen af stereotyper, hvormed distinktionerne opretholdes indenfor sociale kategoriseringer¹³. Disse stereotyper konstrueredes i opposition til gruppemedlemmernes selvidentitet, således at deres fælles identitet fremstod igennem en modspejling af "den anden", hvorved distinktionen etableredes: Konstruktionen af den "den anden" i dette datamateriale viste sig som en "dem/vi"-distinktion, der således markerede en klar forskel mellem *flere forskellige sociale grupper og fællesskaber*, men fortrinsvis en distinktion mellem

¹² Barth har imidlertid modereret denne meget nytteorienterede, instrumentelle tilgang og er kommet til den erkendelse, at det kulturelle indhold, i form af sproglige, mytologiske, rituelle eller andre elementer har en betydning, for så vidt at de bærer værdikriterier, der igen er medvirkende til at reproducere eller strukturere sociale relationer og identitet. Han skriver: "*The cultural differences of primary significance for ethnicity are those that people use to mark distinction, the boundary, and not the analyst's choice of what is most aboriginal or characteristic in their culture. I overstated this point in the formulation that peoples choice of diacritica appeared arbitrary. But I also explored the boundary-constructing effects of cultural standarts used to evaluate and judge ethnic co-members, implying that they are 'playing the same game'*" (Barth 1969:15, 17f., 117-134) (Barth, 94:12).

¹³ Denne videreudvikling af Barth's teorier omkring sociale grænsedragninger ses hos R. Jenkins, der beskriver hvorledes den eksterne påvirkning på de sociale grænsedragninger finder sted. Han er således uenig med Barth i at en etnisk gruppe eksisterer for så vidt at medlemmer tilslutter sig dette tilhørsforhold. Jenkins pointerer at den tilskrevne identitet også opstår via eksterne grupper og deres anvendelse af sociale kategoriseringer og sociale klassifikation. Denne påvirkning kan foregå på en række forskellige områder, hvoraf kan nævnes brugen af vittigheder. Her stereotypificeres medlemmer fra den anden etniske gruppe igennem brugen af sociale kategoriseringer, eksempelvis overdrivelser af tilskrevne karakteristika, men også via andre sociale situationer og processer, eksempelvis påvirkningen igennem socialiseringen af børn i skolen, der herigennem internaliserer kategorier om deres tilhørsforhold til en etnisk gruppe, samt i forhold det ægteskabspraksis, igennem kulturel eller etniske endogami, ect. (Jenkins: Rethinking Ethnicity, 1997).

institutionens personale og klubbens medlemmer. Den viste sig yderligere i form af negative stereotyper som ord, som ”kriminelle” eller ”fundamentalister”, hvorved sociale kategoriseringer af ”den anden” etableredes i en modpol til egen identitet som ”lovlydig”. Det gjaldt således, at den andens kulturelle identitet blev formuleret indenfor overordnede, *negative*, sociale kategorier som illegitim, amoralsk, uvidende og kriminel, der samtidig havde den dualistiske egenskab at fremhæve klubmedlemmernes egen kulturelle identitet som moralsk, vidende, lovlydig. Men brugen af disse negative, stereotype billeder kan også betragtes som del af en mere overordnet stemplingsproces, der eksisterer indenfor det offentlige rum i samfundet generelt betragtet¹⁴. Man kan derfor også se disse identitetskonstruktioner i forhold til andre niveauer, hvor sociale kategoriseringer opererer på makroplan og indgår i offentlige eller globale diskurser. Det er eksempelvis indenfor denne periode, i kølvandet på 11. september-terrorangrebet og krigen i Afghanistan, at man har kunnet iagttage ”moralisk panik” lignende reaktioner i forhold til religiøse grupper og organisationer, uden dog at undervurdere eksistensen af militante fundamentalistiske grupper på globalt plan. Men dette kan være medvirkende til de ekskluderende reaktioner indenfor kommunen i forhold til Klub 1188 samt en yderligere medvirkende årsag til social stemping af unge, religiøse, muslimer i lokalområdet.

Westside

Westside er navnet på den opstartede klub for 15-16-årige, som blev oprettet på opfordring af kommunen og placeret indenfor Institutionen i efteråret 2002. Klubben henvendte sig til de helt unge, hvor de to ledere for denne gruppe var medarbejdere fra lokalområdet med arabisk baggrund. Da klubben startede, blev 13 unge tilmeldt klubben. Kontingentet var på 100 kr. for 6 måneders medlemskab. Westside holdt til i de tilstødende lokaler til Klub 1188 placeret indenfor Institutionen, således at de unge, i princippet ikke havde adgang til klub 1188's lokale, men computerrummet, caféen samt et mindre billiardrum. Men i praksis færdedes de unge også i Klub 1188's lokale, da det var svært at håndhæve denne regel, eftersom kammeratskabsgrupperne færdes rundt i alle lokalerne. Klubben havde en bestyrelse, og der kunne indkaldes til møder og arrangeres ture ud af huset. Der arrangeredes fisketure, restaurantbesøg, besøg til bowlingklub samt biografture. Westsides bestyrelsesformand var ikke demokratisk valgt af de unge, da klubben var et forsøg, som Institutionen havde påtaget sig ansvaret for. Hvor den tidligere Klub 1188 havde været domineret af en kammeratskabsgruppe med

¹⁴ Etniciteten der i høj grad forbundet med den sociale kategorisering, og ikke blot et træk ved en gruppes selvidentifikation, men også et produkt af andre grupperes eksterne definition igennem sociale kategoriseringsprocesser, der udspilles indenfor den sociale interaktion, bliver bestemmende for etniciteten (igennem sladder, vittigheder, etc) kan få afgørende betydning for måden, hvorpå etniciteten udvikles og udformes i mødet med signifikante andre. Hvis en minoritet udsættes for en stempingseffekt kan det påvirke den etniske identitetsopfattelse i en negativ retning, hvilket vil efterfølgende påvirke personens livsforløb og karriere, da den negative stemping kan medføre eksklusion fra arbejdsmarkedet og udviklingen af segregerede boligområder, der yderligere forstærker stigmatiseringen, p.g.a. diskrimination og eksklusion (Jenkins: Rethinking Ethnicity: arguments and explorations, 1997)

tyrkisk baggrund, var de nye medarbejdere, og bestyrelsen og det private vagtværn unge med arabisk baggrund og flere fra samme slægtskabsgruppe¹⁵

Dette bevarede loyalitetsforholdet indenfor medarbejdergruppen, men skabte til gengæld utilfredshed blandt andre unge med tyrkisk baggrund. Denne konflikt førte på et tidspunkt til, at klubben blev lukket ned igen, pga. både uroligheder efter en periode på ca. 4 måneder, med flere hændelser. Efter et kort forsøg på at genåbne klubben blev den permanent lukket i januar 2003 sammen med den genstartede Klub 1188. Det stod klart, at forsøgsklubben ikke var lykkedes trods det, at to medarbejdere havde en baggrund i klub 1188 og de begge var bosiddende i lokalområdet og kendte de unge og deres familier. Det stod endvidere klart, at to klubber under samme tag ikke var muligt at få til at fungere under de givne omstændigheder, hvilket viste sig ved flere lejligheder med tyveri eller ødelæggelsen af inventaret.

Urolighederne blev især skabt omkring forbuddet overfor at de 14-årige, hvoraf flere tilhørte kammeratskabsgrupperne, der var medlemmerne i Westside, om komme i klubben. Andre uroligheder skyldtes, at en del af de unge ankom i påvirket tilstand, på trods af regler herimod. Andre uroligheder skyldes samspilssituationer mellem de unge og de ansatte, der kom ud af kontrol. Endelig var andre udefrakommende påvirkninger, herunder hævnaktioner, årsag til uro. Men det stod klart, at kammeratskabsgrupperne indenfor den nyoprettede klub var divergerede med hensyn til social, etnisk og kulturelt tilhørsforhold, og de forskellige interesser var vanskelige at forene. Eksempelvis var nogle af medlemmerne aktive fodboldspillere og indenfor en skoleuddannelse, hvorimod andre stod udenfor sportsklubber, skolen og erhvervslivet, og mere orienteret mod en subkulturel gadelivsstil, hvoraf flere af disse unge havde været i kontakt med myndighederne eller været på ungdomssanktionsinstitution. Denne gruppe med et hierarkisk opbygget socialt adfærdsmønster havde især vanskeligheder med at respektere regler og normer gældende indenfor klubben. Det stod ved gentagne lejligheder klart, at denne gruppe var en klar belastning for personalet i klubben, der på den ene side var ansat til at varetage de unges interesser og på den anden side var repræsentanter for Institutionens samlede medarbejderstab og var loyale heroverfor.

De befandt sig i en dobbeltrolle i forhold til de unge, der derfor ikke identificerede sig med dem, som det ellers havde været tanken, eftersom disse tidligere 1188'ere (de mindre religiøse vel at mærke) kunne fungere som rollemodeller og storebrødre i forhold til de yngre. Denne strategi fra klubledelses side, fungerede helt enkelt ikke i forhold til denne gruppe af unge, der kunne tælle flere domme bag sig. Den fungerede ikke af forskellige årsager. Initiativtagerne til selve idégrundlaget bag klubbens opstart som alternativ til gadelivet, havde ikke havde gjort sig det klart, hvad et sådant socialt arbejde måtte indebære af tiltag og personalemæssige strategier. Ledelsens strategi havde været en form for disciplinærpädagogik, hvor regler og normer skulle markeres kraftig og kontinuerlig med øjeblikkelig udvisning som sanktionsmulighed.

¹⁵ Medarbejderen Bilal havde to fætre, hvoraf den ene var bestyrelsesformand, og den anden var ansat i lokalområdets lokale vagtværn. Medarbejderens forlovede arbejdede som medhjælper i Institutionen, og hans bror kørte de unge medlemmer rundt til de øvrige klubber og holdt et vågent øje på dem, hvor de færdedes. Westsidemedarbejderne var dermed loyale overfor hinanden og kunne sikre sig kontrollen over de unge og få adgang til information.

KH. ”Hvordan skal man nå, hvordan skal man nå de unge, der ude på gaden? Hvordan skal man opsøge dem?”

Lederen: ”Jeg syntes at man skal gøre, som vi har gjort med de der 15-16 årige og sige: Tag en gruppe, vælg en bestyrelse, snak med forvaltningen, opfør jer ordentligt...(Interview: 3)

De ansatte medarbejdere kunne, om end uformelt, også håndhæve denne disciplin rent fysisk om nødvendigt, og denne fysiske håndhævelse af autoritet var ment som en måde, at modsvare drengenes interne hierarkiske håndhævelse af status overfor hinanden på og derfor som et sprog de kunne forstå, som en storebror overfor en lillebror. Men ved gentagne lejligheder viste denne måde at gennemføre disciplin og pædagogik blot at forstærke de eksisterende forskelle og konflikter, frem for som værende en gangbar pædagogisk løsning. For én ting er drengene indbyrdes sprog og kropssprog hinanden imellem. En helt anden er autoritær håndhævelse fra medarbejdere, der er loyal overfor Institutionen.

” (Ali) er bare en svans”. Aykut’s lillebror fortæller, hvordan Ali havde smidt dem ud af et lokale, selvom Bilal havde givet dem lov til at være derinde, hvilket de så havde sagt til Ali. Ali var bare ligeglad og havde bare smidt dem ud. ”Jamen”, spørger jeg, ”er det Ali, der bestemmer i klubben?” ”Nej, han er bare en svans!” .
En anden tilkendegiver også sin mening om de ansatte.

Jeg spørger Aykut hvad han syntes om, at Ali slår ham

Aykut: Nårh, han er bare åndsvag. Han skal bare hele tiden være så smart. Det er jeg træt af. Jeg ved ikke hvorfor de har ansat de to som medarbejdere.

K.H.: *Hvem syntes du, de skulle have ansat?*

Aykut: *Det ved jeg ikke, men i hvert fald ikke dem!*

En tredje episode vidner også om de delte meninger om medarbejderne:

Bilal kommer ind (og forstyrrer!)

” Ja, vi har kun..vi har kun rappere heroppe jo!”, siger Bilal.

Alex hvisker ind i mikrofonen: ” Bilal is shittish...Prøv at hør!”

KH: ”Er det ikke nok?” (henvendt til Bilal)

Ali fortsætter: ” I burde sgu da gå ned på Uglen, mand og indspille en CD!” Hans tonefald er bydende, men også lidt nedsættende!

Bilal is shittish!

Bilal is Shittish!

Bilal is Shittish!

Bilal is Shittish!” messer Alex hviskende ind i mikrofonen!

Musikken fortsætter : En violin-intro fanges af Muhdi præcist og han sætter ind med:

” And now that Fuck is gone, I’ll be trying, but that Motherfucker wont let me...!

Endvidere praktiserer medarbejderne en *kollektiv* sanktionsform, hvor man sanktionerer hele gruppen, hvis én af de andre havde forbrudt sig mod reglerne, og denne ikke meldte sig selv:

”Bilal siger at når **de** ikke vil sige hvem **de** skyldige er, fordi **de** ikke vil være stikkere, så må **de** bøde for det, sådan er det i klubben!”

Det stod derfor klart, at medarbejdernes loyalitetsforhold og sympati i forhold til ungegrupperne og i forhold til Institutionen var en balancegang, der kunne være svær at opretholde, når medarbejderne både som professionelle og private skulle omgås de samme ungegrupper, henholdsvis inde i klubben og ude på gaden. Dette fremgik bl.a. i forhold til medarbejdernes gensidige beskyttelse af hinanden. De gik sjældent alene hjem om aftenen, og tanken om, at de benyttede hinanden som ”bodyguards”, lå ligefor. Denne atmosfære af gensidig mistillid og utryghed kunne være vanskelig at forene med det idégrundlag om storebrødre, kulturelle, sociale og familiemæssige relationer, som det bærende grundlag i det pædagogiske arbejde bag klubben, der ellers var bygget op omkring symboler på fælles tilhørsforhold til klubben, som trøjer og kasketter med klubben navn som logo. Enkelte benyttede endvidere navnet som inspiration til deres nylige opstartede *rap* gruppe eller som *tags* på kropsdele.

” Han viser mig sin arm. Han har lavet en tatto med kuglepen, et logo for Westside. De skulle jo have et symbol på deres MORO, deres broderskab! Det sagde han ikke, men det vidste jeg, det handlede om”.

Men de fælles udflugter var ikke tilstrækkelige til at ryste denne gruppe sammen socialt eller fællesskabsmæssigt, og voldelige konfrontationer kunne hurtigt opstå i forbindelse med konflikter imellem drengegrupperne og mellem medarbejdere og drengene. På trods af at de to medarbejdere indgav indtrykket af at have situationen under kontrol, var det imidlertid *ikke* tilfældet, og de kendte i visse tilfælde heller ikke altid årsagen til konflikterne, da drengene ikke havde *tillid* til de to medarbejdere og derfor ikke betroede sig til dem.

Hos ledelsen var forklaringen på manglende opbakning og engagement fra drengenes side i klubben den, at denne gruppe af unge kom fra dårligt integrerede familier, enten med flygtningebaggrund eller med dårlige sociale forhold, og nu var nået så langt ud i asocial adfærd at det var svært at gøre noget ved:

Lederen: ”Det er fordi, hvad fa’en er det to år siden, var der umanerlig mange problemer med den 15-16-årige dem som er 17 år nu og som er 19 år nu og som var en anden generation. Dem var der mange problemer med, optøjer, etc. Vi blev med at sige til kommunen at man må lave noget for dem. Men kommunen har været langsomme i optrækket, Det er først indenfor det sidste år...Men vi blev ved og blev ved, for de har jo gået hernede, men de var ikke gamle nok til at komme ind.

KH: Vil det sige, at når de er for store til (Institutionen), så ryger de ud et par år og så kommer de ind igen? Og så må de blive ude i tre år og vente på at komme ind igen?

Lederen: Ja, det er de! Fordi børnene er anderledes, fordi de unge er anderledes nu! For eksempel i foråret, der havde vi lukket i tre måneder, fordi den gruppen på tretten, fjorten lige ved femten, de totalt gik amok! De kom ind af døren og væltede borde og stole, hvad der nu var på bordene, ned på gulvet, slog på kaffebaren og så inden vi kunne andet end sige, hvad fa'en var det? En lille gruppe tretten, fjorten, femtenårige. Så ringede vi til kommunen. Det her kan vi ikke klare. Gang på gang så kom de, og hvis vi havde låst døren, så de ikke kunne komme ind.(Bliver afbrudt). Helt vildt!

(...) De var totalt respektløse, de unge, fuldstændig!!! Jeg har aldrig været med til noget lignende, jeg synes ellers jeg har set en del!

KH: Er de så de fire unge?

Lederen: Ja, de har jo så været kernen og fordi tosprogede drenge er mere i det offentlige rum, end danske drenge, for der er det sådan: Skal vi ikke gå hjem til mig og så sidder de sådan nogle stykker på et værelse sammen hos kammeraterne. Det gør man ikke i de familier, det gør man ikke! Fordi man tager ikke kammeraterne med hjem. (Vi bliver afbrudt. En af drengene er gået ind i klub 1188. Det er strengt forbudt! Han bliver sent hjem med det samme). Vi har sagt til de to drenge , for det første, er de ikke medlemmer, så hvis de er her, skal de opføre sig ordentlig. Men de unge der, de gør nøjagtig hvad der passer dem, fuldstændig. Det er nogle af de ting vi diskuterer med hende vi har til supervision hvordan forholder man sig til unge der er totalt respektløse? (...)

KH: Er det ikke tidstypisk?

Lederen: Nej, det er det ikke!!! Jeg synes ikke at jeg har kendt så mange Peter, Søren og Hans'er, der har haft det på den måde! For tre år siden havde vi problemer med den der gruppe af drengene. Der havde vi forvaltningen inde i det. Vi sagde til forvaltningen, I må indkalde, fordi I er højere autoriteter, for mange fædre, de har jo ikke en skid respekt for klubpædagoger, for eksempel. Og enlige mødre bob, bob...Så sagde vi, så må forvaltningen indkaldes, Og de indkaldte og der kom fædrene og deres drenge der, og fædrene sagde," jamen, har I problemer, kom de så sagde, så er det fordi I ikke er dygtige nok!" De siger: "Vi kan jo ikke tage højde for, hvad vore børn laver når vi ikke er der. Altså det børnene laver i skolen, det er lærernes ansvar! Det kan vi kan ikke tage ansvar for! Vi tager ansvar for vores børn, når de er hjemme, det er når de sover og spiser og det skal vi nok klare, så giver vi dem nogle på hovedet. Så skal vi nok klare vores børn. Hvis I ikke kan klare dem, så er det jeres problem. (...) Når de blev noget ældre, når de bliver gift, så gik det nok over." Det var så fædrenes holdninger. Eller en stor gruppe fædre, ikke alle, absolut ikke, for der findes ualmindelige, skide søde, fæd...)(...) Deres families holdninger er at det er drengestreger."Hvis I ikke klarer den, så er det jer, der ikke er dygtige nok! Og så kan I i øvrigt bare give dem nogle tæsk!"(...) De respekterer jo ikke danske normer og dansk lovgivning! (...) Det er derfor Karen Jespersen er ret god, når hun piller i nogle af de ting...for de gider ikke at

respektere demokrati, dansk lovgivning: man må ikke slå og man skal have ligeværd, kvinders ligeret, og alt det der. Det skider de på!!! Det gør de! (...) fædrene bærer nogle afsindige traumer med sig. Som stort set smitter af på børnene.

Lederen giver her udtryk for, at hun opfatter en sammenhæng mellem grænseoverskridende adfærd og drengenes familiemæssige baggrund, der kan forklares med manglende integration og manglende respekt for demokrati, kombineret med manglende social kontrol fra fædrenes side i lokalområdet. Endvidere sætter lederen drengenes ophold i det offentlige rum i forbindelse med familiernes kulturelle baggrund og deraf følgende ungdomskriminalitet (*kernen*). Hun pointerer endvidere den manglende respekt fra fædrenes side overfor det kvindelige personale i Institutionen, som værende en del af årsagsforklaringen på, hvorfor personalet ikke er blevet hørt i forbindelse med de unges destruktive adfærd i forældrekredse, og fædrenes manglende vilje til at indordne sig under danske normer og regler. Lederen påpeger endvidere fædrenes anderledes opdragelsesmetoder (korporlig afstraffelse, overfor den danske lovgivning, revselsesparagraffen, der forbyder korporlig afstraffelse) og erfaringer fra flygtningelejre, der skaber psykologiske traumer, der påvirker børnene. Det er imidlertid ikke alle familierne, der har det på denne måde, og mange, mener hun, er samarbejdsvillige og forstående. Lederen forklarer således problemer med drengene som en værende en *kulturkonflikt* og ikke som en *interessekonflikt* mellem klubbens definition af de unges interesser og behov blandt forskellige drengegrupperes praksis i forbindelse med aktiviteter og regler i klubben på den ene side og på den anden side drengegruppernes egne definition af deres ønsker og interesser samt måder at varetage disse på.

At der således hersker nogle uoverensstemmelser mellem Institutionens procedurer for aktiviteter og for medlemmernes ønsker, ligger ikke indenfor rammerne af en forklaringsmodel fra lederens side. Det gør det imidlertid fra drengenes side. Der hersker således ofte stor utilfredshed med klubbens åbningstider og for aldersgrænsen for hvornår man kan komme i klubben. Det har endvidere været årsag til mange episoder, hvor det er gået ud over klubbens inventar eller bygninger.

Drengene har især været utilfredse med åbningstider, manglende faciliteter, manglende fri rum fra pædagogernes side, manglende aktivitetsmuligheder, etc., etc.

For at nævne nogle enkelte af disse ønsker, der ikke bliver tilgodeset, fremhæves, hvordan de unge selv opfatter denne situation mellem gadelivet og et manglende sted, hvor de kan være sig selv:

En samtale med de unge på Ungdomsklub afslører sider af problematikken set fra de unges side:

På mine spørgsmål svarer én af drengene fra lokalområdet:

A: "Hvad fanden vil du vide om os, vi har ikke noget liv! No Life!"

KH: "Jamen, så fortæl hvad det er. Hvad er NO Life? Er det noget alle unge lever?"

A: "Nej, ikke danske unge", siger han. "Der er os, der lever sådan. Vi har ikke noget liv. Vi kan ikke komme i klubben før efter kl. 17.00. Der sker ingenting, ikke en skid, der er ingenting for os. Derfor står vi nede i centeret". Jeg spørger hvad de

kunne tænke sig? Han svarer, at Institutionen var noget større og at der kom flere ting, de kunne give sig til.

En af de andre fyre, der står i nærheden forsætter om klubsituationen:

Han klager over at Værestedet er lukket. Han vil hellere stå nede i centeret end at komme i Ungdomsklubben. Nu handler det om utilfredshed med forholdene:

B: ”Har du ikke set udsendelserne? Selvom vi siger noget, så siger journalisterne bare noget andet og laver det om. Hvis vi siger ét ord, så siger de 10 ord og der er ingen, der vil høre på os”. Han viser hvordan de gør. (...) ”De er ikke racister, men de tænker kun på sig selv. Ikke på os.

B: ”De tænker kun på penge, Men penge er ikke livet.”, fortæller han.

”Jamen, kunne I ikke gøre noget, råbe kommunen op?”, spørger jeg ham

”Nej, det hjælper ingenting. De er bare ligeglade.”.

Vi forsætter samtalen ude i forgangen, hvor man må ryge: Ilhan fortæller mig villigt omkring No Life livsstilen:

”Hvad betyder No Life?” spørger jeg.

Ilhan: ”Ingen liv” siger han bare.” Vi har ikke noget liv”.” Ok, men hvad betyder det?”, spørger jeg igen.

Ilhan: ”No life er bare for sjov, men det er rigtigt at vi ingen steder har at være. Vi har ikke nogen klub, der er vores.”

KH: ”Jamen, I har jo [Klub 1188]”.

Ilhan: ”Nej, der er ingenting at lave der”, siger han.

KH: ”Kan I bedre lide denne klub?”, spørger jeg.

Ilhan: ”Jamen, her er vi jo for gamle.” svarer han.

KH: ”Nåh, ja, men I kunne godt tænke jer jeres egen klub? spørger jeg igen.

Ilhan: ”Ja, for vi gider ikke alle de der pædagoger hele tiden!” svarer han.

KH: ”Hvad gør I så? Tager I ind på diskotek i København”, spørger jeg ham.

Ilhan: ”Ja”, siger han,” det er i hvert fald bedre end at være i klubben”.

De unge fra hele kommunen deler en fælles kommunal klub, Ungdomsklubben for alle unge, der er en paragraf 20 ungdomsklub, det vil sige, at den altid skal holde åbnet, og som derfor heller ikke kan lukkes ned, hvis der opstår problemer, som tilfældet var med de andre lokale klubber i de mindre lokalområdet, der har været startet op som forsøgsclubber, herunder også klub Westside og Klub 1188. De unge er utilfredse med klubsituationen i området. De deler en fælles holdning til ønsket og behov for en selvstændig klub, hvor de kan være sammen omkring nogle aktiviteter og være sig selv. De ønsker ikke indblanding fra pædagoger, som blander sig i deres adfærd og aktiviteter:

”Bilal forklarer mig, hvordan det er i Institutionen i sammenligning med Uglen, hvor Henning konstant retter og opdrager drengene: ”Mine brødre har gået i Uglen, men de er trætte af at de konstant bliver rettet på” forklarer Bilal. Drengene her gør

mere, hvad der passer dem. Her skal være plads til at de kan gøre og være som de har lyst til. Hvis man hele tiden går rundt og retter på dem: ”tå og gør dét og dét, og du må ikke dét og dét, føler de ikke det er deres klub”.

De fleste af de unge ønsker et værested, hvor de kan være sammen med deres kammerater, og som har åbnet i længere tid om dagen og om aftenen. Gadelivet nede i centeret er, ifølge nogle af de unge en aktivitet, der afspejler manglende alternativer. Men opholdet i det offentlige rum og gadelivet er hos mange af disse unge blevet den aktivitet, der har dannet rammen om det fællesskab, drengene har fundet sammen om. Kammeratskabsgrupperne består af drenge indenfor samme alder, der danner grupperelationer igennem aktiviteter knyttet til ophold i det offentlige rum. Gadelivet er på flere punkter det, der har skabt det fysiske rum og sociale forum, hvor indenfor drengenes værdigrundlag udspilles. Maskulinitetsformer udspilles igennem sociale adfærd og ophold ude i det offentlige rum, hvilket på flere punkter har bragt disse unge i konfliktsituationer med andre grupper indenfor det offentlige rum, herunder andre ungegrupper, politiet og borgere i lokalområdet. Disse konfrontationer har endvidere forstærket drengenes interne fællesskab og konfrontationerne udspilles endvidere som en del af det interne værdimønster hvoromkring den sociale status måles og vurderes. Gadelivet afspejles i drengegrupperne interne sprog, herunder kropssprog, social adfærd og sociale og subjektive strategier. Gadelivsformer for handlinger og adfærd medtages i klubberne og skaber konfliktsituationer i forhold til personalet, der ikke accepterer sprogformer og social adfærd knyttet til denne livsstil. Visse af drengegrupperne har optaget elementer fra den amerikanske inspirerede hip hop subkultur og praktiserer denne som en ungdomskulturel subkultur, hvortil deres sociale fællesskab knyttes an. Det er specifikt gangsta rap, som drengene har benyttet som inspiration, herunder symboler, sprogbrug, idiomer og stilelementer, samt en ”*imagined world*”¹⁶, hvoromkring denne fælles ungdomsidentitet reproduceres og formes. Men også andre stilelementer benyttes af unge, der igennem flere år har praktiseret en subkulturel gadelivsstil, hvor man ikke deltager indenfor det offentlige uddannelsessystem, arbejdsplads eller familiens økonomiske netværk eller andre offentlige tilbud. Dette liv leves ude i gademiljøet, hvor økonomiske, sociale og kulturelle adfærdsmønstre indlæres og opretholdes igennem samværet med andre unge. Her udvikler drengene sociale og økonomisk strategier for opretholdelse af deres territorielle og sociale rum, der opretholdes igennem fysisk og symbolske handlinger udenfor de voksnes sociale kontrol. Man kan hævde, at drengene igennem *No Life* gadelivsstilen finder sammen omkring en marginaliserede identitet, hvor de tager stigmatiseringen og eksklusion på sig og bærer denne som en fællesidentitet som referenceramme.

Medarbejdere indenfor SSP-netværket udtaler sig om forhold om dette adfærdsmønster:

¹⁶ Appadurai benytter begrebet ”imagined worlds”, inspireret fra Benedict Andersons begreb om ”imagined communities” for at forklare de nye forestillede fællesskaber, mennesker, der lever indenfor en deterritorialiserede, diasporasamfund eller socialt marginaliseret sammenhænge, skaber på baggrund af billeder, ideer, diskurser, varer og kapital, de globale strømme fører sig, i håbet om at opnå social mobilitet eller et hjemland. Han skriver: ”...the new power of the imagination in the fabrication of social lives is inescapably tied up with images, ideas, and the opportunities that come from elsewhere, often moved around by the vehicles of mass media “(Appadurai, 1999: 199).

Tidligere Nærpolitichef:

”Altså alle mennesker har brug for anerkendelse, i en eller anden udstrækning og de her unge, langt den overvejende del af dem, de kan ikke få anerkendelse på de punkter, som vi andre kan få anerkendelse på, de kan ikke få anerkendelse i skole, uddannelse, job, kammerater, piger og hvad fanden ved jeg, det kan de ikke! Så finder de en alternativ måde at få anerkendelse på og det er internt i deres egen lille kube, der kan de få anerkendelse hos hinanden ved at være seje og turde gå ud over kanten og hvad ved jeg. Og det er i den anerkendelse, der går de lidt i selvsving, hvor det tit forstærker sig selv, og lige pludselig kan det ikke blive vildt nok, for man skal jo hele tiden gå det ekstra skridt, og så er det du ser en gruppe, som man måske ikke kender, fordi man ikke er der, men en gruppe, der går så ekstrem meget i selvsving, så du kan ikke sådan hive fat i den ene og så trække ham ud og så skubbe ham i en anden retning, og du ved ikke hvem, du har i den lille hårde kerne og du ved ikke hvem, du har ude i gråzonen, altså. Og hvis du ikke ved det, så kan du ikke gå ind og agere på det, det kan du ikke. Men de går i selvsving, og den eneste måde for mig at se og løse det på, er at have kendskab til dem, som udgangspunkt. Hvis du ikke kender dem og har en eller anden form for relation, dermed ikke være sagt at man skal stryge dem med hårene, det skal man kraft’ed’me ikke, måske lidt tværtimod, men man skal være ærlig og sige: Ved du hvad! Det kan I kraft’ed’me ikke, det har alle mulige andre mennesker sgu da også...kan godt stille sig op overfor dem og sige: Det der, det vil jeg fand’me ikke ha’” (Interview:15).

Gadelivet som den tidligere Nærpolitichef her omtaler som værende et alternativ til en ”anden måde” at opnå anerkendelse på, hvor de unge ofte ”går i selvsving” henviser til handlingerne forbundet med det interne værdisystem for statusbedømmelsen blandt de unge. Handlingerne beskrives som at ”gå ud over kanten”.

SPP-koordinatoren beskriver denne kultur således:

”(Det er) svært at rykke ved nogen identitet, fordi de her er netop er ikke nogen, der har en god identitet i forhold til fodboldklubben eller håndboldklubben. De har kun en identitet i forhold til et system, de selv har bygget op, altså det der med at man hellere, bedre være en konge i et lorterige, end en lort i et kongerige, ikk!? Så kan man skabe sit eget univers, der giver en betydning. (...)

Kommunens repræsentant mener at denne identitet skaber tryghed:

LB: Det gør dem trygge. Hvis du kommer og laver om på det, så gør du jo dem utryg med det samme!

KH: Og de lukker sig sammen i et fællesskab..?

LB De lukker sig sammen

KH: Hvor de har deres egen...

LB: Hvor de dulmer smerten. På den ene måde dulmer du smerten, for mig at se, på den anden går du ud og viser magt. Det vil sige, du begynder at bruge stoffer og lignende. Det er den ene del af det. Og den anden del, det er at du går ud og laver indbrud og kriminalitet, for at få kick’et af at vise magt, men også for at skaffe

valuta, ikk?! Og alle tre niveauer skal man ind og arbejde med på samme tidspunkt, for mig at se! Det nytter ikke noget man går ind et af stederne, og der skal man gå ind i de to øverste lag, individuelt. Det er man nødt til. Især med de ældre, der skal man ind individuelt og knytte an til dem og skaffe dem et arbejde! Og ikke et arbejde, som er vanvittig, men simpelthen skaffe dem noget som lige pludselig gør at bare et par stykker af dem bliver ambassadører for forandringen.

KH: Det er jo så det, de har gjort nede i [Institutionen], altså de rekrutterer nogle af de folk fra [Klub 1188], som deres medarbejdere, så har de det job og tjener penge til...

LB: Ikke en skid, efter min mening! Det tror jeg ikke på, det er ikke den vej. Du går ikke ind og giver dem et job på et område, de ikke har forstand på. Du går ikke ind og gør dem til pædagoger!

Gadelivet og det interne statussystem og adfærdsmønster opfattes dels som en form for kompensation for den sociale eksklusion og mindreværd, som værende årsag til kriminalitet, stofmisbrug og dette manglende positive selvværd, kan, ifølge SSP personalet, ikke afhjælpes med Institutionens pædagogiske strategier, dvs. de ældre klubmedlemmer som storebrødre og rollemodeller for de yngre. Det står imidlertid klart, at opfattelsen af den kultur, som de unge har fundet sammen om anses som et udkomme af en uheldig sociopsykologisk tilstand, der kræver behandling fra flere kanter og sociale ressourcer, samt professionelle behandlere, der kan integrere de unge indenfor samfundet. Ungdomskulturen, de unge har fundet sammen om, ifølge SSP-personalet, er asocial og præget af kriminalitet, som man skal gøre noget ved via professionelle strategier.

Man kan påpege, at der indenfor klubregi og blandt SSP-personalet, samt blandt de etniske medarbejdere sker en negativ definition af denne gadekultur, som værende præget af vold og kriminalitet, og den subkulturelle identitet inspireret af den amerikanske hip hop kultur som en negativ kultur, der ikke bør praktiseres indenfor klubberne.

Men disse meget negative billeder og problemorienterede versioner af drengegruppen og deres selvopfundne værdisystemer og subkulturelle ungdomskultur afspejler nogle strategier, hvorom unge former en identitet netop som et modsvar på negative stereotype billeder af dem selv. De udlever de sociale kategoriseringer, der skabes udfra etnicitet, køn og klasse, i et modspil til de billeder, som disse ikke har andre muligheder for at påvirke. Strategier, der kan ses som modstrategier til selve identitetskonstruktionerne, bygges op omkring billeder, der allerede findes af de unge i den offentlige sfære eller billeder fra andre sammenhængen, der træder ind i identitetskonstruktionen via globale netværk, herunder internettet, film og medierne, som drengene har adgang til via klubberne eller via gaden. Livsstilmønstre fra gaden og billeder eller kulturelle stilelementer fra globale kulturelle netværk kobles sammen i en "imagined world", hvor sociale relationer virkeliggøres og udspilles indenfor.

Paul Willis kalder dette fænomen for det *symbolske arbejde*, der på mange punkter har erstattet den tidligere forbindelse mellem det manuelle produktive arbejde og dets betydning for identitetskonstruktionen, herunder maskulinitet, med en symbolsk og

kulturel produktion, der har overtaget den funktion. Han beskriver betydningen af subkulturelle identitetskonstruktioner, der træder ind, hvor de tidligere maskulinitetsidealer igennem det manuelle arbejde ikke længere kan opretholdes, pga. af arbejdsløshed:

”Rather than as a product of labor, identity is felt as a question of immediate discontinuity, of distinction, of intrinsic personal difference, even election. Being cool, stylish, defiantly masculine, ‘hard’; being ‘street revolutionary’, a clubber, an alternative type: knowing your way around- street, music- or mediawise: endless permutations of these and others; all can be experienced as qualities of individual authenticity and specialness”.(Willis, 2000:103-104)

Det fremgår af denne tolkning af maskulinitetsidentitet, at man i det post-industrielle samfund også er nødt til at se på de forandringer, dette skaber med hensyn til nye måder at skabe identitet på. Fremfor at betragte denne ungdomskultur som et negativt og patologisk foretagende, der kun fokuserer på kriminelle handlinger og de overdrevne maskuline identitetstræk kan også vælge at forstå disse identitetsudtryk som resultatet af kreative og symbolske *arbejdsprocesser*; hvormed individer har fundet alternative muligheder i at producere identitet, igennem kreative udvælgelsesprocesser. Disse alternative måder kan eksempelvis være igennem forbrug, kendskab til eftertragtede informationer om personer, genstande eller områder. Men det kan også være igennem handlinger hvormed maskulin adfærd manifesteres og vurderes indenfor fællesskaber, der værdsætter ekspressive former for handlinger: mod, fysisk styrke eller seksuel tiltrækningskraft. Det symbolske arbejde kan også afspejles i verbale former samt symbolske repræsentationer, formuleret indenfor et fællesskab:

”Finding some community of transcendence in musical or dance experience, finding a sense of who you are through stylistic experimentation, finding satisfaction ‘in the crack’ with your mates in pubs and clubs: all these things seem to have been offered as positives, or at least benignly allowed to occur, making human and bearable, even obscuring, what might otherwise have been hostile and unwelcoming” (Ibid: 99).

Det er muligt, frem for et fokus på drengenes handlinger overordnet set som anormale, patologiske og afvigende adfærd, at vælge et fokus på de kreative, symbolske og kulturelle modudtryk, unge anvender overfor overfor stigmatiseringen.

Men hvordan kommer dette symbolske arbejde, der sikrer autenticitet og kreativitet i forhold til identitetsarbejdet, til udtryk indenfor drengegrupperne? Og er det muligt at analysere disses handlinger som andet end blot asociale og destruktive former for handlinger? Hvordan opnår unge adgang til andre sociale og fysiske rum i forhold til den omtalte gadelivsstilsform, No Life? Hvilke individuelle eller fællesskabsbaserede strategier anvendes i opnåelse af alternative måder, hvorpå at bygge positive identitet og adgang til social mobilitet, som det var tilfældet med de tidligere etniske entreprenører? Disse spørgsmål vil blive behandlet i de næste kapitler.

Kapitel 6

Fysiske rum og grænsedragninger

Dette kapitel behandler spørgsmål om identitetskonstruktioner og social positionering i forbindelse med konstruktionen af subjektive oplevelser i forhold til rum, enten i form af livsfaser, der er levet indenfor et andet territorielt område, eller i form af oplevelser i forhold til et lokalt område samt oplevelser indenfor offentlige eller private rum. I denne forbindelse bliver begreber vedrørende 'rum' introduceret. Disse begreber inddrages som analytiske redskaber for at kunne undersøge de sociale processer, der udfoldes i forbindelse med typer af social interaktion, som de pågældende unge er indgået i i forhold til andre sociale aktører, og hvordan disse processer former og udvikler identitetsdannelsen på baggrund af faktorer som etnicitet, køn og alder. 'Rum' bliver i denne forbindelse anvendt i analysen ud fra en betragtning om, at begrebet er et bredt dækkende begreb, som kan anvendes i forhold til rammer indenfor hvilke, den sociale interaktionen foregår og udspilles. Det er samtidig muligt ved hjælp af begrebet rum at se på betydningskonstruktioner, der på baggrund af de sociale processer tillægges forskellige typer af 'rum'. Det er i denne forbindelse hensigten at undersøge forhold, der opstår i forhold til den sociale interaktion omkring symbolske betydninger, der tillægges forskellige typer af rum, og som kan indgå som en indfaldsvinkel til forståelsen af sociale konflikter. Man kan formode, at forskellige symbolske betydninger af rum påvirker processer vedrørende forhandling af identitet i forhold til forskellige sociale aktører. En introduktion af teorier, der afdækker forståelser af dette begreb, vil blive gennemgået i starten af kapitlet med en følgende diskussion af hvilken forståelse af rum som begreb, der vil blive anvendt indenfor denne analyse. Men foruden begrebsafklaring om rum vil andre begreber blive introduceret. Disse begreber knytter sig til typer af sociale identiteter, her i forhold til konstruktioner vedrørende territorialitet og tilhørsforhold. Disse to begreber vil indgå som analytiske redskaber i forbindelse med identitetskonstruktioner i forbindelse med oplevelser af rum. De pågældende unge fungerer som informanter og de tilhører 2.- generationen af migranter. Dette medfører, at deres oplevelser igennem deres livsforløb inddrager to eller flere lande, hvilket må formodes at påvirke identitetsprocessen, eftersom unge skal forholde sig til eksistensen af erfaringer fra livsforløb indenfor forskellige nationale og territoriale sammenhænge. De møder herigennem flere typer af tilhørsforhold, hvilket ligeledes må formodes at indvirke på subjektive og kollektive identitetsprocesser.¹⁷

¹⁷ Anthias, der har studeret unge briter med græsk-cypriotisk baggrund foreslår i stedet for identitetsbegrebet i analyser af lignende grupper at anvende begrebet translokaliseret positionalitet. Hun påpeger, at studier, der tager udgangspunkt i identitetsbegrebet, har resulteret i analyser forbundet med essentialiserende og reducerende betydninger omkring subjektets selvforståelse, og at identitetsbegrebet ikke er egnet til at fange de mere tvetydige og modsætningsfyldte forklaringer, man ofte ser i informanternes forklaringer. Disse modsætningsforhold kan i højere grad indfanges og analyseres med begrebet translokal positionering, således at man ikke fokuserer på unges identiteter som fragmenterede identiteter, men som udtryk for måder, hvor på subjekter aktivt kan positionere sig i forhold til sociale relationer, og sociale omstændigheder ud fra komplekse sammenhænge (Anthias, in *Ethnicities*, 2002; 2(4):505).

Følgende analyse vil i denne sammenhæng undersøge lokaliseret positionering i forhold til forskellige typer af rum, som territorielle, lokale eller offentlige eller private rum, der tilknyttes forskellige typer af tilhørsforhold og sociale betydninger igennem konstruktionen af sociale relationer, der tilknyttes herindenfor¹⁸. Disse sociale relationer danner igen grundlag for identitetskonstruktionen i forhold til at kunne producere oplevelser og erfaringer i forbindelse med rum. Disse tilknyttede erfaringer udgør forudsætninger for at kunne skabe handlingsstrategier, eksempelvis i form af kollektive strategier. Kapitlet forsøger herigennem at afklare spørgsmål om, hvordan informanterne på forskellige vis skaber sociale relationer i forhold rum, samt hvilke betydninger, der knytter sig til disse rum, og hvordan disse betydninger, som symbolske grænsedragninger¹⁹, indgår som vigtige elementer i forhold til subjektive og kollektive identitetskonstruktioner. Efter begrebsintroduktionen vil der følge fire afsnit om fortællinger af oplevelser i forbindelse med ophold indenfor rum.

Kapitel 6 omhandler konstruktionen af oplevelser i forbindelse med ophold indenfor territoriale rum og konstruktioner af tilhørsforhold hertil. Afsnittet behandler spørgsmål om forholdet mellem konstruktionen af sociale relationer med hensyn til territorielle områder og den efterfølgende sociale positionering (translokale positionering) og identitetskonstruktion. Kapitel 7 omhandler ophold indenfor lokale rum og identitetskonstruktioner vedrørende 'territorier' for fællesskaber, der

¹⁸ Lokaliseret positionering er min oversættelse af begrebet: locational positionality, foreslået af Anthias i studiet af, hvordan unge placerer sig mellem forskellige rum og tilhørsforhold. Hun definerer lokaliseret positionering som følgende:

By focusing on location/dislocation and on positionality it is possible to pay attention to spatial and contextual dimensions, treating issues involved in terms of processes rather than possessive properties of individuals (for example, see Mouffe 1994). The focus on location and positionality (and translocational positionality) avoids assumptions about subjective processes on the one hand and culturalists forms of determinism on the other. It acknowledges that identification is an enactment that does not entail fixity or permanence, as well as the role of the local and the contextual in the processes involved (Anthias, 2001: 633)

Dette begreb indfanger derved forholdet mellem lokalisering i forhold til oplevelser i forhold til rumlige dimensioner samt i forhold til social position, der indebærer omskiftelighed ud fra kontekstuelle sammenhænge. Der er således tale om processuelle konstruktioner af identifikation og ikke en fast forankret og statisk forståelse af identitet, som subjektet tilskriver et tilhørsforhold til på tværs af tid og rum. Dette begreb erstatter ikke identitetsbegrebet, men det kan indfange nogle processuelle aspekter, der betinger identitetskonstruktionen. Dette gælder ikke mindst i forhold til spørgsmål omhandler udviklingen af kollektive identiteter igennem former for territorialitet.

¹⁹ Lamont & Molgar tager udgangspunkt i Epsteins begreb om symbolske grænser, og de definerer dem følgende:

Symbolic boundaries are conceptual distinctions made by social actors to categorize objects, people, practices, and even time and space. Examining them allows us to capture dynamic dimensions of principles of classifications. Symbolic boundaries also separate people into groups and generate feelings of similarity and group membership (Epstein, 1992, p.232). They are an essential medium through which people acquire status and monopolizes resources (Lamont & Molgar, Annual Review of Sociology. 2002. Vol. 28), (<http://proquest.umi.com>).

Symbolske grænsedragninger skal i denne forbindelse forstås som måder, hvorpå grupper igennem symbolske kategoriseringer skaber betydninger omkring rum, mennesker og tid i forhold til konkurrence med andre grupper omkring eftertragtede ressourcer. Forskellen på symbolske og sociale grænsedragninger er en analytisk distinktion, hvormed to niveauer kan adskilles, selvom de griber ind i hinanden og betinger hinanden: symbolic boundaries can be thought of as a necessary but insufficient condition for the existence of social boundaries (Lamont, 1992, ch. 7) (Ibid: 2).

udspiller sig i forhold til andre grupper sociale aktører. Spørgsmål om sociale processer i forbindelse med konstitutionen af fællesskaber baseret på typer af territorialitet vil indgå i forhold til det offentlige rum og i forhold til et lokalt og regionalt rum, der bliver skueplads for magtforhandlinger vedrørende adgang til rum. Kapitel 8 omhandler domestiske og private rum, hvoromkring identitetskonstruktioner foregår, og hvor konstruktioner af oplevelser i forhold til familien finder sted. Her indgår endvidere refleksioner over 'hjem' som en analytisk kategori i forbindelse med analysen af forhold mellem tilhørsforhold og 'hjem' som et 'sted' for reproduktionen af primære sociale relationer og identitet, samt hvordan migration indvirker på sociale processer i forbindelse hermed. Kapitel 9 undersøger informanternes fortællinger om fængslet, der inddrages som et rum for identitetskonstruktioner. Spørgsmål i forbindelse med, hvordan fængselsopholdet indvirker på identitetskonstruktionen i forbindelse med transition mellem åbne og lukkede rum, vil indgå i dette afsnit.

De fire kapitler er ikke udtømmende i forbindelse med mulige rum for den sociale interaktion og identitetskonstruktioner, men de fungerer som udvalgte hovedområder i forbindelse med afhandlingens overordnede spørgsmål om sociale og symbolske betydningskonstruktioner og sociale processer forbundet med de unges oplevelser af social eksklusion og etablering af sociale relationer og fællesskaber indenfor tilgængelige rum. De fire afsnit bliver præsenteret som 'cases' igennem uddrag af fortællinger og som eksempler på, hvordan sociale processer og identitetskonstruktioner i forbindelse med typer af sociale erfaringer og oplevelser indenfor rum foregår.

Begrebsafklaring af 'rum'

Følgende består af en teoretisk begrebsafklaring om 'rum', der knytter sig til krydsningsfeltet mellem fysiske og sociale rum som rammen om sociale processer og identitetskonstruktioner mht. køn og social klasse²⁰. Denne begrebsafklaring starter med Bourdieu, der teoretisk har udarbejdet begrebsapparat om det fysiske og sociale rum i forbindelse med teorien om praksis. Dernæst følger en præsentation af begrebet om 'levede rum' af Ed Soya, professor i byplanlægning ved University of California, der har defineret begrebet om det 'tredje rum' i forbindelse med studier af urbane rum og udviklingen heraf. Dernæst følger humangeografen Tim Cresswells forståelse af 'sted' i forhold til rum og til sidst afsluttes afklaringen om begrebet igennem et anderledes syn på og forståelse af 'rum', præsenteret igennem antropologen Jimenéz.

²⁰ Man kan inddele sociologiske teorier omkring rum i to kategorier. Disse to kategorier er henholdsvis absolutistiske og relativistiske opfattelser af rum. Den absolutistiske opfattelse bygger på et videnskabeligt syn på rum, der eksisterer uafhængig af menneskelig handling og perception. Denne retning ses anvendt indenfor den klassiske sociologi, såvel som indenfor geografiske og geopolitiske videnskaber. De klassiske studier bygger på en opfattelse af rum som territorie, sted og form. Rum er studeret igennem disse fremtrædelsesformer, der således ikke er blevet problematiseret i forhold til sociale processer. Modsat denne opfattelse eksisterer den relativistiske opfattelse af rum, der ses repræsenteret indenfor nyere sociologisk teori, samt den humangeografiske videnskab. Rum indenfor denne opfattelse eksisterer ikke udenfor sociale processer, men konstitueres igennem disse, således at der eksisterer en vekselvirkning herimellem. Således er menneskelige sociale relationer, magtforhold og ressourcespørgsmål vigtige i af forståelse af rum, der studeres som sociale rum, der struktureres i forhold til menneskelig handling og erfaring og ikke blot som fysiske rum. Rum er derfor en relationel størrelse, der indgår i sociale formationer i forhold til institutioner og som sociale ressourcer (Faist: 2004: 1-10).

Han foreslår en anvendelse af begrebet rum, der bevæger sig væk fra forståelsen af rum som 'sted' og som territorielt forankret og mod en forståelse i retning af betydningen social interaktion, nemlig rum som 'handlingsrum'(taskscape).

Fysiske og sociale rum

Bourdieu foretager en analytisk distinktion mellem det 'fysiske rum' og det 'sociale rum'. Ved det sociale rum forstår han:

Social space is defined by the mutual exclusion (or distinction) of the social positions that constitute it, that is, as a juxtapositional structure of social positions (Bourdieu, 1999:24).

De sociale positioner, som er distribueret indenfor det sociale rum, alt efter fordelingen af adgang til kapitalformer og dertilhørende relative fordeling af magt, ytrer sig i det fysiske rum igennem konkrete 'sites'. Disse områder eller konkrete fysiske 'steder' er udkommet af kampen om eftertragtet rum. 'Steder' afspejler således strukturer, der eksisterer i sociale rum, og de udmønter sig igennem geografiske eller fysiske konfigurationer eller former, der er de fysiske rammer for socialt praktiserede rum. Bourdieu definerer 'steder' som det fysisk rum, hvor den sociale aktør er 'positioneret', og hvor dennes 'handling' finder sted. Igennem aktørens handlinger i fysiske rum foregår der en kontinuerlig 'lokalisering' ud fra den sociale aktør og dennes sociale position (Bourdieu, 1991:13). Man kan udtrykke det således, at 'et sted' er den fysiske, formede realitet, hvor den sociale struktur ytres igennem den fysiske form, der bliver skabt igennem den sociale interaktion imellem sociale aktører. Steder er derfor 'praktiserede rum', der bliver til igennem kontinuerlige praksis eller handlinger. Disse handlinger bliver igen formet efter dispositioner, der er resultatet af de strukturerende strukturer, hvormed den sociale aktør handler og reproducerer de sociale strukturer igennem praksis.

Kønslig strukturering af rum

Bourdieu forstår 'praktiserede rum' som resultatet af sociale processer og aktørernes magtpositioner indenfor sociale rum, hvilke har skabt konkrete 'konfigurationer' af det sociale felt og klassestrukturen, udmøntet i fysiske områder. Konfigurationer kan være indskrevet i rummet. Et eksempel herpå er den strukturelle og symbolske indretning af hjemmet i et Kabyle-samfund. Husene i Kabyle-samfundet er således synlige og strukturelle modeller af den sociale organisationsform indenfor samfund, hvor rum og tid er organiseret omkring basale og organiserende 'schemes' baseret på princippet om 'kønslig arbejdsdeling' og 'deling af kønsligt arbejde'.

In a social formation in which the absence of the symbolic-cum-conserving techniques associated with literacy retards the objectification of symbolic and particularly cultural capital, inhabited space - and above all the house - is the principal locus for the objectification of the generative schemes; and, through the intermediary of the divisions and hierarchies it sets up between things, persons, and practices, this tangible

classifying system continuously inculcates and reinforces the taxonomic principle underlying all the arbitrary provisions of this culture. Thus, as we have seen, the opposition between the sacred of the right hand and the sacred of the left hand, between *nif* and *haram*, between man, invested with protective, fecundating virtues, and woman, at once sacred, charged with maleficent forces, and correlatively, between religion (male) and magic (female), is reproduced in the spatial division between male space with the place of assembly, the market, or the fields, and female space, the house and its garden, the retreats of *haram*. To discover how this spatial organization (matched by a temporal organisation obeying the same logic) governs practices and representations - far beyond the frequently described rough divisions between the male world and the female world, the assembly and the fountain, public life and intimacy - and thereby contributes to the durable imposition of the schemes of perception, thought, and action, it is necessary to grasp the dialectic of objectification and embodiment in the privileged locus of the space of the house and the earliest learning processes (Bourdieu, 1988:89).

De sociale relationer formes ud fra nogle bestemte modeller for handling, schemes²¹, som oppositioner, hvormed også status indskrives symbolsk indenfor rummet igennem former for praksis. Bourdieu opfatter rummet som formet efter specifikke, strukturerende principper, der indlejres i det fysiske rum i form af denne sociale organisering af praksis og handling i forhold til ophold og beboelse i rummet; en inddeling som her først og fremmest tager udgangspunkt i en kønslig arbejdsdeling, der skiller den offentlige sfære, forbundet med mandlige arbejdsaktiviteter og den intime sfære forbundet med kvindelige arbejdsaktiviteter, igennem hverdagshandlinger. Sociale regler for kønslig og seksuel segregation indlejres i rummet, hvilket også kan iagttages i den domestiske indretning af Kabylehuset. Symbolske og sociale koder for tilskrivelse af status tilhørende den kvindelige og mandlige sociale og symbolske position er i Kabylehuset formet i rumlige og fysiske dimensioner. Det kvindelige rum er associeret med naturen og dyr, seksualitet, liv, fødsel og død og med mørke indenfor huset, hvorfor kvindens rum ligger nærmest stalden og våderummet, der er sænket ned i et lavere niveau og vendt væk fra verden udenfor. Mandens position indenfor hjemmet er modsat organiseret omkring kultur og samfundet udenfor og dyrkning af jorden. Hans plads i rummet vender derfor ud mod lyset og verden udenfor. Kabyle-samfundet er et mikrokosmos, der således er nøje ordnet omkring symbolske og sociale skemaer for social organisering igennem en tilskrivning af sociale roller og integration indenfor dette samfund. Det fysiske rum bliver dermed en afspejling af denne arbejdsdeling, og praksis former den fysiske indretning og udformningen af rummet; sociale grænser modsvares af grænsedragninger i det fysiske rum. Bourdieus beskrivelse af Kabyle

²¹ Bourdieu tager udgangspunkt i strukturalistiske teorier, herunder Lévi-Strauss og Marcel Mauss begreber om klassifikationssystemer, hvormed den sociale verden klassificeres og perciperes igennem duale klassifikationer via oppositionspar. Bourdieu overtager denne forståelse af klassifikationssystemet, men tillægger praksis, hvormed disse struktureringer internaliseres, en afgørende betydning, således at det i højere grad bliver praksisformer, der bliver bestemmende for måden, hvorpå klassifikationssystemer indlejres og reproducerer disse sociale strukturer i konkrete handlingsformer. Symbolske strukturer og sociale strukturer producerer analoge modeller for handlinger, der indbyrdes skaber overensstemmelse og sammenhænge imellem den symbolske og sociale verden og praksisformer igennem habitus (Bourdieu, 1988:97).

samfundet repræsenterer således et samfund, der på flere planer afspejler overensstemmelse, orden og balance, eftersom principperne over tid har bevirket, at disse regler findes indskrevne i rumlige dimensioner, der igen reproducerer og styrker de sociale principper for den sociale praksis. De strukturerende strukturer opererer således på flere planer og bestyrker den samfundsmæssige orden og struktur igennem 'dialectic of objectification and embodiment in the privileged locus of the space of the house' (Ibid:90). Bourdieus tilgang til sammenhænge mellem rum og sociale relationer kan dermed opfattes som en form for dialektisk og gensidig påvirkning, der igennem processer over tid har resulteret i en velordnet tilpasning mellem den sociale orden for praksis og rummet, hvorindenfor disse praksisformer er udviklet, og som derfor kan ses som en art aflejring i fysiske strukturer og former. Metaforisk kan man sige, at Bourdieu opfatter rummet som et 'landskab', hvor floden har formet dette landskab igennem dens strømme og kraft, som efterlader rumlige former og strukturer. De sociale praksisformer er flodstrømmen, og rummet fungerer som det geografiske landskab, der med tiden aftager form herefter. Internaliseret igennem habitus er det muligt at handle på baggrund af disse struktureringer i forhold til væren i rummet og deltagelse i den sociale interaktion herindenfor, der igen bidrager til det fysiske rums orden og dets organisering igennem sociale og symbolske strukturer. Praksisformer opererer på et ubevist plan, og forståelsen af rummet er således kodet med sociale og symbolske betydninger, der afslører sig igennem mønstre af handlinger igennem den sociale interaktion, der igen markeres i rummet igennem fysiske strukturer og rumlige organiseringer. Rummet har derfor igennem habitus en betydning for måden, hvormed mennesket orienterer sig indenfor en rumlig-social relation, fordi disse to parametre er tæt forbundne igennem betydninger, der indeholder fysiske, sociale og symbolske, analoge former, der gensidigt er forstærket og knyttet sammen igennem handlinger, internaliseret indenfor habitus:

As an acquired system of generative schemes objectively adjusted to the particular conditions in which it is constituted, the habitus engenders all the thoughts, all the perceptions, and all the actions consistent with those conditions, and no others (Bourdieu, 1988: 95).

Denne opfattelse af reproduktionen af analoge modeller for handling, der reproduceres igennem habitus og afstemmer social praksis i rum igennem internationaliseret 'generative schemes', afspejles også i Bourdieus beskrivelse af det urbane rum. Her kan distributionen af sociale, kulturelle og symbolske kapitalformer, der er et udkomme af habitus og internalisering af praksis indenfor det sociale felt, der er struktureret i klasseskel igennem distinktionen, og social praksis ses i positioner indenfor det urbane rum.

Det urbane rum og hierarkisk strukturering

Det urbane rum afspejler på sin vis fysisk det sociale felt og de sociale strukturer, der gør sig gældende her, og som sådan bliver det urbane rum indlejret af sociale positioner, hvormed klassesamfundet reproduceres igennem aktørers handlinger, hvor

de udfylder 'sites', 'steder'. 'Sites' eller 'steder' skal forstås som de konkrete rumlige dimensioner af udlevede sociale positioner i det fysiske rum. Det urbane rum kan således analyseres som den rumlige fordeling af sociale positioner, således at det, der svarer til en fordeling af indbyrdes eksklusive, sociale positioner, genfindes i det urbane rum i form af adskillelser indenfor de fysiske positioner, hvormed sociale grupper igennem tid har inkorporeret og akkumuleret kapitalformer, hvilket viser sig igennem en eksklusion af uønskede grupper. Det fysiske rum, som et udkomme af en akkumulation af sociale positioner, der fordeler sig udfra en hierarkisk social struktur, vil på tilsvarende vis antage en symbolsk værdi, idet grupper med symbolsk kapital vil have mulighed for at okkupere attraktive rum og udelukke andre herfra, hvorved deres samlede symbolske kapital yderligere forstærkes, idet rummets symbolske værdi forstærker gruppens symbolske kapital. Grupper med lavere form for kapital må imidlertid indtage mindre attraktive rum, der igen påvirker deres lavere kapital, fordi rummets manglende eller negative symbolske værdi negativt forstærker den lavere kapital. Det hierarkiske sociale system understøttes af rummets symbolske værdi, der medvirker til at statuere og reproducere gruppernes eller personernes sociale positioner indenfor den hierarkiske sociale struktur, alt efter fordelingen af social, kulturel og økonomisk kapital. 'Profits of localization', den samlede profit med stedets symbolske værdi, forstærker 'profits of occupation', det vil sige adgangen til eftertragtede positioner på arbejdsmarkedet og dermed muligheden for social mobilitet. Personer, der har internaliseret det fysiske, urbane rum og dets symbolske værdi, vil aktivt benytte dette til at reproducere eller vinde nye kapitalformer, eksempelvis ved at vælge at bo i et område med høj symbolsk værdi og derved opnå 'profits of localization'. Rummets symbolske, indskrevne værdi indgår i en vinding af andre kapitalformer og strukturerende for social praksis, og kampen for social mobilitet bliver analog med kampen om det fysiske rum og rumlig mobilitet (Bourdieu, 1999:126-127).

Der ses således en art dialektisk udveksling mellem ophold i det urbane rum og den sociale position, der kan benyttes som adgang til enten opadgående social mobilitet eller nedadgående social mobilitet. Personer, der er bosat i de sociale boligområder i forstadsområderne, får deres lave, sociale position med manglende social, økonomisk og kulturel kapital yderligere forringet, da boligområdets negative, symbolske værdi vil cementere lav, sociale position og bevirker en art social og fysisk marginalisering og segregation. Boligområder, hvor der eksisterer disse negative, sociale mobilitetseffekter, resulterer, ifølge Bourdieu, i det forhold, at personer bosat her udelukkende deler denne negative, symbolske, boligmæssige værdi; de udvikler ikke et fællesskab omkring boligområdet, der således hverken kan styrke boligområdets symbolske værdi og dermed attraktivitet eller personernes sociale, kulturelle eller økonomiske kapital, eftersom der eksisterer en negativ værdi ved at bo eller opholde sig i dette område. Disse områder kan derfor heller ikke opfattes som en integreret del af det urbane centrum, men ligger i udkanten af byen, der således ikke rækker ind i disse områder og skaber social og økonomisk dynamik og mobilitetsstrukturer. I bogen 'La Misère du Monde' beskriver informanterne de manglende, sociale relationer til andre beboere i sådanne 'cités' med manglende

sociale serviceforanstaltninger og væresteder, hvor beboerne kan mødes. Hverdagslivet formes således ikke i forhold til det fysiske nærmiljø, men snarere i modsætning hertil, eftersom de sociale relationer i højere grad knyttes til andre former for samvær, eksempelvis til det etniske fællesskab eller familiemæssige samvær indenfor hjemmene. Den sociale indkapsling i disse 'cités' bevirker endvidere, at en fysisk afgrænsning i adgangen til potentielle erhvervsområder, der kombineret med den begrænsede sociale kapital og negative, symbolske værdi, forstærker segregationen og deltagelse i økonomiske mulighedsstrukturer. Sociale klasseskel modsvares således af fysiske områder, der enten befinder sig indenfor det attraktive, urbane område med adgang til kapitalformer eller modsat udenfor med tilsvarende manglende muligheder for adgang til kapitalformer. Det er dermed nærliggende at tale om disse segregerede boligområder som områder, der bærer præg af socialt, økonomisk og kulturelt underskud, hvilket betyder, at sammenfaldet mellem social eksklusion og social marginalisering er proportional med boligområdets negative, symbolske værdi. Beboerne, der opholder sig indenfor dette rum, har ikke nogen positiv interesse i at styrke bekendtskaber med andre indenfor boligområdet, men modsat har de heller ikke den fornødne kapital til at udvikle relationer udenfor området og fanges derfor i social eksklusion og forbliver fastlåst indenfor dominerede, sociale relationer i form af økonomisk bistand, der igen binder beboerne til dette stigmatiserede boligområde (Bourdieu, 1999:129). Et politisk og socialt domineret 'rum' bliver inkorporeret igennem habitus som et naturaliseret 'rum', hvor den personlige mangel på succes og social afstand bliver oplevet som fysisk immobilitet og fysisk afstand. Igennem internaliseringen af det fysiske rums orden og hierarkiserede, sociale strukturer, der med tiden har formet dette i overensstemmelse med symbolske værdisystemer, indoptages i kroppens orienteringspunkter i forhold til bevægelse i rum på en sådan måde, at personer ubevidst handler i forhold til den hierarkiske inddeling af det urbane rum. Det betyder således, at symbolsk vold, hvormed klassestrukturen opretholdes og reproduceres, også gælder i forholdet mellem det fysiske rum, sociale relationer og handlinger indenfor rummet (Bourdieu, 1999: 126). Dette aspekt vil senere fremgå i analysen i forbindelse med udviklingen af fællesskaber baseret på en hierarkisk strukturering af sociale rum, samt kønslige og social strukturering af sociale rum. Sociologien om byens sociale rum og dens udvikling er også central i forhold til Ed Sojas urbane studier og begrebet om det 'tredje rum'.

'Tredje rum'

Ed Sojas studier er en forsøg på at udforske 'byen', dvs. søge at videreudvikle en videnskab om byens rum og dens udvikling. Sojas forskning ligger indenfor en anden videnskabstradition og har derfor et andet fokus i forskning om 'sociale rum' i forhold til Bourdieu, der sigter mod en klasseanalyse og ikke en analyse af byudviklingen i den postindustrielle og globale tidsalder som sådan. Det skal derfor pointeres, at man i en sammenligning af to teoretiske indfaldsvinkler til 'sociale rum' nødvendigvis må tage højde for, at de benyttes indenfor to forskellige videnskabsfaglige traditioner, samt at deres teoretiske begrebsapparat også skal ses i relation til to forskellige

forskningsmæssige interesser. Det kan ikke undre, at Soja har lagt større forskningsmæssig vægt på den 'humanistiske, geografiske videnskab' end Bourdieu, hvis udgangspunkt er en social, samfundsvidenskabelig tilgang, der primært tager udgangspunkt i marxistisk klasseteori og strukturalistisk analyse. Alligevel er det muligt at se, at begge teoretikere forsøger at udvikle et teoretisk redskab og et begreb om 'sociale rum', der kan benyttes til at forstå de komplekse processer, der udspilles i krydsningsfeltet mellem de fysiske og sociale strukturer. Begge analyser forsøger at gribe de historiske, sociale og geografiske processer, der udmøntes i empiriske lokaliteter eller 'humane rum', der opstår som resultater heraf og som omvendt får konsekvenser for de sociale processer, hvormed fysiske specifikke lokaliteter sammensmeltet med sociale identitetsdannelser. Soja skelner analytisk i sit studie af byrum og dets udvikling ud fra en distinktion af 'form' og 'proces'. Han opdeler analytisk 'rum' i tre forskellige begreber: Det første rum er det materielle, fysiske, geografiske rum, der er de objektive og målelige resultat af urbane liv. Der er her specifikke former og fysiske fremtrædelser, der tilsammen udgør det urbane rum og dets fysiske udformning som en specifik urban konfiguration. Det andet rum er repræsentationer af byrummet som mentale kort, det vil sige subjektive opfattelser af byens rum, som de forestillede rum, hvorefter mennesker tilegner sig rummet og benytter rummet. Soja har derefter udviklet et 'tredje rum', som er det socialt praktiserede rum. Det vil sige:

Is investigated as **fully lived space**, a simultaneously real-and-imagined, actual-and-virtual, locus of structured individual and collective experience and agency. Understanding lived space can be compared to writing a biography, an interpretation of lived time of an individual; or more generally to historiography, the attempt to describe and understand the lived time of human collectivities or societies. In all these life "Life stories", perfect or complete knowledge is impossible (...). The best we can do is selectively explore, in the most insightful ways we can find, the infinite complexity of life through its intrinsic spatial, social, and historical dimensions, its interrelated spatiality, sociality, and historicity (Soja, 2000:12).

Byrum ifølge Soja er således på samme vis som Bourdieus opfattelse af 'sites' eller 'steder', der er formet igennem den sociale interaktion, dannet på baggrund af sociale og historiske processer og udmøntet igennem *former for menneskelig rumlighed*. (Soja. Ibid:11) Denne forståelse af 'byrum' minder om Bourdieus 'sites', hvor disse også kan ses som en 'kampplads' for sociale grupper i konkurrencen om magt:

cityspace (...) as an active arena of development and change, conflict and resistance, an impelling force effecting all aspects of our lives (Soja, Ibid:11).

Man kan måske pege på en forskel i de to tilgange til analyse, idet Bourdieu i højere grad interesserer sig for det fysiske rum ud fra en primær interesse for sociale processer, hvor Soja ønsker at undersøge processer, der har relevans for byrummets udvikling som sådan, som objekt for analyse, som en 'biografi' og som en 'livshistorie'. Alligevel er Sojas begreb det 'tredje rum' et anvendeligt begreb i denne sammenhæng, idet 'sociale rum' dækker et komplekst felt, hvor anvendelse af en

kombination af begreber kan anvendes i analysen af processer, der finder sted indenfor byrum, og som kan sammenkoble sociale handlinger og identitetsprocesser sammen med rum. Soyas begreb 'tredje rum' giver mulighed for at gribe forholdet an mellem strukturelle og historiske processer og disses betingelser for livsformer på den ene side, og på den anden side hvordan disse forhold udmøntes i praktiserede steder, hvor sociale udviklingsprocesser resulterer i urbane *konfigurationer* og konkrete livshistorier og erfaringer i al deres kompleksitet. Som sådan åbner Soyas begreb 'tredje rum' et vindue i forhold til at forstå, hvordan fysiske bymiljøer og boligområder, der udspringer af den strukturelle og globale udvikling, også formes af menneskelige handlinger og erfaringer, og sådanne steder kan dermed analyseres ud fra disse to perspektiver. Eksempelvis kan dette begreb kaste lys på forholdet mellem økonomiske og historiske processer, der har været medvirkende til at skabe nogle urbane konfigurationer eller by formationer, hvormed livsformer er opstået i forlængelse af globaliseringen. Således befinder immigrantgrupper i kraft af tidligere eller nuværende tilknytning til den økonomiske og sociale struktur sig indenfor specifikke boligområder med lav økonomi og befolkningstæthed, der betinger livsformer, udviklingen af sociale relationer og handlinger, der kan studeres som 'biografier'. Hermed kan en fortælling eller analyse om byrummets og dets indbygges handlingshistorie, om man vil, begynde.

Rum som 'sted'

Tim Cresswell skriver i sin introduktion til bogen *Mobilizing Place, Placing Mobility* 2002:

Place as practice and practice as placed always relies on the symbiosis of locatedness and motion rather than the valorization of one or the other. Such a notion has to be alert, however, to the universalising tendencies of the sedentarist and nomadic metaphysics since practice too, as Young and Bourdieu have revealed so astutely, is marked by the categories of race, sex, class, age and sexuality just as surely as it is practice that brings these categories to life (Verstraete and Cresswell, 2002: 16)

Cresswell et al. søger en genintroduktion og nyfortolkning af begrebet 'sted' (place) i forhold til mobilitet og identitetsdannelse, der hverken essentialiserer betydningen af 'sted' og lokalitet i forhold til identitetskategorier, men som på den anden side heller ikke opløser betydningen af 'sted'. Denne forståelse bygger på 'sted' som konkret og praktiseret lokalitet for handlinger, for så vidt de er resultat af sociale relationer og udgangspunkt for samme og placerer sig som en fortolkningsramme, der både kan inddrage betydninger og strukturer, der knytter sig til en lokalitet, men også sociale strukturer, der knytter sig til de sociale grupper, der inddrager 'rum' i deres sociale interaktion og herigennem tilknytter 'rummet' betydning igennem dette som 'praktiserede rum'. 'Rum' er, i det øjeblik hvor de praktiseres, genstand for betydningsdannelse, transformation og reproduktion som et 'sted', hvis potentiale aktiveres igennem sociale grupper og den værdi, som 'stedet' udgør for den sociale reproduktion, der også fordrer bevægelse og mobilitet. Derfor kan 'steder' aldrig være statiske, men vil altid være tæt forbundne med dynamisk forandring forårsaget af de sociale processer, ligesom de sociale processer vil være forbundet med 'steders'

forandrede strukturer og betydninger. Denne forståelse af 'praktiseret sted' og 'lokaliseret praksis' understreger vigtigheden af at fastholde et perspektiv i analysen, hvoromkring menneskelig praksis baseret på sociale identitetsprocesser, som køn eller social klasse eller alder, altid i en eller anden forstand ikke kan gå alene, men altid vil være afhængige af en eller anden form for lokalisering i forbindelse med handlinger. Derfor må en undersøgelse af 'steder' som sådan altid indgå i analysen af praksis og sociale processer, hvilket støtter pointen i denne analyse om, at inddrage rum i form af, hvordan 'steder' med konkrete betydningsdannelser bliver til og skabes, som for eksempel 'centeret' eller 'byen'. Hvordan kan det eksempelvis forklares, at visse 'gader' får konkrete betydninger eller bliver til konkrete 'steder' med bestemte, rumlige konfigurationer igennem tilstedeværelse af specifikke sociale grupper og deres fællesskabsdannelser som etniske, racemæssige eller sociale 'kampzoner' og omvendt, hvorfor bliver disse fællesskaber identificeret netop igennem deres tilknytninger til bestemte steder, som værende eksempelvis lokale 'bander' eller 'fjender', på baggrund af køn, etnicitet og klasse. Det er dette forhold, som analysen skal søge at forklare og afdække indenfor sådanne 'steder'.

Det er, ifølge ovennævnte teorier, muligt at anvende begreber som 'praktiserede rum' eller 'levede steder' i forbindelse med analyse af identitetsdannelse kombineret med begreber vedrørende sociale processer og sociale strukturer indenfor 'lokaliteter', hvor disse finder sted, og hvor handlinger praktiseres. Spørgsmålet er, hvorvidt begreber som 'praktiserede rum' eller 'levede steder' er anvendelige som eneste redskaber i en analyse af sådanne 'rum' eller 'steder', eftersom det er muligt at observere forskellige interesser, motivationer, konflikter og kampe, der foregår i sammenhæng med forskellige praksisformer forbundet med ophold indenfor og tilstedeværelse på baggrund af fællesskabsbaserede handlinger, der ikke nødvendigvis knytter sig til en 'lokalitet', men snarere *mangel* på 'lokalitet' og en kontinuerlig søgen mod 'fællesskabet' og ikke 'lokaliteter' eller 'steder'. Og kan man afgrænse et 'sted' eller 'et rum' i en analyse, hvor grænser er flydende, imaginære og multiple eller måske ikke-eksisterende og hvor de heller ikke bærer en betydning i forhold til identitet? Det sidste spørgsmål interesserer antropologen Jiménez, der foreslår en anderledes fortolkning af betydningen af 'sted', nemlig som 'hændelser' (*events*).

'Handlingsrum' (taskscape)

Jiménez, der har lavet feltarbejde i byen Antofagasta i Chile, problematiserer tidligere antagelser om forholdet mellem rum, som territorielle og geografiske steder og sociale relationer, der reproducere i forhold hertil og bliver identitetsskabende. Han stiller spørgsmålet:

What happens when people's identity is not land-related? When land holds no value, no memories,

Indbyggerne i *Antofagasta* forbinder det urbane rum med negativ værdi, der af samme årsag ikke bliver gjort til genstand for sociale handlinger, men tværtimod forbindes med betydninger som kaos, forurening og fare, der knyttes til det urbane rum.

Eftersom byen Antofagasta dermed ikke udgør et 'rum' for den sociale interaktion, søger individerne andre måder at realisere deres positive værdier, som i dette tilfælde centrerer sig om familieliv, renhed og børnetrivsel. Disse værdier kan realiseres igennem sociale relationer og handlinger ved at inddrage de 'rum', der byder på sådanne muligheder for udfoldelse. At kunne udnytte rum i forbindelse med handlinger styrker igen væren i forhold til de familiemæssige sociale relationer igennem interaktionen, der finder sted indenfor rummet: "people's sense of power and efficacy flows from their realization of spatial forms" (Ibid:147). Hverdagshandlinger, der udfoldes i sammenhæng med familiemæssige eller andre sociale aktiviteter, får ikke tillagt en stedbundet karakter som 'territorielle' steder, men snarere som 'rum med kapacitet'²², der indgår i et forløb af begivenheder. 'Sites' som et konkrete territorielt 'sted', hvor sociale relationer realiseres igennem familieliv, arbejdsliv, fritid, rituelle begivenheder, etc., har ikke nødvendigvis en betydning i sig selv, som antropologer eller analytikere kan tage udgangspunkt i som et relevant afgrænset 'sted' for deres analyse. Det er, ifølge Jiménez, vigtigere at se på, hvordan handlinger igennem sociale relationer inddrager rummet som ressource, således at sociale relationer har rumlig 'kapacitet' igennem deres egenskaber som social aktivitet:

Social life is no longer to be seen as unfolding through space, but with space, that is, spatially. Space is no longer 'out there', but a condition or faculty-a capacity-of social relationships. It is what people do, not where they are (Jiménez, 2003: 140).

Igennem hverdagslivet bliver handlinger, der udføres indenfor specifikke sammenhænge, udslagsgivende for, hvordan 'rum' inddrages. Aktører konstruerer situationelle 'handlingsrum' og unddrager andre steder, som ikke forbindes med positiv værdi. Der findes dermed rum, som forbliver identitetsløse for beboerne:

the people of Antofagasta act as if the city was not there for them, as if there was nothing to care about, nothing to which to relate (Ibid: 144).

En analyse af forholdet mellem sociale relationer, der i en vekselvirkning mellem sociale relationer og rodfastelse i konkrete 'sites', hvor disse har deres udspring, og hvor reproduktionen af sociale netværk er territorial tilknyttet, giver i Antofagastas tilfælde ingen mening. Der eksisterer nemlig ikke sådanne 'sites', hvor disse sociorumlige relationer reproduceres. Der findes derimod en række rumlige former, der via deres fysiske dimensioner inddrages i en serie af hverdagspraksisser og begivenheder, eksempelvis en boulevard med palmer, der bliver benyttet i forbindelse med familiesamvær til rekreative formål, eller et forladt område, der inddrages til

²² Jiménez anvender begrebet 'capacity' som dækkende to andre begreber som 'tilblivelse' (becoming) og 'tilstedeværelse' (presentation). Han følger en teoretisk filosofisk retning, der går tilbage til Heidegger-filosofi om 'væren i verden', der bygger på en forståelse af en processuel tilblivelse af handlinger, igennem " 'becoming-of seizures' or 'a becoming-of appropriation' (Jiménez, 2003:141-142). Begrebet 'capacity' lukker op for en forståelse af forholdet mellem handlinger, rum og tid, der bliver til igennem en syntese af elementer, der gensidig påvirker hinanden. Processer, der er fortløbende og som indgår i kontinuerlige faser af 'tilblivelser' og 'tilstedeværelser' igennem 'handlingsøjeblikke' (moment of action) (Ibid: 142).

markedsplads, hvor familier får mulighed for kulturel og materiel konsumtion. 'Steder' får karakter af 'events' eller 'gøremål', der ligger i forlængelse af hinanden, og ordnet i en serie af handlingsforløb. Dette får således Jiménez til at konkludere, at 'rummets' symbolske værdi og betydning ikke automatisk kan tilknyttes specifikke 'sites', som konkrete stedbundne lokaliteter, mættet med betydning. Det analytiske udgangspunkt skal snarere findes i de sociale relationer og handlingernes rumlige kapacitet, der bevirker at 'rum' altid vil indgå i sekvenser af handlinger, hvormed betydninger og identitet 'realiseres' indenfor disse 'rumlige former'. Hvis rummet har egenskaber, der antager ressourcemæssig karakter i kraft af deres kapacitet, der kan benyttes i forlængelse af den sociale hverdagspraksis, vil dette rum kunne inddrages i en realisering af værdier indenfor den sociale interaktion, men altid indenfor en specifik kontekstuel sammenhæng (Ibid:148).

Denne udlægning af begrebet 'rum' er en forskydning af tolkningen af 'rum' eller 'sted' væk fra det mere fysiske og stedbunde mod en 'social interaktiv' forståelse, hvor det analytiske perspektiv for så vidt gælder betydningen af 'sted' i forhold til identitetsdannelse, der knytter sig til den sociale interaktion og værdier forbundet hertil. De sociale handlinger, fordi de i sig selv inddrager rum som dimension, udgør derfor det primære fokus for betydningen af 'levede rum', ikke som konkrete 'steder', men som en række eller sekvenser af 'handlingsrum', så at sige, der indgår som 'veje' eller 'stier' for handlingspraksis, der 'byder sig til' i forbindelse med den sociale interaktion.

Spørgsmålet melder sig, hvorvidt man kan tale om 'steder', hvortil der er knyttet identitetsmæssige betydning i retningen af at analysere konkrete byrum, som havende en 'livshistorie' eller omvendt analysere gruppers livshistorie ud fra konkrete, afgrænsede byrum. Ifølge denne fortolkning vil man kunne hævde, at der ikke kan findes 'steder', men snarere 'former/strukturer' med eller uden handlingsmuligheder, idet nogle aldrig vil kunne være forbundet med praksisformer, og andre forbundet med enkelte praksisformer. Forståelsen af 'steder' som 'praktiserede rum', hvoromkring sociale gruppers livsverdener udfoldes og derfor får identitetsbærende betydning, bygger på en sociologisk tradition, der ikke problematiserer forholdet mellem 'rum', i territoriell eller geografisk betydning, og identitetsdannelse²³. Jiménez påpeger tendensen til, at antropologer, på baggrund af klassisk, sociologisk teori, tillægger begrebet 'space' en materiel og stedbunden karakter, der bliver

²³ Denne implicite analogi, mener Jiménez, er gennemgående i klassisk, social, videnskabelig teori, såvel indenfor nyere antropologisk og sociologisk teori:

Durkheim viewed space as a mode of classifying otherwise homogenous and undifferentiated territories. For Durkheim, space was an a priori category of meaning (...) Space is territory, if only a territory that has been made intelligible by action of a social intellect (...) although Durkheims approach is often assumed to have been discredited by what are now referred to as 'theories of practice' (Bhaskar 1979; Bourdieu 197; Giddens 1984) it has actually served in a concealed form in temporary discussions of space and spatial practices. As will be seen (...) space, in anthropology, has been treated as, or equated to, a Durkheimian 'region'- that is, a territory, or to use a more recent idioms, a place or landscape. It is this view of space that lies at the root of the recent preoccupation with 'siting' of culture, a topic of particular concern for transnationalist researchers (Clifford 1997; Gupta & Ferguson 1997a, 1997 b, Olwig & Hastrup 1997)(...) These authors do vest actors with space-making capacities, but ultimately circumscribe these to the material base of the world they inhabit (Ibid, 139-40).

bestemmende for handlingerne. Der vil altid være tale om en konkret materiel base, såsom et hus, en region eller en transnationalt korridor', som danner grundlaget for forståelsen af handlinger i forhold til sociale aktører og reproduktioner af kulturelle og sociale strukturer. Altså overføres betydningen af rum, som 'region', til analysen, hvor der ikke tages højde for dynamiske processer indenfor betydningskonstruktioner i forhold til *handlingerne* indenfor rum, der nødvendigvis vil medføre forandringer i forhold til måden, hvorpå, ifølge Jiménez, disse rum tillægges forskellige værdier. Samme problemstilling gælder analyser foretaget af Bourdieu, eftersom han analogiserer sociale rum med fysiske rum, der struktureres af sociale rum og indlejrer dets hierarkiske strukturer og orden i forhold til et givet territorielt område eller 'sted' (Jiménez, 2003: 139). Der sker således en forudbestemmelse af rummet og dets symbolske værdi og strukturelle orden, hvor der ikke tages højde for sociale handlinger og skiftende praksisformer og betydninger i forhold til rum. Analysen af identitetsdannelser i forbindelse med 'praktiserede rum' bør derfor i højere grad forsøge at inddrage betydninger af sociale relationer, der igennem den sociale interaktion inddrager 'rum', ikke kun praktiserede, men også 'mobiliserede', som 'kapaciteter', for sociale relationer og handlinger, og det er disse processer, som bør afdækkes udfra konkrete handlinger og betydninger i forhold til identitetskonstruktioner.

Dette perspektiv er særlig anvendeligt i forbindelse med herværende analyse af data, der stammer fra interview med unge med forskellige etniske, aldersmæssige og sociale baggrunde. Der antages et perspektiv, hvor rum analyseres ud fra sociale handlinger og de sammenhænge indenfor hvilke, forskellige subjektive konstruktioner af oplevelser og erfaringer indgår, som en del af en identitetskonstruktionen, hvormed betydninger skabes omkring rum. Konteksterne kan således være 'rammer' for interaktionen, som 'gaden', 'hjemmet', 'hjemlandet', men også andre 'kontekster', hvoromkring hændelser skabes indenfor fysiske rum, såsom bycentre eller offentlige pladser, der inddrages i forbindelse med handlinger. Udgangspunktet bliver derfor konstruktionen af de sociale relationer, hvorigennem handlinger muliggøres, og hvor der produceres oplevelse og i mindre grad en analyse af 'stedets' iboende betydning i forbindelse med den sociale interaktion og snarere hvilken betydning disse rumlige former, der optræder i selvfortællingerne, får tillagt *igennem* konstruktionen af sociale relationer og sociale erfaringer som 'handlingsrum' (*taskscape*)²⁴ (Ibid:140)

²⁴ Jeg har valgt at oversætte 'taskscape', som 'handlingsrum'. 'Taskscape' har Jimenez overtaget fra Tim Ingold: 'place, understood as the process of inhabitation of a landscape' (Ibid:142). Jiménez benytter begrebet at rum i den forstand, at det tillægges betydninger og værdier igennem menneskelige handlinger og praksisformer kontinuerligt. Rum som 'taskscape' er således forbundet med menneskelig aktivitet og har ingen iboende betydning *udenfor* menneskelig aktivitet. Lige netop dette spørgsmål har optaget filosoffer gennem århundrede, og som Jimenez gør opmærksom på, går denne tænkning tilbage til Heideggers filosofi.

Territorialitet og tilhørsforhold igennem handlingsrum

Det er hensigten her at introducere begrebet territorialitet og tilhørsforhold for at afklare spørgsmål, der rejser sig i forbindelse med subjektive refleksioner over territorialitet og tilhørsforhold, hvortil subjektet tilknytter identitet i forbindelse med et territorielt forhold. Det kan være i forbindelse med oplevelser i forbindelse med et 'hjemland' eller i forbindelse med en barndom, hvor minder tilbage til oplevelser fra et andet område får tillagt nogle specifikke betydninger i forhold til identitetskonstruktionen. Der gælder eksempelvis det typiske forhold indenfor fortællingerne, at sammenkobling mellem subjekternes opfattelser af territorielle tilhørsforhold, deres sociale erfaringer i forbindelse hermed og deres identitet som rodfæstede i et sådant tilhørsforhold ikke nødvendigvis stemmer overens mellem den nationale identitet, som den unge forbinder med et tilhørende 'territoriant rum'. Der findes altså ikke en given forbindelse mellem eksempelvis et 'territorielt tilhørsforhold' og den efterfølgende identitetskonstruktion med udgangspunkt i dette 'territoriale rum', som et 'hjemland'. Tilhørsforholdet til et 'territoriant rum' som et konkret 'hjemland' kan ses som noget, de unge skaber ikke blot på tværs af rum, men også på tværs af tid, hvor et givet territorielt tilhørsforhold bliver skabt under nogle betingelser, der er opstået i en andet rum og ved hjælp af erfaringer herfra, som fordrer, at den unge selv sammenknytter sociale erfaringer med 'rum' og 'territorialitet' på forskellige måder, hvorved de positionerer sig selv indenfor forskellige lokaliteter.

Territorialitet

Betydningen af begrebet territorialitet²⁵ indenfor denne analyse anvendes i forhold til betydning af identitetskonstruktion, der bliver tilknyttet et 'territorium' i form af forskellige typer af *sociale relationer*, herunder slægtskabsmæssige, økonomiske eller kulturelle relationer. Disse sociale relationer til et område formes ud fra handlinger, der knytter sig til symbolske eller kulturelle praksisformer indenfor religiøse, ideologiske eller kulturelle universer. Der kan være tale om typer af subkulturelle praksisformer, der involverer subkulturelle betydningssystemer, der reproducerer betydninger angående former for territorielle tilhørsforhold. Territorialitet kan, ifølge Soja, opfattes som en *territoriel identitet* (Soja: 2000:203), det vil sige en *social identitet*, der spiller en betydning i forhold til former for kollektiv identitet, ligesom *ethnicitet* (Jenkins, 1997). Teoretikere skelner mellem niveauer indenfor tilhørsforhold til et territorium, konkret eller abstrakt, reelt eller forestillet, som kan antage forskellig udtryk, men som ikke desto mindre kan have den samme effekt i forhold til identitetsprocessen og den subjektive følelse af tilhørsforhold. Hvor nationalisme som ideologi inddrager et territorielt område i forhold til konstruktionen af national identitet, vil dette tilhørsforhold få konsekvenser for måden, hvorpå territorialitet praktiseres. Territorialitet kan således også ses som resultat af en politisk strategi, hvormed grupper hævder deres suverænitæt i forhold til et givent område. Benedict Anderson udviklede teorien om det nationale fællesskab, som et 'imagined community'. Denne territorielle,

²⁵ Det er dog ikke hensigten her at præsentere alle historiske studier, der analyserer former for territorialitet og tilhørsforhold, men blot at afdække forskellige betydninger af begrebet territorialitet og tilhørsforhold.

nationale identitet opstod i forbindelse med udbredelsen af masseprintkapitalismen, der gjorde det muligt at formidle en fællesskabsfølelse på tværs af kulturelle og geografiske grænser, hvormed en fælles national identitet kunne gøres begribelig og effektiv indenfor det territorielle område (Anderson, 1983).

Men territorialitet kan også studeres ud fra globale processer, der bevirker, at der sker forskellige grader af *deterritorialisering*, der karakteriserer de processer, hvormed mennesker i stadig stigende grad flytter fra tidligere områder til nye områder. Appadurai beskriver fænomenet som følgende:

The term applies not only to obvious examples such as transnational corporations and moneymarkets, but also ethnic groups, sectarian movements, and political formations, which increasingly operate in ways that transcend specific territorial boundaries and identities. Deterritorialization (...) affects the loyalties of groups (...). The loosening of the bonds between people, wealth, and territories fundamentally alters the basis of cultural production (Vertovec, 1999/01: 464-65).

Dette afføder *reterritorialiseringprocesser*, det vil sige at nye tilhørsforhold tilknyttes nye territorielle forhold, hvilket igen skaber nye rumlige dimensioner og geografiske afstande, der skaber nye grænsedragninger mellem territorier og kollektive identiteter. Disse typer af territorialiteter er i dag, ifølge Appadurai, sammensat på baggrund af forskellige typer af globale 'landskaber', der danner rammen for nye identitetskonstruktioner. Disse landskaber består af konstellationer af forestillede eller imaginære tilhørsforhold indenfor '*imagined worlds*', der udspringer af *deterritorialiseringprocessen*, samt uoverensstemmelserne (*disjunctions*), der opstår i kølvandet på de globale strømme, der er en del af den postkoloniale, kapitalistiske, globale økonomi og dennes uforudsigelige udvikling (Appadurai; *Theory, Culture & Society*, vol 7(1990), 298, Vertovec, 1999/01:471-472, Featherstone: 1990:192).

Der er tale om dynamiske processer, hvormed tidligere former for territorialitet eller territorial identitet erstattes med andre typer af territorial identitet i kraft af de kontinuerlige, foranderlige sociale, økonomiske og kulturelle forhold, der netop i forhold til sociale grupper og individer betinger og indgår som vigtige elementer af fortløbende identitetskonstruktioner, der inddrager nye rum og territorielle forhold på nye måder og i nye konstellationer og som resultat af de anderledes behov, der opstår i forbindelse med at leve en tilværelse i eksil eller indenfor et diasporasamfund.

Dette kan foregå i forbindelse med oplevelser fra tidligere livsfaser eller nuværende livsfaser med selve den igangværende identitetsproces, hvor sociale erfaringer kommer til at influere på identitetsprocessen og konstellationen af 'rum', 'territorialitet' og 'tilhørsforhold' igennem selvfortællingerne²⁶.

²⁶ Man kan som foreslået af Anthias kalde disse selvfortællinger for fortællinger om tilhørsforhold eller: 'narratives of belonging'. Disse fortællinger eller narrativer om tilhørsforhold kan, ifølge Anthias, karakteriseres ud fra følgende elementer: 'narratives of location/dislocation (and translocation) are produced in interplay with available narratives that characterize the cultural milieu both in terms of local context and the larger epistemological and ontological contexts of a particular Weltanschauung. Such narratives are not given or static, but are emergent, produced interactionally and contain elements of contradiction and struggle that is, they are not unitary (Bakhtin 1986). The construction of difference and identity (as boundaries of difference and sameness), on the one

Tilhørsforhold

Tilhørsforhold er en oversættelse af 'belonging', et begreb, der anvendes udbredt i forbindelse med typer af nationale tilhørsforhold samt andre typer af identitetsstudier, der indbefatter migrationsstudier, etnicitetsstudier samt studier af statsborgerskab (Hedetoft, AMID working Paper series 5/2002). Historiske studier af nationalisme har været delt i to modsatrettede lejre i forbindelse med spørgsmålet om udviklingen af nationalismen som enten skabt i betydningen af et folk, en hjemstavns og som et et hjemland med udgangspunkt i et afgrænset geografisk område eller nationalt territorium, hvortil der knyttes kulturelle og historiske rødder, og som har været en udbredt antagelse indenfor primordialistiske studier af nationalisme. Men indenfor historiske, instrumentalistiske teorier analyseres tilhørsforhold til nationale fællesskaber som konstruktioner eller opfindelser, repræsenteret af Eric Hobsbawm, Benedict Anderson og Ernest Gellner. De ser på forholdet imellem nationalstatens udvikling og dens udbredelse af nationalistisk ideologi igennem masseprintkapitalismen, uddannelsesinstitutioner, der har muliggjort udbredelsen af standardisering af tekniske og standardiserede uddannelser, samt udbredelsen af nationale ritualer og symboler til at skabe nationale fællesskaber og tilhørsforhold hertil på baggrund af nationalisme som det ideologiske grundlag.

Reciprocitet

Hvor former for territorialitet og tilhørsforhold indenfor nationalismeteorier fremstilles som byggende på en form for socialitet, der hviler på et abstraktionsgrundlag, enten som *forestilling* (Benedict Anderson) eller en *fabrikation* (Ernest Gellner) i forbindelse med nationen, peger andre forskere på, at dette i sig selv ikke kan være tilstrækkelig i forbindelse med udviklingen af fællesskaber. Der må nødvendigvis tilknyttes sig nogle praksisformer, der kan danne grundlag for sådanne typer af fællesskaber. Paul James, forsker ved Monash Universitetet i Australien, forslår betegnelsen 'sociale formationer' for fællesskaber (*communities*) frem for typificeringer, som 'ethnie' eller 'natio', der konnoterer primordiale antagelser (James; 1996:19). Sociale formationer dækker et bredt spektrum af typer af sociale relationer og former for interaktion indenfor typer af fællesskaber. Disse går fra de basale sociale relationer, der bygger på ansigt-til-ansigt relationer over handlingsudbredte (agency-extended) relationer til ikke-kropsliggjorte (disembodied), sociale relationer. Det gælder for alle disse niveauer i forhold til sociale formationer, at de er baseret på typer af praksisrelaterede former for interaktion, der binder personer indenfor et fællesskab ud fra deres type af engagement og oplevelser i forbindelse hermed. Den sociale interaktion kan eksempelvis foregå på baggrund af ansigt-til-ansigt relationer bygget på *reciprocitet*, der vil knytte personer sammen igennem en kontinuerlig, daglig interaktion, men ikke nødvendigvis, eftersom disse ansigt-til-ansigt relationer skal bygge på typer for social praksis: '*the acts of interaction*' (Ibid: 23). Det er gældende, at ansigt-til-ansigt handlinger ikke i sig selv

hand, and the construction of hierarcial social positions, on the other, are produced and reproduced in interplay with narrative structures (Anthias, 2001:633-634).

udvikler fællesskab eller sociale formationer. Der skal være en yderligere kvalitet, der binder personer til hinanden i forhold til interaktionen. James peger således på forskellige *integrerende* faktorer, hvormed personer igennem typer af sociale relationer indgår i tid, rum og kropslige dimensioner, der knytter dem sammen i fællesskaber og som tilsammen skaber typer af sociale formationer som en social kollektiv realitet og ramme for subjektive relationer (Ibid:24)²⁷. Denne forståelse kan være særlig nyttig i forbindelse med at vurdere, hvilken form for fællesskaber eller social formation, der opstår i forbindelse med ansigt-til-ansigt relationer, der etableres og skaber former for territorialitet, betydninger i rum og tilhørsforhold. Man kan således undersøge hvilke typer af sociale relationer, der er tale om og hvorvidt for integrerende principper, som *reciprocitet*, eksisterer i de sociale relationer indenfor fællesskabsformationer, i modsætning til andre typer af principper, som hierarkisk strukturerede sociale relationer. Man kan ved at kombinere disse begreber om territorialitet og tilhørsforhold med begreber omkring sociale formationer forsøge at opstille et begrebsmæssigt grundlag, der gør det muligt at forstå forholdet mellem sociale relationer og typer af handlingspraksis, der danner grundlaget for sociale formationsprocesser. Under disse sociale formationsprocesser inddrages fysiske rum og territoriale områder, hvortil der knyttes forskellige typer af tilhørsforhold igennem identitetskonstruktioner, baseret på fællesskabet. Der er altså tale om processer, der griber ind i hinanden og betinger, hvordan disse konstellationer indenfor den sociale interaktion betinger udviklingen af identitetsprocesserne i forhold til tilhørsforhold. Man kan undersøge, hvorvidt de sociale relationer, der udgør grundlaget indenfor fællesskabet, bygger på egalitære eller hierarkiske, sociale relationer. Man kan se på, hvorvidt der er tale om anvendelsen af tvang eller magtrelationer, *reciprocitet* og familiaritet, og eller om de bygger på mere abstrakte principper, hvormed den sociale interaktion baseres på nogle fælles forestillinger, i form af ideologiske idéer og opfattelser. Disse spørgsmål vil indgå i analysen af de sociale praksisformer, som bliver udslagsgivende for de sociale formationsprocesser, territorialitet og tilhørsforhold til fællesskaber.

Negative oplevelser i forbindelse med 'territorialitet' kan eksempelvis spille en rolle i forhold til at tage afstand fra tilhørsforhold via alternative 'territorielle' eller imaginære tilhørsforhold og mod nye eller andre former for 'territorialitet', som dermed bliver nye 'rum' eller 'fællesskaber', der dækker de samme behov for tilhørsforhold og udgangspunkt for identitetskonstruktion. Helt konkret kan man pege på eksempler, hvor eksklusion fra nationale og territoriale rum erstattes af 'lokale' og 'regionale' rum, som dermed udgør nye typer af 'territorialitet', tilknytning til

²⁷ Dette *integrerende*, og ikke blot interagerende, aspekt af sociale formationer, kan hvile på forskellige typer af sociale principper, hvor dels magtanvendelse, dels ideologiske principper indgår. Disse integrerende principper bliver bestemmende for karakteren af den sociale interaktion, samt hvilken type af social formation, der er tale om. Eksempelvis kan der ske et skift indenfor typen af social formation fra fællesskaber, der hviler på *reciprocitet*, der, fra at være centreret omkring et slægtskabsbaseret og religiøst princip, bliver til en anden form for social formation på et højere niveau i forhold til handlingsudbredte relationer og baseret på en magtrelation. Derfor forandres den sociale formation tilsvarende til en mere abstrakt social formation, der dog stadig hviler på mindre 'ansigt-til-ansigt' sociale fællesskaber baseret på *reciprocitet* og traditionel patriarkalsk autoritet, men som en ny type af social formation og en anden type af social interaktion, der transformerer betydningen af *reciprocitet* indenfor sociale relationer indenfor en hierarkiske lagdeling *imellem* social grupper (Ibid:26).

konkrete steder og fysiske rum. Men man kan også pege på den meget stærke oplevelse af eksklusion af familien eller peer-gruppen, der bevirker en søgen mod andre typer af fællesskaber, der har udgangspunkt i helt andre 'rum' og andre 'handling'. Refleksioner over 'territorialitet' og tilhørshold går igen i mange af fortællingerne, der væver oplevelser og symboler fra tidligere "hjemlande" sammen med tilværelsen i Danmark, hvor oplevelser af social eksklusion og stigmatisering danner grobund for ganske andre typer af tilhørsforhold og 'territorialitet' med udgangspunkt indenfor 'boligområderne', 'bydele' eller forældrenes hjemlande. Der eksisterer således disse andre rum end det nationale territorielle rum, eksempelvis byen, lokaliteten og boligområdet. Betydninger vedrørende disse 'rum' spiller en central rolle i fortællingerne og indgår som en faktor i forbindelse med den lokaliserede positionering. Refleksioner over 'rum' og 'lokaliteter' er tilknyttet oplevelser, der inddrager sociale relationer og fællesskabsbaserede identitetsforhold, og som sådan skal 'praktiserede rum' ses i lyset af sociale processer, der udgør en betingelse for, at sociale aktører kan operere indenfor specifikke kontekster, hvor betydninger i forbindelse med 'rum' og 'lokalitet' konstrueres og praktiseres i sammenhæng med sociale relationer indenfor eller udenfor fællesskaber, som 'subjektive strategier' igennem mulige 'handlingsrum'.

Kapitel 7

Oplevelser i fysiske rum og grænsedragninger i sociale landskaber

De interviewede unge forholder sig til eksistensen af et dobbelt territorielt tilhørsforhold, som de i selvfortællingerne reflekterer over i forhold til den betydning, dette har haft for deres nuværende liv. I fortællingerne søges der mod en sammenligning og etableringen af kontinuitet imellem to adskilte rum og det faktum, at disse unge har en bi-territorialitet, som de aktivt forsøger at forholde sig til, og som de forbinder med forskellige følelser, stemninger og oplevelser.

Krigslandskaber: så er de bare død lige pludselig

Den første informant, Bilal, er opvokset i en flygtningelejr i Libanon, *Chatila*. Han beskriver her oplevelser fra sin barndom i flygtningelejren. Oplevelserne forbindes med død og ødelæggelse:

Jeg er fra Libanon (...) Jeg er født og opvokset i sådan en flygtningelejr, der hedder Chatila (...) i Beirut! Der har jeg boet hele mit liv, altså indtil jeg kom her til Danmark. Så vidt jeg husker har der ikke været en dag, hvor der har været fred. Der har altid været gang i noget . I krig med Libanesere eller i krig indbyrdes. Imod dem selv (...) Det jeg kan huske fra dengang, altså min hukommelse dengang, der boede vi på sådan en bakke i en skole, indtil den massakre var overstået og Israelerne trak sig tilbage fra Beirut indtil vi kom tilbage til Chatila. Jeg har oplevet masser af kampe dernede, masser af døde mennesker. Der er mange af dem, jeg stadig kan se den dag i dag, hvor dem, der kæmpede, min fars venner, var døde i det omkringliggende kvarter der. Der kommer de bare gående forbi du ved, 5 minutter før og hilser på én og de er friske og i live, så går der lige to minutter, en halv time måske, så er de bare døde lige pludselig. Og vi boede ved siden af en Røde Kors, sådan et ja, et lille sygehusagtig noget, sådan et sted, der var...døde mennesker, hver dag, der kom ind der i hvert fald. Man kunne se dem, der var sådan en kæmpe forhal ude foran, der lå alle de døde derude. Specielt der var omringet, på et tidspunkt, der var jo en omringning rundt om Chatilalejren, mange gange, ikk. Den dag jeg mest kan huske, det var i 83-84, der var syrerne også indblandet i det, der så jeg mange, rigtig mange lig, i hvert fald, der slet ikke var dækket til, som jeg slet ikke havde set til den dag, så faktisk på grund af det, altså alle de der lig, man har set, ikk, jeg tør aldrig at sove ved siden af ting, hvor der var noget udenom, altså nu er det bedre, men der var engang, jeg kunne ikke falde i søvn, hvis jeg havde en madras liggende ved siden af min seng, det der mørke noget (B; 4).

Bilal forbinder livet i flygtningelejren, hvor han voksede op, med en følelser af angst, der fremkommer i forbindelser med minder om lemlæstede, døde menneskekroppe og krigssituationer. Han fortæller om hændelserne som værende ude af kontrol og uforudsigelige, idet han husker, at mennesker, som han lige havde hilst på det ene øjeblik, pludselig var døde i det næste. Som han fortæller det, havde han ingen

forståelse af situationen, eller hvorfor verden omkring ham var, som den var, og oplevelsen af angst bliver den altdominerende følelse i forhold til minderne om flygtningelejren i Beirut.

Ødelæggelse er et andet element af oplevelsen fra området:

der var to engelske skoler, altså i Chatila, der var to skoler derinde. Der var lukket jo, p.g.a. krigen, hele tiden. Og hver gang der var krig, blev den bombet i luften, så skulle vi bygge den op igen. Der går jo lang tid, altså. Så kunne vi gå i skole udenfor lejren i de libanesiske områder. Der kunne vi gå på amerikanske skole eller franske skoler, og sådan noget, privatskoler, de var da pissedyre, og når min far var ude, så kunne han godt betale os, de har jo penge dernede i militæret, men når du bliver taget til fange eller et eller andet sted henne, så er der jo ikke nogen, der betaler penge, jo. Så kunne vi ikke gå i skole! Alt i alt har jeg måske gået i skole i fire eller et eller andet (B;6).

Skolerne i flygtningelejren, som var en del af børnenes hverdag, var genstand for ødelæggelse og kunne ikke fungere som rammen om en hverdag udenfor hjemmet. Skolerne beskrives som værende af forskellig national oprindelse og sættes i forbindelse med privatskoler, som var udenfor rækkevidde for børnene i flygtningelejren, ikke på grund af mangel på økonomiske midler, men fordi krigen betød en generel ustabilitet, som modvirkede sådanne muligheder og forhindrede, at familiens forsørger kunne sørge for sine børn. Skillelinien mellem lejren og områderne udenfor i de libanesiske områder udgør således en 'grænse' imellem 'derinde' og 'udenfor'; en skillelinie, der også markeres i forhold til et nationalt tilhørsforhold. Bilal er opvokset i Beirut, men befinder sig 'derinde' og har ikke adgang til området 'udenfor'. Den skillelinie i forhold til rum går igen i beskrivelsen af 'omringningen' af flygtningelejren, der skiller verden i et udenfor og et indenfor. Så selvom det nationale tilhørsforhold til et specifikt nationalt territorium angives som Libanon, så beskrives der ikke et subjektivt tilhørsforhold til det område, der ligger 'udenfor'. Livet i flygtningelejren forbindes således ikke med en positiv *national* identitet. Der gives ikke på noget tidspunkt i fortællingerne fra flygtningelejren noget, der kan forbindes med et nationalt tilhørsforhold, hvilket måske kan forklares med, at fortælleren levede der i sin barndom og måske ikke havde udviklet en hverken national eller politisk identitet, som palæstinenser, eftersom han beskriver sin identitet i forhold til de karaktertræk, som var mest dominerende for ham som subjekt og ikke som en del af et abstrakt fællesskab. Den nationale identitet beskrives igennem faderfiguren, der også få karakter af det, som subjektet oplever som et fravær i sin barndomsperiode i flygtningelejren:

Min far han var sådan en officer i PFLP, sådan et parti, et udbryderparti fra PLO. Jeg har faktisk ikke kunnet lære ham rigtig at kende før jeg kom her til Danmark, fordi han var altid taget til fange eller et eller andet, ellers var han skudt og sat et eller andet sted hen, eller bare ude at kæmpe et eller andet sted, hele tiden, så jeg så ham aldrig sådan rigtig. Han kom måske en halv time om ugen, hvis vi var heldige, hvor vi fik lov til at se ham (B:1).

Faderen eksisterede i familien som et 'fravær', der var i et andet rum, og hans identitet sættes i forbindelse med hans professionelle identitet. Afstanden til faderen skyldes således grænser i rum imellem livet 'indenfor' og livet 'ude', hvor faderen kæmpede 'et eller andet sted'.

Faderen var ikke en del af tilværelsen *indenfor* rummet eller en del af subjektets verden i det hele taget:

Jeg tænkte heller aldrig på ham (B; 5).

Det fysiske rum får således en betydning igennem beskrivelsen af de sociale relationer til 'faderen', der således fysisk som socialt forbindes med 'fravær':

Han var, enten sad han i fængsel et eller andet sted eller også var han ude at kæmpe hele tiden. Han var de gange jeg kan huske, da var det altid om natten, det var kun om natten, hvor vi lå og sov, så var han måske lige inde og vække os og sige: Hej, jeg elsker jer...og sådan noget og lige daffe af igen, ikk. Men jeg har aldrig haft ture sammen med min far og siddet og set fjernsyn med min far derhjemme eller gjort noget spændende for den sags skyld (K;3).

Faderen bliver oplevet som et fravær, der afbrydes af små hurtige, natlige besøg og ikke som en person, Bilal deler nogle sociale oplevelser sammen med, og som han heller ikke forbinder nogle sociale relationer i forhold til med hensyn til samvær 'indenfor' den verden, han lever i, der er lukket udadtil overfor faderens verden 'udenfor'. Faderen synes ikke at være en person, der bliver sat i forbindelse med livet indenfor huset. Oplevelsen af død går igennem som en trussel i forbindelse med 'fraværet':

da jeg blev 14-15 år, der begyndte jeg meget at tænke over hvad der ville ske, hvis man mistede sine forældre, hvordan man ville gøre og hvordan man ville ta' det og dengang var jeg meget bange for at miste dem, fordi jeg vidste aldrig, hvad jeg skulle gøre, om jeg skulle begå selvmord, eller hvad fanden jeg ville...og der tænkte jeg meget på, at hvis de dør, så ville jeg også selv begå selvmord, altså. De var jo alt hvad jeg havde dengang for pokker, jo (K; 5).

Da Bilal bliver ældre, kommer bevidstheden omkring 'døden' til at betyde en forbindelse mellem ham og forholdet til forældrene og hans manglende evne til at handle i forhold til situationen. Den oplevede angst i forbindelse med oplevelsen af døde kroppe i flygtningelejren syntes at blive erstattet af en gennemgribende, ontologisk usikkerhed og følgende refleksivitet over 'døden':

Der begyndte jeg meget at tænke over hvad der ville ske, hvis man mistede sine forældre (...) og der tænkte jeg meget på, at hvis de dør, så ville jeg også begå selvmord, altså (B:5).

Denne ontologiske usikkerhed og muligheden for at dø syntes at være et gennemgående træk ved hans efterfølgende fortællinger, hvor angsten for døden træder i karakter i forbindelse med oplevelsen af eksklusion fra 'sikre' territoriale og fysiske rum i det nye lokale område, hvor der ligeledes foregår en 'krig' mellem forskellige parter.

Men usikkerheden skinner også igennem i forhold til barndommen i lejren i forhold til hans forhold til andre børn:

Jeg følte mig også lidt speciel i forhold til de andre børn, vi boede i en flygtningelejr, som sagt jo, og der bor folk tæt op af hinanden jo, så alle de andre naboer og familier, der boede rundet omkring, de havde alle sammen 3-4 børn, jo, brødre, ikke altså, som holdt sammen. Mig, jeg var altid alene, hvis jeg går over og slog én af de andre børn, så kom hans brødre og slog mig også, jo. Så jeg følte mig altid sådan lidt indespærret i huset, ikk (B:2).

Angsten for at bevæge sig udenfor huset beskrives udfra de sociale relationer, som Bilal indgår i ude i kvarteret. Kvarteret udenfor forbindes med utryghed og usikkerhed, fordi han ikke har nogle storebrødre, der kan optræde som beskyttere i en situation, hvor der opstår en konflikt mellem ham og drengene udenfor i kvarteret. Han vælger derfor at isolere sig fra kvarteret og fravælger muligheden for at opbygge sociale relationer til andre børn i kvarteret, der fremstilles som et tætbeholdt område. Dette betyder, at han opfattede sig som '*alene*' overfor '*de kammerater, der havde flere brødre*', og han havde ikke mulighed for at klare sig på '*gadeplan*' udfra den gængse omgangsform tilhørende dette rum. Den interaktion, som fandt sted ude i kvarteret i gaderne, var præget af voldsomme lege:

I ekstreme tilfælde, hvis man skulle ud og lege(...) var det mest sådanne nogle voldelige lege, hvor man kaster med sten eller et eller andet skørt noget (B: 4).

Rummet udenfor i kvarteret bliver et rum, der forbindes med voldelige episoder, og muligheden for at blive udsat for vold. I stedet isolerer han sig indenfor i huset, der bliver en beskyttende ramme for det risikofyldte og voldelige liv udenfor:

Jeg havde alle mulige forskellige fugle, som jeg gik og passede, små kyllinger, ænder og duer og små, sådan, dværghøns og alt muligt. Det gik jeg rigtig meget op i, og hele vores loft var bare fyldt med sådan nogle fugle, dyr, der. Og det var spændende, det var mest det jeg brugte min tid på, også mine duer og sådan. Det var mine bedste venner dengang. Jeg havde ikke nogen andre end dem. Jeg gik bare op på loftet og så sad jeg deroppe hele dagen!"(B:3).

Tilværelsen i hjemmet, som den trygge ramme i verden i forhold til de utrygge omgivelser beskrives med positive relationer til kæledyr indenfor dette beskyttede rum: '*loftet*'. Subjektet udvikler her nogle omsorgsrelationer i forhold til sine kæledyr. De omsorgsrelationer står således i en stærk kontrast til de voldelige drengelege udenfor i

gadekvarteret. Der eksisterer således sociale såvel som fysiske grænser imellem de to tilværelsesformer 'indenfor' og 'udenfor', som subjektet sidestiller med hinanden: *'Jeg havde ikke andre end dem. Jeg gik bare op på loftet...'* (B; 3).

Der ses i dette eksempel ingen konstruktioner af et hjemland, men Bilal nævner Libanon som det sted, han har sin oprindelse. Han omtaler umiddelbart flygtningelejren Chatila som det sted, hvor han har levet i sin barndom. Bilal skaber betydning om dette sted igennem konstruktionen af nationale grupper, der strides, og med død og ødelæggelse som følgende konsekvenser. Flygtningelejren opfattes i form af zoner, der er inddelt af cirkler, der afgrænser et indenfor og udenfor. Disse symbolske grænser går igen igennem hele fortællingen; hvor flygtningelejren, nabolaget og hjemmet opfattes igennem disse cirkler af indenfor og udenfor. Hjemlandet opfattes altså ikke som et territorium med grænser til andre nationale territorier, men som cirkelformede zoner, der hverken kan garantere sikkerhed eller liv. Grænserne overskrides ofte af fjendtlige grupper og han efterlades med en følelse af angst og usikkerhed i forhold til det rum, der omgiver ham. En følelse, der senere optræder i en mere ontologisk form vedrørende liv/død. Disse cirkler af indenfor og udenfor forbindes til sociale forhold. Bilal knytter an hertil igennem konstruktionen af relationerne til sin fader og dennes venner. Faderen bliver dermed denne primære figur i forhold til hvem subjektet forholder sig til begivenhederne, der foregår indenfor rum. Disse begivenheder opfattes ikke i forhold til nationalitet, men i forhold til primære og familiemæssige, sociale relationer.

Erfaringer og oplevelser konstrueres igennem konstruktionen af forskellige former for sociale relationer, der underbygges igennem en markering af fysiske grænser (udenfor) samt i forhold til typer af handlinger (slåskampe), hvilket giver det rum en betydning af død (igennem de døde kroppe) samt ødelæggelsen indenfor denne usikkerhedszone, der bliver til et 'krigslandskab'. Bilal skaber ikke en identitetsfølelse i forhold til et nationalt fællesskab eller et forestillet fællesskab, og han identificerer ikke sig selv som palæstinenser i en national betydning. Det kan skyldes subjektets alder, da han levede i flygtningelejren, at han ikke udviklede en politisk identitet i en mere abstrakt form, men i stedet konstruerer denne oplevelse igennem familiære sociale relationer.

'Frihedslandskaber': jeg elsker den frihed

Ilhan fortæller om sine oplevelser i forbindelse med et tidligere territorielt tilhørsforhold, der indgår som en refleksion over hans nutidige situation.

Jeg vil også gerne flytte herfra. Det er min rigtige, eneste chance. Bo et nemmere sted, ikk. Jeg kan bare ikke klare Tyrkiet, forstår du hvad jeg mener, der skal jeg jo ha' arbejde og sådan nogle ting (...) du kan ikke arbejde derude, du kan ikke tjene nogle penge. Du bliver bare fattig med det samme. Hvis du skal have arbejde dernede (...), du ved; det er ligesom at gå rundt nede i Israel (I:6).

Oplevelsen af tilhørsforholdet til et andet territorielt område, her Tyrkiet, opleves som en fravær af økonomisk sikkerhed og sandsynligheden for at bukke under, der også

sættes i forbindelse med et, for İlhan, fremmed territorielt område. Dette nationale territorium forbindes således ikke med en mulighed i forbindelse med 'handling', men tværtimod som det modsatte. Et lukket område 'derude', som man ikke kan vende tilbage til, hvis man vil flytte væk fra sin nuværende tilværelse, og hvor man vil gå til grunde. Muligheden for at krydse territoriale grænser ligger imidlertid som en mulighed i forbindelse med en subjektiv handling. Der refereres til et 'nemmere sted', hvor han ikke er under konstant kontrol og opsyn som i Danmark. Dette perspektiv sættes i forbindelse med en bi-territoriel tilknytning, hvor der sker en sammenligning til det andet territorium, der får karakter af en forestillet tilværelse, med udgangspunkt i hans nuværende situation:

Når man tager op til landsbyen i Tyrkiet, så får man det godt faktisk. Der er ikke nogen lov, der er ikke noget politi, der er ikke noget som helst, der er ikke nogen, der kommer og siger noget til mig: "Hej, du må ikke have gevær på dig". Sådanne nogle ting er de ligeglade med. Du må gøre hvad du har lyst til...". (I: 5)

Refleksioner over oplevelser fra et andet rum, "landsbyen", sættes i forbindelse med en oplevelse af velvære, hvilket således sættes i kontrast til nuværende oplevelser af dominerende, sociale relationer. Rummet forbindes med fravær af sociale, dominerende relationer og dermed med subjektiv frihed:

Han kan godt lide livet eller naturen, især bjergene i Tyrkiet. Når ham og hans far og brødre er tilbage i Tyrkiet og arbejder på markerne: Kender du en mejetærsker?", spørger han mig. "Sådan én har min far i Tyrkiet, når vi så kører på markerne eller går på bjergvejene, der elsker jeg den frihed", siger han. Men han kan ikke lide de tyrkiske politikere, dem hader han" (*referat af samtale med I:*).

Dominerende kontrollerende sociale relationer modsvares således af familiære sociale relationer, der sættes i forbindelse med det andet rum. "Bjergene" og "landsbyen" i Tyrkiet får således en forestillet karakter af 'fravær af kontrol' samt en anderledes livsform, hvor subjektet deltager indenfor et familiært arbejdsfællesskab, der forbindes med positive oplevelser af frihed og velvære. Der eksisterer hermed ikke en entydig konstruktion af et tilhørsforhold til et nationalt territorium, men derimod forskellige grader af tilhørsforhold til forskellige rum indenfor dette område og forskellige typer af sociale relationer, der giver disse rum en betydning i forhold til konstruktionen af sociale relationer, subjektiv handling og oplevelse. İlhan ser sig ikke i stand til at overleve indenfor selve det tyrkiske, nationale samfund, som er ham 'fremmed', men oplevelsen af livet i landsbyen i Tyrkiet afspejler et positivt tilhørsforhold til dette 'rum'. İlhan konstruerer dermed grænser for subjektiv handling imellem disse to rum og grænser for identitet tilknyttet disse rum. Symbolsk markeres denne grænse imellem den tyrkiske stat/system, som er ligeså fremmed og repressiv (diskriminerende) som 'Israel', på den ene side og den tyrkiske landsby på den anden side, hvortil han knytter positive og familiære relationer, hvor bjerglandsbyen/naturen bliver tilknyttet oplevelser

af frihed og dermed fravær af dominerende, kontrollerende og repressive sociale relationer. Herved bliver landsbyen og bjergene tillagt symbolsk betydning indenfor et symbolsk rum, hvortil subjektet kan tilknytte en følelse af velvære, i kontrast til erfaringer af at være overvåget og under kontrol af dominerende myndigheder. Denne konstruktion af rum som et utopia af frihed kan ses som en handling, hvormed erfaringer med tvangsinstitutionalisering og fængsel forkastes. Denne handling foregår igennem konstruktionen af sociale erfaringer og samt en udformning af andre handlingsrum, herunder andre nationale og territoriale rum. Ilhans translokale positionering foregår i dette eksempel igennem symbolske grænsedragninger via etablering af tilhørsforhold til et lokaliseret landsbyfællesskab på den ene side og en afvisning af dominerende lokale autoriteter på den anden.

Grænselandskaber: Jeg er dømt for at komme her

Hassan har tilbragt en stor del af sine ungdomsår i en muslimsk drengeskole i det sydvestlige Tyrkiet. Han blev efter en konflikt på skolen forflyttet til en anden skole i samme område. Oplevelserne af Tyrkiet fortælles i forbindelse med oplevelserne fra skolegangen i Tyrkiet og set i lyset af skoleperioden i Danmark. Tilhørsforhold til Tyrkiet, som et 'hjemsted' konstrueres i en vekselvirkning mellem oplevelserne i Danmark og tilværelsen i Tyrkiet, der afspejler grænserne mellem to nationale rum:

Min chance her i Danmark, den er død. Jeg er tyrker! Der er ikke noget der! Efter jeg nu...altså jeg kan slet ikke acceptere danskere, altså Danmark, ikk. Jeg har ikke lyst til at acceptere Danmark. Jeg hader Danmark! Og jeg er ikke den eneste! Så det er også det jeg sagde: Danmark, de gør det ikke godt! Hvis det er ...du kan se alle de unge kriminelle, de hører på deres storebrødre, ikk, enten sidder deres bror inde eller jeg ved ikke hvad, ikk (H:22).

Det positive tilhørsforhold til en national identitet ses meget tydeligt at tage udgangspunkt i en afstandtagen til den nuværende oplevelse i forbindelse med tilstandene i Danmark. Der sker en positiv identifikation med Tyrkiet, i og med at der trækkes en skarp grænse indenfor det bi-nationale tilhørsforhold mellem flere mulige identiteter. Der kan ikke tilknyttes en positiv identitet til de mulige identiteter, der findes tilknyttet den danske nationale identitet og manglende handlingsmuligheder, hvorfor denne identitet dermed forkastes, fordi der ikke kan tilknyttes positive sociale relationer og handlingsmuligheder til denne identitet. Subjektet ser ikke længere nogle muligheder for at handle i forhold til at fortsætte en tilværelse i Danmark, fordi han ikke kan bygge på positive, sociale relationer, der enten er afbrudt i forbindelse med kriminaliteten, der har ødelagt hans sociale relationer til hans familie og omgangskreds:

Jeg var lige ved at blive gode venner med min familie og sådan noget. Altså jeg blev gode venner med dem, men jeg skulle lige møde dem og sådan noget (H: 21).

Der opstod en krise i forholdet til familien på grund af hans flugt fra Tyrkiet og den skole, hvorpå han var påbegyndt en uddannelse på opfordring af faderen: Jeg gad ikke at være i Tyrkiet længere. De ville gerne have at jeg skulle blive dernede!”.(H:21).

Subjektet identificerer sig med et ’nationalt’ tilhørsforhold til Tyrkiet, som han også har indskrevet symbolsk på sin krop, og han omtaler sit tilhørsforhold med en grad af *autenticitet*:

Jeg er tyrker. Rigtig tyrker. Jeg har sådan en måne her! (Viser sin tatovering på overarmen af en måne). Det har jeg gjort med syre nede på skolen (H:2).

Tilhørsforholdet til et ’nationalt territorium’ indskrives symbolsk på kroppen, hvorved han aktivt vælger at tilslutte sig et nationalt tilhørsforhold på bekostning af sit andet tilhørsforhold til en anden national identitet, som dansker. Hassan formår ikke at skabe handlinger, der kan bekræfte en sådan identitet, igennem en overordnet tilknytningen til et territorielt hjemsted i Tyrkiet, men han bærer symbolet på denne identitet på tværs af territorielle grænser mellem Tyrkiet og Danmark, som han passerer flere gange i løbet af sin ungdomstid:

Indimellem, der kom jeg herop jo(...) også i ferierne, og hver halve år, og en gang imellem kom jeg også sådan der, men så var der også nogle perioder, der med retssager og sådan noget (H:21).

Ungdomsperioden tilbringes således imellem de to territorielle rum, enten i forbindelse med ferierne fra skolen eller i forbindelse med retssystemet i Danmark på grund af ungdomskriminalitet, hvor han samtidig forsøger at knytte sociale relationer til familien, venner og veninder.

Så kom jeg på sommerferie, ikk. Det første år, jeg mødte dem ikke. Jeg gad heller ikke! Men så har min familie selvfølgelig flyttet til Frederikssund, ikk, når vi er i Tyrkiet efter, jeg kan ikke huske, to år eller sådan noget, en måned, så mødte jeg ham (...) (H:19).

Mangelen på et positivt, territorielt tilhørsforhold imellem de to lande viser sig ved, at subjektet ikke formår at knytte nogle handlingsmuligheder til hverken den ene eller den anden tilværelse mellem de to lande, og han vælger en tredje mulighed på baggrund af sociale relationer og kontakter til nye kammerater:

Jeg har også gode venner i Holland , sådan nogle advokater, ikke alt det der kriminelle, det var også derfor jeg ville flytte til Holland”(H:3).

Dette tredje valg af et nyt territorielt rum vidner om de forføjede handlingsmuligheder indenfor denne bi-territorielle tilværelse, som Hassan oplever i forbindelse med kriminaliteten i Danmark, der resulterer i retssager og dårlige relationer til familien samt skolegangen i Tyrkiet, som var mislykkedes for ham:

Så gik det galt det sidste år, det sidste år i Tyrkiet, jo. I skolen og sådan noget! (H:18).

Dette blokerer for en tilbagevenden hertil. Et forsøg på at skabe en ny og positiv identitet sættes således i forbindelse med ønsket om at krydse territorielle grænser og at udvikle en ny identitet igennem nogle venner, som har opnået en uddannelse og klarer sig udenfor kriminaliteten. Territorielle grænser sættes således i forbindelse med udviklingen af sociale relationer, der bliver bestemmende for, hvordan Hassan skaber social erfaring og social handling, for at denne konstruktion af grænser mellem rum, knyttes tæt sammen med konstruktionen af grænser mellem sociale relationer.

Jeg er dømt for at komme her (Danmark), det er sådanne nogle ting. Jeg kan ikke...min chance her i Danmark. Den er død. Så hvis jeg bliver her i Danmark, får jeg i fald..., så kan jeg godt komme ind og sidde..., jeg har en god chance for det, hvis der er nogen, der får det ødelagt for mig, det gentager sig et par gange og ditten og datten (H:21).

Oplevelsen af det nationale territorium i Danmark og opholdet indenfor dette rum sættes i forbindelse med 'død' og 'kriminalitet', der afskærer Hassan i forbindelse med fremtidig handling indenfor dette rum. Betydningen af disse manglende handlingsmuligheder sættes direkte i forbindelse med ophold indenfor det nationale territorielle "rum", der konstrueres som årsagen til, at det er gået galt i forhold til straf i forbindelse med kriminalitet.

Turistlandskaber: Vi tager på hoteller og fyrer den af

Aymen opfatter det land, hans far oprindeligt kommer fra som sit eget 'hjemland'. Han har besøgt landet jævnligt i forbindelse med ferier og er rejst dertil som turist med venner.

Jeg oplever det faktisk som mit land. Jeg er glad for at komme derned. Der er varmere, andre mennesker, en anden kultur og maden, det hele, strand, der er mere liv i det dernede, ikk. Solen skinner hele tiden. Her er det hele tiden regn, menneskene er triste, menneskene er sure og alt muligt. Dernede, der...jeg syntes der er liv, der er liv i det, når du sidder på en café og ser på dem der (...) og ser palmer og ser menneskene, det er fantastisk! (A:15).

Tilhørsforholdet beskrives ud fra positive oplevelser indenfor dette fysiske, territorielle rum og det kulturelle rum, som subjektet modstiller med tilsvarende fysiske og kulturelle forhold i forbindelse med tilværelsen i Danmark. Relationen til dette andet territorielle rum forbindes med en kollektiv social relation, etableret igennem konsumptions-relationer som turist.

For det meste, så tager jeg på ferie, nogle gange med mine venner, jeg har også mange venner, der tager til Tunesien. Vi tager på hoteller eller fyrer den bare af. Jeg har også været der sammen med min veninde her i sommer, faktisk der tog jeg min bil, og så kørte jeg til Italien, og fra Italien, der tog jeg en båd. Det tog 10 timer helt til Tunesien. Så jeg tog faktisk bil derned, jeg ville prøve at køre igennem alle de lande og få ligesom en oplevelse ud af det. Det var helt fint at komme til Tyskland, Schweiz, bare alle mulige steder, Italien, kommer så på en fed båd og komme til det fine land, det er dejligt, jeg kan bedre li' sådan noget, så. Jeg har det meget godt, min dame, har bil dernede, vi kører rundt, vi var dernede en hel måned, så kommer jeg tilbage og så afsoner jeg så (A:15).

Denne type af relation til hjemlandet viser sig igennem beskrivelsen fra bilturen fra Danmark og til hjemlandet, der opleves som en anderledes og mere individuel rejseform, som en form for fysisk mobilitet. Denne rejseform til hjemlandet opleves som anderledes end den anden foregående type af oplevelser igennem konsumptionsrelationen med charterferien, idet der hertil føjes en ekstra dimension til rejsen til hjemlandet. Denne dimension er især oplevelsen af ruten igennem en række andre lande indenfor Europa, der skaber forbindelse igennem rum og tid i en ordnet rækkefølge. Der skabes hermed yderligere en geografisk, rumlig relation, igennem en bilrejsen til hjemlandet.

Disse to typer af relationer modstilles igen af tilværelsen i Danmark og Aymens muligheder for at etablere en økonomisk fremtid indenfor en dansk kontekst udenfor kriminalitet:

Jeg rejser også væk, hvis jeg ikke kommer ud nu her i marts og jeg ikke...den drøm den går i opfyldelse, som jeg har i hovedet, ikk. Jeg har to drømme i mit hoved. Enten er det uddannelse eller også er det egen virksomhed, ikk. Hvis det ikke går det, så rejser jeg væk, for jeg har ikke noget liv her i Danmark. Jeg rejser til mit land! Og så bliver min fremtid der! For det er jeg sikker på at jeg kan (A: 15).

Benyttelsen af det bi-territorielle tilhørsforhold bliver dermed en udvej eller en strategi igennem *migration*, hvis en økonomisk strategi igennem uddannelse eller en erhvervsmæssig fremtid i Danmark skulle slå fejl. Det territorielle rum '*mit land*' bliver et rum for handlingsmuligheder, der erstatter det territorielle rum, som forbindes med social eksklusion og mangel på muligheder. Modstillingen mellem de to fysiske og sociale rum markeres af grænsedragninger mellem handlinger, der forbindes med handlinger, i forbindelse med former for fysisk og social mobilitet, der modsvares af manglende muligheder for handlinger, der forbindes med social død og immobilitet, hvor også selve fængselsafsoningen går igen som et omdrejningspunkt og et vilkår, Aymen enten kan vælge eller fravælge, men ikke undgå i Danmark. Modstillingen fungerer også på et symbolsk plan, hvor hjemlandet fremstår som et *utopia*, der forbindes med et liv og varme og handlingsmuligheder, hvorigennem der tilskrives et positivt tilhørsforhold og identitet: '*mit land*'. Tilværelsen i Danmark derimod forbindes

med det modsatte: fravær af liv og med kulde og bliver et *dystopia*, hvortil der ikke tilknyttes et positivt tilhørsforhold eller subjektiv identitet. Aymen konstruerer således rum, i en territorial lokal forstand, som et sted for handlinger og muligheder. Dette konstrueres i forhold til et hjemland, som sammenlignes med Danmark, hvor han har vanskeligheder med at kunne klare sig og skabe et leverum for sig selv. Han skaber derfor dette alternative rum for kapacitet og muligheder og ved at etablere et tilhørsforhold til dette rum igennem en social og territorial grænsedragning mellem to rum og to livsformer. Denne handling tager form som en translokaliseret positionering indenfor hvilken, Aymen søger at erstatte en situation præget af fremmedgørelse og afsavn for at kunne takle usikkerheden og det faktum, at han er uden kontrol over sin fremtid og sit liv indenfor en dansk lokalitet. Aymen kan ikke foretage et positivt valg og han foretager istedet en afvisning, hvilket således bliver en handlemåde i at kunne fastholde en form for lokaliseret position og social identitet igennem et valg for og imod to forskellige lokale fællesskaber, sociale identiteter og rum for handlinger.

Ødelandskaber: 'Du kan ikke bare gå ud af døren og cykle ned til kiosken'

Hamid har flygtningebaggrund fra Afghanistan ankom med sine forældre til Danmark som étårig. Hans familie bor henholdsvis i Pakistan, Afghanistan og i Danmark. Faderen har to koner og begge familier flygtede til Danmark i starten af 1981. Han er den ældste søn af den yngste kone, og hans ældre søskende bor hos faderens første kone. Dette forhold spiller en rolle i forbindelse med hans opfattelse af sit tilhørsforhold til hjemlandet, eftersom familien er flyttet tilbage til Afghanistan på grund af hans yngre søskende, som faderen ikke ønsker skal vokse op i det miljø, hvor sønnen er vokset op. De yngre søskende går nu i skole i Afghanistan. Han klarede sig fint indtil 9. klasse, fik gode karakterer og var en engageret elev, men i forbindelse med en dom for vold blev han sendt et år på kostskole, frem for at afsone en fængselsstraf. På kostskolen gennemførte han 10. klassen. Han mener selv, at dette var den direkte årsag, til at faderen valgte at vende tilbage til Afghanistan med familiens yngre søskende. Hamid har kun besøg landet én gang, da han var fyldt sytten år, hvor han på faderens foranledning rejste derned. Kontrasten til hans tilværelse i Danmark var så stor, at han ikke formåede at tilpasse sig under de meget anderledes forhold:

Jeg er opvokset med den danske kultur nu og danske normer, og når vi har været dernede, jeg rejste derned, jeg blev sendt derned, da jeg var 17 år af min far, jeg blev sendt ned til Afghanistan. Jeg var der én uge, så skulle jeg hjem, for det kunne jeg ikke holde ud!(...) Det var nogle helt andre...du kan jo ikke bare gå ud af døren og cykle ned til kiosken og købe nogle sodavand'er, det er nogle helt andre kulturer og normer og en anderledes måde(H: 10).

Han oplever ikke hjemlandet, som en et rum, hvortil han kan tilknytte nogle sociale relationer og subjektive positive erfaringer. Rummet forbindes tværtimod med fravær af positive identitetsforbundne sociale relationer og en indskrænkelse af hans handlingsmuligheder: og dermed et brud med hans tidligere bylivsstil og frihed. Selve rejsen derned, var ikke et subjektivt motiveret valg, hvor han selv havde været

medvirkende til beslutningen og udsagnet kunne være udtryk for at denne beslutning, kunne være kommet i stand i forbindelse med sønnens ovenfor nævnte 'dom' og faderens beslutning om at flytte ham, hvilket var året efter kostskoleopholdet.

Hamid har endvidere vanskeligheder i forbindelse med at finde egnede handlingsmuligheder i forbindelse med tilværelsen i Danmark, som følge af faderens beslutning om emigration, og tilhørsforholdet til hjemlandet er også til en vis grad bestemt af relationen til faderen:

Det er også dét jeg har sagt til ham et par gange: Jeg siger til ham, du forstår ikke hvordan der er og være født her, men det er vi jo! Forstår du, vi har sådan og sådan. For han har stadig meget stærke rødder dernede, ikk. Han har selv været meget dernede, og har ikke glemt sin kultur, eller noget! Men vi kender ikke så meget til den! Vi kender mere til den danske kultur og... (H: 25).

Men tilknytning til Danmark, som et territorialt rum, hvor der kan tilknyttes handlingsmuligheder opfattes ligeledes problematisk.

Selv den dag i dag, hvor jeg sidder her, så føler jeg mig ikke dansk, selvom jeg har boet i Danmark, jeg ved ikke hvor lang tid, så føler jeg ikke dansk. Det vil jeg aldrig gøre, ikke på noget tidspunkt, aldrig nogen sinde!! (...) jeg føler ikke jeg bliver accepteret på samme måde, som du gør, aldrig nogen sinde!!! Og det kan jeg ikke forstå, for jeg har boet her land, siden jeg kom til det her land, der var jeg ét år gammel, jeg har gået i SFO og jeg har lavet det samme, som alle danskere laver, jeg har arbejdet, jeg har lavet alt, men aldrig nogen sinde, det er bare en følelse man har...du ved, på alle de ting (H; 9).

Han kan ikke knytte et tilhørsforhold til Danmark, hvor han er opvokset, siden sin tidlige barndom. Han kan ikke identificere sig med dét, som han forstår ved et nationalt tilhørsforhold; en emotionel relation til dette nationale rum, på trods af at han, via sine handlinger, har været at betragte som 'dansk' borger og gjort de ting, som andre nationale borgere gør, der også objektivt set skulle betyde at alle var lige at betragte i forhold til loven og rettigheder. På trods af disse handlinger, der ville betyde, at han skulle være at opfatte som national borger, har dette ikke været tilfældet. Det er således den eksterne anerkendelse af denne nationale identitet, som har stået i vejen for udviklingen af et sådant tilhørsforhold. En grundlæggende følelse af social eksklusion og diskrimination dominerer tilhørsforholdet til det territoriale 'rum' via oplevelser af eksklusionen fra offentlige 'rum':

For eksempel, når du går i byen lørdag aften og du bliver afvist, så står du der, og det er pissekoldt, du ved og man har prøvet to-tre timer og komme ind og man har glædet sig, så er det klart, at man får en eller anden følelse af det, ikk?(F; 9)

Det er selve subjektets tilhørsforhold til det 'nationale fællesskab' med dets tilhørende rettigheder, der kommer på en prøve i det øjeblik, hvor han oplever en barriere i forhold til at færdes indenfor det offentlige rum. Eksklusionen fra offentlige attraktive rum, især i vinterperioden, hvor andre offentlige rum er uegnede som opholdssteder, gør denne prøvelse i forhold til et tilhørsforhold ekstra vanskelig at stå imod. Oplevelsen af modsætningen mellem en opfattelse af sig selv som borger med lige rettigheder for loven på den ene side og udelukkelsen fra offentlige rum på den anden, udløser en reaktion, hvor Hamid via forskellige strategier, forsøger at løse konflikten og den uretfærdige behandling i forhold til hans nationale rettigheder:

så ringer jeg til politiet. Så kom politiet så, så kiggede bare på os og så snakkede de lidt med dørmanden og så skrev politimanden sådan, sådan og sådan og så kiggede han bare på os: Nu kan I godt skride ad helvedes til! I skal ikke stå og lave ballade her! Jeg siger: Prøv at høre her! For det første er det mig, der har ringet til dig, siger jeg til ham, for det andet, de har ingen grund til at afvise os, det kan ikke være rigtigt vi ikke kan komme ind! I har ikke noget at gøre her, I kan bare skubbe ad helvedes til! Sådan nogle ting der! Det sker i hvert fald tre-fire gange om måneden! Men det er bare noget, man lærer at acceptere, sådan er det bare! (H: 9)

Hamid handler i overensstemmelse med sine 'nationale' rettigheder som borger i et land, hvor alle er lige for loven. Han etablerer en *national* relation, som statsborger til de offentlige myndigheder, der er ansat af staten til at varetage 'borgernes' nationale rettigheder, i tilfælde af at disse overtrædes. Men da det viser sig, at myndighederne støtter den krænkende part, mister han tiltroen til sine handlingsmuligheder og resignerer. Hamid ser ikke andre handlingsmuligheder end at afvise sit 'tilhørsforhold' til det nationalt fællesskab, eftersom dette ikke anerkendes, samt en afvisning af sit statsborgerskab, idet han ikke kan nyde de rettigheder, der følger med. Derfor er dette manglende tilhørsforhold, et eksempel på et refleksiv afvisning af et tilhørsforhold til et 'nationalt fællesskab' og de pligter, der må følge med et sådant:

Hvis jeg var dansker, jeg ville gerne have et arbejde og have en uddannelse og gøre noget for mit land! Men det føler jeg ikke rigtig jeg behøver eller nogen, der har brug for min indsats. Det er dét, du føler ikke. (H: 9)

Et nationalt tilhørsforhold forbindes med et liv indenfor landets institutioner og erhvervsliv, samt dét at yde en personlig indsats for sit nationale tilhørsforhold i forhold til dette territorielle rum: 'mit land'. Men den manglende anerkendelse af hans nationale identitet og manglende fornemmelse for at 'han' som person igennem sin indsats kan bidrage til dette fællesskab igennem deltagelse indenfor dets samfundsinstitutioner, betyder at der ikke eksisterer en sådan 'tilhørsfølelse'. Der eksisterer således en modsætning mellem dét, at bo og opholde sig indenfor det 'det territoriale rum' og dét at høre til 'fællesskabet'.

Jeg er her bare! Vi er udenfor (H:28)

Hamid kan ikke finde en egnet handlingsmulighed i forbindelse med denne tilstand, der således beskrives som et 'vilkår' og en tilstand. Men samtidig beskrives denne følelse udfra en kollektiv identitet: vi. Hamid konstruerer i stedet sit tilhørsforhold til en kollektiv gruppe af personer, der står udenfor samfundet, hvor der ikke er brug for dem og hvor der til gengæld eksisterer et tilhørsforhold:

Du gør, hvad du har lyst til! Fordi du føler dig fremmed i det her land, ikke og når man er en seks-syv fremmede, der føler sig fremmede, så føler du at du kan gøre hvad du har lyst til, det er ikke rigtigt nogen der(...)du har ikke rigtig noget ansvar overfor systemet her eller noget overhovedet, du gør bare hvad du har lyst til og du føler heller ikke folk de ser dig som noget, du er der bare!(..) Jeg føler ikke at jeg skal gøre nogen indsats, du ved. Mit land og sådan nogle ting. Det føler jeg overhoved ikke, du ved, når der er valg en gang om året. Så føler jeg ikke det. (H: 27)

Et manglende tilhørsforhold til det territorielle rum: 'mit land' bevirker at Hamid ikke knytter 'handlinger' i forhold til dette 'rum', som borger. Manglende følelser overfor dette 'fællesskab' erstattes med et andet 'fællesskab' med tilhørende handlinger, fordi man er sammen med andre, der deler samme følelse af ikke tilhørsforhold og eksklusion og dermed et fællesskab om den fælles eksklusion. Manglende national identitet erstattes ikke af en alternativ national identitet i form af et andet 'hjemland', men af en identitet som ekskluderet. En identitet som udtrykkes i opposition til den nationale identitet og som værende 'fremmed'.

Delkonklusion

Eksemplerne viser, hvorledes forholdet tegner sig mellem 'rumlige grænsedragninger' og konstruktionen af sociale relationer til andre sociale grupper eller personer, igennem relationer til familie, peer-gruppen, fællesskaber og offentlige repræsentanter, igennem forskellige typer af sociale relationer og oplevelser forbundet hermed. Der syntes at eksistere et forhold mellem konstruktionen af de sociale relationer og den følgende grænsedragninger i forhold til 'fysiske rum', hvorved der sker en konstruktion af 'rum', der markeres via symbolske grænser og betydninger, samt forskellige typer af tilhørsforhold og former for identifikation hertil. Disse 'rum' giver dermed udtryk for den unges sociale identitet illustreret af eksempler på sociale processer og sociale grænsedragninger i forhold til 'symbolske rum'. Som det fremgik af fortællingerne fra flere af personerne var et tilhørsforhold til et 'territorielt rum', der blev forbundet med identifikationen som 'mit land', afhængig af de sociale relationer, der kunne konstrueres i forbindelse hermed til 'familie' eller 'fællesskaber'. For to af informanterne eksisterede der en positiv identifikation og tilhørsforhold til et 'hjemland', der blev symbolsk markeret af en 'tatoering' og dermed en indskrivning på kroppen, og i det andet tilfælde foregik dette via en 'rejse', hvorved der blev skabt en fysisk og geografisk relation og kontinuitet til et hjemland. Det karakteristiske for begge

eksemplerne var, at grænsedragningen foregik i en bevægelsen mellem de to 'territorielle rum', hvor 'hjemlandet' kommer til at symbolisere 'liv' og det andet land, som 'ikke liv/død', samt at der for begge eksemplerne var tale om konstruktionen af positive sociale relationer i forhold til andre, blandt andet til kammerater, der således kunne forbinde 'det territorielle rum' med 'handlingsrum' og 'identitet', i modsætning til det andet land, der konstrueres igennem negative sociale relationer, der dominerede i forhold til subjektive valgmuligheder og fastlåste fortælleren i forhold til handling og valg indenfor dette 'territorielle rum'.

Det fremgik endvidere af eksemplerne, at hvor der ikke kunne etableres positive sociale relationer til andre i forhold til et 'territorielt rum', og dermed følgende manglende handlingsmuligheder, at der heller ikke fandt en identifikation sted til dette rum som et 'hjemland'. Dette fremgik i forbindelse med eksemplerne med tilværelsen indenfor flygtningelejren og den skarpe grænsedragning imellem de 'sikre' og 'usikre' rum, der ligeledes blev symbolsk markeret igennem 'liv' og 'død', samt sociale relationer til faderen og kammeraterne på gaden, der ikke blev udviklet, der således også markerede sociale grænsedragninger. Der opstod således ikke et sammenfald af 'handlingsrum' og sociale processer, der ville kunne danne baggrund for et tilhørsforhold til sådanne 'territorielle rum', der således forblev opfattet som 'udenfor' og 'utrygge' overfor 'sikre' rum, der blev forbundet med subjektive handlinger, sociale relationer, positive oplevelser og social identitet.

Eksemplerne viser på hver deres måde, at der således markeres symbolske grænser, der er sammenfaldende med sociale grænsedragninger og sociale identitet og identifikation med specifikke territorielle rum og symbolske rum. I de tilfælde, hvor der ikke har kunnet etableres sociale relationer til andre indenfor territorielle rum, der igen har betydet, at der ikke er blevet skabt 'handlingsrum', kan det konstateres, at der mangler tilhørsforhold og identifikation med dette 'territorielle rum', der symbolsk markeredes med *død, udenfor, farligt og krig*.

Territorielle og symbolske grænser markeres af 'sociale grænsedragninger' i form af distinktioner som *vi/dem* og *os/jer*, der falder sammen med indenfor/udenfor distinktioner og forskelle i forhold til 'territorielle rum'. Dette fremgik i forbindelse med fysiske og symbolske grænsedragninger i forbindelse med at være *udenfor/indenfor, oppe/nede, ukendt/hjemme* i forholdt til 'territorielle rum', som *Danmark, Tyrkiet og Afghanistan*, samt i forhold andre rum *landsbyen, bjergene og byen* eller i forhold til rum, som *hjemmet, fængselscelle, diskotek*. Dette sammenfald mellem fysiske og symbolske grænsedragninger var på forskellig vis forbundet med sociale grænsedragninger, hvor sociale relationer markeredes med eksempelvis distinktioner som *danskere/fremmede sammen, rigtig tyrker/ aldrig dansk*.

Handlinger kan observeres i forhold til former for fysiske og sociale former for mobilitet og immobilitet, såsom at kunne færdes over fysiske afstande og opholde sig på attraktive steder samt at kunne have adgang til sociale mobilitet igennem at kunne få adgang til økonomiske ressourcer og velstand eller at kunne få adgang til attraktive markeder eller arenaer for social interaktion og mobilitet. Eksempler på sådanne 'handlingsrum' kunne ses i forbindelse med '*rejser*', '*køre i bil*', '*gå på diskotek*', '*tage på hoteller*', '*gøre hvad jeg vil*' og som blev forbundet med mobilitet og subjektive

valgmuligheder. Disse blev stillet overfor typer af immobilitet; *'hvis jeg ikke kommer ud'*, *'du kan jo ikke bare gå ud af døren og cykle ned til kiosken'*, *'indespærret i huset'*, etc. Disse distinktioner mellem typer af handlingsmuligheder indenfor *'handlingsrum'*, der sættes i forbindelse med fysisk mobilitet, kan ligeledes ses i forhold distinktioner med hensyn til *'handlingsrum'* i forhold til sociale mobilitet, der fremhæves i forbindelse med at *'få mig uddannelse'*, *'få min egen virksomhed'*, *'arbejde'*. Disse handlingsmuligheder afgrænses overfor handlinger, der anses som lukkede eller spærrede *'handlingsrum'*, som social immobilitet: *'jeg føler ikke jeg skal gøre nogen indsats'*, *'jeg kan ikke, min chance her i Danmark, den er død'*, *'du kan ikke arbejde derude, du kan ikke tjene nogle penge. Du bliver bare fattig med det samme'*. Konstruktioner af distinktioner mellem former for fysisk og social mobilitet og immobilitet, forbindes med de øvrige distinktioner i forbindelse med fysiske/symbolske rum, samt sociale relationer/identifikation og viser, hvorledes grænsedragninger imellem fysiske og sociale former for mobilitet og immobilitet også tilknyttes konstruktionen af symbolske rum og tilhørsforhold. Flere af de interviewede viste, hvordan det var muligt at vælge og fravælge i forhold til territorielle rum og sociale relationer, således at de igennem aktive valg kunne undgå de territorielle rum forbundet med *'død'* og negative sociale relationer forbundet med *'immobilitet'*.

Blandt de fleste var denne strategi at *'komme væk'* fra et dårligt miljø, *'fængsel'* eller *'by'* forbundet med negative sociale relationer, dårlige venner, der sættes i forbindelse med negative handlinger, som *'kriminalitet'*, *'fis og ballade'* og erstatte det negative rum med et nyt miljø i form af et nyt land eller område, hvortil der ønskes at knyttes handlinger i forbindelse med fysisk og social mobilitet. Der etableres hermed grænsedragninger og en orientering væk fra dét, som fortælleren konstruerer som negative rum, negative sociale relationer, samt former for immobilitet og en konstruktionen af handlingsstrategier hen imod det, som forbindes med positive *'handlingsrum'* indenfor *'nye territorielle rum'*, positive sociale relationer, som venner eller personer, der kan hjælpe i forbindelse med social mobilitet i form af uddannelse eller selvstændig virksomhed.

Der er eksempler på, at fortælleren ikke formår at udtænke sådanne handlingsstrategier, eftersom han ikke har mulighed for at *'konstruere'* positive, sociale relationer til andre eller nye *'handlingsrum'*. Disse unge opfatter deres situation som fastlåst og ser ingen fremtid, hverken i det ene eller andet *'territorielle rum'*. De kan ikke opbygge en positiv selvidentitet igennem forskellige typer af social identitet forbundet med *'territorielt'* tilhørsforhold som en foretrukken nationalitet, igennem en uddannelse eller et arbejde. Der synes således ikke at være mulighed for at bygge en ny social identitet omkring aktivering af andre mulige sociale relationer og mulige territorielle rum. Subjektet sidder således med en følelse af at være *'færdig'*, *'død'*, *'ikke høre til'* og *'ensom'* samt passivitet: *'du er her bare'*, *'hvad nytter det'*, *'jeg har også givet op'*. Men handlingsreaktion kan endvidere være præget af voldsomhed og aggressivitet, hvilket vil fremgå i et følgende kapitel.

Kapitel 8

Drenge-zoner og fællesskaber

Som i det foregående afsnit indgår der i fortællingerne oplevelser i forbindelse med ophold i det offentlige rum og i det lokale område. Disse rum har tilknyttet forskellige sociale, kulturelle og symbolske betydninger, som indgår i fortællingerne i forbindelse med handlinger og sociale processer. Det giver i denne sammenhæng mening, ligesom i forrige afsnit, at se på disse rum som 'praktiserede rum', dvs. rum, der bliver skabt igennem handling og sociale interaktion, der involverer flere grupper og forskellige aktører, og hvordan disse bliver konstrueret og betinger konstruktionen af de sociale identitetsprocesser. Disse rum er dermed 'steder', der igennem den daglige interaktion konstrueres og skabes igennem daglige begivenheder, rutiner og handlinger på den ene side, og på den anden side er disse rum også resultat af magtrelationer og kampen om at få kontrol over rummet og adgang til vigtige ressourcer og arenaer. Disse 'steder' skal ikke ses som klart definerede og afgrænsede 'steder', der har en forudbestemt betydning i sig selv, men som 'områder', der bestemmes af den sociale interaktion og udvælges i forbindelse med sociale relationer og formationen af fællesskaber.

Eksempler på disse 'steder' kan være både bygninger, legepladser eller gadehjørner, der indgår i forlængelse af det sociale samvær. Disse 'steder' er vigtige, idet de som i det foregående afsnit kan rumme vigtige informationer om det sociale fællesskab og identitetskonstruktionen, idet de, som det fremgik tidligere, netop tilknyttes betydninger i forbindelse med sociale relationer og social identitet. Således bliver disse rum også printet med sociale og symbolske betydninger, der kan pege på, hvordan det sociale fællesskab fungerer og opererer, samt hvordan den enkelte unge konstruerer sin identitet og sociale handlinger. Disse steder er relevante i og med, at de indgår som omdrejningspunkt for de sociale relationer og fællesskabet og dermed for sociale handlinger og oplevelser, som den unge konstruerer igennem fortællingerne. Konstruktioner af betydninger af disse rum danner udgangspunkt for analysen i et forsøg på at indkredse, hvordan den enkelte konstruerer oplevelser tilknyttet rum og dermed vigtige sider af identitetskonstruktionen tilknyttet de sociale relationer, der bygges op omkring interaktionen indenfor disse rum, samt de symbolske betydninger eller værdier, der tilknyttes disse 'steder'.

Udvalg af 'steder' vil foregå ud fra en opdeling i forhold til lokalområdet. Derefter steder, hvor de interviewede personer undervejs har opholdt sig, som institutioner, som fængslet, udenfor lokalområdet, der således vil blive oplevet som brud i forhold til et tidligere liv. Disse brud er væsentlige, da de kan være selvvalgte, resultat af en risikovurdering eller et udkomme af en tvangsmæssig situation, hvor den unge, skal afsone en dom. I alle tilfælde er disse 'steder' vigtige at medtage i en analyse for så vidt, at de indeholder informationer om de betydningskonstruktioner, der må forekomme i forbindelse med den unge og hans subjektive oplevelser herindenfor.

Disse 'steder' kan opdeles indenfor forskellige typer af 'rum', eksempelvis det offentlige rum, som bycentre og boligområder overfor det private rum, som hjemmet, og til sidst offentlige institutioner som varetægtsinstitutioner og fængsler, der tillægges

vigtige betydninger, idet de fungerer som 'områder' for former for social interaktion, og de tilknyttes forskellige typer af handlingsformer, der tillægges symbolske betydninger, og hvormed den unge producerer forløb af oplevelser i interaktionen med andre aktører, herunder venner, familiemedlemmer, fængselsvagter, politi, socialrådgivere, osv., det vil sige andre sociale aktører, der er tilknyttede disse forskellige typer af rum og dermed forbundet med den sociale interaktion og magt- eller autoritetsrelationer. Ved at undersøge, hvordan den unge konstruerer former af sociale relationer til disse andre sociale aktører, der tillægges identitetskategorier indenfor de pågældende 'steder', er det hensigten at analysere, hvordan disse sociale relationer konstrueres til andre grupper, samt en forventning omkring disse aktørers handlinger, hvilket kan afdække sider af den subjektive identitetskonstruktion og sociale identitet.

Man kan således undersøge, hvordan subjektet konstruerer sammenhæng og forløb af oplevelser i forbindelse med disse 'rum' for handling og dermed subjektive handlingsstrategier. Det er for eksempel karakteristisk, at der i fortællingerne gives eksempler på forventning om, hvordan andre sociale aktører vil optræde. Det vil sige, at den unge opererer ud fra forventninger om og kategoriseringer af andre sociale aktører og disses identitet, ud fra hvilke subjektive strategier og risikovurderinger foretages. Disse kategoriseringer indeholder information om, hvordan den unge ud fra 'kategoriseringer' selv opererer indenfor det offentlige rum (Jenkins, 1996:35,47). Disse opfattelser er særlig vigtige i forbindelse med en forståelse af normer og sanktioner i forbindelse med handlinger indenfor de forskellige typer af rum og sfærer. Disse kategoriseringer indgår således også i forbindelse med forhandlinger med sociale aktører i forbindelse med adgang til attraktive rum og arenaer, der giver adgang til vigtige ressourcer, værdier og status. Det er derfor også vigtig i denne sammenhæng at undersøge hvilke typer af sociale kategoriseringer, der eksisterer i tilknytning til forskellige handlinger indenfor de forskellige typer af rum. Hvordan kommer disse kategoriseringer til at spille en rolle i forbindelse med interaktionen, og hvordan indgår de som elementer i subjektets egen identitetskonstruktion? Disse spørgsmål vil indgå i forbindelse med analysen af disse fortællinger tilknyttet 'steder' og mødet med andre sociale aktører.

Bycentre og boligområder: Kampen for et sted at være

Som det vil fremgå af det efterfølgende forekommer der sociale processer sted, hvormed former for territorialisering og social organisering finder sted indenfor offentlige rum, som eksempelvis butikscentre, banegårde eller rekreative områder, som parker eller pladser. Disse rum får tillagt en betydning i kraft af de praksisformer, som sociale grupper knytter hertil igennem sociale eller økonomiske funktioner, men også i kraft af andre sociale funktioner. Sådanne områder kan være genstand for forskellige interesser og forsøget på at opnå kontrol over grupper, der må have adgang hertil. Som vist i indledningen til dette kapitel, kan man teoretisk gribe spørgsmålet an ved at se på forholdet mellem de sociale grupper, der må have en interesse i at benytte sådanne steder, og de underliggende magtrelationer, der i givet tid og rum må have varierende styrkeforhold og udfald. Betydningen af sådanne rum vil i givet fald være udfaldet af interessemodsætningsforhold og konflikter mellem grupper. Dette er et væsentligt

aspekt, når man ser på, hvordan visse områder, såsom butikscetre eller banegårde, bliver genstande for sociale samværsformer knyttet til ungegrupper og ikke til de sociale praksisformer, der typisk knytter sig til offentlige steder, som butikscentrene. Som det fremgår af det følgende er det netop konflikter, der finder sted indenfor steder, hvor de unge opholder sig, der bliver genstand for konflikter mellem forskellige grupper. Disse konflikter vidner om, at der er nogle forskellige interesseforhold gældende, samt at der også eksisterer nogle konkrete betydninger knyttet til disse steder eller pladser, der er af forskellige værdi for brugere. For bedre at kunne forstå de lokale, sociale konflikter, der udspiller sig i de nedenfor nævnte empiriske eksempler, må det først afklares, hvilke sociale og fysiske strukturer og interesseforhold, der kendetegner rum af en sådan type.

Antropologen Marc Augé beskriver historieløse rum, som han kalder for non-places i modsætning til steder, der har historie, som han kalder 'antropologiske steder'. Non-places er resultatet af hypermoderniteten²⁸. Typiske non-places skriver Augé, er hypermoderne, designede rum som lufthavne, banegårde og banetunneller, motorvejsstationer, etc. Men Augé ser imidlertid også på andre rum, som markedspladser, der har økonomiske transaktionsformer tilknyttet til rum. Disse er derfor ikke på samme måde non-places, fordi der sådanne steder udspilles økonomiske transaktioner og sociale interaktionsformer. De kan kategoriseres, ifølge Augé, som værende en form for 'antropologiske steder': Han definere et 'antropologisk sted' som følgende:

It can be mapped in terms of three simple spatial forms, which apply to different institutional arrangements and in a sense are the elementary forms of social space: In geometrical terms these are the line, the intersection of lines, and the point of intersection (...) they correspond to routes, axes or paths that lead from one place to another and have been traced by people; to crossroads and open spaces where people pass, meet and gather, and sometimes (in the marketplace, for example) are very large to satisfy the need of economic exchange; and lastly to centres of more or less monumental type, religious or political, constructed by certain men and therefore defining a space and frontiers beyond which other men are defined as others, in relation with other centres and other spaces. But routes, crossroads and centres are not absolutely independent notions. There is partial overlap. A route may pass through different points of interest, all of which may be places of assembly; sometimes markets define fixed points on a route; and although the market itself may be the centre of attraction, the space where it is held may also contain a monument (the shrine of a god, the palace of a sovereign) marking the centre of a different social space. This combination of spaces corresponds to a certain institutional complexity. Big markets require specific forms of political control; they only exist by virtue of a contract, respect for which is ensured by various or political procedures: for example, they are places of sanctuary. As for routes, they cross an assortment of frontiers and limits which are obviously not intrinsic or self-evident, and are therefore known to

²⁸ Den teknologiske udvikling har bevirket en afkobling af tid- og rum-relationer, således at stedet ikke længere struktureres af sociale, geografiske eller historiske forhold. Tværtimod forbliver non-places identitetsløse og styret af teknologiske styresystemer, der identificerer brugere for hver funktion (passagere, kunder eller bilister), som en gentagelse eller monotomi, der ikke levner plads for begivenheder, der ville kunne betyde, at stedet blev genstand for sociale relationer eller social historier (Augé:1995: 101).

need special economic or ritual arrangements to make them work. These simple forms are not characteristic only of great political or economic spaces; they also define village space or domestic space (Augé, 1995:57-58).

Augé viser hermed, hvordan geografiske rum helt konkret kan defineres ved hjælp af elementære former; linier, vejkryds og punkter for vejkryds, der skaber rum ved at forbinde forskellige steder til hinanden. Således opstår steder, hvor mennesker mødes og samles med forskellige formål. Men indenfor disse krydsningspunkter eller pladser er politiske eller symbolske former for kontrol og normer fremherskende, således at sociale interaktionsformer er struktureret heraf. Der vil således være tale om former for diversitet, eller kompleksitet, som følge af denne form for interaktion og de former for kontrol, der knyttes hertil, netop fordi områderne er mødepunkter for grupper fra forskellige steder, der varierer i forhold til praksis, intensitet og mobilitet. Denne definition af rum igennem simple former kan anvendes i forhold til pladser i urbane rum, eller andre rum, hvor disse mere åbne sociale rum optræder, endog det private rum. Det interessante i denne sammenhæng er, at disse rum eller mødesteder, der dels er karakteriseret af bevægelse og transition, vækkes til live i forbindelse med sammenkomster af forskellige formål og dels er karakteriseret af former for kontrol og sociale normer og regelsæt. Men hvordan kommer møder til at udspille sig, når der eksisterer divergerende interesser og ulige magtrelationer involveret i forhold til adgang og ophold på disse pladser eller steder? Her kan man se på de former for asymmetriske sociale magtrelationer og symbolske betydninger, der eksisterer i forhold til forskellige grupper og deres forsøg på at kontrollere andre grupper igennem territorielle kontrolmekanismer. Disse ulige relationer udmøntes i symbolske betydninger af og ophold i det urbane rum. Efterfølgende grænsedragningerne bliver således resultatet af sådanne relationer udmøntet indenfor det offentlige rum.

Som eksempel herpå beskriver Herbert, hvordan det offentlige rum i Los Angeles. Police Department kan siges at være inddelt i distinkte zoner. Disse zoner eller markerede rum er for eksempel offentlige rum, der tillægges symbolske betydninger igennem sociale kategoriseringer. Disse kategoriseringer bygger, ifølge Herbert, på nogle maskuline idealtyper og moralske fjendebilleder, der definerer heltetypen overfor skurketypen, hvorefter praksis formes og autoritet og kontrol udøves. Sociale grænsedragninger i forhold til disse idealtyper skaber nogle symbolske grænsedragninger indenfor rum, der er sammenfaldende med disse kategoriseringer i forhold til 'farlige' og 'forurenede' zoner, hvilket dermed legitimerer politiets magtudøvelse igennem symbolske betydninger, som 'at rense ud' indenfor et område. Ikke sjældent er sådanne zoner sammenfaldende med områder, hvor de fleste har minoritetsstatus eller racemæssig baggrund og politipraksis, der bygger på ekspressive maskulinitetsidealer, hvilket resulterer i aggressive og risikofyldte metoder, der også involverer biljagter og aggressiv overrumplingsteknikker af formodede gerningsmænd (Herbert, 1996: 574). Ikke overraskende opstår der i denne forbindelse nogle bestemte typer af møder, der finder sted i symbolske rum, også kaldet taktiske rum indenfor det offentlige rum, der således på forhånd er defineret af politiets kategoriseringer heraf og praksisformer knyttet hertil (Herbert;1996; 575). Mødet mellem politiets og lokale i

området bliver struktureret af politiets forsøg på at finde mistænkte og omringe dem og de begrænser rummet for andre grupper, hvis rettigheder og adgang til området tilsidesættes (Ibid: 575). I sådanne rum viger andre gruppers opfattelse og interesser forbundet med dette rum, fordi de ikke har magt til at opretholde suverænitet endsige interessesfære i forhold hertil. Resultatet heraf er anspændte forhold mellem minoritetsgrupper og politiet, der i flere tilfælde er endt i forskellige oprør og kampe mellem politi og lokale borgere, herunder raceurolighederne i forbindelse med Rodney King-begivenheden i 1992 i Los Angeles, i hvilken LAPD var involveret.²⁹ Herberts konklusion er hermed: 'territoriality, in other words, is a fundament of police power' (Ibid:578).

Foruden fysiske og geografiske strukturer kan der altså eksistere symmetriske eller asymmetriske magtrelationer indenfor det offentlige rum, baseret på kontrolformer og praksisformer, der vil være bestemmende for mødet mellem grupper, der opholder sig her. Asymmetri vil resultere i et hierarkisk struktureret rum, hvor sociale positioner defineres ud fra positioner indenfor det fysiske rum, idet, som det var tilfældet i forbindelse med LAPD, det netop er igennem territorielle positioner, at politiet stadfæster autoritet, kontrol og magt ved at begrænse personers ophold og position indenfor det taktiske rum. Ved hjælp af ekskluderende metoder, hvorved uønskede grupper får begrænset deres positioner eller fjernes fra området, foregår der endvidere en markering og stadfæstelse af politiets egen territorielle position, der hermed bekræftes. Politiets autoritet er afhængig af den grad af succes, hvormed et territorium kan forblive under kontrol. Dette sker igennem vedvarende og kontinuerlige patruljeringer, hvormed den fysiske tilstedeværelse indenfor taktiske rum bekræfter den symbolske magtposition. Hierarkiske struktureringer af rum viser sig endvidere igennem symbolske grænsedragninger, hvormed rum bliver inddelt efter moralske kodeks. Sådanne kodeks kan eksempelvis være et princip om renhed/uren eller orden/uorden, kan især være afgørende for måden, hvorpå liminale områder³⁰ struktureres.

For at kunne afgøre typer af identitetsprocesser og social positionering vil det blive undersøgt, hvordan sociale grupper interagerer og positionerer sig indenfor rum, som

²⁹ Rodney King blev i 1992 udsat for vold af to LAPD-politibetjente med livsvarige mén til følge. Begivenheden, der førte til frafald af tiltale mod de to betjente, udløste et større, folkeligt oprør i de indre bydele af Los Angeles 1992. Her gik vrede grupper til angreb på politistationen og andre bygninger. Episoden var kulminationen på dét, som sorte befolkningsgrupper opfattede som politiets og det hvide, amerikanske samfunds institutionaliserede racisme, udmøntet i vold og politibrutalitet. Rodney King er dermed blevet et ikon, der symboliserer kampen imod systemets diskrimination, manglende respekt overfor indbyggerne i de fattige sorte bydele og krænkelsen af individuelle og civile rettigheder (Soya, 2000:379-81).

³⁰ Ved liminale zoner er områder, der er præget af ikke klart definerede grænser. De er tværtimod præget af en vis grad af tvetydighed og eksistens af diversitet. Sådanne zoner kan eksempelvis opstå, hvor territorielle grænser falder sammen eller overlapper. Dette vil medføre usikkerhed og tvetydighed. Liminale rum vil ofte være forbundet med fare og uorden og de bliver dermed også genstand for forsøg på at skabe orden og kontrol for via eksklusionsmekanismer og forstærkning af interne grænser. Forskere peger på forstadskvarterer, hvor beboere fra middelklasse har bosat sig, som et eksempel på en sådan grænsedragning, der ekskluderer uorden via orden. Sennet har kaldt sådanne områder for 'the purified suburb' (Sennett;) Og David Sibley skriver at 'liminalitet forbindes med lige så høj grad af 'fare' og 'urenhed' i udviklede, som i de primitive samfund (Sibley,1995:33-43).

offentlige pladser og indkøbscentre, og de typer af sociale relationer, der findes indenfor disse pladser, enten i form af økonomiske, sociale eller symbolske transaktioner, der igen er med til at skabe og strukturere sådanne typer af rum og former for interaktion og møder. Dette kan derfor gøres ved at se på typer af mobilitet, social praksis og positionering.

I det følgende indgår fortællinger om oplevelser og hændelser, fortællersubjektet har haft i forbindelse med ophold indenfor bycentre, hvor de har opholdt sig i perioder. Disse oplevelser stammer fra daglige rutiner og socialt samvær med kammerater. Men der er også eksempler på voldelige konfrontationer med politiet eller andre grupper og andre typer af hændelser, hvor andre personer kontakter de unge. Typerne af 'møder' indenfor disse rum er varierede, og det er udfra konstruktionen af de sociale hændelser i interaktionen, at fortællersubjektet forsøger at konstruere oplevelser og afkode situationer og handlinger, både sine egne handlinger, men også de andre sociale aktørers handlinger, der befinder sig indenfor disse rum. Betydninger af disse møder og ophold indenfor rummet, indgår i et samspil, hvor de fysiske dimensioner, der beskrives, også får en betydning i forbindelse med de sociale relationer, der konstrueres.

'Kampzoner': magt og modmagt

Det følgende er en fortælling om en begivenhed, der finder sted i et bycenter, hvor der er opstået en konflikt mellem de unge og politiet. Begivenheder starter med en hændelse ved en fest, hvor to unge kommer op at slås, og hvor politiet efterfølgende tilkaldes:

Så kom der to politimænd og det var helt...der var ikke nogen, der førte sig frem eller hidsede sig op eller noget som helst. Så kom de hen til de to og begyndte at skændes og det ville de bare, altså vi prøvede at sige til dem, at vi har styr på tingene og der bare ikke nogen, der var kommet til skade (B:10).

Der etableres en situation, hvor de unge opfatter situationen som 'under kontrol' og hvor der ikke er brug for politiet, som intervenierende part i forhold til situationen. Relationen mellem de unge på den ene side og politiet på den anden opfattes som værende ikke i konflikt eller i opposition.

Så ham den ene han var sådan en hundefyr (...) han var på en hundepatrulje. Han var meget ekstrem, altså, også nogle gange, da han tog os for cykeltyveri eller knallerttyveri eller sådan noget, da var han ikke sådan én, der tog det stille og rolig. Han var faktisk sådan én, der hidsede sig op og bandede til os, og vi skulle have fysisk arbejde og alt muligt, altså. Han kørte rigtig vildt på os (B: 10).

Den ene part, politibetjenten fra hundepatrulje betegnes som 'ekstrem'. Han tilhører ikke typen af politibetjente, som er 'stille og rolige', men tilhørende kategorien af betjente, der er 'dem', der 'hidser sig op og bandede til os'. Betjentens handlinger beskrives som værende ikke blot i opposition til ungegruppen, der betegnes udfra 'vi-' kategorisering. Relationen beskrives som et 'overgreb', hvor den magthavende part

krænker og optræder diskriminerende, når han henvender sig til 'os'. Der etableres således en os/dem- relation, der står i opposition

Så kom de derud og de hidsede sig op og de ville ha' de folk og vi prøvede at sige, hallo, der var slet ikke nogen, der prøvede på noget, så begyndte de at slå på os, på skuldrene de ramte mig på min skulder her [viser hvor han var blevet slået] en hel uge, på skulderbladet, med deres knipler der, så blev vi hidset op, selvfølgelig, det var for meget, jo. Så gik vi bare amok og vi smadrede centeret og sådan (B:11).

Bilal oplever, at politiet kommer 'derud' uden at der var en grund hertil. Politiet er derfor ifølge Bilal den krænkende part, der anvender fysisk vold overfor de unge. De unge reagerer efterfølgende og 'går amok', hvor de smadrer det lokale indkøbscenter, hvilket således er det scenarium, som hermed konstrueres, hvor politiet beskrives som årsagen til, at de unge efterfølgende begår hærværk i lokalområdet. Der er igen tale om en Vi/de-relation, hvor Bilal også bliver udsat for fysisk vold.

Og jeg ved ikke rigtig hvad fanden det var vi gik amok for, altså!? Selvfølgelig på grund af politiet ikk, men politiet kom jo aldrig derind. Der stod bare panser eller 100 biler eller hvad fanden der stod derude, men de nægtede at komme derind (B:11).

Handlingerne beskrives som værende 'ude af kontrol' og kan ikke forklares af fortællersubjektet, der fortæller om oplevelser udfra en kollektiv oplevelse og handling og derfor som en del af gruppen. Startskuddet til konfrontationen beskrives udfra politiets overgreb, men hvorfor gruppen handlede så voldsomt, kan han ikke forklare udfra den konkrete hændelse, hvor der heller ikke finder en direkte 'konfrontation' sted mellem de unge og politiet i starten. Hvad der udløste disse voldsomme begivenheder kan således ikke efterrationaliseres udfra situationen og beskrives som en *kollektiv* handling. Begivenheder synes at tage over, hvor fronterne er trukket skarpt op imod hinanden mellem de, som er 'indeni' og de andre 'derude'. Der etableres således en distinktion i forhold til 'rum', hvor grænsedragningen foregår inde og udenfor 'centeret':

Der, hvor tankstationen er ved Holmegårdscenteret, der stod de inde i Centeret, indenfor Pizzaria'et derovre, en hel masse mennesker, så stod de derude, og klokken var to om natten og der var ikke et øje på gaden i centeret. Der stod mange blinkende...politiblink og blinkede på den anden side af pladsen derovre og der gav de som advarsel, at om en halv time, så pak sammen til jeres hus eller vi vil slippe vores hunde og det var sgu langt væk fra. Vi troede sgu ikke de ville gøre det jo, men lige pludselig så kom der bare hunde løbende fra alle sider, ikke nogen politimænd, bare hunde og så begyndte folk at løbe op i det hele, på cykelstativer og kravle op i træer og over hække og alt muligt.(B: 11)

Episoden viser, hvordan grænsedragningerne indenfor det fysiske 'rum' foregår. Fortællersubjektet befinder sig 'indenfor' sammen med en masse mennesker, der er forsamlet ved centeret på den 'ene side' og patruljevognene på den 'anden side'. Der er afstand imellem 'politistyrken' og gruppen af de unge og tilskuerne. Der etableres således forskellige aktører; *de* (tilskuerne), *'vi'* (ungegruppen, som aktører) og *'vi'* (patruljen som anden aktør). Situationen beskrives yderligere ud fra dens interaktionsmæssige karakter: to parter, der står i et styrkeprøveforhold, hvor den ene part udstikker ordrer, medens den anden nægter at adlyde, ud fra deres vurdering af situationen. Rummet eller stedet skifter fra at være et 'offentligt rum', hvor mange mennesker færdes, men som i denne situation, hvor der er tomt, til at blive en kamparena, hvor mennesker tvinges til at finde skjulesteder og beskyttelse mod angribende hunde. 'Et offentlig rum', der normalt er struktureret af daglige og hverdagsaktiviteter om dagen, beskrives således i denne fortælling som værende transformeret til et 'kampzone', hvor kampen om natten foregår mellem to parter, der kæmper mod hinanden om kontrollen over området 'indenfor' og adgangen til dette 'rum' igennem grænsedragningerne, hvor grænsen mellem de stridende parter er blevet trukket op ved en fysisk grænse mellem centeret indenfor og pladsen udenfor.

Styrkeprøven, hvor den ene part ønsker at fortrænge den anden ved at beordre dem væk fra stedet, karakteriserer denne sociale interaktion og skildres som værende fyldt med dramatik og fysiske trusler. Den beskrives som en magtudøvelse, der er vurderet som overreageret i forhold til situationens karakter, hvorfor de unge derfor heller ikke forudser politiets kommende angreb med hundene.

Fortællingen viser konstruktionen af sociale identitetskategoriseringer såvel af kollektive identiteter, såvel som betydningerne af 'stedet', der skifter karakter i forhold til handlingssituationer, de sociale aktører samt i forhold til tidspunkter. Der sker i løbet af fortællingen en forskydning af 'stedets' identitet og betydning, hvor der sker en tydelig distinktion mellem 'centeret' som 'offentligt' om dagen og centeret som 'krigszone' om 'natten'. Også de sociale grupper træder anderledes i karakter i forhold til scenen, hvor der tydeligvis er grupper, der opholder sig 'indenfor' dette offentlige rum og dermed 'besidder' dette rum, medens andre grupper indtager pladsen udenfor, hvor de forsøger at passere denne grænse, ved magtanvendelse. Rummet er således ikke længere offentligt men et rum, der er opdelt 'territorielt', hvor forskellige grupper kæmper om retten til 'territoriet', og fortællingen bevidner om typer af 'territoriet' og tilhørsforhold til 'stedet', der netop er markeret af territoriale relationer og identitetskonstruktioner, der er værd at kæmpe for.

At forsvare hinanden

Ilhan fortæller om sine oplevelser fra et lokalt område:

Jeg brændte min røv, fordi der bar nogle fremmede, der skulle sidde og kaste nogle dumme sten på politiet! Jeg sad bare og slappede af dernede på den græsplæne der. Jeg sad og slappede af. Så kommer de hen, ejh, da politiet virkelig gik i gang, ikk. Så pludselig så begynder de at omringe os, jeg tænkte: Hvad fanden sker der her? Så blev vi omringet fuldstændig. Så begyndte jeg at løbe

videre, videre og videre, så tog jeg den trøje der fra ham drengen, så kom vi ud til et sted, jeg sad inde i en busk, jeg sad sådan her (Ilhan viser, hvordan han sad med benene trukket op og hovedet skjult i skødet) Jeg sad lige i midten, ikk, tænk midt i en busk, mand. Og det var ved sådan en lille bakke. Og vi sad der og gemte os fra politiet, der kom fra begge sider! Du kan ikke gøre noget og de rør ved dig! Så er det bare lige at gå ud og melde sig selv, ikk ! (I: 17).

Denne episode beskrives ud fra fortællersubjektets identitet i starten af beskrivelsen. Han er udenfor gruppen og sidder for sig selv. Han er ikke opmærksom på, at politiet er i færd med at omringe hele området. Pludselig bliver han ufrivilligt involveret i begivenhederne og vælger at flygte fra stedet sammen med den øvrige gruppe af flygtende unge, hvor der skiftes til en kollektiv identitet som 'vi', på trods af at han ikke har været med i handlingerne, og på trods af at subjektet ikke kender nogle af de andre unge. Gruppen gemmer sig i nogle buske i området, men politiet (de) har omringet gruppen fra alle sider, og derfor går subjektet ud og melder sig selv, eftersom slaget er tabt. Ilhan befinder sig et stykke væk fra begivenhederne, hvor en gruppe drenge kaster med sten efter politiet. Han overraskes efterfølgende over politiets strategi i forhold til området, hvor hele området omkring centeret inddrages. Eftersom der ikke længere er de tidligere sikre grænser, begynder han at flygte væk fra området uden et mål og planløst, hvilket virker panikagtigt. Området transformeres til mulige skjulesteder. De unge ikke anvender dette rum funktionelt på denne måde normalt og situationen er usædvanlig. Ilhan befinder sig således i en situation, som han var uforberedt på, og som ikke havde været resultat af bevidste handlinger. Der sker således i fortællingen en transformation af rummets betydning fra at være et sted, hvor Ilhan rives ud af en normal dagligdags rutine, hvor han benytter rummet til hverdagshandlinger, og til at være et sted, hvor han bliver inddraget i nogle hændelser, der er bryder med dagligdagen. Dette bevirker, at rummet ændrer karakter, fordi det transformeres til et rum, der besættes af politiet og bliver usikkert. Den unges tilstedeværelse på stedet bevirker, at han således får og påtager sig en identitet som potentiel 'eftersøgt', og på trods af at han ikke her har foretaget ulovlige handlinger, melder han sig selv til politiet. Hans medlemskab af den kollektive gruppe bliver bestemmende for hans subjektive identitet, hvorved han således under episoden skifter til en kollektiv identitet i forbindelse med handlingerne i rummet. De kollektive grænsedragningsprocesser forløber i takt med, at grænsedragningerne i rummet skifter karakter, hvor hele gruppen aktiveres i forholdet til politiet. Rummet skifter karakter i det øjeblik, hvor denne type af sociale interaktioner etableres, og hvor de to grupper står i en skarp konfrontation med hinanden og gensidig aktiverer hinandens kollektive identitet med tilhørende handlinger, 'vi' mod 'dem'. Subjektet ophører med at eksistere og bliver en del af den øvrige gruppe, hvis handlinger dermed gøres kollektiv og gruppen som helhed bliver skyldig i 'de fremmedes' handlinger, der således får en kollektiv karakter, indskrives som en del af fællesskabet og bliver til kollektive handlinger igennem tilstedeværelsen i rummet. Det er således de unges 'territorialitet' der her aktiveres, fordi de i forbindelse med deres tilhørsforhold til dette rum inddrages i nogle processer, hvorved at de 'kæmper' for retten til dette rum. Episoden afspejler, i hvor høj grad den unge opfatter

dette tilhørsforhold som en del af sin identitet, eftersom han efterfølgende ikke melder den skyldige dreng til politiet, men selv tager skylden for ham. Eftersom alle drengene deler denne kollektive identitet og 'territorialitet', hvor de er tilknyttet hinanden igennem dette 'sted' og ophold indenfor 'stedet' kæmper de alle ud fra deres 'territorialitet' mod udefrakommende og indtrængere og dermed om kontrollen over området. Uden at Ilhan har deltaget i stenkastningerne, deler han denne kollektive 'territorialitet', der således gør ham til en del af dette fællesskab og dets handlinger, og han indskriver hermed sit tilhørsforhold til gruppen igennem sin handling.

'Vores center': hierarkisering af rum

En tredje informant fortæller om hændelser, der foregår i forbindelse med hverdagslivet i forbindelse med centeret:

Vi var ikke sådan nogen, der vil arbejde og gerne ud i et sådan et virksomhedsliv for at tjene nogle penge og sådan noget, sådan er det ikke! Det er bare at fyre den af! Ligge og sove til klokken 12, ét, to stykker, tre stykker måske, gå i bad, gå en tur ned i centeret og møde stille og rolig den ene, den anden, den tredje og så lige pludselig så stod der ti mennesker. Så sidder vi og ryger smøger og snakker og inviterer nogle forskellige mennesker, dem der vil invitere os, er der én, der skal sige et ondt ord, så står vi der, sådan var det kan jeg huske, ikk. Og der skulle sgu ikke være nogle alkoholikere i vores center, selvom der var mange alkoholikere inde i vores center, så blev de smidt ned, for de havde ikke noget skur, der var alle cyklerne, de måtte ikke sidde oppe i centeret (A: 6).

Aymen fortæller om en daglig rutine, hvor hverdagslivet er struktureret omkring et forløb af handlinger. Handlingerne er henholdsvis subjektets egne i forhold til et liv indenfor hjemmet og et liv udenfor hjemmet, nede i centeret, hvor den sociale interaktion med en vennekreds foregår omkring fælleshandlinger. Gruppen konstitueres og lokaliseres i forhold til deres ophold på stedet i kraft af sociale grænsedragninger, hvorved de afgrænser sig selv i forhold til 'centeret', eftersom dette sted er genstand for gruppens handlinger og fællesskab, der dermed er lokaliserede igennem hverdagsrutiner. Ilhan kender disse rutiner og kan opstille 'normer' og 'regler' for former for den sociale interaktion. Denne livsstil er ikke tilknyttet andre sociale arenaer, men følger sin egen tidsrytme. Livsstilen kan endvidere sættes i opposition til andre livsstilsformer, hvor dagligdagen er struktureret omkring arbejde. Denne livsstil, som gruppen lever, handler til gengæld om at 'fyre den af'. Gruppen tilknyttes således en specifik livsstil i modsætning til andre livsstilsformer. Det skal bemærkes, at fortællersubjektet skifter fra datid til nutid i løbet af beskrivelsen af denne identitet: *sådan er det ikke*, hvormed det indikeres at denne kollektive livsstil eksisterer over tid og dermed er en livsstil, der fortsat eksisterer uanfægtet af individuelle medlemmers færden.

Territorialitet i denne fortælling kan analyseres som en måde at kontrollere adgangen til et specifikt territorium på, som et sted, hvor den sociale interaktion foregår indenfor en kammeratskabsgruppe, der deler denne fælles livsstil. Denne livsstil

konstrueres i modsætning til en social kategori, hvorved der introduceres en distinktion i forhold til denne anden sociale gruppe. Denne distinktion markerer dermed en positionering i forhold til livsstilen, dens normer for handling og former for socialitet (*sidder og ryger og snakker*). Denne type af social organisering omkring denne livsstil kan betegnes som spontan og fleksibel. Lokaliteten markeres endvidere ved hjælp af en anden form for social distinktion i forhold til en gruppe, som konkurrerer om samme lokalitet, nemlig *alkoholikere*. Der introduceres hermed en social grænsedragning overfor denne gruppe igennem en territoriell grænsedragning. Denne territorielle grænsedragning reproduceres i forhold til sociale *positioner* indenfor rum, som understreges via rumlige distinktioner; her *oppe* og *nede*. Hermed kan kammeratskabsgruppen socialt positionere sig selv som dominerende i forhold til den anden gruppe indenfor det sociale hierarki via markeringen af territorielle grænser indenfor 'centeret' og hævde denne position igennem kontrollen over andres gruppers adgang til dette område. Lokaliteten tillægges dermed en symbolsk betydning som fællesskabets territorium og afgrænses via ekskluderende og inkluderende strategier i forhold til disse andre sociale grupper. Men en forudsætning herfor er det kollektive forsvar, som øjeblikkeligt skal kunne mobiliseres i forhold til en truende situation, eksempelvis i form af sociale eller territorielle krænkelser. Således kan konflikter opstå spontant, og gruppens medlemmer kan blive involveret heri, eftersom regler for solidaritet og reciprocitet om at forsvare fællesskabet og dets medlemmer træder i kraft. Hvis et medlem ikke handler i forhold hertil, kan han miste status indenfor gruppen og risikere eksklusion eller blive degraderet. Derfor bliver en lokaliseret og fysisk *tilstedeværelse* den helt afgørende og centrale form for *socialitet*, fordi den giver adgang til status og respekt i forhold til det fælles værdisystem. Betydningen af territoriet som lokalitet for samværet er dermed tæt forbundet med gruppens kollektive identitet og selvforståelse. Denne kollektive identitet bliver vigtig for det enkelte individ, som en ramme for handlinger og værdier, ud fra hvilke subjektet kan positionere sig selv og indskrive egne handlinger og sociale position igennem fysisk tilstedeværelse og forsvar indenfor fællesskabets symbolske rum og lokalitet, der i denne fortælling repræsenteres som '*vores center*'.

Vores by: Mobilisering igennem forsvar af territorium

Andre eksempler på 'territorialitet', opstår i forbindelse med mobilisering af grupperne i forhold til andre grupper, der forsøger at 'trænge' ind udefra. I sådanne tilfælde sker en mobilisering af grupper ud fra deres lokale tilhørsforhold:

Nivå støtter deres egne hvis der kommer en eller anden by, der skal til Nivå og slås eller til Kokkedal, så møder vi alle sammen op og så ringer Nivå til Kokkedal og siger: Kom, der står altså nogen nu, så står der måske 100 mennesker, hvorimod hvis Kokkedal så også har, så kommer vi også til Kokkedal, ikk (A: 3).

Gruppernes kollektive identitet i forbindelse med angreb fra andre ungegrupper fra *regionen* aktiveres, således at to lokale nabogrupper går sammen i forbindelse med at bekæmpe andre udefrakommende grupper, der kommer til byen for at slås. Grupperne

identificeres med deres lokale identitet, det vil sige, den kollektive identitet er bestemt efter bopælskommunen, men en fælles lokal identitet mobiliseres overfor andre grupper fra andre lokalområder. Dette forsvar etableres ud fra forskellige aktiveringer af typer af kollektive identiteter og bestemmes af, hvilke typer sociale konflikter, der opstår på tværs af de sociale og fysiske grænser.

Når vi tager i byen, så møder vi andre mennesker, måske lægger vi op til en pige, der har en kæreste fra Allerød, hvor vi så bare siger, hvad fanden, du skal bare komme til vores by jo, du er velkommen og når de så kommer, så er der også 100 mennesker, så er der våben og bande og nogen gange, så de ligesom stopper, hvor de ved, det ender galt og nogen gange så de modige nok. Så slås de og så bliver de stukket ned og alt muligt faktisk (A:3).

Disse konflikter kan således opstå i det øjeblik, hvor medlemmer af de forskellige grupper, overtræder de fælles regler og normer for interaktionen, der eksisterer indenfor fællesskaberne, og den kollektive identitet kan mobiliseres på baggrund af sådanne krænkelse. Disse konfrontationer kan opstå i forbindelse med at grupperne trænger ind på hinandens territorier og truer den øvrige gruppes værdier og ressourcer. Sådanne aktioner tager form af 'hævntogter', hvor grupperne indbyrdes stiller op til konfrontation. I disse tilfælde mobiliseres grupperne således ud fra deres 'territorialitet', som bliver afgørende i forhold til de sociale grænsedragninger og sociale identitet, frem for andre typer af kollektiv identitet, eksempelvis etnicitet eller alder. I sådanne kontekster sker der en udfordring af fællesskabernes interne styrke samt de individuelle medlemmers personlige offervilje og personlige mod. Den kollektive 'territorialitet' kan således gå til døden, hvor medlemmerne endog ofrer deres eget liv for fællesskabets skyld. Men for at være en del af dette kollektiv må individet underkaste sig de kollektive regler og normer, der knytter sig til gruppen indenfor gruppens territorium.

Er det så sådan, at man er der, så er man nødt til at være med, at man kan ikke...altså du er med uanset, du er nødt til at være med i gruppen og du er nødt til at forsvare hinanden og hjælpe hinanden og på den måde, så kommer man også med i nogle konflikter med andre. Det er sådan at hvis du ikke hjælper, hvis du ikke kommer den anden til hjælp i en slåskamp, så er du jo en svans, jo, så støtter du mig, ikke, jo, så er du ikke min bror, jo, fordi du er bange jo og i en slåskamp skal du ha' slag jo, selvfølgelig ka' du få slag, det kan så være du er uheldig, jo, at du bliver slået ned, et eller andet, så støtter de dig jo, så jo flere der holder sammen, jo mere sikker er vi på at vinde, ikk, men hvis den ene så siger, nej, jeg gider sgu ikke han der, jeg er bange for han eller nej, jeg gider sgu ikke blive stukket ned i dag...(SB:4)

Eftersom grupperne er lokalt og territorielt tilknyttede, ses det igen, at individet i kraft af sin tilstedeværelse indenfor dette 'sted' drages ind i begivenhederne, fordi der eksisterer normer og regler for solidaritet og reciprocitet, der knytter sig hertil i forhold til fællesskabet. Disse kollektive normer aktiveres i det øjeblik, at andre grupper trænger

ind og udfordrer gruppens dominerende position i forhold til territoriet. Dette territorium og dets grænser opretholdes kollektivt, dels igennem selve tilstedeværelsen og dermed en synlighed i forhold til gruppen og dens størrelse, men også ud fra en vilje til at forsvare dette territorium og fællesskabet med sit eget liv som indsats.

Socialiteten indenfor dette fællesskab er derfor som tidligere nævnt baseret på fysisk og lokal tilstedeværelse samt en offervilje til at forsvare denne sociale og lokaliserede position. At der således også er social anerkendelse og status forbundet med sådanne indsatser fremhæves igennem parametre for, hvordan handlingerne vurderes i forhold til individets mod til at forsvare andre indenfor fællesskabet. Hvis overholdelse af disse regler ikke følges, vil gruppen sanktionere de medlemmer, som ikke handler i overensstemmelse med reglerne i form af eksklusion eller tab af status og social position: *'så er du en svans, jo'*. Fællesskabet baserer sig på reciprocitet og et værdisystem, der viser sig som værende en parameter for måling af individuel status igennem maskuline idealer og solidaritet baseret herpå, som en *bror*. Disse idealer for status igennem maskulinitet og reciprocitet giver den enkelte muligheder for at positionere sig i forhold til fællesskabet med en offervilje og mod som målestok. Fællesskabets sociale grænsedragninger reproduceres igennem grænsedragninger indenfor rum, igennem inklusion og eksklusion af andre grupper baseret på maskulin dominans igennem fysiske styrkeforhold.

Endvidere giver eksemplerne rige illustrationer på, hvordan samfundets opretholdelse af den sociale klasseinddeling igennem symbolsk vold også reproduceres på dette plan, hvor hierarkiske strukturer reproduceres igennem en hierarkisering af sociale relationer, der foregår igennem fysisk vold, hvormed former for eksklusion finder sted i forhold andre udenfor, der truer fællesskaber. Denne opretholdelse af sociale reproduktion af hierarkiske strukturer fungerer endvidere indadtil. Den reproducerer hierarkiske sociale relationer indenfor fællesskabet igennem sociale og fysiske sanktioner.

Delkonklusion

Disse tre eksempler på typer af 'territorialitet' og kollektive handlinger i forbindelse med sociale og fysiske rum viser, hvordan 'rum' praktiseres og afgrænses igennem sociale og symbolske grænsedragninger, der finder sted som resultat af forsøg på kontrol over og konkurrencen omkring adgang til 'stedet', her centeret. Man kunne observere, at der skete en transformation af opfattelser og betydninger af 'steder' ud fra de sociale processer og kollektive handlinger, hvormed fællesskaberne konstitueredes igennem grænsedragninger i forhold til andre sociale aktører, samt karakteren af den sociale interaktion, der foregik indenfor disse områder. 'Stedernes' symbolske betydning opstod og forhandlede i forbindelse med de sociale praksisformer knyttet til hverdagslivets handlinger. Regler og normer, der blev tilskrevet ophold knyttet til centeret, forhandlede i forhold til andre sociale aktører, nemlig politiet og andre grupper, der befandt sig indenfor det offentlige rum. Her var det muligt at se, hvordan gruppernes divergerende interesser og symbolske grænsedragninger kolliderede indenfor samme rum og skabte konflikter. Situationer, hvor disse stødte sammen i en konflikt imellem de unge på den ene side og politiet på den anden og den sociale

interaktion eller mødet mellem parterne gik over i en konflikt eller konfrontation, ændrede også betydninger af 'rummet', og en kamp om symbolske og fysiske grænsedragninger fandt sted. Dette kunne observeres, hvor tidligere offentlige rum transformeredes til en 'kampzone', hvor rummets fysiske udformning fik en ganske anderledes aktualitet, og hvor de fysiske former aktiveres som følge af magtkonfrontationer, der skulle fungere som fysiske grænser i form af 'beskyttelse' mod angreb fra modparten. I sådanne tilfælde skiftede rummets betydning fra at være et 'offentligt rum', der igennem hverdagshandlinger tillagtes en 'sikker' og 'ufarlig' betydning, til at blive 'usikker' og 'farlig', forbundet med vold og lemlæstelse eller arrestation, hvorved nye fysiske grænser etableredes. Der sker i sådanne tilfælde en mobilisering af den kollektive identitet, idet 'rummet', via dets symbolske betydning og værdi, der bygger på fællesskabets 'territorialitet', bliver afgørende for fællesskabets kollektive eksistens, eftersom den sociale reproduktionen og magtfordelingen finder sted igennem den territorielle kontrol. Derfor mobiliseredes et fælles forsvar af stedet, som et territorium.

Man kunne endvidere observere en social hierarkisering, der blev etableret i forhold til andre sociale grupper, hvorved sociale identitetskategoriseringer opretholdes og reproducerees igennem fysiske og symbolske grænsedragninger i forhold til udskillelsen af disse sociale kategorier ud fra princippet om eksklusion fra fællesskabet samt adgang til de mest attraktive steder indenfor centeret. Men også mobiliseringsprocesser omkring en kollektiv identitet på tværs af lokale ungegrupper, foregik i kraft af nogle generelle reciprocitetsprincipper, hvormed den individuelle identitet udviskedes i forhold til fællesskabet, når de unge blev truet af politiet.

Kapitel 9

Hjemmet: en privatsfære under pres/forandring

Hjemmet som et 'sted' for den intime sfære og reproduktion af familiære sociale relationer og samvær er en syntese, der ofte tages for givet. Hjemmet repræsenteres som udgangspunkt for en rumlig såvel som en tidsmæssig strukturering af hverdagshandlinger og som et sted, hvor fra en rejse starter og ender, uanset om der er tale om dagsrejser eller længerevarende rejser. Hjemmet forbindes også, som det sås i forbindelse med Bourdieus analyse af Kabyle-huset, med et rum, hvortil sociale roller og handlinger knyttes igennem den kønslige arbejdsdeling og delingen af kønsligt arbejde. Der er således tale om nogle rumlige grænser, der ansås som sammenfaldende og reproducerende i forhold til mandlige og kvindelige sociale roller og sociale handlinger. Og som sådan er hjemmet en rumlig konstruktion, der danner rammen om reproduktionen af slægtskabsmæssige strukturer og som konkret social organisationsform med specifikke sociale relationer, der er bundet på basis af sociale regler, som eksempelvis reciprocitet, men også former for typer af autoritet, hvorigennem igennem disse mønstre for rollefordelinger reproduceres igennem en grundlæggende social struktur. Studier baseret på diasporasamfund, som eksempelvis studier foretaget af Karen Olwig, analysere hjem ud fra nuværende efterkommere af plantageslavebefolkningen på Nevis og deres reproduktion af forældrenes hus, som et 'sted', hvor dette slægtskabsbaserede migrationsnetværk, der historisk over tid er blevet spredt geografisk globalt og transnationalt, er funderet geografisk og har sit udspring. Dette hjem opfattes af medlemmerne som et 'sted' for deres kulturelle identitet, sociale netværk og slægtskabsinstitution. Dette 'hjem', som et konkret ankerpunkt, reproduceres igennem familiemedlemmernes kontinuerlige investeringer (mad og tøj) og særlige rituelle handlinger (*culturama*), der genskaber dette sted, som de herigennem tillægger betydning og identitet (Hastrup & Olwig, 1997: 29-31).

Men at hjem ikke altid kan tillægges en sådan positiv, identitetsmæssig værdi, samt at det heller ikke nødvendigvis kan opfattes som et rum med sociale relationer, der er bundet sammen i forhold til sociale roller, der fungerer som grundlag for reproduktion af intimsfæren, er blevet påpeget indenfor flere studier:

Place as home is described as perhaps the most important significance-giving factor of human life (...) Gillian Rose has pointed out how home may not be that reassuring a concept to many women (and some men) who experience home as a prison, a place of abuse or, more mundanely, a place of hard labour(1993) (Verstrate & Cresswell, 2003: 4).

'Hjem' behøver derfor ikke at være forbundet med identitetsgivende, sociale relationer og reciprocitet, der knytter intimsfæren sammen med hjemmets som 'sted' for reproduktion af sociale relationer for social og kulturel identitet.

Sociale, kønslige og aldersmæssige relationer *kan* forandres over tid og rum. Derfor må en overensstemmelse mellem sociale og rumlige strukturer vel nærmest betegnes som en idealmodel, der ikke nødvendigvis altid stemmer overens med den sociale

praksis. Det er derfor i denne sammenhæng relevant at se på de konkrete betydninger og identitetsmæssige, sociale relationer samt praksisformer, som 'hjemmet' tillægges blandt informanterne igennem deres fortællinger. Hovedparten af de unge har eller har haft et signifikant forhold til 'hjemmet', som de forbinder med henholdsvis positive og negative oplevelser. Sociale relationer i forhold til faderen synes at spille en altafgørende rolle i de fleste tilfælde, hvor de unge gengiver forholdet til faderen³¹ som værende i konflikt og som resultat af autoritet og disciplin, hvilket afføder forskellige subjektive reaktioner og strategier. Flere af informanterne beskriver deres forhold til 'hjemmet' igennem positive og negative sociale relationer til forældre eller søskende, som bliver producerende for identitetskonstruktionen og handlinger forbundet med økonomisk at kunne klare sig selv udenfor hjemmet. Alle informanterne har haft oplevelser med begge forældre eller søskende, som har spillet en rolle i forhold til hjemmet. Flere af dem er vokset op med en oplevelse af at have en sociale rolle indenfor familien, som de har skullet leve op til på forskellig måde, hvilket er almindeligt i forhold til at vokse op indenfor en familie. Oplevelser af at have et hjem er fælles, men betydninger og oplevelserne i forbindelse hermed er unikke og deler kun det fællesstræk, at de alle har fortællinger, der sættes i forbindelse med deres hjem og sociale relationer knyttet hertil.

Slagterhus: sanktioner og disciplinære former for social kontrol

Bilal beskriver forholdet til sit 'hjem' igennem sine oplevelser i forbindelse med regler for ophold herindenfor, samt i forbindelse med forholdet til faderen:

Altså min far han var altid kritiserende overfor mig. Han var aldrig tilfreds med lige meget med hvad, jeg lavede. Om jeg gik i skolen og læste eller jeg gik på arbejde eller...men jeg måtte aldrig flytte hjemmefra, altså hver gang. Jeg sagde jeg ville flytte hjemmefra, så måtte jeg ikke det! Så var det det rene slagteri hjemme i huset igen! Så til sidst så gad jeg sgu ikke snakke om det igen, ikke før jeg var 23 år der og så sagde: Prøv nu lige hør her, mand, nu må du fandeme styre dig lidt, nu gider jeg ikke mere, nu bliver jeg nødt til at flytte ud! Og han var helt fra den, helt fra den! Altså helt fra den! (B:29)

Subjektet i denne beskrivelse forbinder hjemmet med regler, der forhindrede ham i at opsøge sine kammerater, hvor 'hjemmet' forbindes med en symbolsk betydning, som en form for 'fængsel', der forhindrer ham i at træffe subjektive valg og beslutninger. Han har svært ved at indordne sig under de regler, som tilknyttes hjemmet, og han oplever gentagne former for sociale sanktioner fra faderens side. Forholdet til faderen og dennes autoritet, der er tilknyttet hjemmet, opleves af Bilal som et forhold, der er dominerende og forbundet med fysiske former for social kontrol. 'Hjemmet' bliver et rum, hvor

³¹ Denne sociale relation til faderen går for de fleste unge som en rød tråd igennem fortællingerne om hjemmet, men sættes også i forhold til subjektive strategier som forklaring på deres nuværende situation. Denne forklaringsværdi skal forstås som en reflektiv handling set i lyset af begivenheder, der har ført til ungdomskriminaliteten og fængselsstraf, og derfor får dette forhold en karakter i forhold til handlinger, med et fokus på efterrationaliseringsproces i forhold til deres nutidige situation indenfor fængslet.

faderen kan gøre sin autoritet gældende og opretholde social kontrol, hvilket synes at bliver forstærket i forbindelse med at sønnen bliver ældre og ønsker at flytte hjemmefra. Faderen kan ikke acceptere at sønnen træffer sine egne beslutninger. Bilal kan på den anden side ikke acceptere fortsat af at blive fastholdt indenfor et domineret forhold til faderen. Hjemmet forbindes ikke med identitetsproducerende sociale relationer, som kan anvendes i forhold til subjektive handlinger, det vil sige et 'sted' for samvær eller et sted, hvor relationer til forældrene bliver genstand for meningsfulde oplevelser og handling.

Jeg har jo selv prøvet at være derhjemme, så blev jeg smidt ud af min mor! Ærligt for vores forældre, som er vant til at vi går ud til skole og kommer hjem fra skole og lige spise hurtigt måske, og så daffe ud igen, til klokken- nu, som jeg gjorde, der skulle jeg være hjemme klokken ni om aftenen, ikk. Da var det bare underligt og lige pludselig have sit barn siddende derhjemme hele tiden. Altså min mor, hun fik hovedpine af mig, fordi hun er slet ikke vant til at have mig derhjemme om dagen og lige pludselig så hang jeg bare derhjemme, stod i vejen hel tiden. Jeg var jo ikke en lille knægt mere. Jeg var stor nu, så hun var træt af mig og skældte mig ud, så ikke engang derhjemme kunne man være i fred, forstår du. Så stod man bare derude og hængte sammen med de andre...(B:33).

'Hjemmet' beskrives i denne forbindelse som et 'sted', der anvendes i forbindelse med hverdagsrutiner, der udgår fra hjemmet, indenfor andre rum, der strukturerer daglige rutiner, som skolegang, arbejde eller fritidsaktiviteter. Hjemmet i denne sammenhæng bliver en 'mellemstation', hvor nye handlinger forberedes, primær tilfredsstillelse af fysiske behov, samt reproduktion af familierelationer, men ikke som et rum for sociale handlinger og gøremål. Der findes for subjektet ikke nogle specifikke handlinger eller gøremål tilknyttet hans rolle indenfor hjemmet, som kan udfylde dette som et 'handlingsrum'. I stedet synes hjemmet at være forbundet med moderens handlinger og daglige rutiner. Hjemmet er struktureret i forhold til den kvindelige domestiske sfære med dens tilknyttede sociale rollefordeling, der gør, at dette rum er bundet til en kønslig arbejdsdeling, som vi så Bourdieu beskrive. Denne kvindelige og domestiske sfære forbindes med reproduktion af familiens primære behov og pleje af yngre børn. Hjemmet kan således ikke fungere som et økonomisk eller et socialt rum for unge mænd, enten som 'fristed' eller 'værested' og ej heller ikke som et arbejdsrum. Hjemmet kan ikke fungere som det handlingsrum, som Bilal forsøger at skabe, som erstatning for andre mulige handlingsrum. Bilals strategi tilbage fra barndommen i flytningelejren, hvor han søgte tilflugt i husets loftsrums, er ikke en mulig strategi, som kan anvendes indenfor dette hjem, og man kan konstatere, at *alderen* dermed bliver en afgørende faktor, for hvilken betydning 'steder' kan have i forbindelse med identitetskonstruktion og som 'handlingsrum'. Hjemmet ophører som mulig 'sted', når mænd ikke længere kan opfattes som 'børn' med en legitim plads indenfor den domestiske sfære. De må i stedet udfylde en anden rolle, der betyder, at de skal deltage i den økonomiske sfære *udenfor* hjemmet og deltage i den økonomiske reproduktion heraf eller skabe sig deres egen familie og udfylde denne rolle herindenfor. Eftersom

subjektet ikke længere har en sådan rolle, da han ikke har arbejde eller andre økonomiske aktiviteter at tage sig til, skaber han for så vidt uorden i denne sociale og rumlige orden og strukturering af rollefordelingen og handlinger. Bilal har derfor ikke andre muligheder end at søge udenfor hjemmet, og han søger mod andre kammerater, der opholder sig på offentlige steder, og hvor der eksisterer mulighed for samvær. Denne aktivitet og dette fællesskab træder ind som alternativ til hjemmet i forhold til hverdagsaktiviteter, selvom denne aktivitet ifølge Bilal ikke opfattes som et særlig meningsfuld eller nyttig. Tværtimod gives der udtryk for at aktiviteten ikke har noget indhold eller nogen positiv værdi andet end samvær med andre 'derude', dvs. andre unge i samme situation og en gruppe, som Bilal tilslutter sig ud fra manglende muligheder for at finde andre handlingsrum.

Der var engang der havde jeg det bedre i fængsel end jeg havde derhjemme. For i fængsel, der var der ikke nogen, jeg ved, jeg passede mig selv, hvis jeg ikke ville gå ud af den celle, så var jeg bare i den celle her, jeg vidste godt døren var låst. Jeg kunne ikke gå ud. Men derhjemme, der blev jeg rastløs, hvis jeg ikke kunne gå ud, jo og hvis du får stuearrest og al det der og hele tiden regler og hele tiden dine forældre, efter én jo. Det havde jeg jo slet ikke i fængsel jo. Og hvis jeg skulle gå en tur til én, jeg kender i den ene celle, så behøvede jeg jo ikke sige til nogen: Hallo, jeg skal lige på og besøge ham der, det skulle jeg derhjemme, hvis jeg skulle på besøg. (B:25)

Frem for hjemmet får fængslet paradoksalt nok tillagt en betydning som 'handlingsrum'. Et sted, hvor Bilal kan opbygge sociale relationer til andre indsatte. Han kan her træffe subjektive valg i forbindelse med at færdes. Det er ganske vist indenfor bestemte tidsrum, men uden at skulle stå til regnskab for andre kan han være opsøgende overfor de mennesker, han ønsker social samvær med. Det at være låst inde i et rum og dermed være udsat for frihedsberøvelse har to helt forskellige betydninger alt efter hvilke typer af sociale relationer, der dominerer handlingerne. Da der er tale om en frihedsberøvelse i forhold til konkrete tidspunkter i løbet af dagen, levner dette plads for en tidsmæssig disposition i forhold til subjektive valg, der således ikke finder sted på vilkårlige tidspunkter og indenfor dominerende sociale relationer.

Fra klokken fire til klokken ni om aften. Så der havde jeg det virkelig godt, altså jeg følte mig ikke så hundset rundt med og sådan noget. Så laver jeg et røveri og bliver sat i fængsel. Og der har jeg virkelig håbet på, at altså jeg prøvede ikke engang på at stikke af eller blive efterlyst. Men jeg ville gerne ja' at jeg skulle blive anholdt, forstår du. Jeg havde ikke regnet med at få så meget i dom, jeg havde kun regnet med at få et år eller halvandet i dom (...) Det gjorde jo så at jeg kunne stikke af hjemmefra! Altså bare væk, så fik jeg fred for mig selv jo. Og ikke alle de problemer og så løste problemet jo af sig selv, ikk. Og så håbede jeg på at hendes der forældre, nu jeg kom i fængsel, så de ville sige: Hallo, ham der han er ikke god nok til vores datter (...) men jeg fik en ordentlig én på hatten der! Så, så gik der jo lidt tid før jeg kom ud og startede min [tilværelse] forfra

igen (...) efter den straf der, der var det umuligt for mig at vende om og gå den anden vej der. For det første; jeg var blevet meget ældre, end jeg var før, jeg var helt oppe på 21 år den gang og da, den kreds man kom i, og de bekendtskaber man fik stiftet inde i spjældet der, i tre år, man var der, da var det mildt sagt ikke de bedste mennesker, man kan stifte bekendtskab med, forstår du (B:26).

Bilal søger at komme 'hjemmefra', både fordi hjemmet tilbød begrænset bevægelsesfrihed, og fordi subjektet var, på faderens foranledning, var blevet engageret i et arrangeret ægteskab. Fængselsstraf blev en gangbar strategi ud fra nogle forventninger om regler og sanktioner i forhold til kriminalitet. Men eftersom disse forventninger imidlertid ikke byggede på en konkret viden om strafferetslige procedurer, men kun rygter, sker det, at valget af denne strategi blot forværrer Bilals chancer for at starte et selvstændigt liv i frihed udenfor familien og hjemmet. Strategien virker til gengæld på kort tid i forhold til den tilsigtede effekt, nemlig at komme hjemmefra og endvidere at afbryde det uønskede, arrangerede ægteskab. Som sådan virkede strategien efter hensigten, men gav subjektet nye problemer. Alderen bliver igen en faktor i forhold til at starte forfra med hensyn til at bygge et liv op i forhold til en uddannelse og arbejde. Bilal opfatter således at denne 'vej' til social mobilitet som lukket. Og eftersom han tilbringer flere år sammen med andre indsatte, bygger han sociale relationer og netværk, som ikke støtter ham i lovlige, økonomiske og sociale veje til social mobilitet. At bygge et liv op i forhold til samfundet på dets betingelser for social mobilitet anses altså som lukkede, og som sådan var strategien en yderligere forhindring i forhold til søge mod andre handlingsrum, hvor om subjektet kunne opbygge et arbejdsliv, erhverve sig en bolig og sociale relationer uafhængig af hjemmet og forældrene, eftersom de sociale netværk, som etableres i fængslet og fængselsopholdet, heller ikke kunne tilbyde sådanne 'handlingsrum'. Fængselsstraffen bliver således endnu en milepæl på vejen mod yderligere social og økonomisk eksklusion og manglende subjektive handlingsmuligheder *indenfor* sociale og økonomiske mulighedsstrukturer *udenfor* hjemmet.

Men eksemplet viser, hvorledes 'hjemmet' antager betydning efter typerne af sociale relationer, både i forhold til køn og i forhold til alder, der dermed bliver strukturerende set i lyset af de betydningskonstruktioner, ud fra hvilke identitet produceres og skaber handlingsrum. Hjemmet kan ikke forbindes med en symbolsk værdi, som et 'fristed' eller et 'værested' i forhold til subjektet, der er fastlåst indenfor dette sociale rum, der er struktureret om domestiske rollefordelinger baseret på kønslig arbejdsdeling og patriarkalsk autoritet, og som derfor ikke levner plads til andre sociale aktiviteter. Hjemmet får i stedet betydning, i en symbolsk forstand, som et 'slagterhus' (død) eller som et fængsel, hvor der opleves former for sanktioner.

Tvangsfjernelse hjemmefra

Ilhan fortæller om en oplevelse i forbindelse med en tvangsfjernelse hjemmefra, som bliver resultatet af et forsøg på at finde en lejlighed, så han kan flytte hjemmefra:

Jeg havde sagt nogle ting om min far, ikke for at blive tvangsfjernet hjemmefra, fordi kommunen, de ved godt at jeg ikke har hårde problemer med min far, ikk. Det var noget jeg sagde: Prøv at hør her jeg vil gerne ha' en lejlighed. Og så lige pludselig så tænker de måske; Uh, jeg er bange for min far og uh...altså selvfølgelig var jeg bange for min far på den måde, men jeg er ikke sådan at jeg ville stikke af fra ham. Jeg ville ikke stikke af fra ham, slet ikke! Jeg er ikke bange for han eller noget! Men nede på kommunen, så tvangsfjernede de mig bare. Det kunne jeg ikke li'. Det var på grund af at jeg sagde noget om min far; at min far havde slået mig, og så faktiske fordi jeg havde skrevet der på det papir, ikke, så tvangsfjernede de mig. Hallo, så kontaktede de mig med det samme og så sagde jeg: Jeg har det skidt, jeg har det ikke godt derhjemme. (...)

Men det er jo liv, det handler om, at vokse op, mand, det er jo tid som...de har brugt, min tid på...dengang. Det var dengang, hvor jeg føler, at jeg skulle sidde og glo i Sølager for at ...for en dom! Og hvad har jeg fået ud af det?(I:3).

Ilhan søger i dette tilfælde at flytte fra sin familie, hvor forholdet til faderen er anstrengt. Han skelner imidlertid imellem forholdene i hjemmet i forhold til forskellige grader af problemer i forhold til retfærdiggørelsen af at flytte hjemmefra. Ilhan, der ønsker at etablere et selvstændigt liv på afstand af faderens disciplinære metoder og indblanding, betror sig til sagsbehandlerne om disse forhold og håber derved at få hjælp til at få sig en lejlighed. Men strategien mislykkedes, idet der sker en misforståelse mellem ham og sagsbehandlerne, hvilket angår løsningen på situationen i forhold til hjemmet. På trods af, at sagsbehandlerne, ifølge Ilhan, godt vidste, at faderens ikke mishandlede sønnen, indgik de alligevel en beslutning om at fjerne ham fra sit hjem. En handling, som subjektet imidlertid anser for baseret på tvang og ikke på frivillighed. Hans oplevelser i forbindelse med hjemmet, der får han til søge væk fra hjemmet og mod et selvstændigt liv, erstattes af et andet tvangsforhold indenfor institutionen. Tvangsfjernelsen bliver betragtet som frarøvelse af subjektive valgmuligheder i forbindelse med at kunne bestemme over sig selv og vælge imellem typer af disciplinærstraffe. Ilhan opfatter således denne tvangsfjernelse som 'tid' og 'liv', der bliver taget fra ham, og muligheden for at blive et selvstændigt handlende individ.

Det tomme hjem

Hamid fortæller om sine oplevelser i forbindelse med sit hjem, som bliver draget ind i fortællinger om kriminalitet, han har begået:

...nogen gange, så rent kedsomhed, du ved, når jeg har siddet derhjemme her på det sidste, du ved, der har ikke været nogen hjemme, der har kun været mig og min storebror, enten og min bror, han er tit ude og det er jeg også. Der er ikke nogen hjemme, så kommer jeg hjem og så sidder jeg lidt der og så sidder jeg foran fjernsynet og ser lidt fjernsyn og hvad skal jeg nu lave og hvad skal jeg nu lave og rigtig, ikke rigtig noget mål i livet og der skal ske noget, man keder sig og penge, det er jo, man kan hygge sig med penge! Og jeg tænkte også over konsekvenserne, jeg vidste godt hvad konsekvenserne, første gang, jeg lavede røveri, vidste jeg ikke, hvad konsekvenserne var. Jeg vidste godt at jeg kunne få

en lang fængselsstraf, men du ved ikke hvad to år er, før du har siddet inde i to år. Så ved du hvad to år er! Så denne her gang, så vidste jeg faktisk godt hvad konsekvenserne var, men jeg tænkte: Ok, jeg får fire år. Men hvad skulle jeg ellers lave? Går jeg glip af noget? Jeg er ikke i gang med et eller andet, uddannelse, jeg går ikke glip af noget! Selvfølgelig er det ikke sjovt at sidde inde, men jeg går ikke glip af noget sådan set, du ved (H:13).

Hjemmet i denne fortælling fremstår som en indholdsløs ramme for handlinger, der ikke tillægges nogen særlig betydning for subjektet i forbindelse med aktiviteter. Hjemmet kan ikke udfylde primære behov i forbindelse med socialt samvær og synes ikke at spille en rolle i forbindelse med den sociale og økonomisk reproduktion af familien som social enhed. Hjemmet fremstår heller ikke som et 'sted', et punkt ud fra hvilket Hamids strukturering af hverdagsaktiviteter foregår. Der synes i denne sammenhæng at være tale om en sted, der nu er tomt for sociale relationer, og som derfor heller ikke kan fungere som et 'handlingsrum' ud over aktiviteter, der også synes betydningsløse. Eftersom hele konstruktionen af forhold indenfor 'hjemmet som et sted, der reproducerer og reproduces igennem økonomiske aktiviteter udenfor hjemmet, er baseret på en primær sociale organisation med tilhørende sociale rollefordeling og arbejdsdeling, kan man i dette tilfælde se, at der ikke eksisterer en sådan betydningsdannelse omkring 'hjem'. Kriminaliteten bliver sat i forbindelse med det manglende handlingsrum, og fraværet af handlinger, som kunne skabe betydning for i form af strukturering af handlinger ud fra rum og tid. Men tid har ikke længere en mening, eftersom den ikke er relateret til et forløb af handlinger, der ville blive afbrudt i forbindelse med kriminaliteten. På trods af at Hamid ikke betragter fængslet som et 'rum', som han forbinder med positive oplevelser, er dette rum, på den anden side ikke en 'straf' i den forstand, at han dermed mister noget i forhold til sit liv udenfor fængslet indenfor et andet rum, som kan forbindes med handlinger.

Familieforsørger derhjemme

Hvis man sætter dette eksempel om hjemmet som udtømt for sociale roller overfor at andet eksempel, hvor familien og hjemmet har fået en aktualiseret betydning i forbindelse med en skilsmisse, hvor Mehmet i dette tilfælde har påtaget sig et ansvar overfor moderen økonomisk, og hvor han bor hjemme, ses, hvordan forskellige betydninger tillægges forholdet til familien igennem konstruktionen af en social rolle og social identitet.

Jeg vil egentlig gerne...jeg vil gerne stoppe halv tid, du ved, så jeg kunne komme ud og ta' mig af min mor (...)hun har det meget hårdt og hun er også meget syg, ikk(...) de sidste 10-11 år har det været det billede, hun kan næsten ikke kunnet gå og hun tager mange piller hver dag mod forskellige ting, ikk (M:23).

Jeg tænkte meget på min mor på et tidspunkt. På tre måneder, der gav jeg hende 30.000. Og jeg var - hvor gammel var jeg der, jeg var 17-18 år, ikk. Jeg arbejde meget hårdt du ved, jeg arbejde rigtig, rigtig hårdt. Min mor, hun havde rigtig meget brug for pengene på det tidspunkt. Så jeg gav hende så mange

penge. Der er bare noget, der kommer, når man virkelig vil arbejde for det, ikk.(...) Det kørte meget godt, men på et tidspunkt, der kørte det rigtig godt for mig, det gled for mig. Jeg gik i skole og havde et arbejde ved siden af også, ikk og jeg fik også SU, der havde jeg minimum 5.000 til min egen lomme(...) Lige så snart hun har det godt, så har jeg det også godt. Sådan vil jeg også få det med min kone og mit barn, hvis jeg ved, de har det godt, så har jeg det også godt med mig selv. Fordi selvfølgelig vil jeg tage mig af dem, ikke. Jeg lever op til mit ansvar, du ved. (M:24-25)

Mehmet konstruerer oplevelser i forhold til denne periode ud fra en social rolle, som forsørger overfor moderen, der er syg, og som bor alene efter skilsmissen. Tid, i forhold til fængselsstraffen, bliver et spørgsmål om at kunne komme tilbage og hjælpe moderen. Mehmet udfylder en social rolle, hvor han økonomisk påtager sig et ansvar i forbindelse med reproduktionen af familiære, sociale relationer indenfor hjemmet. Hverdagen udfyldes med en række aktiviteter, der bliver strukturerende i forhold til tid og rum, og dette skaber for ham mening at kunne tilknytte økonomiske aktiviteter udenfor hjemmet i form af skole, arbejde og fritid sammen med en rolle som forsøger indenfor hjemmet, hvor han kan leve op til et økonomisk ansvar både overfor moderen, såvel som overfor sig selv. Mehmet forbinder således dette tidligere liv med sammenhæng mellem handlinger, mening i forhold til at udfylde denne økonomiske sociale rolle, og tilfredsstillelse i forbindelse med at blive anerkendt og være betydningsfuld indenfor familien i forhold til at leve op til forventninger om sin sociale rolle indenfor familien. Mehmet konstruerer positive oplevelser i forhold til denne periode ud fra netop udfyldelsen af denne sociale rolle som forsørger og opbygger en social identitet i forhold hertil. I denne forbindelse etableres en tidsmæssig relation i forhold til denne periode i hans liv og til hans fremtidige liv udenfor fængslet. Man kan sige, at der foretages en parallel forskydning fra en periode, hvor oplevelser i forbindelse med et liv struktureret af arbejde og skolegang udfyldte hans liv, hvor denne periode kommer til at fremstå som et handlingsrum og til en anvendelse af en sådan social strategi i forhold til et fremtidigt liv, hvor dette økonomisk aktive liv kommer til at fungere som model for fremtidige handlinger og identitet. I forbindelse med denne strategi kan det hævdes, at han gør brug af en form for social kapital i forhold til at kunne etablere en fremtid udenfor fængslet, hvor rollen som familieforsøger og familiestiftelse ville kunne fungere som gangbar strategi i forhold til social mobilitet.

Min far, han...min far, han er for at sige det rent ud, så har han været et fjols! Det er han stadigvæk. De penge som han tjente og sådan nogle ting, ikk. I stedet på at bruge dem på os, hans børn, og give dem noget nyt tøj og nogle ting, som børn gerne vil ha', ikk. Det fik vi aldrig (...) Selvom han havde pengene, pengene de gik altid til noget andet! På et tidspunkt, han drak meget, så gik det meget til sprut og sådan noget, ikk...de penge, der er også investeret i de forkerte steder, altså, det er en rimelig stor sum, som kunne have hjulpet os godt frem, ikke.(B: 20)

Mehmet reflekterer her omkring forholdet til faderen fra hans barndom, og dennes rolle som familieforsørger og familiens økonomiske situation. Der markeres en tydelig afstandtagen til faderfiguren indenfor familien, som ikke har levet op til de materielle behov, som familien har haft i forhold til at kunne opnå en vis social mobilitet og materiel standart. Man kan se på subjektets forsøg på at påtage sig en forsørgerrolle som en identitetskonstruktion i *opposition* til faderfiguren, der, efter hans opfattelse, ikke har levet op til sin rolle, som familiens forsørger, men tværtimod fremstået som det modsatte af en rollemodel, en antihelt.

Fader/søn-relationer og migration: afvikling og tilblivelse?

Man kan, ud fra disse ovennævnte eksempler, diskutere, hvorvidt 'hjemmet' i disse beskrivelser bærer den analytiske betydning, en privatsfære overfor den offentlige sfære, som et ansigt-til-ansigt-fællesskab, ud fra biologiske og primære relationer reproducere omkring regler for reciprocitet og intimitet. Noget tyder på, at det ikke altid forholder sig sådan i forhold til ovennævnte beskrivelser, hvor intimsfære kan virke ekskluderende og struktureret ud fra et hierarkisk og patriarkalsk funderet autoritetsmønster, der bliver bestemmende for typer af sociale relationer og producerer former for social kontrol, som de unge ikke kan acceptere, endsige forstå. Disse hierarkiske, sociale relationer får en ekskluderende og en altdominerende betydning for fortællersubjektet i forhold til 'hjemmet' som 'handlingsrum' og som intimsfære. Det kan ikke tages for givet at der eksisterer en relation mellem 'hjemmet' og familien som slægtsfællesskab, der strukturerer sociale relationer indenfor 'hjemmet', på den ene side og et tilhørsforhold til denne private sfære som et 'sted' overfor den offentlige sfære eller verden udenfor på den anden. Det forekommer heller ikke at være tilfældet, at arbejdsrelationer *indenfor* husholdet som en integreret del af en type for social organisation afspejler arbejdsrelationer eller andre socialt strukturerende relationer *udenfor* hjemmet, ud fra hvilke mandlige og kvindelige roller tildeles og skaber sociale grænser i forhold til strukturering af sociale relationer i samfundet. Det kan med andre ord således være svært at få øje på de strukturerende strukturer i reproduktion af en *social orden*, samt modeller for reproduktionen af sociale relationer omkring grundlæggende principper for *overensstemmelse* mellem sociale rollefordelinger i hjemmet og den sociale rollefordeling i samfundet, organiseret omkring den domestiske og offentlige kønsopdelte arbejdsdeling. Der synes snarere at være tale om brud imellem forskellige modeller, traditionelle eller moderne, om man vil, for sociale, aldersmæssige og kønslige roller introduceret i forbindelse med migrationen. Det er da også netop disse forandringsprocesser forårsaget af migration, som har optaget sociologiske studier i forhold til immigranter, der i generationer har etableret sig indenfor storbyerne i forbindelse med immigrantstrømme til industrialiserede storbyer, som eksempelvis Los Angeles og Chicago. Eksempelvis Whytes studie af efterkommer af italienske immigranter i bogen 'Street Corner Society' viser sådanne forandringsprocesser og hvordan forandringer i fader/søn-relationer kan virke forstyrrende i forhold til opretholdelse af traditionsbaserede former for social kontrol. Et familiemønster baseret for strukturer om paternalistiske autoritetsforhold, der konfronteres med faderens manglende forståelse og kompetence indenfor det samfund,

sønnen er opvokset, kan virke på en sådan måde, at autoritesrelationen ikke længere kan opretholdes, eftersom sønnen ikke forbinder faderfiguren med autoritet i form af positiv rollemodel for handlinger indenfor samfundet. Dette brud bevirker endvidere, at sønnen søger mod 'peergruppen', hvor de sammen udarbejder strategier og handlingsmuligheder indenfor det samfund, der fungerer afgørende anderledes end landet, forældrene kommer fra, og som nye veje til social mobilitet.

Waters beskriver denne proces som værende en afvikling af tidligere autoritetsmønstre og en integration af nye mønstre, hvor andengenerationen af sønner af immigranter, befinder sig imellem to mønstre for sociale normer og former for autoritet. Det er således, at 'hjemmet' eller fællesskabet i en forstand antager karakter af nogle traditionelle mønstre og økonomiske strukturer, som sønnerne måske ikke kan finde anvendelse for indenfor det nye samfund, med mindre disse økonomiske strukturer kan fungere som en økonomisk strategi for udvikling af social mobilitet indenfor modtagerlandet.

social institutions affect how well communities can transmit social values between generations, and this ability is a critical element in explaining why youthful crime emerge more forcefully in some communities than in others (Waters: 1999:116).

Waters lægger vægt på reproduktionen af familiens økonomiske fundament, hvoromkring former for autoritet bygges op om, og som kan fungere som socialiseringsmønstre og videreførelse af økonomiske strategier for næste generationen. Hvor sådanne sociale institutioner imidlertid er brudt sammen eller er fraværende, er næste generationen for så vidt på 'herrens mark' i det nye samfund og overladt til selv mht. at finde vej ind i økonomiske mulighedsstrukturer. Det svækker overførslen af sociale værdier og social kontrol i forhold til familien og immigrantsamfundet.

Bourdieu behandler fader/søn-relationer i bogen *La Misère du Monde* (1991). Ifølge Bourdieu er der tale om en immanent modsætning indenfor familien. Dette skyldes, at familien som selvreproducerende enhed, er afhængig af transmittering af sociale positioner og værdier videre til næste generation, hvilket ikke sker uden en vis grad af risiko for at miste denne. Faderens position er specielt udsat, som følge af transmissionen, men også sønnens, idet der i forbindelse hermed forudsættes et hårdt og risikabel engagement og arbejde:

This enterprise is not without its problems, both for the father, who does and does not want this murderous overtaking, and for the son (or daughter) who faces a heartrending mission that is likely to be experienced as an act of transgression (Bourdieu: 2002: 507).

Man kan tolke dette som en type af social relation, der rummer både konfliktfyldt såvel som destruktivt potentiale. Faderens kontrol i forbindelse med en sådan transmission er imidlertid ikke den eneste kilde til, hvorvidt denne transmission lykkedes eller ej. Skolen spiller en anden vigtig faktor i forbindelse med socialiseringen næste generationen og transmission af sociale positioner, der skaber forudsætninger for, at overførselen af sociale positioner og værdier kan foregå. Det er herfra, at der eksisterer et spændingsforhold indenfor familien, der bliver rammen for modsætningsforholdet

(Ibid: 508). Ifølge dette ræsonnement sker der således en overførelse af sociale positioner og det 'projekt', som familien har søsat, videre til næste generation og den næste generation og deres overtagelse og forvaltninger af sådanne familiemæssige sociale, økonomiske og kulturelle handlinger og fremtidige mål. Familiens arv reproduceres igennem børnenes virkeliggørelse af de sociale dispositioner, som familien har overført til børnene igennem deres opvækst. Man kan sige, at der hviler et dobbeltpres på børnene, fra forældrene samt fra skolens side, om at leve op til forventninger om at virkeliggøre disses kriterier og mål for værdier. Dette pres afføder 'lidelse', hvis forventningerne ikke står mål barnets evner til at indfri disse. Den følgende konsekvens kan blive en forkastning af det værdimæssige grundlag for socialiseringen og et oprør mod det projekt, som familien står for (Ibid:509). Dette kan eksempelvis foregå som en total afvisning af faderen og alt, hvad denne figur har tilbyde i forhold til sønnen eller datteren (Ibid: 510). Overføres dette forhold, altså transmission af arv til næste generation igennem forældre/børn-relationen, kan det ses, at spændinger forværres for immigranter, idet uoverensstemmelserne mellem aspirationer for familien fremtidige mål og realisering heraf igennem børnene for så vidt bliver des større som følge af migrationen. Bourdieu skriver:

...there is a very wide gap, as much in lifestyle as in the aspirations and the whole social vision of the world, between parents with little or no education and children who have had the full effects of prolonged stay in school. (...) For young immigrants, school is where they discover and experience their rightful, full belonging to French Society (and also, more or less explicitly, to democratic culture, with the universalistic ideals it generates, such as the rejection of racism) and their actual full exclusion, which scholastic verdict are there to confirm. As for the parents, who suffer the aftershocks of their children's upsets and sufferings, they scarcely have the power to offer, nor merely the means of existence but *reasons for living* that could pull their children out of their feelings of being unwanted, supernumeraries. The parents have all the less to offer since they are themselves often excluded from economic and social well-being by unemployment, cut of from their community of origin, and, paradoxical, very isolated in this social setting that brings households together to function of available apartments and incomes, and not, as was the case in the older slums and shanty towns, as a function of kinship relation. Having nothing to offer for the present and still less for the future, parents have difficulty controlling the desire for consumer goods that children get at school and from a social universe haunted by these consumer goods that are at once inaccessible and all over the place- in the street, with its fancy cars, at the supermarket, or at the very heart of domestic life, via television and the advertisements that fill the mailbox every day (Bourdieu, 2002: 186).

For immigranterne, der har bevæget sig fra en socioøkonmisk og kulturel realitet og til et andet samfund, hvor der er andre socioøkonomiske strukturer og andre kulturelle værdigrundlag, betyder migrationen, at der opstår en afgrund imellem de forventninger, som næste generationen, opvokset indenfor det nye samfund og påvirket igennem skolen og samfundet og deres følgende målsætninger, har og forældrenes evne til indfrielse heraf. Denne kløft mellem generationerne forværres i takt med, at forældrene, som immigranter, rammes hårdt af social eksklusion i form af boligsegregation og marginalisering på arbejdsmarkedet, hvilket vanskeliggør, om ikke umuliggør, at der

kan foregå en transmission via den tidligere socialisering indenfor hjemmet og fællesskabet og indfrielse af de værdier, der følger med socialiseringen indenfor skolen og forbrugersamfundet; et samfund, der bygger på individualitet igennem demokrati og velstand samt økonomisk mobilitet igennem uddannelses og forbrug. Forældregenerationen kan heller ikke afhjælpe den udbredte fremmedgørelse, der rammer næste generationen, der befinder sig i et slags socialt og kulturel vacuum, hvilket kræver en form for selvnavigation imellem to verdener, der ikke kan mødes. Bourdieu benytter ikke terminologien kultursammenstød. Han analyserer tværtimod dette forhold som et spørgsmål om en uoverensstemmelse mellem dét at vide, at man objektivt 'hører til' dette samfund på den ene side, og *oplevelsen* af at blive holdt udenfor dette samfundsfællesskab, hvilket næste generationen igennem socialiseringen i skolen og igennem den daglige påvirkning møder, på den anden side. Det er som sådan ikke selve den kulturelle eller økonomiske forskel, der er skyld i kløften imellem forældrene og næste generationen, det er nærmere samfundets afvisning og sociale eksklusion, der rammer ind i dette forhold og bevirker, at der ingen hjælp er at hente, fordi forældrene selv står magtesløse overfor denne fremmedgørelse og ikke kan tilbyde et alternativt tilhørsforhold igennem slægtskabsrelationer, der tidligere kunne danne bolværk mod den økonomiske fattigdom. Men denne form for social eksklusion får konsekvenser i forhold til sociale relationer indenfor familien. Forhold mellem forældrene og næste generationen kan endog vendes på hovedet, således at børnene må hjælpe forældrene i at kunne klare sig indenfor det nye samfund. Bourdieu beskriver en episode i forbindelse med forholdet mellem fader og søn:

Malik was trying his best to protect his father and if the word isn't too strong, to reeducate him. Without a doubt, the responsibilities that he undertakes towards this man-uprooted, out of sync and deprived of the foundations of paternal authority - but also *in his place*, are without doubt, along with the fear of life and society the basis of immense desire for stability...(Bourdieu, 2002: 427).

Der sker på flere punkter en forandring imellem de sociale relationer indenfor familien, der er en forudsætning for hele det strukturelle fundament, hvorpå familien og slægtskabsstrukturer kan reproducere igennem transmissionen af værdier og sociale positioner. Der sker dét, at sønnen indtræder i faderens sociale position, i hans 'sted' og således befinder sig i en position, der betyder, at *han* skal transmittere værdierne for familiens videre reproduktion. Sønnen gør dette ved at genopdrage faderen, og dermed overføre værdier fra det nye samfund fra den ene verden til den anden verden, hvormed faderen kan hjælpes i forhold til at kunne udfylde en social position, som han har tabt i forbindelse med migrationen. Bourdieu forklarer dette som en søgen mod stabilitet, fordi sønnen befinder sig i en verden, der er præget af ustabilitet, hvilket medfører angst. Denne angst hviler således som et pres på sønnen, der kæmper for at opbygge 'normale' sociale relationer indenfor en familie, der er gået i opløsning, som følge af skilsmisse, hvilket også giver sønnen en funktion og rolle herindenfor. Familielationer bliver i denne forbindelse netop et bolværk mod usikkerheden, og angsten og fremmedgørelsen fra samfundet generelt. Familien udfylder et behov for stabilitet og fællesskab, eftersom verdenen udenfor er præget af usikkerhed, ustabilitet og fare, og

næste generationen, her repræsenteret af sønnen, søger mod stabilitet ud fra de muligheder, der står ham til rådighed.

Bourdieu's afklaring på forholdet mellem fader og søn, og hvordan dette forhold forandres på grund af migrationsprocessen og den sociale marginalisering, er anvendelig i forhold til ovennævnte eksempler. Denne sociale relation går igen som et centralt tema igennem selvfortællingerne om hjemmet og familien. Denne sociale relation viser, at forholdet spiller en væsentlig rolle i forbindelse med identitetskonstruktionen. Dette fremgik i forbindelse med konstruktionen af den sociale identitet (kønsidentitet), i relation til forsørgerrollen i modsætning til faderen samt i de andre eksempler, hvor informanterne søgte at frigøre sig fra et dominerende forhold til faderen, ved at etablere sig udenfor familien, enten for at undgå fysisk disciplinering og sociale sanktioner, eller for at flygte fra slægtskabsstrategier som arrangerede ægteskab. Eksemplerne viser også, at informanterne søger mod alternative fællesskaber udenfor hjemmet, enten i form af peer-gruppen eller i form af etableringen af egen familie. Disse træder ind som erstatning og for tilfredsstillelse af personlige behov for tryghed, hvilket kunne observeres, hvor informanten søgte tryghed og stabilitet i forhold til moderen/ægtefælde, eller spænding, hvor hjemmet ikke kunne træde ind som 'handlingsrum', hvilket kunne observeres i forbindelse med det tomme hjem, hvor personen i stedet begår røveri for at skaffe penge, som erstatning for sit personlige behov for indhold i tilværelse. Det fremgik endvidere i eksemplerne, hvor informanterne søger væk fra familien ud mod andre fællesskaber på gaden eller i peergrupper. I alle tilfælde går relationen til fædrene eller familien igennem subjektets konstruktion af sociale relationer i forbindelse med 'hjemmet', hvorudfra identitet og handling skabes.

Hjemmet, igennem modsætningsforhold mellem fader og søn og i relation til den sociale eksklusion fra omgivelserne, skaber således en 'privatsfære' under pres, netop fordi denne får en anderledes funktion i forhold til tilpasningsprocesserne i det nye samfund. Her skal den stå sin prøve som overlevelsedygtig i forhold til sociale, økonomiske og kulturelle mønstre mellem oprindelseslandet og det nye immigrantsamfund og bringe social mobilitet til familien som helhed. Den skal også fungere som et bolværk mod den generelle ustabilitet og usikkerhed, der møder næste generationen, der befinder sig mellem to verdener og selv må udtænke handlingsstrategier. Der hviler et pres på fædrene i forhold til næste generationen og på sønnerne i forhold til fædrene, et forhold, der kan udfordre fædrenes oprindelige autoritet og sociale position. Forholdet kan dermed vendes på hovedet, fordi sønnens kulturelle kendskab til det nye samfund kan blive afgørende for fædrenes sociale og økonomiske situation og status som familieoverhoved, der omvendt får konsekvens for sønnernes sociale stabilitet. Der sker således nogle afgørende transformationer indenfor familiemønstre baseret på traditionelle kønslige, aldersmæssige og kulturelle former, der forandres afgørende som følge af migrationsprocessen og undergår nogle transformationsprocesser, som eksemplerne her viste, resulterende i forskellige subjektive handlingsstrategier og nye identitetskonstruktioner i forhold hertil.

Delkonklusion

Faktorer som køn og alder var strukturerende i forhold til reproduktionen af sociale relationer indenfor hjemmet. Hjemmet kunne opfattes som et rum tilegnet struktureringen af hverdagshandlinger; som et rum, der var struktureret af et patriarkalsk autoritetsmønster og domestisk arbejdsdeling baseret på en kønslig arbejdsdeling indenfor hjemmet i forbindelse med opgaver, som børnepasning, og en mandlig sfære udenfor hjemmet med økonomisk ansvar over familiens reproduktion. Unge mænd udenfor erhvervsliv og udenfor skolegang kan ikke benytte hjemmet som et 'handlingsrum', eftersom de bringer uorden indenfor den kønssegregerede sfære.

Migration var yderligere en faktor, der medførte forandringer i forhold til strukturering af hjemmet som rum, idet den generelle samfundsmæssige eksklusion sætter hjemmet og dens strukturering af sociale relationer her indenfor under pres, eftersom denne skal kunne tilpasse sig en række forandringer, der, som følge af nye økonomiske strukturer og værdier, ændrer mønstre for patriarkalsk autoritet indenfor hjemmet og forandring af fader/søn-relationer, i forbindelse med fædre, der ikke kan leve op til økonomiske og sociale kriterier for autoritet og status indenfor det nye samfund. Alder er en tredje faktor i forhold til generationsmæssige relationer med tilhørende roller i forhold til økonomiske pligter indenfor hjemmet, der betyder, at unge mænd indenfor en vis aldersgrænse i forhold traditionsbaserede mønstre for slægtskabsbaserede alliancer forventes at indgå ægteskab på den ene side, og de unges egne handlingsstrategier på den anden, der forhindrer dem i at træffe subjektivt motiverede handlinger, samt individuel identitet.

Kapitel 10

Fængslet

Fængselsopholdet er en oplevelse, som danner baggrund for de indsamlede interview, der finder sted indenfor fængslet. Oplevelsen bliver hermed en referenceramme, som sætter fortællingerne i et perspektiv i forhold til tid og rum og strukturer forløbet af fortællingen i livet før, under og efter fængselsopholdet. Flere af informanterne ser i forlængelse af den sociale eksklusion og marginalisering, fængselsopholdet som en yderligere kilde til den fremmedgørelse, de føler i forhold til det samfund, de er opvokset indenfor. Men omvendt forbinder flere af informanterne fængselsopholdet udfra en kalkuleret risikovurdering i forhold til handlinger og resultater, hvor sanktionen vurderes i forhold til tid og *nye* rum for handlinger *indenfor* fængslet overfor tid, tidligere rum og handlinger *udenfor* fængslet. I forbindelse med denne strategiske kalkulerende, kan det konstateres, at fængselsopholdet i visse tilfælde vurderes som tilbydende handlingsmuligheder i forhold til livet udenfor, der ikke kan tilbyde samme muligheder. Det ses således i fortællingerne, at informanterne reflektivt³² forsøger at forholde sig til fordele og ulemper i forholdet til deres fortidige, nutidige og fremtidige situation. Selv biografiske fortællinger kan betragtes som forsøg på at skabe identitet igennem denne syntese mellem fortid, nutid og fremtid, i forhold til bevægelser på tværs af tid og rum, i tråd med Giddens' argumentation. Selvidentitet, ifølge Giddens, skabes igennem en form for selvbevidsthed, der konstitueres igennem en fortælling om, hvem man var i går og hvem man vil være i morgen, hvorved fortællersubjektet således positionerer sig på tværs af tid og rum (Giddens, 1990).

Men som det fremgik af foregående afsnit, sidestilles i visse tilfælde hjem og fængslet som sociale og fysiske rum i forlængelse af hinanden, der på flere punkter også synes at *betinge* hinanden, eftersom social kontrol og dominerende sociale relationer i hjemmet søges erstattet af fængselsophold, hvorved en form for social kontrol og fysisk

³² Refleksivitet er et begreb, som anvendes indenfor flere teorier omkring identitet. Richard Jenkins forklarer Meads forståelse af begrebet: 'It is by means of reflexivity- the turning back of the experience upon himself- that whole social process is thus brought into the experience of the individuals involved in it; it is by such means enable the individual to take the attitude of the other towards himself, that the individual is able to consciously to adjust himself to that process, and so to modify the resultant of that process in any given social act in terms of his adjustment to it. Reflexiveness, then, is the essential condition, within the social process, for the development of mind(...)' (Mead, 1934:134). Refleksivitet som lokaliseret indenfor selv'ene, forstår Mead, som en form for dialog, der finder sted mellem Jeg'et og Mig'et. Mig'et er, ifølge Mead en side af selvet, der for individet, er et objekt for bevidstheden og moralsk i sit virke, eftersom det er udtryk for indlejringen af sociale påvirkninger. Mig'et har en internaliseret stemme af den 'generaliserede anden,' medens Jeg'et er den handlende side af selvet og bevidstheden. Refleksiviteten knytter sig således til denne indre dialog, hvormed handlinger foretages af Jeg'et, men vurderes af udfra'Mig'et i forhold til internaliseringen af den generaliserede anden. Det er, ifølge Mead, 'mig'et der dominerer 'Jeg'et' (Jenkins, 1996:37-41). Giddens forståelse af refleksivitet er en som et iboende menneskeligt træk, hvorved al menneskelig handling vurderes udfra en 'orientering' omkring omstændighederne omkring handlingen og årsagen hertil handlingerne (Giddens, 1990: 38). For Mead er der tale om en social proces, hvormed individet på det bevidste plan forsøger at koordinere handlinger udfra 'den internaliserede anden' plan, hvor Giddens måske i højere grad opfatter refleksiviteten, specielt i moderniteten, som en kapacitet individet anvender i forhold til at styre handlinger i forhold til viden og selvinteresser, som en form for 'know how to' (Giddens, 1990:49).

sanktion, erstattes med en anden form for social kontrol og fysisk sanktion, blot den ene mere attraktiv end den foregående. Man kunne i denne forbindelse betragte disse valg, som manglende positive valgmuligheder i forbindelse med subjektive handlinger, og betragte disse som grader af negative valgmuligheder eller som et valg mellem 'pest eller kolera'. Det kan formodes, at livet *udenfor* er forbundet med forhold, der stiller unge under så pressede forhold, at fængselsdomme ligefrem kan anvendes som handlingsstrategi, hvor selve sanktionen i så fald mister den tilsigtede effekt og betydning som sanktion. Men det rejser ikke mindst spørgsmål om de sociale og samfundsmæssige forhold, der tvinger unge til at begå kriminalitet som udvej. Og det rejser således også spørgsmål om postmoderne teorier, bl.a. Giddens teori om 'frisætningen' fra traditionen og det frie reflektive individ³³. Der synes snarere at være tale om individer, der befinder sig i kriseforhold med hensyn til valgmuligheder og handlinger (McDonald, 1999: 8).

Man har i de foregående eksempler kunne se unge konstruere oplevelser forbundet med former for social eksklusion og marginalisering samt ekstreme former for social kontrol og sanktion i forbindelse med konflikter forbundet med ophold indenfor det offentlige og private rum. Forældrenes hjemlande eller danske, offentlige, nationale rum blev forbundet med symbolske betydninger vedrørende liv/død og usikkerhed, konstrueret igennem oplevelser af eksklusion forbundet hermed, i de tilfælde, hvor disse rum ikke kunne forbindes med handlingsrum (diskoteker, arbejdspladser eller klubber) og hvor sociale relationer ikke kunne etableres, hvilket medførte manglende identitetskonstruktion i forhold til nationalt tilhørsforhold. I de tilfælde, hvor et sådan tilhørsforhold kunne etableres var denne relation baseret på en konsumptionsrelation eller slægtskabsbaserede relationer, der ikke i sig selv kunne understøtte dette rum som handlingsrum og økonomisk alternativ. Oplevelser forbundet med social eksklusion betød endvidere konflikter forbundet med dominerende magtrelationer i forhold til andre sociale aktører indenfor det offentlige rum. Det var i denne forbindelse muligt at se, hvordan disse konfliktforhold, konstrueret igennem konflikter med politiet og ungegrupper udefra, medvirkede til mobilisering af fællesskaber baseret på territorialitet indenfor boligområdet eller lokale gader og stræder, eftersom andre rum for handlinger, forblev lukkede. Sociale grænsedragninger i forhold til andre grupper og tilhørsforhold afspejledes i fysiske grænsedragninger i forbindelse med rum. Indenfor disse rum markerede unge symbolske grænser for identitet og handlinger igennem tilhørsforhold til fællesskaber, baseret på lokal territorialitet og fysisk forsvar af dette 'territorium', udfra en hierarkisk social struktur. Det integrerende element i fællesskabet var, foruden mobilisering på baggrund af oplevelsen af eksklusion, principper for *reciprocitet* og samt maskuline idealer, som mod og fysisk styrke og en vilje til at ofre sig for fællesskabet.

³³ Ifølge Giddens påhviler det individet i moderniteten at være handlingsskabende ved at søge informationer, der kan hjælpe individet i forbindelse med retningslinier for handlinger og som handlingsreguleringer, men Giddens pointerer også, at informationer ikke er frit tilgængelige for alle, og at magtdifferentiering også er bestemmende for individernes adgang til viden og dermed i forhold til handlinger, hvor ikke alle har de samme muligheder for at udarbejde 'særinteresser' i forhold til handlingsstrategier (Giddens, 1990:44).

Set i lyset af disse identitetskonstruktioner i forbindelse med oplevelser af social eksklusion, er det hensigten i dette kapitlet at analysere betydninger, sociale, økonomiske og symbolske, som de unge forbinder med fængselsopholdet, som på flere måder kan betragtes som en følge af deres engagement indenfor det territoriale fællesskab, samt hvilken konsekvens opholdet som sådan har i forhold til identitetskonstruktioner. Fortællingerne er unikke med diverse subjektive oplevelser forbundet med fængselsopholdet, forskellige baggrunde og motiver til fængselsopholdet, hvilket samtidig spiller ind på identitetskonstruktioner forbundet hermed. Det er imidlertid hensigten med dette afsnit at undersøge, hvorvidt der eksisterer faktorer forbundet med konstruktionen af tilhørsforhold og identitet i forhold til fængslet som rum, hvilket fremgik i det foregående afsnit, hvor køn og alder i flere tilfælde spiller en rolle i forbindelse med muligheder for at konstruere tilhørsforhold og identitet i forbindelse med fællesskaber og handlinger i rum. I tråd med dette vil spørgsmål om, hvorvidt unge således vælger kriminalitet, som handlingsstrategi og efterfølgende opfatter sig selv som kriminelle i forhold til identitetskonstruktionen, indgå i analysen.

Isolation : Angst for det rummet

Flere af de unge har i forbindelse med indespærringen indenfor lukkede rum, fysiske og psykiske reaktioner, som de har svært ved at beskrive i forhold til hvilken slags oplevelse, der er tale om:

Da jeg blev anholdt da sad jeg to måneder i isolation. Der blev man også lidt, du ved.(...) Men det var mere da jeg kom her, jeg kan tydeligt huske en hel måned, at de gjorde mig bange hele tiden! Bange, jeg ved ikke, overalt og utryk og ensom(...) jeg ved ikke hvorfor. Men sådan havde jeg det. Det var sådan at jeg gad ikke gå ud, jeg gad ikke rejse mig op og gå ud og lave noget mad eller tage et bad eller, jeg ville bare ligge i min seng, du ved, for lukket dør. Men det var nok stofferne. Det har meget med stofferne at gøre. Det var fandeme ubehageligt, forestil dig at du er bange hele tiden, hele tiden uden grund. Du har sådan en mærkelig følelse i kroppen. (H:18)

Hamid oplever en reaktion i forbindelse med fængselsopholdet, som han kan beskrive, men ikke forklare. Følelsen er en kropsliggjort oplevelse, som han ikke har kontrol over, og som han forbinder med angst i forhold til andre personer indenfor fængslet og i forbindelse med ophold herindenfor. Hamids reaktion er en total tilbagetrækning til det eneste område, hvor han kan flygte væk fra disse sociale relationer og rummet, i sin seng. Han lokaliserer denne fornemmelse, som sidder i kroppen, som en reaktion i forbindelse med stoffer, han havde indtaget, men han er ikke sikker på om der er herfra reaktionen stammer.

Der var én her forleden dag også. Der faldt han, han var gået op til lægen, så havde lægen spurgt ham: Hvad hedder du? Så har han sagt 15 år. Hvad hedder du? 15 år. Han var også, så kom der en ambulance og hentede ham!

Det var på grund af hash, ikk. (...) Jeg har røget meget hash, jeg har røget hash seks år, hver evige eneste dag, uden og det var fedt nok, men lige pludselig en dag, nu, når jeg ryger, så får jeg det også mærkeligt. Det er dét, jeg tror, jeg har fået sådan en hashpsykose der (..) Du føler dig rigtig ussel og rigtig, uha, jeg havde det ikke godt den måned der (...) og det er også svært her, for folk ryger jo hash hver dag, jo her. 24 timer, og så kigger du på dem, og siger du: hold kæft, mand de ser jo ud til at ha' det meget godt, du ved. Så det er svært (...) jeg føler mig rigtig ulækker og ussel, lige så snart, jeg tager et hvæs af en joint. Så er jeg måske heldig på den måde, fordi så holder jeg mig fra det...(F: 19)

Oplevelsen i kroppen beskrives som en psykisk reaktion, Hamid selv sætter i forbindelse med en psykisk lidelse, der er opstået i forbindelse med et overforbrug af hallucinerende stoffer. Han befinder sig i fængslet blandt andre hashbrugere og bliver dagligt konfronteret med fristelsen, men oplevelsen i forbindelse med stoffet gør, at han ikke kan deltage i denne, indenfor fængslet almindelige sociale praksis, og hvilket giver ham vanskeligheder i forbindelse med at dele denne aktivitet indenfor dette sociale fællesskab. Hamid anser heller ikke dette fællesskab som et handlingsrum og sætter sociale grænser i forhold til dette, igennem en social distinktion imellem ham selv og rygerne. Deres fællesskab virker som fristende, muligvis som en form for eskapade i forhold til fængselsopholdet, men på den anden side truer dette forbrug subjektets helbred og dermed muligheden for subjektiv handling, hvilket oplevelsen af angst og utilpashed har hjulpet ham til at modstå at deltage indenfor. Dette tyder på, at valgmulighederne er negativt bestemte og ikke et resultat af valget imellem flere valgmuligheder: Hamid befinder sig indenfor et negativt handlingsrum, der ikke kan forbindes med identitetsproducerende relationer.

Hassan beskriver angstfølelser i forbindelse med fængselsopholdet:

her, det kommer til at være herinde et eller andet sted, ikk. Jeg glemmer det aldrig (...) Jeg kan ikke sove om natten, jo, så fuck'ed er det for mig! Jeg ved ikke, jeg kan ikke sove, når nu jeg sover, jeg kan ikke engang vende ryggen til! Indenfor, som om der er nogen derinde, nu, når jeg sover, jeg ved ikke, men jeg kan ikke stole på nogen, sådan er det! Så jeg ved sgu ikke hvad fanden, der sker med mig! (H.)

Hassan oplever en angst både indenfor i fængslet og i forbindelse med at komme ud fra fængslet, og tilbage til de sociale konflikter, han var blevet fængslet i forbindelse med. Angst sættes i forbindelse med personer, men virker irrationel, og han kan ikke forklare denne kropslige fornemmelse af angst og usikkerhed. Hassan forklarer en situation, hvor han er ude af kontrol og som en fornemmelse, der ændrer og truer hans personlige integritet. Selvom han forsøger, kan han ikke tænke rationelt i forbindelse med fremtiden udenfor fængslet og ved ikke hvilke handlinger, han skal foretage i forbindelse med løsladelsen og i forhold til situationen udenfor. Overgangen mellem de

to rum, udenfor og indenfor, forbindes således med utryghed og angst, fordi han ikke kan tilknytte mulige handlinger og strategier i forbindelse med situationen. Denne utryghed og angst virker stærkest, når han er alene om natten, eftersom det er her, ensomheden er størst, og hans generelle mistillid³⁴ til andre indenfor fængslet virker truende i forhold til tilværelsen herindenfor. Angsten viser sig således som en mere eksistentiel angst, der også rammer ind i forhold til rumlige grænser, der heller ikke opfattes som 'sikre'. Man kan se, at der sker en sidestilling imellem den individuelle tilstand og den rumlige position.

Angsten bryder således Hamids psykiske og fysiske integritet og fysiske position indenfor rummet ned, således at han mister orienteringen. Dette bevirker, at han ikke kan forbinde rummet indenfor eller udenfor med handlingsstrategier og en markant identitetskrise er umiddelbart forestående.

Aymen fortæller ligeledes om oplevelser, som han beskriver som en fornemmelse af angst i forbindelse med lukkede døre:

Jeg har stadig problemer, jeg ligger vågen til klokken fire, for jeg kan ikke sove! Fordi jeg har meget klaustrofobi, ikke. Jeg har meget klaustrofobi, jeg kan ikke li' og låses inde (...) i straffen, der har jeg været normal og sådan noget. Ja, i starten, der tænkte jeg ikke så meget over det, så går dagene, og så tager man så nogle sovepiller for ligesom glemme det hele, men alligevel, så får man det...Dét, der har givet mig problemer i mit liv, tror jeg også, det er at sidde i isolation, jeg er blevet lidt angst, jeg kan ikke være derhjemme, jeg kan ikke li' at ha' en dør lukket, også når jeg skal på toilettet, den skal hele tiden være åben, ikke, og jeg skal hele tiden spørge om lov, ikk, så når du kommer også hjem, så spørger du og min far: du skal ikke spørge, du skal bare gøre det, ikk. Så siger jeg til ham, men du er vant til at spørge: må jeg gå på toilettet: NEJ eller JA eller må jeg dit, du spørger hele tiden, må jeg, så der er mange ting, der ligesom, ligesom har gjort mange ting ved mig, ikk. Jeg har det virkelig dårligt nogen gange, ikk, om natten, jeg tænker, jeg sidder her i fængslet, det er ikke mit liv her, men alligevel før i

³⁴ Ifølge Giddens er mistillid ikke en antitese til tillid, som han betegner som *fundamental tillid*. Han vælger at bruge som på det modsatte af *fundamental tillid* til sociale relationer til andre, betegnelsen *tilstand af eksistentiel angst eller skræk* (Ibid:88-89). Denne betegnelse er meget rammende i forhold til herværende materiale, hvor informanten tilsyneladende mangler en sådan fundamental tillidsrelation til andre indenfor fængslet, men også i forhold til sociale relationer udenfor fængslet. Angsten viser sig således som en mere eksistentiel angst, der rammer ind i forhold til rumlige grænser, der heller ikke opfattes som 'sikre'.

Øjvind Fuglerud taler til gengæld om 'dis-trust', som en generel holdning, som mange migranter udviser i forhold til hverdagshandlinger, der er betinget af økonomiske transaktioner, i forhold til et samfund, der bygger på ekspertsystemer og bureaukratiske arbejdsgange. Han skriver:

In modern societies social relations are 'lifted out' of local contexts and are re-articulated across indefinite tracts of time-space. The parallel to this process in migration is obvious. It should be noted, however, that to Giddens this disembedding depends in an essential way on trust, 'a quality of 'faith' which is irreducible' (...) To migrants, on the other hand, this involuntary 'lifting out' promotes the opposite: a general attitude of *dis-trust* underlying day-to-day actions. This is because both main disembedding mechanism, money and expertsystems, affect them negatively: as a lack of knowledge and technology representing a potential danger to their position (Fuglerud, 1999:135).

tiden, det var ikke hårdt for mig, der sov jeg, jeg var ung, jeg tænkte ikke over det, Jeg går og kigger ud af vinduet: Jeg er gangster, tænker jeg, gangster, gangster, gangster, kommer i fængsel eller stor Mafia og nu: Du spilder tid, du sidder bare inde på dit værelse og bliver rundtosset af at kigge på den dør, ikk (A: 22).

Aymen udtrykker en forandring af sin personlighed i forbindelse med fængselsopholdet, der på flere områder har betydet, at han oplever angst i forhold til lukkede rum. Han konstruerer denne følelse eller oplevelse som klaustrofobi, hvilket han tilskriver isolationen som følge af fængslesdommen. Fortællingen beskriver forandringerne i tid og rum. Tidligt i fængselsopholdet forbindes fængslingen med en positiv identifikation som 'gangster', hvilket straffen er med til at iscenesætte, bekræfte og virkeliggøre, men efterhånden som Aymen er blevet ældre og tiden er gået, anses straffen som ukonstruktiv i forhold til identitet og ikke som et handlingsrum, som han kan forbindelse med en positiv identitet. Tiden i forbindelse med straffen bliver beskrevet som indholdsløs, og opholdet indenfor rummet forbindes med dominerende sociale relationer, der underkaster ham nogle disciplinære omgangsformer, der reducerer ham til et uselvstændigt individ ude af stand til at træffe afgørelser om de mest intime og simple handlinger, på niveau med et barn. Opholdet i fængslet får betydning på tværs af rum, hvor han også optræder som denne uselvstændige og dominerede person indenfor hjemmet, når han er på orlov. Denne reelle identitet står således i stærk kontrast til gangsta-identiteten, som Aymen tidligere kunne forbinde med fængslet og indespærringen. Det er således i forhold til oplevelser på tværs af tid og rum, at forandringer indfinder sig og at han herigennem indser, at virkningerne fra fængslet har påvirket hans psyke, med hensyn til angst, som bevirker, at han er ude af kontrol. Der sker således en modidentifikation til gangsteridentitetsmodellen, som sættes i modsætning til liv og får en betydning af 'spild af tid'. Erfaringerne i forbindelse med fængslingen har været nedbrydende og bliver dermed ikke betragte som et positivt handlingsrum.

Informanterne forsøger at konstruere oplevelser i forbindelse med fængselsopholdet, men i de tre tilfælde overtager følelser i forbindelse med fremmedgørelse, angst og usikkerhed og truer den personlige integritet og selvkontrol. I stedet beskriver informanterne et kriseforhold, som de ikke kan forbinde med handlingsmuligheder. Det medfører, at selvfortællingen bryder sammen, fordi der ikke kan konstrueres sammenhænge mellem deres væren i fortid-nutid-fremtid, idet tid og rum ikke kan forbindes med handlinger, og fortællersubjektet mister muligheden for at konstruere identitet og orientering i forhold hertil. Frem for en tidsfornemmelse, der strukturer rummet i forhold til hverdagshandlinger, som blev vist i forbindelse med fællesskab i centeret begynder tid og rum at flyde, således at fortællersubjektet mister orientering og ikke ved, hvad der venter forude. I ét af tilfældene har den unge helt mistet evnen til at fungere på et det mest basale plan. I andre tilfælde påvirker denne følelse den unge i forhold til kunne fungere i forhold til andre mennesker, hvor nogle af informanterne flygter fra sociale relationer til andre mennesker, medens andre fuldstændig underkaster

sig dem. Man kunne fortolke dette som en form for identitetskrise, der splintrer subjektet, således at 'selvet' ikke længere kan opretholdes i mødet med andre mennesker. Subjektet kan således heller ikke konstruere sin identitet, der synes at gå i opløsning, og derfor skal bygges op på ny. Man kan formode, at fængselsopholdet for flere af informanterne har betydet et radikalt brud med deres tidligere liv og det fællesskab indenfor hvilket, struktureringer i forhold til tid og rum finder sted. I forhold til fængselsopholdet og især isolationen overlades fællesskabsmedlemmerne til ensomhed og uden kontakt til omverdenen, hvilket påvirker individet psykisk (samt at forbruget af stimulerende stoffer ændres). Men også, hvilket måske kan betegnes som den mest radikale forandring i forbindelse med fængslingen, oplever individet at være lukket inde i et rum, i modsætning til et liv ude i det offentlige rum i fællesskabet. Fængselsopholdet bliver derfor på alle måder en fuldstændig omvæltning i forhold til det liv, som strukturerede hverdagen for de unge igennem fællesskabet i det åbne rum. Aymen beskriver denne længsel mod det frie rum symbolsk igennem at 'se ud af vinduet' og 'kigge på døren', der viser den fysiske grænse mellem ham og friheden udenfor. Hassanen understreger sin situation, som ikke at have været 'udenfor' i fem måneder og er blevet fremmed heroverfor i forhold til handlinger og livssituation. Denne fysiske og rumlige grænse betyder for fortællersubjektet, at sociale relationer, der skulle kunne sikre et handlingsrum, er blevet afskåret og for de fleste betyder det, at angsten træder ind i forhold til tilværelsen, hver gang fortællersubjektet skal passere rum både med og uden fysiske grænser. Denne overgang mellem lukkede og åbne rum beskrives som en psykisk tilstand, der fremkalder angst og utryghed, der træder ind, hvor fortællersubjektet mangler sociale relationer og fællesskab, at forholde sig til. Den viser sig også ved en gennemgribende mistillid til fængslet, som et system, hvor relationer af autoritet bliver altdominerende og en trussel mod fortællersubjektets eksistens.

Nye fællesskaber indenfor fængslet: Vi finder hurtigt sammen

Som tidligere beskrevet forbinder informanterne også fængslet som et handlingsrum. Selve fængselsopholdet betyder, at de unge knytter nye sociale relationer alt efter, hvor og med hvem, de tilbringer fængselsafsoningen, samt at unge finder sammen om nye lokale tilhørsforhold og om oplevelser af diskrimination indenfor fængslet. Disse sociale relationer etableres imidlertid også som en erstatning for tidligere venskaber og kommer på flere punkter til at betyde en afstandtagen til tidligere bekendtskaber, der ikke lever op til kriterier for *reciprocitets-princippet*:

Jeg tænker meget på mine venner, og især når jeg sidder her i spjældet, så tænker jeg meget på dem, derude. I. han kender én af dem, én, der hedder S. Jeg har selv boet sammen med ham i mange år. Ham der er ligesom en bror for mig, forstår du, jeg tænker på ham hele tiden. Alligevel og han kommer aldrig og besøger mig herude! Han har heller ikke sendt penge, man kan kunne bare sende et eller andet. Men alligevel jeg tænker meget på ham! Hvis han var en god ven, jo, sidder man og tænker, så var han kommet her hos mig eller gjort noget. (B:29)

Bilal, der selv er blevet fængslet for at have hjulpet én af sine venner i forbindelse med et røveri³⁵, forstår ikke, hvorfor hans bedste ven igennem flere år ikke viser ham opmærksomhed i forbindelse med fængselsopholdet. Eftersom Bilal selv forbinder venskabet med stor værdi, føler han en form for svigt i forhold til denne sociale relation. Vennen lever ikke op til kriterierne for venskabet igennem reciprocitetsprincippet om at gøre noget for hinanden, når der er behov herfor.

Dette kriterium for venskab går igen i forhold til fællesskabet indenfor såvel som udenfor:

Jeg tog den her dom, på grund af jeg var virkelig træt af mit liv! Jeg ville virkelig videre med mit liv, men alligevel ikke videre nok, fordi jeg tog ind og sidde på grund af min ven, fordi han sagde til mig: "Tager du skylden eller tager du skylden?" (...) Så tænkte jeg det er godt, hvis jeg tager et år nu, ligesom jeg kommer væk fra det hele og ligesom tænke lidt over det, det var sådan jeg tænkte, ikk. Nu kan jeg komme et år i fængsel, nu kan jeg få styr på mit liv og finde ud af, hvad jeg vil og måske få mig en uddannelse kan jeg også få, hvis jeg sidder inde sådan nogle gange og sådan noget, så sådan tænkte jeg ligesom, ikk. Men for at være helt ærlig inderst inde, så fortrød jeg, ikk. Jeg fortryder det helt vildt, men...Jeg fortryder det, men alligevel, så er jeg stolt over at jeg ligesom har taget skyd for ham! Men dét jeg ikke er stolt over, det er ligesom...jeg tog skylden for ham, jeg har ikke fået noget hjælp af ham, jeg har ikke fået nogen støtter, forstår du? Jeg får ikke besøg af mine venner og sådan noget. Det er ligesom derfor jeg har skrottet dem, ikke, fordi før i tiden var de der for mig hele tiden, nu er de der ikke for mig, nu skal jeg klare mig selv! (A:18).

Aymen valgte at positioneres sig i indenfor peergruppen, hvor han både kunne opnå status i forhold til broderskabet, og samtidig kunne han opnå social mobilitet ved at gøre en uddannelse færdig og komme lidt på afstand af sit tidligere liv, som han ikke kunne forbinde med positiv værdi længere. Denne handling ville hjælpe ham af ud af sin tidligere situation og i gang med et nyt, *indenfor* fængslet. Fængslet sættes altså i forbindelse med et alternativt liv og et handlingsrum, hvor Aymen hjælpes med at sætte grænser i forhold til sit liv *udenfor*. Men dels viser fængslet sig ikke at være sådan et sted for den type handlinger, og dels får han ikke den status og venskab ud fra princippet for *reciprocitet*, som han havde forventet at få i forbindelse med handlingen. Strategien kan siges at have slået fejl, og der viser sig en skuffelse i forhold til vennen og i forhold til situationen som helhed, men selve handlingen, hvor subjektet til op til princippet om *reciprocitet*, giver ham en personlig tilfredsstillelse, hvortil han konstruerer positiv værdi.

³⁵ Bilal sad inde for et røveri, han havde hjulpet én af sine venner med at begå, for at skaffe vennen penge til en charterrejse. Informanten følte et broderforhold til denne ven, som han udtrykker det "elsker ham overalt på jorden", ikke mindst fordi informanten var skyld, i at vennen var kommet til skade under en aktivitet, der gav denne alvorlige mén og som han derfor følte at stå i gæld til (B:27). Røveriet endte med at informanten blev taget af politiet og fik tildelt en dom på tre år. Informanten søgte heller ikke at flygte fra politiet, hvorved denne handling samtidig cementerede broderskabet mellem de to kammerater.

Jeg har så mange udlændinge herinde, så vi prøver at støtte hinanden, sådan er det altid, når vi kommer i fængsel, ikk. Vi samler os hurtigt sammen, udlændinge i alle fængsler, så har du en smøg, har du brug for penge, du får dit, du får dat, du skal ha' det godt, så er det ligesom, for at være ærlig, jeg tænker ikke...Men jeg ved , at hvis jeg nu kommer ud igen og begynder at ringe til dem, og opholder mig med dem, så er det det samme igen. Jeg ved det kommer til at gå alt sammen, det er bare ikke, vi skal ud , vi skal lave penge, hvad skal vi ellers lave?(A:19).

Han vil ikke arbejde, han er ikke sådan en person, der vil måske arbejde og ligesom anden måde; venner, gå ud og lave nogle ting sammen, tage på ferie sammen, hygge sig sammen, han har sådan en dame, ham og damen og går ud og spiser sammen, gode ting, det er ligesom det, vi laver gode ting sammen, tager i byen sammen. Sådan er det jo ikke. Vi laver mere fis og ballade hele tiden, kriminalitet og sådan noget, ikk. (...) jeg bliver nødt til at spille med herinde, ikk, men inderst inde(...) det er ikke det jeg vil! Jeg vil gerne ud(...) (A:19).

På trods af, at venskaber med kammeraterne udenfor ikke længere er effektive, og at fængselsopholdet betyder, at der opstår et brud i forhold til det tidligere fællesskab, knytter subjektet indenfor fængselet nye sociale relationer og fællesskaber på baggrund af at være 'udlænding'. Aymen positionerer sig indenfor denne gruppe og deler et fællesskab hermed, som bygger på en gensidighed med hensyn til behov for penge og andre fornødenheder i hverdagen. Men han søger imidlertid ikke at basere venskaber herpå med sit fremtidige liv udenfor, da han frygter, at det vil føre til kriminalitet igen. Han forbinder derfor ikke dette venskab med en reciprocitet, der skal fortsætte udenfor fængselet. Dette fællesskab har derfor en tidsmæssig, såvel som rumlig grænse, hvorefter subjektet vil starte på et nyt liv udenfor kriminalitet. Aymen har besluttet sig for at starte på en måde i forhold til social mobilitet udenfor kriminalitet, hvilket derfor betyder, at han må afbryde fællesskabet med tidligere og nuværende bekendte indenfor fængslet. Han forbinder ikke positiv værdi med fængselskammeratskabet, og fællesskabet i forbindelse med fremtidige handlinger knytter til et nyt handlingsrum, som forbindes med lovlige aktiviteter baseret på samvær med partnere og ikke et kammeratfællesskab, baseret på broderskaber. Der tilknyttes således en negativ værdi til den tidligere fællesskab udenfor fængslet, såvel som det nyere fællesskab indenfor, og dets sæt af normer og spilleregler, som medlemmer imidlertid bliver nødt til at rette sig efter. Men Aymen forbinder disse sociale relationer som en blind vej til social mobilitet, hvilket han nu kender prisen på. Han kan ikke tilknyttes dette fællesskab med de typer af handlinger endsige handlingsrum, som han søger at konstruere i forhold til fremtidige handlinger, han vil forsøge at foretage, udenfor kriminalitet.

Identitetsbilleder: Indenfor er du udenfor

Indenfor i fængslet bygger informanterne sociale relationer til andre, der skaber nogle identitetskategorier, og hermed symbolske grænsedragninger, som udspilles i

interaktionen med andre indsatte og personalet og som får betydning for den sociale positionering, som finder sted indenfor fængslerne:

Også vagterne her, også en gang imellem, jeg syntes også de, de har de der, mange folk har de der fordomme og de der billeder af folk, lige så snart de ser dig, at du er mørkhåret, jamen, så er du den slags type, sådan er det bare, Og så er det lige indtil man snakker; Åh, du er god, du er ikke ligesom de andre. Dig kan jeg godt li'. (H:32)

Hamid identificerer typer af sociale kategorier, der eksisterer omkring indsatte med en anden racemæssig og etnisk identitet, og som giver sig udtryk igennem fordomme, som personalet bærer og anvender i forbindelse med kommunikation med de indsatte. Samtidig giver han udtryk for, at sådanne identitetskonstruktioner eller billeder er uundgåelige og ikke nogle, man kan undgå eller ændre, på nær igennem en tilkendegivelse af sin egen person og kulturel identitet, igennem en verbal kommunikation, der tvinger den indsatte til at sætte sig selv på prøve i forhold til disse billeder som person og ikke i forhold til hans sociale rolle, som indsat. Hamid kan således ikke blot nøjes med at udfylde en underkastet position som indsat, han bærer yderligere på en stigmatiseret identitet som tilhørende den sociale type, der ikke nyder samme anerkendelse som danske indsatte i fængslet.

Hamid beskriver et fællesskab baseret på 'forskelle' og distinktioner i forhold til danskere:

Indvandrere herinde, alle indvandrere, når jeg snakker med dem, så: Jeg er indvandrer, siger de også, jeg er sort! Eller Jeg er indvandrer! Det er som om de også selv, du ved, isolerer os, og isolerer sig selv. De siger: Vi er ikke det samme! Når jeg snakker med dem og siger: Jeg er indvandrer og OS danskere. Det bruger de også herinde : Jer og OS! Sådan er det! Og du ser heller ikke en indvandrer og en dansker i sammen, hvad hedder det, madgruppe! Meget sjældent! (H:31).

Hamid fortæller, hvordan identitetskonstruktioner virker selvforstærkende. Dels bliver disse tilskrevne identitetskategorier igennem de udefrakommende kategoriseringer, men også i forhold til de, som møder disse kategoriseringer, sker en identifikation i forhold til disse kategorier af forskellighed, hvilket medvirker til, at der formes et fællesskab og sociale grænser i forhold til disse kategoriseringer som 'indvandrere', ud fra tilskrevne markører som en anden hudfarve, der får konsekvenser for grænsedragninger i forhold til samværet indenfor dette fysiske rum.

Der sker således en identifikation på baggrund af distinktionerne, hvormed indsatte indenfor kategoriseres. Der synes at eksistere en identifikation på baggrund af en fælles opfattelse af at blive opfattet som værende udenfor. Denne kategorisering skaber ud fra Hamids synspunkt nogle sociale skel og grænsedragninger indenfor de sociale rum, der får konsekvenser i forhold til den måde, hvorpå fængslerne behandler de indsatte, hvilket opfattes som diskrimination:

Jeg synes det er overalt! Også i fængslet. Jeg kan huske da jeg sad på R. S., sidste år, der havde de en afdeling for KUN 2. generations indvandrere! Hallo, hvad sker der? Vi er fremmede alle sammen! De laver en afdeling for KUN for unge indvandrere og den afdeling, hvis håndvasken, den var smadret, så gik der to måneder, før den blev lavet. Det var sådan en afdeling, hvor de smed os alle sammen, det var ligesom, hvis man tager en virus sammen et sted, så skader den ikke rundt omkring, så ligger den bare et sted, det er sådanne nogle ting, der gør at man har den der følelse og det er ikke kun der. Der er mange småting her og der(...) Det er et fængsel, vi er alle sammen fanger, vi skal behandles alle sammen ens! Her, når vi sidder her og spiser her, fire indvandrere ved et bord, du ved, vi må ikke gå ind på de forskellige afdelinger og spise og der kommer en vagt: UD! Så sidder der fire danskere ved det andet bord og de siger ikke noget, jeg ved ikke, om de ikke er så iøjnefaldende som os eller hvad problemer er! (F 28-29).

Hamid konstruerer sine oplevelser som udtryk for en udbredt diskrimination af indsatte med indvandrerbaggrund, indenfor fængslet, hvor fængselsvæsnet opretter specielle afdelinger, hvilket subjektet finder i strid med universelle regler og rettigheder i forhold til statsinstitutioner, som burde behandle alle borgere ens. Hamid ser dette i forlængelse af den generelt dårligere service, der finder sted indenfor fængslet, hvor de indsatte behandles som en 2. classes fanger. Oplevelsen sidestilles med andre former for diskrimination, der finder sted indenfor samfundet, og konstruerer derfor kategorien at være 'fremmed' og at være 'udenfor', som bliver den fælles kategori, der også mobiliserer unge indenfor fængslerne om et fællesskab omkring denne form for social eksklusion, der finder sted.

Hamid konstruerer en symbolsk grænse i forhold til fængselspersonalet og danske indsatte, der bliver sammenfaldende med typer for sociale grænsedragninger i forhold til fysiske rum, hvor danske fanger har mere frihed indenfor disse rum end fanger med stigmatiseret identitet, der ingen frihed har. Denne type for diskrimination skaber således nogle fællesskaber, der dels isoleres, men som også isolerer sig selv og skaber nogle kollektive identitetskategoriseringer og symbolske og sociale grænser i forhold til andre grupper indenfor fængslet.³⁶ Hamid konstruerer en afstand til danske

³⁶ Jenkins beskriver, hvordan systemers eller organisationers tildelingen af ressourcer og straffe er medvirkende til, hvordan sociale kategoriseringer, igennem magtrelationer, er med til at skabe lavere selvfølelser forbundet med en vis social identitet:

the capacity of organisations to identify people- authoritatively or powerfully, as individuals or collectively- and make those identifications 'stick' though the allocation of resources and penalties, should not be underestimated. Identification and allocation are mutually and reciprocally entailed in each other. Identity is consequential in terms of allocation: how you are identified may influence what and how much, you get. Allocation is part of the process which generates identification (Jenkins, 1996:168-167). Denne sammenstilling mellem de materielle ressourcer eller straf, som indsatte må opleve indenfor fængslet, spiller en betydning for opfattelser af diskriminationen indenfor fængselssystemet og følgende konstruktionen af ekskluderet identitet, blandt de indsatte indenfor fængselsvæsnet. Hvorvidt disse forhold vittelig er udtryk for tilfældigheder eller en generel diskrimination indenfor fængslet ligger i denne forbindelse ikke indenfor rammerne for besvarelse, men måden hvorpå Hamid foretager en

personalegrupper indenfor fængslet, som hjælper ham i at forklare oplevelser af diskrimination og sin egen rolle som en 'modstander' mod diskriminationen. Den identitetskonstruktion minder således om Touraines teori om subjektet som en 'frihedskæmper', der forsøger at skabe rum for handlinger. Men Hamid viser ikke en konstruktion af en politiske identitet i forhold til den manglende frihed som frihedskæmper, og situationen generelt, men snarere en form for negativ, symbolsk grænsedragning ud fra en kollektiv identitet som 'fremmede', altså en form for ekskluderet identitet.

At være kriminel

Man kan i forhold til den foregående konstruktion af symbolsk grænsedragning og en social positionering indenfor et ekskluderet fællesskab stille spørgsmålet om, hvorvidt informanterne opfatter sig selv som kriminelle i forhold til straffefsoningen og fængselsopholdet, eller hvorvidt kriminalitet bliver opfattet som en reaktion mod den generelle sociale eksklusion, der eksisterer generelt i forhold til disse unge. Man kan endvidere se på, hvilke betydninger de unge forbinder med denne sociale kategori, som kriminel, i forhold til mulige identitetskategorier. En generel stempling af unge med immigrantbaggrund i forhold til kriminalitet er blevet en udbredt antagelse, der har dannet baggrund for handlingstiltag, og som derfor også må siges at være en social kategorisering på linie med andre typer af identitetskategorier, der har fået deres eget liv igennem offentligheden. Disse sociale kategoriseringer indgår i den daglige interaktion og udveksling af og forhandling omkring identitetskategorier og de indgår i de unge egne identitetskonstruktioner og selvbilleder på forskellig vis. Flere af informanterne forholdt sig dermed reflektivt og aktivt til spørgsmålet om eksistensen af sådanne sociale kategorier eller generaliserede billeder:

Jeg er muslim og jeg er 2. generationsindvandrer. Det der kriminelle, det, det...jeg ser ikke mig selv, jeg ser ikke mig selv som kriminel. Det gør jeg ikke! Jeg ser ikke mig selv som den der skurk, det gør jeg sgu ikke! (...) det har ikke været min livsstil! Det har været efter, for mig har det bare været kedsomhed, og så lidt ballade der og så lige pludselig, nu, hvis jeg kigger på min straffeattest, så tænker jeg: Hvordan fanden er alle de ting kommet på min straffeattest!? Det var bare noget, der skete du ved! Fordi man har været ung og man har været dum! Ikke fordi jeg er stået op hver morgen før fuglene står op, for at gå ud og lave indbrud eller noget. Det har ikke været min livsstil! Jeg har lavet nogle andre ting, men man kan bare ikke gå i skole og gå rundt med en masse venner og lave alt muligt. Det kan man ikke! (F: 32)

Hamid identificerer sig med en religiøs identitetskategori og en identitetskategori i forhold til forældrenes migration, som næste generation. Han forbinder ikke sine handlinger med en kriminel livsstil, og ser ikke sig selv som kriminel. I stedet forbindes

identitetskategorisering, viser en parallel til Jenkins teori om de generelle sociale kategoriseringer, der må ligge til grund for ressourcefordelingen.

kriminaliteten som en del af et ungdomsfællesskab, der er opstået, og som træder ind i forhold til skolegangen og i stedet for kedsomheden, hvorved kriminaliteten opfattes som adspredelse og ungdomsløjer, som imidlertid har ophobet sig på straffeattesten. Der skelnes således mellem en ungdomstid, hvor der afprøves grænser sammen med kammerater, og en decideret livsstil, koncentreret om kriminalitet, der udføres bevidst. Man kan sige, at der skelnes mellem kriminalitet i forbindelse med spontane handlinger og kriminalitet, som strategier og planlagte handlinger. Men Hamid konstruerer identitet eller positionerer sig i forhold til peer-gruppen, hvor det at gå i skole og leve sit skoleliv ikke harmonerer med et liv sammen med peergruppen, der har andre aktiviteter, vha. hvilke handlingerne træder ind som et andet handlingsrum end skolens. Deltagelse indenfor det ene rum udelukker handlinger indenfor det andet. Der opstilles en symbolsk grænse imellem to handlingsrum: det ene indenfor fællesskabet og det andet indenfor skolen.

Mehmet fortæller omkring sin opfattelse af at være kriminel:

Jeg anser ikke mig selv som kriminel...jeg har været meget kriminel i mit liv, så det har bare påvirket mig til den grænse, at man begynder at tænke sig om inden, ikke (...) Men hvis man ikke lavede de her ting, så har man ikke nogen penge eller noget som helt! Det er også meget for at vise sig, ikk altså. Folk, de har anset mig for at være en stille og rolig fyr, ikke, de ved godt, at jeg kan finde på at gøre nogle ting, som ikke er helt gode ting, men de ved også godt at jeg tænker, du ved, før jeg gør nogle ting og sådan. På den anden side, så er det rimelig svært at få arbejde! Meget på grund af mit navn og sådan nogle ting, ikke. Jeg havde en ren straffeattest, før jeg lavede det her røveri, ikk. Så det var ikke på grund af min straffeattest, at jeg ikke kunne få arbejde, jeg ved bare ikke...jeg havde søgt en masse stillinger, jeg fik hele tiden afslag og jeg prøvede virkelig, du ved, at det på den rigtige måde, ikk. Så jeg ikke ville komme ud i kriminalitet igen, med det skete bare såh (...) inden jeg kom ind at sidde, det var bare den samme trummerum igen (M:28-29).

En identitetskategori, som kriminel, får i denne beretning tillagt forskellige betydninger i forhold til mål og midler. Endvidere forbindes handlinger i forhold til økonomiske strategier som resultat af personlige og strategiske overvejelser, der tillægges positiv betydning, medens handlinger som spontane og som knyttende sig til status i forhold kammeraterne kategoriseres som kriminelle og tillægges negativ værdi. Mehmet svinger imidlertid imellem disse to forskellige handlingsmåder, der både har været af spontan art, kriminelle på den ene side og af planlagt og lovlig karakter på den anden side. Eftersom Mehmet ikke udelukkende begår kriminelle handlinger, men også søger mod lovlige måder at tilvejebringe økonomiske midler, anser han ikke sig selv som kriminel. Kriminaliteten knytter sig derimod til perioder i hans liv. På trods af at hans har søgt at komme ud af sådanne perioder igennem lovlige måder at skaffe økonomiske midler på, er disse planlagte handlinger ikke lykkedes af forskellige årsager, hvor diskrimination, angives som én af årsagerne hertil. Mehmet anser sig selv og sit omdømme som en type, som ikke kun begår kriminalitet, som vane og som derfor heller ikke kan forbindes med

en identitetskategori som 'kriminell'. Han er en person, der kan forbindes med en anden type; 'stille og rolig', og der også forsøger at klare sig på en lovlig og ansvarlig måde, hvilket forbindes med en positiv identitetskategori, der knytter sig til positive handlingsmåder. En mulig strategi bliver derfor at lægge sådanne handlinger bag sig og forsøge at opbygge et liv på baggrund af lovlige måder og en ny identitet, men eftersom han ikke har fuld kontrol over denne handlingsstrategi, svinger han frem og tilbage mellem de to poler for identitetskategorier og tilhørende handlingstyper.

I eksemplerne ses det, at informanterne skelner mellem typer af identitetskategorier, dvs. at symbolske grænsedragninger finder sted, hvormed den kriminelle identitetskategori forbindes med en livsstil, der forudsætter gentagne og vanemæssige kriminelle handlinger. Identitetskategorien forbindes yderligere med negativ værdi, og i begge eksempler tages der afstand fra denne livsstil og handlingerne, der knytter sig hertil. De unge tager dermed også afstand fra egne handlinger, der har resulteret i, at akkumulationen af grænseoverskridende handlinger nu har medført, at de får sværere ved at leve udenfor kriminalitet, pga. en plettet straffeattest. Men dette forhold forbindes imidlertid ikke med en kriminell livsstil eller identitet. I stedet anser informanterne kriminalitet, som et forhold, der betyder at de nu er blevet konfronteret med konsekvensen af handlinger, de har begået i forhold til kammeraterne og de forsøger at vende sig imod denne ungdomsidentitet, der forbindes med teen-age alderen og handlinger indenfor denne livsfase. Der kan således tilknyttes en aldersmæssig faktor i forhold til handlinger, hvor de unge har passeret grænsen mellem et ungdoms liv og et voksen liv, hvor andre typer af handlingsrum er nødvendige og hvor et nyt liv skal bygges op. Der etableres en symbolsk grænsedragning i forhold til tid, hvor der trækkes en grænse imellem fortid, nutid og fremtid, hvor den sociale positionering har en overvejende vægt i forhold til fremtidsperspektivet og det nye liv. Dette fremtidsperspektiv får konsekvenser for opfattelsen af rumlige dimensioner, idet den unge, der sidder indenfor fængslet, ikke tillægger denne periode i sit liv nogen værdimæssig betydning i forhold til et handlingsrum. Dette ligger til gengæld udenfor fængslet og selve fængselsperioden opfattes nærmere som en form for handlingsmæssigt vakuum, men også som en transition mellem en fortid, der knytter sig til 'det vilde liv' med kammeraterne med disses tilhørende identitetskategorier, der knytter sig til status og en fremtid med andre former for værdier forbundet med et voksenliv: arbejde, familie og fritid og med en anden type af identitetskategori, nemlig som familieforsørger.

Informanten positionerer sig selv i forhold til to sociale identiteter. I fortællingerne søges der mod et andet liv og et andet fællesskab, hvor subjektet, ude i samfundet, vil søge mod andre handlingsrum, i forhold til uddannelse, som social mobilitetsstrategi, men under alle omstændigheder udenfor fællesskabet og udenfor kriminalitet, der forbindes med en anden livsfase og anden livsstil, og hvortil der hermed trækkes en social, tidsmæssig, såvel som rumlig grænse.

Delkonklusion

Fængselsopholdet betyder på flere punkter en radikal forandring i forhold til den tidligere livsstil samt et brud i forhold til tidligere sociale relationer og identitet.

Reaktioner forbundet med fængslingen betyder, at flere af informanterne oplever angst, samt en akut form for identitetskrise, der påvirker deres evne til at konstruere oplevelse og dermed handling. De rammes af passivitet, usikkerhed og mistillid til forhold til andre mennesker, og den umiddelbare diskontinuitet til tidligere sociale netværk betyder, at sådanne sociale netværk skal etableres på ny. Denne angst træder i karakter i forbindelse med transitionen i forhold til fysiske lukkede rum og fysiske åbne rum. Nye fællesskaber dannes imidlertid indenfor fængslet på baggrund af oplevelser af diskrimination og på baggrund af tilskrevne etniske markører, som hudfarve, hvormed oplevelser af nye former for social eksklusion, danner basis for mobilisering af fællesskab indenfor fængslet, hvor unge finder sammen omkring identitetskategorien som 'fremmede' og som værende 'udenfor' i forhold til fængselsvæsnet og som en underkategori eller 2.-lasse af straffefanger. Disse fællesskaber får betydning for subjektive strategier i forhold til leverum indenfor fængslet, idet man støtter og beskytter hinanden. Nye former for sociale relationer etableres om *reciprocitets*princippet for interaktion indenfor fængslet, i nye sociale og fysiske rum, hvor sociale grænsedragninger falder sammen med fysiske grænsedragninger i forhold til ophold indenfor fængslet. Også nye symbolske betydninger og identitetskonstruktioner etableres, hvor der primært sker en tidsmæssig fokusering i forhold til et fremtidigt liv udenfor fængslet, der er baseret på en ny tilværelse, byggende på andre værdier end de, som var tilknyttet det tidligere fællesskab indenfor åbne rum og kriminalitet. Disse nye værdier tilknyttes et liv i forhold til et voksenliv indenfor mulighedsstrukturer, der ligger udenfor kriminalitet. Der konstrueres således nogle tidsmæssige grænser i forhold til livsforløb, hvor et tidligere tidsforløb, i forbindelse med en teenageperiode, hvor de unge begik ungdomskriminalitet, sættes i modsætning til et voksenliv, hvor økonomiske strategier forsøges konstrueret indenfor lovlige rammer. Identitet konstrueres således ud fra en aldersmæssig, såvel som tidsmæssig og rumlig dimension. Der sker en henholdsvis positiv og negativ værdisætning eller symbolsk konstruktioner af identitetskategorier, for selvidentitet og for kollektive identiteter. Disse betydninger forbindes med 'dumme vaner', der danner baggrund for etableringen af nye modidentiteter i forhold til peergruppen, nemlig at blive 'klogere'. Disse nye identitetskonstruktioner knyttes til et fremtidsliv centreret om et familieliv, arbejde og fritid, der således bliver en ny strukturerende ramme for handlinger og handlingsrum.

Kapitel 11

Forståelser af maskulinitet og subkulturer

I dette kapitel vil jeg komme ind på udvikling af maskulinitetsformer set i forhold til subkulturelle livsstilsformer. I det foregående blev det beskrevet, hvordan ungegruppen var engageret i fællesskaber, hvis sociale og lokale netværk byggede på en gadelivsstilform baseret på territorialitet og broderskabsrelationer, hvor kriterier for solidaritet og tilhørsforhold var gældende. Dette kapitel og de følgende beskæftiger sig med udviklingen af maskulinitet belyst i forhold til gadelivsstilen. Foruden territorialitet bygger denne gadelivsstil på en udvikling af specifikke maskulinitetsformer, man kan kalde ekspressiv maskulinitet³⁷, hvor ungegrupper mellem 14 og 19 år, udtrykker sig i forhold til en subkulturel stil, der bygger på stilelementer fra den amerikanske sorte ekspressive kultur; hip hop. Man kan især observere at ungegrupperne benytter sig af et stilmæssigt repertoire fra *Gangsterrap* i forhold til musikalsk præference og tøjstil, samt at de anvender en fysisk rå og hård kropslig fremtoning og et sexistisk sprogbrug og et territorielt navn, eksempelvis *'West Side Boys, '1188'*, etc. Men ungegrupperne anvender også andre idealmodeller, eksempelvis fra film og computerspil og disses tilhørende persongallerier af helte, skurke og antihelte. Man kan endvidere se brugen af symbolske og kulturelle elementer fra Mellemøsten i forhold til kønslige værdier og moralske begreber, der følger med fortolkninger af manderoller og positioner, eksempelvis fortolkninger af æresbegrebet. I dette og følgende kapitler er det hensigten at undersøge, hvordan og hvorfor disse idealmodeller og værdier kommer til udtryk igennem gadelivsstilen og handlinger tilknyttet denne. Her vil en præsentation af den specifikke udvikling i lokalområdet undersøges i forhold til interaktion på forskellige arenaer; skoler, fængsler, diskoteker og klubber, som får betydning i forhold til udspilning af maskulinitetsformen. I denne forbindelse analyseres handlinger indenfor gadelivsstilsformen dels i forhold til, hvordan de pågældende informanter har eller benytter sig af subkulturelle livsstilmønstre i forhold til maskulinitetskonstruktionen, dvs. igennem kropslige og verbale måder at interagere på, og dels igennem deres brug af materielle og symbolske stilelementer. Dette sker i forhold til at analysere de unges

³⁷ Qvotrup Jensen anvender 'ekspressiv maskulinitet' i sin beskrivelse af denne maskulinitetsform, der i hans studie af 'vilde unge' i Ålborg Øst kommer til udtryk i forhold til en tre kulturelle komponenter:

De tre kulturelle komponenter, arbejderklassemaskulinitet, hip hop-kulturen og de unges fortolkning af traditionelle æresbegreber, går så at sige op i en højere enhed, idet de alle peger i samme retning: Mod dannelsen af en form for ekspressiv maskulinitet, der integrerer de unge i en sub-kultur på kant med det samfund, som de oplever ikke vil kendes ved dem (Qvotrup, 2002: 104-105).

Denne ekspressive maskulinitet består ifølge Qvotrup af en form for blandingskultur, der bidrager til en ny maskulinitet med udgangspunkt i et subkulturelt tilhørsforhold. Min anvendelse af dette begreb gælder for så vidt, at der også i mit materiale er tale om en ekspressiv maskulinitet, der kommer til udtryk på samme facon, som man ser i Qvotrups studie. Jeg vil dog i denne sammenhæng snarere tale om ekspressiv maskulinitet som byggende på diverse komponenter, der ikke afgrænser sig til disse tre. Jeg forstår ekspressiv maskulinitet som kompleks og dynamisk; et resultat af fortløbende processer set i forhold til unges positionering og tilhørsforhold, valg af sociale strategier og subjektivitet samt i forhold til muligheder og begrænsninger. De unge anvender lokale og globale, materielle og symbolske, sociale og økonomiske elementer i deres maskulinitetskonstruktion. I denne proces indgår forskellige faktorer som køn og klasse, men også faktorer som etnicitet, race og alder. Dette vil fremgå i et senere kapitel om fortællinger.

handlinger i forhold til fællesskabet, konkurrerende grupper eller i forhold til det pædagogiske personale eller andre aktører. Det er endvidere hensigten at se, hvordan informanterne vurderer disse handlinger i forhold til symbolske betydninger og kriterier. Disse kriterier, eksempelvis kriteriet om *respekt*, vil igen kunne vise, hvordan den enkelte konstruerer maskulinitet og udvikler individuelle eller kollektive handlingsstrategier med henblik på at opnå status og social mobilitet.

Endvidere peges på konsekvenserne for unge, der udtrykker sig igennem ekspressive maskulinitetsudtryk i forbindelse med gadelivsstilen. I denne forbindelse er det hensigten at se på de reaktioner og sanktioner, denne udtryksform kan udløse, når teenagere efterlever kollektive værdikodeks, der blandt andet tager udgangspunkt i en subkulturel genre, hvor vold, kriminalitet, misogyni, racisme og homofobi er centrale temaer og anvendes af ungegruppens medlemmer. Her vil det være nødvendig at se på, hvilke andre faktorer, såsom etnicitet, klasse og alder, der spiller ind på udviklingen af dette maskulinitetsudtryk for at forstå, hvorfor netop denne machostil bliver foretrukket og udspillet.

Er der eksempelvis tale om, at med udviklingen af maskulinitetsformen følger visse sociale og økonomiske privilegier, som man vil kunne forvente indenfor et patriarkalsk samfund i form af en patriarkalsk dividende³⁸?

Og hvad vil det sige at tilhøre en etnisk minoritet i forhold til muligheder og valg i udviklingen af maskulinitet?

Hvilken betydning får dette for de unge teenagere selv og selvopfattelse, når de af medierne repræsenteres som tilhørende kategorien '*kriminelle*' eller '*indvandrerbander*'?

Hvilken betydning spiller klassetilhørsforhold, foruden etnicitet, køn og alder, i forhold til maskulinitetskonstruktionen? Er der eksempelvis tale om en sammenhæng mellem et specifikt klassetilhørsforhold, som eksempelvis at være ung og marginaliseret, i forhold til økonomisk og social mobilitet, når man ser på udviklingen af maskulinitet og subkulturel stil?

³⁸ I indledningen til bogen *Politics of masculinities*, beskriver Messner, hvordan han, som ung, kunne drage fordel af at tilhøre gruppen af mænd i forhold til jobmarkedet. Han blev overrasket over i hvor høj grad at han selv opfattede dette privilegium som sin naturlige ret, hvilken han forsvarede overfor kvindelige kollegaer. Men på den anden side oplevede han også risici forbundet med disse 'mandlige' privilegier i forbindelse med sin faders alt for tidlige død. Messner opstiller grænser i forhold til udviklingen af maskulinitet med henblik på mænd fra *forskellige* sociale kategorier i forhold til race, klassemæssige og seksuelle baggrunde. Han udvikler på baggrund heraf tre vigtige grundsætninger i forbindelse med maskulinitet:

Tildelingen af privilegier og status til mænd på bekostning af kvinderne i det patriarkalske samfund

Mænd betaler disse privilegier med et dårligt helbred, svage familieforhold og hyppigere dødsfald forbundet med en snæver forståelse af maskulinitet. Mænd deler en ulige tildeling af privilegierne forbundet med en hegemonisk maskulinitet (hvid, middelklasse eller overklasse og heteroseksuel), der er konstrueret på bekostning af underordnede gruppeidentiteter (Messner; 5-8).

I forhold til denne ulige fordeling af privilegier med hensyn til hegemonisk maskulinitet forekommer det snarere i dag sådan, at unge med immigrantbaggrund ikke har adgang til sådanne privilegier. De er marginaliserede socialt og økonomisk, og de er samtidig underlagt sociale kategoriseringer, hvor stereotype konstruktioner af unge mænd som 'kriminelle indvandrere' begrænser muligheder for positiv identifikation. Der synes derfor snarere at være tale om en negativ værdi tilknyttet gruppen af unge mænd med immigrantbaggrund, som udgangspunkt.

For at kunne svare på disse spørgsmål vil en præsentation af forskellige forståelser af maskulinitet være formålstjenstlig, og det følgende kapitel vil derfor være en gennemgang af relevante forståelser af maskulinitet belyst i forhold til faktorer som køn, klasse, alder og etnicitet for at kunne afdække, hvordan disse forskellige faktorer spiller ind i forhold til konstruktionen af maskulinitetsformer. Disse forståelser vil efterfølgende indgå i analysen af de specifikke maskulinitetskonstruktioner, som de kommer til udtryk i de forskellige fortællinger, baseret dels på erfaringer fra denne gadelivsstil i de følgende kapitler.

Teoretiske perspektiver på maskulinitet og livsstil

I det følgende vil forskellige bidrag til en teoretisk perspektivering i forhold til maskulinitetsformer set i forhold til subkulturel livsstil blive gennemgået. Jeg har valgt fem tekster, som udgangspunkt for at se på forholdet mellem maskulinitet og livsstilsaspekter,

Paul Willis, fordi han i sit studie af unge mænd fra arbejderklassen i Storbritannien analyserer subkulturel livsstil set i forhold til konstruktion af maskulinitetsformer. Hans bog *'Learning to Labour'*, 1978, er blevet en klassiker indenfor CCCS (Center for Contemporary Cultural Studies) i Birmingham³⁹. I denne sammenhæng har jeg imidlertid valgt at benytte et nyere studie af ham, som jeg mener, er aktuelt.

Connell indgår endvidere i forhold til en forståelse af, hvordan den globale økonomi påvirker opkomsten af nye former for *hegemonisk* maskulinitet.

Beverley Skeggs bidrager med forståelse af kønskonstruktioner set i forhold til et større socialt felt. Annick Prieur og Ove Sernhede's studier giver et bud på, hvordan man kan forstå sammenhængen i konkrete, lokale skandinaviske kontekster omkring maskulinitet og subkultur.

Disse studier kan bidrage til en forståelse af forholdet mellem udviklingen af maskulinitet blandt unge immigranter, der knytter sig et tilhørsforhold til et immigrantsamfund og til familieforhold, deres socioøkonomiske position og alder og

³⁹ CCCS er blevet kritiseret for at ignorere spørgsmål omkring køn i forhold til klasse. Studierne har hovedsagelig taget udgangspunkt i unge mænd fra arbejderklassen i Storbritannien, og subkulturelle udtryksformer er overordnet blevet analyseret ud fra en betragtning omkring klasseforskelle og symbolske modstandsformer. I denne forbindelse har studierne ikke bidraget til en afklaring af andre faktors betydning i forhold til subkulturelle livsstilsformer, eksempelvis maskulinitet:

Unfortunately, while it was developing and making available (...) theoretical insights the CCCS (...) was simultaneously failing to encompass notions of gender adequately within the analysis of class-culture. While feminism became a personal, political, and intellectual force during these formative years, the extent of the challenge to the personal, political, and intellectual members was only slowly absorbed (...) Despite ample warnings (...) ethnographic and theoretical opportunities to investigate gender relations were missed (...) It was only in retrospect that Hall can note with conviction how the "impact of the feminisms displaced forever any exclusive reference to class contradictions as the stable point of reference for cultural analysis" (Lave et al; 1992:21:257-82).

Men i nyere studier indenfor CCCS udvides klasseperspektiver på subkulturelle analyser med kønsrelaterede spørgsmål. Her kan man i særdeleshed inddrage Willis, der netop sammenkæder klasse spørgsmål med maskulinitetskonstruktioner i forhold til maskulinitetskrisen, forårsaget af forandringer i den kapitalistiske økonomi og dermed opløsning af en tidligere arbejderklasse maskulinitet.

hvordan disse maskulinitetsudtryk formes i relation til en lokal ungdomskulturel kontekst med hensyn til skabelse af subjektivitet, diversitet og tilhørsforhold. Men disse tilgange bygger først og fremmest på en forståelse af ekspressiv maskulinitet, som udtryk for en reaktion mod en marginaliseret socioøkonomisk social position og manglende social status, og derfor også som en strategi; en adgang til alternative former for symbolsk status og social mobilitet udfra de muligheder og begrænsninger, lokale og globale forhold afstedkommer for unges valg af positiv identifikation. Man kan således se forskellige konstellationer i brugen af mandlige modeller i forhold til forskellige subkulturelle idealer og de sociale og materielle ressourcer, som anvendes af ungegrupperne i forhold til konstruktionen af maskulinitet i deres forsøg på at modgå former for dominans og marginalisering.

Den kønslige krise og opblomstringen af nye maskulinitetsformer

I en nyere bog, *The Ethnographic Imagining*, følger Paul Willis udviklingen op blandt gruppen af unge mænd fra arbejderklassen og deres specifikke sub-kulturelle livsstilsformer fra sin tidligere bog *Learning to Labour* (1978). Willis påpeger, at unge mænd fra arbejderklassen i dag støder på en *kønslig krise* forårsaget af forandringer indenfor arbejdsmarkedet. Dette har skabt en forandring for de unge mænd i forhold til deres fædres maskulinitet, hvor handlinger tilknyttet rollen som 'arbejdsmand' og 'familieforsøger' gav fædrenes kønslige identitet en specifik 'mandlig' værdi.

Especially for young men, expecting perhaps but not yet having experienced this pattern of sacrifice-reward-dignity, there are some other possibilities. One form of the resolution of the 'gender crisis' among young men may be an aggressive assertion of masculinity and masculine style for its own sake. If the essential themes, values and personal identities of masculinity concern toughness, resilience, personal power and the expectation of respect, and if they are no longer supported by 'the secret guarantees', then they must be worked for and secured through more direct display and the making of 'home-grown' transitions and rites of passage' (...). This may involve a physical, tough, direct display of those qualities not now automatically guaranteed by doing productive work and being a breadwinner (...). Toughness in varying combinations with age and ethnicity has always been part of the youth cultural and school-yard landscapes and there is a renewed panic in the UK about male, white, working class academic underachievement (Willis; 93).

Unge mænd i dag må søge alternative veje til udvikling af maskulinitet, eftersom en arbejderklasse maskulinitet ikke længere kan opbygges af økonomiske og sociale fundamenter forbundet med en arbejdsfunktion og familieforsørgelse; deres maskulinitet må baseres på andre kilder, og de unge mænd må selv finde løsninger på denne kønslige krise, som arbejdsløshed og økonomisk marginalisering fører med sig. Willis peger på udviklingen af en maskulinitetsform, der bygger på en kropslig orienteret og fysisk styrkebaseret maskulinitet, der kommer til udtryk igennem en direkte udvisning af maskuline træk, hvorpå de unge mænd udtrykker en 'hård' mandlig

stil. Endvidere må de også udvikle egne 'overgangsritualer' fra ung til voksenalderen, hvilket arbejdspladsen tidligere sørgede for⁴⁰. Der er altså tale om ganske anderledes betingelser for unge i dag end i forhold til fædrenes arbejderklasse maskulinitet, der formedes via arbejdsmarkedet. I dag efterspørges ikke den samme type af manuel arbejdskraft, og arbejdsmarkedet fungerer derfor heller ikke længere i forhold til at markere denne overgang til blive 'en voksen mand'. Selvom Willis her fokuserer specifikt på unge hvide fra arbejderklassen i Storbritannien med majoritetsbaggrund, påpeger han, at disse maskulinitetsstræk også kan være fremherskende i forhold til alder og etnicitet indenfor en skolekultur, pointen er bare, at det er et nyere fænomen blandt unge hvide fra arbejderklassen i en ældre alderskategori, hvor de befinder sig i transitionsfasen fra ung til voksen mand med uafhængig levevej og maskulinitet. Men denne overgangsfase gælder imidlertid for alle unge uanset etnisk baggrund og giver derfor også i høj grad mening i forhold til unge med immigrantbaggrund, eftersom disse unge ligeledes er underlagt arbejdsmarkedets strukturforandringer og arbejdsløshed, hvorfor sådanne karaktertræk derfor også slår igennem i forhold til aldersgrupper, der befinder sig i denne livsfase indenfor migrationssamfundet. Willis påpeger dermed at der er en forbindelse mellem udviklingen af maskulinitetsformer og strukturelle forandringer i samfundet, og vi kan derfor gå videre til at se, hvordan disse strukturforandringer medfører nye måder, hvorpå at bygge eller producere maskulinitet på.

Hvis maskulinitetsformer kan knyttes an til forskellige faktorer som klasse, alder og etnicitet, foruden de samfundsmæssige strukturforandringer på arbejdsmarkedet, kan man endvidere tale om maskulinitetsformer tilknyttet subkulturer med en tilhørende *subkulturel stil*, der tilskrives maskulin værdi. Spørgsmålet er, hvordan disse faktorer interagerer og resulterer i forskellige 'maskuliniserede' livsstilsformer, som løsninger på maskulinitetskrisen, og hvordan disse 'maskuline' stilformer ser ud indenfor forskellige subkulturer og tilhørende livsstilmønstre. Willis beskriver her et eksempel på en *macho*-stil, der konstrueres igennem gadelivsstilen, som løsningsmodel blandt unge arbejdsløse mænd tilhørende arbejderklassen.

Young working-class and unemployed men may also enjoy a transient prestige of macho 'street cred' before it is clear that they are transient to nowhere. Of course pursuing criminal, black market and hustling careers provide destinations of a kind, money and also open vectors of activity and meaning which are materials to masculinize as a particular kind of style being in the world. More generally, creative consumption of cultural and culturalized commodities can certainly generate wider circuits of informal meanings, new social threads and sentiments, new vectors of and for male expressivity (Ibid:96).

⁴⁰ Man kan her nævne optagelsesritualer indenfor peer-grupper, militæret eller motorcykelgrupper, der først og fremmest handler om medlemmets optagelse i gruppen og om at teste deres mod og styrke. Man ser endvidere i dag ekstreme 'manddomsritualer' udført i forbindelse med polterabend. Disse kunne være eksempler på de overgangsriter, Willis nævner, der har fået en ny betydning i forhold til at opbygge maskulinitet.

At livsstilmønstre kan være forbundet med specifikke maskulinitetsformer og omvendt, kan ses i det forhold, at unge, der ikke har adgang til arbejdsmarkedet, hvor livsstilmønstre er centreret omkring et arbejde og fritid, søger andre måder at opnå de værdier og statusformer forbundet med at være mand og andre måder at udleve deres mandlighed på. Willis peger her på en 'macho' maskulinitet, der 'produceres' igennem gadelivsstilen, hvor kriminalitet fungerer som 'en karriere', en arbejdsform, der producerer 'mandlighed', men som på den anden side er en kortsigtet strategi. Også konsumtion af kulturelle varer kan medvirke til udviklingen af livsstilmønstre og betydninger forbundet med mandlighed⁴¹. Og tendensen er at livsstilmønstre for unge fra arbejderklassen i højere grad er fokuseret omkring fritids- og underholdningsrelationer og ikke omkring arbejdsmæssige eller økonomiske relationer i produktionen af maskulinitet (Ibid:99). Man kan derfor analysere subkulturelle livsstilsformer, som nye veje til at opnå statusformer forbundet med maskulinitet og alternative ressourcer, der anvendes i forhold til at opbygge og producere mandlighed eller maskulinitet. Willis giver os dermed en forklaring på, hvordan og hvorfor arbejderklassemaskuliniteten er under forandringer og resulterer i en mere direkte udvisning af maskulinitet. På grund af socioøkonomiske forhold og dermed strukturelle forandringer, påvirkes faktorer som klasse og alder, der bliver afgørende for produktionen af en maskulinitetsform, der finder et nyt udtryk igennem en ny 'arbejdsform', men på et mere symbolsk og kulturelt plan. Hvor Willis hjælper med en forståelse af klasseaspektet i forhold til maskulinitetskonstruktion, hvor subkulturel livsstilmønstre indgår i forhold til maskulinitetskonstruktionen, og dermed bliver et eksempel på *penetration*⁴² kan Connell hjælpe med en forståelse af, hvordan maskulinitetsformer konstrueres indenfor et større felt eller hierarki af interagerende maskulinitetskonstruktioner, der knytter sig til den sociale position og samfundsmæssige struktur, men som handler ud fra deres placering i forhold til hegemonisk maskulinitet.

R.W. Connell, professor på University of Sydney i Uddannelse, påpeger, at der findes typer af hegemoniske maskulinitet, ligesom der også eksisterer underordnede maskuliniteter:

Hegemonic masculinity need not be the most common pattern of masculinity. Other masculinities co-exist, or more precisely, are produced at the same time. These include subordinated masculinities, the most important example of which in contemporary European/American culture is gay masculinity. There are also marginalized masculinities, gender forms produced in exploited or oppressed

⁴¹ Det er helt oplagt, at modeindustrien i dag spekulerer i maskuliniserede stiltræk, der spiller på 'macho' træk i forhold til tøjstil. Det er også tydeligt indenfor den amerikanske ekspressive hip hop-genre, at maskuline karaktertræk, der fremhæver fysiske og kropslige præstationer, er særlig populære. 'Macho'-typen er på mode, ikke blot i forhold til gadelivsstilen, men generelt indenfor den globale mode- og underholdningsindustri, hvor ofte voluminøse maskuline og tatoverede mandskroppe er idealet.

⁴² Ved *penetration* forstås: "The sensuous meaningfulness embedded in cultural practices must, therefore, be understood as 'sense-full', not only in immediately local terms, but also in relation to socio-structural form and location, providing 'lived' assessments of their possibilities as *humanly occupied*" (Willis : 2000: 34).

groups such as ethnic minorities, which may share many features with hegemonic masculinity, but are socially de-authorized. There are also masculinities, which are organized around acceptance of the patriarchal dividend, but are not militant in defence of patriarchy. These might be termed complicit masculinities. (Connell, 2000:30-31).

Connell påpeger, at det er sociale relationer og sociale positioner, der er bestemmende for, hvilken type af maskulinitet, der kan tilknyttes hegemonisk status. Mænd kan eksempelvis udvise *hegemonisk maskulinitet* i samfundshierarkiet i kraft af deres dominerende sociale, økonomiske eller kulturelle positioner i samfundshierarkiet; hvor det androgyne princip er fremherskende og de kan producere hegemonisk maskulinitet. Underordnede grupper af mænd kan ikke hævde deres maskulinitetsform som hegemonisk, men kun som underordnet eller komplementær i forhold hertil. Men de kan hævde deres maskulinitet som dominerende overfor andre lavere positioner indenfor det kønslige hierarki, eksempelvis i forhold til homoseksuelle, minoriteter eller kvinder, dog stadig underordnet den hegemoniske maskulinitet. Af eksempler på hegemonisk maskulinitet påpeger Connell eksistensen af en *global hegemonisk maskulinitet*⁴³. Men typer af maskulinitet kan også spredes via medierne og andre kulturelle eller økonomiske institutioner. Dominerende amerikanske kulturelle modeller eller helte kan få en stor indflydelse på lokale former for maskulinitet. Her peger Connell på berømte sportshelte, hvormed en specifik type af maskulinitet, bygget omkring en muskuløs kropsbygning, giver en hyper-maskulinitetsform. Sådanne globale sportsfigurer bliver mandeidealer for andre unge mænd. Herved opstår en mandemodell med udgangspunkt i en hegemonisk maskulinitet med tilknyttede sociale praksisformer. Disse praksisformer er kropslig træning, materiel konsumtion og selvdisciplinering. At kunne hævde denne form for hegemonisk maskulinitet beror således også på adgangen til forskellige former for sociale og økonomiske ressourcer, hvormed maskulinitetsformen kan udvikles eller oppebæres, eksempelvis ved at kunne leve op til sportslig stil igennem mærketøj eller træningscentre, hvor kropsformen kan opbygges, og senere komme én til gode i forhold til kommercielle kontrakter som professionel sportsmand. Man kan derfor ikke tale isoleret om maskulinitet uden at medtage krop, social position, sociale relationer og social praksisformer, eftersom disse elementer indgår i de sociale processer, hvorunder maskulinitetsformer produceres, opretholdes eller forandres. Hegemonisk maskulinitet er derfor også et spørgsmål om at kunne mobilisere kropslige, økonomiske eller kulturelle kapitalformer for igen symbolsk at kunne manifestere en dominerende position i forhold til andre maskulinitetsformer og i forhold til en hierarkisk orden af kønslige positioner. Kroppen spiller en rolle både som 'objekt' og som 'subjekt', eftersom den kan fungere som en medspiller i forhold til, i hvilken retning maskuliniteten kan formes, men kroppen kan aldrig, som Connell hævder, indgå

⁴³ *Den transnationale entreprenør* er en maskulinitetsform, der er opstået i kølvandet på globaliseringen og udviklingen af dominansen af verdensomspændende multinationale selskaber og kan karakteriseres ved at være egoistisk og at have begrænset loyalitet, at have lav ansvarsbevidsthed overfor andre, at have en liberal holdning til sex og at udtrykke en stigende kommercialisering af relationer til kvinder (Connell:2000:52).

udelukkende ud fra en biologisk forklaring på maskulinitet. Maskulinitet vil altid være et produkt af sociale processer, der styrer de biologiske processer i specifikke konfigurationer af maskulinitetsformer, og sociale positioner knyttes hertil indenfor en kønslig social orden med tilknyttede specifikke 'mandlige' og 'kvindelige' roller og funktioner tilknyttet den sociale reproduktion (Connell: 2000: 29). Men Connell påpeger samtidig, at individet kan modgå tilskrevet *negativ* maskulinitet og social positionering: *masculinity exists impersonally in culture as a subject position in the process of representation, in the structures of language and other symbol systems. Individual practice may accept and reproduce this positioning, but may also confront and contest it*' (Connell: 2000:30).

Beverley Skeggs viser, hvordan unge britiske kvinder tilhørende arbejderklassen kan modgå former for degraderende tilskrevne kønsidentiteter. Her er der tale om kvinder, der ikke kan tilskrive deres eget arbejderklassetilhørsforhold nogen identitetsmæssig værdi, eftersom der ikke er tilknyttet attraktive værdier eller egenskaber forbundet med denne position i forhold til femininitet. Tværtimod har femininitet været tilknyttet kvinder fra middelklassen i en negativ spejling af arbejderkvinder, der er blevet tillagt egenskaber og karakteristika, som ufeminine og ikke respektable i modsætning til middelklassekvinden som feminin og respektabel. Kvinder fra arbejderklassen har derfor ikke nogen umiddelbar fordel af at udspille deres klassemæssige kønslige identitet, da den kort og godt ikke rummer elementer af økonomisk, social eller kulturel kapital. Tværtimod fastholdes kvinderne i social eksklusion og uden respektabilitet (Skeggs; 1997: 94). En strategi bliver at anvende kroppen som kulturel kapital ved at inddrage stilelementer fra middelklassekvindernes identitetsmodeller og ad den vej omvende deres negative kønslige kategorisering (Skeggs, 1997:83). Kvinderne henter inspiration fra film, hvor de benytter middelklasselivsstil ved at foretage: *investments in their bodies, clothes, consumption practices, leisure pursuits and homes* (Skeggs, 1997: 95). Disse handlinger er udtryk for en måde at bestride og omgå den sociale lavstatus, disse kvinder er underlagt, på grund af de eksisterende køn/klasse-kategoriseringer, der konstruerer kvinderne som 'forkerte' og som ikke respektable. Kvindernes strategi, at anvende kroppen som kulturel ressource, viser, hvordan sociale aktører har mulighed for foretage modtræk til den negative symbolske værdi forbundet med deres klassemæssige position. Disse modtræk var i dette tilfælde at opbygge en form for kønsidentitet som feminin og derved indskrive sig en identitet baseret på de kønslige idealer, kvinderne ønsker at blive vurderet i forhold til og kan derfor ses som strategier, hvormed kvinderne kunne omvende oplevelser af social eksklusion, skamfølelse og lidelser, der følger med at tilhøre en negativt defineret gruppe.

Mænd eller kvinder fra arbejderklassen eller med en lav social position har således mulighed for, via sociale strategier, at forme kønsidentiteter, der bærer sociale eller symbolske former for status eller værdi. De har mulighed for at omgå en tilskrevet negativ identitet ved at omvende eller modgå en negativ evaluering. Disse strategier kan være enten at konstruere maskulinitetsformer (eller femininitetsformer), der bygger på dominerende eller hegemoniske identitetsformer, eksempelvis at fremhæve en *machomaskulinitet* i opposition til en *'feminin maskulinitet'*, der tilskrives

homoseksuelle mænd, eller de kan tilegne sig af livsstilsmønstre eller praksisformer, der tillægges status som *hegemonisk maskulinitet*, som eksempelvis sportshelte eller andre mandlige modeller for maskulinitet igennem en opbygning og formning af kroppe i henhold til dominerende maskuline idealer. Der er således tale om, at disse strategier indebærer kreative og symbolske processer, der indgår i typer af livsstil, der formes udfra at producere eller forandre maskulinitetsformer. Livsstilsformer kan være centreret om at opbygge maskulinitet, som kan knyttes an til hegemonisk maskulinitet. Sådanne strategier involverer opbygning af maskulinitet, som eksempelvis muskelkapacitet (sportsmanden), materiel konsumtion (forretningsmanden) eller street-smartness ('street-hustler'en), der i forskellige retninger former attraktiv maskulinitet i forhold til social position og i interaktion med andre kønsidentiteter.

Subkulturel livsstil og maskulinitetsformer

Efter at have set på forholdet mellem klasseposition og alder i forhold til maskulinitet er det hensigten at se på sammenhængen mellem etnicitet og maskulinitet. Det kan være vanskeligt at skille disse to faktorer fra hinanden, fordi de synes at betinge hinanden på flere punkter, og under alle omstændigheder er et enkelt svar herpå umuligt at give. I forhold til sin klassemæssige position har individet et spillerum til at fremhæve forskellige komponenter i deres sociale identiteter i forhold til forskellige situationer og forhandle udfra deres sociale identitet. Vi må derfor også tage udgangspunkt i de empiriske kontekster for at kunne se, hvordan aspekter, som køn, klasse, alder og race/eticitet, spiller forskelligt ind. I visse sammenhænge kan det være en fordel at fremhæve sin kønslige position i forhold til det andet køn, men i andre tilfælde kan det være afgørende at udspille de etniske eller racemæssige komponenter af identiteten. Og det er netop dette samspil af identitetsaspekter, som er interessant i denne sammenhæng. Det skal ikke forstås sådan, at en person bevidst 'skifter' mellem maskulinitet, etnicitet og klasse, men i forhold til en situation kan man observere, at en person i sammenspil med andre personer kan forsøge at manøvrere i forhold til sociale og kønslige positioner ved at betone specifikke sider af identiteten, som eksempelvis maskuliniteten i forhold til kønsposition, men i andre tilfælde fremhæve andre komponenter af denne identitetskonstruktion. Jeg vil gå videre med hensyn til en afklaringen af spørgsmålet om maskulinitet, klasse, alder og etnicitet, der inddrager disse aspekter i forhold til subkulturelle livsstilsformer.

Annick Prieurs studie af unge mænd i Oslo giver et bud på, hvordan man kan forstå, hvordan køn, klasse, alder, etnicitet og subkultur hænger sammen på forskellig vis. Prieur mener, at der eksisterer forskellige maskulinitetsformer, ligesom femininitetsformer, samt forskellige forståelser af etnisk identitet blandt unge fra samme indvandrergrupper. Men man skal i denne sammenhæng se på det norske samfund og de strukturelle forhold, der spiller ind i forhold til muligheder og begrænsninger i forhold til konstruktioner af disse identitetsformer. Men hun afdækker forskellige maskulinitetsformer, der er blevet konstrueret indenfor specifikke kontekster, blandt andet blandt marginaliserede unge mænd i Oslos indre østlige bydel. Herfra beskriver hun en maskulinitetsform med en vægt på : *'a negative attitude towards gender equality, a possessive attitude towards women, contempt for Norwegian ways of being*

women or men, together with strong ideals about honour, respect and loyalty towards friends' (Prieur: 2002 (Gender remix): 70). Denne maskulinitetsform, som hun kalder en *subkulturel* maskulinitetsform, konstrueres altså indenfor en kønslig identitetsmæssig kontekst, hvor flere typer af kønslige identiteter sameksisterer. Den sub-kulturelle maskulinitetsform lægger ikke vægt på måder, hvorpå at være hvid eller sort, pakistansk eller vietnamesisk, men forskellige måder, hvorpå at være mand. Det er endvidere karakteristisk for de unge mænd, der udspiller denne, at de ikke udelukkende tilhører gruppen af minoritetsunge, men også majoritetsunge, eftersom unge vokser op sammen indenfor disse bydele, der bebos af heterogene befolkningsgrupper, men med svage sociale positioner (Ibid: 71). Denne maskulinitetsform og dens værdier vedrørende ære, respekt og loyalitet kan ikke forstås ud fra en forklaringsmodel, der tager udgangspunkt i etnisk kultur og tradition, altså en etnisk identitet. Der er nemlig ikke tale om den samme type af 'æresbegreb', eftersom forældregenerationens forståelse af mandlig værdier, indenfor en mellemøstlig kulturel sammenhæng, ikke er den samme type af 'ære', som de unges fortolkninger af mandlig ære, der giver 'respekt'. Tværtimod bygger de unge mænds fortolkning af maskulinitet på en kropslig kapitalform. Prieur forklarer begrebet *kropslig kapital* dels ud fra Loïc Wacquant's studie af sorte bokserere i Chicago (1992, 1995)⁴⁴ og dels ud fra Gerard Mauger og Claude Fossé-Poliak's (1983) studier af unge; *loubards*, fra forstæderne (1983)⁴⁵. Disse studier tager udgangspunkt i Bourdieus forståelse af maskulinitet set i forhold til klasseaspektet, hvor klasseposition afspejles i maskulinitetsformer, og *kropslig kapital* benyttes i forhold til forståelsen af en specifik maskulinitetsform, der involverer fysisk kapacitet og kompetencer, som råstyrke, udholdenhed og æstetiske idealer på den ene side, og på den anden side, livsstilsformer og stilelementer, der tilsammen med fysiske styrke kan optimere social position og status og dermed opbygge en symbolsk værdi igennem det indtryk, disse elementer udgør tilsammen i forhold til andre grupper, igennem '*impression management*' (Prieur; 2004:104, 1999:36).

⁴⁴ Prieur fremhæver endvidere Waquant's studie af boksererne, der opbygger kropslig kapital igennem daglige træning og selvdisciplin i form af en kropslig styrke og kompetence, hvor kroppen producerer merværdi i forhold til investeringen heri. Kroppen bliver ikke blot et instrument til at skaffe økonomisk kapital, som hos den manuelle arbejdere, men også en kilde til anerkendelse og symbolsk værdi igennem andres beundring af den i forhold til æstetiske maskuline idealer og i forhold til dens 'skræmmeeffekt' overfor modstanderen, igennem '*impression management*' (Ibid;s. 6 i udskrift). Kroppen indgår hermed som en værdimæssige ressource i sig selv. og som en kapitalform.

⁴⁵ Studiet af *loubard* viser, hvordan unge mænd igennem tøjstil og livsstil udtrykker deres specifikke form for maskulinitet baseret på kroppen, bl.a. igennem tatovering og slagsmål, fodboldspil og motorcykler og en kropslig hård og udad reagerende form for maskulinitet, der samtidig afgrænses i modsætning til nedvurderede former for 'femininitet'. Hermed afgrænses denne maskulinitetsform i forhold til karaktertræk forbundet med kvinder, men også i forhold til karakteregenskaber, der tillægges en borgerlige klasse. Ved at de unge symbolsk degraderer og fravælger værdier forbundet hertil, bliver deres 'kropslige' maskulinitetsform en omformning af en domineret klasseposition, til en dominant kønslig position, igennem den kropslige kapital, der bliver nøglen til deres værdighed. Herved bliver mandekroppen anvendt som kapitalform indenfor en underordnet klassemæssig position, men fungerer som distinktion i forhold til at markere kønslige skel, men i lige så høj grad i forhold til at markere klasseskel. Disse skel opretholdes igennem en intern og eksterne valorisering igennem at anvende skælsord, *pédé* (bøsse), men også igennem fysiske angreb på homoseksuelle mænd.

Men udover kropslig kapital bygger den *subkulturelle* maskulinitetsform endvidere på værdinormer og symboler fra modeller taget fra den globale kommercielle hip hop-genre, rap og film. Herfra bygger de unge mænd nye 'æresbegreber', som gælder det at have 'attitude' og 'respekt'. Disse to værdibegreber eksisterer indenfor den sorte amerikanske ekspressive genre, rap, der også omhandler livet indenfor et miljø præget af stofmisbrug, bande- og politivold og ikke mindst fattigdom, hvor unge mænd, som 'overlevelseshæder' finder sammen omkring idealer på baggrund af race og maskulinitet, der byder, at man hævder værdighed igennem at opretholde 'koder' tilknyttet disse værdibegreber.

Der er i den *subkulturelle maskulinitetsform* tale om en kreolisering, en ny forståelse af ære, samt en nyfortolkning af 'mandlighedsideal' (Ibid; 2004: 104). De unge sammensætter så at sige elementer fra forskellige kulturelle kilder til en ny subkulturel stil, som de bygger deres maskuline værdier op ud fra. Set ud fra denne betragtning, vil der være tale om noget nyt i forhold til en maskulinitetskonstruktion, der svarer til de forhold, der er gældende i den norske kontekst. I denne kontekst handler værdierne fortrinsvis om at opretholde en forståelse af et fællesskab med udgangspunkt i fælles forståelser af værdier og kulturelle kodekser, der spiller en rolle i forhandlinger mellem de forskellige ungegrupper og deres position i Oslos indre østlige bydele. Der er tale om en maskulinitetsform, der ikke udelukkende kan forklares med etniske kulturelle traditioner, men heller ikke med hvilke maskuline udtryk som helst. Tværtimod kunne man sige, at denne maskulinitetsform er betinget af en bearbejdning af de unge mænds sociale og klassebærelse positions begrænsninger og muligheder. Det at tilhøre en etnisk minoritet, at være mand og ikke mindst ung i et samfund, der på den ene side bygger på lige tilbud for mænd og kvinder i forhold til mulighedsstrukturer, men som på den anden side sorterer efter klasse, køn, etnicitet og alder i forhold til et begrænset arbejdsmarked og i forhold til uddannelse, skaber de udtryksformer, som ses blandt ungegrupper, der vægter en kropslig kapital, fordi de ikke har mulighed for at opbygge andre kapitalformer, eksempelvis kulturel eller økonomisk kapital.

Prieur nævner et eksempel på, hvordan hudfarve eller raceaspektet, foruden den kropslige kapital, også spiller en væsentlig rolle i forbindelse med unge mænds maskulinitetsformer. Jack er en ung nordmand. Han er født og opvokset i Norge med en norsk mor og en far fra Caribien. Men Jacks mørke hudfarve bliver afgørende for hans identifikation, eftersom han har oplevet at blive kategoriseret som 'neger'. Disse oplevelser har medvirket til at netop hudfarven har fået en primær betydning i forhold til hans tilhørsforhold, maskulinitetskonstruktion og valg af subkulturelle stil, eftersom den eksterne kategorisering vedrørende raceforskelle bevirker, at han dels genkender de racebærelse ulighedssituationer indenfor kontekster, som den amerikanske borgerrettighedsbevægelse, og dels at han subjektivt kan identificere sig med rap subkulturen. Og ved at indskrive sig en 'sort maskulinitet', der ligger 'i tilgængelig form' igennem hip hop-subkulturen, kan han opbygge en etnicitet, ved at tage udgangspunkt i en kategori eller 'stereotypi' som 'sort' (Prieur; 2004: 112-116).

At unge mænd med forskellige etniske baggrunde anvender modeller og værdisæt fra forskellige kulturelle kilder med henblik på konstruktionen af deres egne

maskulinitetsudtryk er altså ikke tilfældige valg og ikke resultatet af kulturelle overleveringer fra forældrene; der er snarere tale om modeller, der anvendes som 'ressourcer' i maskulinitetskonstruktionen. Således kan en ung marginaliseret mand med en stigmatiserende social baggrund, fremstå eksternt som en attråværdig maskulin 'type', ved at iklæde sig en 'sort stil' som 'cool'⁴⁶. Årsagen hertil er, at når kroppen, via dens mørke hudfarve aflæses ud fra en 'stereotyp', der allerede er defineret på forhånd indenfor et racemæssigt hierarki og social orden, bliver den et 'tegn'. Hudfarve følger derfor en hierarkisk social orden, hvor hvidheden bliver kriteriet for at kunne holde hegemonisk maskulinitet, der også indbefatter retten til at definere andre maskulinitetsformer indenfor det racemæssige hierarki (*Clint Eastwood* nævnes ofte i forbindelse med hvid hegemonisk maskulinitet). Hvid hegemonisk maskulinitet ligger derfor ikke tilgængelig som ressource for positiv maskulinitet for unge mænd, der kategoriseres og læses som 'sort krop'. De har ikke andre valg end at lede efter maskuline karaktertræk, hvor den mørke eller sorte hudfarve fungerer som en *positiv* kropslig identitetsmarkør. De kan eksempelvis udspille eller låne karaktertræk fra heltefigurer, oprørere, soldater eller *street-smarte* rappere, der på forskellig vis leverer mandlighed, unge kan anvende til at opbygge en positiv selvidentitet, vendt mod den negative kategorisering og valorisering igennem racemæssige kategoriseringer, som 'neger' .(Ibid, 116).

Ove Sernhede beskæftiger sig også med maskulinitetskonstruktioner i sit studie af unge fra Hammerkullen en forstad til Göteborg og med, hvordan unge opfatter dét at være borger i et samfund, der konstant overvåger og opfatter dem som potentielle kriminelle. På grund heraf opfatter unge deres tilhørsforhold til majoritetssamfundet som mangelfuld eller ligefrem fraværende; der ser og opfatter sig selv i forhold til et 'udenforskab', og de finder sammen omkring et fællesskab, hvor de deler denne oplevelse af 'udenforskab'. 'Udenforskabet' bliver den mobiliserende faktor, og omverdenens 'stigma' bliver en fællesskabsbetegnelse, der kombineret med en positiv identifikation med den, de sorte unge mænd i amerikanske ghetto oplever, anvendes i kollektive strategier som 'modstandsformer'. Det er Sernhedes pointe, at de unge erstatter et manglende tilhørsforhold, som borgere og medlemmer af det svenske samfund, hvor de ikke accepteres og optages, med et *lokalt* tilhørsforhold, som de vil kæmpe for, dels at kontrollere og dels at kræve en plads indenfor, ved at vende fjendens (racistiske grupper, deriblandt skinheads) våben mod dem selv. Hermed vender de unge mænd stigmatiserede betegnelser og gør dem til deres egne, som eksempelvis betegnelsen 'Svartskaller'. De unge med forskellige etniske baggrunde træder dermed ind i rollen, ikke som ofre for et 'racistiske samfund', men som modstandere, som 'krigere', der bekæmper 'overmagten', dels ud fra et hip hop-slogan; '*Alienation is our Nation*', som ideologi og dels med mikrofonen som våben, hvorved de marginaliserede unge får en stemme til at kræve retten til at eksistere på egne præmisser (Sernhede;

⁴⁶ Ifølge Skegg's, som Prieur her citerer, kan man, hvis man er en hvid mand iklæde sig maskuline udtryk, ved at låne elementer fra et kropsligt symbolsk sprog, der stammer fra en 'sort arbejderklasse maskulinitet' og anvende dette som positiv identitetsmarkør. Valgmuligheder for at låne tilsvarende fra en 'hvid hegemonisk maskulinitet' er til gengæld ikke muligt for sorte unge mænd, idet deres 'sorte kroppe' allerede har indskrevet symbolværdi (Prieur; 2004, 116).

1999: 276-277). Territorielle (forsvars)kampe styrker fællesskab for unge mænd, der føler sig tilsidesat, og kampen producerer identitet omkring rollen som 'soldat', der bekæmper systemet, og de skaber herigennem nye symbolske grænser og distinktioner baseret på race og køn, klasse og etnicitet, ved at bygge territorier indenfor det urbane rum igennem fælles symbolske tegn. Men, som Sernhede videre argumenterer, opbygger disse frustrerede unge en form for maskulinitet som modstrategi, ved at udspille en 'sort gangster'-maskulinitet.

I gangster-rappen iscenesätts ett uttryck för denne form av kompensatorisk maskulinitet. Här visar mannen upp en omätlig hetrosexuell aptit och brutalitet, som sätter skräck i den etablerade ordningen (Ibid: 284).

Sorte rappere tjener som positive rollemodeller, fordi de leverer den ideologiske ramme for 'modstand' mod et racistisk samfund, såvel som maskuline og aggressive karaktertræk, hvor man udgiver sig ud for at være en kriminel gangster; en *bad boy*. Fællesskabet omkring denne aggressive maskulinitetsform, fungerer som en mandlig model, hvor dét at optræde som 'farlig gangster', anvendes som en positiv maskulinitetsmarkør og modstrategi, igennem den skræmmende effekt, den afstedkommer i offentligheden og i området (Ibid:285). Men denne maskulinitet er samtidig udtryk for en dybereliggende usikkerhed omkring ens eget køn og værd som ung mand, og det er denne udvikling Sernhede vil henlede opmærksomheden på; den nye fattigdom i Sverige har en høj pris især for unge mænd med immigrantbaggrund i de segregerede boligområder i udkanten af Malmø, Stockholm og andre storbyer. Gangsterrappen og dens bandemiljø, med udgangspunkt i den amerikanske ghetto, giver inspiration til udviklingen af en maskulinitetsform, der får stor betydning, som en måde at håndtere frustrationer på, og denne maskulinitetsform træder derfor særlig i karakter, hvor unge mænd på grund af deres hudfarve udsættes for stemping, kriminalisering og social eksklusion: (Ibid; 272).

Gangsterrappen, som subkulturel stil og udtryksform har vundet indpas blandt de, som kan siges at være blevet marginaliserede og som strukturelt betragtet er blevet tabere af globaliseringen; unge immigranter bosat i segregerede sociale boligområder i europæiske og skandinaviske storbyer og man kan forvente, at denne udtryksforms meget barske, hårde og uforsonlige holdning til samfundet ikke ændres, hvis marginalisering forsætter. Sernhede advarer derfor; "*om vi inte lyckas vända detta utvecklingsmönster kommer allt fler invandrarungdomar att få allt större svårigheter att ta sig in i det svenska samhället*" (Ibid; 284).

Delkonklusion

Det er muligt ved hjælp af disse forskellige studier at forklare, hvordan maskulinitet er bundet sammen med faktorer som køn, klasse, alder og etnicitet, samt hvordan disse aspekter indgår i analysen af subkulturelle livsstilsformer. Disse studier kan give en retningslinje for besvarelse af spørgsmålene, som de præsenteredes i indledningen til dette kapitel. I forhold til klasse-mæssige faktorer viser Willis, hvordan unge mænd fra arbejderklassen fremhæver en mere direkte og fysisk udspilning af maskulinitet, hvor

maskuline værdier som 'hårdhed', 'dominans' og 'respekt' opbyggedes igennem subkulturelle livsstilsformer og kropslige præstationer. En kortsigtet løsning på dét, som Willis kalder for kønskrise med henblik på ændringer i betingelserne for udviklingen af en traditionel arbejderklasse maskulinitet, var udvikling af 'gadelivsstilsformen', hvor unge mænd kunne opbygge maskulinitet igennem 'street-smartness' og karriereformer, som eksempelvis ungdomskriminalitet. Det kunne, foruden klasseaspektet, der også spiller ind på maskulinitetskonstruktioner, ses som at være 'transitionsfasen' fra ung til voksen. Denne overgangsfase i forhold til en arbejderklasse maskulinitet markeres og foregår ikke længere automatisk igennem en indtræden i et job på arbejdsmarkedet. I stedet ses denne livsfase erstattet af nye livsstilsformer baseret på former for kulturel konsumtion, hvor sociokulturelle strategier og et symbolsk arbejde medvirker til produktionen af maskulinitet, der i dag fortrinsvist foregår indenfor fritids- og underholdningsrelationer.

Connell påpeger, at maskulinitet produceres i forhold til *hegemonisk maskulinitet* indenfor et hierarki af andre kønsidentiteter. Maskulinitetsformer kan opbygges ud fra idealer og værdier vedrørende hegemonisk maskulinitet, men dominante former for maskulinitet opbygges i forhold til andre underordnede kønsidentiteter. Eftertragtede maskulinitetsformer kan eksempelvis opbygges ved hjælp af kropslige præstationer, som overordnet mål og udgangspunkt for livsstil, til at producere dominant maskulinitet, i hvilken kroppen kan anvendes som 'objekt' eller som 'subjekt'. Hermed menes, at kroppen kan indtage forskellige betydninger i forhold til maskulinitetskonstruktionen, der ikke kan reduceres til kroppens biologiske funktioner, eftersom måder, hvorpå at kropsliggøre og producere maskulinitet vil variere. Men denne kropsliggørelse af hegemonisk maskulinitet er blot en variant indenfor en kompleks udvikling af maskulinitetskonstruktioner indenfor et kønhierarki af dominante, komplementære eller underordnede maskulinitetsformer, der altid vil være et resultat af en dynamisk proces, hvorfor man heller ikke kan tale om en statisk form for hegemonisk maskulinitet.

Foruden klassetilørsforhold, alder og køn, der styrer sociale processer indenfor et hierarki af sociale positioner, og indenfor hvilke maskulinitetskonstruktioner foregår, spiller faktorer som *etnicitet* en rolle. Unge med anden etnisk baggrund, der vokser op i skandinaviske storbyer indenfor sociale boligområder, oplever begrænsninger i forhold til samfundsmæssige mulighedsstrukturer. Deres maskulinitetskonstruktion bestemmes af deres position, der optræder i forbindelse med at tilhøre en etnisk minoritet, i forhold til hvilken unge mænd oplever former for diskrimination, social marginalisering og at blive genstand for negative sociale kategoriseringer. Annick Prieur viser, hvordan unge mænd i Oslos indre bydele opbygger en *subkulturel maskulinitetsform*, hvori indgår *kropslig kapital*, foragt for kvinder, territorialitet og et æresbegreb. Denne subkulturelle maskulinitetsform bygger på en kreolisering af mandlighedsideal, baseret dels på en nyfortolkning af et mellemøstligt, traditionelt æresbegreb, dels på en inspiration fra en subkulturel symbolik omkring maskulin ære, som 'respekt' og 'attitude' fra *gangsterrappen*. Disse sammensættes i nye maskulinitetsformer, der vinder indpas indenfor en specifik norsk social kontekst og giver mening i forhold den sammensatte og ofte modstridende tilværelse unge befinder sig i, i forhold til familien, skolen,

arbejdspladsen og venner, og i forhold til de muligheder, det norske samfund tilbyder dem. Den subkulturelle maskulinitetsform er derfor blot én blandt andre maskulinitetsformer, der samtidig er et udtryk for nye kønslige 'blandingsidentiteter'.

Ove Sernhede peger samtidig på, at unge mænd finder sammen omkring 'udenforskaber', hvor de er forenet om en *modstandsform*, hvorved oplevelser af social marginalisering skaber en aggressiv, uforsonlig og militant form for maskulinitet, hvor unge mænd opfatter sig selv som 'soldater' indenfor deres lokalområde. Denne modstandsform bygger på racemæssige modsætningsforhold og politiske modstandsformer, hvor *gangsterrappen* leverer den symbolske og ideologiske ramme og legitimitet om fællesskabets og dets symbolske 'krigshandlinger' mod 'besættelsesmagten', der bliver styrende for det subkulturelle udtryk med rap som modstand og mikrofonen som våben. Der er her tale om at udviklingen af en (sub)kulturel identitet bliver en væsentlig del af denne maskulinitetsform blandt unge mænd, fordi denne (sub)kulturelle identitet fungerer som social mobilisering af unge mænd, på tværs af etnisk identitet, eftersom de deler erfaringer vedrørende marginalisering, samt følelser af frustration, vrede og usikkerhed i forhold til et samfund, hvor de overvåges og stemples som kriminelle.

Som det blev vist i det foregående må en forklaring på ekspressiv maskulinitet først og fremmest tage udgangspunkt i de konkrete lokale kontekster, indenfor hvilke maskulinitetskonstruktioner foregår, og hvor disse forskellige faktorer indgår og udspilles, formes og forhandles indenfor sociale hierarkier. Og eftersom udviklingen af subkulturelle livsstilmønstre foregår igennem dét, som Willis kalder for et socio-symbolsk arbejde, der består af praksisformer, hvormed personer igennem at anvende nye kombinationer af elementer eller ikke-allerede-betydningsbærende identiteter/kategorier kan tillægge betydning og mening⁴⁷, er det hensigten at analysere de unge mænds *socio-symbolske arbejde*, eftersom maskulinitet opbygges igennem etableringen af sociale relationer, baseret på symbolske værdier og sociale kategorier. Disse værdier og sociale kategoriseringer, hvorigennem maskulinitet udvikles og styrkes, kommer nemlig til at danne grundlaget for fællesskaber og dets handlinger. Jeg vil derfor i det følgende afdække og forklare de symbolske og kulturelle stilelementer, der eksisterer indenfor fællesskabets og det værdier, hvormed unge teenagere mobiliseres, samt hvordan disse stilelementer indgår, som vigtige symbolske konstruktioner af betydninger vedrørende mandeidealer indenfor de konkrete lokale kontekster vedrørende 'broderskabernes' handlinger.

⁴⁷ Eksempelvis kan brugsgenstande inkorporeres i praksisformer, hvormed de får en ny brugsværdi og betydning, fordi de anvendes indenfor en helt anden kontekst, end de var tiltænkt (Willis, 2000: 36).

Kapitel 12

Gadelivsstil og Maskulinitetsformer

Det følgende kapitel beskriver på den ene side udviklingen af de lokale livsstilsformer med udgangspunkt i en gadelivsstil betegnet som *No Life*, og på den anden analyseres de identitetsprocesser, der kan forbindes hermed, eksempelvis udviklingen af maskulinitet, etnicitet, alder og kulturel identitet. Det fremgik af tidligere kapitler, hvordan udviklingen af territorialitet og tilhørsforhold til lokale områder har resulteret i konfrontationer med politi og andre grupper på den ene side og mellem de unge indenfor offentlige rum på den anden. Dette kapitel fokuserer på følgende spørgsmål:

- Hvordan konstrueres maskulinitetsformer igennem subkulturel livsstil, her specifikt i forhold til gadelivsstilen?
- Hvordan anvendes maskulinitet i forhold til at opnå status og anerkendelse igennem sociale, materielle og symbolske ressourcer.
- Indenfor hvilke arenaer udspilles subkulturel maskulinitet?
- Hvordan forhandles og udspilles ekspressiv maskulinitet i forhold til den sociale interaktion med andre aktører, og hvilke sociale konsekvenser kan man pege på, der er forbundet med denne maskulinitetsform?

Det er hensigten først at illustrere, hvordan symbolske betydninger i forhold til gadelivsstilen giver sig udtryk i en ekspressiv maskulinitet, der udspilles igennem kropslige og sociale positioner; et gadesprog og andre stilelementer, der blandt andet bygger på stilelementer fra den globale hip hop genre *gangsta rap*. Unges konstruktion af ekspressiv maskulinitet; en machotype, der anvender en hård og aggressiv fremtoning, betoner seksuel attraktivitet samt lever efter en hedonistisk livsstil. Denne *machotype* bygges op på stereotyper, d.v.s. specifikke mandlige ikoner fra gangstappen, som de unge anvender i en selviscenesættelse i forhold til forskellige sociale arenaer, hvor et image som *sej*, giver adgang til status i forhold til andre ungegrupper. Én af disse ikoner er foreksempel stereotypen *the outlaw*, der leverer en idealmodel for maskulinitet, som de unge tolker ind i en lokal kontekst og anvender i forhold til en ungdomskulturel diskurs og social ungdomsarena, men som de også anvender som en modstrategi overfor dominansformer. Udspilningen af disse *gangster*-typer har samtidig konsekvenser i forhold til måden, hvorpå omverdenen identificerer, tolker og interagerer med unge, der udspiller denne ekspressive maskulinitet. Det er blandt andet sådanne reaktioner, der kommer til at indgå sidst i dette kapitel for at kunne illustrere, hvordan og i hvilke kontekster ekspressiv maskulinitet bliver en ressource eller omvendt en risikofaktor. Eksempelvis vil jeg besvare spørgsmål 4 ved at undersøge, hvordan klubpersonale og pædagoger reagerer på et ekspressivt sprogbrug, der spiller på et *macho*-sprogbrug fra gangstappen, hvor slang som *'bitch'* eller *'fuck'* benyttes. Spørgsmål 2 og 3 besvares mere løbende i forhold til det grundlæggende spørgsmål i dette kapitel, om *hvordan* unge, der er opvokset i et stigmatiseret boligområde med minoritetsstatus, anvender disse subkulturelle stilelementer som ressourcer i deres

identitetsformation, med henblik på at udvikle maskulinitet og et kropssprog som adgang til status og anerkendelse i forhold til andre ungegrupper. Med udgangspunkt i egne observationer fra feltarbejde indenfor kommunen og ungdomsklubberne samt i informanternes egne fortællinger vil det følgende kapitel først beskrive den lokale gadelivsstil, set i forhold til konstruktion af maskulinitet med udgangspunkt i modeller og stilelementer fra en populær ungdomskulturel genre: nemlig gangster-rappen, som *Gangster-tøjstilen* og *'Bad Boy'* og *'gangster'*-modeller og maskuline ideomer, og dernæst se på reaktioner, som denne gadelivsstil og især dens sprogbrug medfører i forhold til andre sociale aktører.

Billeder af en livsstil: 'No Life' og 'gangster'-stilen'

I det følgende vil nogle stilelementer i forhold til subkulturelt tilhørsforhold præsenteres. Disse stilelementer giver samlet et visuelt indtryk af, hvilke eksterne identitetsmarkører, ungegruppen, som *'Westside Boys'*, præsenterer sig selv i forhold til, samt deres specifikke præferencer af ungdomssubkulturel stil. Disse visuelle indtryk har en væsentlig betydning, eftersom de medvirker til identifikation, samt i forhold til hvordan gruppen afkodes og kategoriseres eksternt i det offentlige rum. Samtidig medvirker de symbolske stilelementer også i forhold til en intern afkodning af individet indenfor gruppen, hvor personlige præferencer og social position og subjektivitet kan skabes og aflæses igennem lighed og forskellighed. Herigennem kan både individer og fællesskabet give udtryk for tilhørsforhold og differentiere sig selv i forhold til andre sociale kategorier, sociale grupper eller personer (Jenkins, 2000:22).

Disse eksterne og interne identitetsmarkører har tydeligvis også andre funktioner end signalering af tilhørsforhold og subkulturel stil på en inter- og intra-gruppe-niveau; de kan i visse situationer opbygge et kollektiv forsvar og opbygge gruppens beskyttelsesmure⁴⁸, hvor gruppens kollektive identitet, det vil sige etnicitet, forstået som dens fælles kulturelle kode, kan mobiliseres. Dette sker i situationer, hvor der opstår et behov for at aktivere dette kollektive forsvar. Endvidere kan den subkulturelle stil indgå som identitetsstrategi i form af impression management i situationer, hvor flere ungegrupper interagerer og indbyrdes konkurrerer om ressourcer. Her kan subkulturelle stilelementer medvirke til at opbygge og styrke en specifik maskulinitetsform. Denne maskulinitet udspilles i forhold til forskellige ungdomskulturelle arenaer og kan udspilles i forhold til kønslige relationer og promovring af status, eksternt såvel som internt. Men først en beskrivelse af ungegruppens eksterne kulturelle profil og kollektive image.

⁴⁸ Ålund anvender dette udtryk til at illustrere, at minoritetsgrupper opbygger etnicitet som en *beskyttelsesmur* i et majoritetssamfund, der sætter gruppen under pres i forhold til kravet om kulturel tilpasning på den ene side, samtidig med at gruppen marginaliseres økonomisk og socialt, altså på det strukturelle niveau (Ålund, 1984:108).

*G-tøjstilen*⁴⁹

Tilhørsforhold til de lokale grupper, som 'Westside Boys' eller '1188', signaleres ved hjælp af former for eksterne og interne identitetsmarkører. Her ses blandt andet en udbredt brug af tøjstil, til at signalere og placere kroppen indenfor gruppens symbolske fællesunivers: den lokale gangsterstil⁵⁰.

Kasketter, huer eller tørklæde viser, hvilken lokal gruppe, man tilhører i form af kammeratskabsgruppe, subkulturel stil eller klubnavn. Kasketter signalerer vha. farvesymboler og bogstav eller postkodenummer tilhørsforhold med farver, som rød, sort eller blå, alt efter lokalitet og stil. Huerne eller kasketter bæres altid ude såvel som inde. At tage huen eller kasketten af hinanden er en respektløs handling og kan udløse en konflikt, for med den viser man sin position indenfor gruppen. Også brugen af pilotjakker eller hættetrøjer signalerer en distinkt kollektiv 'gangster'-stil. Det kan være i form af farvevalg, mærkevalg eller logo, der eksternt signalerer en lokal og kollektiv identitet, samt internt status indenfor gruppen. En ung kom for eksempel engang for skade at låne sin lyseblå hættetrøje til en kammerat, der tilhørte en anden gruppe. Den lyseblå trøje blev senere genkendt af politiet, der troede, at den pågældende havde medvirket til hærværk mod deres politibil i den unges lokalområde, og han fik en dom i forbindelse med episoden. Pilotjakker og hættetrøjerne giver mulighed for at signalere et kollektivt tilhørsforhold, men også at sløre individuel identitet overfor politiet eller andre⁵¹. Trøjerne eller kasketterne beskytter den enkelte og styrker gruppens kollektiv profil. Pilotjakkerne, strikketrøjer og hættetrøjerne er prestigegivende internt og eksternt i forhold til andre majoritetsunge⁵². Denne tøjstil foruden at signalere kollektiv identitet, viser identifikation med den amerikansk hip hop-stil: specifikt 'Gangster'-tøjstilen, som ligner den, unge anvender for at signalere bandetilhørsforhold i U.S.A.'s indre bydele⁵³.

⁴⁹ G'et står for gangster og signalerer at der er tale om en tøjstil, der anvendes af amerikanske bandemedlemmer indenfor gangsterrappen.

⁵⁰ Gangster-hip hop opstod som en genre indenfor hip hop-stilen i 80'erne på vestkysten i Los Angeles, hvorfor den blev kaldt *West Coast Gangster rap* omhandler det kriminelle bandemiljø i ghettoområderne i de indre bydele. Dens emner handler om vold og udtrykker holdninger baseret på misogyni, homofobi, racisme og materialisme. Specielt genreens misogyni og homofobi har afstedkommet kritik fra sociale bevægelser. Rapterksterne har et fokus på vold og den udbredte racisme i det amerikanske samfund, som den fordømmer, blandt andet i teksten *Cop Killer*. Gangsterrap er blevet en dominerende genre indenfor hip hop og i løbet af 90'erne har musikscenerne fostret en række kendte kunstnere, som gjorde *West Coast G. rap* den mest dominerende, som *Tupac Shakur*, *Snoop Doggy Dogg* og *Dr. Dre* fra *N.W.A.* (*Niggas with Attitude*). *East Coast*-rappere har fostret en række kunstnere som *The Wu-Tang Clan*, *Notorious B.I.G* og *Nas*. Imellem East Coast og West Coast rappere er der foregået en intens rivalisering, kendt som '*rap-feuds*'. *Tupac Shakur* blev dræbt i en 'drive-by-shooting' i 1996, hvor man mener, at en rivaliserende bande, formentlig fra the East Coast, stod bag (http://www.anoca.org/hop/hip/gangster_rap.html: 1-2).

⁵¹ En aften da jeg går en tur ned af gaden til stationen, møder jeg fire-fem stykker af de unge på gaden. De har alle hættterne trukket op om ørene, og jeg kan ikke se, hvem de er. Jeg har selv hættten på, så de kan heller ikke genkende mig. Da jeg går tilbage til klubben, mødes vi på trappen, og de kan nu genkende mig og omvendt.

⁵² Det er også disse tøjmærker, der er særlig populære, når der begås indbrud i tøjforretninger.

⁵³ Andersen og Andersen beskriver betydningen af bandefarver og bandetøj i USA: "Banden har sine egne farver. Det kan være en eller flere farver. Nogen har f.eks. rød, sort eller sort og guld. Og det er forbundet med stor fare at bære fjendens farver. Man kan enten få tæv af fjenden for at bære og misbruge deres farver eller få tæv af sin egen bande for at være illoyal". Bandetøj forklarer de ud fra følgende karakteristika: "F.eks. tøj og caps i bandens farver, der skal signalere en enhed. Måske vender de alle

Stilen virker udadtil som en uniform med 'bandelogo' og 'bandesymboler'. Med denne tøjstil udtrykker de unge således en global urban hip hop stil, men med gruppens eget specifikke lokale symbolsprog og tegn; deres lokale subkulturelle identitet og broderskabstilhørsforhold⁵⁴. Man kan endvidere observere 'tagging', hvor de lokale unge indskrifter deres symbolske tilhørsforhold på offentlige bygninger. På den måde markerer de deres lokale og sociale tilhørsforhold igennem en kollektiv ekstern profil.

Smykker, som guldkæder eller guldringen, er prestigegivende symboler, og disse smykker er genstand for opmærksomhed⁵⁵. Smykkerne anvendes til en kropslig udsmykning, der let kan ses og afkodes af andre i gadebilledet, og de er dermed også en vigtig del af den maskuline fremtoning og gadestilen:

Although "hip hop" embrace urban street expressions of rap, breakdancing, graffiti, it also defines a behaviour rendered in the form of gestures and stylized dress—sneakers, leathers, monogrammed jewelry, gold chain necklaces, large gold earrings—the latest in streetfashion. The "hip hop" attitude symbolically conveys profound statements about rap artists' identities, personalities, and how they wish to be perceived by others (Keyes, 1991:121).

Smykkerne udtrykker, foruden symbolsk og materiel status, også subjektivitet igennem smag og kropslig udsmykning, og måske kan disse smykker medvirke til social anerkendelse indenfor gruppen⁵⁶.

Foruden guldsmykker kan man også observere brug af sportstøj, som sportssko eller trøjer, der udadtil viser hvilken sportsklub, man tilhører, fordi disse dyre mærker, som *Nike* eller *Puma*, enten finansieres af sportsklubber, forældre eller én fra kammeratskabsgruppen. Sportstøj signalerer, foruden en global mode og konsumtion, kollektiv tilhørsforhold og status, som delvis professionel fodboldspiller indenfor en klub, men i forhold til gadelivsstilen er tøjet én af måderne, hvorpå at signalere status eksternt og internt i gruppen, igennem konsumtion af globale mærkevarer, som

deres caps til samme side, de kan gå med kun én handske, eller de har måske helt ens tørklæder" (Andersen og Andersen, 1998:133). Indehaveren af butikken 'Goodfellas', der ligger i Vestergade 12A, København, og hvor man broderer og sælger 'Streetwear' efter den amerikanske gangsterstil, har fortalt mig, at farverne endnu ikke fået denne betydning i lokalområderne i Danmark. Der er snarere tale om bestemte modifarver, derfor skifter alt efter hvilken rapper, der er særlig populær, og som man er fan af. Da jeg besøgte butikken i april måned 2005, var sorte kasketter med guldbroderi særlig populære.

⁵⁴ En amerikansk musiklærer, der havde arbejdet på forskellige internationale skoler i Danmark besøgte klubben sammen med mig en aften, Vi havde aftalt et møde med nogle unge, der skulle komme i op nabo-klubbens musiklokale, hvor musiklærer ville medbringe sit udstyr. Da de ikke dukkede op, måtte vi køre hen til deres egen lokale klub. Her mødte vi dem og jeg kunne præsentere dem for ham Han er selv opvokset i et sort amerikansk ghetto miljø og havde instrueret og spillet med professionelle rap-musikere, herunder 'Beastie Boys'. Efter mødet i klub 2980, hvor vi spillede og de unge 'rappere' optrådte foran de mange nysgerrige og interesserede klubmedlemmer, udbød han: 'Jeg vidste ikke, at dette (miljø) også fandtes i Danmark!' (Noter d. 14.11.02)

⁵⁵ Under feltarbejdet begyndte jeg at gå med en guldring, med mine initialer indgraveret, som jeg ikke havde gået med før. Det blev straks opdaget af drengene, der kom hen til mig for at se og beundre den. Man kan via smykker signalere identitet, og ikke mindst maskulinitet igennem de meget tykke guld-kæder, de unge bærer om halsen. De fleste unge, jeg besøgte i fængsel havde enten en guld- eller sølvkæde om halsen eller et tykt guld- eller sølvarmbånd.

⁵⁶ I USA er guld og diamantindsætninger på tænderne blevet populært blandt sorte rappere. Men endnu har det ikke bredt sig til Danmark (www.dentalforum.dk/article)

symbolske identitetsmarkører, der spiller en vigtig rolle på den ungdomskulturelle arena; de er visuelle tegn, der let kan afkodes af andre unge, når man færdes i gademiljøet, i klubben eller på diskoteker eller andre mødesteder.

Pittbull, 'maskot' eller 'våben'?

En anden form for markering af ekspressiv maskulinitet er tilegnelsen af hundetyper, der er kendt for deres brutalitet. Hunde er særlig populære i forhold til gadelivsstilen⁵⁷. De er, ligesom biler og knallerter, vigtige stilelementer, og de unge bruger megen tid, penge og opmærksomhed omkring disse hunde, der derfor også indgår som et vigtigt symbol i gadelivsstilformen, især i forhold til respekt-kodens opretholdelse. Disse hunde er af racen, staffordshirebullterrier, der stammer fra typen pitbullterrieren⁵⁸. Staffordshire bull terrieren er en meget stærk og loyal, men også aggressiv hundetype, der i høj grad er blevet et prestigefænomen blandt unge generelt, og den er i markant fremgang i Danmark. Tilegnelsen af disse hunde er både meget bekostelig og risikabel, idet hunde er forbudt i det pågældende boligbyggeri. Men unge finder ad omveje alligevel mulighed for at holde disse hunde og én af disse hunde blev gemt i en lejlighed.⁵⁹ Hundene skaber respekt blandt andre, der kunne udgøre en trussel mod de unge på gaden og de yder en vis form for beskyttelse. Unge fortæller ofte om hundenes aggressive natur og styrke, som var de kampsportshunde, så som at hunden bider sig fast i struben og giver ikke slip før offeret er dødt! Hundene kan medvirke til at udvise ekspressiv maskulinitet. Endvidere anvender det lokale rockermiljø også hunde, eksempelvis rottweilere, som beskyttelse eller trusler, ligesom politiet anvender schæferhunde i kvarteret i forhold til konfliktsituationer⁶⁰. At disse unge ser en fordel i at holde hunde som modtaktik viser en tilpasning til gadelivsstilformen, hvor de er specielt udsatte overfor angreb af andres hunde, men fungerer også som en intern markering af maskulin styrke og mod, der giver status i forhold til lokale kammeratgrupper, selvom det også i visse tilfælde kan være det modsatte, hvis man viser angst for hundene. Samtidig viser man en præference for den amerikanske stil, hvorfor hundene kan tænkes at fungere som subkulturel stil-markør⁶¹.

⁵⁷ Under feltarbejdet så jeg ca. 4 forskellige hunde af denne race. Og deres popularitet var ikke til at tage fejl af, eftersom de blev beundret af alle og genstand for respekt og opmærksomhed.

⁵⁸ Bullterrier blev benyttet til hundekampsport, efter at tyrekampene mistede popularitet sidst i 1800-tallet i England, hvor hunden spillede en central rolle. Indenfor denne periode, indtil Hundekampsport blev forbudt i 1835, fremavlede man en bullteriertype, der blev stamhunden til staffordshireterrieren. Navnet *Pittbullterrier* benyttes i dag i USA til en type af staffordshireterrieren. Den amerikanske staffordshire terrier i Dk. koster mellem 7000 – 10.000 kr. Dens popularitet er stigende i Norden. Man sælger hundene i Danmark, som værende en 'familiehund' og ikke en 'kampsportshund', som pitbull terrier regnes for at være. Hundekampsport er endvidere forbudt i Danmark (www.amstaff.dk/racen.htm).

⁵⁹ I forbindelse med en brand i et nyåbnet klubhus i efteråret 2004 blev gruppens 'maskot'; en hund brændt inde, da de unge glemte den under deres flugt.

⁶⁰ Under et sammenstød mellem ungegruppen og uropatruljen blev én af tilskuerne hårdt såret af en politihund, der bed sig fast i hans ben i forbindelse med hundepatruljeaktion. Dette voldsomme sammenstød udløste en optakt til klubbens opstart for at komme socialt uro i boligområdet til livs.

⁶¹ Snoop Doggy Dogg anvender hunde på en videoindspilning, 'Dogg Father'. Her forvandles rapperen til en hund. Teksten handler om have sex med mange 'ludere', hvor der spilles på en analogi til hundenes hyppige parring.

Mobilitet: Jeg skal have en sort BWM, når jeg får kørekort

Biler og knallerter indenfor dette miljø giver mulighed for fysisk mobilitet, og er samtidig også betydende for hvilke muligheder, man har for social mobilitet, fordi disse giver adgang til jobs, markeder eller mødesteder, og afgør således, hvilket rum, man kan færdes indenfor. Bilen er en vigtig del af den maskuline identitet. At have teknisk viden om motorer, at kunne reparere dem og kunne køre og have ejerskab af bil giver absolut status for de unge, der også herigennem kan signalere deres transition fra ung til voksenalderen. Et af de ældre klubmedlemmer havde en ny sort BMW. Han havde et arbejde og kunne financiere denne dyre bil igennem lån, hvilket var den almindeligste måde at finansiere en bil, men det kræver en stabil indkomst. Unge, der har jobs, kan finansiere deres bil igennem lån, medens unge uden jobs, må klare sig med kammeraternes vennetjenester, knallerter eller offentlig transport. Immobilitet versus mobilitet synes at være et meget vigtigt tegn på status blandt kammeraterne og sådanne køretøjer har derfor ikke blot en økonomisk værdi, men også en stor grad af symbolsk værdi, fordi den er en forudsætning for deltagelse i ungdomskulturen med forlystelsessteder udenfor lokalområdet. Mobilitet afgør derfor også en differentiering imellem de, som lever gadelivet og kun har mulighed for adspredelser i den lokale klub og det lokale spisested, og de, som kan deltage i forlystelserne og markederne udenfor i det urbane rum; biografene, diskoteker og spisestederne. Jo færre kammerater og økonomiske ressourcer, jo mere immobil, og jo flere kammerater og adgang til økonomiske ressourcer, jo mere mobil. Kammeratgruppen fungerer således også som basis for mobilitet på tværs af rum og sted, idet personer indskrives i broderskabets symbolske univers og i det sociale hierarki indenfor gruppen. Men samtidig er bilen et tegn på maskulinitet. Dyre, smarte og hurtige biler forbindes med maskulin kraft og potens. Bødestrafte og biluheld var blandt nogle informanter særlig udbredte⁶². I lokalområdets ungdomsklub, hvor de pågældende unge ikke har adgang, findes et mekanikerværksted, hvor unge kan reparere knallerter. Men i klubben for de pågældende unge var det forbudt at 'rode' med sine knallerter. Alligevel var gruppen ofte forsamlet rundt om tekniske problemer med knallerter, og en informant indenfor kriminalforsorgen havde som sin første kriminalitet en dom netop i forbindelse med røveri af knallerter⁶³. Biltyverier var en almindelig form for kriminalitet i området, og de unge stod for skud herfor, eftersom politibiler næsten dagligt kredsede i området for at tjekke de unge for lovlige knallerter og biler⁶⁴.

⁶² En ung 20-årig havde været involveret i et biluheld, hvor han havde pådraget sig et stort ar på tværs af hovedet og uheldet havde endvidere kostet ham kørekortet. Han mente, at dette ar var med til at stemple ham som en slagsbror, en opfattelse han ikke brød sig om, når der skulle fældes dom i retten. Arret var på den anden side, arret er utvivlsomt også en kropslig indskrivning af maskulinitet og mobilitet, tegn på hans smag for fart og styrke og vovemod.

⁶³ Han skilte dem ad og solgte delene videre. Han blev af vennerne kaldt for 'Motor'. Han var på et tidspunkt 'kommet til' at stjæle én af de lokale rockeres motorcykel. Dette kunne næsten have kostet ham livet, men "Motor"'s beskytter, der var gruppens ældre lederfigur, havde efterfølgende talt med den lokale rockerleder, så der var ikke sket ham noget (Noter).

⁶⁴ Jeg var under feltarbejdet bevidst om alle disse biltyverier, men jeg så eller hørte ikke om nogen af de unge, der havde stjålet en bil. Til gengæld pralede flere med at de kunne åbne min bil for mig uden nøgle. De fleste unge fik altid et lift med de ældre fra klubben, eller af mig, hvis de skulle til den anden klub og var kommet for sent til bussen. Mange valgte at gå de ca. 3 km. derop. Hvis der var blevet stjålet biler,

Diskoteker: Spejlsalen

I forhold til maskulinitet og gadelivsstil er det vigtigt at nævne forlystelser i forbindelse med diskoteker. I mødet med piger testes ønsket om seksuel attraktivitet og seksualitet, og det er i dette møde, at maskulinitet kan opbygges og styrkes. Alle informanter havde erfaringer med diskoteksbesøg og dét at komme i klubben, når der er diskotek, er én af de mest populære attraktioner ved ungdomsklubben for gruppen. Spejlsalen er et mindre diskotek i 'Ungdomsklubben for alle unge', hvor især pigerne danser til populære hits, præsenteret af klubbens DJ's, foran det store spejl, der fyldte en hel væg. De unge fyre fra 'Westside Boys' danser ikke, men bevæger sig rundt mellem hinanden og pigerne. Øjensynligt forsætter omgangsformen fra gaden, for de er i konstant bevægelse, som i et flow, således at det også på dansegulvet handler om at være 'parat', hvis en situation eller lejlighed skulle opstå i forbindelse med at opretholde respektkoder. Der danses ikke, man udviser snarere en 'maskulin' og 'cool' måde at gå på. At opbygge kropslig kapital foregår derfor ikke igennem 'break-dance' eller lignende, der heller ikke eksisterer indenfor gangster-rap, men snarere en måde at gå på, der svarer til 'blacks ways' at gå på, for at understøtte den sorte gangsterstil, som 'cool' og 'farlig' (Sansone: 138, Hebdige, 1979:44). Det er ved at efterleve 'respektkoder', at man kan hævde og promovere sin sociale position. Et eksempel kan illustrere dette: En ung fyr, Dennis, der ikke tilhører gruppen, kommer ned for at tale med DJ'en. Han har sin hockystav med, da han lige har deltaget i en kamp ovenpå. Han kommer til at skubbe til én af fyrene fra 'Westside Boys', da han passerer ham i gangen. Fyren kvitterer øjeblikkelig ved at tage hockeystaven ud af hænderne på Dennis og giver ham et hårdt slag med staven ind i brystet. Dennis skynder sig tilbage, hvor han fortæller personalet om optrinnet. Dette eksempel viser én af måderne, hvorpå at opretholde respekt, der imidlertid er uforståelig for de andre unge uden for gruppen. Men episoden vil blive straks blive afkodet af gruppens medlemmer og bedømt. Sådanne episoder vedrørende opretholdelse af position og 'respekt' er typiske, når gruppen kommer til diskoteket og ikke dans. Det er snarere at få mulighed for at hævde sin position internt i gruppen, samt muligheden for at blive vurderet af pigerne, for at teste sin seksuelle tiltrækning og opbygge seksuelle relationer til piger. Men kontakter foregår mere i form af provokation, som skub og slag til pigerne, der til tider slår igen. De spiller med på omgangsformen. Der blev aldrig observeret direkte intime relationer i disse møder. Spejlsalen synes også at være et sted, hvor man dyrker en form for narcissisme og lever sig ind i en forestillet, virtuel verden, hvor man også vurderer hinandens i forhold til 'street-smartness'.

Diskoteket er derfor en arena, hvor de unge kan opbygge og teste maskulinitet og få seksuelle kontakter, samt et forum, hvor de kan eksperimentere med deres subkulturelle identitet, her macho-stilen, som 'gangster' i interaktionen med andre unge indenfor den ungdomskulturelle arena. Der er tale om en 'performance' af denne subkulturelle type, hvor der eksperimenteres og forhandles med andre unge i forhold til

ville jeg have bemærket det! Politiet kredsede næsten dagligt lige udenfor klubben, og de kørte rundt på cykelstierne for at tjekke for ulovlige knallerter eller køretøjer. Men flere af informanterne i interviewmaterialet havde erfaring med at køre ulovligt, hvilket også fremgår af domsmaterialet. Heri indgår kørsel uden kørekort, kørsel i stjalne biler eller tyveri af knallertkøretøjer.

andre typer af subkulturelle stile, kønsidentiteter og seksualitet. Når gruppen indgår interagerer med majoritetsunge, både drenge og piger, kan maskulinitetsformer afprøves og produceres. Handlinger i forhold til udspilning af machostilen, 'gangster' kan give udslag i ekstreme og voldelige handlinger, som slagsmål, i mødet med andre unge drenge, fordi maskulinitet udspilles igennem konkurrence om pigerne og rummet, samt i forhold til at teste grænser og reglerne vedrørende 'respekt-kodens' opretholdelse. At der er tale om 'performance', er et afgørende aspekt i forhold til maskulinitetskonstruktionen, ligesom det er vigtigt at pointere, at der er tale om 'møder' på forskellige arenaer. Der er for eksempel et større spillerum i forhold til at opbygge et 'image' som 'cool', 'sej', eller 'mafia-boss', hvor man er på udebane. At fremvise en 'gangster' maskulinitet foregår derfor typisk i frontstage-situationer, altså i forhold til andre grupper, med hvilke, der interageres og konkurreres i forhold til adgangen til vigtige ressourcer, som social anerkendelse og position og status indenfor sociale og symbolske rum. Men flere informanter fortæller om deres negative erfaringer med diskoteksbesøg og om konflikter, der kan opstå i forhold til danske ungegrupper, dørmændene eller politiet. Flere af disse erfaringer er nævnt tidligere. Men en generel opfattelse blandt unge med immigrantbaggrund er, at de ofte bliver udelukket fra diskotekerne⁶⁵. Hvis unge udviser former for ekspressiv maskulinitet indenfor diskotekerne, hvor man efterlever peer-gruppens koder for respekt, kan man forestille sig, at sådanne handlinger kan blive opfattet som provokationer og dermed invitationer til slagsmål. Slagsmål hører endvidere til flere af informanternes fortællinger i forbindelse med fester eller diskoteksbesøg, hvor andre personer med dansk baggrund er indblandet, hvilket også fremgår af dommene i datamaterialet.

Maskulinitet igennem kropslig volumen: 'macho'-modeller

Fysisk træning hører til aktiviteterne blandt mange af de unge, der kommer i ungdomsklubben. Især blandt de unge i tyverne. Det var ofte de ansatte i klubben, der dyrkede styrketræning og spillede fodbold. Det var især normen blandt nogle af de unge, der i enten var under uddannelse eller i job. Men blandt den yngre teenage-gruppe, som 'Westside Boys', var fysisk styrketræning ikke en del af livsstilen og de fleste havde endvidere et forbrug af rusmidler, især hash eller cigaretter, der går dårligt sammen med fysiske træning, som fodbold, boksning eller bodybuilding. Til gengæld beskriver flere unge oplevelser med brug af hormonpiller til at opbygge kropslig volumen, især blandt de unge teenageere, der tilbringer en stor del af deres dagligdag og natten ude på gaden. En informant fortæller, at han tog kraftigt på, da han begyndte at tage hormonpiller i forbindelse med hans færd i miljøet, hvor alle kammeraterne indtog hormoner. Han fortæller også om, hvordan stoffet påvirkede hans psyke. Han

⁶⁵ I juli 2004 blev en ny lov om etnisk ligestilling indført. Loven betyder, at personer, der føler sig racistisk behandlet, selv kan gå til domstolene for at sagsøge modparten, blandt andet hvis de opfatter sig diskrimineret af dørmænd ved diskoteker (www.dr.dk/pl/ligelovligt/arkiv.asp?action=showarticle&id=19240). Samme år iværksættes en kampagne i København om at stoppe diskrimination på københavnske diskoteker (www.sfbkh.dk/doc.php?id=226). Også i Århus har man iværksat en kampagne omkring diskriminationen af unge mænd med immigrantbaggrund på diskotekerne. Disse kampagner har givet resultat, idet flere nu anmelder dørmænd. (Politiken, 09.03.05. Kampagne sætter skred i anmeldelser af dørmænd d. 09.03.05).

mistede selvkontrol og var i ét tilfælde ved at slå en mand ihjel, var han ikke blevet standset af vennerne. Kropsbygning er en vigtig del af maskulinitetskonstruktionen blandt gruppen af unge, der tilbringer det meste af dagen i det offentlige rum sammen med kammeratskabsgruppen. At være lille og spinkel er ikke en fordel, når man forventes at gå i slagsmål for at forsvare sine 'brødre'. En muskuløs kropslig bygning er idealet, og maskuline kropsområder er genstand for fremvisning og vurdering af kapacitet. For at illustrere, hvordan unge opfatter og repræsenterer maskulinitet som kropslig kapacitet, vil jeg beskrive en episode fra en klubaften:

Jeg går ind i computerrummet, nu er kl. 24.30 og der er stadig en time til klubben lukker! De fleste unge er gået hjem og der er kun få tilbage: Safak er en af dem. Han sidder og ser video, som han downloader fra nettet. Det er pornofilm. "Kirsten", siger han "Kom og se her!"(...) (Safak vil kun høre rap, helst med Tupac, Dear Mother, som han kommanderer Özer til at spille på computeren)(...)"Ok, hun er da kunstig, er hun ikke?", siger jeg. Men Safak siger, at hun da ser godt ud, hun er den smukkeste topmodel i verden (...). Men nu skal jeg se en scene med Bruce Lee: "Kirsten, se lige ham her". Bruce Lee, i tegnet model, knækker en træplade. Han ser fuldstændig overnaturlig heman agtig ud. "Han kan slå med en rigtig hurtig hånd, se bare!", siger Safak og viser scenen igen og igen. Han er dybt imponeret over fyren. Safak er selv en meget tynd og ikke særlig høj fyr, og han er i hvert fald slet ikke noget, der bare ligner denne figur tilnærmelsesvis. Men det er næsten som om at han lever sig ind i denne rollemodel ved at genspille scenen igen og igen. Det samme gælder samlejescenen med kvinden, som også spilles igen og igen med stønnen og pusten.

Safak viser mig 'macho' modeller, der udspilles igennem overdrevne seksuelle samlejescener, kampscener, musikvideoer af gangsterrappere og computerfigurer af kampscener. Det er uden tvivl sådan, at han gerne vil fortælle mig noget om hans opfattelser af maskulinitet og idealer for mandlighed igennem modellernes kampdygtighed og mod. Disse billeder og modeller bliver en del af en ung teen-age fyrs drømme om at se ud og blive som mand. På et billede taget af Klubben for alle unge's kvindelige fotograf stiller Safak og de andre kammerater sig i position, som bodybuildere, der skal vise deres muskelkapacitet. Det er sådan de vil ses og gøre indtryk ikke mindst på andre unge, majoritetsunge. Ikke noget, der tilsyneladende er noget at prale af for Safaks vedkommende, men dette er ikke pointen. Pointen er at vise kroppen, som en del af deres selvfortælling og opfattelse af, hvad deres maskulinitet går ud på, og hvordan de gerne vil opfattes. Maskuliniteten handler om kropslig kapacitet, seksuel attraktivitet, maskulin dominans og evnen til at kunne og turde gå i kamp. Safak udtrykker herigennem noget om en kollektiv opfattelse af maskulinitet i gruppen. Billederne indgår i deres kollektive fortælling om at være mand og hvad de forventer i forhold til at være en mand. Bruce Lee er asiat og ikke europæer. De unge deler den mørke hudfarve med denne figur. Bruce Lee er, vha. sin kampteknik, en dødsens farlig modstander, en kriger, og han er en filmhelt, en mandlig model helt i top.

Tupac er også en figur, der viser idealer for maskulinitet og tilhørsforhold. Tupac er et eksempel på en 'Gangster', en figur fra den sorte ghetto, der har erfaringer med bandekriminalitet, racisme, vold, narko, fængselsdomme og politiet og han blev dræbt i et bandeopgør. Tupacs tekster vinder genklang hos unge som Safak, der selv lever i et

miljø, hvor han har erfaringer med arrestation, politiet, diskrimination, vold, kriminalitet og stoffer, og han kan identificere sig med disse tekster. Tupac er en model for maskulinitet og rap-teksterne fra det amerikanske 'bande-miljø', bliver en måde for Safak at 'italesætte' oplevelser, han har haft. Disse billeder indgår derfor i en fortælling om dels hans egne erfaringer og dels maskuline modeller for en teenager. Hermed tilkendes en forståelse af maskulinitet, der ikke tager udgangspunkt i et etnisk kulturelt univers, men i et globalt amerikansk ungdomskulturel univers, hvor macho-helte dyrkes i forhold til deres kreative kampteknik, street-cred og seksuelle udtryksformer, men også i forhold til deres modstand overfor et hvidt hegemonisk samfund. Disse modeller indgår i de unges selvfortællinger, idet de med billeder iscenesætter deres egen identitet og erfaringer og positionerer dem selv i forhold til et subkulturelt og virtuelt univers. Billederne fortæller om idealer for maskulinitet og livsstil, men også om måder at overleve i et miljø, hvor det handler om at være hård og kunne kæmpe for sig selv og sine kammerater.

Musikalsk Stil: 'Gangster-Ali'

Lokalområdet har en forhistorie indenfor udviklingen af rappere indenfor hip hop-genren. *Al Agami* er i dag en anerkendt og professionel rapper på den danske musikscene. Han stammer fra lokalområdet og voksede op i det sociale boligområde. Han tilhørte den første generation af kammeratskabsgrupperne, der i dag alle er over 25 år. At gøre professionel karriere som rapper er derfor en mulighed, der ligger indenfor den yngre generations oplevelseshorisont.

Følgende eksempel stammer fra musikprojektet iværksat i Ungdomsklubben for alle unge, som en ungdomsmedarbejder og undertegnende stod for. Det ugentlige møde fandt sted i klubbens musikøvelokale. Dette eksempel skal illustrere, hvordan unge kan skabe subjektivitet igennem et musikalsk repertoire, hvor kriteriet for autenticitet⁶⁶ indgår og dermed giver unge fra sociale boligområder en måde at udtrykke deres oplevelser og holdninger igennem Gangsterrap på .

I dette tilfælde er teksten en *gangsterrap*, som den unge selv har skrevet teksten til:

Vi laver musik som vi ka' lide – Så fuck jer

Ka i ikke lide vores beat – Så fuck jer

Ka i ikke lide vores stil – Så fuck jer

(Ali)

Aej, det er et røveri

mr. Ali. G kommet for at kneppe din pige.

Det er for at vise at jeg har det i mig,

jeg er normalt en sød dreng,

⁶⁶ Et væsentlig kriterium ved rap-genrene er deres grad af *autenticitet*, der ligger som et bedømmelseskrav indenfor de forskellige genrer, hvorefter man kan bedømme leveringernes og rapperens dygtighed og relation til det, som han repræsenterer igennem formen. Dette krav bygger på rapperens udtryk som troværdig og som "real" (ægte) indenfor den valgte stil og rapperens evne til at kunne skabe en troværdig relation mellem et fortællersubjekt og det æstetiske udtryk, hvormed rapperen udfører fortællingen, således at dette går op i en højere enhed og skaber det autentiske udtryk (Krim, 2001:95).

men det er bare fordi
jeg ikke kan lide dig!
For hvis du vil rappe,
så må jeg være en der imod dig,
du står på dit gadhjørne og spiller G
men det er ikke noget man bare ka blive,
for du er så splejs at du går død af shots
altså før der kommer vodka i.

Du er en wanna be.

Men prøv lige
at være dig selv til at starte med,
du bliver ikke cool bare fordi du har taget alle dine venner og spil smart med.
Jeg ku tage dig ud før jeg raped
så hvorfor sku jeg ikke ku gøre det nu.

Havde jeg glemt at fortælle at jeg er super nu?
(Sammen)
Vi laver musik som vi ka' lide – Så fuck jer
Ka i ikke lide vores beat – Så fuck jer
Ka i ikke lide vores rim – Så fuck jer⁶⁷

Ovenstående er et uddrag af en raptekst. Teksten er forsøgt tilpasset gangsta rap-repertoire, hvor ord som *gangster*, *wanna be*, *cool*, samt ord som *fuck* indgår som en del af denne genres *stilsprog*. Den unge tekstskriveren anvender således et *stilsprog*, der er tilknyttet dette *gangsterrap*-repertoire, som han indskriver sin egen identitet og kommentar i. Dette foregår med en ironisk distance og humoristisk islæt. Rapperen indleder med en præsentation af *gangsteren G*, hvilket er typisk, hvor rapperen præsenterer sig selv i form af et kunstnernavn⁶⁸. Sangeren følger en typisk MC-ing⁶⁹ struktur med enderim og to-til firetaktersgruppering af strofer. Han benytter endvidere typiske indholdsmæssige temaer, der tilknyttes '*gangsteren*', som at begå '*røveri*' og '*at kneppe din pige*'. Her benyttes gangsterrappens symbolsprog, hvor rapperen identificerer sig selv som et kriminelt subjekt. Gangsterrap indeholder emner og typer, som: "*ganglife, or more generally, life in the ghetto from the perspective of a criminal (or liminal, transgressive) figure*" (Krim, 2000: 70) I teksten præsenteres figuren som en '*gangster*', der begår røveri og voldtægt. Endvidere omhandler teksten racemæssige

⁶⁷ Teksten er gengivet i uredigeret form.

⁶⁸ Litterære og historiske forskere forklarer begrebet 'Signifying' som en overlevering fra afro-amerikanske, oralske, episke traditioner, der bl.a. stammer fra 'Signifying Monkey'-traditionen. 'Signifying' foregik ifølge Gates (1988) som følgende: "marking, loudtalking, testifying, calling out (of one's name), sounding, rapping, playing the dozens, and so on (Floyd; : 271). Rap bygger på disse traditioner og er en måde at indskrive en social kommentar eller kritik i forhold til eksisterende diskurser, fortællinger eller erfaringer (Gates 1988:52, Floyd; : 271). *Signifying* indenfor rapgenren handler om at udtrykke sine holdninger og erfaringer og dermed udtrykke igennem rappen sin subjektive musikalske og kunstneriske identitet.

⁶⁹ MC ing betyder Mouth Clapping, og svarer til den rytmiske måde, fremfor melodios måde, at fremføre en tekst, hvor ord præsenteres i en rytmisk strøm (Krim, 2000: 56).

og kønslige relationer, der indskrives i forhold til det symbolske ghettounivers, hvor 'sorte unge' fra ghettoen, henvender sig til dens hvide unge og truer med at tage hævn ved at voldtage hvide piger. Dette symbolsprog optræder også indenfor gangsterrap, hvor rapperen tilknytter samfundsforhold en social kommentar, eller social kritik igennem 'signifying', af eksisterende stigmatiserende identitetskategorier. Her fremstilles kategorien 'voldtægtsforbrydere' og 'gangstere', identitetsbilleder medierne fremstiller de unge anden generationsindvandrer ud fra⁷⁰. Omvendinger af stereotype kategorier ses i denne tekst, hvor der sker en transformation af identitet: *'jeg er normalt en sød dreng'*. Der henvises til udviklingen af 'gangsteren', som en 'mod-identitet', *så må jeg være én, der er imod dig*. Men derefter beskrives personen, hvortil denne teksten henvender sig, som *antihelt*, *'en splejs'*, der hverken kan tåle alkohol eller slagsmål, og som kun står på gaden og spiller 'gangster' sammen med sine kammerater. Hermed *signifikes* eller kommenteres forhold, hvor teenagere agerer gangsterrappere og lever op til macho-ideal, hvor det at være 'cool' og 'gangstere' forbindes med at være smart. Derefter beskriver rapperen sin egen identitet, som *rapper*, fra før og efter berømmelsen, *jeg er super nu*, hvormed han opfatter denne musikalske kompetence, som en måde at opnå succes og berømmelse på. Teksten virker dermed som en *social kommentar* og *kritik* af unge, hvor man hænger ud sammen på gadehjørnerne og spiller smarte. Gangsterrap kan fungerer som en social diskursform⁷¹, hvormed unge kan forholde sig til deres egne og andres identitetsopfattelser, samt oplevelser forbundet med at vokse op i et samfund, hvor følelser af *socialt eksklusion*, *stigmatisering*, *seksualitet*, *maskulinitet*, *kammeratskab* og *social mobilitet* kan blive italesat. Unge kan via rap, som en musikalsk stilmodel og med dens orale former kombineret med digitale samplingsteknikker og rytmiske strukturer, skabe symbolske relationer, som markerer tilhørsforhold og identitet indenfor symbolske rum og forestillede verdener. På baggrund af teknikker og kriterier, som signifikering og autenticitet, kan de kommentere erfaringer og omvende de sociale kategoriseringer, de møder indenfor det offentlige rum. Symbolske identitetskategorier som maskulinitet, etnicitet og alder, samt gadelivserfaringer kan endvidere udforskes og udspilles igennem rap, som udtryks- og

⁷⁰ I teksten til "The Nigga Ya Love to Hate" anvender Ice Cube sig af 'motivated signifying', som er en kritisk kommentar til politivold og racisme overfor sorte unge mænd i storbyens indre bydele. Via 'signifying' foretages i tekstforløbet en omvending af stigmatiserede identitetsmarkører eller betegnelser (Krim, 2000:100-112).

⁷¹ Tricia Rose påpeger, at rap kan ses som en form for sekundær oralitet, der via benyttelse af materiale fra mange forskellige musiktyper fra den afrikanske amerikanske diasporas musikalske traditioner og elektroniske midler skaber nye udtryk. Samtidig er formen en diskursform, fordi rapperen ofte tager udgangspunkt i aktuelle forhold, som tilknyttes politiske kommentarer, hvor lyrikken udtrykker samfundskritiske holdninger og erfaringer, der netop giver rappen en ekstra kvalitet, og rapperen bidrager til en debat indenfor en større samfundsmæssig sammenhæng. Tricia Rose mener, at dette skyldes, at unge ofte står magtesløse overfor oplevelser af racisme og overgreb fra systemets side, igennem politiets ofte brutale fremfærd, og at rappen kan træde ind som en alternativ kommunikationsform, hvorved disse frustrerende oplevelser kommunikerer ud til systemets repræsentanter og andre grupper. Rap er derfor påvirket både af kulturelle traditioner og moderne teknologiske opfindelser, men bygger samtidig på kollektive sociale erfaringer omkring racisme og marginaliseringer indenfor hverdagen i den amerikanske sorte ghetto. Rappen har, ifølge Rose, som særlig kvalitet, *"a style that has the reflexivity to create counterdominant narratives against a mobile and shifting enemy-fortify communities of resistance-and simultaneously reserve the right to communal pleasure"* (Rose, 1994:61).

diskursform. Stigmatiserede identitetskategorier vil kunne omvendes til 'statusgivende' identiteter indenfor den ungdomskulturelle musikscene. Man kan derfor se på denne udtryksform som en kulturel strategi i forhold til oplevelser af diskrimination på baggrund af etnicitet, køn og alder og som omvending i forhold til magtdiskursernes konstruktionen af kategorien; 2.-generations indvandrere som 'kriminelle'. Rapudøvelsen bliver en måde at deltage indenfor en ungdomskulturel arena med en tilhørende sub-kulturel diskursform.

'Macho'- sproglig stil

Ekspressiv maskulinitet kan komme til udtryk igennem verbale kommunikationsformer og viser sig igennem former for verbale dominansformer, eksempelvis igennem et seksuelt sprog, der kommer til udtryk i interaktionen de unge teenagere imellem, samt overfor piger eller kvinder. Sprogbrug bliver udgangspunkt for, hvordan former for hegemonisk maskulinitet kan anvendes og konstrueres igennem et kønsligt eller seksualiseret sprogbrug, dvs. vendinger af ord, hvormed også sociale positioner bliver konstrueret. I det følgende vil jeg kort vise, hvordan et ekspressivt sprogbrug blandt ungegrupperne påvirker sociale interaktionsformer, i forhold til andre sociale aktører. Det vil blive undersøgt, hvilken rolle sprogbruget spiller i sociale interaktionsformer og hvorvidt det har en betydning i forhold til social position og anerkendelse. Det vil endvidere blive undersøgt, hvorvidt det ekspressive sprogbrug og de verbale 'krænkelser', man kan observere blandt unge, kan være en årsag til typer af sociale konflikter. Et yderligere spørgsmål angår i forhold til, hvilke typer af situationer, disse 'krænkelser' spiller en rolle i og i forhold til hvilke sociale aktører.

Her præsenteres eksempler på selve sprogbruget samt typer af situationer, hvor dette sprogbrug anvendes. Eksemplerne stammer dels fra feltarbejdet i ungdomsklubber og fra intervieweksempler med unge indsatte. Der skal således tages højde for, hvordan sprogformen præsenterer sig eksternt og skaber forskellige reaktioner forbundet hermed på den ene side, og hvordan unge selv forstår dette sprogbrug internt og benytter det som en del af det sociale netværk i forhold til at markere og konsolidere social position overfor gruppen generelt på den anden. Det er i denne sammenhæng også vigtigt at medtage det sociale rum, hvor den verbale interaktionsform foregår. Forskellige sociale arenaer har betydning for, hvordan et budskab opfattes og afkodes, hvilket vil fremgå af følgende eksempler. For at illustrere, hvordan sprogbruget ændres i forhold til aktører, samt i forhold til en social arena, vil jeg starte med to eksempler, udarbejdet på baggrund af feltnotater, der dels viser i hvilke typer af situationer, man kan observere sprogbruget anvendt, og dels hvordan det ændres i forhold til forskellige aktører.

Eks. 1

Seks drenge sidder oppe på loftsrummet i ungdomsklubben og spiller Counter-strike. De bevæger sig rundt i et computerlandskab med firkantede sønderskudte grå betonbygninger, finder skjulesteder blandt murbrokker, i tunneller og i smalle kælderrum. Landskabet udenom denne kampplads ligner et tørt ørkenområde, og kunne være et hvilket som helst landskab fra en krigszone i Mellemamerika, Mellemøsten, Afrika eller Afghanistan. Drengene er soldater og kæmper mod hinanden med våben,

der øjeblikkelig udsletter alt, hvad de rammer, og spilleren efterlades i en blodpøl, for dog at vågne op et lille øjeblik efter: ”Sut min våde pik, mand”, der kvitteres med kammeratens replik: ”Sut min stive pik!” medens der udspilles en kamp på liv og død, mand til mand. Enhver kæmper for sit eget liv, men aldrig uden kammeraternes kontinuerlige udfordringer og provokationer. Med våben og krigere i kampuniformer, udfordrer de hinanden ikke bare på skærmen, men også verbalt indenfor kammeratgruppen. Modspiller stiller op til kamp igen og igen og ord, som ”Bøsse” eller ”Din Svans” flyver på tværs mellem drengene i rummet, der igen og igen dør, genopstår, skyder og udfordrer hinanden halve og hele timer, uden at ænse andre eller andet end næste sekund med chancen for at dræbe eller blive dræbt...

Eks.2.

En fyr med slidte bukser og T-shirt står ude på gaden i centeret. Idet to piger passerer ham, siger han til den ene: ”Hej smukke, skal vi gå en tur. Du ser dejlig ud!”. Pigerne går fnisende forbi og hvisker sammen: ”Hørte du hvad han sagde?!”. Fyren kigger på dem, han fører an i spillet. Hele gaden er hans, som han bevæger sig rundt uden at ænse de andre handlende, der alle går en stor bue udenom ham. Pigerne hvisker sammen, efter de er gået forbi ham: ”Det er nu ikke dem alle sammen, der er lige slemme”. Fyren her tilhører gadebilledet, for hver eftermiddag er han som regel dernede med sine kammerater, der står og hænger op af muren i mindre grupper og snakker om sidste nyt eller beundrer én af storebrødrenes smarte BMW’er.

De to eksempler illustrerer, hvordan sproget skifter i forhold til den sociale interaktion og i forhold til de sociale aktører. Med hensyn til de involverede parter kan der være tale om sociale forskelle samt forskelle i køn og etnicitet. I forhold til type af aktivitet kan der være tale om spil eller uforpligtende henvendelser til andre i det offentlige rum. I forhold til fysisk rum kan kommunikationen foregå på gaden eller indenfor fængslet. Endelig kan man pege på typer af sociale positioner, der også spiller en rolle i forbindelse med sprogbrug, eftersom man ikke henvender sig til kammeraterne på samme måde som til politiet eller forældrene. Til sidst kan også emotionelle forhold spille ind i forhold til sprogbrugen og udtrykke vrede, og frustration eller glæde. I det følgende vil jeg komme nærmere ind på eksempler, hvor ekspressiv maskulinitet vises igennem en kommunikativ omgangsform, for at illustrere, at der er tale om handlinger, hvormed man tilkendegiver tilhørsforhold og positionerer sig i forhold til kammeratskabsgruppen eller modsat, hvordan man tager afstand til andre grupper og modstand mod sociale dominansformer. Jeg vil dermed illustrere, hvordan dominansformer og modstandsformer kan optræde igennem sproglige handlinger. Her præsenteres nogle begreber i forbindelse med talehandling, hvoraf det første er ’pissstaking’, ’the laff’ and ’fun’, der udgør omgangsformen indenfor en kollektivt baseret counter-school-kultur, hvor unge mænd fra arbejderklassen modarbejder det individualiserede og præstationsbaserede uddannelsessystem. Det andet er wrongfooting, der viser, hvordan man kan spille på forståelsesforskelle mellem forskellige socialt ulige grupper, og sidst er der pseudokrænkelser, hvormed unge anvender nedsættende betegnelser om hinanden uden at mene disse som krænkelser (Buckley & Kenny, 1995: 146-152, Willis, 37, Qvotrup, 2002:92). Fælles for disse tre

begreber er, at udsagn, som specifikke ord, ikke skal forstås ud fra deres indhold eller pågældende ordlyd; de indgår i en form for testning af modparten, som i et spil. Man tvinger derved modparten til at komme med et udspil, hvormed man kan forsøge at positionere sig selv og få overtaget i en situation. Man kan sige, at sproget bliver benyttet i en forhandlingsproces om hvem, der kan styre igennem verbale ordspil, føre an i forhold til at afvæbne og styre eller dominere modparten, og derigennem få kontrol over og om muligt forbedre egen position. Endvidere kan der være tale om er at bekræfte, teste eller måske afvise egen position i forhold til andre igennem sproglige kommunikationsformer.

For at vende tilbage til det første eksempel viser der sig en verbal interaktionsform, man kunne kalde for en form for *pisstaking*. Den viser sig i forbindelse med to spillere, der er i gang med at udfordre hinanden igennem *Counter-Strike*⁷², hvor de konkurrerer om hvem af de to, der vil træde ud af spillet som vinder. Der er således tale om en konkurrence om at vinde en position, snarere end der er tale om at formidle en information, og sproget indgår i konkurrencen et spil, for at vinde et træk og for at imponere og hævde sig over modparten, altså en form for impression management. Rammen om interaktionen er derfor et spil med tilhørende performance. Vinder af spillet vil følgende høste anerkendelse af tilskuerne, der i disse situationer, ofte, er de andre unge, der står og følger med på sidelinien og venter på, at det bliver deres tur. Man kan derfor pege på en tredje aktør, drengegruppen, fra hvem man kan vinde beundring eller anerkendelse. Sproget syntes at være en del af denne type interaktion, som er rettet både mod modspilleren, men også mod peer-gruppen, fra hvem man opnår anerkendelse. *Counter-Strike* kan siges at være et typisk drengespil i teenagealderen og handler om at kunne være den hurtigste angriber og slå modpartneren ud af spillet. Den meget sexistiske, falloscentrerede og kropsfikserede sprogbrug blev altid anvendt i disse spil, men også i forhold til at vurdere andre kammeraters handlinger. Man kan dermed konkludere, at dette sprogbrug især tilknyttedes andre kammerater af samme køn og samme position.

Det andet eksempel viser et tilfældigt møde, der finder sted i det offentlige rum, hvor en ung fyr fra samme peer-gruppe tiltaler to unge danske piger, lidt yngre end ham selv. På gaden står imidlertid også andre unge, samt tilfældige forbipasserende. Sprogbrugen er markant anderledes. Her gælder tydeligvis andre regler i forbindelse med at gøre indtryk på modparten, og den unge fyr benytter sig af en smigrende sprogbrug overfor pigerne, for at gøre indtryk og blive set. Der er i denne situation ikke tale om '*pisstaking*' eller pseudokrænkelser, men snarere en verbal flirten for at vinde pigernes gunst eller opmærksomhed. Denne situation illustrerer, at medlemmer af peergruppen udviser forskelligt sprogbrug i forhold til køn og i forhold til etnicitet. De to danske piger kunne være potentielle seksuelle partnere, hvor det således handler om at gøre sig gældende på en bredere social arena, hvor man kan tiltrække seksuelle partnere blandt andre unge. Forskellige typer af anerkendelse er dermed tilknyttet forskellige typer af sociale arenaer, og dette afspejles blandt andet i sprogbrugen,

⁷² '*Counter-Strike*', der tilhører computerspillene '*Half-Life*', var meget populært blandt de unge på det tidspunkt, hvor feltarbejdet fandt sted. Det blev spillet især af de unge mellem 14-17-årige.

hvormed peer-gruppen interagerer, eller hvormed individuelle unge begår sig indenfor andre sociale arenaer. Men i begge situationer synes sprogbrug at være tilknyttet en markering af kønsidentiteter, som en type af maskulinitet, der kan udspilles i forhold til at udfordre en modspiller eller en potentiel partner, og også i forhold til at udfordre en fjende. De to ovennævnte situationer viser, ikke uventet, at social kontekst, sociale aktører og deres indbyrdes sociale relationer spiller en afgørende rolle i forbindelse med sprogbruget og samt det sproglige repertoire. Det viser endvidere, at der også kan være tale om at manifestere eller etablere en social position i forhold til et fællesskab, hvor man kan opnå en form for anerkendelse.

Man kan herefter stille spørgsmålet: Hvorfor anvender peer-gruppen netop denne form for sexistisk og macho-maskuline sprogbrug? Hvorfor fremtræder 'pissstaking' i vendinger, der fremhæver sexistiske ord og homofobiske udtryk, hvormed machomaskulinitet sættes i forbindelse med positive betegnelser, som styrke og det stærke, og det feminine og homoseksuelle som det negative eller degraderende, det svage, i forhold til som handlinger og tilhørsforhold? Og hvilken betydning har denne sprogbrug i forhold til peergruppen som et symbolsprog, hvormed man kan opnå social anerkendelse? Og til sidst: Hvilke konsekvenser kunne disse maskuliniserede, sexistiske og homofobiske pseudokrænkelser og verbale udfordringer tænkes at resultere i, i forhold til den sociale interaktion internt i og udenfor peer-gruppen? Disse spørgsmål vil jeg komme ind på i det følgende afsnit.

'Bøsse': Hvilken type musik lytter du til?

At man skal være varsom med at tage ord for pålydende, blev jeg opmærksom på i forbindelse med en samtale med nogle unge fyre i klubben, hvor vi sad og lyttede til rap. Jeg var tidligere i forløbet blevet gjort opmærksom på, at 'Westside Boys' kun lyttede til gangstarap-musik. Denne aften sad vi lyttede til forskellige typer af rap fra musikprogrammet KaZaa. En af fyrene, med dansk baggrund, siger om kammeraten med arabisk baggrund, der sidder overfor ham: 'Ham der, han er bøsse!' Jeg kigger på fyren, som jeg tidligere på aftenen havde fået at vide var deres 'boss'. Han var ældre end dem, og han gjorde tilsyneladende mere ud af sin påklædning og udseende. Men den lidt ældre fyr, der var omkring 18 år, grinte bare af kommentaren. Jeg havde forventet en noget voldsommere reaktion i forbindelse med, hvad jeg opfattede som en krænkelse. Jeg blev lidt forvirret, eftersom jeg havde taget ordet 'bøsse' for pålydende. Men det viste sig, at fyren godt kunne lide at lytte til musik af Blue (musikgruppe), og det var derfor han blev kaldt for 'bøsse'; fordi han lyttede til denne mere bløde type af rap-musik, de andre opfattede som bøssemusik, som de forbandt med en mere feminin type af hip hop. Fyrene kendte hinanden godt og de benyttede disse sexistiske og macho udtryk i forbindelse med at kategorisere musikgrupper og stiltyper⁷³. Bemærkningen var

⁷³ Keyes beskriver, hvordan gadesproget ofte tilknyttes helt andre betydninger, end man normalt vil i forbindelse med dem: "for example, black street speakers of the 1960s used the word "bad" to mean that's good or that's excellent. One can determine the meaning of "bad" as something atrocious or something "good" solely by the speaker's vocal inflections, verbal stress, facial expression, and the context in which "bad" is used. In the 1980'es, rap speakers began replacing "bad" with the word "def" and "dope" to describe something good or great, respectively (Keyes, 120).

dermed ment som en kommentar til kammeratens musiksmag i forhold til gangsta rap-musik, som vi sad og lyttede til og vurderede denne aften.

Episoder med at misforstå udtryk skete ofte i forbindelse med feltarbejdet, men efterhånden var det muligt at skelne mellem sådanne pseudokrænkelser om at være 'bøsse' eller 'svans' eller at 'sutte min pik', der var almindelige betegnelser og sprogformer at henvende sig til hinanden på i spil eller andre aktiviteter, samt en måde hvorpå at deltage i samværet. en sprogbrug, som heller ikke afstedkom konflikter blandt peergruppens medlemmer. Kun for en udenforstående kunne disse ord virke som krænkende og provokerende. Sprogbrugen synes derfor snarere at være en måde at positionere sig selv i forhold til peergruppen, samt i forhold til at være tilstede; at deltage i aktiviteter ved at kommentere forskellige holdninger vedrørende krop, stil og forbrug indenfor gruppen. Betegnelserne 'bøsse', 'svans' og 'pik' blev også anvendt i forhold til at vurdere hinanden og andres handlinger, som maskuline; modige eller feje, gode eller dårlige, etc. De var rettet mod et specifikt socialt rum, der var dét fællesrum, indenfor hvilket man interagerede i forhold til spil, musik eller andre aktiviteter. Og indenfor dette rum henvendte man sig næsten altid til andre af samme køn, samme fællesskab eller peergruppen, med mindre der var tale om det kvindelig klubpersonale eller gæster (i dette tilfælde en kvindelig forsker).

Jeg vil i det følgende undersøge, hvordan dette symbolsprog fungerer i forhold til forskellige sociale kontekster og forsøge at vurdere betydninger heraf. Herunder vil jeg inddrage forskellige faktorer med hensyn til køn, etnicitet og magtforhold, eftersom dette symbolsprog kan skabe nogle effekter, når det indgår i forskellige magtrelationer og i forhold til social position, for eksempel, hvor pseudokrænkelserne bliver opfattet som virkelige krænkelser eller forspil til fysiske angreb, der kan føre til adgangsforbud, bøder eller i sidste instans måske fængsling for de pågældende unge. Jeg vil præsentere nogle uddrag fra interviews og empiriske eksempler på, hvordan situationer kan udvikle sig fra kommunikation mellem sociale aktører og til at eskalere til voldsomme episoder. Sprogbrugen er et omdrejningspunkt i undersøgelsen, eftersom netop dette synes at være en kilde til misforståelser og fejltolkninger på et inter-gruppeplan. På det inter-etniske plan er der en risiko for at fejltolke på grund af de forskellige implicitte betydninger og symbolsproget, der til tider kan resultere i, at aktører overreagerer i forhold til situationer og kontekster, der kunne have været undgået, hvis der havde eksisteret en større forståelse af peergruppens symbolsprog, eller omvendt hvis unge havde forstået, hvorfor dette sprogbrug forårsager sådanne reaktioner fra andre sociale aktører. Det skete nemlig ofte, at unge ikke forstod, hvorfor et klubpersonale reagerede med en sanktion, hvor den unge havde sagt et eller andet ord. Flere gange opstod situationer, hvor den unge, forvirret over reaktionen, direkte spurgte ungdomsklubmedarbejderen, hvorfor han/hun reagerede, som vedkommende gjorde, i forhold til at udvise en sanktion. Hvor ungdomsmedarbejderen ofte tog dette for en manglende respekt for dennes autoritet, var det imidlertid tydeligt, at det var fordi, den unge virkelig ikke forstod, hvad han havde gjort sig skyldig i og derfor gerne ville vide det. Sådanne misforståelser af den ene eller anden slags var hyppige i forbindelse med de unges omgang i institutioner, hvor de var på udebane, eller hvor de befandt sig i offentlige transportmidler eller andet. Nogle tolker dette som en fuldstændig manglende

viden i forhold til, hvordan man gebærder sig på udebane. Jeg vil i stedet for forsøge at forklare disse situationer ud fra de specifikke sammenhænge, hvor denne indbyrdes kommunikationsform kunne virke anstødelig og direkte strafbar, uden de unges medvidende om konsekvenserne heraf.

Sanktioner i forbindelse med gadesproget

Willis beskriver ud fra sit tidligere studie af unge mænd fra arbejderklassen, *the lads*, hvordan de unge praktiserer '*pisstaking*' som en verbal måde at omvende og ironisere det officielle sprog, de møder i skolen. Skolesproget, der afspejler et *individuel præstationsbaseret* værdisystem, mødes af en subkulturelt sprogstil. Denne udspilles eksempelvis igennem en ironisk distance og humor, hvormed det officielle sprog og middelklasseværdier knyttet hertil, omvendes til de unges fordel igennem deres egen sproglige (de)valuering. '*Pisstaking*' indgår som et element i *the lads'* kollektive sproglige og subkulturelle stil (Willis, 32-33, 28-39,86). Også Buckley og Kenny fokuserer på sproget som en måde at udøve en modstand overfor dominansformer. De taler om strategien *Wrong-footing*, som en type af interaktion, hvor budskabet i kommunikationen sløres af afsender i forhold til modtager. Buckley forklarer, hvordan personer kan manipulere modparten ved at skjule 'keying', dvs. nøglen til at afkode den overordnede ramme for budskabet, spøg eller alvor. Hvis modtageren kan ikke tolke budskabet, kan modstanderen gribe denne på 'det forkerte ben' og derigennem styre interaktionen. *Wrong-footing* foregår typisk indenfor asymmetriske sociale relationer. Han nævner som eksempel forholdet mellem englændere og det irske mindretal i Nordirland. Her har det typisk været englændere, der har udøvet social dominans og social kontrol over det irske mindretal, hvorfor wrong-footing er blevet en strategi, irerne benytter i interaktionen med englændere (Buckley & Kenny, 1997: 139-152). Qvotrup beskriver ligeledes, hvordan pseudo-krænkelser finder sted blandt '*de vilde unge*' i Ålborg Øst. Han beskriver, hvordan unge ofte tiltaler hinanden med tilsyneladende krænkende benævnelser, eksempelvis udtryk som 'neger' eller 'perker'. At anvende disses nedsættende navneord internt i drengegruppen fungerer, ifølge Qvotrup, som en måde at omvende stigmatiserende betegnelser ved at tage broddet ud af majoritetens sproglige dominansformer. *Pseudokrænkelser* indeholder derfor også en form for *symbolsk modstand* mod disse sproglige dominansformer. Provokationen finder sted, når ordene bruges i et forsøg på med vilje at tale grimt, dvs. at overtræde konventioner for at genere nogle andres æstetiske sans. I den forbindelse bruges sproget til at markere en respektløshed overfor de voksne systemrepræsentanter (Ibid:83). Anvendelsen af pseudokrænkelser eller virkelige provokationer synes at være betinget af social position og af selve situationen, indenfor hvilken den finder sted. Provokationen finder sted i forhold til systemrepræsentanter, hvis dominans dermed udfordres, medens pseudokrænkelserne repræsenterer en intern identitetsmarkør, der dels markerer sociale grænser de unge imellem internt og dels eksternt tilkendegiver en symbolsk modstand overfor majoritetssamfundets værdier. Disse tre begreber er anvendelige i forbindelse med følgende beskrivelser, fordi de viser, at der i forholdet mellem de unge og det voksne, pædagogiske personale kan være forskellige måder at tolke sproglige vendinger på, som ofte medfører forskellige reaktioner og sanktioner,

idet sproget i flere tilfælde tolkes som rene provokationer og krænkelser. Set i lyset af disse sproglige spil som former for kommunikation, hvor sociale relationer udspilles og forhandles, vil følgende repræsentere eksempler på, hvordan sproglige handlinger kan medføre forskellige reaktioner og sanktioner i forbindelse med personalepolitik i klubber, hvor ungegrupperne færdes med hinanden i hverdagsrutiner.

Ungdomsmedarbejdernes syn på de unges gadesprog

Niels: Før i tiden var danske unge og de andre indvandrere delt i to fraktioner.

Niels er ansat som lærer i Ungdomsskolen for alle unge. Det følgende er noter taget i forbindelse med en samtale med ham om de unges sprogbrug i forbindelse med musikprojektet. Samtalen foregår på lærerkontoret. Beslutningen om at standse rap-projektet var truffet på dette tidspunkt, efter at skolens leder havde læst teksten.

Niels mener, at det er forkert at spille gansta-rap med 'fuck you' og ord som 'luder' og 'at dræbe', fordi det giver de andre unge, der er i klubben mange 'gode' idéer. Hvis de hører at de store taler sådan et sprog, så tror de også at de kan sige sådan, siger han, for de ser jo op til de store.

"Ved du for eksempel at pigerne også helst vil have dem, der har siddet flest gange i fængsel? Vi har en holdning heroppe, at man taler til hinanden og behandler hinanden med respekt. Før i tiden var danske unge og de andre indvandrere, delt i to fraktioner og der var mange konflikter heroppe. Nu har de lært at omgås hinanden med respekt og vi har ikke noget ballade mere (...). Hvis der er nogen, der taler sådan til mig, så skal de få at føle" (han hæver hånden og illuderer en lussing). "Helt konkret, sådan er det! (...) Og jeg kan da godt gå nede i centeret uden problemer, fordi de respekterer mig. Det er der mange andre, der ikke kan", siger han.

"Hvem?", spørger jeg.

"Ja", siger han, "der er mange, der ikke tør at gå dernede, for så får de tæsk, det ved jeg. Men jeg kan godt gå derned og de hilser på mig hver gang, jeg kommer forbi dem. Nu er der aldrig nogle problemer. Men hvis de store får lov til at synge sådan noget om luder og man skal slå ihjel og sådan noget, så tror jeg, at vi vil få problemer og det kan vi, som ungdomsskole ikke tillade".

Foruden at samtalen illustrerer, at der eksisterer en interessekonflikt mellem klubbens pædagogiske politik og de unges præference for G-stilen (og undertegnede, der i dette tilfælde, der var engageret i rapmusikgruppen), illustrerer samtalen endvidere, hvordan medarbejderen opfatter forholdet mellem de unge med dansk og anden etnisk baggrund, forholdet mellem kønnene, mellem alderskategorier samt forholdet mellem ungegrupperne med anden etnisk baggrund og personalet. Medarbejderen etablerer således forskellige sociale kategorier i form af sociale grænsedragninger og sociale distinktioner samt eksistensen af kønslige relationer mellem de unge og betingelserne for autoritetsforhold for personalet i forhold til de unge. De sidstnævnte grænsedragninger baseres på et magtbalanceforhold, både i forhold til et offentligt rum,

hvor et spørgsmål vedrørende gensidig respekt bliver vurderet i forhold til at kunne skabe respekt om sig selv ved hjælp af fysiske sanktioner. Samtalen afslører, at dette magtforhold bygger på en indbyrdes respekt, hvor især sprogbrug bliver en afgørende faktor i forbindelse med acceptable handlinger i omgangsformen. Ord som fuck og luder viser, ifølge medarbejderen, at de unge ikke respekterer personalet, og man derfor må gribe til fysiske sanktioner overfor de unge i forbindelse hermed. Han trækker dermed en grænse ved, hvad medarbejderne accepterer som omgangstone, og hvad man ikke accepterer, ved anvendelsen af disse ord. Medarbejderen påpeger konsekvensen af ikke at håndhæve reglerne for respekt og omgangstone rent fysisk. Dette tyder på, at han også fremhæver og pointerer sin egen identitet via en dominerende hegemonisk maskulinitet i forbindelse med at håndhæve en magtbalance og autoritet; at turde at vise grænser, ved at anvende fysiske sanktioner. Herved understreger medarbejderen sin egen sociale position i forhold til det lokale område, dvs. til gruppen af lokale danskere, samt en kønsidentitet byggende på en majoritets hegemonisk dominerende maskulinitet.

Medarbejderen etablerer en genealogi, hvor de større drenge sætter tonen for de yngre grupper i klubben, det vil sige de unge på 15-16,-17 år påvirker de unge på 13-14 år. De ældre unge optræder som rollemodeller for de yngre i klubben. Hvis rollemodellerne ikke efterlever etiketten i klubben, forplanter denne adfærd sig til de yngre grupper og skaber en ny generation af unge, der reproducerer et dårligt sprog og ødelægger en klubkultur: at tale ordentlig til hinanden og at behandle hinanden med respekt. Men de ældre unge er også rollemodeller på en anden måde, eftersom de ved at udføre kriminalitet tiltrækker de fleste piger og dermed får højere status. Dette er dermed den anden ende af klubkulturen, alt det negative, som skal forebygges. Også derfor må medarbejderne forsøge at modarbejde denne udvikling, hvor dårlige rollemodeller får overtaget i forhold til de andre unges status indenfor klubben. Medarbejderen frygter, at sprogbrug igennem rapteksterne vil animere til kriminalitet og vold, der igen vil skabe en dårlig effekt på andre unge. En anden konsekvens af sprogbrugen, foruden at spolere omgangstonen mellem de unge, er at den vil nedbryde respekten mellem grupperne, hvilket, ifølge medarbejderen kunne skabe en situation, hvor sociale/etniske skel og konflikter mellem grupperne genopstår, som det tidligere har været tilfældet. Dermed pointeres at omgangstonen, via sprogbrug, er en medvirkende faktor til at den gensidige respekt opretholdes indenfor klubben. Medarbejderen lægger ikke skjul, på hvilke metoder han selv vil anvende i forbindelse med at blive tiltalt med disse ord. Han etablerer således en social grænsedragning mellem to grupper, danskere og de unge med en anden etnisk baggrund, hvor det gælder om at skabe respekt om sig selv, hvis man vil kunne komme ned i det lokale center. På trods af at forholdet i klubben benævnes som problemfrit, antydes det, at der eksisterer konflikter mellem personalet og de unge i det lokale område, hvor flere ikke tør at vise sig. Det modsætningsforhold indenfor og udenfor klubben skaber en prekær magtbalance opretholdt af en gensidig respekt, der trækkes ved sproget, imellem medarbejderne og de unge, en magtbalance, der må og skal opretholdes indenfor klubben, hvis ikke udenfor.

Klublederen Lene: Vi har jo aldrig kaldt nogen af jer for perkere, vel...

Et andet eksempel illustrerer, hvordan gadesprogbrugen udløser sanktioner i den anden lokale klub. Her er det lederen af klubben, der holder et møde med de unge, der er medlemmer af klubben, og forklarer dem, hvorfor klubben havde været lukket:

Lene har ordet. Hun siger til dem, at de jo alle sammen kender grunden til, at de holder møde, nemlig hvorfor der var lukket i klubben i søndags og i mandags. Det var fordi nogle havde kaldt en medarbejder for "Luder". Det kunne ikke accepteres. Man skal tale ordentlig til hinanden, også til personalet: "VI har jo aldrig kaldt nogle af jer for Perkere, vel? Så må I også behandle os med respekt!", siger hun. "Ellers gider vi ikke at være hernede, så lukker vi i stedet for og det har vi forvaltningens tilladelse til!", siger hun, "Bare der er en begrundelse herfor!" (...) Drengene er sure over, at de skal straffes alle sammen, når det er et par stykker der har været skyld i det. De samme som heller ikke er kommet til mødet i aften. Alle surmuler (...) Lene nævner tre principper, der skal overholdes: behandle hinanden med respekt; personalet skal behandles ordentlig og inventaret i klubben skal behandles ordentlig.

Lederen af klubben trækker en grænse for acceptabel opførsel ved dét, som hun opfatter som en diskriminerende bemærkning til et personalemedlem. Eftersom klubben ikke har piger eller andre kvinder, der kommer i klubben ud over personalet, vogter de kvindelig medarbejder omkring regler for respekt og omgangsformer, hvor drengene skal respektere kvindernes overordnede autoritet overfor dem. At blive kaldt 'luder' udløser derfor øjeblikkelig denne form for sanktion. I en følgende diskussion med lederen om drengenes sprogbrug udtaler hun videre:

"Det har noget at gøre med, hvilket social baggrund, man har", fortæller hun. "Det handler om hvilket socialt lag, man kommer fra, og herovre er det jo bunden af bunden. Der er da ingen danske drenge fra hip hop miljøet, der kunne finde på at kalde danske piger for 'ludere'", fortsætter hun. "Problemet med pigerne, der måske fremfører sig selv på den måde, med synlig mave og synlige bryster, de kommer selv fra nogle social lag", siger hun. "Der er sgu da ingen af mine piger, der klæder sig sådan eller kunne finde på at opføre sig sådan", siger hun. "Det kunne du da heller ikke, da du var ung!". "Nej", siger jeg, "men unge i dag er meget forvirrede og disse drenge er måske dobbelt så forvirrede som danske unge omkring kønsroller, og skal derfor prøve grænser af hele tiden for at finde ud af hvem de selv er og hvor grænserne går for andre også" (...).

"Nej", fastholder Lene, "de er sgu da ikke så dumme, de ved da godt, at der er forskel, dette her var en ren og skær provokation! Der er fandeme da ingen, der skulle så meget som kalde MIG for en luder, så skulle de fandeme nok få besked! (...) Jeg husker en pige, der som den eneste var klædt med patterne helt oppe (og hun viser mig hvordan, ved at skubbe sine bryster helt op) med læbestift og ingen af OS kunne finde på at bruge læbestift dengang. Det var kun (et navn), der kunne finde på at gøre sådan og hende regnede ingen da for noget. Hun blev da også opfattet som en "luder". Det er da kun nogle bestemte piger, der gør sådan. Og sådan er de, der piger i 'Ungdomsklubben'. De går jo på 'praktiklinien'. Du kan da

se, at de også kommer fra 'bunden' og mange herude er fra det nederste lag", siger hun.

Episoden viser, at det er vigtigt for lederen at markere en grænse for acceptabel sprogbrug i den lokale ungdomsklub. Men denne sanktion handler primært om at markere en social såvel som kønslig grænse mellem de unge og personalet. Lederen indsætter nemlig et klasseskel mellem hende og de andre unge i klubben, hvormed hun positionerer de unge som tilhørende den laveste sociale position, proletariatet, og sig selv i en højere social position, middelklassen. Hun introducerer yderligere et skel i form af en social distinktion mellem danske unge drenge og drengene i klubben med anden etnisk baggrund. Her sættes en grænse i forhold til etniske skillelinier, der forstærker klasseforskelle, hvor drengene placeres i en underordnet kategori, der forstærkes af deres etniske forskelle. Via af denne klassemæssige, kønslige, aldersmæssige og etniske grænsedragning etableres således symbolsk grænser imellem sociale kategorier indenfor klubben, der oppebærer og oppebæres af en social orden og en hierarkisk struktur, i form af en 'lederposition' og 'ansatte' og 'medlemmerne'. Denne sociale orden må ikke overskrides, eftersom hun via denne orden positionerer sig selv i den højeste position og dermed legitimerer sin egen autoritet.

Som det blev påpeget af Skeggs, forbindes arbejderklassekvinder ikke med respektabilitet, hvilket også fremgår i forhold til den kvindetype, lederen selv konstruerer i forhold til egne klassekammerater fra et arbejderkvarter i København. At blive kaldt for 'luder' virker som et direkte anslag mod lederens klassemæssige identitet. Men vigtigst af alt virker denne handling også som en trussel mod hendes symbolske autoritet. Når denne symbolske grænse overskrides, tolkes dette som et anslag mod hendes position, og hun må, for at opretholde denne symbolske grænse, skride til sanktioner for at opretholde den sociale orden. For at opretholde den sociale orden må hendes lederposition markeres, hvilket sker ved at understrege gældende regler. Men magtbalancen i klubben er så skrøbelig, eftersom klubbens medlemmer i forhold til køn, etnicitet og alder udgør majoriteten, at hun må udløse en sanktion. Denne sanktion sker igennem en markering af hendes symbolske magt; hun repræsenterer den højeste magtinstans Kommunen. Balancen og den sociale orden i klubben opretholdes igennem en 'respektfuld' omgangstone. Dette pointerer lederen ved at vise hendes potentielle magt til at gøre brug af 'symbolsk vold': hun kunne jo også kalde dem for 'perkere'.

Unge brug af et subkulturelt stilsprog fra gangsterrappens symbolske repertoire baseret på misogyni og homofobi, hvor ord som bitch, homo, fuck indgår, og som unge, der lever gadelivsstilsformen, oversætter til dansk med ord som 'luder', 'bøsse' og 'knepe', 'pik' eller 'svans', tilhører en kollektivt sprogbrug, der internt anvendes i gadesproget. Dette sprog tilhører en omgangform, der handler om at vurdere, bedømme og anerkende hinanden og handlinger internt i gruppen ud fra specifikke maskuline værdier og kriterier, såsom at opretholde respekt. Disse ord indgår endvidere i forhold til brugen af pseudokrænkelser indenfor gruppen, der ikke afstedkommer konflikter, fordi de indgår i en performance, et spil, om status og tilhørsforhold. Men eksternt opfattes disse pseudokrænkelser som provokationer og dermed anslag mod autoritet og

en herskende opfattelse af gensidig respekt og anerkendelser, fordi disse ord tolkes ud fra klassemæssige, kønslige, aldersmæssige og etniske (danske) positioner. I det ene tilfælde opfattes de unges gadesprogbrug som en opfordring til vold og et anslag mod den herskende klubkulturelle omgangstone, hvor man tiltaler hinanden med respekt ud fra en gensidig anerkendelse af hinandens køn og etnicitet, det vil sige ud fra en 'egalitetsbetragtning'. I det andet tilfælde opfattes denne sprogbrug også som et anslag mod klubbens kvindelige leder og hendes autoritet. I begge tilfælde er 'sproget', som en del af omgangstonen, blevet opfattet som provokationer og anslag mod personalets autoritet, men især kønslige og klassemæssig identitet, der oppebæres af symbolske grænser og en social hierarkisk orden.

Der er derfor tale om en etablering, vedligeholdelse og legitimering af autoritetsforhold, hvorfor denne sproglige omgangsform dækker over nogle mere grundlæggende relationer og magtforhold mellem de unge fra minoritets- og majoritetssamfundet samt relationer mellem unge og voksne og om legitimering af autoritet i forhold til at udøve social kontrol. Disse interaktioner er derfor også struktureret af faktorer som køn, klasse, etnisk identitet og alder, der således bliver afgørende i forhold til, hvordan den sproglige interaktion og kommunikation forløber og afkodes. Eksempelvis kan man hævde, at et personale, der tilhører majoritetssamfundet, let kan komme til at udøve en form for symbolsk vold overfor unge, der befinder sig placeret i en lavere social position, ud fra kønslige, klassemæssige, aldersmæssige og ikke mindst etniske baggrunde. Symbolsk vold kan foregå igennem nedsættende tiltale eller ved ikke at anerkende den unge som ligeværdig, men placere denne i sociale kategorier af unge, der underordnes andre ungegrupper. Herved skaber personalet nogle sociale og symbolske skel imellem de unge. Sådanne skel var tydelige i lederens eksempel, men også i klubmedarbejderens tilfælde. De unge beskyldes for at 'diskriminere' personalet, men de unge med anden etnisk baggrund befinder sig allerede klassificeret og i en underordnet position indenfor ungdomsklubbernes sociale hierarki. På grund af denne placering kan de unge enten acceptere deres underordnede position eller gøre modstand mod denne ved at forhandle med personalet ud fra modstrategier, hvor de kan anvende former som 'wrongfooting' for at forsøge at kontrollere, teste eller udfordre disses autoritet og sanktioner⁷⁴.

⁷⁴ Qvotrup beskriver et eksempel på dette, hvor unge bevidst spiller med en kvindelig pædagog ud fra hvad jeg vil betegne en typisk 'wrongfooting' situation: Changiz og Ramsam spiller computer. Dorte forsøger ihærdigt at få en dialog i gang med dem, De snakker om Osama Bin Laden og terrorangrebene i USA. Changiz virker decideret desinteresseret og ignorerer hende nærmest. Når han endelig svarer, virker hans svar mest som provokationer. Synes du, det er OK, det der foregår i USA? Spørger hun. Ja, ja... siger han. Det er godt nok. Hvad med Osama Bin Laden er han også god nok? forsøger hun. Ja, ja, han er god nok, svarer Changiz. Hun snakker lidt om hun ikke synes det er godt, det der er sket i USA, men at hun heller ikke synes, det er hensigtsmæssigt, at man bomber Afghanistan. Den argumentation er Changiz tilsyneladende totalt ligeglad med. Han mumler et eller andet om, at Osama Bin Laden gør det rigtige. Det der står i Koranen. Dorte siger, at der er mange tolkninger af Koranen og at der er mange muslimske skriftlærde, der er uenige med Bin Laden. Nej. Nej, det er den rigtige måde, det han siger, svarer Changiz. Syntes din familie også det? spørger Dorte. Ja, ja, svarer Changiz. Min far giver penge til den der organisation. Hans far har før bombet USA, siger Ramsa og griner. Dorte beder ham om at lukke (Qvotrup:84).

I episoden har pædagogen svært ved at kode budskabet, fordi hun mangler 'keying' i forhold til de unges udsagn. Hun bliver 'fanget på det forkerte ben' ved at tolke den overordnede ramme for budskabet som

'Wrongfooting'-situationer var hyppige i klubben, hvor den kvindelige leder var ansat. Tonen var til tider endog meget barsk⁷⁵. Attituden var også ofte præget af en disciplinær konsekvenspædagogik, som var usædvanlig i forhold til andre klubber⁷⁶. Udvisninger kunne foregå uden varsel og næsten vilkårligt. En modstrategi kunne derfor gå ud på at omvende dette dominansforhold, ikke anerkende denne autoritet eller 'lege' med den igennem sproglige tvetydigheder, som ovenstående eksempel viser, igennem 'wrongfooting'. Grænsen imellem at udløse en sanktion eller ikke handler om nuancer og finesser, hvormed dette sproglige spil foregår. Men at anvende ord som 'luder' kan i det konkrete tilfælde være en tvetydig bemærkning, som enten ikke legitimerer den pågældendes autoritet, ved at nedvurdere hendes handlinger, men kan også være udtryk for, at den unge blot mener, at hun var 'skrap'⁷⁷. Men unge har muligheder for igennem 'wrongfooting' som strategi at omvende eller kontrollere autoritetspositioner, og disse pseudokrænkelser kan mistolkes som rene provokationer og udløse sanktioner, især hvis personalet ikke forstår peergruppens 'gadesprog' og dets betydning som taktik i spil om status og respekt indenfor gruppen. Denne forståelse forhindres yderligere af det faktum, at hovedparten af klubpersonalet ikke anerkender den sociale hierarkiske orden, de selv er en del af og bidrager til at opretholde.

Men i det første tilfælde nævnes eksempler på, at pædagoger kan risikere at blive fysisk angrebet, hvis de bevæger sig ind på de unges områder. Hermed er disses autoritet og position ultimativt udfordret af de unge, ikke blot verbalt, men fysisk. I forhold til kønslige relationer indgår således også fysiske sanktioner, som en måde at opretholde autoriteten på. Her gælder således en kropslig kapital til at opretholde en magtbalance mellem mange unge og én voksen mand⁷⁸. Denne symbolske grænse gik imidlertid i forhold til de voksnes forståelse af tolerance og respekt, som de igennem autoritet gjorde til den gældende og dominerende omgangsform. De unges gadesprog, ordspil og pseudokrænkelser, som tidligere beskrevet, havde ingen plads i de voksnes pædagogiske og kulturelle forståelse. Og eftersom denne herskende opfattelse også bygger på at positionere og stadfæste deres autoritet og legitimitet i forhold til at udøve

alvorligt ment. Der først til sidst at de to unge afslører 'keying', og Dorte er blevet et offer, fordi hun er blevet manipuleret med. Hun har samtidig en institutionel rolle, hvor hun kan udøve social kontrol, hvorved hun typisk vil være offer for wrongfooting fra de unges side, fordi de dermed kan udfordre og styre hendes autoritet. Det legitimerende publikum kan i dette tilfælde være sociologen, der garanterer, at pædagogen er nødt til at leve op til sin rolle som 'opdrager'.

⁷⁵ I et tilfælde observerede jeg en ung, mandlig medarbejder med arabisk baggrund hoppe på én af de unge og slå ham hårdt med knytnæve på skulderen. Handlingen foregik halvt i spøg og halvt i alvor. Men hændelsen var ikke til at tage fejl af; den var en manifestation af hvem, der havde autoritet i klubben til at udøve social kontrol (Noter).

⁷⁶ Det skal tilføjes, at denne klub havde været udsat for flere tilfælde af hærværk og tyveri igennem årene. Her var det ofte tidligere medlemmer, der ikke længere havde adgang til klubben, der stod herfor.

⁷⁷ Da jeg ikke overværede den konkrete hændelse, vil jeg ikke fremhæve én af disse fortolkninger som den mest sandsynlige.

⁷⁸ Et af personalets medlemmer var eksempelvis en meget stor og fysisk stærk person, som kunne opretholde denne gensidige respekt for sin autoritet vha. en maskulin krop og overlegenhed i fysisk henseende. Hans tolerancetærskel i forhold til de unge var afslappet, og han kunne uden problemer spille med på de unges spøg og 'pseudokrænkelser'. Andre var til gengæld langt mere påpasselige med at 'lege' med grænserne. Nogle voksne kunne observeres at trække en grænse længe før, at den var blevet overskredet. Her kunne sanktioner udløses helt vilkårligt for at statuere autoritet.

sociale kontrol og opdrage minoritetsunge ud fra deres egne konstruktioner af hegemonisk maskulinitet, femininitet og middelklassetilhørsforhold, er det ikke så svært at forestille sig, at denne kulturelle pædagogik måske i sig selv kunne skabe konflikter, fordi den byggede på en underforståelse af, hvornår sådanne grænser var overtrådt eller ikke.

De to eksempler på sanktioner er langt fra enestående, og man kan tilføje de mange eksempler, hvor unge har anvendt et gadesprog overfor politiet, der har haft langt alvorligere konsekvenser. Der findes flere eksempler på, at gadesproget, når det anvendes i konfliktsituationer med politiet, har udløst arrestation eller bødestrafte⁷⁹. At anvende en aggressiv, dominant maskulinitetsform, igennem gadesproget, bliver en medvirkende årsag til en reproduktion af social eksklusion og marginalisering, eftersom denne sprogbrug medvirker til, at unge udelukkes fra ungdomsklubber, får bødestrafte, bliver arresterede eller involveres i voldelige episoder. Sproget, der intern integrerer unge i forhold til fællesskabet, afgrænser eller udelukker dem fra at deltage indenfor den ungdomskulturelle arena, fordi denne ofte er struktureret af de samme sociale, klassemæssige, kønslige faktorer, der igen afspejler en overordnet samfundsmæssig social struktur, hvor dominansforhold er etableret. Man kan derfor tale om en negativ social effekt, i forhold til den gældende sociale struktur, der træder i kraft i forhold til unge, når unge anvender gadesproget indenfor offentlige institutioner eller offentlige systemer, hvor sproget udfordrer og krænker denne orden. Peergruppen kan igennem gadesproget medvirke til selvisolationen, fordi de forstærker gruppens symbolske grænser, blandt andet ved at reproducere en ekspressiv maskulinitetsform, hvor de søger at få opnå respekt igennem en aggressivt, homofobisk og sexistisk sprogbrug⁸⁰.

Delkonklusion

Som det fremgår af ovennævnte subkulturelle stilelementer kan man sammenfattende påpege, at unge anvender stiltræk fra hip hop-subkulturen og den amerikanske ekspressive, sorte kultur, gangsterrappen, som deres distinkte subkulturelle identitet og symbolik i forhold til et kollektivt kropssprog og kollektiv udtryksform. Man kan derfor

⁷⁹ Eksempelvis blev en 20-årig fra lokal området anholdt for i retten at have tiltalt en betjent med ordene: *'flyt dig, dit fucking pansersvin'*, da betjenten ville forhindre ham i at få adgang til sin ven, der var indkaldt, som vidne i en retssag.

I en rapport udarbejdet for Rigspolitiet af CefU, hævdes det endvidere, at især unge betjente lettere lader sig provokere af de unge, der verbalt udfordrer dem. Unge uerfarne betjente har problemer med at håndtere 'spændte situationer', og unges verbale krænkelser fører ofte til, at politiet anvender fysisk magt og arrestation af de unge (Konflikt på Gadeplan - når etnisk minoritetsungdoms og politi mødes. 2003: 39).

⁸⁰ En klubmedarbejder med en baggrund som borgerrettighedsforkæmper fra et sort socialt boligområde i USA, fortalte mig om en episode, hvor en ung i en dansk klub havde sagt til ham, at han skulle vise ham 'respekt'. Klubmedarbejderen havde derefter belært den unge om, at hvis den unge ikke havde gjort sig *fortjent* til 'respekt', hvordan kunne han, som voksen mand, så kunne *give* ham respekt? Igennem klubmedarbejderens tolkning af 'respekt' er dette ikke en anerkendelse, den unge blot kunne forlange af ham. Han kunne herved 'afvæbne' den unges ved at selv at anvende dette sprogbrug og herigennem vinde legitimitet i forhold til at udøve social kontrol overfor den unge. Der er i denne situation tale om, at klubmedarbejderen møder den unge ud fra en forståelse for de unges 'gadesprog', og han indgår i en dialog med ham uden at gribe til magtanvendelse eller sanktioner, hvorved han anerkender den unge som en ligeværdig partner.

også sige, at netop unges bearbejdning af denne sorte ekspressive subkultur bliver en del af deres maskulinitet og etnicitet⁸¹. De unge fra undersøgelsen bygger ligeledes på stilelementer fra gangsterrappen igennem konsumtion af luksus- og kulturelle varer, musik, biler og tøj, og som udspilles indenfor ungdomskulturelle arenaer, diskoteker, gaden, klubber eller andet. Hos de pågældende lokale ungegrupper kan man specifikt pege på, at denne gangsterstil, der i særlig grad benyttes i forhold til de unges mænd udvikling og udvisning af en specifik sort, ekspressiv maskulinitetsform, der bygger på en machotype med et fysisk og kropsligt udtryk, der fremhæver styrke, aggression, dominans, seksuel tiltrækning og mandlige æresprincipper, baseret på værdisæt, der handler om 'respektformer', der håndhæves fysisk i interaktionen med andre unge. Mandlige figurer fra amerikanske film og videoer leverer de maskuline modeller, hvoromkring de unge bygger kropslige idealer og værdier for handling. Dette sås i forbindelse med identifikation med sorte amerikanske rapfigurer, der, som eksempelvis den afdøde rapper Tupac, får karakter af mandlige ikoner og igennem deres kropslige positurer, stilmæssige elementer og livsstil repræsenterer de værdier, som nogle af de unge deler i forhold til deres lokale fællesskab og som de igen benytter til at udtrykke deres specifikke lokale ekspressive maskulinitetsform og erfaringer fra det lokale liv.

Som det blev illustreret i starten af dette kapitel, kan unge igennem konsum skabe en kulturel identitet som modstrategi overfor den sociale stigmatisering. Og jeg vil derfor pointere, at der i forbindelse med de unges forbrug af materielle goder og mærkevarer er tale om 'conspicuous consumption'⁸², der som Veblen hævdede, er en strategi, hvormed man igennem et ydre indtryk kan manipulere andre til at klassificere én som tilhørende grupper eller klasser af højere social rang (Hylland Eriksen, 1995: 140). Unge kan igennem konsumtion af globale hip hop-mærkevarer anvende 'conspicuous consumption' i forhold til at omvende en stigmatiseret etnisk identitet, dels udfra deres status som 2. generationsindvandrere og dels udfra deres sociale lokale identitet tilhørende et stigmatiseret boligområde, idet forbrug af globale mærkevarer fra multinationale selskaber som *Nike*, *Puma*, *Peak*, etc. samt amerikansk streetwear, signalerer en global, vestlig og amerikansk stil, og de kan herigennem udvise en materiel og kulturel status på linie med majoritetsunge. Forbruget og denne globale, vestlige og amerikanske stil kan medvirke til at omvende stigmatiserede, etniske, kulturelle kategoriseringer, som man i majoritetssamfundet eksempelvis kan se omtræde i forbindelse med muslimske pigers brug af tørklæder⁸³.

⁸¹ Sansone påpeger dette aspekt vedrørende de unge surinamesiske mænd i Amsterdam og udvikling af en ungdomskultur baseret på en sort hedonistisk livsstil. De unge mænd kan, ifølge Sansone, kapitalisere fra deres surinamesiske baggrund, dvs. deres afroafstamning, i form af sort hudfarve, der således får en afgørende betydning i forhold til deres konstruktion af etnicitet i en ungdomslivsfase (Sansone, 1995:138).

⁸² Friedman beskriver, hvordan 'La sape' fra Brazaville, Congo anvendte '*conspicuous consumption*' som en lokal politisk strategi, hvormed de socialt laverestillede mænd med fordel kunne opnå prestige og magt, igennem at iklæde sig prestigefyldt modetøj fra Paris, hvor de i perioder havde været gæstearbejdere, samt at denne form for identitetsstrategi var en vellykket strategi i lokalområde (Hylland Eriksen, 1995: 292).

⁸³ Pigerne, der bærer hovedtørklædet, hijab, opfattes som traditionelle og tilbagestående. Dette resulterer i en form for social segregation indenfor skolen og klubberne, og pigerne deltager ofte ikke på den ungdomskulturelle arena. I Ungdomsklubben for alle unge var der ingen piger eller søstre til de

Ifølge Bourdieu hænger klasseposition nøje sammen med kulturel smag og konsumtion, således at der er en nøje sammenhæng mellem klasseposition og kulturelle smag:

Le goût, propension et aptitude à l'appropriation (matrielle et/ou symbolique) d'une classe déterminée d'objets ou de pratiques classés et classants, est la formule génératrice qui est au principe du style de vie, ensemble unitaire de préférences distinctives qui expriment, dans la logique spécifique de chacun des sous-espaces symboliques, mobilier, vêtement, langage ou hexis corporelle, la même intention expressive (Bourdieu, 1979:193).

Unge mænd med immigrantbaggrund deler den samme klassemæssige position, der strukturerer deres sociale erfaringer, og de deler derfor også et 'sous-espace symbolique' med tilhørende specifikke livsstilmønstre og grundlæggende smagspræferencer af typer af kulturelle stilarter. Det er derfor ikke tilfældigt, at de unge finder sammen omkring en fælles præference for en 'gangster'-stil. Man kan sige, at denne subkultur står i skarp kontrast til middelklassens kulturelle smag og ikke mindst finkulturen. Gangsterstilen er koncentreret om en populærgenre, der fremhæver og tilbyder broderfællesskab, maskulin råstyrke og seksualitet, funderet på et ideologisk fundament, der som nævnt også dyrker ideologiske aspekter af homofobi og misogyni, og dyrker en symbolik tilknyttet et 'bandeunivers' med gadenlivet, som dens symbolske rum og hedonistiske livsstil. Denne kulturelle smag står i kontrast til en middelklassens livsstil, opfattelser af lighed, tolerance og humanitet og en livsstil baseret på former for kulturel kapital, uddannelse, fritid, individualitet samt en egalitær kønsopfattelse. Subkulturen, som gangsterrap, dyrker en udpræget hedonistisk livsstil. Denne sub-kulturs pointering af og fokus på hedonisme forklarer Bourdieu endvidere som et træk ved en lavere klasseposition:

L'hédonisme qui porte à prendre au jour les rares satisfactions ("les bons moments") du présent immédiat est la seule philosophie concevable pour ceux qui, comme on dit, n'ont pas d'avenir et qui ont en tout cas peu de choses à attendre de l'avenir. (Ibid 203)

Denne vægt på hedonisme er derfor ingen tilfældighed, eller skal man sige, et ubetinget frit valg af subkulturel livsstil, der får unge tilhørende en lavere social position, til at leve en livsstil, der henter inspiration fra den meget populære og prestigefyldte amerikanske gangsterstil, der netop dyrker hedonisme og ekspressiv maskulinitet. Det er nemlig herigennem, at de unge kan udtrykke de specifikke erfaringer, de deler ud fra deres lavere klassemæssige position, tilhørende en etnisk minoritet, som stigmatiseret gruppe. Det er også herigennem, de kan skabe distinktion i forhold til andre majoritetsunge. Ved at tilegne sig stilen og dennes udtryksform med lokale, kollektive

pågældende unge tilstede. De deltog i separate aktiviteter, rettet mod denne målgruppe, bl.a. i et kvarterløftsprojekt.

og subjektive betydninger igennem tøjstil og ekspressiv hip hop-stilformer, som rap, tags og bandesymbolik, hvormed de igennem smagspræference også tilskriver sig et klassetilhørsforhold igennem en sort, ekspressiv maskulinitet i opposition til skolens middelklassekultur, producerer de unge en kollektiv identitet.

Det er igennem denne subkulturelle genre, gangsterstilen, at unge skaber et symbolsk rum, det lokale territorium, og en symbolsk krop, broderskabet, hvor symbolske betydninger og erfaringer udtrykkes. Denne specifikke, subkulturelle identitet og symbolik indgår i udviklingen af en kulturel identitet, unge med fordel kan udspille indenfor ungdomsarenaer, hvor de konkurrer om faciliteter, sociale og kulturelle ressourcer og popularitet, fordi andre minoritets- og majoritetsunge også er forbrugere og dyrkere af denne meget populære hip hopgenre. Men hvide, danske unge fra middelklassen har andre sociale forudsætninger for at udtrykke sig indenfor denne genres værdisystem og 'bande'-univers ud fra kravet om 'autenticitet'⁸⁴, der er anderledes end unge med erfaringer med diskrimination, racisme og social eksklusion, og det er herigennem, at unge kan skabe distinktion og subjektivitet igennem en modidentitet. Andre unge, eksempelvis lokale majoritetsunge med middelklassebaggrund, opvokset i parcelhuskvarter og tilhørende den hvide majoritetsbefolkning, kan tilegne sig stilen igennem konsumtion af hip hop og dens subkulturelle stil. Unge hvide mænd, som MacDonald har vist i sit studie i forbindelse med Graffitisubkulturen, har netop mulighed for at producere maskulinitet i forbindelse med denne subkulturelle livsstil, hvor handlinger som illegale graffiti maleroperationer og eksklusion af unge kvinder indgår, som en del af dette fællesskab og dets distinktioner og kriterier for status og succes⁸⁵. Men unge fra det sociale boligområde og tilhørende minoriteter, der i teorien udsættes for racisme på grund af deres hudfarve,

⁸⁴ De racemæssige aspekter af gangsterrap har forandret sig siden *Eminem* fra Detroit har opnået international anerkendelse og en række af 'Detroit Music Awards' for sine udgivelser: *Outstanding National Album* (2000, 2001), *Best record* (1999), *Outstanding National Single* (2000, 2002). Ifølge en artikel i The (Glasgow) Herald, 25.7.03., citerer man Bush for at have udtalt om *Eminem: the most dangerous threat to American children since polio*"

(www.alternet.org/election/20345). Hvorvidt Bush har sagt dette eller ej, kan ikke bekræftes, lyder det blandt kritikere (www.Snopes.Com/politics/bush/eminem.asp), men der er ingen tvivl om, at *Eminem* har opnået en meget bred popularitet blandt unge generelt, og ifølge Anthony Bozza, der har skrevet Eminems biografi, har rapperen opnået en verdensomspændende popularitet: "*Eminem is the top rapper everywhere from Taiwan to South America. It's not just in Europe and the US anymore*" (www.bbc.com/07.2003). Eminem er blevet et forbillede, ikke blot for den hvide amerikansk ungdom, men ungdommen over hele verden, der kan identificere sig med hans samfundskritiske og aggressive lyriske tekster, fordi: "*he's talking to them too - about going to school and being white and getting picked on and the stuff that white kids can relate to*" (www.Metrotimes.com/editorial/story.asp?id=3216). Raceaspektet er derfor ikke længere en forudsætning for 'autenticiteten' i gangsta-rappen; dét, som tæller, er snarere rapperens evne til at æstetisk at give udtryk for frustrationer og vrede, forårsaget af oplevelser med social eksklusion, fattigdom, ydmygelser og undertrykkelse, der giver gangsterrapperen 'autenticitet' og ikke kun oplevelser af racediskrimination.

⁸⁵ Unge graffitikunstnere skaber en *maskulin* livsstil, hvor de ved at efterleve specifikke mandlige værdimønstre og kriterier kan opnå status og respekt. Men det afgørende ved graffitisubkulturen er netop, at der er tale om muligheden for at opbygge en eksklusiv *maskulin* livsstil, der danner grundlaget og formålet med denne livsstilsform. I det øjeblik, at en kvinde vil kunne leve samme livsstil, ville den ophøre med at fungere som en vigtig kilde til produktionen af maskulinitet (MacDonald, 200:143).

har forudsætninger for at udtrykke sig igennem gangsterrappens symbolske sprog og stilmæssige repertoire, der fremhæver en sort, hedonistisk maskulinitet og erfaringer med sociale problemer med vold, narko og racisme, netop i forhold til raceaspektet, hvilket kan ses at fungerer som et kriterium for distinktion og en identitetsmarkør, i forhold til andre unge gangsterappere og hip hopere indenfor den ungdomskulturelle arena, der signalerer en identitet i opposition til den hvide arbejder- og middelklasseungdom og i opposition til skolekulturen. Dette kunne observeres, hvor det at lytte til gangsterrapmusik blev anset som specielt maskulint, medens andre hip hop-musiktyper blev forbundet med femininitet. Mange identificerede sig endvidere med sorte gangsterappere, som eksempelvis Tupac Shakur eller andre sorte gangsterrapartister.

At anvende 'conspicuous consumption' er en gangbar lokal strategi, hvis formål er at opbygge social status og medvirke til, indenfor den ungdomskulturelle lokale arena, at erstatte en stigmatiseret etnisk identitet, som 2.-generationsindvandrere, med en global subkulturel maskulinitet, som gangster. Denne maskulinitetskonstruktion kan endvidere ses som en politisk og kulturel modstrategi, hvormed unge kan udtrykke symbolsk modstand mod majoritetssamfundets dominansformer og stigmatiserende, sociale kategoriseringer. Internt tilslutter ungegrupperne sig en fælles 'etnicitet', som modstandere af middelklasse dominans igennem afstandtagen fra en skolekultur og dens praktikere, som en overordnet fælles ideologisk ramme. Der er imidlertid forskellig måder at fortolke og udtrykke denne ideologiske ramme. Men at tilegne sig denne genres symbolsprog via en symbolsk maskulin krop, synes at være en gangbar strategi, hvormed unge ikke blot konverter økonomisk kapital til symbolsk status, men også gør brug af en kropslig kapitalform som adgang til status, der kan knyttes an til en klasseposition.

Kapitel 13

Fire fortællinger om maskuline identificeringer.

Som det fremgik af det forrige kapitel, kan man tale om ekspressiv maskulinitet i forhold til konstruktionen af en maskulinitetsform, der kan beskrives som en 'subkulturel' maskulinitetsform, som Prieur kalder denne type af maskulinitet, baseret på respektkoder og subkulturelle stilelementer: gangsterstilen, territorialitet og broderskabsrelationer. Unges konstruktion af denne maskulinitetsform foregår igennem et sociosymbolsk arbejde, det vil sige igennem en bearbejdning af kulturelle og materielle elementer, der sammensættes på måder, der giver mening i forhold til den specifikke lokale kontekst og situation på den ene side og det samfund, der sætter betingelserne for social mobilitet og økonomiske muligheder på den anden. Eksempelvis kan man hævde, at unge, der oplever social eksklusion, manglende social anerkendelse og stereotypificering af dem selv igennem medierne og politiet, som 'bander', heller ikke finder mening i at skabe tilhørsforhold til dette majoritetssamfund, andre danske unge eller betydning i forbindelse med den danske ungdomskultur generelt. Herved forstærkes sociale barrierer og segmenteringen unge grupper imellem i lokalområdet, hvilket fremgik af klubmedarbejderes forklaringer, samt eksemplerne fra klubberne. Men man kan på den anden side hævde, at kategorien 'bande' ligger tæt på måden, hvorpå broderskaberne optræder, i form af tøjstil, musikalske og kulturelle præferencer for gangsterrap og maskulin status- og dominanssymbolik, som bilerne, hundene og brugen af den amerikanske bandesymbolik er udtryk for. Dette gælder også i forhold til en kollektiv livsstil, der betones en 'sort, hedonistisk livsstil' og i form af en fælles mobilisering om aktiviteter, man kan se også indbefatter kriminalitet, som tyveri, vold eller hærværk⁸⁶. Men den sociale organisationsform er betinget af hverdagen i det offentlige rum og er en mere spontan organisationsform, der finder sted i form af en 'tilstedeværelse i rum', samt en social omgangsform præget af rutinemæssige handlinger, som 'at hænge ud', og en social organisering om en hierarkisk orden, hvor sociale eksklusionsstrategier bliver anvendt i forhold til at ekskludere andre konkurrerende grupper. Samtidig viste det sidste kapitel, at der eksisterer en tilstedeværelse af gruppeidentitet i forhold til navn og tøj, der signalerer et lokalt gruppetilhørsforhold, der eksternt signalerer en kollektiv identitet, samt ritualer og

⁸⁶ Klein, Kerner & Maxson definerer 'Gadebander' ud fra følgende karakteristika:

Et engagement i kriminel (ungdomskriminel) aktivitet over middel

Et højere niveau af social organisation end øvrige almindelige, uformelle ungdomsgrupper

En vis grad af stabilitet over tid

Indicier på gruppeidentitet (navn, ritualer, tøj, signaler, etc.)

Muligheder for at mødes i rum med nogen regularitet

Opfattelsen af, at sociale muligheder er blokerede

Traditionen som gruppe, der kan overføres til nye medlemmer. Forbindelse til et territorium kan være almindelig (min oversættelse) (Klein, Kerner and Maxson: 2001 334)

I forhold til de forrige kapitler kan man påpege, at gruppen af unge anden generations af immigranter har et højere kriminalitetsniveau statistisk set, men i den lokale kontekst har der, forårsaget af sociale eksklusionsprocesser, udviklet sig nogle ungegrupper, der står udenfor klubberne og skolen og der er aktive i gadelivsstilformen, samt at peer-grupperne varierer i alder og perioder, hvor de har begået ungdomskriminalitet (dette spørgsmål vil blive uddybet i kapitel 13).

signaler, der blev tolket i forhold til respektkoder, samt i måden at udvise ekspresiv maskulinitet. Men generelt i forhold til en kriminologisk definition af 'gadebander' er der tale om gradforskelle, der i høj grad bliver et tolkningsmæssigt spørgsmål i forhold til en vurdering af gruppens sociale komposition (i form af køn, etnicitet og klasse), dens handlinger og sociale strategier (eksempelvis 'conspicuous consumption') og sociale organisation indenfor ungegruppen (kriterier for solidaritet og tilhørsforhold)⁸⁷.

Og ser man nærmere på gruppen i herværende materiale tegner der sig et mere komplekst billede end blot betegnelsen 'bande' kan dække over, fordi disse grupper orienterer sig mod forskellige 'subkulturelle' stilelementer, forskellige sociale netværk, og de anvender forskellige sociale handlingsstrategier, der især synes at handle om at opbygge, producere og afstive maskulinitet. Men betegnelsen 'bander' indenfor den offentlige sfære, igennem medierne og politiet, er samtidig medvirkende til, at der sker en social kategorisering af de lokale ungegrupper, og selvom peergrupper henter inspiration til deres kollektive identitet og en selvforståelsesramme fra gangsterrappen og den amerikanske ghetto, er der en verden til forskel på den amerikanske ghetto og boligkvarteret, hvor disse unge er opvokset. Spørgsmålet i dette kapitel lyder derfor: Hvad sker der i forhold til gruppens sociale udvikling og sociale komposition, når politiets 'bandekategoriseringer' bliver en del af de unge selvidentifikationer eller anvendes som et offentligt image i unges selvscenearrangement? Betegnelser som 'Minimafia'en', 'Kerne-gruppen', 'Westside Boys' viste sig at blive benyttet af nogle unge i forhold til at identificere deres tilhørsforhold til peergrupper og lokalområdet, samt deres livsstil centreret omkring det sociale liv på gaden, hvor disse kollektive identitetsmarkører indgik i gruppens offentlige profil. Men offentlige sociale kategoriseringer af ungegrupperne, som 'bander', samt de unges egne identitetsmarkører, som gangstere, kan være medvirkende til yderligere stempeling og forårsage, at gadelivsstilen, som No Life, bliver en risikofaktor for, at unge bliver

⁸⁷ Bogen *The Eurogang Paradox* advarer amerikanske og europæiske forskere imod, at hvis andre forskere i en europæisk kontekst kommer til at underdrive og ikke erkende eksistensen af bander, kan en 'bandebenægtelse' medvirke til, at en social og kriminalpræventiv indsats mod gadebander i europæiske lande ikke påbegyndes i tide. På den anden side mener forskerne, at forskningen ikke alene skal rettes mod gadebander, men også omhandle andre ungdomsgrupper mere generelt, og deres konklusion lyder, at der generelt mangler etnografiske studier af ungdomsgrupper, herunder gadebander, i en europæisk kontekst (Klein, Kerner & Maxson, 2001:334-335). I en dansk forskningsmæssig kontekst er denne balancegang mellem underdrivelse og overdrivelse af 'bandefænomenet' et relevant spørgsmål, eftersom det politiske og mediemæssige fokus på 'indvandrerbander' har udløst forskningsmidler med henblik på at studere 'indvandrerbander' både indenfor dansk ungdomsforskning og indenfor migrationsforskningen. Netop derfor har jeg som udgangspunktet for dette Ph.D.-studie valgt den etnografiske metode for at kunne analysere, hvordan 'indvandrerbander' i den politiske diskurs og indenfor medierne afstedkommer sociale kategoriseringer indenfor en lokal kontekst og hvilken effekt disse offentlige billeder får på måden, hvorpå ungdomsgrupperne deler sociale erfaringer og konstruerer gruppeidentiteter indenfor en konkret lokal kontekst. Dette forskningsmæssige fokus spiller en afgørende rolle for analysen, eftersom projektet dermed ikke søger at studere fænomenet 'gadebander', som det forskningsmæssige 'objekt' udfra en 'kriminologisk' metode og optik. Det er derfor ikke hensigten at definere og afgøre, hvorvidt der er tale om 'gadebander' i en traditionel kriminologisk forstand. Som sådan kan dette studie måske placeres under gruppen af forskere, der deler opfattelsen af, at "*streetgangs are a 'social construction' of researchers, which could become a self-fulfilling prophecy*" (Klein, Kerner Maxson and Weitekamp, 2001: 335), idet analysen beskæftiger sig med spørgsmålet om, hvordan kategorier som 'indvandrerbander' får en social effekt.

yderligere ekskluderede fra klubberne og stemplet som kriminelle, hvorved de kommer til at reproducere deres sociale eksklusion og foranledige yderligere stigmatisering som følge af perioder, hvor medierne har været særlige fokuseret på grupper af asociale unge og forårsaget tilstande præget af moralsk panik. Og noget tyder på, at idealer for maskulinitet og subkulturelle livsstilselementer kan medvirke til at en ond cirkel omkring social eksklusion, diskrimination, ungdomskriminalitet og fængsling kan fortsætte og forstærkes. Den eksklusionsproces starter med at man bliver smidt ud af skolen og ungdomsklubber og 'hænger ud' ude på gaden sammen med andre kammerater, der også føler sig 'fremmede'. Her konstituerer og producerer unge kriterier for broderskabsrelationer og macho-ideal, som 'gangsteren' og et image som 'cool', som en del af deres eksterne profil. Derefter involveres ungegrupperne i territorielle konfrontationer med andre grupper og politiet og begår småkriminalitet, for at kunne deltage i konkurrence omkring 'conspicuous consumption' og eftersom man allerede er kategoriseret og navngivet indenfor det offentlige som 'kriminelt' og 'bande', på grund af de mange betingede og ubetingede domme, begår man grovere og mere rutinemæssig kriminelle handlinger.

I det følgende vil jeg undersøge unges erfaringer med gadelivsstilformer, som No Life, og samtidig undersøge, hvordan den pågældende informant selv opfatter denne kollektive identitet og livsstil. Eksemplerne viser, at samtlige unge, der er blevet interviewet indenfor fængslet i perioder, har været aktive i en gadelivsstilformer. Spørgsmålet er, hvordan de unge konstruerer og opfatter denne livsstil i form af betydninger og mening i forhold til deres tilværelse i det lokale område og i forhold til deres egne handlinger og identitetskonstruktion. Umiddelbart synes der at være tale om en gadelivsstil, men som det viser sig, har de unge imidlertid svært ved at forklare, hvad denne går ud på, fordi handlingerne udspiller sig forskelligt i forhold til sociale arenaer, og de er udtryk for forskellige typer af strategier i produktionen af maskulin identitet og status. De unge anvender derfor modeller fra film og stereotype kategorier, som 'bande' og 'gangster', fra forskellige globale og lokale medier for at beskrive de erfaringer, de har gjort sig med hensyn til deres handlinger i relation til den lokale gadelivsstil. Jeg vil derfor undersøge, hvilke sociale og subjektive betydninger handlingerne tillægges indenfor fortællingen, samt hvorvidt man kan påpege eksistensen af en specifik lokal gadelivsstil. Dette spørgsmål leder videre til et andet centralt spørgsmål om, hvorvidt man kan påpege en sammenhæng mellem gadelivsstil på den ene side og på den anden side handlinger tilknyttet hertil, der involverer typer af ungdomskriminalitet. Eller kan man pege på andre faktorer, der peger i forskellige retninger, således at handlingerne ikke primært kan forklares ud fra gadelivsstilsaspekter, men involverer andre forhold, der ikke blot er livsstilsrelaterede, men også inddrager andre sociale identitetsfaktorer. Hensigten med dette kapitel er endvidere, at komme dybere ned i en undersøgelse af hvilke faktorer, der ligger til grund for, at individuelle unge finder anvendelse og betydning i brugen af stereotype billeder, som 'bander' og 'gangsteren', set i lyset af et livsstilsperspektiv og identitetskonstruktion mere generelt. For at kunne svare på disse spørgsmål vil jeg se på former for identifikationsprocesser, der involverer eksterne og interne definitioner af sociale grupper og sociale typer, samt former for samt social

kategorisering, der indgår i identitetskonstruktionen⁸⁸. Men man må endvidere være opmærksom på, at informantens sociale position kan være betinget af dominante relationer i en sådan grad, at det kan være vanskeligt at skabe en positiv eller ønskværdig selvidentitet indenfor rammer af de offentlige sociale kategoriseringsprocesser, der finder sted indenfor det politiske og retslige system samt indenfor de offentlige medier, hvormed disse unge er blevet konstrueret og kategoriseret som 'indvandrerbander'. Disse fortællinger skal derfor også ses i lyset af disse offentlige billeder, der eksisterer indenfor rammerne af deres aktuelle situation indenfor fængslet, hvormed den unge befinder sig stemplet ud fra dette offentlige billede af sig selv som 'bandemedlem' og hvilken social 'stereotype', der derfor også bliver omdrejningspunktet for mange af fortællingerne.

Interne og eksterne definitioner af lokale livsstilsformer: 'Gangstertypen' og 'Gangsterlivsstilen'

Det følgende er fire eksempler på, hvordan unge konstruerer forskellige oplevelser i forbindelse med de lokale livsstilsformer, udfra deres egne sociale erfaringer herfra, hvortil de anvender blandt andet kulturelle livsstilmønstre fra en 'forestillet verden'; den amerikanske ghetto og livsmønstre herfra repræsenteret igennem stereotyper som 'gangsteren' eller andre stereotyper og billeder, gjort tilgængelige igennem den globale underholdsindustri, via film og video, kommercielle musik produkter, som gangsterap og dens symbolske univers, samt billeder fra den offentlige medieverden. Disse billeder sættes ind i en selvfortælling, hvormed de fungerer som meningsgivende, eftersom unge konstruerer sociale kategorier eller sociale typer hermed. I disse fortællinger ses, hvordan den unge drager paralleller mellem disse sociale typer og deres handlinger, der sammenstilles med egne erfaringer, for hermed at skabe mening og betydning ud af egne og andres handlinger. Dette foregår igennem modstillinger af negative og positive poler for handlinger i forhold til kollektive værdier, som 'respekt' eller 'solidaritet'.

Dette kan tolkes som en social såvel som kulturel positionering, hvormed den unge foretager en *subjektiv* positionering igennem disse fortællinger i forhold til forskellige sociale og kulturelle fællesskaber og disses værdier. Informanterne søger hermed at tolke subjektive handlinger i forhold til andre sociale aktører samt at konstruere tilhørsforhold indenfor et større socialt felt, eksempelvis i forhold til majoritetsunge eller minoritetsunge. Denne positionering kan blandt andet observeres igennem måden, hvorpå unge foretager eksterne og interne definitioner og sociale kategoriseringer af

⁸⁸ Med den interne definition menes, hvorvidt informanten identificerer sig kollektivt eller personligt med sociale grupper eller sociale typer, eksempelvis 'bande' eller 'gangsteren' i forhold til deres selvidentifikation, hvilket kan ses udfra, hvorvidt informanten konstrueres sig selv som tilhørende denne gruppe eller denne sociale type i forhold til personlige erfaringer, og om disse typer tillægges personlig betydning og værdi, som realistiske. Den eksterne definition betyder, at den unge definerer 'andre' som tilhørende en social kategori, social gruppe, eller type, eksempelvis tilhørende 'bander' eller 'gangsteren', der samtidig understreger en forskellighed fra ens egen gruppe og person, hvorved sociale karakteristika tillægges 'andre', hvilket også kan involvere brugen af 'stereotyper'. Denne interne og eksterne definition af 'sig selv' og 'andre' indgår i en dialektisk identifikationsproces, der foregår indenfor rammerne af dels aktørens placering i det sociale hierarki og sociale position i forhold til social og symbolsk status på den ene side og dels indenfor rammerne af den sociale interaktion og aktuelle kontekst på den anden (Jenkins, 1997: 53-54).

sociale grupper og - typer indenfor lokale, nationale eller globale sociale og kulturelle fællesskaber, alt efter kontekst. Man kan eksempelvis påpege, at minoritetsunge med fordel kan anvende majoritetens ungdomskulturelle diskurs og stilelementer i form af sproglige udtryk eller stiltræk, som en *kulturel ressource* i selvrepræsentationen i majoritetssammenhænge. Herved kan etniske og racemæssige distinktioner markeres og skabe betydning i forhold til personens eksterne profil, blandt andet igennem impression management, der bliver en måde at promovere en minoritetsposition på, medens der i andre sammenhænge kan der være tale om at interagere med andre minoritetsunge i den lokale, sociale organisering og differentiering i forhold til hinanden, og hermed kan man se brugen af andre diskurser og stilelementer, hvor der vil være tale om at fremhæve andre identitetsmæssige stilmarkører, som alder og køn, for at positionere sig i forhold hertil. Disse interne og eksterne definitioner i identifikationsprocesser spiller i disse eksempler en central rolle, eftersom de pågældende unge kommer fra forskellige aldersmæssige, etniske, sociale grupper og områder, men de deler erfaringer vedrørende minoritets- og majoritetsproblematikker i forhold til andre sociale grupperinger indenfor skolen, klubber eller fængslet, og de skaber forskellige betydninger forbundet med erfaringer fra disse kontekster.

Livsstil og ekspressiv maskulinitet

Mehmet: Ikk' andet end slagsmål og gå i byen

Dette første eksempel viser, hvordan modeller og billeder fra global ungdomskultur inddrages i fortællingen i forbindelse med konstruktionen af oplevelser vedrørende tidligere handlinger, dels fra hans barndom i lokalområdet og dels fra hans teenageår. I fortællingen sidestiller Mehmet typer af dominerende sociale relationer fra barndommen, hvor han blev rekrutteret til at udføre jobs for de ældre drenge, med former for sociale relationer baseret på lignende handlinger, indenfor amerikanske bandefilm. Disse personlige oplevelser konstrueres således i forhold til en *virtuel* og fiktiv verden for at forklare forhold vedrørende hans egne og drengenes handlinger. Dette lokale gruppefællesskab defineres eksternt som værende en livsstil baseret på fysiske styrkeprøvelser og konfrontationer og deltagelse i et forlystelsesliv: 'det vilde liv'. 'Det vilde liv' virker både tiltrækkende, men også frastødende, og han kan ikke kontrollere sine handlinger i forhold hertil. Han forsøger at konstruere sine egne handlinger mellem to poler, rigtigt og forkert, som et moralsk kodeks for subjektive handlinger. Med denne grænsedragning opdeler han sine subjektive handlinger forbundet med slagsmål eller vold og kriminalitet, i forhold til moralske begreber, hvor hans forsøger at fastholde en skillelinie. Denne skillelinie går igen i forhold til hans lokale ungdomsliv og filmenes fiktive verden, og han viser, hvordan filmene kan hjælpe ham med at trække sådanne grænser i forhold til hans egen verden.

M: For os er det nok det meste...nok ikk' andet end slagsmål og tage i byen og flere ting, ikk. Det ved jeg sgu ikke. Det er ikke rigtig noget for mig, men jeg ved ikke, hvorfor jeg gør det! Jeg ryger altid med i det! Åbenbart derfor (...) for ellers kan jeg ikke li' det liv, jeg har altid været interesseret i sådan noget med... da jeg var

helt mindre, der sad jeg og så de der bandefilm og mafiafilm, og sådan nogle ting, ikk. For at få lidt inspiration derfra...men det må åbenbart have haft en dårlig virkning på mig!

K Hvilke film var det?

M Det har været, jeg ved ikke om jeg skal sige om hvad de hedder eller om...

K Jo, det må du gerne!

M 'Menace to Society', 'Boyz'n the Hood' og 'Godfather'⁸⁹(...) Bandefilm, ikk. Nogle man kan relatere sig til, ikk! Nogle ting man selv har oplevet, ikk! Det er nok derfor jeg ser de fleste af den slags film der, det er nok fordi jeg har oplevet meget af det selv, ikk!

K Hvad ..har du nogensinde tænkt over, hvad du har oplevet selv og hvad det så er du kan genkende fra filmene i forhold til dét du har oplevet?

M Ja, jeg har haft en meget hård barndom, ikk! Altså fra jeg var helt lille, har jeg set ting, som jeg ikke burde have set, ikk. Så da jeg var seks år, der blev jeg trukket ud i kriminalitet, ikk. Fra hvad jeg kan huske fra allerede dengang! De store fra Herlev, de lidt ældre drenge der.

K Seks år, når du nu siger kriminalitet, var det tyveri eller var det..

M Det var tyveri, ikk. Det var nogle ting, de fik mig til at skaffe, hvor vi bare tæskede hinanden fuldstændig.

K Altså vold overfor hinanden, ja.

M Det har nok haft en påvirkning på mig, ikk! På den måde!

K Altså du blev måske lidt hård eller lidt kold?

M Nej!

K Eller du blev skræmt fra vid og sans, altså i forhold til...?

M Nok begge dele, på en måde! Men jeg tænker altid før, jeg gør noget. Der tænker jeg over, om det er rigtigt eller forkert, ikk. Om jeg nu har min ret til det! (M: 4).

Mehmet opstiller endvidere nogle handlingskategorier, der er tilknyttet nogle specifikke sociale typer indenfor denne livsstil, i form af regler, som må efterkommes, hvis man deltager indenfor dette lokale fællesskab. Reglerne træder i kraft i forbindelse med at opnå medlemskab af gruppen og fastholde sin position herindenfor. Dette foregår ved at vinde respekt i forhold til kammeratskabsgruppen. Sociale relationer indenfor denne type af livsstil reproducerer et socialt fællesskab, hvor vold og kropskapital er bestemmende for social position indenfor gruppen, der reproduceres i forhold til slagsmål med andre og det omdømme, man kan opbygge her omkring udadtil og som kan eskalere, eftersom disse handlinger også skal kunne overgå modpartens handlinger i karakter og styrke. Der er tale om en specifik livsstil, der indebærer nogle specifikke typer af sociale relationer, der også producerer nogle bestemte former for handlinger,

⁸⁹ *Boyz'n the Hood* er instrueret af John Singleton. Den foregår i Los Angeles og handler om bandeopgør og om hvordan der er at vokse op og leve med volden. The Godfather-filmene er en trilogi instrueret af Francis Ford Coppola og består af *The Godfather* (1972), *The Godfather, part II* (1974) og *The Godfather, part III* (1990). Filmene handler om den sicilianske Mafiaen i New York i efterkrigsårene og om vold, magt, ære, pligter, korruption, retfærdighed og kriminalitet (Andersen & Andersen, 1998: 140, www.filmsite.org/godf.html).

baseret på fysisk styrke og idealer for maskulinitet; brutalitet, med tilhørende former for anerkendelse; et rygte baseret på andres frygt for repressalier. Disse regler kunne være et princip om 'øje for øje og tand for tand', hvilket måske kan sidestilles med bandefilmens *vendettaer*, som udgangspunktet for værdikriteriet: at få *respekt*. Et sådan princip vil, som Mehmet her beskriver, ende i handlinger, der også vil blive gengældte med nye hævnakter, og hvis disse handlinger bygger på vold, vil en voldsspiral snart være sat i bevægelse.

M. Man skal lære spillets regler for at få respekt. Enten så går man ikke sammen med de typer der, ellers, så må man gøre et eller andet for at de skal give én respekt, ikke, måske de skal frygte én, så de ikke tør, du ved, snyde én eller at tage røven på én, ikk.

K Hvordan gør man det?

M Det er nok ved at vise, at man gør noget ved det, ikk. Hvis de gør det, så sker der..., så kan der ske de værste tænkelige konsekvenser og sådan noget. Det kan starte fra en ende af og så slutte til det går helt galt. Det er sådan nogle ting der...dét, jeg ikke kan li' ved det! Lige pludselig går det meget galt! (M:8).

Men det vilde liv virker tiltrækkende på teenagere som Mehmet. Han reflekterer over, hvordan tilværelsen vil forme sig, når han løslades. En måde, hvorpå unge kan opbygge et omdømme i andres øjne, er ved at antage en sådan *personlig karakter*, som en *respekthævdende type*, der forbindes med denne gangsterlivsstil. Der introduceres således igen en ekstern definition af en bestemt maskulin type, som virker som en model for de unges forståelse af maskulinitet. Mehmet introducerer igen en skillelinje for, hvad han på den ene side opfatter som en meget populær livsstil for unge drenge og på den anden side ikke anser for ønskværdig, eftersom denne livsstil også fører ukontrollerede og uønskede handlinger med sig, som han godt kender til og har oplevet selv; hævn, kriminalitet, vold og fængsling.

M: Jeg håber ikke det bliver den livsstil med, du ved, gangsterlivsstilen, ikk. Men det kunne sagtens gå hen og blive, men jeg håber ikke det bliver sådan (...) jeg har prøvet det selv, du ved, ikk. Altså jeg kan godt forstå at folk gør det, det er meget fascinerende, ikk. Det er fascinerende, den livsstil der, den elsker alle folk. Det sætter også én i respekt, når man er den type der, synes jeg, ikk. (M:35).

Men Mehmet er også fascineret af denne gangsterlivsstil på andre punkter og fremhæver herved rollemodeller i forhold til identifikation og handlinger. Han ser en rollemodel i gangsterrapperen *Tupac Shakur*, da han viser en måde at svare igen på krænkelse igennem fysisk modstand og gengældelsesaktioner, for at oprette respekt i forhold til andre ungegrupper indenfor og udenfor området. Som det tidligere er vist, har fortælleren selv været udsat for grov udnyttelse af andre, samt typer af grov vold fra andre. Ved at svare igen på sådan krænkelse og tage udfordringen op vil han kunne vinde respekt, fordi han tør gå imod de stærkeste fyre i lokalsamfundet og dermed udfordre deres dominerende position. Men dette kan i yderste instans få uoverskuelige

konsekvenser i forhold til brutalitet og vold med risiko for eget liv og lemmer. Men at begå mord synes imidlertid at udgøre grænsen mellem filmverdenen og den lokale virkelighed. Grænsen mellem filmverdenen, som at begå et mord på den ene side og drengenes handlinger på den anden, hvor alt kan gå galt, synes at handle om nuancer og måske tilfældigheder, hvor det ende i manddrab. Der trækkes således nogle paralleller i forhold til livsstil, det lokale samfund, samt koder for handlinger og værdier for maskulinitet; *respekt*. Disse idealer, byder at man kæmper for at få respekt på samme betingelser, som det kan ses på film, ved at vise styrke og mod, og at man viser sig villig til gå i kamp, for sig selv og sine venner. Maskulinitet i denne forbindelse kan således tolkes, som en vilje til at forsvare sig selv og sine venner, og i den forbindelse spiller kropslig kapital, fysisk styrke og mod til at udfordre andre til kamp samt at turde overskride grænser i forhold til den sociale rangorden blandt ungegrupperne i lokalområdet en stor rolle.

Men Mehmet værdsætter også andre kvaliteter end kropslig styrke. Hvis man skal kunne optræde som en lederfigur indenfor denne sociale rangorden, skal man også kunne vinde andres respekt ud fra sin intelligens. Her kan der være tale om evnen til at kommunikere rent verbalt og handle strategisk i forhold til situationer. Dette karakteriserer som bekendt rappere, der skal kunne være hurtige til at sætte ord på situationer og dermed få et overtag i en dialog med andre, der udfordrer en modstander igennem verbale krænkelser. Sproget er ofte en kilde til diskrimination i forhold til majoritetsungdommen, og der kan derfor være tale om en evne til verbalt at kunne hævde sig selv og imødegå typer af verbale krænkelser på gadeplan. Men intelligens kan også måles i forhold til strategisk handling, hvilket kunne være en kvalitet i forhold til at få adgang til økonomiske ressourcer. Her har Mehmet forsøgt sig, via et bankrøveri, at få adgang til økonomiske midler. Forsøget mislykkedes, måske som følge af manglende erfaringer og strategiske kompetencer.

M: Grunden til at jeg kan li' den der musik, det er fordi ting der, de snakker om, det er ens ting, og sådan noget. Det kommer man let til, også fordi man har oplevet det selv! Meget af det også! (...) Tupac han var en meget klog person, alligevel, ikk, selvom han også var kriminell. Det er fordi han heller ikke kan klare de der folk, der (...) tager røven på ham, eller du ved, fucker med ham. Det er der ingen personer, der vil ha' du ved! Folk, der tager røven på én og sådan noget. Og i det kriminelle miljø, der er det bare sådan slemmere, ikk. Det er bare slemmere, ikk. Hvis sådan noget sker, så gør man virkelig nogle ting for at stoppe det, ikk! Sådanne nogle der, de er ligeglade med, hvad det er, ikk. De kan også godt gå op til mord, altså! For at sætte sig selv i respekt! Der har de alle sammen bare respekt for én. Respekterer én. For at vise at man er den største, ikk. (M:40).

Mehmet introducerer idealer om maskulinitet, og han måler sine egne handlinger herudfra. Sådanne handlinger omtales i forhold til kollektive etiske regler og værdier. Principper for reciprocitet og solidaritet i forhold til kammerater er en kvalitet og et andet ideal for maskuliniteten: ikke at lade sine venner i stikken, men at man stiller op

som forsvarer af kammeraten og hjælper denne. Men her ses også en grænsedragning ud fra reglerne for reciprocitet, der viser en skillelinie mellem hvad, man vil gøre og ikke kan gøre, som at begå bestemte typer af kriminalitet, som drab. Disse regler for reciprocitet går på at hjælpe hinanden, hvis der opstår et behov for midler, eksempelvis økonomiske ressourcer. Social kapital er således en ressource, der kan mobiliseres i situationer, hvor man har brug for økonomiske ressourcer eller fysisk sikkerhed. Drengenes fællesskab bygger således foruden kropslig kapital på social kapital. Også i denne henseende kan Mehmet få inspiration fra gangsterfilmene, hvor idealer for broderskab og loyalitetsforhold er afgørende i disse typer af fællesskaber, der præsenteres herindenfor, hvor manglende loyalitet kan betyde forskellen mellem liv eller død, eftersom det kun er igennem sammenhold og gensidig hjælp, at man kan overleve indenfor et miljø, hvor jungleloven hersker. Handlinger, der bygger på reciprocitet og solidaritet mellem drenge, og en maskulinitet baseret på kropslig styrke, mod og aggressivitet, er altså nøgleværdier for at kunne opnå status i forhold til det lokale ungdomsmiljø, og disse handlinger værdsættes i særdeleshed.

M: Venskab, hvis man har nogle gode venner, man kan stole på ikk (...) sådan har jeg det i hvert fald, fordi der er også nogle grænser til, hvad man kan gøre og hvad man ikke kan gøre. Det ved vi også selv, ikk! Men i princippet så ved vi at hvis der er noget, så er du der for dem og hvis jeg har brug for noget, så er de der også for mig, ikk. (M:40)

Som det blev nævnt i afsnittet om forståelser af maskulinitet, kan man se forskellige måder at omvende og indskrive sig en identitet, baseret på idealer, man selv ønsker at blive vurderet i forhold til, som en strategi eller taktik, hvorpå personer kan forsøge at omgå de oplevelser af social eksklusion, skamfølelse og lidelser, der følger med at tilhøre en stigmatiseret gruppe. Ved at efterleve en *type af maskulinitet* fra denne virtuelle gangsterverden, i forhold til sin egen krop og livsstil, kan Mehmet påvirke andres opfattelser af ham, ved at anvende denne form for ekspressive maskulinitet, baseret på fysisk styrke og aggressivitet og derigennem prøve at opnå respekt og anerkendelse ved at 'skifte' til en *gangstertype*.

Men fortælleren svinger mellem to positioner i forhold til maskulinitetsform og livsstil. Disse to positioner bliver på en vis måde modpoler i forhold til handlinger, hvor han forsøger at konstruere sine egne handlinger igennem en konstant refleksivitet ud fra, hvad der er rigtigt og hvad der er forkert. Mehmet's fængselsophold bevirker, at han så markant introducerer distinktioner *mellem* livsfaser og identitetsformer, som maskulinitetstyper, tilknyttet forskellige livsfaser og handlinger tilknyttet livsstilsformer. Maskulinitetsformen og tilhørende livsstil byder sig til som praksisform eller handlingsmodel, som adgang til respekt og anerkendelse, hvor alternative praksisformer ikke eksisterer, eller hvor de er vanskelige at praktisere, fordi den sociale position og samfundsmæssige kategorisering, i forhold til at tilhøre kategorien unge mænd med anden etnisk baggrund (indenfor majoritetssamfundets og dets institutioner) mangler positive rolle- og identitetsmodeller, givende respekt og social anerkendelse, samt muligheder for social mobilitet.

Stereotyper som positiv maskulinitet.

Hamid: Hvor er banden henne?

Hamid fortæller om sine oplevelser, hvor andre fra majoritetsungdomsgruppen *eksternt* definerer og kategoriserer *ham*, som tilhørende en bestemt social type, der lever gangsterlivsstilen, kendt fra medierne og filmverdenen. Denne oplevelse viser, at der eksisterer sociale distinktioner, som ikke nødvendigvis har at gøre med realiteter, men snarere forestillinger og identifikationer, der eksisterer i forhold til unge, der viser nogle ydre kendetegn, som andre sætter i forbindelse med at tilhøre gangsterlivsstilen, som eksempelvis minoritetsunge, der defineres og kategoriseres ud fra deres hudfarve og kollektive tøjstil. Eksemplet viser, at der er tale om en ekstern kategorisering og *ikke* en intern definition, eftersom Hamid ikke forbinder sig selv med disse egenskaber og denne livsstil, på trods af sin kriminelle aktivitet. Hamid er 23 år og har en dom på fire år for et bankrøveri. Denne fortælling handler om oplevelsen af at blive bedømt for at tilhøre en bestemt type i forhold til *gangsterlivsstilen* og *gangstertypen*. Når Hamid bliver eksternt defineret og kategoriseret i forhold til en overordnet kategori, 'indvandrerbande', kan han undgå at blive udsat for nedgørelse eller diskrimination fra andre danske majoritetsunge, fordi de fleste frygter bander på grund af den vold og hævn, de fleste forbinder hermed. Men på den anden side forhindrer sådanne offentlige billeder en tidligere kontakt mellem to klassekammerater fra to forskellige sociale grupper, majoritetsunge og minoritetsunge. Dette vidner om, hvordan disse forestillinger får nogle sociale effekter, unge med samme hudfarve, *positiv* kan anvende for at komme krænkelse fra andre i forkøbet og opnå en vis social status og anerkendelse. Dette stereotype offentlige billede af 'gangstertypen' kan være attraktivt for minoritetsunge i forhold til ungdomsuddannelsesinstitutioner, hvor de har sværere betingelser for at opnå status og social anerkendelse igennem sproglige og faglige kompetencer. Dette er imidlertid ikke tilfældet for Hamid, eftersom han havde et godt udgangspunkt. Men at spille på 'gangsterlivsstilen' bliver en gangbar kulturel ressource i forhold til den sociale interaktion indenfor institutioner, hvor minoritetsunge er på udebane.

Jeg begyndte faktisk på HH engang i Ballerup. Den gang, hvor gammel var jeg? Jeg var atten-nitten år på det tidspunkt. Det var lige inden jeg røg ind at sidde for mit første bankrøveri. Der begyndte jeg så i skolen, så efter to dage i klassen, så var der en dansker, én, der hed Michael, så siger han til mig: Nå du, jeg ku' se at han var lidt, jeg ved ikke om han var bange for mig, men han havde i hvert fald respekt for mig! Så begyndte jeg så lidt og snakke med ham og så begyndte vi at snakke om bander og sådan nogle ting, og så kunne jeg se at det var derfor, fordi med det samme han så mig, så tænkte han, da han så mig inde i klasseværelset, så tænkte han med det samme: Ham der, han er med i en eller anden bande eller et eller andet. På den måde er det meget fedt at han så op til mig med det samme og der var ikke noget der og på den måde! Når du går i byen og sådan noget, folk de: Indvandrere, der er 100% gangstere eller Mafia, ha, ha, eller et eller andet, på den måde, det er da meget sjovt, du ved, det er jo bare dem, der er dumme! (H:29)

Dette spil om anerkendelse og status fremgår endvidere i forhold til en anden social institution, nemlig fængslet. Fængslet, det åbne vel at mærke, kan anses som en institution, hvor man kan færdes ude og inde og dermed indgår på en social arena for interaktion mellem minoritetsgrupper og majoritetsgrupper. Her kan en forhandling af identiteter på baggrund af kulturelle og sociale distinktioner, igennem *impression management*, observeres. Her eksisterer nogle fordele forbundet med dét at tilhøre en gruppe minoritetsunge, fordi de kategoriseres og identificeres på grund af hudfarve og tøjstil, som en kollektiv gruppe. Denne kollektive gruppe og dens sociale kategorisering i forhold til 'en indvandrerbande' reproducere i forbindes med deres hårdere straffe, forbundet med bankrøveri og voldelig kriminalitet, og understøtter denne kategorisering af indsatte med andet etnisk baggrund. Denne kollektive kategorisering af minoritetsunge styrkes yderligere af en associering af denne kollektive gruppe med en specifik livsstil, *gangsterlivsstilen*. En social type og identitetskategori konstrueres af majoritetsindsatte, der forbindes med handlinger af voldelig karakter, samt typer af maskulinitet, der sættes i forbindelse med denne kriminelle prototype; *gangstertypen*. Hamid kan derfor se fordele forbundet med at tilhøre denne sociale kategori indenfor fængslet, som han mener dels beskytter ham overfor andre personer og dels placerer ham højt indenfor det sociale hierarki indenfor fængselsinstitutionen. Dette hierarki kan være baseret på forholdet mellem de indsatte: distinktioner baseret netop på race og etnicitet kunne skabe undertrykkelse af gruppen af minoritetsindsatte; men ikke nødvendigvis. Hierarkiet kunne også være baseret på personlig karakter. Dette antydes her, eftersom han vinder tillid og status igennem sin personlige karakter og muligvis danske sproglige kompetencer, fordi de andre indsatte synes at acceptere ham indenfor gruppen og omvendt. Men der kunne eksistere kriterier for tilhørsforhold, hvor fængselspersonalet ville kunne anvende deres højere autoritet til at håndhæve majoritetsstatus overfor indsatte med minoritetsstatus.

Folk er da, også her i fængslet, når du er indvandrer, så er der ikke nogen, der siger noget til dig! Du bliver ikke undertrykt, når du er indvandrer, fordi de ved, mange indvandrere, det er jo nogen, det er nogle hårde nogle, det er nogen man lige ska', det er ingen nogen, man skal lege med (...) Det ved alle, sådan er det jo. Det er jo på grund af aviserne og sådan noget! Meget her i fængslet, her i fængslet, når jeg ser, lige så snart der er... der er meget...de smiler til dig. Mig, ser de, jeg snakker meget med mange danskere og indvandrere, jeg snakker både med danskere og indvandrere, der er mange indvandrere og jeg kan mærke, når jeg snakker med danskerne, når jeg kommer alene, så spørger de: Nå, hvor er banden henne? Fordi vi plejer at gå to-tre stykker, så siger jeg så: Hvad mener du? Der er ikke nogen bande! Siger jeg så. Det er som om, at de billeder heroppe, som jeg nogen gange bare kan grine af, du ved, ryste på hovedet, jeg tænker: Hold kæft, mand! Det kan ikke være rigtigt! De har den der, jeg ved ikke, frygt for os, jeg ved ikke hvorfor! De er bange for os, der forestiller sig alle indvandrere, som sådan nogle psykopater, der går med knive og..! (...) Jeg har været udsat for, at de kommer hen du ved, danskere, de har

prøvet , så lige pludselig så kommer sandheden frem, ikk, så begynder de at snakke og: Jeg syntes du er sej!; siger de lige pludselig, ikk. Hold kæft mand! Sådanne nogle ting ikk. Selvfølgelig kan man spille på det. Også herinde folk er jo bange for dig! Du kan jo næsten gøre hvad du har lyst til, uden de siger noget! (H: 30)

Dét at blive vurderet som *sej* i forhold til sin personlige identitet kan anses for at være en kvalitet, samt at kunne blive identificeret i forhold til denne specifikke maskulinitetsform, der ligger i *gangstertypen*, som en *macho*, rummer umiddelbart nogle kvaliteter, som kan anspore personer til at benytte sådanne identitetsmarkører, når de skal placere sig selv indenfor en institution med et eksisterende socialt hierarki blandt andre mænd og kvinder. Her kan udspilningen af denne 'gangstertype' understøtte en maskulinitetsform, der i forhold til andre unge mænd og piger får en vigtig betydning, eftersom man herved opnår at blive kategoriseret som tilhørende de hårde eller *seje typer*. At være *sej* forbindes med denne form for maskulinitet, der, foruden de mere umiddelbare hedonistiske, attraktive sider af livsstilen, også er forbundet med det forbudte som kriminalitet, narko og vold. Denne maskulinitet står i modsætning til andre typer af maskuliniteter, eksempelvis hegemoniske maskulinitetsformer, baseret på legale professionelle kompetencer eller sportslige kompetencer. En tiltrækning til gangsteridentiteten kan dermed bygge på en modstand og konstruktion i opposition til *hegemoniske maskulinitetsformer*.

Gangsteridentiteten kan træde ind som alternativ til status og anerkendelse i forhold til sociale arenaer igennem en *machostil*, hvor elementer som kropslig styrke, modetøjstil, seksuel tiltrækning spiller en fremtrædende rolle. Denne *sorte, hedonistiske maskulinitetsform* kan altså fungere som et modtræk eller en modidentitet, en strategi, overfor en nedvurderet og stigmatiseret ekstern kategorisering, som *ung, kriminel 2. generations-indvandrer*. Hudfarve bliver en identitetsmarkør i forbindelse med grupperne, der igen understøtter disse sociale grænser. Hamid konstruerer former for *eksterne* identifikationer og kategoriseringer, der repræsenterer gruppen af indvandreunge, som 'bander', der begår hård og voldelig kriminalitet, fordi de sættes i forbindelse med en gangsterlivsstil og gangstertypen. En *stereotyp* kategori eksisterer, som han selv kan vælge eller fravælge, når han interagerer indenfor en åben social platform eller *frontstage*, hvor begge grupper, minoritet/majoritet, er tilstede, og hvor distinktioner baseret på hudfarve og tøjstil betinger social position. Han introducerer en distinktion imellem ekstern identifikation af en kollektiv stereotyp gangstertype, *psykopater, der bruger knive*, baseret på billeder fra medieverden, der associerer minoritetsunge med hård voldelig kriminalitet. Disse typificeringer kan anvendes som en 'kulturel ressource' og i forbindelse med sociale interaktioner i *frontstage*-situationer ved gøre brug af *impression management*, som strategi.

Gadelivsstilens sociale aspekter: Bilal: Bare den følelse af venskab de giver mig, gør mig utrolig glad

Følgende eksempel vil vise, at der i forhold til at leve den lokale livsstil kan optræde forhold, der gør det vanskeligt at fravælge denne livsstil, fordi den er bundet i forhold til

en daglig rutine og til et fællesskab. Livsstilen har en tiltrækningskraft, som giver handlinger en hensigt og betydning, der kan være afgørende. Man kan derfor også se på dette eksempel i forhold til konstruktionen af livsstilsformer med udgangspunkt i oplevelser af *social eksklusion*. Bilal skelner i sin fortælling mellem to livsstilsformer, der fører to forskellige former for respekt med sig, samt praksisser. Den ene livsstilsform giver respekt og adgang til økonomisk ulovlige ressourcer og den opfattes ikke som positiv i længden. Bilal har derfor undervejs forsøgt at skifte til den anden livsstil, hvor en anden type af respekt eksisterer, samt en anden karriere. Han introducerer her en distinktion mellem to livsformer, igennem handlingerne, der knyttes hertil, samt det sociale netværk, indenfor hvilke disse handlinger udføres og hvis gruppe, han tilhører. Livsstilen fortælles som et forløb af hverdagspraksisformer, der mere eller mindre trækker ham i den ene retning, hvilket betyder, at det er vanskeligt at bryde ud og skifte til en anden social omgangskreds og andre aktiviteter, på grund af oplevelsen at være ekskluderet i forhold til dette andet sociale liv.

Tage fat i mig selv og det gjorde jeg inden jeg skulle sove, for det var det eneste sted, jeg kunne være mig selv...der tænkte jeg altid; hallo, nu må der ske noget andet, nu må jeg skifte livsstil, lave noget andet, stop med alt det der (...) så står man op næste dag og man går i skole og så møder man samme folk, som man har mødt en dag forinden, jo! Og de samme ting, man har snakket om en dag forinden, snakker man om igen i dag, og de ting, man har sagt til sig selv om natten: nu stopper du mand, det her det er ikke godt, der er nogle andre ting, du har andet at lave, gå ud og arbejde, gå ud og få dig et liv, et normalt liv, blive respekteret på en god måde, så går man ud med de folk der, og så glemmer man det jo bare, fordi man ikke har andre at gå til, det er kun dem her, man kan være sammen med ellers er der bare ikke nogen at snakke med jo! (B:33)

Livsstilen følger med dette sociale samvær, der er det primære, da han ikke har andet og må acceptere de negative sider, som er prisen for socialt samvær i det hele taget. Bilal konstruerer oplevelser i forbindelse med familiære relationer og oplevelser af svigt forbundet hermed som årsagen til sine egne handlinger, der har været af kriminel karakter for at hjælpe andre. De tætte og broderlige relationer, han tilknytter sine kammerater, synes at udfylde et emotionel behov for anerkendelse, som han ikke kan få dækket hos andre eller andre steder, eftersom han ikke har kontakt til andre sociale netværk eller adgang til andre sociale platforme.

I mine øjne, bare den kærlighed de giver, bare den følelse af venskab de giver mig, det gør mig utrolig tilfreds med mig selv, så er det lige meget, hvad jeg skal gøre. På en måde er det jo så dårligt, fordi man så køber sine venner, jeg køber dem selvfølgelig ikke på den måde og jeg er heller ikke den type, der kræver noget, nogen gange kan jeg blive meget, meget irriteret og virkelig irriteret og det har jeg slet ikke ret til at blive irriteret over, det er bare noget pis og noget møg, det her. Altså hvis jeg har gjort meget og mange gode ting overfor én og han kunne gøre noget for mig, der kunne gøre mig glad eller sådan noget og han ikke gør det, jeg

kan aldrig gå over og sige det til ham, selv det bare det mindste, eller ingenting, en dag han kunne ringe (...) hvis han ikke gør det af sig selv, kan jeg ikke sige det til ham og hvis han ikke gør det, så bliver jeg sur indeni. Altså irriteret på den person. Indtil en dag, hvor jeg måske glemmer det (B 28).

Denne gensidige anerkendelse og gensidigheden i forhold til at hjælpe hinanden i forskellige situationer er baseret på en opfattelse af *reciprocitet*, som en kvalitet ved disse sociale relationer, der imidlertid ikke bygger på udtalte regler og normer, men snarere i forhold til nogle specifikke værdier i forhold til dette broderskab, hvilke der samtidig ligger til grund for hans handlinger. Kammeratskabet bygges på noget, der minder om tætte familiære relationer, som et broderskab. Det er i forhold til den type af sociale relationer, at handlinger udfra reciprocitet produceres og motiveres og en generel solidaritet udvikles og producerer typer af sociale netværk, hvor man kan drage nytte af hinanden, som social kapital, hvilket igen udvikler livsstilmønstre omkring kriminalitet, fordi man hjælpes med at skaffe økonomiske ressourcer på forskellig vis, herunder via røverier. Disse broderskabsrelationer er afhængige af, at den anden part anerkender det underliggende princip for venskab, for at kunne reproducere, hvilket igen forpligter, fordi man ikke kan svigte sine venner. Det er indenfor disse sociale relationer, at kriminelle handlinger gives betydning, og denne livsstil får tillagt betydning som en *vej*, man bliver nødt til at følge. Eftersom det er venskabet, der ligger til grund herfor, er det derfor også vanskeligt at bryde ud af en livsstil, fordi man viser sin anerkendelse ved at begå kriminalitet for at hjælpe hinanden med økonomiske ressourcer, og hvor sådanne broderskabsrelationer eksisterer og skaber afhængighedsrelationer, følger denne livsstil med, som et vilkår, man ikke kan fravælge, som en levevej. Men da Peter er dansker, deler han måske ikke de samme regler for reciprocitet, som Bilal. Der kan eventuelt også være andre årsager forbundet med den manglende interesse for at hjælpe sin fængslede kammerat, eftersom der indenfor broderskabet eksisterer en udpræget mistillid til systemet, herunder fængselsvæsnet og politiet og det er ikke tilladt blandt de unge at tale med nogen herfra.

(Peter), han er ligesom min bror, forstår du, jeg tænker på ham hele tiden. Alligevel og han kommer aldrig og besøger mig herude! Han har heller ikke sendt penge, men han kunne bare sende et eller andet. Men alligevel tænker jeg meget på ham! (...) Lige meget hvad jeg tænker på ham, lave penge, eller i fremtiden eller et eller andet, så tænker jeg med ham, mand. Hvis han var en god ven, så var han jo kommet her hos mig eller gjort noget! Men alligevel sidder man og tænker, hallo, det er sgu Peter, alligevel, det er jo en gammel ven (B:29).

Idealer for venskaber har Bilal fået igennem en relation til en ældre kammerat fra lokalområdet. Reglerne for reciprocitet og solidaritet betyder her, at Bilal er villig til at ofre sig selv for sine kammerater, der også ofrer sig for ham. Disse regler for reciprocitet bygger på en kvalitet, man kunne kalde for *blodsbånd* eller en *blodsbroderrelation*, fordi man forpligter sig til at forsvare andres liv med sit eget (hvilket i den nedenfor beskrevne situation er en overdrivelse, da personen ikke døde,

men blot gjorde en skade på sig selv, formentlig fordi han var beruset). Dette kriterium for venskab, som social norm, virker på Bilal som en værdi, et ideal, han kan se op til, og hvilket han lærer igennem det sociale netværk, hvor lederen, en voksen mand, i forhold til den ekskluderede ungegruppen, optræder som deres ven, der beskytter de unge drenge mod fjendtlighedsindede grupper, hvorved han får heltestatus og fungerer som rollemodel. Bilal kunne således også her forbinde denne livsstil og den type af rollemodel, som en ressource og kvalitet i en situation, hvor han var sårbar overfor andre fjendtlige grupper, der på grund af sin sociale, etniske og fysiske status ikke kunne placere ham i en anden og mere fordelagtig position i forhold til andre sociale ungegrupper med majoritetsstatus, eller andre lokale etniske ungegrupper (gruppen, der er beskrevet fra kapitel ...). Et gensidigt afhængighedsforhold bliver etableret mellem ungegruppen og deres beskytter, en relation, der ikke kunne fravælges, fordi man var forpligtet heraf i forhold til sociale og sikkerhedsmæssige årsager, på grund af manglende alternative sociale og økonomiske sikkerhedsnet.

Kasim var faktisk meget, meget ældre og der hvor han stak sig selv ihjel, jeg havde aldrig forventet at den mand, ville gøre sådan noget for os! (...) ligesom jeg selv her, jeg ville aldrig vige, hvis jeg kunne gøre noget for min kammerat. Jeg så virkelig noget der, som jeg kunne respektere og virkelig se op til og jeg lever ikke til den dag i dag, hvis det ikke havde været for Kasim (B:29).

Denne livsstil, som subjektet her fortæller om, byggede imidlertid også på livsstilselementer og karaktertræk fra *hip hop-ungdomslivsstilen*. Bilal konstruerer sin personlige stil igennem at være en del af et ungdomsfællesskab, hvor man dyrkede hip hop-genren rap som kulturel stil, men han deltog ikke selv som udøver i rap, men især i forhold til selve tøjstilen og livsstilen. Det var herigennem, at han selv deltog i forhold til denne ungdomssubkultur, der havde udviklet sig lokalt i området med eksperimenter med euforiserende stoffer, handlinger baseret på småkriminalitet samt ophold på lokalt gadeplan, hvor man mødtes samt forsvar af hinanden igennem slagsmål, som nævnt ovenfor.

Jeg var bare hip hop'er. Men jeg havde nogle kammerater, som gik rundt og rappede, ligesom Al Agamai. Han var vores gamle ven jo, dengang.

Hvor denne lokale variant af hip hop som subkultur for nogle af kammeraterne førte til social mobilitet og berømmelse, førte gadelivsstilen for andre det modsatte; *immobilitet og psykiske lidelser*. Bilal bliver senere bekendt med de negative sider af denne lokale livsstilsform, eftersom forbrug af forskellige rusmidler kunne fremkalde psykoser og forandre personer fra den ene dag til den anden. Disse symptomer og reaktioner var imidlertid helt fremmede og ukendte, og han forsøgte at forbinde denne reaktion i forhold til et traditionelt, mytisk univers, eftersom han ikke var klar over de følgesygdomme, der kunne følge med indtagelse af stofferne. Det blev han imidlertid senere, da flere i vennekredsen bliver ramt. Bilal oplevede denne sygdom igennem de psykoseramtes indelukkede og asociale optræden i forhold til kammeratskabsgruppen.

Psykosen bevirker således, at personen mister sin fremtrædende sociale position indenfor gruppen (opnået via fysiske styrke og rapkundskaber) og han degraderes.

Vores ven der R, han var en rigtig flink gut, der gik til karate, og der ku' alt muligt og gode ting og kan kunne synge rigtigt, rigtig godt. Rappe, ikk. Men lige pludselig så sagde det klik for ham og så begynder han at sige alle mulige skumle ting, og se syner og høre stemmer og i starten, jeg troede han var besat af ånder, forstår du og jeg kender mange du ved, i min by også, og under det bryllup der og alt muligt (...) Det må være en psykose eller (...) og sådan var det med ham Omar og senere med ham Ali, der. Han gik jo rundt og snakkede for sig selv og sang hele tiden for sig selv, selvom han sad i bil, der var fyldt med mennesker, så sad han bare for sig selv og lyttede i sin egen verden... (B:31)

Bilal forbinder imidlertid det tidligere kammeratskab med en kollektiv skæbne i fremtiden. Ingen af den tidligere kammeratskabsgruppe har klaret sig godt igennem tilværelsen, det vil sige klaret overgangen fra ung til voksenlivet, ved at komme ud af ungdomskriminaliteten og over i andre former for indtægter i forhold at få et job, samt etablering af en familie. Denne vej anses nemlig for lukket, eftersom fængslingen bevirker, at det kan være for sent at følge den anden vej⁹⁰.

Det er gået dårligt for os! Specielt den gruppe der, omkring ti mennesker, der er det gået fuldstændig...! (B:33)

Og Bilal kan efterrationalisere i forhold til dengang og sin nuværende situation med en længere fængselsdom og den ungdomslivsstil, som for ham var så attraktiv som ung. Han konstruerer denne livsstil, som en række af handlinger og handlingsrum. Dette ungdomsliv med tilhørende livsstil, formuleres igen omkring den altafgørende værdi at være en del af en kammeratskabsgruppe. Dette fællesskab gav muligheden for at deltage indenfor den generelle ungdomsarena, det vil sige steder for forlystelser og konsumtion og muligheden for at leve teenagealderen i al dens frivole karakter. På trods af at denne fortælling bliver til i bagklogskabens lys, kan man hævde, at Bilal her positionerer sig i forhold til et fællesskab, som gav ham mulighed for at leve det liv, han søgte i sin teenagealder, og som gav ham en plads indenfor et fællesskabet, fordi han ikke ville have kunne leve på andre måder, på grund af eksklusion⁹¹. Fællesskabet og den lokale livsstil, der præsenteres som en symbolsk skæbne, en vej for et ungdomsliv, der træder i stedet, for oplevelser af social eksklusion og sårbarhed og dermed som eneste aktive mulighed og sociale ressource i forhold til et øget behov for sikkerhed, samvær og anerkendelse. Bilal identificerer *ikke* sig selv i forhold til den subkulturelle livsstil med udgangspunkt i modeller for maskulinitet og verbale

⁹⁰ Informanten bliver skilt fra sin kone under fængslingen, eftersom han også har fået en udvisningsdom

⁹¹ Han var, fordi han tilhørte nabokommunen, udelukket fra sin tidligere kammeratskabsgruppe, der var indenfor klubben og han havde derfor ikke havde andre steder at være, eller andre måder, hvorpå at leve sin teen-age år blandt andre minoritetsunge, der ikke var nogle af i hans egen kommune.

kommunikationsformer. Han anvender heller *ikke* elementer fra den globale hip hop til beskrivelsen af egne sociale værdier.

Vi har virkelig haft et sjovt liv! Altså, vi tog i byen hver fredag og lørdag og vi havde det virkelig morsomt og vi morede os og vi havde det virkelig godt med hinanden. Havde jeg penge, så brugte jeg bare pengene på de andre og havde de andre penge, så brugte de dem også på mig jo. Der var ikke så meget forskel (B:32).

Denne livsstil konstrueres igennem en række oplevelser af social eksklusion, daglige rutiner og kriminelle handlinger, hvormed man viser solidaritet og hjælper sine venner ved at udføre handlinger, som at *lave penge*. Det sociale fællesskab og dets univers eller rum for handlinger etableres således igennem en orientering mod idealer for venskab og kollektive regler for reciprocitet, der ikke skelner mellem at ofre sit liv for andre eller lade være. Denne livsstil og dette fællesskab foretager derfor *ikke* en distinktion mellem at ofre liv og ikke ofre liv og kan måske bedst karakteriseres som et blodsband. Disse handlinger bygger på reciprocitet, hvor man ikke kan bede andre om hjælp rent verbalt, men man udviser disse idealer for venskab ved at ofre sig for sine venner, endog med livet som indsats, og man får dermed igennem anerkendelse og 'ære' igennem disse relationer og dette fællesskab. Denne forståelse af 'ære' kan være forbundet med Bilals flygtningebaggrund og hans barndom indenfor en palæstinensisk flygtningelejr og ikke mindst igennem faderen og dennes venskaber, der i en ekstrem grad gjaldt til døden. At ofre sit liv i krigssituationer kan i den forstand være anset for en positiv social værdi, der giver adgang til ære og status⁹². Set med dette perspektiv kan disse regler forklares i forhold til Bilals sociokulturelle baggrund, såvel som i forhold til idealer for maskulinitet, *mandlig ære*, der var fremherskende i hans barndom og indenfor hans familie. Men de kan samtidig være anvendelige i forhold til en situation, hvor etnicitet indgår som kriterie for sociale grænsedragninger, i form af diskrimination og social eksklusion, for ikke at tale om angreb fra andre lokale ungegrupper. Det er i en sådan situation et spørgsmål om at kunne mobilisere en større gruppe for at kunne imødegå de stærkere grupper, herunder den lokale rockergruppe.

Således opstiller Bilal nogle negative og positive poler for fællesskabets handlinger, der vurderes i forhold til idealer for venskab på den ene side og en livsstil, hvor kriminalitet, konsumtion og subkultur erstatter oplevelser af social eksklusion på den anden. Disse grænsedragninger finder sted i forhold til køn, alder og etnicitet, hvormed han forklarer de forskellige typer af sociale relationer, fællesskabet og det subkulturelle liv blandt vennerne. Bilal positionerer sig dermed i forhold til de sociale fællesskaber, som eksisterede på gadeplan, og de ungegrupper fra hvilke, han var udelukket på et tidspunkt i sit liv, hvor netop sådanne sociale fællesskaber har en primær betydning for

⁹² Efter at have skrevet dette kapitel så jeg udsendelsen 'den dobbelte straf', hvor Bilal deltager som 'case'. Udover ham, optræder andre unge mænd med palæstinensisk baggrund. En af disse unge siger under udsendelsen, at det vil være en ære for ham at dø for sit land. Men Bilal ikke deler ikke dette tilhørsforhold til et hjemland og han ønsker ikke selv at dø som martyr Den dobbelte straf. TV2, d. 01.02.05, samtale med Bilal i Vridsløselille Statsfængsel, 28.03.05).

unge teenagere. Han havde en ekstra stærk motivation for at vælge dette fællesskab; der eksisterer for ham ikke andre alternativer, da han som bekendt selv tilhørte en minoritet indenfor ungegruppen på grund af sin palæstinensisk flygtningebaggrund og var bosiddende i nabokommunen og dermed uden andre unge med samme minoritetsstatus at tilbringe sin ungdom sammen med.

Maskulinitet i teenagealderen:

Ahmet: De følger alle sammen efter deres gener...!

Følgende fortæller forholder sig til eksistensen af lokale forskelle i forhold til ungdomsgrupper og livsstilsformer, som han skaber igennem en *eksterne* og *interne definition* i forhold til alderskategoriseringer og lokale tilhørsforhold.

I følgende fortælling tager Ahmet afstand fra et fællesskab, der definerer sig selv ved brug af sorte gangsterrappere, som de anvender som mandlige *ikoner*. Han trækker en social såvel som aldersmæssig grænse i forhold til dét, som han opfatter som mandlige værdier, dét mandeideal, som unge dyrker og den maskulinitet, som han opbygger på kompetencer fra den virkelige verden og erfaringer herfra. Han positionerer endvidere sig selv i forhold til en ældre alderskategori og skaber en afgrænsning mellem subkulturen som virtuel og fiktiv og livsstilen tilhørende unge, der, som ham selv, har erfaringer forbundet med kriminalitet fra den virkelige verden (han blev sendt i ungdomsinstitution og har afsonet fængselsdom). Ved at fremhæve erfaringen positionerer han selv sig som voksen og som én, der har gennemgået prøvelser og fængsling, og som derfor også ved, hvad dette liv går ud på.

Altså, jeg kan se, når jeg kommer ned i klubben dernede, og så står de der med de samme navne, altså du ved, a la hip hop, han (Westside Boys) siger for eksempel 'outlaw' (...) om sin tegning, og det (Outlaw) står på væggene dernede. Sådan en rigtig mand, du ved, og han sidder i hullet! Jeg gad ikke engang at skrive mit navn på den skid, der! Jeg ville ikke ha' det! Hvorfor laver de sådan noget? Det er for latterligt, mand! Det er for børn! (...) Selvfølgelig hører du den musik der, du hører musikken, men at de ligefrem bliver en konge, eller en gud, eller et idol...! (...) Folk de har leget bander i Kokkedal dengang! Det har noget med erfaring at gøre. De har ikke lært noget, mand. Slet ikke sådan nogle drenge. Det er derfor at jeg grinte af dem. De blev rigtig irriteret over at jeg grinte af dem! Hold kæft, hvor jeg grinte af dem. De var 'ældt?' på mig, nogen af dem, men jeg sad og grinte af dem alligevel, fordi jeg tænkte: Hallo, hvor latterligt mand! Fuldstændig latterligt! (A: 11).

Men denne udvikling med hensyn til at skabe territorielle 'bander' skræmmer ham, og Ahmet tager skarpt afstand fra disse interaktionsmåder, hvormed de unge fra det lokale område forsøger at ekskludere unge fra andre områder på baggrund af deres kollektive lokale tilhørsforhold, som de anvender som bandeidentitet og logo. Ungegruppen skaber nogle sociale kategoriseringer af andre unge, som fremkalder kalder potentielle situationer for konfrontation og provokation. Der opstår nogle 'fjendebilleder', som går

på territorialitet, som Ahmet mener opstår ved at kopiere gangsterrapskulturen. Ahmet reagerer overfor dét, som han opfatter som grænseoverskridende adfærd i forhold til den gængse lokale, sociale interaktionsform, hvor man tiltaler hinanden fra de to lokale områder med en vis respekt og høflighed. Han opfatter disse unge, der organiserer sig i bander, som udefrakommende og 'drengede' forsøg på at få respekt igennem brugen af subkulturelle stilelementer, som de overfører til deres eget lokalområde. Gangstersubkulturen er, ifølge denne fortælling, et teenagefænomen, men også en negativ udvikling, fordi den resulterer i sociale forskelle og konflikter mellem unge, hvor der ellers gælder nogle generelle regler for solidaritet og gensidig respekt. Men Ahmet konstruerer også denne oplevelse af social eksklusion og dominans som en negativ kropslig oplevelse, der kunne tolkes som frygt. Han anerkender ikke 'Westside Boys' eller giver dem respekt, tværtimod viser han *dis-respekt*, hvilket samtidig medvirker til, at han trækker en social distinktion i forhold til disse unge og hans eget sociale og lokale tilhørsforhold igennem en afstandtagen til gruppens kulturelle identifikation, 'gangsterraplivsstilen', som forbillede og identitetsramme for sociale interaktion.

Det er ikke det med kriminalitet, jeg mener, det er bare det, de unge drenge, de kan vise udadtil. Jeg prøver at tænke mig om, hvad der er rigtigt. Altså, jeg snakker pænt til alle folk, og sådan noget! Og jeg har heller ikke noget imod nogen, som kommer udefra. Men lige så snart der kommer én af vi, derud til byen i Kokkedal, de bare nedgør os fuldstændig! Det er når, jeg står foran dem, at jeg får det dårligt, han (Westside Boy) irriterer mig(...). Han tænker nok det samme om mig! Forstår du, de er med i den bande, ikk. Så får jeg det dårligt med ham. Jeg får det så dårligt, at jeg nærmest flygter fra den bande, ikk! (A:12)

Ahmet konstruerer en fortælling, hvormed han indfører en sammenhæng mellem historicitet, lokalitet og identitet i forhold til livsstilsformer og de lokale sociale grænsedragninger, der finder sted. Han positionerer sig selv i forhold til en sådan historicitet og lokalitet i forhold til handlinger. Denne positionerings viser en række grænsedragninger mellem sociale grupper og handlingsforhold. Sociale distinktioner på baggrund af lokalitet, alder og køn indgår som faktorer, Ahmet konstruerer i forhold til en historicitet om to typer af lokale grupper og deres handlinger. Han foretager identificerer en ældre brødregruppe og en yngre brødregruppe, der deler lokal identitet og territorialitet der håndhæves igennem slagsmål med andre minoritetsunge i nabokommunen. Han skelner mellem handlinger; som 'drenge-slagsmål for sjov' og 'slagsmål for alvor', der får tillagt en anden betydning som 'bandekrige'. Ahmets fortælling viser udviklingen af en livsstil, der har sit udspring hos en ældre generation af unge, og trækker en tidsmæssig linie mellem grupperne i dag og før i tiden. De voldelige konfrontationer mellem de lokale unge får tillagt en territorial betydning. Han skaber hermed en *lokal* distinktion i forhold til handlingerne, der også tillægges symbolsk betydning som krigshandlinger, hvorved han helt eller delvis reproducerer en diskurs fra politiet og fra medierne, der dermed flyder ind i fortællerens egen terminologi og sprogbrug vedrørende handlinger. Der bliver benyttet en officiel og

repræsentativ diskurs, som Ahmet formulere sig ud fra, og som indgår i den eksterne definerings og kategorisering af ungegrupperne i området. Mediernes billeder anvendes som kulturel ressource i forhold til, hvordan unge indbyrdes kategoriserer og identificerer hinanden.

I virkeligheden så er det sådan, at de følger alle sammen efter deres gener! Du ved godt hvad jeg mener, ikk. Du ved, slås og det! Nu de yngre drenge, ikk, deres lidt ældre brødre, det var lidt deres skyld, at deres yngre bror, de bliver sådan her, fordi de ville slås, og så viste de, jamen vi hader den der klub, men bag ryggen, siger de: "jamen, det var bare for sjov!" men de små, de små drenge, de tænker; Årh, det er alvorligt, det han siger, jo, så vi skal hade dem, ikk! Så når de små vokser op, så begynder de at lave "bandekrig" og [lokalområde], de lavede det og det i [lokalområdet]...har du aldrig hørt om "[lokalområdet]-drengene" (A: 10).

Unge fra nabolokaliteten får tillagt en lokaliseret identitet og kategoriseres, som en afgrænset kollektiv gruppe, der fører 'bandekrige' på trods af, at Ahmet deler samme etniske og kønslige baggrund og social status. Igennem denne fortælling positionerer Ahmet sig selv, dels i forhold til et lokalt tilhørsforhold og tilhørende en 'voksen' kategori og ikke tilhørende teenagegruppen. Han positionerer sig derfor også i forhold til livsstil om kriminalitet som *virtuel*, en drengelig, forbeholdt teenagere, og kriminalitet, som virkelighed, forbeholdt voksne og erfarne mænd.

Delkonklusion

Mehmet, Hamid, Bilal og Ahmet viser, hvordan de igennem eksterne og interne identifikationsprocesser forholder sig til differentierede, sociale kategorier og sociale typer i forhold til livsstilsformer. Elementer fra modeller, billeder eller diskurser fra det offentlige rum indgår i forhold til at kunne forklare egne og andres handlinger i forhold til disse livsstilsformer, som medvirker til at kunne skabe oplevelser og en selvfortælling i forhold hertil. Disse oplevelser konstrueres i forbindelse med, at modeller, billeder eller diskurser fra forskellige typer af ungdomskulturelle genrer og medier forbindes med værdier, der udtrykkes ved at benytte disse genrer eller kategorier som kulturelle ressourcer, hvormed de kan skabe betydning og mening i forhold til egne oplevelser og handlinger. Disse modeller anvendes ikke blot som sociale og kulturelle ressourcer, hvormed de kan identificere omverdenen igennem sociale kategoriseringer af sociale grupperinger og deres handlinger, men også til at positionere sig selv i forhold hertil. Dette foregår ud fra faktorer som alder, køn, etnicitet og racemæssige distinktioner. Livsstilsformer, der beskrives som 'gangsterlivsstilen', opfattes ikke som en afgrænset og konkret livsstil, men snarere som en *form*, *kategori* eller *model*: 'det vilde liv', 'gangsterstilen' eller 'at hænge ud' for handlingsmåder, der anvendes til at forklare lokale gadelivsstilsformer. 'Gangsterlivsstilen' anvendes som en *symbolsk* ramme i konstruktionen af en *positiv* maskulinitet overfor en negativ og manglende anerkendelse ud fra en etnisk identitet. 'Gangsterlivsstilen' og 'gangstertypen' leverer maskuline modeller, hvormed informanterne kunne opbygge social anerkendelse og

social status, men som de også kunne anvende i forhold til distinktion, igennem sociale og symbolske forskelle og ligheder samt i forhold til negative og positive værdier omkring maskulinitet, som respekt/disrespekt, ære/vanære, frygt/sikkerhed, kammeratskab/fjendskab, kamp/lege og derfor ud fra hvilken ramme, fortælleren kunne skabe betydning og subjektivitet. Disse betydninger produceres igennem fortællingen, i forhold til egne handlinger, hvor fortælleren positionerer sig selv indenfor et større socialt felt, hvor der eksisterer forskellige grupperinger og fællesskaber, både i forhold til lokalsamfundet såvel som majoritetssamfundet og igennem sociale kategoriseringer af sig selv og andre.

Gangsterappen leverer modeller for en *sort, hedonistisk maskulinitetsform*, hvor den mørke hudfarve, igennem en omvending af en stigmatiseret identitetsmarkør, bliver et udtryk for dominans, aggressivitet, virilitet og symbolsk status og disse egenskaber kan fungere som en *kulturel ressource* i forhold til at vinde status og respekt igennem anerkendelsen heraf indenfor sociale og ungdomskulturelle arenaer. Ved at anvende denne eksterne identitetsmarkør i interaktionen med personer med majoritetsbaggrund kan minoritetsunge med mørk hudfarve trække på sådanne 'kategoier' og 'stereotyper' og herigennem komme degraderende behandling eller angreb i forkøbet. Flere af fortællerne anvender tydeligvis disse markører, men uden at foretage en internt definition i forhold hertil. Der eksisterer således en distinktion imellem at anvende modeller som en form for *impression management* på den ene side og gøre brug af virkelige handlinger forbundet hermed. Men denne grænse er fleksibel og skifter fra situation til situation, hvor der kan være fordele forbundet hermed. Der er tale om handlinger, der således tilknyttes 'frontstage'-situationer, som på offentlige arenaer, samt handlinger, der er tilpasset 'backstage', i familiære situationer eller indenfor en tæt vennekreds. Men det gælder for flere af informanterne, at der med fordelene forbundet med at have anvendt gangstertypen, som en *aggressiv machotype* som personlig offentligt image, også følger ulemper. Fordelene handler om at føle sig som en del af et fællesskab, hvor sådanne *ekspresive maskuline* handlinger vedrørende ære, respekt og tjenester kunne komme én selv til gavn, på grund af manglende ressourcer til alene at skaffe fornødenheder eller sikkerhed, samt imødekomme manglende anerkendelse fra andre sociale fællesskaber og diskrimination fra majoritetssamfundets unge eller voksne. Modsat kan ulemper forbundet med at bruge gangstertypen som image være risiko for at blive fængslet, lide fysisk overlast på grund af rusmidler eller blive skadet i hævnaktioner eller ved racistisk motiverede angreb. Det var således tilfældet, at flere af informanterne havde negative oplevelser forbundet med at deltage i fællesskabet om den lokale gadelivsstil, fordi udviklingen af blodsbroderskabsbånd kunne medføre, at man også måtte være parat til at ofre sit liv for andre. Her kunne man også observere, hvordan sådanne blodsbroderskabsrelationer ikke altid ville blive gengældt. Sådanne handlinger blev omtalt som 'at blive røvrendt'. Distinktioner ud fra handlinger bliver opstillet i forhold til negativ og positiv pol, at 'ofre sig 100%' eller 'at røvende folk', hvilket bliver en parameter for sociale fællesskabshandlinger og reciprocitet. Sådanne distinktioner kunne endvidere observeres i forbindelse med andre handlinger indenfor fællesskabet, som at 'slås for sjov' og 'slås for alvor'. Dét at 'slås for sjov' beskrives som at deltage i drengeslagsmål på gaden og 'slås for alvor' at indgå i

bandekrigslignede gadekampe om territorier. Distinktionerne udtrykkes via sociale kategoriseringer og typologier, men konstrueres i forhold til værdi, byggende på identitetsfaktorer, hvorved fortælleren positionerede sig selv i forhold til alder, køn, etnicitet og lokalitet. Men maskulinitet og etnicitet synes at være gennemgående faktorer i forhold til disse fortællinger, hvormed betydninger af at leve 'gadelivsstilen' og handlingerne forbundet hermed forklares. Man kan derfor også konkludere, at maskulinitetskonstruktionen i disse fire fortællinger viser, at unge udvikler en ekspressiv og dominant maskulinitet, som en strategi, hvormed de kan skabe broderfællesskaber som erstatning for oplevelser af social eksklusion og en machoidentitet som modidentitet i forhold til en stigmatiseret etnisk identitet og lav social position.

Kapitel 14

Livsstil og kriminalitet

Dette kapitel omhandler de kriminelle handlinger, der har ført til de pågældende unges domsafgørelser, set i forhold til straffeloven på den ene side og i forhold til de unges egne forklaringer på disse handlinger på den anden. Når handlinger, der knytter sig til gadelivsstilen og ekspressiv maskulinitet, bliver 'kriminelle' handlinger, er det vigtigt at have for øje, hvornår og i hvilke sammenhænge disse handlinger bliver 'kriminelle', samt hvilke aktører, der indgår i forhold til at definere rammerne, indenfor hvilke handlinger bedømmes og vurderes. Som det fremgik i de forrige kapitler, kan man se eksempler på, hvordan forhandlinger om identitet tager form indenfor forskellige arenaer, hvor eksempelvis 'gangstertypen' igennem 'impression management' på et intergruppe niveau, hvor majoritets- og minoritetsunge interagerer, kunne bidrage til en positiv maskulinitetsform. Men hvilken betydning vil denne form for maskulinitetskonstruktion få for den pågældende unge, når den pågældende skal vurderes indenfor et retssystem? Det blev endvidere set, hvordan unge igennem verbale handlinger kunne udfordre klubpersonales autoritet, ved at så tvivl om deres legitimitet til at udøve social kontrol, men også hvordan anvendelse af gadesproget kunne resultere i bødestrafte eller arrestation, når det blev anvendt mod politiet.

Dette kapitel undersøger handlinger, der foregik i forbindelse med gadelivsstilsformen og ekspressiv maskulinitet, som involverer kriminalitet. Disse handlinger har resulteret i sanktioner, fængselsdomme eller bødestrafte, når politiet og retsvæsenet er blevet involveret som den øverste dømmende myndighed. Man kan hævde, at der i forbindelse med disse domme og den pågældende kriminalitet, der begås, indgår nogle aspekter, som ikke er helt entydige. Der er eksempelvis ofte en større uoverensstemmelse mellem, hvordan den dømte har opfattet sine handlinger, og hvordan domstolene har dømt disse handlinger som strafbare. I processen indgår politiet som aktør og domstolene som øverste dømmende myndighed og dermed et helt retssystem, der er bygget op omkring 'parternes' forskellige interesser, samt juridiske og faglige kompetencer og autoritet. Dette retslige system og lovgivningen har en indflydelse på udviklingen af kriminalitetens udvikling og sociale effekt. Dette spørgsmål vil jeg imidlertid ikke komme dybere ind på i dette kapitel, men blot afdække, hvilke lovgivningsmæssige strafferammer, der har haft en konsekvens for de unges kriminalitet og domsafgørelser. I stedet vil jeg afdække faktorer, der indgår i de unges beskrivelse af de kriminelle handlinger, som kan tænkes at have betydning for måden, hvorpå informanten fremstiller sine kriminelle handlinger. Her vil faktorer, som alder, køn, klasse og etnicitet blive afdækket i forhold til, hvordan disse faktorer spiller ind på den begåede kriminalitet, og hvordan disse handlinger konstrueres af informanten i forhold til domstolenes og politiets domsafgørelser og straf. Det vil endvidere blive undersøgt, hvordan informanter giver disse handlinger betydning og mening i forhold til handlingernes målsætning. Meget tyder for eksempel på, at alder spiller en rolle i forbindelse med opfattelsen af 'kriminelle handlinger' og for, hvordan disse handlinger vurderes. Som det fremgik af forrige kapitel forklarede flere af informanterne et engagement indenfor gadelivsstilen, som et teenage fænomen. Der var

endvidere eksempler på, hvordan identifikationen med 'gangster'modellen også var attraktiv i en senere teenagealder, hvor man påbegyndte en faglig uddannelse og kunne imponere andre unge med 'machomaskulinitet', blandt andet ud fra 'wrongfooting'-strategier og impression management i forhold til en sort maskulinitet som 'gangster'.

Dette kapitel vil igennem de forskellige fortællinger og erfaringer undersøge, hvorvidt der er en sammenhæng mellem handlinger, der indgår i forhold til de pågældende unges 'sociale strategier' i forhold til at opnå forskellige former for social status og anerkendelse rettet mod forskellige sociale grupper, sociale arenaer og symbolske værdier, og de typer af kriminalitet, der fører til domsafgørelser. Og hvilken udvikling eller proces fører disse handlinger med sig, når de unge først kommer i kontakt til retssystemet i forhold til forskellige typer af kriminalitet. Heri indgår spørgsmålet om, hvorvidt man kan påpege, at der er tale om en selvforstærkende effekt, når unge, der lever 'gangsterlivsstilen', dømmes for kriminalitet, således at de udvikler kriminelle karrierer. Eller virker straffesystemet afskrækkende, således at den nye lovgivning om en tidligere indsats og hårdere straffe får (eller har haft) en præventiv virkning overfor den pågældende unge i forhold til at begå ny kriminalitet? Dette kapitel søger dermed at besvare et overordnet spørgsmål om, hvorvidt man kan påpege, at gadelivsstilsformer, som No Life, også i en vis forstand medfører en risiko for at unge udvikler 'overlevelsesstrategier', der fører til kriminelle 'karrierer', eller om det lykkes for de fleste unge, på trods af de kriminelle handlinger, at opnå adgang til mulighedsstukturer igennem et job eller uddannelse. Det følgende tager udgangspunkt i informanternes erfaringer og deres vurdering og konstruktion af deres kriminalitet på den ene side og de identitetsmæssige faktorer, der spiller en central rolle i forhold til kriminaliteten i fortællingen, på den anden side.

Kriminalitet som 'økonomisk strategi'

Det følgende er baseret på eksempler på informanternes erfaringer med 'kriminelle' handlinger og former for kriminalitet samt erfaringer med domme og fængselsstraffe; det vil sige subjektive erfaringer forbundet med kategorisering og at blive dømt, som 'kriminelt', samt følgerne heraf. Disse emner er tidligere berørt, men i denne forbindelse fokuseres især på, hvordan informanterne opfatter og konstruerer deres egne kriminelle handlinger i forhold til de øvrige handlinger, der er forbundet med livsstilsformen, som eksempelvis forbrug og de sociosymbolske værdier, der er knyttet hertil. Herunder undersøges, om man kan tale om, at der eksisterer en sammenhæng mellem en livsstil, baseret på oplevelser af social eksklusion og et fællesskab med udgangspunkt i gadelivsstilen og former for kriminalitet. Her inddrages de forskellige forklaringsfaktorer, informanterne udpeger, dels i forhold til aktørens egen rolle i forhold til kriminalitet og hensigt hermed, dels i forhold til de kontekster, indenfor hvilke at handlingerne har givet mening, for at kunne forstå, hvordan kriminelle handlinger blev udviklet og anvendtes.

I denne forbindelse har jeg valgt at se, hvordan de unge forklarer deres kriminelle handlinger ud fra sociale identitetsmæssige faktorer, som alder, køn, klasseaspekter og endelig etnicitet, for at kunne afdække, hvordan disse faktorer påvirker kriminaliteten mere specifikt. Ved at se på disse forskellige faktorer er det hensigten at undersøge, om

man kan påpege nogle vigtige faktorer, der, som vi så det i forbindelse med køn og alder i forhold til gadelivsstilen, kan forklare, hvorfor den unge har udført de kriminelle handlinger.

Hamid: Det handler om at have flot tøj, flot bil og nogle søde damer

Hamid, der er 23 år, har en forhistorie indenfor kriminalforsorgen, hvor han i forbindelse med en dom i 1997⁹³ kom på kostskole. Her afsluttede han 10. klasse og begyndte derefter på et gymnasium, men manglede motivationen herfor, og han fandt igen sammen med sin tidligere vennekreds. I 2000 fik Hamid en ny dom med en fængselsstraf på 2 år. Han afsluttede denne fængselsstraf⁹⁴ i 2002 og efter disse to år kunne han ikke finde sig et job på grund af sin straffeattest. Han får en ny dom i 2003 med en længere fængselsdom⁹⁵ på 4 år. Han har derfor været indenfor kriminalforsorgen, siden han var 16 år gammel, og blev fængslet første gang som 19-årig. Følgende fortælling er baseret på erfaringer med kriminelle handlinger i forbindelse med tidligere og nuværende oplevelser.

Jeg startede med sådanne småting. Man starter med sådanne småting og så lige pludselig, så...du starter måske med at røve en tankstation, et eller andet, så prøver du at stjæle 7.000, det er mange penge, når du er 16 år. Men så når du har røvet ti tankstationer og fået 7.000 hver gang, så er det lige pludselig ikke mange penge. Så går du måske et skridt højere, supermarked eller hvad fanden ved jeg (...) jeg kender for eksempel to af mine kammerater, vi havde 250.000 kr. Dem brugte vi på to måneder. Ha! Også på rejser og alle mulige skøre ting. Du får jo ikke noget for dem. Du får aldrig noget godt ud af...hvad der kommer hurtigt, går hurtigt! Lad os sige det sådan (...). Det er så overfladisk det hele. Det hele handler om at se godt ud. Flot tøj. Flot bil. Nogle søde damer! Det er det hele og det har det været lige siden, jeg var fjorten år gammel og til den dag i dag! Og det er til at brække sig over! Men sådan er det (...) Jeg var med til det (...) og når jeg bliver løsladt, så vil jeg sikkert ryge lige ind i det igen, men sådan er det! Det hele handler om...vi har ikke andet, det hele handler om og ha' en fed bil og ha' nogle søde damer og ha' et kendt navn i byen og være respekteret i byen og sådan nogle ting, for vi har ikke andet! (H:14-15).

Kriminaliteten forbindes med en aldersperiode, hvor han som dreng i aldersfasen mellem 11 og 14 år for spændingens skyld begår mere uskyldige former for ungdomskriminalitet sammen med kammeraterne i gademiljøet indenfor det sociale boligområde, hvor de 'hænger ud' sammen og ikke går i klubber. Men senere bliver ungdomskriminaliteten anvendt i forhold til konsum i en lidt ældre alder, omkring de 15

⁹³ Ifølge domsmaterialet får Hamid en dom for flere forhold, vold efter § 245, stk.1 og § 285, stk. 1. for skyldnersvig, hvor han dømmes en betinget fængselsdom på 9 måneder (Domsmateriale; s. 3).

⁹⁴ Denne dom angår en række af forhold, § 174 (falsk forklaring), § 285, stk. 1 (skyldnersvig) og § 288 (røveri) stk. 1, samt våbenloven § 247. Disse forhold betyder, at han kommer til at afsone tidligere betingede domme.

⁹⁵ I 2003 dømmes Hamid for en rækkes forhold: § 53, stk.3 (promillekørsel), § 56 (føre bil uden at have erhvervet kørekort), § 164 (falsk forklaring), § 176 (tyveri), § 293, § 288, stk. (røveri).

år. Her beskrives ungdomskriminaliteten som spontane former for tyveri, der efterhånden bliver til vanehandling, eftersom de bliver en praksisform, hvormed Hamid og hans kammerater kan få adgang til eftertragtede sociale, materielle og symbolske værdier, som status, mobilitet og sex, og hvormed de kan producere positiv maskulinitet. Hermed bliver kønsaspektet i aldersfasen 16-18 år en vigtig faktor i forbindelse med kriminaliteten, eftersom gevinsten anvendes på at finansiere en hedonistisk livsstil og 'conspicuous consumption' for af den vej at opnå maskulin og social status. Men denne livsstil fører imidlertid ikke til social mobilitet, eftersom Hamid fastholdes i denne hedonistiske livsstil og kriminalitetens stempling af ham umuliggør et skift i forhold til karrierebane, fra ufuldendt gymnasieuddannelse til et job indenfor erhvervslivet, da han bliver 21 år og skal skabe sig en selvstændig tilværelse. Han påpeger, at denne form for social eksklusion snarere end kriminaliteten er skyld i, at denne livsfasetransition ikke finder sted, for der eksisterer ingen muligheder for unge, der er blevet 'stemplet' som kriminelle, og som har indvandrerbaggrund. Den hedonistiske livsstil præsenteres som en 'kompensation' for fravær af andre muligheder for at skabe social identitet og opbygge positiv maskulinitet, tilhørsforhold og meningsgivende handlinger, eftersom han fastholdes i en lav position forårsaget af den sociale eksklusion, hvor han ikke kan finde et job og få afviklet gælden i forbindelse med kriminaliteten. Hermed bliver sociale og klassemæssige årsager, som marginaliseringen på arbejdsmarkedet og i samfundet, afgørende for, at kriminaliteten anvendes som økonomisk strategi, og hvor han i stedet søger tilbage til en livsstil med kriminalitet, der træder ind og udfylder det tomrum, arbejdsløsheden fører med sig. Situationen forstærkes af, at Hamids familie flyttede tilbage til hjemlandet, en emigrationsstrategi, der skulle forhindre, at Hamids mindre brødre også skulle begå kriminalitet, når de blevet opdraget i hjemlandet. I stedet har familiens emigrationsstrategi ført Hamid længere ud i alvorlig kriminalitet, eftersom han heller ikke har kunnet finde social og økonomisk støtte hos familien. Etnicitet bliver dermed yderligere en forklaringsfaktor i forbindelse med Hamids kriminalitet; etnicitet er et vilkår, det er styrende og strukturerende i forhold til hans handlinger og handlingsrum, på samme måde som alder, klasse og køn har været det.

Den seneste fængselsdom hænger derfor også som yderligere en skygge over Hamids handlingsspektiver, hvor prisen er ensomhed, immobilitet og yderligere social stigmatisering. Men Hamid anser ikke sig selv som kriminel. Han forklarer at kriminaliteten gør det vanskeligt for ham at forandre denne livsstil, eftersom han tilhører en kollektiv gruppe/social kategori, der lever under fælles sociale vilkår, som '*unge 2.- generations indvandrere*', hvor han på den ene side oplever sig marginaliseret og stemplet af samfundet og på den anden oplever vanskeligheder forbundet med at videreføre familietraditioner, dvs. efterleve normer og regler i forbindelse med ægteskabsstrategier og familiens økonomiske ambitioner. Hamid er derfor underlagt sociale processer, han ikke selv kan kontrollere eller ændre, og han er fastlåst i forhold til handlingsmuligheder. Han kan ikke bryde radikalt med sit tilhørsforhold og herigennem ændre praksisformer ved at vælge andre handlingsstrategier og livsstil, eftersom han ikke kan ændre den stempling, han allerede har fået i forbindelse med fængselsdommen og sin etniske identitet og udseende, hvorfor der ikke eksisterer andre

måder, hvorpå at opnå social mobilitet og opbygge positiv maskulinitet, indenfor Hamids erfaringshorisont⁹⁶.

Bilal: Man bliver fristet til at gå ud og prøve ét eller andet

Bilal er 25 år. Han kom for første gang i kontakt med kriminalforsorgen som 17-årig, i forbindelse med et røveri i 1996, hvor han fik et års betinget fængsel med tilsyn og samfundstjeneste. Bilals skoleforløb, efter at været ankommet til Danmark som 14-årig, har været en afsluttet grundskole, med en afsluttet 9. klasse på efterskole, og året efter en påbegyndt teknisk uddannelse, hvor han imidlertid ikke bestod eksamen⁹⁷. Han forsøgte at finde en praktikplads, men dette mislykkedes på trods af hjælp fra det lokale jobhus. Han dømmes igen for indbrud og andre forhold i 1997, hvor han får en ny dom på 1 år og 2 måneder (8 måneder betinget af prøvetid på 2 år). Da han igen løslades i 1998, ønsker han at flytte hjemmefra. Men i 1999 fyres han fra sit forløb på Teknisk Skole og han opgiver denne uddannelse samt planen om at flytte hjemmefra, eftersom han ingen indtjening har. I slutningen af 1999 falder en ny dom for røveri på 3 års ubetinget fængsel. Han starter under afsoningen et grundforløb på Handelsskolen, der afsluttes i 2000. I slutningen af 2000 løslades han med en resttid på 365 dage. Efter løsladelse flytter han hjemmefra, medens han går på Handelsskolen og sideløbende arbejder i en butik. Men i 2002 falder en ny dom for medvirken i organiseret kriminalitet, hvor faderen også har fået en dom. Bilal afsoner derfor på det pågældende tidspunkt en dom på 7 år, men han er ikke klar over, hvilket udfald hans appel vil få i forbindelse med afgørelsen i højesteret. Men i denne fortælling forklarer han sin kriminalitet i forhold til en udviklingsproces, der tager udspring i hans engagement i gadelivsstilen og dette handlingsrum, og som træder i stedet for et mislykket forsøg på at få adgang til jobmarkedet og etablere en selvstændig tilværelse.

Jeg tror det er dét, der fik mig ud i den kriminelle bane, for alle laver noget lort, når de er yngre med at hænge ud i Centeret og tage i byen og holde sig sammen med venner og sådan noget, men det er jo ikke alle, der ryger ud i kriminalitet, men dét, der fik mig ud i kriminalitet, i starten var det kun for sjov, for spændingen skyld, ja, ærlig, der er ikke noget at foretage sig! Så var vi ude at gå ture nogen gange, så vi et eller andet, et hus måske, hvor der ikke var nogen hjemme, årh, skal vi ikke gå ind og lave noget, det er virkelig fordi, man har virkelig ikke brug for penge...Men altså da vi blev ældre, så begynder man jo

⁹⁶ Hamid forklarer endvidere, hvordan at han i dag beundrer sin bror, der fik sig en uddannelse. Han siger: "Jeg syntes det er flot af ham, at han har fået en uddannelse, jeg synes det er 100 gange mere smart, at have en uddannelse, at sidde bag et skrivebord og ha' styr på de ting end det er at køre rundt inde i København, du ved, 24 timer, og en tur inde på Christiania og i byen hver weekend..." (H:16) Hermed konstrueres to forskellige typer af maskulinitet og livsstilsformer som to modeller i forhold til forskellige kriterier for 'maskulin status'. Disse forskellige kriterier kan derfor indirekte påpeges som liggende til grund for, hvordan netop livsstilsaspektet får en vigtig betydning i forhold til kriminaliteten, da den sættes i forbindelse med en maskulinitetsform igennem den hedonistiske livsstil og ikke den uddannelsesmæssige livsstil, Hamid i bagklogskabens lys konstruerer som en bedre model for maskulinitet, eftersom den har givet broderen muligheder for et arbejdsliv og social status.

⁹⁷ Bilal har problemer med sit skriftlige dansk, på trods af, at han består de dansksproglige eksaminer med gode karakterer.

også, man ved jo...ok, altså ham der, han er lige fyldt 18 år, han fik en bil, ikk'. Den koster måske 100.000, lad os nu sige, hvis jeg nu skal tjene 100.000 kr så skal jeg arbejde de næste 6 år, eller i hvert fald, ikke, for at kunne købe den bil, og til den tid, der er jeg gammel og den bil er også gammel og jeg vil have den nu her, så er det man bliver fristet til at gå ud og prøve et eller andet og lave noget, der er endnu værre (B:20).

I denne fortælling præsenteres kriminalitet som en udvikling fra ungdomskriminalitet til en kriminel 'karriere', der startede med former for ungdomskriminalitet, der fulgte gadelivsstilen, som drengestreger, peergruppen i fællesskab deltog i ude på gaden. Disse handlinger karakteriseres ud fra de mere spontane handlinger, som tidligere nævnt, vedrørende territorialitet og reciprocitet, hvormed handlinger som slagsmål, ulovlig knallertkørsel og konfrontationer med politiet foregår, og som gruppen var fælles om i alderen omkring 16 år. Derefter fulgte former for spontan kriminalitet, som indbrud og tyveri, der imidlertid udviklede sig til mere målrettede former for kriminalitet som væbnede røverier for Bilals vedkommende, hvormed kriminalitet, endte med at blive en strategi, hvormed at skaffe økonomisk kapital til at kunne skaffe sig selv eller vennerne økonomisk kapital og for at kunne deltage indenfor den lokale ungdomskultur i en alder omkring 18 år. Alder og køn kan ses at være vigtige faktorer i forhold til denne udvikling af kriminalitet, eftersom disse faktorer spiller en rolle i forhold til kammeratgruppen og deres fælles handlinger i en 'teenageperiode', hvor sådanne handlinger er typiske og gælder de sociale regler for tilhørsforhold, alder og kønslig udvikling, hvor handlinger som modighed, seksualitet og styrke kan give status indenfor gruppen, hvor handlinger som det at eje materielle ting, som tøj og andet udstyr eller kunne køre knallerter og biler, også har en betydning indenfor peergruppen.

Men Bilal påpeger endvidere etniske faktorer, som forhindrer handlingsmuligheder. Hans familie tilhører gruppen af flygtninge og ikke gruppen af etablerede arbejdsmigranter, og hans far er arbejdsløs, og de har ingen økonomiske midler til at hjælpe Bilal økonomisk. I forhold til peergruppen spiller denne faktor en vigtig betydning i en senere livsfase, hvor han, som andre jævnaldrene, skal træde ind i voksenalderen og påbegynde en økonomisk 'karriere' og udvikle et socialt og økonomisk råderum og selvstændighed. Han fastholdes i et afhængighedsforhold til familien og bliver endvidere so 18-årig involveret i et tvangsægteskab. Kriminaliteten bliver en strategi, hvormed at omgå dette ægteskab. Men dommen og en afbrudt uddannelse betyder en blokeret økonomisk situation⁹⁸. På trods af at kommunen forsøgte at hjælpe Bilal med en praktikplads, mislykkedes dette forsøg på trods af hans motivation herfor, og han kunne han heller ikke modtage SU eller dagpenge på grund af

⁹⁸ Under en samtale beretter Bilal om, hvordan han havde søgt 100 stillinger, hvor han søgte praktikplads som automekaniker, et fag, han meget ønskede sig at lære, men fik afslag på ansøgninger, undtagen de, som ikke svarede tilbage. Han fortæller endvidere om en periode, hvor han var ansat i et kommunalt beskæftigelsesprojekt, hvor han skulle fælde træer ude i en skov alene hele dagen til en månedsløn på 2800 kr. De samme penge kunne han tjene ved at lave et enkelt indbrud. Under denne samtale omtaler han endvidere sig selv, som "en 19-årig tyveknægt", der ernærede sig ved hjælp af indbrud, og han beklagede, at han ikke havde kunnet få den fornødne hjælp med at skaffe sig en praktikplads, hvilket han mener ville have kunnet hjulpet ham ud af kriminaliteten (Samtale; Vridsløselille: d 28.03.05).

sin ufuldendte uddannelse på Teknisk Skole og udeblivelse fra et beskæftigelsesprojekt (Bilag: 23.08.1996). Bilals erhvervsmæssige karriere bliver blokeret, og han kan ikke komme videre i forhold til skaffe sig et arbejde og befinder sig i en yderst marginaliseret position i forhold til arbejdsmarkedet. Kriminaliteten bliver en strategi, hvorpå at omgå sociale og økonomiske forhindringer i forhold til et ønske om at kunne flytte hjemmefra og blive økonomisk uafhængig af familien, således at han kan leve sammen med sin veninde og omgås sine venner. Kriminaliteten anvendes i forbindelse at skaffe sig et økonomisk grundlag til at forfølge disse mål og et uafhængigt voksenliv, hvilket kun lykkedes delvist, eftersom han igen får en ny dom. Denne kriminalitet betyder en længere fængselsdom, der ender med en udvisning af landet, eftersom han ikke havde fået søgt om dansk statsborgerskab. Men udover at kriminaliteten kan forklares som en økonomiske strategi, i forhold til aspekter vedrørende alder, køn og klasse, får kriminaliteten en etnisk dimension, eftersom Bilal ikke har fået dansk statsborgerskab og derfor officielt optræder under kategorien 'statsløs palæstinenser' fra Libanon. Dette manglende statsborgerskab kan derfor betegnes som yderligere en faktor, eftersom den betyder, at de unge, der har begået kriminalitet, som en udvej i forhold til økonomisk kapital, fordi de enten ikke er kommet i job, praktik eller ikke er under uddannelse og derfor ikke kan modtage økonomisk støtte, og hvis forældre heller ikke har mulighed for at hjælpe økonomisk, på grund af flygtningestatus, risikerer yderligere social eksklusion i forbindelse med kriminalitet i en absolut forstand⁹⁹.

Man kan ud fra eksemplerne se, at kriminelle handlinger indgår i forhold til forskellige livsstilsformer indenfor forskellige livsfaser. Gadelivsstilen forbindes især med en 'teenageperiode', hvor unge drenge søger spænding og heri indgår forskellige former for ungdomskriminalitet, som indbrud og tyveri. Men denne ungdomsfase kan senere i alderen mellem 16 og 18 år kobles til en lokal ungdomskulturel livsstil, hvor former for konsum indgår i forhold til at opbygge en ekspressiv maskulinitet, eksempelvis tøjstil, seksuelle relationer og mobilitet, der får en vigtig betydning, og hvortil der opstår et behov for at kunne finansiere denne form for 'conspicuous consumption' og den lokale hedonistisk livsstil. Unge, der har begået kriminalitet, har gjort dette, fordi de ikke kan få økonomiske midler hjemmefra eller fra jobs eller SU, og de har anvendt kriminalitet til at finansiere forbruget tilknyttet deltagelsen indenfor denne ungdomskulturelle arena og i forhold til at opbygge social og symbolsk kapital, som 'respekt'.

Senere igen, i overgangen fra ung til voksen, sker der en løsrivelse fra hjemmet for at kunne etablere en selvstændig tilværelse udenfor hjemmet. I denne alder mellem 19 og 21, vil unge forsøge at etablere sig i en mere stabil jobsituation indenfor erhverv eller på begyndelse af længerevarende uddannelse. Men denne transitionsfase kan af forskellige grunde være blokeret, som det blev vist, hvor en længerevarende uddannelse ikke er påbegyndt, eller hvor det har været umuligt at finde sig et arbejde eller en praktikplads med en stabil indkomst. Eller også hvor kontanthjælp af forskellige årsager ikke har kunnet udbetales. Her viser flere af eksemplerne, at kriminalitet er blevet

⁹⁹ Den 28.04.05. udvises Bilal til Beirut, hvor han igen fængsles, fordi hans indrejsedokumenter ikke er 'i orden'. Han løslades dog senere, og lever uden et job eller penge og afhængig af dé, som er tilbage af familien i Libanon.

anvendt som en økonomisk løsning og spontan handling, typisk ved at et begå røveri eller andre former for berigelseskriminalitet, netop fordi andre indtægtskilder har været blokerede. I ét enkelt tilfælde kan man tale om, at kriminaliteten er blevet en 'karrierevej', hvor handlingerne er blevet rutinerede og vanemæssige, og hvor der også er idømt en længerevarende dom. I et andet eksempel var røveriet enkeltstående og ikke en rutineret handling på trods af, at informanten tidligere havde lavet ungdomskriminalitet.

Informanternes sociale og etniske baggrund synes at spille en stor rolle, eftersom unge har tilhørt familier enten med flygtninge- eller migrantbaggrund, hvor familien er blevet splittet. Hvor sådanne etniske og sociale forhold er gældende, har den pågældende ikke haft mulighed for at få økonomisk støtte hjemmefra, medens unge fra den bedrestillede arbejdsmigrantgruppe i større udstrækning har kunnet få økonomisk hjælp, forudsat at der ikke er foregået brud indenfor familien. I et enkelt tilfælde (fra materialet) har familien været bedrestillet, og her må man pege på andre årsagsfaktorer til berigelseskriminaliteten.

Etnicitet synes endvidere at spille en rolle i forhold til, hvordan kriminaliteten bliver bedømt og i sidste ende bliver dømt, eftersom alvorlig kriminalitet i forbindelse med at den unge har et udenlandsk statsborgerskab i sidste ende kan føre til absolut eksklusion, i form af en udvisningsdom. Men etnicitet spiller også en rolle, eftersom hovedparten af informanterne oplever social eksklusion i forbindelse med deres etnicitet, som de sætter i forbindelse med deres manglende sociale mobilitet. De oplever vanskeligheder med at finde et job eller en praktikplads på grund af deres etniske baggrund. Dette var problemet i forhold til to af de ovennævnte eksempler, hvor den ene havde oplevet at have fået afslag på samtlige ansøgninger. Men etniciteten betyder ikke mindst, at unge, der ikke kan tilknyttes en uddannelse eller et job med social mobilitet og et tilhørsforhold til det danske samfund, især støtter sig til 'fællesskaber' omkring gadelivsstilen. Fællesskaberne bygger på en følelse af ikke-tilhørsforhold (udenforskab) og en fremmedgørelse, der måske ikke kan siges at virke fremmende på en økonomisk karrierebane, hvor man vælger at kæmpe sig alene op indenfor den sociale og samfundsmæssige mulighedsstruktur og træde ud af kammeratskabsgruppen. Tværtimod tyder disse eksempler på, at unge føler en 'fremmedgørelse' og søger kompensation igennem en 'sort, hedonistisk livsstil' og ekspressiv maskulinitet. I fællesskab udvikler de unge løsningsmodeller på sociale og økonomiske problemer, der også indbefatter kriminalitet. Sådanne løsningsmodeller omkring kriminalitet kunne også ses hos unge, der deltog i fællesskaber, hvor regler for 'reciprocitet' og 'solidaritet' var gældende.

Vold og ekspressiv maskulinitet

I det følgende vil jeg komme ind på eksempler, hvor kriminaliteten gælder voldshandlinger. I flere tilfælde har voldshandlinger ført til domsafgørelse og i et tilfælde en længerevarende fængselsstraf¹⁰⁰. Fortællingerne kan vise, hvordan

¹⁰⁰ Det fremgår af domsmaterialet at tre af informanterne har fået dom for alvorlig vold, medens én har fået en dom for simpel vold.

informanterne konstruerer voldshandlingerne, om hvorvidt volden har været tilknyttet livsstilsmæssige aspekter, samt hvordan sociale identitetsmæssige faktorer indgår i konstruktionen. Det er dermed ikke hensigten at legitimere unges voldelige handlinger, men forsøge at afdække, hvordan volden kan knyttes an til identitetsmæssige aspekter, eksempelvis forhandlinger om forskellige maskulinitetsforståelser og modstrategier i forhold til social kontrol og autoriteter, som det tidligere er blevet gjort rede for. Voldshandlingerne vil derfor blive analyseret i forhold til den unges sociale interaktion, sociale position og i forhold til dominansformer, som udspilles imellem sociale aktører, som venner og familie, systemet, politiet og domstolene. Det er for eksempel tidligere blevet vist, hvordan former for 'symbolsk vold' er blevet udøvet af autoriteter. Der har også været tale om unge, der beretter om vold i forbindelse med forældrenes disciplinære opdragelsesmetoder i form af fysisk afstraffelse og trusler. Voldelige handlinger er endvidere beskrevet som en del af den spontane organisationsproces indenfor kammeratskabsgruppens sociale hierarki, hvormed inklusion og eksklusion har fundet sted indenfor gruppernes sociale rum i boligområdet, eller hvor ældre eller stærkere grupper har anvendt voldelige metoder, i forbindelse med hævnaktioner eller for at få kontrol over et territorium. Der har også været eksempler på klubmedarbejdere, der har anvendt vold i forhold til de unge. Endelig er der foregået former for racistisk vold imellem forskellige ungdomsgrupper med dansk og ikke-dansk herkomst. Volden, i alle disse former, er derfor til stede og helt konkret indenfor de unges hverdag og erfaringshorisont. Den er endvidere, som tidligere beskrevet, en del af den lokale og globale ungdomskultur, som unge udtrykker sig i forhold til og skaber betydning og handling ud fra. Således indgik voldelige handlinger som en naturlig del af gadesproget; 'at få slag', 'voldspsykopat', 'krig' og 'kamphandlinger'. Disse udtryksformer vidner om, at volden optræder som en integreret del af den lokale gadelivsstil og den sociale interaktion i forbindelse hermed.

I de følgende eksempler omtales kun de handlinger i forbindelse med vold, der er blevet udøvet af fortælleren selv, det vil sige, hvor vold som *kriminalitet* er i fokus. Der er for eksempel tale om vold i forbindelse med hævn, frustrationer, modangreb eller selvforsvar, men også vold i form af trusler og chikane. Vold kan endvidere optræde i forskellige kontekster, som vil fremgå af det følgende, hvor der eksempelvis er tale om vold indenfor den intime sfære, partnervold, eller i forhold til kønslige relationer, der opstår i forbindelse med den hedonistiske livsstilsform. Det er imidlertid ikke alle informanterne, der fortæller om deres vold. Her er udvalgt to eksempler på fortællinger om voldelige handlinger.

Hassan: Vi har ikke en chance

Hassan er dømt for vold i forbindelse med en voldelig hævnaktion overfor en person, der har krænket ham eller hans venner, og hvor han har anvendt vold i forbindelse med hævn¹⁰¹. I et andet forhold har han truet sin veninde og hendes familie med vold i

¹⁰¹ Denne episode stammer fra en aften 6 måneder forinden dommen, hvor Hassan har slået en dreng i hoved med et baseballbat, hvorved denne fik en flænge i ansigtet og et reduceret syn på det ene øje. Volden blev i retten vurderet som 'legemesangreb af særlig farlig og brutal karakter' og han dømmes

forbindelse med, at hun har anmeldt ham for at have udøvet vold på hende¹⁰². Det er disse handlinger, som efterfølgende fortælling er bygget op omkring, og som ligger til grund for Hassans følgende refleksioner over hans handlinger på den ene side og rettens behandling og vurdering af disse handlinger, som strafbare på den anden side. Hassans voldelige handlinger, der har været møntet på at beskytte eller hævne handlinger af krænkende karakter mod kammerater eller ham selv, har udløst en længere fængselsdom og givet ham forbud mod prøveløsladelse¹⁰³, og det er denne dom¹⁰⁴, der bliver omdrejningspunktet for konstruktionen af oplevelsen, som Hassan forbinder med majoritetssamfundets, især retsvæsenets diskrimination af minoritetsunge, som ham selv med en anden etnisk baggrund, der kategoriseres som *kriminelle*. Men fortællingen viser samtidig nogle underliggende opfattelser baseret på handlinger, hvor vold kan legitimeres i forhold til en bestemt opfattelse af maskulinitet i forhold til det andet køn.

H Selv om jeg ikke havde truet hende, så havde jeg blevet dømt for vold!

K Ja?

H Vi har ikke en chance!

K På grund af bare dét, du sagde?(Et ar, han har pådraget sig i hovedet efter trafikulykke)

H Ja og så jeg er udlændinge også plus, ikk' altså. Når en pige, hun kommer derop (i retten), som jeg sagde også, det der første indtryk, det er et dårligt indtryk, når jeg snakker med nogle mennesker, så er det sådan, jo. Jo, jeg kan godt blive sur! Men jeg bliver ikke bare sur uden grund, altså. Det er det, jeg ikke fatter. Det er bøsser eller et eller andet, de har derinde (i retten). Selvfølgelig slår jeg en kvinde, hvis hun ikke kan opføre sig pænt! (H:10)

Hassan reflekterer over den hårde dom, som han har fået i forbindelse med sin veninde, som har anmeldt ham til politiet for at have slået hende. Venindens ord bliver, ifølge Hassan, vejet tungere end hans egen forklaring i retten, fordi hun er kvinde, og han selv

efter § 245, stk.1. Retten fandt ikke beviser på, at Hassan selv skulle været blevet slået af offeret. Volden blev følgende vurderet som 'meningsløs' og 'uacceptabel'.

Hassan fortæller, at han er enig i at han skulle dømmes for denne voldshandling (Noter s. 2).

¹⁰² Hassan bliver i denne forbindelse dømt efter § 244, for at have givet sin samboende veninde en lussing.

Han har endvidere under en privatfest skubbet til en pige og derefter taget kvælertag på hendes veninde, efter at pigerne havde ville smide ham og venen ud fra festen. Han bliver endvidere dømt efter § 123 i forbindelse med at have fremsagt en trussel til sin veninde igennem veninderne om at trække en anmeldelse tilbage. Netop kombinationen af gentagen vold, samt trusler mod vidner bliver efter voldspakken II vurderet som særlig alvorlig kriminalitet og dermed strafbart. Endvidere har Voldspakken II givet politiet øget beføjelser til at aflytte tiltalte samtaler, hvorved at de har kunnet bevise, at Hassan havde fremsagt truslerne (www.inm.dk/publikationer/utillpassede/bilag3.htm :5-6).

¹⁰³ Voldspakken II indeholder regler omkring opstramning af prøveløsladelsesvilkår for voldsdømte (www.inm.dk/publikationer/utillpassede/bilag3.htm :5).

¹⁰⁴ Hassan fik en dom på 1 år og 2 måneder, eftersom der heri også indgår andre forhold, dømt efter §232 om dopingsmidler, samt §10, stk.3, jf. §4, stk.2 (våben og ammunition, § 43, stk.1, jf. § 14 stk 1, nr. 7 (besiddelse af slagvåben). Han har endvidere været dømt i forbindelse med en dom for overtrædelse af færdselslovens § 118.

(falsk forklaring), hvorfor han får en tillægstraf i den nye dom.

er en mand tilhørende en stigmatiseret minoritet og endvidere med et udseende imod sig, på grund af et ar, han har pådraget sig ved et biluheld. Denne identitet, snarere end selve handlingen, konstruerer Hassan som årsag til, at unge mænd, som ham, der udfører handlinger, som enhver mand burde have gjort i forbindelse med krænkelser, her formodet utroskab¹⁰⁵, alligevel får en urimelig behandling i retten. Hassan konstruerer denne handling som legitim, eftersom den knytter sig til hans maskulinitet, ikke som en handling, der knytter sig til etnicitet eller livsstil. Men spørgsmålet om selve handlingen i forhold til vold som berettiget vold overføres til maskulinitetsformer og handlinger, der knytter sig til forskellige kønspositioner og kønsidentiteter. Hassan konstruerer disse to modsatte kønspositioner i forhold til at stå i et dominerende forhold til en kvinde, eller modsat ikke at kunne holde denne position og dermed være det modsatte, en bøsse, der ikke har nogen interesse i at hævde en sådan dominant position. Men Hassan forsøger at konstruere oplevelsen og finde en forklaring i forhold hertil. Han fortæller videre:

Politiet, de er så dumme, ikk. De tror at de sagtens kan ordne det her med dem. Altså hvis jeg ville, kunne jeg bare sende nogle af sted eller bare sende nogle 20 minutter ind i deres hus, bare smadre det hele fuldstændig og smadre dem også, hvis det virkelig var ondt ment! I stedet så tager jeg ned til psykologen og siger; jeg har det dårligt med det, hjælp mig. Han sagde til mig; ta' til psykiatrisk afdeling i Hillerød, hvis du har det så dårligt! (...) Jeg kunne ikke forstå, at det var meldt, ikk. Fordi hvis det var den første dag, så kunne jeg godt forstå det, ikk. Men der går tre dage! Tre dage! Plus at hun havde taget imod min undskyldning, ikk. Altså jeg har ikke truet hende eller noget som helst (H:11).

Hassan tager afstand fra den eksterne kategorisering af sig selv, som den voldmand, han mener politiet og domstolene dømmer ham for at være. Han konstruerer endvidere situationen som en sammensværgelse mellem politiet og vidnerne, der vil sætte ham ud af spillet for at få ham dømt. Denne eksterne kategorisering modstilles med en konstruktion af oplevelser, der forbindes med desperation, manglende selvkontrol og manglende hjælp i forbindelse med at få den fornødne rådgivning. Hassan konstruerer sine handlinger i forhold til en krisesituation, der opstår og kommer til udtryk i forholdet til veninden. Krisen udløses af handlinger, han tolker som illoyalitet eller utroskab og han reagerer med at straffe veninden fysisk. I stedet for psykologisk bistand, ender han med en fængselsdom uden at få en psykologisk udtalelse.

¹⁰⁵ Hassan havde udviklet et seriøst forhold til veninden, som han boede sammen med. De havde tidligere været igennem kriser, især dengang, hvor hun var blevet gravid og han havde sagt, at han ville hjælpe hende med til at få en abort, men desværre havde brugt ordet 'dræbe' barnet i stedet for at 'fjerne' barnet og det så var blevet opfattet som en trussel. Denne gang var problemet, at hun var blevet ringet op af en ung mænd med anden etnisk baggrund. Veninden havde tidligere fortalt ham, at hun ikke havde givet fyren sit telefonnummer. Derfor havde hun løjet overfor ham. Han havde ellers stolet på hende, men hun havde vist sig at være illoyal ved flere lejligheder. Hassan fortæller, at han for første gang i sit liv var begyndt at falde til ro og at hans samliv med veninden havde hjulpet med at 'få ham væk fra gaden og kammeraterne der' og leve et liv med udsigt til et job og egen lejlighed. Han var også lige begyndt at genoptage forbindelsen til sin familie, som havde været afbrudt længe. Alt tegnede derfor lyst for ham, indtil denne episode fandt sted (Noter:, 2-3).

Handlingerne, der i starten konstrueres i overensstemmelse med et privat forhold mellem en mand og kvinde og deres indbyrdes problemer, de imidlertid selv skulle kunne løse, og som han troede var løst, ender i retten som en voldssag, med hele retsvæsnet og politiet mod ham, fordi hans partner, stik imod forventning, inddrager myndighederne i forbindelse med handlingen, som han havde begået mod hende. Hassan kan ikke finde andre forklaringer på denne oplevelse, end at der er tale om en form for kønslig sammensværgelse. Han beskriver to typer af handlinger, som han ville kunne anvende i forbindelse med situationen for at opnå kontrol i forhold til situationen, hvor andre i stedet har taget kontrollen over ham. Den ene handlingsmåde er at anvende fysiske afstraffelsesformer for vold og hærværk overfor de personer, der har ramt ham. Denne handlingsmåde sættes op overfor en anden handlingsmåde, hvor han accepterer ikke at have kontrol og opsøger hjælp i forbindelse med situationen i form af psykologisk bistand. Ifølge ham selv fulgte han den sidste handlingsmåde, blev afvist og følgende dømt for den første. Hassan giver udtryk for ambivalens i forhold til sådanne handlinger, eftersom han ikke kan opnå kontrol hverken via den ene eller den anden måde og ikke kan producere mening eller formål i forhold hertil. I stedet positionerer han sig selv i opposition til retssystemet og dem, som ønsker at kontrollere ham. For at imødekomme en stærk frustration i forbindelse med dommen konstruerer han et modtræk igennem sin maskulinitet, som han vil kunne anvende for at hævde sin dominans og få kontrol:

De første dage, hvor jeg sad inde, også nu, hvis jeg skal være ærlig også, ikk, også nu. Jeg hader hende så meget, ikk. Jeg har lyst, jeg har lyst til det, men jeg KAN ikke, altså hvordan skal jeg sige det til dig, hvis jeg skyder hende, ikke, eller hvis jeg skyder hende i hovedet en gang, det er ikke nok for mig, jeg ville ikke få det godt, hvis jeg skal ha' det godt, så skal jeg skære hende i stykker stille og rolig, altså jeg har lyst til at gøre det en gang imellem. Men det hjælper ikke en skid, jo. Det hjælper ikke en skid! De ved ikke, hvor meget de har kneppet for mig, ikk. De ved ikke, hvor meget de har kneppet for mig! (H:12).

Ovenfor nævnte handlinger konstrueres som *irrationelle* i forbindelse med hans situation. De træder imidlertid ind i forhold til en dybt følt frustration over situationen. Han befinder sig i en position, hvor han er frataget muligheden for kontrollen over sig selv og sine handlinger. Han er sat ud af spillet og kan ikke repræsentere sig selv, i forhold til moral og i forhold til rationalitet, som en mand. Grænsen mellem fornuft og rationalitet på den ene side og på den anden side, lysten til at få afløb og hævn får Hassan til at svinge mellem to poler af handling: passivitet eller aggressivitet, en tilstand mellem normalitet og patologi, mellem kontrol og ude af kontrol. En kamp mellem trangen til at hævde sin mandlige dominans igennem aggression og vold eller acceptere magtesløsheden forbundet hermed og tage straffen¹⁰⁶. Hassan kan altså ikke gøre krav på hverken sin maskulinitet eller humanitet, og han har derfor ikke længere

¹⁰⁶ McDonalds beskriver samme reaktionsmønster hos sine informanter, som han mener er typiske for unge i udsatte situationer: *The same person can oscillate from vulnerability - 'no one would help me' - to a form of hardness (...)* (McDonald, 1999:29).

nogen retning for handlinger. Hævn bliver en mulighed for handling, men vil blot forværre situationen. Men netop hævn i forbindelse med æreskrænkelser er ikke uden fortilfælde indenfor Hassans oplevelseshorisont. I Tyrkiet, hvor han tilbragte sine ungdomsår, kan sådanne *voldsscener* sættes i forbindelse med æresdrab, der som bekendt er handlinger, flere kvinder udsættes for i Tyrkiet (og andre mellemøstlige og afrikanske lande, som Pakistan, Saudi Arabien og Nigeria). Men man kan ikke karakterisere denne situation som lignende en form for æresdrab, eftersom der ikke er tale om en alliance mellem to slægtsskabsgrupper, hvor der er indgået nogle aftaler, og hvor parterne ikke er forlovede eller gift. At hævde, at der er en *tradition* eller *etnicitet* forbundet med denne form for handling, er en antagelse, det umiddelbart kan være svært at argumentere for, med mindre man inddrager andre elementer fra Hassans kulturelle bagage. Drab i forbindelse med jalousi er ikke ualmindeligt i tyrkiske film, der ofte omhandler temaer, hvor jalousi opstår hvor man indgår i løse seksuelle forhold. *Arabesk*-film og -musik omhandler typisk en heltefigur, *gariban*, der er immigrant fra landområderne. Han bliver i filmene fremstillet som en personificering af de tragedier, som fremmedgørelsen i storbyerne i Tyrkiet fører med sig. *Gariban*'ens liv ender ofte i selvforsværgelse, kriminalitet og et liv med løse kvinder. Men *arabesk*-sangere nyder stor status i Tyrkiet, og når sangerne optræder på film, spiller de en semibiografisk rolle, hvor filmheltens fiktive livshistorie blandes med sangerens eget virkelige liv, som en 'immigrant', der kommer til storbyen, hvor han bliver offer for det moralske forsværgelse og møder sin ulykkelige skæbne, som enten betyder ulykkelig forelskelse, drab eller fængsling.

At Hassan har været engageret i forhold til forskellige kvinder, bevidner han selv, og en identifikation i forhold til en *gariban*-figur er sandsynlig, eftersom også han har været engageret i en *hedonistisk livsstil*, med fester og hyppige ophold på diskoteker, og han lytter til *arabesk*¹⁰⁷. Denne hedonistiske livsstil kan, som tidligere vist, observeres i forbindelse med andre informanter, der endog praler af deres tiltrækningskraft på kvinder, når de slår sig løs i byen, hvilket kan sættes i forbindelse med maskuline værdier og status¹⁰⁸. En livsstil, som Hassan også i mange andre

¹⁰⁷ I starten af vores samtale fortæller Hassan, hvordan han godt kan lide at synge og altid synger tyrkiske sange. Under interviewsituationen sidder vi endvidere og taler om tyrkiske sange.

¹⁰⁸ Thomas Walle, ansat ved NOVA (Norwegian Social Research), beskriver i sit studie af to unge mænd med middelklassebaggrund i Lahore i Pakistan mændenes praleri af deres seksuelle relationer: "The smoking of hash are daily routine, as is the boasting of experience with one, preferably among many, of the girlfriends that a man claims to have. More seldom, but still observable, is actual contact with any of these women while other men are present". Da disse aktiviteter står i stærk kontrast til det herskende mandeideal, mændene fremviser i det offentlige rum, hvor de efterlever normerne for 'en god muslim', der ikke drikker alkohol, ryger hash eller har udenomsægteskabelig forhold, mener Walle, at mændene igennem disse 'hemmelige', immorale handlinger tydeligvis markerer maskulin status i forhold til andre mænd. Sådanne handlinger giver anseelse i afgrænsede mandefællesskaber vel at mærke, fordi mændene bryder normerne, og de vinder dermed prestige. Den seksuelle handling er mandens vigtigste kilde til produktion af maskulinitet, medens status for kvinder ligger i selve 'moderskabet' og ikke seksualiteten, der er tabubelagt og underlagt mandens kontrol (Walle, *Virginity vs Decency: Continuity and change in Pakistani men's perception of sexuality and women*, 2004:5-6, uredigeret version). Til spørgsmålet om, hvorvidt dette 'dobbelte liv' gælder i forhold til mænd i Mellemøsten og Middelhavsregionen mere generelt, inddrager Walle andre studier; der ligeledes beskriver principper for produktion af maskulin status og disse studier peger på lignende praksisformer i produktionen af

sammenhænge praktiserer. Men en anden kulturel forklaring kan være, at Hassan ligesom andre unge i hans omgangskreds beundrer og henter inspiration fra 'gangsterlivsstilen', hvor mænd deler en *misogyn* opfattelse af kvinder. Kvinder fremstilles som stereotyper, der indtræder i en underordnet position, som seksuelle objekter. *Luderen* er et eksempel herpå. Hendes position bestemmes udelukkende ud fra hendes relation til manden, hvorfor en anden stereotypi indenfor *gangstarap* er alfonsen, *the Pimp*, der har ejendomsretten til og magten over kvinderne (Krim, 2000:62-63, Qvortrup & Hviid; 2003: 27-29). *Gangsterrap* bygger på en misogyn opfattelse, og genren producerer feminine og maskuline stereotyper, baseret på en *sort, hedonistisk maskulinitet*. Som det blev nævnt tidligere, i forbindelse med Connell, konstrueres denne dominante maskulinitetsform i forhold til andre kønspositioner og maskulinitetsformer, som enten ekskluderes eller underordnes, blandt andet igennem sexistiske og nedvurderende opfattelser af kvinder og homoseksuelle.

Philippe Bourgois er, i sit studie af puertoricanske 'Crackdealere' i New Yorks indre bydel, Harlem, inde på, at den lokale gadelivsstil indeholder ekstreme former for vold mod kvinder, herunder gruppevoldtægter og seksuel vold, der legitimeres igennem en sexistisk machoideologi, hvor kvinder dels gøres til objekter for mændenes seksuelle begær og dels dæmoniseres, som værende 'uværdige' og 'værdiløse'; som 'ludere'. Indenfor denne gadelivsstil er det mændenes strategi at hævde patriarkalsk autoritet igennem voldelig og aggressiv dominans overfor kvinder, hvilket også giver anseelse og respekt indenfor miljøet. Men at volden er så fremtrædende en del af denne maskulinitet og gadekultur, tolker Bourgois imidlertid som udtryk for en grundlæggende frustration forårsaget af manglende evner til igennem familiemæssige og arbejdsmæssige relationer, at opnå status og patriarkalsk autoritet. I stedet hævder mændene sig overfor kvinderne, som bliver ofre for mændenes frustration og aflad herfor igennem voldelige reaktioner. Men denne maskulinitetsform ender imidlertid med at destruere mændene selv, fordi den producerer en endeløs række af handlinger, såsom vold, narkomisbrug og kriminalitet, der blot forværrer mændenes chancer for at opnå en plads indenfor det 'legale' arbejdsmarkedet, der sanktionerer 'arbejderklasse maskulinitet' og gadekulturen og i stedet efterspørger mere feminine servicekompetencer og beherskelse af middelklasselige, kulturelle koder. De puertoricanske mænds eneste mulighed for ikke at tabe ansigt og erkende nederlag, bliver at anvende fysisk magt og vold mod kvinder, der anfægter eller provokerer deres maskuline autoritet (Bourgois, 1995: 154, 1996: 414, 1999:207). Volden træder altså ind som kompensation i forhold til traditionelle, patriarkalske respektformer og bliver en strategi, hvormed mændenes sociale og økonomiske 'afmagt' vendes til magtformer, igennem en maskulinitetsform, der anvender kropslige og fysisk voldelige handlinger.

Hassan benægter også sine handlinger som strafbare og forsøger at retfærdiggøre volden, hvor han fortæller, at han tidligere er gået ustraffet i forbindelse med andre hævnaktioner mod andre unge eller skolekammerater, der har krænket ham eller hans kammerater. Omdrejningspunktet i fortællingen kan derfor tolkes som konstruktionen af

maskulinitet, hvor idealer for maskulinitet eksempelvis udspilles igennem konkurrencer mellem mænd, der involverer normbrud og viser sig igennem eksempelvis 'bruderov' eller kvægtyverier (Ibid 8).

en maskulinitetsform, der handler om at skulle forsvare sine kammerater og sig selv og sin ære netop igennem en direkte udspilning af aggressiv maskulin dominans, der bygger på selvkontrol og afstraffelse i forbindelse med disse krænkelse. At Hassan tolker sin ret og sine handlinger i forhold til en specifik type af *dominant maskulinitetsform*, der giver ham retten til at bestemme over og afstraffe kvinder, der anfægter ham, ses i konstruktionen heraf i modsætning til en anden maskulinitetsform, der tilskrives en underordnet maskulinitet, nemlig kategoriseringen af politiet som *bøsser*, samt retten domineret af *kvinder*. Dette viser, at Hassan konstruerer sin aggressive og dominante maskulinitetsform som en modstrategi i forhold til en situation, hvor han befinder sig domineret og kontrolleret af politiet og af retsvæsnen; igennem fængselsdommen, altså i en opposition til den magt, han dermed kan forsøge at modgå igennem en 'feminisering' af den herskende hegemoniske maskulinitetsform i en dansk sammenhæng. Men han forklarer denne situation ud fra sin minoritetsstatus og udseende og stiller derfor heller ikke spørgsmålstejn ved sine handlingerne i forhold til sin maskulinitetskonstruktion, som tydeligvis er i strid med den typiske, danske opfattelse af maskulinitet og kønslige relationer. Man kan derfor tolke disse udtalelser som *en strategi*, hvormed Hassan gør brug af maskulinitet som en modmagt overfor den dominerende part. Og hans eneste middel til at hævde sin position bliver igennem voldelig handlinger. Han legitimerer endvidere det at straffe kvinder i forbindelse med utroskab eller ærekrænkelser som sin selvfølgelig ret, fordi han i kraft af sin maskulinitet kan hævde sin position i forhold til modparten, der er kvinde. Strafferetten på den anden side vurderer sager forbundet med vold og trusler som strafbare handlinger, der i forhold til retspraksis resulterer i hårdere straffe (Hansen, 1996: 58). Man kan derfor pege på divergerende opfattelse af maskulinitet, eftersom vold og trusler uanset deres begrundelse i forhold til en dominant maskulinitetsform *altid* vil være strafbare i en dansk kontekst, men ikke i en andre kontekster, som indenfor gadelivsstilen eller indenfor en mellemøstlig kontekst¹⁰⁹.

Hassans opfattelse af sine rettigheder i forhold til veninden er ikke helt ualmindelige, hvis man ser på sagen ud fra hans kulturelle baggrund. Han har dels gået i en muslimsk drengeskole og dels har han i lange perioder har opholdt sig i en mindre landsby i Tyrkiet, hvor sådanne opfattelser er fremherskende. Foruden en forklaring, der viser, at der er tale om konstruktionen af en *dominerende maskulinitet*, kan man inddrage en delvis kulturel forklaring og påpege, at Hassan anvender en *fortolkning* baseret på en *lokal, mellemøstlig maskulinitetsform*, som han konstruerer sine egne handlinger på og positionerer sig selv i forhold til, men som en strategi, hvor han anvender denne maskulinitet som en form for *modmagt*. Afstraffelse af kvinder er derfor ifølge denne tolkning af en lokal, mellemøstlig maskulinitet *moralsk legitim*, hvis der har været tale om utroskab, der i så fald havde været en krænkelse i forhold til

¹⁰⁹ I Tyrkiet er æresdrab forekommende blandt visse befolkningsgrupper, især i landsbyerne, men naturligvis ulovlige i forhold til statslig lovgivning. Omvendt har den tyrkiske regering forsøgt at introducere en lov mod *utroskab* (DR Nyheder, 17.09.04, Berlingske Tidende, 15.09.04). Denne lov ville, hvis den trådte i kraft, stadfæste *moralske* spørgsmål som juridiske i forhold til staten og dermed indføre utroskab som *strafbart*. Kvindeorganisationer demonstrerede herimod, eftersom de mente, at ulige kønsrelationer ville blive indskrevet indenfor det juridiske område.

loyalitet og et slag mod hans maskuline ære og dominans, position og dermed hans selvfølgelige ret i dette forhold. Han kan derfor inddrage denne forståelsesramme i forhold til sine handlinger. Men han gav hende en undskyldning, da han erkendte, at han måske havde taget fejl. Set i dette perspektiv og denne forståelsesramme kan handlingerne, der førte til dommen, ses som *rationelle*, der i forhold til fremherskende mellemøstlige religiøse og moralske opfattelser ikke er irrationelle eller patologiske, hvilket de umiddelbart tolkes som i en dansk sammenhæng og af veninden. Endelig kan man påpege, at denne holdning til retssystemet som uretfærdig og diskriminerende kan være udtryk for den '*neutraliseringsproces*', som Matza kaldte de processer, der foregår indenfor de delkulturer, der er centreret omkring kriminalitet.

Neutraliseringsprocessen, ifølge Matza, består af to elementer, der for det første fritager den enkelte for skyld i forbindelse med kriminelle handlinger, der defineres ud fra deres målsætning som forsvar, nødværge eller i affekt, og for det andet deler medlemmerne indenfor denne delkultur den opfattelse, at de diskrimineres indenfor strafferetten, fordi de allerede er under mistanke på grund af tidligere kriminalitet. Kriminelle handlinger legitimeres ud fra gruppens normsæt, og bandekulturen støtter dermed den enkelte i kriminelle handlinger, uden at opfordre denne hertil (Hauge, 2001: 95-96). En sådan forklaringsmodel kan underbygges af Hassan fortæller, at han i kraft af sin lave position, som minoritet og 2.-generationsindvandrer, bliver stigmatiseret og at måden, hvorpå han vurderer sine chancer for et nyt liv i Danmark som ødelagte, eftersom han fremover vil blive opfattet af retten som en voldsmand og som *kriminell*. Han opfattede derfor straffen som et slag ikke bare mod sin position, men også mod sit fremtidige liv. I denne sammenhæng kan man også se, hvordan han konstruerer handlingerne igennem dominant maskulinitet, idet han vha. sproglige vendinger konstruerer modpartens handlinger¹¹⁰. Hassan anvender således en dominant maskulinitetsform som modstrategi. Men han forklarer dommen som et udslag af sin minoritetsstatus. Dette kan ses som udtryk for, at der foregår *en neutraliseringsproces*, hvormed han forklarer rettens afgørelse og sin magtesløshed ud fra en betragtning af sig selv som 'offer' ud fra betegnelsen 'vi', som kollektiv kategori. Man kan derfor hævde, at Hassans konstruktion af dominant maskulinitet bliver en reaktion i en social afmagtssituation, hvor han ikke har mulighed for at opnå kontrol og vinde over veninden, politiet og retssystemet. Men man kan også hævde, at Hassan deler en kollektiv opfattelse af en maskulinitetsform med andre minoritetsunge vedrørende kønslige relationer og sociale værdier, der legitimerer ekspressiv maskulinitet indenfor dette fællesskab. Normer baseret på ekspressiv maskulinitet betyder dermed, at volden bliver forklaret i forhold til de normer om *loyalitet* og *reciprocitet*, der i forhold til de pågældende situationer blev forklaret som krænkelse, der dermed kunne legitimeres og accepteres. Derudover deles en fælles opfattelse af domstolene som diskriminerende i

¹¹⁰ Han understreger sin egen position som *domineret* af *dem*, hvorved kvinderne tillægges maskulin seksuel dominans, hvor de/kvinden '*knepper*' ham. Disse sproglige vendinger anvendes som skældsord, hvormed modparten nedgøres og bespottes. Her bliver de benyttet til at vise, at han nægter at anerkende disse handlinger som acceptable eller gyldige og også derfor forsøger at anvende en aggressiv maskulinitetsform, igennem vold, for at slippe ud af en situation, hvor han befinder sig domineret af dem; igen et eksempel på anvendelse af konstruktion af maskulinitet som modmagt.

forhold til de unges etniske identitet, der tilsammen udgør de elementer, der indgår i de neutraliseringsprocesser, hvormed unge, forenet omkring en subkulturel maskulinitetsform og gadelivsstilsform, deltager i fællesskaber, hvor sådanne handlinger anerkendes og legitimeres, så længe de lever op til forventninger om kriterier for reciprocitet, loyalitet og solidaritet.

Aymen: Jeg ser sort

Aymen afsoner en dom på 1 år, men han har ifølge sin egen forklaring 'taget skyld for en anden' i forbindelse med en dom for at have presset en anden fyr til at begå et røveri for ham. Men i det følgende uddrag beskriver han sine handlinger i forbindelse med gadelivsstilen, der og som han også forklarer, kan have været årsagen til handlinger af kriminel og især voldelig karakter.

Aymen fortæller:

Jeg er bange for mig selv nogle gange. Jeg er bange for at jeg kommer til at gøre noget, som jeg kommer til at fortryde, for jeg vil gerne videre med mit liv, hvis jeg måske slår en eller anden ned. Det kan gi' mange år, faktisk, det kan gi' to-eller tre år.

K Vil det sige at du nogen gange har oplevet at du ikke kan styre dig selv

A Ja, det har jeg godt nok haft problemer med!

K Hvordan viser det sig?

A Det viser sig ved at jeg ser sort og

K At du bliver vred og så...?

A Jeg bliver meget vred...

K Hvis der er nogen, der provokerer dig i en eller anden sammenhæng?

A Det er lige meget. Bare én, der provokerer mig, det kan være småting, bare siger ét eller andet til mig, så ser jeg sort! Og så kan jeg finde på at stikke ham ned, jeg kan måske finde på at kvæle ham, han dør, jeg tænker ikke over det. Der er mange ting! Det er også dér kommunen, de sagde: Ham, her han skal ligesom til psykolog nu! Vi skal finde ud af, hvad der er galt med ham, ikk (A:23).

Aymen giver udtryk for ikke at være herre over sine handlinger og kan ikke finde en årsag til, hvorfor han har handlet så voldsom i forbindelse med ikke særligt provokerende krænkelser. Handlinger, der endog kunne medføre alvorlige kvæstelser og død. Denne voldelig reaktion beskrives også som en manglende empati og følsomhed overfor offeret. Handlingernes voldsomhed beskrives som værende *ude af kontrol* og som at give afløb for hans aggressioner, der beskrives som at handle i blinde. Dette 'ikke at se', hvor subjektet blot slår løs med alle midler, er en spontan og nærmest instinktiv handlemåde. Aymen konstruerer sine tidligere handlinger som *patologiske*:

De har oplevet mange gange i byen, hvor de har set mig, politiet eller et eller andet, hvor de kunne se, jeg lukker mine øjne, du kan ikke lukke dine øjne medens du er oppe at slås! Jeg var den person, jeg lukkede mine øjne, og så gik jeg bare amok! Hvis måske jeg så havde en kniv, så gik jeg bare imod ham med lukkede øjne, jeg tænkte på alle de dårlige ting i mit liv. Hvorfor har jeg gjort

det i mit liv. Det sårer mig, hvorfor jeg har lavet alt det lort, jeg har lavet i mit liv. Og det er dét, der gør, at jeg gør de ting, tror jeg. Jeg tænker på alle de dårlige ting, jeg har gjort ikk og jeg ved, at den person, den er jeg ikke! Jeg har jo bare gjort det, fordi jeg gik med de mennesker der, ikk! Og så blev det en vane til sidst! Og så lavede vi kun lort. Vi skulle spille smart, vi skulle være gangstere, men inderst inde, vi er mennesker alle sammen, vi skulle jo leve livet ordentlig, ha' børn, ha' et arbejde, ha' et job, vi skal ikke sidde og opholde os nede i centeret, selyfølgelig kan vi altid gå ned i centeret og sidde et par timer, men...jeg ved ikke, det er det! (A:23)

Aymen beskriver sig selv i tredje person og kan ikke identificere sig med denne tidligere person, hvis handlinger beskrives i forhold til en ubehersket brutalitet. Men brutaliteten kommer, ifølge denne beskrivelse, af foragt eller had, som han lader sig selv give afløb for. Dette had bliver motiverende for handlingerne og beskrives som værende en form for *selvsuggestion*, for at blive mere aggressiv før et slagsmål. Men handlingerne tillægges også mening i forhold til kammeratskabsgruppens univers på gaden, som han forbinder med denne livsstil og et handlingsmønster, som han reproducerede uden at tænke over, hvorvidt dette var i overensstemmelse med hans egne ønsker, moral eller interesser. Handlingerne beskrives også i forhold til en følelse af fremmedgørelse. Fremmedgørelsen viser sig i forbindelse med denne tidligere livsstil og de identitetsmodeller, som eksempelvis gangstertypen, gruppen var fælles om. Men den beskrives også i forhold til en fremmedgørelse i sit eget liv. Handlingerne var således en måde at afreagere på i forhold til denne fremmedgørelse, der nævnes som den primære årsag til voldshandlingerne og kriminaliteten. Ved at leve sig selv ind i denne verden og påtage sig denne aggressive maskulinitet, hvortil handlingerne af vold og brutalitet knyttedes, kunne Aymen give sine egne følelser af had afløb og samtidig sikre sig en position indenfor fællesskabet, hvor disse handlinger ikke blot var legitime, men også gav respekt og anerkendelse.

Denne selviscenesættelse forgår således omkring en *aggressiv maskulinitetsform*, som de unge udlevede og forbandt med status og respekt. Men denne livsstil konstrueres som *destruktiv* og *eksklusiv* igennem dens modsætning; en livsstil koncentreret om deltagelse i samfundet med job og familie, der forbindes med en *humanitet*, *socialitet* og *inklusion*. Skillelinien mellem to livsstilsformer sættes i forhold til at opholde sig i det offentlige rum, som et offentligt mødested, eller at opholde sig indenfor dette rum, som et værested for gruppen. Aymen beskriver således en tidligere personlig identitet ud fra en kollektiv identitet, der eksisterede i tilknytning til kammeratskabsgruppen, hvor gadelivsstilen var baseret på oplevelser af social eksklusion, der animerede til voldelige og kriminelle handlinger, som han nu mener var irrationelle og asociale handlinger. Man kan tolke denne forklaring som et udtryk for at, Aymen i sin teenageår identificerede sig med en gruppe, der var mobiliseret om deres marginaliserede position, som socialt ekskluderet, hvilket de opfattede som et liv uden muligheder, og hvilket forhindrede dem i at leve et andet liv, der kunne forbindes med det gode liv. Livet på gaden fungerede som en social platform for kollektive handlinger, hvormed '*modidentiteter*', som gangstere, kunne leves. Men disse kollektive handlinger

forstærkede samtidig den individuelle unges selvopfattelse, i forhold til sine egne handlinger. Oplevelser forbundet med negativitet knyttes an til de individuelle handlinger og ikke blot de kollektive handlinger, hvilket tyder på, at fortælleren er blevet efterladt med at takle følgevirkningerne af disse kollektive handlinger. Handlinger har resulteret i en spiral af vold og uheldige konsekvenser, som Aymen ikke har været i stand til at bryde eller kontrollere, men kun har bidraget til at forværre. At dette liv ikke var en logisk nødvendighed og eneste mulighed for et teenagerliv, præsenteres igennem en anderledes livsstil, som kammeraterne også kunne have fulgt, ved ikke at have opholdt sig på dette sted, hvortil den kollektive praksis var tilknyttet, og hvor handlingerne var baseret på fremmedgørelsen og solidaritet og på den ekspressive maskulinitetsform, hvor aggression og brutalitet anvendtes for at hævde egen position igennem slagsmål med andre mænd eller grupper og forsvare hinanden.

Disse to eksempler på typer af kriminelle handlinger, der er forbundet med aggression, trusler og vold overfor andre personer, konstrueres indenfor to poler for handlinger; kontrol igennem aggression, vold og brutalitet eller accept af tab af kontrol igennem passivitet eller at søge hjælp hos andre. Hos begge informanter konstrueres disse voldelige handlinger som patologiske og irrationelle og udtryk for, at de ikke har kunnet styre situationen eller har manglet selvkontrol. Men i begge tilfælde har der været tale om vold i forbindelse med handlinger, som de unge har opfattet som krænkende eller som provokationer mod dem selv. Men i forbindelse med hævnaktionerne mister de selvkontrol, og i flere tilfælde er disse hævnaktioner ved at udvikle sig til 'vold i blinde' med risiko for legemlige skader med fare for liv. Volden beskrives som en del af en kollektiv livsstil blandt ungegrupperne på gaden, interetniske relationer indenfor det samme køn eller intime relationer, som i et kæresteforhold mellem mand og kvinde. Vold synes at være en gennemgående træk ved konstruktionen af disse sociale relationer baseret på gadelivsstilen og dens former for ekspressiv maskulinitet. Indenfor denne livsstil konstrueres voldelige handlinger som en ret/pligt til at hævne 'æreskrænkelser', enten fra andre unge eller fra det andet køn, og en informant anså det som *moralsk* legitimt, eftersom hans *mandlige* ære stod på spil, som i dette tilfælde var utroskab eller andre former for verbale krænkelse, eksempelvis nedvurdering af identitet. I det første eksempel sås, hvordan informanten svingede mellem de to poler og havde svært ved at finde en balance i forhold til handlingerne. Kontrol søgtes igennem hævn og vold, men i det næste øjeblik erkendte han sig hjælpeløs med brug for andres hjælp. Ifølge sociologen McDonald er sådanne reaktioner netop typiske for unge, der befinder sig i en udsat position, hvor de mangler arbejde, sociale og økonomiske ressourcer og er uden udsigt til social mobilitet, og hvor de opfatter denne situation som udtryk for et personligt nederlag og utilstrækkelighed.

Men voldelige handlinger kan endvidere forbindes med konstruktionen af en maskulinitetsform baseret på en kønslig og seksuel dominans overfor kvinder og homoseksuelle mænd, som den ekskluderer eller underordner sig. Denne maskulinitetsform kan derfor opfattes som et eksempel på anvendelsen af en *modstrategi* i forbindelse med en situation, hvor informanten befinder sig domineret af majoritetsgruppen eller prisgivet magtrelationer, eksempelvis indenfor retssystemet. Denne konstruktion af maskulinitet bygges i forhold til en mellemøstlig, kulturel

fortolkning af maskulinitet, hvor fysiske sanktioner anses for legitime i forhold til krænkelse. Den kan endvidere sættes i forbindelse med en subkulturel maskulinitet, der henter inspiration fra *gangsterrap* og en sort, hedonistisk livsstil, der bygger på et symbolsk fællesskab baseret på machomaskulinitet, misogyni og homofobi. Der har også været eksempler på, at nogle medlemmer af kammeratskabsgrupper i forbindelse med ekspressiv maskulinitetsform og gadelivsstilen har anvendt mandlige kønshormoner som et middel til at opbygge kropslig kapital ved at bygge muskelkapacitet. Hermed får fysisk styrke en fremtrædende betydning og plads i den daglige interaktionsform på gaden eller det sociale hierarki og kan være årsagen til, at vold bliver en del af konstruktionen af ekspressiv maskulinitet, der kan resultere i fængselsstraffe, eftersom voldshandlinger er blevet mere kriminelle end tidligere. I dag bliver anmeldte voldshandlinger, både simpel og alvorlig vold, straffet indenfor det danske retssystem, eftersom voldsstraffe er blevet skærpede i forbindelse med voldspakken¹¹¹.

En undersøgelse af kriminalitetsniveauet blandt etniske minoriteter viser, at alvorlig vold (§§ 245-246) er større blandt 'efterkommere uden dansk statsborgerskab' (13,6%) end blandt 'efterkommere med dansk statsborgerskab' (6,8%), der igen ligger lavere end gruppen med 'dansk afstamning' (8,0%), medens gruppen af 'indvandrere uden dansk statsborgerskab' ligger højest (15,6%) (Etniske minoriteter i Kriminalforsorgen, 2001:58). Voldskriminalitet er, ifølge denne undersøgelse, ikke den hyppigste form for kriminalitet blandt efterkommere, hvilket herværende materiale også kan bekræfte, men nyere undersøgelser viser til gengæld, at voldsager er i stigning generelt både blandt personer med dansk og udenlandsk oprindelse (Notat vedrørende kriminalitet og national oprindelse, 2002.2). Dog er 'simpel vold' langt den hyppigste form for voldskriminalitet. Voldskriminalitet er fordoblet siden 1994 blandt *alle* unge mellem 15 og 17 år, hvor drenge tegner sig for hovedparten¹¹². Også blandt unge mellem 18 og 20

¹¹¹ I 1994 blev Voldspakken I vedtaget. Denne gav strafkræmpelser i forbindelse med voldforbrydelse. I et speciale viser Lisbeth Hansen imidlertid, at unge i alderen 15-17-år mellem 1991-1994 oftere får straffe end andre 'ældre' voldsforbrydere, og at unge 15-årige blev varetægtsfængslet eller fængsels sammen med andre belastede kriminelle, som første og ikke sidste udvej, med stor risiko for at der med denne straf følger stigmatisering, der forøger recidive faktorer (Hansen, 1996:56). I 1997 blev Voldpakken II vedtaget, der har foruden en strengere straf for grovere vold, søgt at give mulighed for hurtigere sagsbehandling, så en strafafsoningen kan påbegyndes tidligere. Desuden sættes på en forebyggende indsats i forbindelse med voldskriminalitet, bl.a. med mulighed for at anvende sociale behandlingstilbud. Generel oplysningsarbejde i SSP-regi, psykologisk behandling, konfliktråd med gerningsmands-offersamtaler, forsøg med adfærdsændinger og ungdomskontrakter er nogle af initiativerne, der iværksættes i forbindelse med voldspakken. (<http://www.dk/wimpdoc.asp?page=document&objno=56892> : 1-16. <http://www.inm.dk/publikationer/utillpassede/bilag3.htm> :1-6)

¹¹² Ifølge undersøgelsen ses en meget kraftig stigning af vold blandt piger i alderen 15-17 år, der svarer til en vækst på 179 % fra 38 til 131 tilfælde af vold. Blandt drenge er der sket en vækst på 81 %, fra 444 til 787 strafferetslige tilfælde fra 1994 til 2003. Dette billede er ikke gældende blandt 18-20-årige, hvor der sker en mindre stigning blandt piger fra 52 til 65 tilfælde, efter at den har været faldende i slutningen af 1990'erne, men igen i stigning i starten af 2000. Dette er også tilfældet blandt drengene, hvor der igennem hele periode var været et fald, men efter 2002 er tilfældene igen steget kraftigt, hvor tallet fra 1994 på 1017 i 2003 ligger på 1068 strafferetslige afgørelser. (Rapport om ungdomskriminalitet 1994-2003, 2005: 5: <http://www.jm.dk/wimpdoc.asp?page=document&objno=73380>)

år er volden steget, og især efter 2002 sker en kraftig stigning i antallet¹¹³. Dette skyldes til dels, at vold i dag straffes hårdere end tidligere, især efter 2002, hvor yderligere strafskærpelser i forbindelse med vold blev gennemført af VK-regeringen (Rapport om ungdomskriminalitet, 2005: 2). Denne omstændighed betyder endvidere, at hvor der indgår gentaget vold eller alvorlig vold i et sagskompleks, er det ofte denne kriminalitet, som er hovedforbrydelsen, der udløser dommen, og som registreres, som eksemplet med Hassan også kan understøtte (Ibid: 6).

Man kan påpege, at netop unge mænd, der i forbindelse med gadelivsstilsformen opretholder 'respekt' ved at hævne provokationer eller krænkelser og udøver gentagen vold, i visse tilfælde også har en højere risiko for at få en fængselsdom i en tidlig alder, omkring de 15-17 år. Dette gælder både med hensyn til grovere vold, men også former for simpel vold¹¹⁴.

Men, som Bourgois påpeger i sit studie af puertoricanske narkohandlere, kan volden også hænge sammen med oplevelser forbundet med den sociale udstødelse fra samfundet generelt, i form af fyringer fra arbejdspladsen og opløsning af en patriarkalsk familieform, hvor mændene ikke længere kan fungere som forsørgere. Som kompensation for denne frustration opbygger mændene en aggressiv hypermaskulinitet vendt mod det andet køn. Denne forklaringsmodel har en værdi, eftersom netop oplevelser af social udstødelse og frustration har været informanternes gennemgående temaer i flere af fortællingerne, idet voldshandlingen er opstået i en situation, hvor den pågældende har oplevet at blive sat 'udenfor', frastødt eller miskendt af en vennekreds eller et ungdomsfællesskab i en klub eller til en fest, og denne udstødelse er blevet opfattet som diskriminerende, krænkende og betydet tab af status, eftersom den er foregået på et intergruppe niveau, hvor der har været kønslige og etniske forskelle. Volden er i disse sammenhænge blevet forklaret som værende en reaktion i forbindelse med frustration forårsaget af vrede og fremmedgørelse¹¹⁵. En strategi i forbindelse med

¹¹³ Det fremgår af undersøgelsen at vold blandt 15-17-årige er lavere end blandt 18-20-årige generelt, således at der i 1994 var dobbelt så mange strafferetslige afgørelser blandt 18-20-årige end blandt 15-17-årige. Det billede har siden ændret sig markant, således at tal for disse to kategorier nærmer sig hinanden. Det betyder, at strafferetslige afgørelser idag med hensyn til vold i højere grad fører til en dom blandt 15-17-årige (<http://www.jm.dk/wimpdoc.asp?page=document&objno=73380>: 5).

¹¹⁴ Selvom gruppen af 'efterkommer' ligger højere end gruppen med dansk baggrund med hensyn til voldsforbrydelse i 1998 (Kyvsgaard, 2001:365), viser 2002-undersøgelsen, at der er tale om 'samme relative kriminalitetshyppighed' for personer af dansk og personer af udenlandsk oprindelse i forhold til volds-kriminalitet, samt en *faldende* overkriminalitet mht. volds-kriminalitet i 2002 i forhold til 2000. Man kan derfor ifølge 2002 undersøgelsen, konkludere at den relative kriminalitetshyppighed er stabiliseret, hvilket kan give et peg om, at udviklingen for unge med hensyn til kriminalitetsudviklingen også gælder gruppen af 'efterkommere' (Notat, 2002: 2).

¹¹⁵ I *Journal of Applied Behavioral Science* nævner K.G. Roy en række faktorer for unges voldelige adfærd ud fra tværfaglige forskningsdiscipliner. Han påpeger, at både social eksklusion, men også social inklusion kan have betydning for voldelige reaktioner. Unge med lignende sociale vilkår, værdier og holdninger søger hinandens fællesskab, men kan også blive udelukket herfra, hvorved fremmedgørelse opstår. Peergruppen får eksempelvis en vigtig betydning i teenagealderen for normdannelsen. Her udvikles fælles sociosymbolske værdier, og disse kan involvere voldelige normer, som det ses blandt gadebander, hvor der findes eksempler på vold i forhold til optagelsesritualer, hvor især drenge tester hinandens fysiske grænser. Endelig kan kontinuerlige oplevelser af diskrimination resultere i følelser af forfølgelse, fremmedgørelse og vrede (*The Journal of Applied Behavioural Science*, Arlington, Dec. 2000.)

den sociale udstødelse har været at konstruere en dominant form for maskulinitet, der træder ind som modstrategi i forbindelse med en situation 'ude af kontrol' overfor dominante sociale relationer i forhold til retssystemet eller majoritetssamfundets juridiske repræsentanter. Men man kan også påpege, at opfattelsen af retssystemet som 'diskriminerende' er udtryk for det, som Matza betegner som en 'neutraliseringsproces', hvormed den enkelte indenfor en gruppe kan fritages for skyld i forbindelse med sine handlinger, da han finder opbakning blandt sine kammerater, der legitimerer anvendelse af vold i forbindelse med krænkelser, eftersom der eksisterer et normsæt for opretholdelse af respektkoden, hvilke normer der tilsyneladende også gælder i forhold til danske, unge piger. Argumenterne behøver ikke at modsige hinanden, eftersom det er i fællesskaber, der bygger på en følelse af social udstødelse, at man udvikler loyalitetsrelationer og fælles sociosymbolske værdier i forhold til maskulinitet, som *respektkoden*, samt kammeratskab baseret på etnicitet, hvori indgår solidaritetsrelationer, der rækker langt udover de loyalitetsforhold, man kan forvente at have til eksempelvis statslige autoriteter eller majoritetsgrupper, således at handlingerne, selvom de involverer vold eller kriminalitet, finder forståelse og opbakning hos kammeraterne, så længe de foregår udfra regler for reciprocitet og solidaritet indenfor fællesskabet, hvilket ikke altid har været tilfældet.

En anden forklaring på volden kan måske også findes i Aymens forklaring på hans eget og peergruppens forbrug af anabolske steroider. Det fremgår af domsmaterialet, at der for Hassans vedkommende indgår et forhold vedrørende besiddelse af et hormonpræparat, der er ulovligt i Danmark¹¹⁶. Det kan derfor være nærliggende at tolke voldelige handlinger, som opstået i forbindelse med indtagelsen af hormoner som testosteron i form af anabolske præparater, hvormed unge i teenagealderen opbygger kropslig styrke og volumen og dermed *mandlighed*. Men denne tolkning kan ikke bekræftes af eksisterende undersøgelser eller forskningsresultater¹¹⁷.

(<http://proquest.umi.com/pqdweb?Did=00000006448817&Fmt=3&Deli=1&Mtd=1&Mtd=1&Idx=>). Denne artikels pointer er interessante, eftersom de delvist støtter frustrationsteorien ved at nævne sociale faktorer i forbindelse med voldelige handlinger som resultat af social eksklusion og fremmedgørelse. Med hensyn til pointen om social inklusion og peergruppens normdannelse ligger dette argument tættere op ad de klassiske sociologiske studier af 'bander' og er derfor mere velkendt.

¹¹⁶ Hassan forklarer, at pillerne stammede fra hans kammerat fra Holland, der havde glemt dem hos Hassan (Noter: s.)

¹¹⁷ På det intra-psykiske plan nævner Roy endvidere hormonelle faktorer, som et øget niveau af testosteron, hvormed aggression fremkaldes. Denne faktor var indtil udgivelsen under undersøgelse, hvorfor det forskningsmæssige resultat endnu var ukendt (Roy, G.K." The systemic conditions leading to violent human behaviour". *The Journal of Applied Behavioural Science*, Arlington, Dec. 2000). En undersøgelse af sammenhæng mellem indtagelse af anabolske steroider/testosteron (AAS) og voldelig adfærd hos brugeren blev foretaget i forbindelse med et lovforslag om forbud mod anabolske steroider i Stortinget i Norge. En arbejdsgruppe skulle opsamle forskningsmæssige resultater, der fandtes på området. De nåede frem til følgende konklusion:

"...det kun er ved bruk av anabolske steroider i store doser hos noen, kanskje spesielt disponerte individer, at det kan utløses psykiske tilstander, som kan innebære økt aggressivitet..."(Rapport fra en arbeidsgruppe om sammenhengen mellom bruk av visse dopingmidler og vold (01.06.2004: 6). www.jus.no/?id=47111

Der findes derfor ingen forskningsmæssige resultater, der klart kan be- eller afkræfte denne sammenhæng, da der aldrig er lavet forsøg med de høje doser, der er blevet rapporteret i forbindelse med dopingsager.

Delkonklusion

Doms materialet viser, at informanternes 'kriminalitet' typisk har ført til domme i forbindelse med handlinger, der omfatter vold, indbrud og røveri, indtagelse af euforiserende stoffer samt overtrædelse af færdselsloven. Disse former for kriminalitet kan, på trods af deres alvorlige karakter, karakteriseres som 'mindre' organiserede og mere 'spontane' former for kriminalitet, der har involveret én enkelt eller få personer, medens der i ét tilfælde har været tale om 'organiseret' kriminalitet udført indenfor et større kriminelt netværk. Det har derfor også været nærliggende at undersøge disse typer af kriminalitet og deres forbindelse med gadelivsstilen. Man kan påpege, at der typisk under interviewet har været en markant forskel på, hvordan informanternes kriminalitet er blevet vurderet i retten, dels af politiet og af domstolene, og hvordan den pågældende informant selv har opfattet den 'kriminalitet', som han har begået og afsoner en dom for. Dette er naturligvis ikke så usædvanligt, eftersom indsatte sjældent anser dét, at få en dom for retfærdigt, eftersom den altid i en eller anden forstand vil betyde et tab for den pågældende person og sjældent vil blive anset for at være en gevinst og som ønskværdig, på trods af en beregning af en mulig straf. Dog kan man tale om en sekundær gevinst, når en informant selv vælger at 'tage en dom' for en anden eller for sig selv, fordi han enten dermed gør en vennetjeneste og derigennem opnår 'respekt' indenfor gruppen, eller han kan 'komme væk' fra miljøet for at undgå en mere ubehagelig situation.

Men denne uoverensstemmelse mellem den juridiske side af dommen og informantens version viser, at der ofte også er andre forhold, der bør tages i betragtning i forbindelse med vurderingen af de kriminelle handlinger. Således anser flere af informanterne deres domsafgørelser som værende et udtryk for diskrimination og dårlig sagsbehandling. Der sås tvivl om domstolenes 'neutralitet', eftersom flere har ment, at der i retten er foregået en 'stempling' af dem som 'kriminelle', hvorved de har følt sig dømt på forhånd. Men her gælder i høj grad retspolitiske beslutninger, hvor bl.a. sager, der handler om vold, er dækket ind under Voldspakken II, der har skærpet straffen i de tilfælde, hvor der er tale om grovere vold, og hvor gentagne voldelige forhold straffes særlig hårdt.¹¹⁸

Vold er, som det blev set i flere kapitler, forekommende i de unge informanternes verden. Blandt andet har vold optrådt i fædres disciplinære opdragelsesmetoder. Men i de af tilfældene, hvor den unge har været involveret i en episode, hvor han er blevet dømt for 'alvorlig vold', har der i tre tilfælde været motiver angående opretholdelse af *respekt*. De unge har aldersmæssigt været i den kritiske fase fra 15-17 år og opefter. Denne fase af teenageperioden er endvidere den livsfase, hvor unge typisk igennem peergruppen udlever ekspressiv maskulinitet og er aktive indenfor gadelivsstilen, især fordi mange ikke har haft adgang til klubber¹¹⁹. Men der var endvidere et eksempel på

¹¹⁹ Peer-gruppens primære betydning for sociale handlingsmønstre i starten af teenagealderen bekræftes af et omfattende studie af unge fra barndommen til voksenlivet. Her vises betydningen af ligheder i forhold til sociale, kønslige, etniske og aldersmæssige faktorer for udviklingen af sociale netværk indenfor peergruppen, samt hvordan disse sociale identitetsfaktorer får en strukturerende betydning i forhold til

partnervold, det vil sige i intime relationer i forhold til det andet køn, hvor informanten var i en ældre aldersperiode, 18-20 år. Hvorvidt denne vold kan forklares ud fra kulturelle faktorer er blevet problematiseret, eftersom en forklaring nærmere bør søges i sociale årsagssammenhænge, som eksempelvis oplevelser forbundet med den sociale udstødelse og stigmatiseret etnisk identitet. Dog er det karakteristisk, at denne vold, ifølge informantens fortælling, hænger sammen med opfattelser af maskulinitet, hvor patriarkalske værdier gør sig gældende, men også med en forståelse, der bygger på en situationel opfattelse af ærekrænkelser.

I forbindelse med dommene om vold og berigelseskriminalitet kunne det ses, at disse former for kriminalitet hænger sammen med faktorer som køn, klasse, alder og etnicitet. En undersøgelse fra 2001, der omhandler grupper af indsatte i fængslerne viser, at: *'efterkommere' ikke adskiller sig fra indsatte af dansk herkomst med hensyn til sociale forhold inden indsættelsen* (Rapport: Etniske minoriteter i Kriminalforsorgen, 2001:67). Dette kunne tegne et billede, der kunne nuancere opfattelsen af, at kriminaliteten (også den der begås indenfor murene) skyldes kulturkonflikter, og derfor som et fænomen, der skal forklares ud fra gruppernes specifikke kulturelle forhold. Man kan i stedet undersøge andre faktorer for at forklare kriminaliteten. I en anden rapport fra 2003 påpeger Britta Kyvsgaard således, at *'efterkommere'* for størstepartens vedkommende er bosat i de sociale boligområder, hvor der er flest unge mænd i alderen 15-19 år (alders- og kønslig kriminalitetsrelateret faktor), hvor den sociale eksklusion er størst, og hvor de sociale ressourcer er færrest. Undersøgelsen påpeger, at kriminalitetsmæssige årsagsfaktorer kan søges ud fra disse sociale faktorer¹²⁰. Man kan ifølge denne undersøgelse påpege, at unge efterkommere, der begår kriminalitet, samtidig er unge, hvor man kan påpege, at de *samme* socioøkonomiske faktorer og sociale identitetsfaktorer er gældende som for andre unge med en dansk baggrund, der begår kriminalitet. Men for gruppen af unge med anden etnisk baggrund, kan yderligere være problemer i forbindelse med at klare sig igennem en skolegang og dermed fuldføre en videregående uddannelse. Ofte er det for denne gruppe også sværere at få en praktikplads og et job indenfor erhvervslivet generelt. Disse faktorer kan yderligere forstærkes, når unge skal søge arbejde efter at have modtaget en dom, det vil sige, at de sociale forhold forværres *efter* dommen.

En anden undersøgelse foretaget af Kyvsgaard viser endvidere, at det ikke er indsatte med *'efterkommer'*-status, der procentvis tegner sig for den største del af kriminaliteten, men gruppen af *'indvandrere'*. Og især ligger gruppen af indvandrere uden dansk

peergruppens normer og handlinger. Her viser undersøgelsen at aggressivitet kan være et fællestræk, hvoromkring peergruppen formes og reproducerer handlingsmønstre (Cairn & Cairn, 1994:91-129).

¹²⁰. I undersøgelsen anvendes eksempelvis variabelen: *'udbetalt kontanthjælp'*, der tegner et billede af sociale faktorer, som *"stor arbejdsløshed, mange fraskilte og mange børn og unge, der er anbragt udenfor hjemmet"*. Denne sociale indikator viser endvidere, at der er tale om at flere også befinder sig udenfor arbejdsmarkedet og netop dette sociale forhold har en vigtig betydning i forhold til kriminaliteten, foruden alder og køn (*Kriminalitetsniveauet i kommuner og politikredse - en modelafprøvning*, 2003:16). Undersøgelsen argumentere endvidere for, at kriminaliteten blandt *'indvandrere'* og *'efterkommere'* skyldes de: *"samme sociale og økonomiske forhold, der generelt er med til at forklare forskellene i kriminalitetsniveauerne"* (Ibid:25- 26).

statsborgerskab højt i 2000¹²¹ (Rapport: Etniske minoriteter i Kriminalforsorgen, 2001:63). Men undersøgelsen viser også, at relativt mange 'efterkommere' er dømt for røveri. Her ligger gruppen af efterkommere med og uden dansk statsborgerskab på henholdsvis 22,0% og 28,8%, hvor den for gruppen med dansk afstamning ligger på 14,6%. Røverier ligger derfor på førstepladsen, hvad kriminaliteten blandt 'efterkommere' angår (Ibid:58). Herværende materiale kan understøtte denne statistiske tendens, eftersom fem ud af seks informanter var dømt herfor. Man kan for så vidt, udfra undersøgelserne, generelt påpege, at efterkommere, i forhold til deres relativt færre sociale og økonomiske ressourcer, anvender kriminaliteten som løsninger på at skaffe sig adgang til økonomisk kapital. Denne kapital kan anvendes i forbindelse med at finansiere forskellige livsstilsformer, som indenfor forskellige alderskategorier får en vigtig betydning. Her var denne strategi vigtig i en fase, hvor den unge nåede en alder, hvor han ville flytte hjemmefra og blive uafhængig af familien, og hvor han oplevede vanskeligheder forbundet med at skaffe sig et kontantlån, SU, dagpenge eller kontanthjælp, og hvor økonomiske strategier, som at begå et røveri, blev anvendt. Problemer med at komme videre i forhold til at finde en praktikplads betyder, at en erhvervsmæssig karriere blokeres, og mulige legale indtægtskilder fjernes¹²².

Det fremgik endvidere, at der i forbindelse med gadelivsstilen også følger en mere hedonistisk livsstil, der bygger på konsumtion og materielle og symbolske værdier vedrørende mobilitet, sex og maskulin status. Denne livsstil optræder i en senere fase af teenagealderen, hvor sådanne værdier er særlige attraktive, det vil sige omkring 15-19-års-alderen. I denne periode anvendtes kriminalitet, som en økonomisk strategi, til at forfølge disse værdier, der træder ind som kompensation for social og fysisk immobilitet indenfor det lokale boligområde, og fremmedgørelse og ikke-tilhørsforhold (*utenforskab*). Denne livsstil involverer også udviklingen af seksuelle relationer, der indgik i forhold til maskulin status.

Etnicitet træder i denne sammenhæng frem som en form for social mobilisering af symbolske og maskuline værdier, som reciprocitet og solidaritet i forhold til fællesskabet og den kollektive hedonistisk livsstil forbundet med 'conspicuous consumption'. Berigelseskriminalitet indgår i økonomiske strategier, hvormed man gensidig hjælper og støtter hinanden med at skaffe økonomisk kapital, og hvor først

¹²¹ Kyvsgaard påpeger, at gruppen af 'indvandrere/efterkommere' tegne sig for størsteparten af de registrerede straffelovsovertrædelser, men netop straffelovsovertrædelse ender oftere med påtaleopgivelse eller frifindelse end andre lovovertrædelser. Dette kan være én af grundene til, at forholdsvis flere sigtelser mod indvandrere/efterkommere heller ikke fører til en dom. Undersøgelsen peger på en forklaring: netop denne gruppe opholder sig oftere i grupper, hvorved flere af gangen arresteres, men ender med løsladelse igen. En anden årsag kan være, at unge 'efterkommere' fungerer som 'the usual suspects', dvs. 'unge fattige mænd fra storbyen', der er udsat for øget opmærksomhed fra retssystemets side. De er endvidere mere synlige og får større opmærksomhed fra politiets side, således at der kan være tale om en kategorisering af denne gruppe i forhold til deres aldersmæssige, sociale, kønlige og etniske baggrund, som 'kriminelle andengenerationsindvandrere' (*Kriminalitet, retshåndhævelse og etniske minoriteter*, Juristen nr. 9, 2001: 370-373).

¹²² En artikel påpeger dette problem, her i forbindelse med løsladte fangers situation, hvor de kan vente måneder på kontanthjælp lige efter afsoning. Kriminalitet, mener man, bliver en løsning på at skaffe midler til at klare de daglige fornødenheder. Men tidligere indsatte kan man også observere leve ude på gaden, fordi de ikke råd til en husleje (*Pengenød sender løsladte fanger tilbage i kriminalitet*, Politiken, 13.06.05; <http://politiken.dk/VisArtikel.aspx?PageID=382721>).

indbrud og senere større røverier har fungeret som en gangbar løsningsmodel i en kortere eller længere periode. Men et eksempel tyder også på, at 'kriminaliteten' i sig selv også har givet maskulin status, som 'respekt'. Man kan i denne forbindelse se, hvordan økonomisk kapital igennem kriminalitet kan veksles til symbolsk status igennem princippet om reciprocitet, der kan give social accept og sikre en position indenfor en lokal kammeratskabsgruppe, hvor sådanne respektkriterier eksisterer.

Etnicitet spiller endvidere en rolle i forhold til familien, hvis handlinger også forklares som en faktor i forbindelse med kriminaliteten. I et tilfælde var faderen selv indblandet i kriminaliteten, og i de andre tilfælde har familien ikke kunne give den fornødne støtte, når alle andre veje var spærret. Det har endvidere været karakteristisk, at unge i alder mellem 19 og 20 år har ønsket at flytte væk fra familien og skabe sig en uafhængig tilværelse udenfor familien. Men denne transitionsfase er ikke foregået, eftersom den unge ikke har haft de fornødne midler hertil, eller fordi fængselsstraffen har betydet en stigmatisering, hvorved adgang til jobmarkedet er blevet vanskeligere at opnå. Her ser man kriminalitet blive en økonomisk strategi i forbindelse med at forfølge dette mål, når andre legale økonomiske strategier har slået fejl. I denne aldersgruppe de 19-24-årige bliver kriminalitet således til en økonomisk strategi i en mere rutinemæssig forstand og en 'karriereform', fordi der ikke eksisterer andre muligheder for social mobilitet indenfor rækkevidde på grund af det stigma, der følger med fængselsdommene, og som forstærker effekterne af stigmatiseringen forbundet med at tilhøre kategorien af '*kriminelle anden-generations-indvandrere*'.

Kapitel 15

Konklusion: Social eksklusion og dannelsen af kollektive identiteter

Denne afhandling har igennem analysen af udviklingen af gadelivsstilformen, fællesskaberne og kollektive identitetsdannelser vedrørende etnicitet og maskulinitet blandt unge mænd med immigrantbaggrund i alderen 14-25 år indenfor lokalområder i Karlebo Kommune ønsket at afdække de selvforstærkende processer, der synes at eksistere mellem social eksklusion og kategoriseringen på den ene side og livsstil og identitetsdannelser af unge mænd med immigrantbaggrund i forhold til 'bandekriminalitet'. En udviklingsproces, der tog fart siden midten af 1990'erne og fremefter med hensyn til demografiske, socioøkonomiske og politiske processer i forhold til ungegrupper med immigrantbaggrund indenfor Karlebo Kommune, afspejles i forbindelse med formationen af fællesskaber og kollektive identitetsdannelser i forhold til faktorer som alder, køn, etnicitet og klasse. I denne udviklingsproces har konstruktionen af sociale skel og sociale grænsedragninger i forhold til dannelser af peergrupper og deres sociale identitetskonstruktioner fundet sted.

Formationen af kollektive identiteter

Med åbningen af Klub 1188 og samarbejdet mellem ungdomsmedarbejdere fra det lokale boligområde og kommunens 'repræsentanter' er nye sociale, aldersmæssige, kønslige og etniske skel opstået, hvorved et socialt hierarki er blevet formet. Tidligere reciprocitets- og loyalitetsforhold baseret på alder, køn, lokalitet og minoritetsstatus erstattedes af en *ny etnicitet* og oppositionelle kollektive identiteter, hvor en gruppe unge fra boligområdet havde magtbeføjelser overfor de andre unge og konflikter, der resulterede i konfrontationer mellem grupper indenfor og udenfor klubben. Social uro mellem unge på gaden og politiet erstattedes af sociale, interne spændinger og konflikter mellem de etniske unge på grund af de sociale, kønslige, aldersmæssige og etniske skel, der introduceredes og udvikledes over den 5-årige periode.

Disse sociale differentieringsprocesser foranledigede, at modsatrettede kollektive identiteter konstrueredes og konstitueredes med udgangspunkt i fortolkninger og versioner af etnisk identitet og ikke mindst maskulinitet. Den ene gruppe udviklede en etnicitet baseret på patriarkalske værdier, kønssegregation og en muslimsk livsstil centreret om uddannelse og job, familieliv og sport og forbud mod alkohol.

Den kollektive identitetsdannelse blandt de unge udenfor klubben forgik indenfor en gadeorienteret hedonistisk livsstil, forbundet med 'conspicuous consumption' og hip hop-subkultur. Her udviklede unge 'blodbroderskabsbånd' baseret på regler reciprocitet og solidaritet i modsætning til muslimske værdier.

Disse to modsatrettede identitetskonstruktioner kan forklares ud fra "etnicitetstrekanten" (McDonald, 199, 193-95). Ifølge denne model bliver etnicitet udviklet igennem erfaring, der skabes indenfor tre basale typer af sociale relationer for handling, der kan føre til kontrol af identitet. Disse poler indenfor sociale relationer er først individualisme og universelle værdier, dernæst fællesskabet og for det tredje subjektivitet. Unge kan bevæge sig indenfor rammerne af disse tre poler. Gruppen af unge indenfor Klub 1188 og grupperne udenfor kunne ses at bevæge sig i to forskellige

retninger i deres identitetsdannelser. Den ene gruppe bevægede sig mod det etniske fællesskab og samt universelle sociale relationer, hvorved de kunne ses at kombinere universelle værdier med etniske fællesskabsværdier, det sås i forbindelse med religiøse og demokratiske værdier, der kombineredes med etniske værdier som kønssegregation og tyrkisk sprog og kultur. Den anden gruppe bevægede sig mod individuelle og markedet, samt mod subjektivitet, men udelukkede det etniske fællesskab. Disse unge var i stand til at kontrollere identitet igennem konflikt med autoriteter og politiet og denne etnicitet blev formuleret ud fra en modstandskultur, som hip hop og senere blandt gruppen af unge gangsterrap, samt en identitet, som 'outsider', 'sort' og 'gangster' og en 'No Life' livsstil.

Disse modsatrettede, kollektive identiteter kategoriseredes af informanterne, som '*De stille og rolige*' eller '*De religiøse*', og den anden gruppe benævnedes som '*de vilde*'. Ingen af informanterne benyttede imidlertid kategorien 'bander' eller 'gadebander' om sig selv eller hinanden. Men de sociale distinktioner markerede grupperne internt og eksternt i forhold til grænser i det lokale, sociale landskab, hvor man konkurrerede om væresteder, økonomiske ressourcer og sociale netværk.

Modsætningerne mellem grupperne kunne ses at blive reproduceret i forhold til nye sociale grænsedragninger, der fandt sted indenfor og udenfor klubben i en senere og ny periode.

Gadens betydning og funktion indenfor gadelivsstilen

Fortællingerne viste informanternes *translokale positionering*, hvor unge konstruerede tilhørsforhold på tværs af rum, tid og fællesskaber, som overskred nationale, lokale og regionale grænser. I stedet opbyggedes nye symbolske rum eller 'steder' som 'handlingsrum'. Disse handlingsrum kunne observeres i form af symbolske 'landskaber', der i forskellig henseende udtrykte symbolske rum forbundet med identitet. Især figurerede boligområdet i lokalområdet som et 'hjemsted' hos de fleste, og her blev det lokale 'Center' ofte beskrevet som et 'handlingsrum', der blev forbundet med identitet og symbolsk betydning i modsætning til andre lukkede rum udenfor lokalområdet. 'Centeret' kunne ses konstrueret som et 'territorium', og dette fungerede som 'et værested'. Udviklingen af dette 'territorium' foregik igennem handlinger, hvormed konfrontationer med andre grupper, herunder politiet, blev afgørende for produktion og konsolidering af sociale relationer indenfor fællesskabet forenet om dette sted. Også konfrontationer med andre konkurrerende grupper skabte en fælles platform for, hvilken identitet, lokalitet og tilhørsforhold der knyttedes til stedet igennem de broderskabsrelationer, der medvirkede til dannelser af gruppens kollektive værn og grænse udadtil.

I situationer, hvor territoriet og dets kollektive værn blev gennembrudt af politiets magtdemonstrationer, blev 'Centeret' forvandlet til en 'krigszone', forbundet med fare og usikkerhed. 'Centeret' blev en arena for produktionen og udspilning af ekspressiv maskulinitet. Og det er også igennem maskulinitetskonstruktionen at rummet tillægges betydning som 'et territorium', en 'drengesone', hvor 'krigshandlinger' kan udspilles om kontrol og status.

Sort, ekspressiv maskulinitet indenfor gadelivsstilen.

En maskulinitetsform baseret på et sociosymbolsk arbejde producerede indenfor den lokale gadelivsstilsform *No Life*. *No Life* praktiseredes blandt den yngre gruppe fra 14 til 18 år, der havde forskellige etniske, kulturelle og sociale baggrunde, men samme køn og alder. 'Livsstilsbilleder' beskrev, på et overordnet plan, hvordan unge konstruerer denne subkultur på brugen af globale hip hop-stilelementer fra den ekspressive amerikanske genre *gangsterrap*. Heri indgik maskuline modeller, et subkulturel stilsprog, rapmusik, en kollektiv *Streetwear*-tøjstil, stafffortshireterrierhunde, guldsmykker og biler som symbolske markører i forhold til udviklingen af og tilpasningen til en gadelivsstilsform centreret om forbrug, mobilitet og især maskulinitet. Her konstrueredes en *sort, ekspressiv maskulinitetsform* med udgangspunkt i sorte gangsterrapikoner som *Tupac*. Disse mandemodeller fungerede som en ressource, hvormed maskuliniteten konstrueres i *modsatning* til de negative offentlige kategoriseringer af denne ungegruppe som 'indvandrerbander' eller 'kriminelle 2.-generationsindvandrere'. Herved kunne unge teenagere med mørk hudfarve igennem en opbygning af en *subkulturel, sort, ekspressiv maskulinitet* og den sorte mandekrop med dens kulturelt indskrevne betydning vedrørende maskulin dominans, seksualitet og aggressivitet som markør, opbygge et image som 'cool'. Igennem dette image kunne unge opbygge status og respekt på intergruppeniveau, hvor minoritetsunge var særligt sårbare overfor negativ stempling eller diskrimination.

Typer af strategier i opnåelsen af status.

Det sås også, hvordan 'conspicuous consumption' indgik i forhold til gadelivsstil og i forhold til opbygning af symbolsk og materiel status indenfor gadefællesskabet, såvel som subjektiv smag, hvormed unge kunne signalere materiel status indenfor det lokale sociale hierarki.

Konstruktionen af en aggressiv og ekspressiv maskulinitet kunne give adgang til social anerkendelse og status på kort sigt igennem 'impression management' og 'wrongfooting' som subjektive strategier. 'Wrongfooting' i form af sproglig taktik benyttedes endvidere overfor de kvindelige personalemedlemmer, hvormed de unge udfordrede og testede dette personales legitimitet til autoritet og modgik former for symbolsk vold og dominans.

Voldelige sammenstød eller fysiske røverier mod personer var måder, hvorpå unge udspillede aggressive sider af maskulinitetsformen, der gav status og prestige indenfor gruppen, som *respekt*. Det var i den forbindelse muligt at se, hvordan nogle unge opbyggede *kropslig kapital* igennem brugen af hormoner, slagsmål internt i gruppen og brug af våben, dels for at vise deres mod, men også for at teste hinandens grænser og 'offervilje'. Udviklingen af en *sort, ekspressiv maskulinitet* har blandt informanterne endvidere fungeret som seksuel strategi, hvorpå at få adgang til seksuelle erfaringer. Her sås det, hvordan unge i interaktionen med piger, anvendte en 'cool måde at gå på' og aggressivitet.

Kriminalitetens betydning i forhold til gadelivsstilen - og dens konsekvenser.

I konstruktionen af en sort, ekspressiv og aggressiv maskulinitetsform, hvormed unge mænd på kort sigt producerede respekt og status, blandt andet igennem 'hævaktioner', skabtes sociale konflikter, og med tiden fulgte kriminalisering og fængselsdomme. Handlinger, der indbefatter tilfælde af gentaget vold eller grov vold mod personer, fører til ubetingede fængselsdomme med indførelsen af Voldspakken I og II. Man må derfor også konkludere, at der med produktionen af en sort, ekspressiv maskulinitetsform som social strategi overfor ydmygende eller degraderende oplevelser, også følger risiko for fængselsdomme, uanset om den unge har anvendt vold i forbindelse med selvforsvar, diskrimination eller andre sociale konflikter.

Et mønster tegner sig imidlertid for de fleste af informanterne i forhold til kriminalitet i forbindelse med gadelivsstilen. Der er flere eksempler på, at informanter, der ikke havde et job eller ikke kunne modtage kontanthjælp fra kommunen af forskellige årsager eller som en sidste udvej heller ikke har kunnet hente økonomisk hjælp fra familien, har anvendt kriminalitet som en økonomisk strategi, hvorpå at skaffe de nødvendige økonomiske ressourcer, og denne gruppe står i fare for at falde tilbage i kriminalitet efter løsladelse, hvis de ikke kan få den fornødne økonomiske og sociale hjælp (Unge bag tremmer, www.information.dk/InfWebsite/FremvisningPHP/Webavis/W). Hvor kriminaliteten ofte var startet i en tidlig teenagealder som kilde til spænding og adspredelser med kammeraterne, livet på gaden og som ungdomskriminalitet, blev kriminaliteten i en senere alder, i 'transitionsfasen' forklaret udfra den unges ønske om at kunne etablere sig uafhængigt af familien for at kunne frigøre sig fra dennes autoritet og kontrol. Herefter blev kriminalitet konstrueret som en kriminel 'karrierevej', der tog form af rutinemæssige handlinger og økonomiske strategier i overgangsfasen fra et ungdomsliv og til et voksenliv. Dette var spontane handlinger, og kun i ét tilfælde har der været tale om medvirken i et decideret organiseret og transnationalt kriminelt netværk, hvor også familiens overhoved var involveret.

På baggrund af disse subjektive fortællinger og vidneudsagn om egen kriminalitet synes det ikke at have været tilfældet, at gadekriminalitet er foregået indenfor organiserede netværk eller kriminelle indvandrerbander. De kriminelle handlinger er foregået udfra kedsomhed og mangel på spænding forårsaget af social eksklusion eller akutte økonomiske behov i perioder, hvor den unge ikke havde muligheder for lån, økonomisk støtte eller økonomisk bidrag. Her var kriminalitet udtryk for spontanitet eller 'overlevelseshæder' på en 'dag til dag'-basis.

Etniske Bandedentifieringer?

Der er idag forsat uenighed om, hvornår der er tale om bandedannelser og hvornår der er tale om grupperinger af unge og hvilke kriterier, der er vigtige i definitionen af ungegrupperne. Og hvor går grænsen mellem disse broderfællesskaber, deres 'bandestil', symbolske tilhørsforhold og kriminelle handlinger, som måder, hvorpå at opnå social og symbolsk status på den ene side og kriminelle bandedannelser på den anden? Jeg har argumenteret for, at disse 'bandelignende' fællesskaber var et resultat af sociale eksklusionsprocesser og at handlingerne, der knyttede sig til en livsstilsform og et fællesskab, ikke primært var orienteret mod kriminaliteten, men mod

fremmedgørelsen. Denne var, foruden alder, køn, etnicitet og klasse en mobiliserende faktor og solidariteten og loyaliteten var dette fællesskabs primære drivkraft. Det er derfor også vigtigt, at holde fast i selve det grundlæggende aspekt omkring formationen af sociale organisationsformer: identitetsdannelser og statusformer.

Hvis fællesskaber er rettet mod statusformer, der handler om at vinde social accept og respekt, som kompensation for stigmatiseret identitet og manglende accept på grund af tilskrevne identitetsmarkører, som hudfarve, køn, etnicitet og klasse, bliver de selv samme tilskrevne identitetsmarkører fundamentet for social mobilisering og identitetskonstruktionen. Kriminalitet anvendes *sekundært* i forhold til status og opretholdelse af dette fællesskab. Men man kan formode, at disse etniske mobiliserede fællesskaber efterfølgende udvikler en sociale organisation i forhold til hierarki, hvor sociale roller udvikles i en art arbejdsdeling omkring kriminaliteten. De klassiske bandestudier, repræsenteret af Chicago Skolen, definerede 'banden' som en social organisationsform, bygget omkring loyalitet, et socialt hierarki, kontrol over territorier og symbolske værdier og ritualer, der indenfor denne sociale organisationsform kunne producere orden, betydning og identitet indenfor et samfund, der i denne historisk periode var karakteriseret af voldsomme transformationsprocesser i forbindelse med industrialiseringen og urbaniseringsprocesser på den ene side og udviklingen af heterogene, sociale boligområder med tilflytning af immigranter og lav social kontrol på den anden.

Analysen viser, at ungegrupperne forenet omkring gadelivsstilsformen har mange fælles træk i forbindelse med de klassiske bander i den forstand, at gadefællesskabet producerede former for sociale gruppedannelser baseret på territorialitet, konkurrenceforhold omkring symbolske rum og sociale fællesskaber samt på loyalitet og reciprocitet og udviklingen af en kollektiv maskulinitet.

Gadefællesskabet udvikledes i en teenagealder for at opnå spænding og anerkendelse, som 'respekt', hvor man levede en livsstil omkring daglige rutiner i forbindelse med 'det gode liv' indenfor ungdomskulturelle arenaer med konsumtion og en sort ekspressiv maskulinitetsform, som 'modmagt' og 'modidentitet'. Hvori ligger så forskellen mellem de 'bandelignende' fællesskaber, der er blevet beskrevet i denne afhandling og bander i en mere traditionel forstand? For at man kunne besvare dette spørgsmål, kan man inddrage Matzas bandebegreb. Matza forklarede udvikling af en bandekultur, hvor kammerater indenfor gruppefællesskabet kollektivt styrker hinandens opfattelser af samfundet, som diskriminerende. Således udvikles et ideologisk grundlag, der legitimerer kriminelle handlinger og på trods af at delkulturen og kammeraterne ikke direkte kræver at medlemmer udfører kriminalitet, så bliver disse handlinger accepteret og en kriminel proces sættes i gang indenfor disse fællesskaber. Og denne accept kunne også ses indenfor peergrupper indenfor gadefællesskabet, hvor unge 'oplevede' samfundet, igennem retssystemet og politiets fokusering, opstramninger og forfølgelser overfor '2.-generationen', som udtryk for 'racisme', der således legitimerede kriminelle handlinger begået mod dette racistiske samfund.

En sådan en legitimerende opfattelse af kriminelle handlinger, findes repræsenteret i denne udtalelse af Hamid: "Så kan man lige så godt hoppe på bølgen (...) jeg bliver set som indvandrer, du ved, nogen gange, så tænker jeg: Ok, nu skal jeg vise dem et godt

eksempel, men det hjælper ikke noget, synes jeg. Så tænker jeg, så kan det være lige meget!”. Flere unge gav udtryk for dette synspunkt, hvilket viser, at balancen for nogle unge er ved at tippe, således at kriminaliteten indenfor gadelivsstilsformen accepteres. Og man kan derfor også påpege, at en udviklingsproces er sat i gang, der meget vel kan tænkes, at føre til ’bandedannelser’, hvor kriminaliteten til sidst bliver det styrende mål for at deltage indenfor gruppen.

Men gadefællesskaber i lokalområdet var relativt kortvarige og gik i perioder i opløsning på grund af skole/udannelse, SSP-samarbejdet og klubtilbud. Gruppen udenfor klubben antog aldrig en mere permanent bandekarakter, hvormed en social organisationsform, organiseret omkring et socialt hierarki og kriminalitet kunne have været udviklet. Med hensyn til gruppen af 15-årige, gjorde de sammen forhold sig gældende. Her sås en udviklingen af en gadelivsstilsform og former for gadekriminalitet at tage form. Disse grupper byggede sociale fællesskaber baseret omkring *G-tøjstilen* og *Gangsterap*, som kulturel udtryksmiddel, hvormed en modidentitet i forbindelse med oplevelser med magtanvendelse og vold, social eksklusion og stigmatisering, blev modsvaret af respektkoder indenfor fællesskabet. Vold og kriminalitet indgik som midler og måder, hvorpå at hævde disse ’respektkoder’ og som sådan fungerede dette gadefællesskab, som et alternativ til social og symbolsk anerkendelse, unge ikke tildelte indenfor lokalsamfundet. Således udviklede disse unge, også en legitimerende ideologi, der om ikke ligefrem opfordrede til kriminalitet, alligevel legitimerede vold og indbrud, som en måde, hvorpå at producere maskulinitet og status, igennem respekt. Og netop dette træk ved disse gadefællesskaber kan ses som karakteristiske for en udviklingsproces, der finder sted blandt unge i urbane og socialt marginaliserede områder. Således skriver Kevin McDonald:

Respect is at the center of the gang experience, from the relationships in Tina’s gang of homeless youth to the social world of graffiti writers, where “you get respect and you give respect”. The phenomenon of respect is a universal in the cultures of marginal young people, and is the key to understanding a new social reality (McDonald, 2003; 69).

Man kan frygte, at med arbejdsmarkedsudviklingen, kriminaliseringen af unge ’2.-generationensindvandrere’ i samfundet og den sociale udstødelse af grupper ud fra køn, etnicitet og klasse i segregerede boligområder med en lav social kontrol, udviklingen af længerevarende fængselsdomme, højere klassekvotienter og færre ressourcer i folkeskolen, lukning af klubber, reducerede sociale budgetter til svage familier og ikke en demografisk tilvækst i gruppen af unge mænd med immigrantbaggrund, at unge vil finde det stadig vanskeligere at vinde anerkendelse i samfundet. Man kan derfor formode, at gadefællesskaber fremover fortsat vil fungere som varme fællesskaber, hvor unge kan søge sammen og finde identitet og tryghed hos hinanden og dermed konstruere subkulturelle identiteter og ideologier, som legitimerer en indtræden i et hastigt voksende transnationalt illegalt marked, som man ser blandt rockere. Og der vil man kunne formode, at bandedannelser ud fra etnicitet, klasse, køn og alder kunne blive en skræmmende realitet.

Hvor bliver respekten af

Men hvorfor konstruerer de unge mænd på gaden denne sorte, ekspressive maskulinitetsform ud fra brugen af 'gangstertypen', og er unge herigennem ikke blot med til at forstærke stigmatiseringen af sig selv som værende 'kriminelle 2.-generationsindvandrere' og 'indvandrerbander'?

Som modvægt til den essentialiserende og stigmatiserende bandediskurs i medierne, har jeg inddraget et perspektiv ud fra forskellige forskeres forklaringsmodeller, der analyserer unges kollektive identitetsdannelser. Eksempelvis identitetsdannelser, der tager udgangspunkt i unges vanskelige tilpasningsproces og position *mellem* to kulturer. Yvonne Mørck skriver, at de unge skal forholde sig til flere modstridende kønsforestillinger, hvilket komplicerer ungdomslivet, og at unge derfor indgår i "et skjult ungdomsoprør", hvor de unge selv ønsker mere medbestemmelse, samt at resultatet ofte bliver "særlige kulturelle kreoliseringer", som indebærer nye kulturelle identiteter og nye former for "kønskultur". Her finder de unge ved hjælp af forskellige strategier et ståsted imellem to forskellige og modstridende verdener, men ved at vælge det bedste af to verdener (Yvonne Mørck: 261-163).

Prieur forklarede resultatet af dannelsen af kollektive identiteter, som eksempelvis 'den subkulturelle maskulinitetsform' byggende på et værdikodeks; *respekt*, kropslig kapital, territorialitet og et nedladende syn på norske kønsidentiteter (Prieur; 2002; 70). og Philippe Bourgois beskrev udviklingen af en ny maskulinitetsform, der hjælper mændene til at genoprette en form for kontrol og selvrespekt. Her fungerer kriminalitet som strategi, hvormed at omgå den socioøkonomiske marginalisering og volden overfor kvinder som genetablering af en maskulin dominansform og magtposition, hvormed de kan genindtage en magtposition indenfor en migrantkultur, hvor det patriarkalske familiemønster stadig er normen og idealet, og vinde selvrespekt (Bourgois; 1995; 214). Andre maskulinitetsforskere, som Kimmel og Connell, hævder, at mænd med etnisk minoritetsbaggrund i en udsat social position føler et mindreværd som 'mand', eftersom det gældende ideal i samfundet er hegemonisk maskulinitet, der svarer til den 'hvide, heteroseksuelle, anglo-saksiske, protestatiske mand', der bliver udgangspunkt for at opnå social mobilitet og succes. Mænd fra etniske minoriteter, der har svært ved at passe ind i dette ideal, oplever deres maskulinitet som forkert eller mangelfuld, eftersom de også vurderes ud fra det hegemoniske maskulinitetsideale, som værende 'for lidt' eller 'for meget' mænd (Connell, 2000:30-31, Kimmel; 2000: 96-98).

I en dansk kontekst ses også i dag, hvordan unge '2.-generationsindvandrere' konstrueres som kriminelle, der bevæbnede med våben og knive truer borgerne og samfundet. Som eksempel på konstruktionen af dette stereotype billede kan nævnes sagen om *Triple A*¹²³. *Triple A*-sagen er blot ét blandt mange eksempler på mediernes

¹²³ I en nyhedsudsendelse den 7. juli 2005 sendes et indslag om Triple A-banden, hvor en TV2-reporter interviewer to fyre, Aziz og Shahbaz, der tordner frem på skærmen iført gangstertøj og et tørklæde for munden: "Vi overtager fucking Sjælland og København stille og roligt. Odense og Jylland. Hele lortet bliver vores" ([www.humanisme.dk, modkraft.dk/article.php?sid=3594](http://www.humanisme.dk/modkraft.dk/article.php?sid=3594)). Klippet kommenteredes af studieværten med følgende sætning: "Indvandrerbander ruste sig lige nu til krig med andre om magt og penge - og de er stærkt bevæbnede og frygtløse. TV2 har fulgt banderne og kan her vise sider af en underverden, der ikke skyr nogen midler" (Rune Engelbrecht Larsen, www.humanisme.dk). Udsendelsen

kriminalisering af ungegrupper og denne 'kriminalisering' rammer en i forvejen trængt og sårbar identitetsdannelse, eftersom unge mænds selvværd og selvrespekt bliver trængt af en udsat minoritetsposition.

Når unge mænd tilhørende 2.-generationen vurderes på arbejdsmarkedet, oplever mang social eksklusion og manglende anerkendelse på grund af denne kollektive kategorisering. Og når unge mænd deltager på den ungdomskulturelle arena og vises både frygt og beundring for deres udspilning af en sort, ekspressiv maskulinitet, kan de kompensere for denne manglende anerkendelse og mindreværd. Typisk for disse unge mænd, der udvikler *hypermaskulinitetsformen*, ifølge Kimmel, er, at de unge accepterer samfundets værdier og kriterier for succes, hvorfor de overbetoner sider af *hegemonisk maskulinitet*. Idealet og målet er således det samme som for *alle* unge mænd: fysisk og social mobilitet og succes. Dette sås i materialet, hvor målsætningen for gadelivsstilsformen, som No Life, var hedonistisk, og forbundet med at kunne nyde og leve 'det gode liv'.

Men i forbindelse med identitetsdannelsen begrænses unge tilhørende fra 2.-generationen ud fra alder, køn, etnicitet og klasse i forhold til deres strukturelle og kulturelle position, således at anvendelse af 'bandekategorien' forstærker den aldersmæssige, kønslige og etniske segregering i forhold til, hvordan autoritet og magt konstitueres og ikke mindst udøves overfor denne gruppe. Identitetskonstruktionen handler derfor ikke blot om *kulturelle* forskelle, men de sociale, kønslige og klassemæssige forskelle, der *genereres* i mødet imellem forskellige aktører indenfor forskellige sociale kontekster og arenaer, der dermed bliver bestemmende for, dels hvordan formationen af ungdomsfællesskaber formes, og dels hvilke sociale ressourcer der bliver tilgængelige i forhold til sociale grænsedragninger og strategier, hvormed at opnå social mobilitet og succes, som klub 1188 var et eksempel på.

Man kan påpege, at 'bandekategoriseringen' ikke blot medvirker til stigmatiseringen af en udsat gruppe af unge, der essentialiseres og stemples i forhold alder, køn, etnicitet og klasse, som 'kategori' og 'gruppe', men den forstærker samtidig den generelle sociale marginalisering og spreder udbrud af moralsk panik indenfor lokale områder og indenfor samfundets institutioner.

Endvidere befordrer denne kategorisering, at unge, der ikke har magten til at definere og repræsentere deres egne interesser, i stedet anvender identitetskategorier i deres eksterne præsentation, blot med omvendt fortegn, således at disse stereotype identiteter anvendes i en forhandlingsproces vendt mod autoriteter og dominansformer, altså overfor andre sociale aktører, der repræsenterer 'systemet' og 'undertrykkelsen',

viste sig at bygge alene på disse to unges vidneudsagn samt at være 'fordrejet', eftersom de unge havde troet, at interviewet drejede sig om et reklameindslag for deres nylig producerede video fra videoselskaberne *M2M* og *No Compromise* (www.humanisme.dk, modkraft.dk/article.php?sid=3594). Udsendelsen vakte imidlertid stor opstandelse, og Dansk Folkeparti var dagen efter ude i medierne med meldinger om nye lovforslag vedrørende kriminelle unge indvandrere, forhøjede fængselsstraffe og udvisninger til alle kriminelle unge 2.-generationsindvandrere, statsborgerskab eller ej. Men Borgmester fra Hvidovre kommune, Britta Christensen (S), og politiet benægtede, at en sådan bande fandtes i området, tværtimod mente både borgmesteren og politiet, at der var ro i området og at man havde lavet et godt SSP samarbejde med kommunens unge. TV2 måtte dementere sagen, der fik følger i ledelsens top.

såsom pædagoger og politiet, men også overfor journalister og kommunalpolitikere, hvilket blot forstærker disses opfattelser af gruppen som 'grænseoverskridende' og 'udenfor rækkevidde'. Hvis offentlige repræsentanter og det offentlige informationssamfund ikke tilbyder andre billeder og kanaler, hvorigennem grupper af unge kan opnå lydhørighed, som subjekter og som gruppe, kan det ikke undre, at det så netop bliver denne måde, det vil sige igennem frygtspredende stereotype bandebetegnelser, at unge forsøger at få opmærksomhed. Ikke at jeg mener, at dette selvforstærkende misforhold kan forstås som en nærbetjenten forklarede overfor mig: *"hellere være konge i et lorterige, end lort i et kongerige"*. En sådan forklaringsmodel forklarer nemlig ikke *hvorfor*, der findes "lorte" i "kongeriget", eller *hvilken type* af "kongerige", der er tale om; hvis man italesætter stigmatiseringen i dette metaforisk sprog, skal man være opmærksom på, at man medvirker til reproducere stigmatiseringen af grupperne - underforstået kan *'de unge 2.-generationsindvandrere'* ikke finde en plads i samfundet, kan *'de'* i stedet for danne *'indvandrerbander'* og det gør *'de'* så! Hvordan mon denne nærbetjent opfattede og taklede disse 'konger' på gaden, og hvilken 'kollektiv identitetskategori' var han mon medvirkende til at styrke? Og hvis dette underforståede budskab om indvandrerbander i det hele taget er den repræsentative måde, hvorpå at forstå og takle udsatte unge på gadeplan, på hvilken måde kan unge så følgende *vælge* mellem to kulturer, når de presses ind i kriminelle 'bande' kategorier? Som en ung informant forklarede dette forhold: *"Så kan man lige så godt hoppe på bølgen (...) jeg bliver set som indvandrer, du ved, nogen gange, så tænker jeg : Ok, nu skal jeg vise dem et godt eksempel, men det hjælper ikke noget, synes jeg. Så tænker jeg, så kan det være lige meget!"*. Dette synspunkt stod han ikke alene med.

Hvis medierne, politikere, domstolene og retssystemet, som disse unge oplever det, stemple de unge som 'kriminelle', fordi de tilhører denne 'indvandrerkategori', der rammes igennem stramninger af udlændingeloven, straffeloven og stereotype medie billeder, kan det være svært at gå mod strømmen og kæmpe imod disse sociale eksklusionsprocesser.

At respekt er blevet et nøgleord i denne gadelivsstilsform og maskulinitetskonstruktion er vel ikke så underlig, taget i betragtning at disse unge tilhører en kategori i samfundet, der er udstødt. Jeg har i denne afhandling peget på en udvikling, hvor unge har fundet alternative handlingsrum, hvor former for 'respekt' kan opnås, og hvilke handlingsrum, der knytter sig til formationen af fællesskaber baseret på alder, køn, etnicitet og klasse, der således bliver styrende for udviklingen af forskellige sociale, kulturelle, økonomiske og subjektive strategier, hvormed værdier, anerkendelse og status tilegnes. Men 'respekt' er, efter min mening udtryk for subjektive kollektive betydningsdannelser i forbindelse med identitetsforhandlingsprocesser i den sociale interaktion indenfor forskellige arenaer. 'Respekt' er et nøgleord indenfor stigmatiserede fællesskaber, men betydningsdannelsen og de unges forståelse heraf er skiftende, kompleks og til forhandling. Ungdomsmedarbejderen med en fortid indenfor den sorte amerikanske borgerrettighedsbevægelse kunne indgå i en forhandling omkring forståelsen af 'respekt', som han mente ikke var noget man opnåede igennem trusler, vold eller aggression, som på gangsterfilm, men en anerkendelse den unge kunne 'gøre

sig fortjent til'. Også unge i dette materiale har vist, at betydningen af respekt skifter imellem forskellige anerkendelsesformer alt efter i hvilke kontekster og sociale relationer denne anerkendelse tilknyttes. Sernhede pointerer at dette er udtryk for refleksivitet, hvormed unge anvender subkulturelle betydninger, ikke mindst i forhandlingsprocesser omkring identitet (Sernhede, 2001: 285). Man kan derfor påpege, at de sociale marginaliseringstendenser indenfor samfundet, i hjemmet og indenfor ungdomsarenaen resulterer i, at denne anerkendelse bliver et primært mål i forbindelse med at søge ind i fællesskaber, der kan tilbyde former for anerkendelse og *respekt*. Som en ung udtrykte dette overfor mig, var det først indenfor mødet med andre unge der havde samme alder, køn og immigrantbaggrund, at han kunne føle sig *hel* (andre udtrykte dette som være '100%'). Følelsen af at være anderledes, være forkert eller 'ikke god nok', at skulle *forestille sig* for enten at tilfredsstille forældrene, danske kammerater eller lærerne, samfundet betød at behovet for at føle sig accepteret, tryk, værdsat og tillidsværdig er basale værdier i forhold til 'respekt', som for ham var den primære årsag til at han færdedes indenfor gadefællesskabet og ikke blot 'det gode liv', der fulgte med denne livsstil.

Afslutningsvis melder sig spørgsmålet om, hvordan de fremtidige kollektive identitetsdannelser for denne gruppe af unge mænd med immigrantbaggrund vil formes. Et spørgsmål, man først kan stille sig er: Hvordan vil vi i Danmark, som et visionært og udviklingsorienteret samfund, i fremtiden takle de af globaliseringen skabte forandringsprocesser, der griber ind i det danske, såvel som i andre europæiske lande? På den ene side går udviklingen på arbejdsmarkedet i retning af et stigende behov for flere og bedre kvalificerede unge med uddannelse til at imødekomme de udfordringer, som strømme af teknologi, information, varer, kapital og mennesker bringer med sig og i forbindelse, det sociale og fysiske landskab er under forandring, og hvor symbolske tilhørsforhold opbygges. Og på den anden side, hvordan tackler vi udstødelse af visse grupper indenfor samfundet, hvor arbejdsmarkedet i dag med al tydelighed viser, at der ikke er de samme behov for unge med lav eller ingen uddannelse, som tidligere. Marginaliserede unge har ikke de samme muligheder for at opnå social mobilitet, træffe valg og kulturel identitet, som andre bedrestillede sociale grupper, ud fra forbrug, teknologi, kultur, viden og information, og de har ikke samme adgang til kulturelle ungdomsarenaer. Og hvis disse marginaliserede unge i tilgift fanges i stigmatiseringsprocesser, hvormed især unge mænd ud fra alder, køn, etnicitet og klasse udpeges som *årsagerne* til disse uligheder i vores samfund, hvor de ses at udgøre en økonomisk og social, såvel som sikkerhedsmæssig trussel, er det ikke svært at forestille sig, hvordan denne udvikling vil tage sig ud i fremtiden.

Men dannelsen af kollektive identiteter i afhandlingen synes ikke vise eksempler på maskulinitetskonstruktioner, der i form af en oppositionel maskulinitet både afviser hegemonisk maskulinitet og samfundet succeskriterier¹²⁴. Man kan heller ikke tale om

¹²⁴ Man kan sige, at den regionale og globale religiøse muslimske maskulinitetskonstruktion i sin form minder om andre anti-modernistiske mandebevægelser, der i stil med den amerikanske mandebevægelse 'Promiskeepers' udviser en *fundamentalistisk maskulinitet*, hvor målet er, at manden genindtager sin patriarkalske position som patriark, og kvinder indtager i deres traditionelle omsorgsposition indenfor hjemmet (Messner, 1997, Connell, 2000:53, Kimmel, 2000: Kimmel; Forelæsning på RUC, .09.09.05).

et decideret opgør overfor patriarkalske og muslimske normer blandt de interviewede indenfor kriminalforsorgen, tværtimod. De fleste ytrede ønsker om, at kunne blive familieforsørgere, finde arbejdspladser, stabile partnere og en selvstændig bolig især i transitionsfasen til voksenlivet. Kriminalitet synes dermed at være én strategi ud af mange forskellige strategier og måder, hvorpå at *kompensere* for social eksklusion og manglende kilder til succes, selvværd og status. Her hjælper kriminaliteten som *en ressource* i at konstruere maskulinitet, eksempelvis som en 'voksen mand', hvormed den unge kunne opnå selvstændighed, kontrol og ikke mindst maskulin status, hvormed han kunne opbygge selvværd og selvrespekt (Messerschmidt, 1993: 129). Og som afslutning på denne afhandling, har jeg valgt at lade Hamid, der fortalte mig om sine følelser af fremmedgørelse, personlige nederlag og manglende positive fremtidsudsigter, udtrykke, hvad det var der fik ham til at vælge en gadelivsstil:

Det giver oplevelser og det giver selvværd og det giver dig respekt...

Litteraturliste

- Alexander, Calire E. (2000): *The Asian Gang. Ethnicity, Identity, Masculinity*. Berg. Oxford
- Anderson, Benedict (1983): *Imagined Communities. Reflections on the origin and spread of nationalism*. Verso. London
- Ansel-Henry, A. og Jespersen, S.B.(2003): *Konflikt på gadeplan- når etnisk minoritetsungdoms og politi mødes*. Center for Ungdomsforskning. Roskilde Universitetscenters Trykkeri, Roskilde.
- Appadurai, Arjun (1990): Disjuncture and Difference in the global Cultural Economy in *Theory, Culture and Society*. Sage, London, Newbury Park and New Delhi, Vol. 7(1990), 295-310.
- Appadurai, Arjun (1999):“Global Ethnoscapes. Notes and queries for a transnational Anthropology”. In: Cohen, Robin & Vertovec, Steven. *Migration, Diaspora and Transnationalism*. Edward Elgar Publications.
- Augé, Marc (1995): *Non-places. Introduction to an Anthropology of Supermodernity*. Verso. London.
- Balvig, Flemming & Kyvsgaard, Britta (1986): *Kriminalitet og Ungdom. 80'ernes samfund*. Borgen. Gylling.
- Barfield, Thomas (1997): *Dictionary of Antropology*. Blackwell Publishers. Oxford.
- Barth, F. (1966): *Model of social organizations*. Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland. London.
- Barth, F. (1969): *Ethnic groups and boundaries. The social organisation of culture difference*. Waveland Press. Illiois.
- Barth, F. (1994): “Enduring and emerging issues in the analysis of ethnicity”. In *The Anthropology of Ethnicity - Beyond 'Ethnic Groups and Boundaries'*. (ed.) Hans Vermeulen & Cora Grovers Het Spinhuis. Amsterdam.
- Bauman, Zygmunt (1992): *Intimations of postmodernity*. Routledge. London.
- Body-Gendrot, Sophie & Martiniello, Marco (2000): *Minorities in European Cities. The Dymnamics of Social Integration and Social Exclusion at the Neighbourhood Level*. MacMillan LDT. London.
- Bourdieu & Wacquand (1992): *Refleksiv sociologi*. Hans Reitzels Forlag. København.
- Bourdieu, Pierre (1984): *La Distinction, critique du jugement*. Edition du minuit. Paris.
- Bourdieu, Pierre (1990): *Outline of a theory of practice*. Cambridge University Press. Cambridge
- Bourdieu, Pierre (1999) *Maskuline Dominans*.Tiderne Skifter.
- Bourdieu, Pierre (1999): *The weight of the world*. Blackwell Publishers. Oxford
- Bourgois, Philippe (2004): “Structural Violence and Masculinity: Injured Undocumented Mexican Day Laborers in San Francisco.” *Social Science and Medicine*.
- Bourgois, Philippe (2000): “Violating Apartheid in the United States: On the Streets and in Academia.” In *Racing Research, Researching Race: Methodological Dilemmas in Critical Race Studies*, Francis Winddance Twine and Jonathan Warren, eds. Pp. 187-214. New York: New York University Press.

- Bourgois, Philippe (1995): *In Search of Respect: Selling Crack in El Barrio*. Cambridge University Press. Cambridge.
- Børresen, Sølvi Karin (2002): "Boligmæssig segregering. Hvad er årsagen til, at flygtninge og indvandrere bor koncentreret i de belastede boligområder?" *AMID Working Paper Series* 14/2002.
- Cairns, R.B & Cairns, B. D. (1994): *Lifelines and risks. Pathways of Youth in Our Time*. Cambridge Press. Cambridge
- Cohen, R. & Service, E. R. (eds) (1978): *Origins of the State: The anthropology of political evolution*. Institute for the Study of Human Issues. Philadelphia.
- Verstratete, G. & Cresswell, T. (2002): *Mobilizing Place, Placing Mobility. The Politics of Representation in a Globalized World*. Rodopi. Amsterdam.
- DeCerteau, M. (1984): *The Practice of Everydaylife*. Kap 7.91-. University of California Press. Berkely.
- Desai, Philippe (1999): *Spaces of Identity, Cultures of Conflict. The development of New British Asian Masculinities*. Ph.D. thesis. Goldsmith College, University of London. Sept.1999.
- Dubet, F. & Martucelli, D. (1996) *A l'école. Sociologie de l'expérience scolaire*. Paris: Ed. du Seuil.
- Dubet, F. & Wieviourka, M. (1995): *Penser le Sujet*. Fayard. Paris
- Floyd, jr., S. A. (1991): Ring Shout! Literary studies, Historical Studies, and Black Music Inquiry, *Black Music Research Journal* 11/2
- Freilich, J. D., Newman, G., Shoham, S, G. and Addad, M. (2002): *Migration, Culture Conflict and Crime*. Ashgate Publishing Limited. Aldershot.
- Fulgerud, Øvind (1999): *Anthropology, Culutre and Society. 'Life on the outside. Tamil Diaspora and Long Distance Nationalism'*. Pluto Press. London.
- Furlong and Cartmel (1997): "Young People and Social Change. Individualization and risk in late modernity". In *Sociology and Social Change*. Open University Press.
- Gellner, E. (1983) *Nations and Nationalism*. Blackwell. Oxford.
- Giddens, Anthony (2002): *Moderniteten konsekvenser*. Hans Reitzels Forlag 1994. 6. oplag. København
- Goffman, Irvin (1974): *An Essay on the Organoxation of Experience. Frame Analysis*. Northeastern University Press. Boston ed. 1986
- Hall, Stuart and Jefferson, Tony (1976): *Resistance through Rituals; Youth sub-cultures in postwar Britain*. Hutchinson. London
- Hansen, Lisbeth (1996): *Integration af 15-17årige lovovertrædere - til et normalt voksenliv? - eller til en ungdom og manddom i fængsler?*. Speciale. Aalborg Universitet, Aalborg
- Hedetoft, Ulf (2002) "Discourses and Images of Belonging: Migrants between "New Rasism", Liberal Nationalism and Globalization". *AMID Working Paper Series* 5/2002.
- Holmberg, L. (1999): *Indenfor Lovens rammer. Politiets arbejdsmetoder og konkrete skøn*. Gyldendal. Viborg.
- Hummelgaard, Hans & Leif Husted (2001): *Social og etnisk bestemt bosætning - årsager og konsekvenser*. AKF Forlaget. København.

- Hummelgaard, Hans m.fl. (1998): *Uddannelse og arbejdsløshed blandt unge indvandrere*. AKF Rapport, København, AKF Forlaget
- Hylland Eriksen, T. (1998): *Small Places Large Issues. An Introduction to Social and Cultural Anthropology*. *Anthropology, Culture & Society*. Pluto Press. London
- Hylland Eriksen, T. (1993): *Ethnicity & Nationalism. Anthropological Perspectives*. Pluto Press. London
- James, Paul (1996): *Nationformation. Towards a Theory of Abstract Community*. Sage Publications Ltd. London
- Jeff Ferrell & Marc S. Hamm, (1998): "Fieldwork on the edge. (Farrell, R. A. & Swigert, V. L., 1988:282-283)
- Jeménez, Alberto Corsín (2003): "On space as a Capacity". Royal Anthropological Institute, 2003, (N.S.) 9, 137-153
- Jenkins, R (1981): *Rethinking ethnicity: arguments and explorations*. Sage Publications. London.
- Jenkins, Richard (1996): *Social Identity*. Routledge. London
- Jenkins, Richard (1997): *Rethinking Ethnicity*. Sage, London.
- Jenkins, Richard (2000): *Categorization: Identity, Social Process and Epistemology*. Current Sociology, July 2000. Vol. 48(3): 7-25 SAGE Publications. London.
- Jenkins, Richard: (1987): "Ethnicity: Problem and Focus in Anthropology". *Ann. Rev. Anthropolgy*, 1987: 379-403
- Jensen, S, Q & Hviid, K. (2003): "Perkerrap og Ghetto Støj og socialt arbejde: om gadekulturen og rap musikkens potentialer". In *Social Kritik*. No. 89:22-41.
- Jensen, Sune Qvotrup (2002): *De vilde unge i Ålborg Ø*. Aalborg Universitets Forlag. Aalborg
- Karlebo Kommune (1977): *Ungdomsproblemer*. Karlebo Kommune
- Karlebo Kommune (1991): *Rapporten: Generelle problemer for unge indvandrere*. (04: 4).
- Karlebo Kommune (2002): *Byrådsrapport*. Befolkningsprognose. Karlebo Kommune
- Karlebo Kommune (2002): *Drenge ud af skyggen*. DUAS projekt, Holmegårdsskolen.
- Keyes, Cheryl Lynette (1991) *Rappin to the Beat: Rap Music as Street Culture among African Americans*. Ph.D. Thesis. University of Indiana.. Department of Folklore. Indiana University Libraries Bloomington.
- Koch-Nielsen, Inger og Christensen, Ivan (2002): "Effekten af den boligsociale indsats over for indvandrere og flygtninge". *AMID Working Paper Series* 16/2002.
- Krims, Adam (2000): *Rap Music and the Poetics of Identity*. Cambridge & New York: Cambridge University Press.
- Kyvsgaard, B. (2001): "Kriminalitet, retshåndhævelse og etniske minoriteter". In *Juristen*. Danmarks Jurist og Økonomforbund. No. 9:363-373.
- Lave, J., Duguid, P. and Fernadez, N., Axel, Erik (1992): "Coming of Age in Birmingham: Cultural Studies and Conceptions of Subjectivity". *Annu. Rev. Anthropol*, 1992, 257-82.
- Lihme, Benny (1999): "Stigma". *Social Kritik Tidsskrift for Social Analyse & Debat* nr. 65/66 33- 43. Narayana Press.

- Lilly, J.R., Cullen, F.T., & Ball, R.A. (2002): *Criminological Theory; Context and Consequences*. Sage Pub. Thousand Oaks.
- Macdonald, Nancy (2001): *Masculinity and Identity in London and New York*. Palgrave Macmillan. Hampshire: Palgrave Macmillan
- MacDonald, Ronald (1997): *Youth, the 'Underclass' and Social Exclusion*. Routledge. London.
- McDonald, K. (2003) "Marginal Youth, Personal Identity and the contemporary Gang; Reconstructing the Social World?". In *Gangs and Society. Alternative Perspectives*, (ed.) Kontos, L. Brotherton, D. and Barrios, L. Columbia University Press, New York.
- McDonald, K. (1999): *Struggles for subjectivity. Identity, Action and Youth experience*. Cambridge Uni.Press, Cambridge.
- Meijer, Roel (2000): *Alienation or integration of Arab Youth*. Between Family, State and Street. Curzon Surrey.
- Messersmidt, James W. (1993): *Masculinities and Crime. Critique and Reconceptualization of Theory*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc. Boston
- Mørck, Yvonne(1998): *Bindestregsdanskere*. Fortællinger om køn, generationer og etnicitet. Frederiksberg, Forlaget Sociologi.
- Olwig, K. F. og Hastrup, K. (1997) *Siting Culture, the shifting anthropological object*. Routledge. London.
- Passero, Joanne (1996) *The Unequal Homeless. Men on the Streets, Women in Their Place*. Routledge. London/New York.
- Pitts, J. (2001): *The New Politics of Youth Crime: discipline or solidarity*. Basingstoke: Palgrave.
- Prieur, Annick (1998): *Mema's House, On transvestites, Queens, and Machos*. The University of Chicago Press London.
- Prieur, Annick (1998): "Forholdet mellem kjønn og klasse med utgangspunkt i Bourdieus sociologi". *Sociologisk Tidsskrift*, nr. 1-2.
- Prieur, Annick (1999): "Maskulinitet, Kriminalitet & Etnicitet". *Social Kritik Tidsskrift for Social Analyse & Debat* nr. 65/66 33- 43. Narayana Press.
- Prieur, Annick (2002): "Genderremix; On gender constructions among children og immigrants in Norway." *Ethnicities*. Vol 2(1): 53-77. 2002 Sage. Publications (London).(468-7969(200203)2:1;53-77,021522
- Prieur, Annick (2004): *Balancekunstnere. Betydningen av innvandrerbakgrunn I Norge*. Pax Forlag A/S. Oslo
- Rose, Tricia (1994): *Black Noise: Rap Music and Black Culture in Contemporary America*. Middletown, N.H: Wesleyan University Press.
- Sansone, L. (1995): "The making of Black youth culture: the lower-class young men of Surinamese origin in Amsterdam". In *Youth Culture: A cross-cultural perspective*. ed. Amit-Talai, V. & Wulff, H. London: Routledge:114-143.
- Sernhede, Ove (1999):"Alienation" is our Nation- Reality is my Nationality". I *Det unga Folkestyret*, Af. Amnå Erik (red.) 1999: 263-291.
- Sernhede, Ove (2000): *Svart Macho eller vit velour. Utanförskap, hip hop och Maskulinitet i Det nya Sverige*.259-286

- Sernhede, Ove (2000) "Los Angered og forstadens Krigere, Udenforskab og hip hop i Det nye Sverige". I *Social Kritik Tidsskrift for Social Analyse & Debat*, nr. 74, 13. årgang 39-50 Narayana Press.
- Sernhede, Ove (2001): Sprickor I fasaden; *Manligheter i förändringar*. Antologi ed. Claes Eksenstam, Thomas Johansson och Jari Kuosumanen. Gidlunds Förlag.
- Short, James (1997): *Poverty, ethnicity and violent crime*. Westview Press. Oxford.
- Smith, Anthony D. (1986): *The Ethnic Origins of Nations*. Oxford: Blackwell.
- Snare, Annika (1991): Scandinavian Studies in Criminology. *Youth Crime and Justice*. Scandinavian Studies in Criminology vol. 12. Norwegian University Press. Oslo
- Soya, Edward W. (2000): Postmetropolis; Critical Studies of Cities and Regions. Introduction- og Remapping the Geography of Cityspace; 1-18. Chapt. 13 Blackwell Publishers Oxford.
- Thornberry, T., Krohn, M. Lizotte, A.j. , Smith, C. A. (2003): Gangs and Delinquency in Developmental Perspective. Cambridge University Press.
- Touraine, A. (2000): *Can we live together? Equality and difference*. Polity Press. Oxford.
- Vermeulen, Hans & Cora Govers (ed.) (1994): *The anthropology of ethnicity - Beyond Ethnic Groups and Boundaries*. Het Spinhuis. Amsterdam.
- Walle, Thomas M. (2004): *Menn og Maskuliniteter I en minoritetskontekst*. Publiceret i Øvind Fuglerud, red. Andre Bilder av " de andre". Transnasjonale liv i Norge. Oslo: Pax.
- Walle, Thomas M (2004): "Virginity vs. Decency: Continuity and change in Pakistani men's perception of sexuality and women". Published in *South Asian Masculinities: Context of Change, Sites of Continuity*, R. Chopra, C. Osella & F. Osella (eds.) 2004, Kali/Women Unlimited: New Delhi
- Waters, T. (1999): *Crime & Immigrant Youth*. Sage pub. Thousand Oaks.
- Whyte, W.F (1943/93): *Street Corner Society*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Willis, Paul (2000): *The Ethnographic Imagination*. Polity Press. Cambridge.
- Ålund, Alexandra (1995): *Alterity in Modernity. Youth, Culture and Society*. South Jutland University Press. Esbjerg
- Ålund, Alexandra (1995): *Multikulturel ungdom: kön, etnicitet, identitet*. Studentlitteratur, Lund.

Appendiks A

Klubaftener

Klubaftener

Klub1188 Periode (august- december, 2002 , kl. 18.30-01.00).....	26
Undomsklub for alle unge 14 klubaftener (oktober-februar, 2002-2003, kl.18.30-21.30).....	14
Borgermøde:	1
Varm Lørdag i Egedalshallen.....	1
I alt klubaftener (august 2002- februar, 2003)	42

Interviews: Klubber og SSP personale og kontaktpersoner:

1.)Klub 20.10.02.....	1
2.)SSP (Karlebo Kommune) 25/10.02.....	1
3.)Fodboldklub 25/10.02.....	1
4.)Klub 14.11.02.....	1
5.)SSP (07.08.03.....	1
6.)SSP: 10/10.02.....	1

Interviews med indsatte og opfølgningssamtaler indenfor kriminalforsorgen.....	6
---	---

I alt interviews.....	12
-----------------------	----

Appendiks B

Resumé

Denne afhandling er baseret på et eksplorativt studie unge mænd med immigrantbaggrund i alderen 14-25 år med immigrantbaggrund i Karlebo Kommune. I denne kommune har der i en længere årrække indenfor medierne, politiet og lokalpolitikere været et fokus på grupper af unge mænd med immigrantbaggrund vedrørende problemer med social uro, sociale konflikter og bølger af kriminalitet indenfor kommunen. Grupper af unge mænd har kunnet ses opholde sig i centeret i det lokale boligområde i dagtimerne og om natten og deres adfærd her har afstedkommet forskellige reaktioner og forestillinger blandt lokale borgere. Grupperne er i medierne blevet sat i forbindelse med 'bandekriminalitet' og de grove former for vold, hærværk, indbrud og røverier, der er foregået i området. Et hovedpunkt i afhandlingen er en afdækning af årsagerne til grupper af unge mænd med immigrantbaggrund stod udenfor skolen, klubber, uddannelse og job og tilbragte deres hverdag på gaden foran indkøbscentre i kommunen og de faktorer, der har haft en betydning herfor, såsom demografiske, socio-økonomiske, kønslige, etniske, aldersmæssige, foruden kulturelle faktorer, som én af kommunen rapporterer fra 1991 udpeger som årsagen til de sociale problemer vedrørende gruppen af unge mænd.

Et andet punkt har været at afdække effekten af anvendelsen af bandekategorien med henblik på måden, hvorpå andre sociale aktører opfattede og interagerede med ungegrupperne og hvordan de unge selv konstruerede deres identitet i forhold hertil, samt at påpege hvorvidt der eksisterede selvforstærkende processer med henblik på stemplingen af marginaliserede unge i forhold til kriminalitet. Herunder hvordan kriminaliseringen kunne tænkes at have haft en betydning med hensyn til former for sociale eksklusion generelt og ungegruppernes forening omkring en gadelivsstil.

Et tredje punkt har været at se på, hvorvidt unge marginaliserede mænd igennem deres identitetsdannelser kan opbygge andre former for social og symbolsk status og anerkendelse end igennem skole, job eller uddannelse. Her har hensigten været at se på, hvorvidt identitetsfaktorer som maskulinitet og etnicitet har spillet en vigtig rolle i forhold til den sociale organisering blandt grupperne af unge mænd indenfor gadelivsstilsformen og hvorvidt netop disse identitetsfaktorer kan være væsentligste faktorer i selve den sociale organisationsform. I denne forbindelse er den lokale gadelivsstilsform, '*No Life*' analyseret samt de unges hverdagsliv og kulturelle identitetsdannelse heromkring.

Afhandlingen tager udgangspunkt i de sociale og kulturelle processer, der har fundet sted indenfor lokalområdet fra midten af 1990'erne og fremefter. Den metodiske tilgang har været baseret på en kvalitativ metode, hvor der er blevet foretaget interviews med unge mænd indenfor kriminalforsorgen, samt interviews med personer indenfor klubberne og repræsentanter fra Socialforvaltningen, Skolen og Politiet (SSP-personale). Derudover er der blevet foretaget et mindre feltarbejde indenfor Kommunen blandt unge i alderen 14-18 år i to lokale ungdomsklubber i en periode på 6 måneder i 2002-2003. Tilgangen til dette feltarbejde i klubberne har været baseret på dels

deltagerobservation og dels på interaktion i deltagelsen i et mindre rapmusikprojekt med deltagelse af unge i alderen 15-17 år fra begge klubber. Analysen er primært baseret på informanternes fortællinger omkring oplevelser fra det lokale gadeliv og sociale erfaringer, samt oplevelser fra fængslet, besøg i hjemlandene, forhold i hjemmet, skolen, arbejdspladsen eller oplevelser fra ungdomskulturelle arenaer, som diskoteker, klubber eller andet.

Selvom jeg har valgt at gribe 'bandeproblematikken' an ud fra en kritisk og dekonstruktivistisk tilgang anvendt kriminologisk teori i besvarelsen, foruden sociologisk og antropologisk handlingsteorier, teorier fra Cultural and Community Studies, samt teori fra erfaringssociologien i analysen. Med denne tværvideenskabelige tilgang er analysen blevet fokuseret omkring konstruktionen af identiteter, herunder etnicitet og maskulinitet, samt konstruktionen af 'handlingsrum' og symbolsk interaktion.

Livsstileformen, *No life*, som udviklede sig indenfor de lokale sociale boligområder, skal ses i lyset af de lokale differentieringsprocesser, der startede blandt gruppen af unge fra storebrødre gruppen på 24 år og opefter og som var anden-generationen af de tyrkiske og kurdiske immigranter, der flyttede til boligområdet i løbet af 70'erne. I rollen som *Bestyrelsesmedlemmer* af den nyopstartede lokale Klub 1188 fik flere af 2.-generation et ledelsesmæssigt ansvar for håndteringen dels af ungdomsklubbens medlemmer og dels i varetagelsen af socialiseringen af etniske børn og unge i dagtimerne i selve Institutionen. De fik tildelt økonomiske ressourcer af kommunen til deres aktiviteter, såsom biografter, udflugter og udenlandsrejser og flere fik løn for deres pædagogiske arbejde i Institutionen. Denne gruppe af unge udviklede sig til *etniske entreprenører*. De formede et broderfællesskab og en social organisation indenfor ungdomsklubben ud fra en *nyetnicitet* baseret på mellemøstlige patriarkalske, regionale og en globaliseret version af islamiske værdier og normer. Denne etnicitet fungerede som inklusiv strategi overfor unge og forældre med mellemøstlig, religiøs og tyrkisk baggrund, men som eksklusiv strategi overfor unge af andet køn, etnicitet og alder. Bestyrelsesmedlemmerne ekskluderede via dens normer og regler deres tidligere lokale kammerater fra gademiljøet, der var orienteret mod en hedonistisk orienteret ungdomslivsstil.

Indenfor 'gade-fællesskabet' udvikledes en hedonistisk livsstil, en blanding af hip hop-subkultur og 'conspicuous consumption', samt værdier omkring solidaritet og loyalitet baseret på patriarkalske æresbegreber, hvorved typer af 'blodsbroderskabsrelationer' opstod og en maskulinitetsform praktiseredes, hvor unge eksperimenterede med euforiserende stoffer og former for gadekriminalitet, herunder indbrud og røverier, som strategi, for at opveje de manglende økonomiske, kulturelle og sociale ressourcer i opretholdelsen af dette ekskluderede fællesskab og dets aktiviteter, eftersom de fleste af deltagerne kom fra flygtningefamilier eller fra familierne, der var økonomisk dårligt stillede og som var tilflyttet området i en senere periode i 80'erne.

Konkurrenceforholdet mellem gruppen indenfor klubben og udenfor på gaden omkring indflydelse og kontrollen i området, resulterende i voldelige sammenstød, ikke mellem de unge og politiet, som tidligere, men mellem ungegrupperne indbyrdes, hvorved de sociale, etniske og klasse-mæssige skel skabte grobund for nye sociale

konflikter omkring områdets sparsomme ressourcer. Ungdomsklubben blev i den forbindelse bestjålet, vandaliseret og forsøgt nedbrændt af konkurrerende gruppemedlemmer. Disse modsatrettede kollektive identiteter kategoriseredes af informanterne, som '*De stille og rolige*' eller '*De religiøse*' og den anden gruppe benævnedes som '*de vilde*'. Ingen af informanterne benyttede imidlertid kategorien 'bander' eller 'gadebander' om sig selv eller hinanden. Tværtimod var informanterne tilhørende grupperne enige om, at kategorien som 'Banden' var opfundet af Politiet eller af medierne i denne periode tilbage til midten af 1990'erne. Disse sociale distinktioner markerede således grupperne internt og eksternt og markerede de sociale grænser i det lokale landskab, hvoromkring man konkurrerede omkring ressourcer som sociale væresteder, økonomiske ressourcer og sociale netværk.

Modsætningerne mellem grupperne kunne ses reproduceret i forhold til nye sociale grænsedragninger, der fandt sted indenfor og udenfor klubben i en senere og ny periode. Forsøg på opstart af en ny ungdomsklub med forbillede i den tidligere klub med selvforvaltning, en bestyrelse og valg af formand mislykkedes. Klubben lukkedes ned som følge af hærværk og tyver og et engagement omkring gadelivsstilen blev igen resultatet.

Fortællingerne afspejlede de unges informanternes syn og identitetsdannelse ud fra en position mellem tilhørsforhold og ikke-tilhørsforhold, loyalitet og solidaritet mellem forskellige personer og grupper. Unge sås at indskrive deres tilhørsforhold på tværs af rum, tid og fællesskaber, som overskrider nationale, lokale og regionale grænser, men også sociale grænser. I stedet bygges nye symbolske rum eller 'steder', som typer af 'handlingsrum'. Men især figurerede boligområdet i lokalområdet som et 'hjemsted' hos de fleste og her blev ofte det lokale 'Centeret' konstrueret og levet som et 'territorium', der i forbindelse med eksklusionen, blev forbundet med identitetsskabende handlinger og symbolsk betydninger, som en 'krigszone', forbundet med fare og usikkerhed, men også som en 'drenge-zone' for udspilning af ekspressiv maskulinitet. Maskuliniteten skabtes igennem fysiske kraftpræstationer, seksualitet og 'conspicuous consumption'. 'Centeret' blev et handlingsrum i opbygning af et blodsbroderfællesskab baseret på de muligheder for adgang til og konkurrencen omkring de tilstedeværende ressourcer. Også voldelige sammenstød eller fysiske røverier fungerede som måder, hvorpå unge udspillede deres aggressive sider af maskulinitetsformen, der gav status og prestige indenfor gruppen, som *respekt*. Typer af sociale relationer udvikledes ud fra viljen til at ofre sig for hinanden og gå i 'kamp', der på den ene side skabte et 'broderfællesskab' og på den anden side producerer den specifikke form for maskulinitet, der var statusgivende indenfor dette fællesskab, hvor mod, aggressivitet og offervilje var egenskaber, der formedes, produceredes og statueredes igennem 'drenge-zonen'. Igennem grænsedragninger indenfor og udenfor 'zonen' opnåede medlemmer den sociale accept og anerkendelsesform; '*respekt*', de ikke kunne opnå igennem andre anerkendelsesformer, eksempelvis den, som eksisterer indenfor skolen, der er baseret på faglige og boglige præstationer og middelklasseværdier udenfor rækkevidde. Informanter fortalte om deres brug af Rapikoner og 'Gangsteren', som *ressourcer* i konstruktionen af en maskulinitetsform, der på kort sigt kunne give adgang til social anerkendelse og '*respekt*' indenfor

fællesskabet, hvorved unge kunne bygge et forsvar mod ydmygende eller og krænkende oplevelser ved at konstruere en *sort, ekspressiv maskulinitetsform*, hvormed de på kort sigt producerede respekt og status blandt andet igennem 'hævnaktioner' og modtaktik i forbindelse med autoritet, men som på længere sigt også kunne resultere i fængselsdomme. For marginaliserede unge startede kriminaliteten ofte i en tidlig teenagealder, som spænding og adspredelser med kammeraterne og som ungdomskriminalitet, og blev i en senere alder i overgangfasen fra ung til voksen udviklet som en kriminel 'karrierevej'. Her tog de kriminelle handlinger form af rutinemæssige handlinger og økonomiske strategier. Disse var økonomiske 'overlevelsesstrategier' på dag til dag-'basis' som måder, hvorpå unge kunne opbygge maskulinitet, som en 'voksen mand' og hvormed unge kunne opbygge et selvværd og selvrespekt som værn mod sociale marginalisering og stigmatisering.

Appendiks C

English abstract

This dissertation is based on an empirical, qualitative and explorative research project carried out amongst young male immigrants between 14-25 years of age and living in a developing settlements from the 1970es in a suburban environment north of Copenhagen. It investigates questions relating to immigrant youth and delinquency, social exclusion and responses towards social and economic strain. It focuses on youth groups and their efforts to develop different social, cultural and economic strategies in order to gain upward social mobility, recognition or status. These social strategies are being expressed through the construction of collective identities based on ethnicity and masculinity developed through social, symbolic and physical spaces and a development of a local streetlifestyle, *No life*.

Central themes in the local public debate since the mid 1990es reflect major concerns about the youthgroups from the housing estate and social problems like delinquency, drug abuse and youths hanging around in the streets within the local area and inside the local shopping mall. This have caused different reactions and initiatives amongst local people as well as the media, politicians and the police and categorisations of immigrant youth represented as gangs have caused labelling and stigmatisation not only of the settlement, but of the different youthgroups as well. This study investigated the reaction of youth towards this stigmatisation and categorisation by focusing on the processes of identity formations and the development of social strategies by the youthgroups in order to gain respect and social recognition as a response to social exclusion.

This study describes local initiatives of dealing with immigrant youth as well as the different development of youth strategies in terms of gaining access to important social and cultural resources as well as social and cultural space. The two youthclubs Club 1188/ Westside were started as a result of a new strategy in dealing with troublesome immigrants by the local council, the police and social workers on one hand and the youths themselves on the other, in founding of a separate club for immigrant youthgroups. It was seen how youthgroups employed different social strategies and formed different collective identities. The first youth group employed a social strategy based on ethnicity against social exclusion. They developed a cultural identity around their ethnic language, Islamic religious values as well as democratic and universal values, and thereby gaining access into local and universal institutions and hence opening up new spaces of opportunity, by becoming ethnic entrepreneurs.

The second group, however, were developing social strategies as a response to social exclusion, based on a gendered ethnicity and construction of an expressive masculinity expressing ideals of manhood, consumption of global youth culture, and the development of a subcultural lifestyle on the streets in the local neighbourhood, as their cultural and social space.

Whereas the first Club 1188 was succesfull in securing social stability for years by solving local conflicts between youth groups, the police and the locals by using the

Turkish youth as voluntary youth workers and as partners and role models in crime prevention, the other club was less successful.

Club 1188 members developed from a spontaneous excluded and stigmatised youth group into ethnic entrepreneurs and they gradually managed to obtain paid positions within the crime preventing teamwork in the local community and to help socialising their younger brothers within the youthclub. Some of them later managed to enter into universities and other kinds of paid work, thereby gaining access to structures of opportunity and social mobility. By constructing ethnicity, in the form of moral and cultural norms of Islamic values, such as prohibition of alcohol and smoking and gendered segregation, using social strategies such as mobilisation of ethnic peers worked out very successfully. The peers developed into ethnic entrepreneurs (Barth, 1969, 1994) and entered social and cultural social space and arenas for social upward mobility and a development of a cultural identity. This identity was formulated in terms of a revaluation of Middle Eastern, religious and democratic values, which became a common cultural identity amongst the peers to form a youth community.

This type of ethnicity was neither being continued nor valued by the other youth groups, the younger brothers, who were heterogeneous in relation to their social and cultural backgrounds. They were engaged in a radically different lifestyle. Drawing on existing social categories employed by the local authorities, including the media and the police, such as 'gangs', they emphasized an overall excluded identity in opposition to Danish youth and in opposition the Danish majority society. They subverted stigmatised social categories into values and ideals of manhood and masculine behaviour, based on codes of respect and brotherhood and meanings and symbols from gangsta rap and from the global hip hop culture. The construction of a black expressive masculinity based on models of 'the gangster' and 'the outlaw' and subcultural values, such as 'respect' and 'loyalty' towards the brotherhoods was displayed in conflicts with the police and authorities, as well as towards other local youth groups or with the other sex. The ethnic language was exchanged with a local dialect, which could be described as a mixed and sexualised form of 'piss-taking' (Willis, 2000:14-23). The group of boys were engaged in a lifestyle on the streets, which in their own words was called "No life". The social interaction of this youth group was based on forms of competition in relation to physical strength and material symbols, such as designer clothes, symbols of wealth such as golden chains and physical mobility by scooters or cars and they were copying role models from the global hip hop culture: gangsta rap. Strategies for social mobility were pursued through a consumer lifestyle, made possible by a network of cooperation, such as friends, brothers or families and spontaneous jobs, including street crime, such as robbery and theft.

In order to analyse the youth group's response to social exclusion, this process of social and ethnic identity formation was clearly important, since they seemed to respond to the use of dominant external categorizations. With self identifications, such as "blacks", "outsider", "gangsters" and "no life", forms of social stereotypes were dismantled and subverted by entering into a symbolic space, the streets, in which these youths were dominant, not the dominated, and where social categories were being negotiated. Ethnicity amongst these youthgroups were interpreted as a language of race

and gender domination, and it was employed in forms of control of public spaces and places of leisure, and acted out through verbal or physical gender domination and aggression. However whereas the youth groups as teenagers living the local streetlifestyle engaged in forms of delinquency and some of them later developed criminal carriers in the phase of transition from childhood into adulthood using crimes as an economic strategy in order to form an independent lifestyle and adult manhood. Crime was then becoming a way of constructing masculinity in order to gain 'respect' and selfdignity.

SPIRIT PhD Series:

1	Christina Fiig	A Feminist Public Sphere - An Analysis of the Habermasian Public Sphere in a Danish Gender Political Context	2004
2	Björg Colding	Education and ethnic minorities in Denmark	2004
3	Camilla Elg	Set og overset. Unge kvinder med indvandrerbaggrund i Danmark	2005
4	Lærke K. Holm	Folketinget og Udlændingepolitikken – diskurser om naturaliserede, indvandrere og flygtninge 1973-2002	2006
5	Trine Lund Thomsen	Immigrant Entrepreneurship as Gendered Social Positions - A study on motivations and strategies in a biographical perspective	2006
6	Lars Andersen	Politik og forvaltning i arbejdsskadeforsikringen i Danmark 1898-1933	2006
7	Helene Pristed Nielsen	Deliberative Democracy and Minority Inclusion in Australia and New Zealand	2006
8	Berhanu Balcha	Restructuring State and Society: Ethnic Federalism in Ethiopia	2007
9	Kirsten Hviid	"No Life" - om gadelivsstil, territorialitet og maskulinitet i et forstadskvarter	2007